

Volanen vasemmalta

Osa 5

Kirjoituksia vuosilta 2024-2025

Matti Vesa Volanen

Versio: 2026-03-18

Lisenssi: Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen 4.0 Kansainvälinen (CC BY-NC 4.0)

Lisenssikuvaus: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fi>

Kolofoni

Alkuperäiset tekstit on julkaistu ensisijaisesti kirjoittajan blogissa ja muissa verkkojulkaisuissa. Keskeinen koontilähde:

<https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/>

Matti Vesa Volanen on yhteiskunnallisista ja ekologisista kysymyksistä kirjoittava ajattelija. Tämä sarja kokoaa yhteen kirjoituksia, puheenvuoroja ja muistiinpanoja vuosilta 2014-2025.

Linkkipolitiikka: tekstissä olevat URL-viitteet on säilytetty lähteenä silloin kun mahdollista. Koska verkkosisällöt muuttuvat, lukijaa suositellaan käyttämään tarvittaessa myös arkistoversioita (esim. web.archive.org) ja ensisijaisesti DOI-/julkaisijatason viitteitä, jos saatavilla. Verkkolähteiden tarkistuspäivä tässä koonnissa: 18.3.2026.

Sitaatti ja viittaus

Suosittelun viittaustapa: Volanen, Matti Vesa. Volanen vasemmalta: Kirjoituksia vuosilta 2024-2025 (Osa 5). Päivitetty 18.3.2026. Saatavilla verkossa (PDF).

Tämä PDF on tarkoitettu vapaaseen ei-kaupalliseen jakeluun lisenssin mukaisesti.

Volanen vasemmalta

OSA V

Kirjoituksia vuosilta
2024-2025

Matti Vesa Volanen

VASEMMISTO NYT!

Saatesanat

Tässä viisi osaisessa kirjasarjassa on vuosina 2014 - 2025 Kansan Uutisten ja sittemmin Vasemmistonyt.fi alustalla ilmestyneet blogikirjoitukseni aikajärjestyksessä. Ne ovat pääsääntöisesti lyhyitä kommentteja ajankohtaiskeskusteluihin, tosin niissä usein ajaudutaan melkoisiin filosofisiin syövereihin. Minulle ne ovat lähtö- ja taustatekstejä kirjalliselle työlle, jota vieläkin teen.

Tekstejä en ole muuttanut, kuvia ja viitelistoja olen joutunut karsimaan. Viitteissä saatetaan viitata Kansan Uutisten blogisivuille, joita ei enää ole. Kaikki tekstit löytyvät sen sijaan samalla otsikolla Vasemmistonyt.fi - alustalta.

Blogeissa on myös melkoisesti samojen teemojen kertaamista ja jopa samoja tekstijaksoja. En ole ryhtynyt niitä karsimaan. Lähtökohtana on ollut, että kirjoitus muodostaa oman kokonaisuutensa.

Blogien kirjoitusajankohta ilmaistaan englantilaiseen tapaan: vuosi-kuukausi-päivä-kellonaika. Kaikissa vanhimmissa kirjoituksissa ei ole kirjoituspäivää mainittu, vuosi ja kuukausi sen sijaan löytyy.

Vantaalla, tammikuun 5. päivänä 2026

Matti Vesa Volanen
emeritus koulutustutkija, PsT
Vantaa

Volanen vasemmalta - kirjoituksia vuosilta 2024-2025

Sisällysluettelo

VOLANEN VASEMMALTA - KIRJOITUKSIA VUOSILTA 2024-2025	2
2024	5
”SUOMEN TURVALLISUUS ON NYT MONEN LUKON TAKANA”.....	5
”VASEMMISTOLIITTO EI YMMÄRTÄNYT AJOISSA POHTIA VAIHTOEHTOA SUOMEN TURVALLISUUDEN TAKAAMISELLE.....	8
ULKOPOLIITTINEN REALISMI: VALMISTAUTUKAA SOTAAN!.....	9
EKOLOGINEN SIVISTYS.....	11
SUOMI – YDINASEVALTA!.....	13
”NYT PYYHITÄÄN PÖLYT SIVISTYKSEN PÄÄLTÄ”.....	15
MIKSI EMME SAANEET KOKO KANSAN PRESIDENTTIÄ?.....	18
PEKAN, ALEXIN JA MINUN IV TASAVALTA.....	20
SILLASTA SILLANPÄÄKSI.....	25
SIVISTYKSEN PÖLYT.....	27
DEMOKRATIAVAJE POISTETTAVA – EKOLOGINEN DEMOKRATIA TOTEUTTAVA!.....	28
LIENNYTYKSEN 2.0?.....	31
VÄISTYVÄ PRESIDENTTIMME SAULI NIINISTÖ: ”KYLLÄ JOSSAIN VAIHEESSA ON SITTEN NIIDEN AIKA, JOTKA YRITTÄVÄT RAKENTAA JOTAIN PAREMPAA.....	33
NELJÄ PUHETTA – NELJÄ KOMMENTTIA -.....	35
KEISARILLISEN ELÄMÄNTAPAMME DEMOKRATISOIMINEN.....	39
VENÄJÄN IDEA NYT?.....	43
KUKA ON OIKEASSA?.....	44
”EMME TÄLLÄ HETKELLÄ LÄHETÄ JOUKKOJA” MUTTA.....	47
SUOMI – RAJAMAA, ETURINTAMAMAA VAI KOTIMAAILMA?.....	49
STUBB MÄÄRITTELI SUOMEN KANSALLISEN TEHTÄVÄN: SUOMI ON NATO:N ETULINJAN LUOTTOPIIKKI DCA -PALOVAKUUTUKSEN TURVIN.....	54
LIBERALISMI JA ELÄMÄN KUNNIOITUS.....	56
OLEMMEKO SIIS KAIKKI KOMMUNISTEJA?.....	58
”SUN PITÄÄ VALITA, OOKSÄ TIIKERI VAI SONTIAINEN.”.....	62
MAAILMANJÄRJESTYS, REALISMI JA RAUTAESIRIPPU.....	64
MIKSI OLEN TAISTOLAINEN - VIELÄKIN.....	68
TURVALLISUUTEMME ASEELLISTAMINEN JA MILITARISOINTI.....	71
... ENTÄS SE TOINEN ERÄ?.....	74
MAANTIEDE ON MUUTTUNUT!.....	77
ALEXANDER STUBBIN ”UUSI MAAILMANJÄRJESTYS” ENTISEN RIPPEIDEN PELASTAMISEKSI.....	78
KYSYMYS ON YHTEISESTÄ TULEVAISUUDESTA – EI YHTEISESTÄ MENNEISYYDESTÄ!.....	81
NYKYISEN JÄRJESTELMÄN RIPPEITÄ PELASTAMASSA.....	83
REALISMIN ARVOPOHJASTA.....	86
PRESIDENTTI JOE BIDEN: ”MINÄ TEIN SEN. MINÄ TEIN SEN”.....	89
ISÄNMAALLINEN RINTAMA ??.....	90
OPPI-ISÄMME HALUAA JÄLLEEN VIITOITAA TIETÄMME.....	91
KÖYHYYS KAIKILLE – AINOA TOIVOMME?.....	95
OIKEUS, DEMOKRATIA JA EKOLOGINEN REALISMI.....	100
POLIITTINEN MAANTIEDE: TYHJENTÄMISTÄ, PATOAMISTA VAI UUSINTAMISTA?.....	101

VASEMMISTON TULEVAISUUS.....	106
POLITIIKAN VÄRIT JA VÄRIEN POLITIIKKA.....	108
REALISMIT, NARRATIIVIT JA ARVOT.....	110
KYSYMYS DEMOKRATIASTA.....	114
UUSI YHTEISKUNTASOPIMUS KOULUTUKSESTA.....	117
STUBB: RAUTA ON NYT KUUMAA.....	119
DEMOKRATIAN TEHTÄVÄSTÄ.....	123
KYSYMYS KANSALLISESTA REALISMISTA.....	126
REALISMISTA JA SEN TULKINNASTA.....	127
"KAIKKI IDEAT OTETAAN HUOMIOON" - TÄSSÄ ON YKSI!.....	129
SIVISTYSYLIOPISTON UUSI TULEMINEN.....	132
MARKKINAT, VALTIO, DEMOKRATIA JA KOHTUUS.....	136
KAKSI PUHETTA – KAKSI SUKUPOLVEA.....	137
UKRAINAN RAUHAN HINTA?.....	140
STUBB JA SCHOLZ - YHTEINEN ALOITE!.....	143
PIELEEN MENI, JÄLLEEN KERRAN, ALEKSI!.....	144
DEMOKRATIAN AIKA JA PAIKKA.....	145
NELJÄ KERTOMUSTA TUHOSTA, NELJÄ RATKAISUYRITYSTÄ.....	149
EKOLOGISEN SIVISTYKSEN VIENTIHANKE.....	153
PARATIISI – TECHNICUM VAI BIOCUM?.....	156
SIVISTYS JA DEMOKRATIA.....	160
VALTATYHJIÖ EUROOPASSA!.....	161
SUOMALAINEN SIVISTYS.....	165
ENTROPIAN JA NEGENTROPIAN TASAPAINO - KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN EHDOT.....	172
PÄÄOMASUHDE, EKOLOGINEN REALISMI JA MËTIS.....	176
TIMO MIETTINEN EUROOPAN MUSEONHOITAJANA.....	181
2025.....	185
KUKA PUOLUSTAA "REILUA TYÖELÄMÄÄ"?.....	185
YANIS VAROUFAKIS: RAUHAN TALOUDELLISET EHDOT.....	186
HERKKIS PUHUI "TÄRKEISTÄ ASIOISTA".....	195
"ARVOPOHJAINEN REALISMI" - UUSI JÄSENNYS!.....	197
HISTORIAN OIKEA, VÄÄRÄ JA SE VASEN PUOLI.....	199
EKOLOGINEN PROVOKAATIONI.....	201
SIVISTYKSEN KEINUVA KEHTO.....	204
TULI JA VALO - AJATUS SYVÄHUMANISMISTA.....	207
LUPAUS JA SEN TÄYTTÄMINEN.....	223
MIKÄ MEITÄ OIKEIN SYÖ JA LYÖ?.....	227
SUURIN RIKKAUTEMME - OMA AIKA!.....	230
VAPAAUS JA YHTEISÖ.....	232
JÄLKI, MERKKI JA KULTTUURI.....	235
LUONTO RAUHAN TAKAAJANA?.....	239
YHDEN OIKEUKSIEN LOUKKAUS ON KAIKKIEN LOUKKAUS!.....	243
VELKA- VAI EKOJARRU?.....	248
EI VELKAJARRULLE - KYLLÄ EKOJARRUN KEVENNYKSELLE!.....	251
KORKEAKOULUTUKSEN ALASAJO.....	254
POSITIIVISEN KANSAINVÄLISEN OIKEUDEN PUOLESTA!.....	260
VELKAJARRUSTA JA SEN TUHOISUUDESTA.....	265
NELJÄNNEN VASEMMISTON AIKA!.....	267

EKOLOGISEN DEMOKRATIAN OIKEUSPERUSTA.....	270
SUO, KUOKKA JA JUSSI - NYT!.....	275
KUKA OMISTAA YHTEISEN TULEVAISUUTEMME?.....	279
VASEMMISTOLAISUUS - TOIVOA, INNOSTUSTA - VAI RASITUSTA?.....	282
IDEA: EKOPOLUN MAAILMANKELLO.....	285
VELKAJARRU JA TALOUDEN EKOLOGISOIMINEN.....	288
MIHIN DIPLOMATIAA TARVITAAN - NYT?.....	290
TYRMISTYS EI OLE STRATEGIA.....	295
EKORAUHA - VIELÄ ELÄVÄ TOIVOMME!.....	299
TOTALITARISMIN EDUSMIET?.....	301
EUROOPAN SYNKKÄ TULEVAISUUS.....	303
RAIVOSTUTTAVAA!.....	304
... TÄÄ ON VIIMEINEN TAISTO, RINTAMAAMME YHTYKÄÄ	306

2024

2024 - 01

"Suomen turvallisuus on nyt monen lukon takana"

- 2024-01-01 23:48

Tässä muutama pikainen ensikommentti presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuheeseen.

Niinistö: *"Ilmastonmuutos koskettaa meitä kaikkia ja on johdattamassa meitä arvaamattomiin seuraamuksiin. ... Toinen suuri kysymys koskee maailman jakautumista ja erityisesti Kiinan ja Yhdysvaltojen suhdetta.*

Kommentti: Eihän nämä kaksi ole toisistaan riippumattomia. Se, kuinka ja mihin periaatteisiin tukeutuen maailma jakautuu, kuka minkäkin puolen/periaatteen valitsee, ratkaisee ihmiskunnan kohtalon, ts. määrittääkö ihmiskunnan haasteiden jäsentämistä **geopolitiikka** – aseellinen voima vastaan voima - vai **ekopolitiikka** - kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla, alati. Lähtökohtana **EI** voi olla George H. W. Bush'in julistus Riossa vuonna 1992: *"Our way of life is not negotiable!"* Se on juuri se, mistä on neuvoteltava!

Niinistö: *"Euroopan on havahduttava. Panostus asetuohtantoon ei ole tarpeen vain tarvittavan avun takaamiseksi. Sitä tarvitaan vakuuttamaan, että Eurooppa on vahva. Vahva, ei sotiakseen, vaan taatakseen rauhan."*

Kommentti: Euroopan on todella havahduttava! Asevarainen turvallisuus ei koskaan takaa rauhaa vaan valmistaa sotaan. Eurooppa selviää vain ja vain jos se pystyy osoittamaan muulle maailmalle ajatuksellisesti ja toiminnallisesti ekologiseen realismiin tukeutuvan rauhanomaisen tien kohtuutalouden toteuttamiseksi.

Niinistö: *"Venäjän vaatimus estää Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys merkitsi pyrkimystä muuttaa vallitseva tilanne ja luoda Eurooppaan harmaa etupiirivyöhyke (a grey sphere of interest). Pelkkä vaatimus muutti meidän asemaamme niin, että paikoilleen jääminen olisi vienyt kaiken uskottavuuden Nato-optioltamme."*

Kommentti: Olemme nähneet Suomen tien kansainvälisen yhteistyön sillasta puskurivyöhykkeeksi (cordon sanitairen) ja nyt USA/NATOn eturintamamaaksi (frontier country). Eihän meidän olisi

tarvinnut jäädä paikalleen. Olisimme voineet kieltäytyä jäämästä harmaaksi etupiiri/puskurivyöhykkeeksi ja palata sillanrakentajiksi viemään eteenpäin eurooppalaista turvallisuusarkkitehtuuria ETYK:in pohjalta, nyt kuitenkin globaalisti. Sitähän Sauli Niinistö vielä itsekin kannatti joku vuosi sitten.

Niinistö: *"Suomi määrittä itse asemansa ja tulee myös jatkossa niin tekemään."*

Kommentti: Suomi **kansakuntana** EI määritellyt asemaansa, koska kansanäänestystä ei järjestetty. Jatkossa Suomi ei tule enää määrittelemään asemaansa: sen määrittelee USA/NATO:n Arktisen alueen intressit sekä raaka-aineiden että liikenneväylien hallinnasta sekä NATOn yhä laajenevat globaalit tehtävät.

Niinistö: *"Suomen turvallisuus on nyt aiempaakin vakaammalla pohjalla. Perustukset olivat hyvässä kunnossa jo ennen Nato-jäsenyyttä. Jopa niin, että tuo Suomen malli saa nyt kovasti huomiota; "suomalaistuminen" (Finland's example) saattaa olla monille kokonaisturvallisuuden osalta hyvä tavoite."*

Kommentti: Usein käytetyn sanonnan mukaan Suomi ei vain kuluta turvallisuutta vaan myös tuottaa sitä. Tämä viestittää – erityisesti muihin Euroopan maihin verrattuna – että meillä on paljon koulutettua reserviä, tykinruokaa USA/NATOn käytettävissä. Tämäkö on "suomalaistamista"?

Kuten tiedämme, kokonaisturvallisuus (comprehensive security) merkitsee yhteiskunnan toimintojen turvallistamista, ts. militarisoimista, EI laaja-alaista turvallisuutta, siis yhteiskunnan toimintojen turvaamista, ts. yhteisvastuun ottamista kaikkien turvallisuudesta.

Niinistö: *"Etenkin Pohjoismainen turvallisuusyhteisö on edennyt pitkän harppauksen. Yhteistapaamisemme Yhdysvaltain ja Ukrainan presidenttien kanssa ovat tiivistäneet kykyämme saumattomaan yhteistyöhön. Toisaalta ne ovat osoittaneet, että meidän pohjoismainen yhteytemme tunnustetaan ja sitä arvostetaan. Pohjoismaisuudessa on nyt vetoa ja sitä on syytä yhdessä hyödyntää, aina rauhantyöstä talouteen."*

Kommentti: Me rakennamme nyt Pohjoista linnaketta, emme pohjoismaista demokratian linnaa, joka olisi perusta ja malli kansainväliselle kehitykselle. Sotalinnoituksen rakentaminen poistaa mahdollisuutemme ekologisen demokratian ja sen edellyttämän rauhan edistämisessä.

Niinistö: *"Ruotsin Nato-jäsenyys näyttää nyt etenevän. Tämä täydentää myös Suomen jäsenyyden. DCA-sopimus sekä JEF-yhteistyön tiivistäminen tuovat nekin merkittävää turvallisuuslisää. Suomen turvallisuus on nyt monen lukon takana."*

Kommentti: Tästä olen täysin yhtä mieltä: Suomen turvallisuus on nyt monien, meiltä lukittujen lukkojen takana. Ilmankos nyt on jo kehoitettu Suomen reserviläisiä valmistautumaan rintamalle lähetettäväksi.

Niinistö: *"Myös rauhasta pitää puhua. Rauhan asian ajaminen ei ole heikkoutta, toisen posken kääntämistä. Rauha on aina voitto. Voitto elämälle ja normaalille kehitykselle. Se on myös sen tosiasian tunnustamista, että kestävät ratkaisut eivät koskaan verso väkivalloin. Ja aikamme huutaa kestäviä ratkaisuja kovemmin kuin koskaan."*

Kommentti: Juuri näin!

Niinistö: *"Toivotan teille kaikille onnellista alkanutta vuotta ja Jumalan siunausta."*

Kommentti: Samoin toivotan kaikille parempaa uutta vuotta, mutta jumalan siunauksen sijaan tarvitsemme nyt toivonsiunauksen. Meidän tulee olla äärimmäisen kiitollisia siitä, että luonnon itsekehitys on realisoitunut maapallollamme – universumin pienen pienellä hiekkajyväsellä – niin uskomattoman monipuoliseksi ja kauniiksi elämäntekstuuriksi. Sen pyhyys, sen koskemattomuus, sen uudistumisen ylläpitäminen ja edistäminen on ihmisvelvollisuutemme tulevia sukupolvia kohtaan. Toivonsiunaus siis:

Äiti maa siunatkoon meitä ja varjelkoon meitä. Kirkastukoon hänen voimansa meille ja olkoon ne meille armollisia. Ilmaiskoon Äiti maa luontonsa meille, jotta kykenisimme ansaitsemaan leipämme rauhaa rakentaen. Luonnon, historian ja ihmishengen nimeen. Aamen, niin tapahtukoon!

Viite:

Niinistö, S. 2024. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuhe 1.1.2024

<https://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-uudenvuodenpuhe-1-1-2024/>

"Vasemmistoliitto ei ymmärtänyt ajoissa pohtia vaihtoehtoa Suomen turvallisuuden takaamiselle"

- 2024-01-06 13:38

Iltalehti:

”Andersson sanoi Iltalehdelle viime syksyn haastattelussa, että vasemmistoliiton pitää harjoittaa itsekritiikkiä siinä, että Natoa vastustanut puolue ei ollut aktiivisesti pohtinut vaihtoehtoja Nato-jäsenyydelle. Anderssonin mukaan vasemmistoliitossa ei ymmärretty ajoissa esimerkiksi eurooppalaisen tai pohjoismaisen vaihtoehdon rakentamisen tärkeyttä.” (1)

”Vaihtoehtoa NATO:n jäsenyydelle?”

Olen blogissani arvioinut presidentti Sauli Niinistön politiikkaa koko hänen toimikautensa ajan kymmenissä kirjoituksissa. Etsien ja ehdottaen vaihtoehtoa NATO:n jäsenyydelle, jopa ehdottanut ylimääräistä puolekokousta asian ympäriltä.

Vaihtoehto on ollut kaiken aikaa olemassa. Se perustuu kansalliseen edistykseen ja sen juuret ovat jo 1800-luvulla. Yksinkertaisesti: Suomi ei ole harmaavyöhyke, ei lännen/idän puskurivyöhyke, ei lännen/idän eturintamamaa. Ei, vaan silta, pohjoismainen silta, nyt silta Etelän ja Pohjoisen välillä ekologisen realismin - ei ulkopoliittisen realismin - perustalta. Oikeastaan tämä tehtävä kuuluu koko Euroopalle, jonka on ylitettävä oma kolonialistinen historiansa, siis jäsennettävä uudelleen Valistuksen ylimielisyys Äiti maata kohtaan.

USA/NATO ratkaisu on valmistautumista voima vastaan voima - politiikalla jakamaan maanpallon ehtyvät resurssit pohjoisen Lännen - pienen vähemmistön - etujen mukaisesti. Se voi onnistua vain jakamalla maailma kahtia - sotimaan keskenään.

Venäjä? Venäjä - kuten Kiina ja EU ja USAkin - ajaa omia suurvaltaintressejään. Ulkopoliittisen realismin perussääntöihin kuuluu, että niistä itse kukin määrittelee omat intressinsä ja eksistentiaaliset uhkansa. Tätä oikeutta USA/NATO ei ole myöntänyt edes Euroopalle, saati Venäjälle ja Kiinalle. Se tarkoittaa pidäkkeiden muuttumista pelotteiksi, pelotteiden muuttumista hyökkäviksi.

Edessä on - ehkä - eurooppalaisen tragedian kolmas näytös, Napoleonin ja Hitlerin epäonnistumisen jälkeen - niin tilannetta hahmotetaan Venäjällä nyt. Tragedia syntyy siitä, että toimijat eivät ymmärrä omien toimiansa vaikutuksia kummallakaan puolella rajaa.

Vaihtoehto? Ekologinen realismi ja sen edellyttämä ekologinen demokratia ja kohtuutus: kohtuus kaikessa, kaikilla, kaikkialla, alati.

Joudumme siis haastamaan myös liberaalidemokratian sopeutumaan Äiti maan asettamiin ehtoihin. Demokratia ei siis ole vientitavaraa. Se on kaikkien selviytymisen ehto.

Viite

(1) Ahonen, H. 2024. Takinkäännöllä Natoon Li Andersson myöntää, että Nato-jäsenyyttä vastustanut vasemmistoliitto ei ymmärtänyt ajoissa pohtia vaihtoehtoa Suomen turvallisuuden takaamiselle.

Juttusarjassa käsitellään presidenttiehdokkaiden Venäjä-suhdetta. IL 06.01.2024

<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/00f3403b-9fac-4718-8f34-afdaf914de3a>

Ulkopoliittinen realismi: valmistautukaa sotaan!

- 2024-01-13 11:25

Tobias Billström (Ruotsin ulkoministeri), **Antti Häkkänen** (Suomen puolustusministeri) **Pål Jonsson** (Ruotsin puolustusministeri), **Lars Løkke Rasmussen** (Tanskan ulkoministeri), **Troels Lund Poulsen** (Tanskan puolustusministeri), **Elina Valtonen** (Suomen ulkoministeri):

Puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa vahvistaa kaikkien Pohjoismaiden turvallisuutta

”Amerikkalaisten läsnäolo on pelote, joka voi ehkäistä aseellisten uhkien syntymisen. Sopimukset vastaavat kokonaisuutena eri maantieteellisiin suuntiin suuntautuviin puolustustarpeisiin ja muodostavat tärkeän perustan Pohjois-Euroopan puolustukselle. Esimerkiksi Itämeren alue meriliikenneväylälineen ja Pohjoiskalotti saavat maa-, meri- ja ilmavoimien tukipisteitä.” (1)

Eurooppalaisen tragedian kolmannen näytöksen käsikirjoitus: pidäkkeet pelotteiksi, pelotteet uhkaksi, uhkat ansalangoiksi, ansalangat piiloprovokaatioiksi, piiloprovokaatiot ennalta ehkäiseviksi iskuiksi, ennalta ehkäisevät iskut puolustussodaksi.

Pelote muuttuu hyökkäykselliseksi silloin kun vastapuolelle ei tunnusteta oikeutta vastata asetettuun pelotteeseen vastaavan mittaisella vastauhalla. Tätä oikeutta USA/NATO ei ole suostunut antamaan edes Euroopalle, saati sitten Kiinalle tai Venäjälle. Se onkin tragedian ydin: ei ymmärretä tai haluta tunnustaa oman toiminnan seurauksia. Itämeren ja Arktisen alueen ansalankojen ajatuksellisista hahmotelmista käydään jo julkista keskustelua.

Venäjän aloittama Ukrainan sota on laitton, mutta provosoitu. ”Täysimittaiseksi” (1) se on nyt vasta kääntymässä. ”Tuemme Ukrainaa niin kauan kuin se on tarpeen” (1) tarkoittaa Ukrainan viimeisten

reservien siirtämistä rintamalle – myös Pohjoismaissa nyt pakosalla olevista. Kysymys on sadoistatuhansista nuorista niin Venäjän kuin Ukrainankin puolella.

Tähän on siis johtanut ulkopoliittinen ”pitkäjänteisyys, selkeys ja realismi” (1), joka ”perustuu uskottavaan pelote- ja puolustuskykyyn” (1): Valmistautukaa sotimaan! Ulkopoliittinen realismi – voima vastaan voima – on siis oppi taloudellisesta hegemoniasta ja sen ylläpitämisestä. Nyt tämä realismi on törmännyt ekologiseen realismiin, jonka haasteet ovat ratkaistavissa vain kaikkien kansakuntien yhteistyöllä, kuten presidentti Sauli Niinistö - tosin alakuloisesti ja pettyneenä - juuri totesi:

”... Rauha on aina voitto. Voitto elämälle ja normaalille kehitykselle. Se on myös sen tosiasian tunnustamista, että kestävät ratkaisut eivät koskaan verso väkivalloin. Ja aikamme huutaa kestäviä ratkaisuja kovemmin kuin koskaan.” (2)

Kysymys on siis nyt siitä ratkaistaanko ekologisen realismin asettamat eksistentiaaliset haasteet kaikille kansakunnille ja siten ihmiskunnalle 1800 -luvulta peräisin olevan ulkopoliittisen realismin antamin keinoin, siis väkivalloin, vai jäsennetäänkö ihmiskunnan haasteet ekologisen realismin perustalta ja sen edellyttämältä ekologisen demokratian ja kohtuutalouden – kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla, alati – toteuttamisen kautta. Kysymys ei siis ole vain muutosten aikakaudesta vaan aikakauden muutoksesta ..mutta se on pitempi juttu se.

Viitteet

(1) Helsingin Sanomat 2024. Puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa vahvistaa kaikkien Pohjoismaiden turvallisuutta HS:n mielipide 13.01.2024 <https://www.hs.fi/mielipide/>

(2) Niinistö, S. 2024. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuhe 1.1.2024

<https://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-uudenvuodenpuhe-1-1-2024/>

Ekologinen sivistys

- 2024-01-20 13:23

Saatteeksi. OKM piti seminaarin toisen asteen koulutuksen kehittämistä 17. 01.2024. Seminaarissa oli osio ”Humanismi, sivistys, osaaminen ja yhteiskunta”, jossa alustivat toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen, Suomen Yrittäjät, toimitusjohtaja Minna Karhunen, Kuntaliitto ja taloustieteilijä Sixten Korkman. Kommentoin nyt ensin Sixten Korkmannin puheenvuoroa. Muilta osin palaan asiaan myöhemmin. (1)

Ekologinen sivistys

Sixten Korkman käsitteli ansiokkaasti sivistyksen kahta lähestymistapaa, päätä ja sydäntä. Hän jätti – kuten akateemisessa perinteessä on tapana – kädet, siis reaalisen suhteemme luontoon toisten ratkaistavaksi. Minäpä yritän.

Meidän on nähtävä aivo- ja maapeltojen viljely (culture) suhteessa toisiinsa, siis toisin kuin klassisessa maailmassa, jossa ne olivat ulkoisessa suhteessa toisiinsa (Theorie/Praxis/Poiesis/cherematis): Kädet (taidot) välittävät pään ja sydämen (tiedon, tahdon) yhteen.

Sivistys on siis tietoa, tahtoa, taitoa asettaa, arvottaa, ratkaista aikakauden haasteet reilulla tavalla.

Kysymys on siis toden, hyvän, kauniin ja reilun yhteen saattamisesta aikakauden asettamien haasteiden edessä. Mikä on meidän aikakautemme keskeisin, jopa eksistentiaalinen haaste? Ekologinen realismi.

Silloin ei perinteellinen, Korkmanninkin vaalima, ajatus sivistyksestä, *Bildung*, anna meille enää toimintaohjetta. Miksi?

Kuten kaikki tiedämme, saksan kielen sana sivistys, *Bildung*, on keskiaikaisen katolisen papin ja mystikon Eckhart von Hochheimin eli Meister Eckhardtin (n. 1260 – n. 1328) uusmuodostelma sanoista kuva ja muokkaus (Bild-ung). Hänelle kysymys oli siitä, kuinka ihminen muokkaa itse itselleen Jumalan kuvan sulautuakseen ilman säröjä tähän löytämäänsä jumaluuteen. Elämällä ei ole mitään syytä, Meister Eckhart sanoo. Se on sen oma syy: ”Elämä elää omasta maastaan ja lähtee itsestään; siksi se elää ilman syytä, koska elämä elää vain itselleen.” (2)

Valistuksen lapsina tiedämme, että elämällä on syynsä, ja se syy on luonto ja luonnon kehitys.

Valistuksen lapsina meidän ei ehkä myöskään ole vaikea hyväksyä ajatusta, että Pitkä Historia (Big history, Big bang -> uusin aika) on kaikilta osin, fundamentaalisesti meidän kaikkien omaa historiaamme; historiaa, joka on läsnä jokaisessa solussamme.

Niinpä meidän tulisi olla äärimmäisen **kiitollisia** siitä, että tämä luonnon potentiaalisuus on tällä maapallolla - pienen pienellä hiekansirusella maailmankaikkeudessa - realisoitunut niin uskomattoman moninaiseksi ja kauniiksi elämän tekstuuriksi. Maailmankaikkeuden kehitys on siis meidän kehitystämme. Se ei ole meille vieras, toinen. Sen pyhyys, siis koskemattomuus, sen uusiutumisen ylläpito ja edistäminen on ihmisvelvollisuutemme tulevia sukupolvia kohtaan.

Kysymys on siis ekologisesta sivistyksestä. Meillä on oikeus käyttää (*Usus*), nauttia (*Fructus*) luonnosta mutta ei tuhota (*Abusus*) luonnonvarantojamme tahtomallamme tavalla. Pyhää (< koskematonta) ei siis olekaan määritetty menneisyydessä vaan se määritetty tulevan kautta. Amerikan alkuperäisväestön yksi hieno perusväittäjä oli: ”Lapsemme ovat lainanneet maapallon meille”.

Ekologinen realismi edellyttää siis ekologista demokratiaa, jotta voisimme kasvaa ja oppia yhdessä Äiti maan meille asettamat ehdot. Työpaikka on siis nyt opinpaikka. Ei siis enää ole tietoa, tahtoa, taitoa tai reiluutta ilman *logosta*, ajatusta luonnon asettamista ehdoista. Ekologinen demokratia haastaa siis liberaalidemokratian. Kansalaista tulee siis kanssalaisia. Bildung onkin siis sivisty/ämistä (< pellavan muokkaaminen).

Emme siis puhu enää koulutusjärjestelmästä vaan opintojärjestelmästä! (2)

Viitteet

(1) <https://okm.fi/tapahtumat/2024-01-17/toisen-asteen-koulutuksen-tulevaisuus-seminaari>

(2) ks laajemmin mm. <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/mutta-miksi-1-osa/>

<https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/koulutusjarjestelmasta-opintojarjestelmaan/>

Suomi – ydinasevalta!

- 2024-01-22 14:25

Helsingin Sanomat päättää pääkirjoituksensa tänään 22.01.2024:

”Euroopan ydinpelote on pitkälti Yhdysvaltojen varassa, ja jos sitä ei ole, pelotteelta Venäjää vastaan putoaa pohja. Ydinasepelote on keskeinen osa Naton viidennen artiklan turvatakuuta, joiden suojiin Suomi Nato-jäsenyydellä hakeutui. Siksi Suomen on kannettava oma vastuunsa tuon pelotteen säilymisestä.”

HS haluaa, että Suomesta tulee ydinasevaltio. Ydinaseita saa siis vähintäänkin kuljettaa Suomen alueella ja juuri hankituilla hävittäjillä on oltava valmius niiden käyttöön.

Pääkirjoitustoimituksessa ajatellaan näin: Me vastaamme kokemaamme uhkaan pelotteella. Meidän pelotteemme ei ole uhka eikä Venäjällä katsota olevan oikeutta vastata kokemaansa uhkaan omalla vastapelotteella. Se oikeus on vain meillä. Me siis vain pelottelemme, emme uhkaa, Venäjä pelote on kuitenkin meille uhka.

Pelotepolitiikka on siis hyökkäyksellistä politiikkaa, joka kieltää vastapuolelta ne toimet, joita me käytämme. Pelote muuttuu hyökkäykselliseksi juuri silloin kun vastapuolelle ei tunnusteta oikeutta vastata asetettuun pelotteeseen vastaavan mittaisella vastauhalla. Tätä oikeutta USA/NATO ei ole suostunut antamaan edes Euroopalle, saati sitten Kiinalle tai Venäjälle.

Kuinkas nyt sitten perustelemme aikeemme? Ehkä emme enää oikeuteta toimiamme sillä, että olemme sivistyksen etuvartio barbarismia vastaan, kuten vielä viime vuosisadan alkupuolella. Ei, nyt sanotaan, että edustamme demokratiaa ja että vain demokraattisilla valtioilla on suvereniteetti ja niillä on myös oikeus ja velvollisuus edistää demokratiaa autoritaarisissa maissa.

Vielä 1990 –luvulla ajattelimme, että edessä on muutosten aikakausi ja että demokratia on kätevää vientitavaraa: kunhan vain rakennamme Venäjälle ja kaikkialle muuallekin, liberaalin, kaupallisen kansalaisyhteiskunnan, kaikki muu hoituisi itsestään. Vuosituhantiset kulttuurit purkautuisivat ja siirtyisivät *esittäväksi* maailman jäsentämiseksi taiteen ja tieteen piiriin, eivätkä häiritsisi elämäntuntojen etsintää tavara/raha välitteisessä kansalaisyhteiskunnassa.

Edessä ei kuitenkaan ollut vain muutosten aikakausi vaan aikakauden muutos; ei historian loppu, liberaalidemokratian voitto, vaan sen haastaminen sopeutumaan ekologisiin realiteetteihin. Uuden aikakauden keskeisiä haasteita alettiin jo 1970-luvulla jäsentämään ekologisina realiteetteina geopolittisten intressien ja uhkien rinnalle. Nyt ekologisista realiteeteista on muodostumassa ajatuskehys, joka jäsentää ihmiskunnan – ei vain yksittäisten kansakuntien – eksistentiaalisia uhkia. Ne voivat olla pelottavia, mutta ne eivät ole pelotteita. Ne ovat tosiasioita. Ulkopoliittinen realismi ja geopolitiikka ovat kääntymässä ekopolitiikaksi. Onko?

Sehän tarkoittaa, että perinteellisten merivaltojen (USA, Britannia) taloudellisen ja sivistyksellisen hegemonian turvaamiseen pyrkivä hajota ja hallitse -geopolitiikka täällä meidän saarellamme, Euraasiassa, on ekopolitiisesti tuhoisaa: se pilkkoo, hajottaa ja suuntaa rajalliset voimavaramme estämään ekologisen realismin vaatiman kohtuutalouden ja ekologisen demokratian toteuttamisen.

Ekologinen realismi asettaa etusijalle *yhteistyön* 1) strategisten tuotantoalojen kehittämisessä, 2) globaalien kuljetuskäytävien rakentamisessa ja hallinnoinnissa, 3) rahoituksellisten ja taloudellisten yhteistyön mekanismien sääntelyssä, 4) kansallisten ja kansainvälisten yhteisöjen ekologisen realismin ehtojen tuntemisessa, tutkimisessa ja tunnustamisessa myös itse kunkin omassa reaaliossa luontosuhteessa, siis työssä ja kulutuksessa. Ja kaikki tämä kohtuutalouden ehdoin: kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla, alati.

Kuten tiedämme kaikissa suurvalloissa, pienemmistä puhumattakaan, kansalaisyhteiskuntien, valtiovallan, reaalisuuden ja rahoituksen keskinäisyydet ovat mitä moninaisimman myllerryksen tilassa. Geopolitiikkaa tehdään ”America great again”, Me ensin -politiikalla, ekopolitiikkaa YK:n Agenda30 ja 17 kehitysohjelman pohjalta. Kestävän kehityksen ohjelma ei ole vielä valmis, ei alkuunkaan. Kumpi ottaa niskalenkin toisesta, en ole varma. Itse asetun ekologisen realismiin tukeutuvan ekologisen politiikan ja demokratian kannalle. Sillat on nyt rakennettava Etelän ja edistyksellinen Pohjoisen välille.

Suomi on valinnut kohtalokseen olla mukana yhtenä työrukkasena 1800-luvulta peräisin olevan merivaltojen geopolitiikan – voima vastaan voima – toteuttamisessa tällä maailmankulmalla, ”viimeiseen mieheen” kuten nyt Ukrainassa on käymässä. Turvallisuuden tuottaminen USA/NATO:lle on siis kovin turvatonta, jopa kuolemanvaarallista, meille, suomalaisille.

HS:n mukaan Suomen turvallisuus tuotetaan nyt ydinasein. Se on meidän, suomalaisten, tuho.

Viite

Helsingin Sanomat 2024. Suomella on vastuunsa Naton ydinasepelotteessa. Ydinaseet ovat keskeinen osa Naton turvatakuita, joiden säilyminen vahvoina on Suomenkin etu. Pääkirjoitus 22.01.2024

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000010128130.html>

”Nyt pyyhitään pölyt sivistyksen päältä”

- 2024-01-26 20:46

Vuosi 2014 on julistettu Sivistyksen teemavuodeksi. Sivistyksen teemavuoden 2024 innoittajana on Suomen vanhimman sivistystyön ja elinikäisen oppimisen säätiön, Kansanvalistusseuran 150-vuotisjuhlavuosi.

Sivistyksen teemavuoden teemat ovat:

- kestävä tulevaisuus,
- monimuotoisuus,
- yhdenvertaisuus ja uussuomalaisuus,
- kulttuuri ja taide sivistyksen edelläkävijänä,
- tieteestä sivistykseksi,
- lukutaito ja dialogi,
- elinikäinen oppiminen ja sivistys.

Läpileikkaavia teemoja ovat:

- digitalisaatio,
- myötätunto.

Teemavuoden toimikunnan puheenjohtaja on Sirpa Pietikäinen ja jäseninä mm. ovat Tarja Halonen, Kalevi Kivistö, Juhan Manninen, Ilkka Niiniluoto, Jarkko Eloranta, Anita Lehikoinen.

Teemavuoden ensimmäinen suuri keskustelu oli EDUCA2024 VISIO -lavalla tänään 26.1.2024:

”Sivistyksen pelottomat puolustajat lavalla. Suuri sivistyksen teemavuoden keskustelu”

”Nyt pyyhitään pölyt sivistyksen päältä”

Keskustelussa oli mukana presidentti Tarja Halonen, opetusministeri Anna-Maja Henriksson, europarlamentaarikko ja teemavuoden juhlatomikunnan puheenjohtaja Sirpa Pietikäinen, OAJ:n puheenjohtaja Katarina Murto, Kvs-säätiön hallituksen puheenjohtaja Pekka Sauri sekä Etäkoulu Kulkurin koulunjohtaja Tuija Tammela. Keskustelua johdatteli Aaro Kajaste.

Miten kävi?

En havainnut yhdenkään pölyhiukkasen liikahtavan. Kaikki perinteelliset ajatukset sivistyneestä keskustelusta, hyvästä käytöksestä, arjesta, kommunikaation uusista muodoista ja mahdollisuuksista, ihmisarvosta, tasa-arvosta, toisten kunnioittamisesta kuultiin kerta toisensa jälkeen.

Otetaanpa uusi alku.

Minulle ***sivistys on tietoa, tahtoa, taitoa asettaa, arvottaa, ratkaista aikakauden haasteet reilulla tavalla***. Sivistyksen tulee siis olla *tosi* suhteessa luonnonlakeihin, *hyvä* ihmisten keskinäisissä suhteissa, *kaunis* luonnon hyödyntämisessä ja *reilu* tuottamiemme luonnonvarojen jakamisessa.

Kysymys on siis toden, hyvän, kauniin ja reilun yhteen saattamisesta aikakauden asettamien haasteiden edessä. Mikä on meidän aikakautemme keskeisin, jopa eksistentiaalinen haaste? Ekologinen realismi.

Kysymys on *ekologisesta* sivistyksestä. Meillä on oikeus käyttää (Usus), nauttia (Fructus) luonnosta mutta ei tuhota (Abusus) luonnonvarojamme tahtomallamme tavalla. Pyhää (< koskematon) ei siis olekaan määritetty menneisyydessä vaan se määritetty tulevan kautta. Amerikan alkuperäisväestön yksi hieno perusväittäjä oli: ”Lapsemme ovat lainanneet maapallon meille”.

Meidän on nähtävä aivo- ja maapeltojen viljely (*culture*) suhteessa toisiinsa, siis toisin kuin klassisessa maailmassa, jossa ne olivat ulkoisessa suhteessa toisiinsa (Theorie/Praxis/Poiesis/Chrematics).

Kysymys on pölyjen pölyttämisestä sivistyksen ytimeä, ei vain pinnalta. Meidän on sovittava yhteen klassisen maailman ajatussiilot, jotka vieläkin monin osin elävät keskuudessamme:

Theoria/praxis/poiesis/chrematics

Being/Doing/Making/Dealing

Oleminen/harkitseminen/tuottaminen/sopiminen

Philosophia/Philotimia/Philotechne/Philochrematia

Vapaa-aika(*schole*)/kaupunki (*polis*)/talonpito (*oikos*)/tori (*agora*)

Joutilaisuus/leikki/tuottaminen/vaihtaminen

Epistiikka/etiikka/estetiikka/nomisma

Teoreettinen/käytännöllinen/tuottava/mittaava järki (*nous*)

Tiede, taide/politiikka/tuotanto/vaihto

Kansalaisyhteiskunta/valtio/reaalinen tuotanto/rahoitus

Pää/sydän/kädet/kanssalaisuus

Ei enää ole kestäväää tietoa, tahtoa, taitoa tai reiluutta ilman *logosta*, ajatusta luonnon asettamista ehdoista. Ekologinen demokratia haastaa siis liberaalidemokratian. Kansalaisista tulee kanssalaisia. *Bildung* (*Bild-ung*, ((jumalan)kuva+muokkaus) onkin siis sivisty/ämistä (< pellavan muokkaaminen). Suomalainen ratkaisu!

Viitteet

<https://educa.messukeskus.com/ohjelma/#programmeDay=1706263200&programmeStage=Visio>

<https://sivistys.fi>

Miksi emme saaneet koko kansan presidenttiä?

- 2024-01-29 11:39

Saatteeksi ja varmuuden vuoksi: En arvioi tässä kirjoituksessani Li Anderssonia ja hänen monin osin onnistunutta presidentinvaalikampanjaansa. Arvioin niitä lähtökohtia, joiden vallitessa hän toteutti Vasemmistoliiton kampanjan vuoden 2024 presidentinvaaleissa.

Presidentti

Vaikka vasemmistossa on ajoittain ollut kriittistä asennetta presidentti-instituutiota kohtaan en ole viime 12 vuoden aikana huomannut montakaan puheenvuoroa, jossa olisi suhtauduttu varauksella ja/tai vaihtoehtoja esitellen presidentti Sauli Niinistön toimintaan. (1)

Niinistön arvojohtajuus ulkopoliitikassa oli selkeää: Suomi kuuluu Länteen. Ulkopoliitikkaa tehdään ajassa. Ulkopoliitikka on prosessuaalista, pienten eleiden ja askelten politiikkaa. Tulos: Suomi solmi isäntämaasopimuksen ohi eduskunnan, Suomi liittyi NATO:on ilman kansanäänestystä, hallitus hyväksyi DCA -sopimuksen ilman rajoitteita.

Niinistö kuljetti pitkään puheissaan ja kirjoituksissaan mukana ajatusta Pohjoismaisesta linnoituksesta, eurooppalaisesta NATOsta, vuoden 2025 maailmanlaajuisesta ETYK –kokouksesta, ympäristön tuhoutumisesta, Pohjoisen kahdenmiljardin ja Etelän kuuden miljardin välisestä syvästä eriarvoisuudesta, viittasipa jopa joskus tulon- ja omaisuudenjaon hirvittävään epätasa-arvoon maailmassa. Kaikki nämä teemat jäivät kuitenkin hänellä puheen ja kirjoitusten aiheiksi, eivät ulkopoliitiikan rakennusaineksiksi. Rohkeus puuttui.

Niinistölle Suomi on osa Pohjoista Länttä. Suomi ryhtyi - ekologisen realiteettien haastaessa maailmantaloutta - ulkopoliittisen realismin nimissä toteuttamaan perinteellisten merivaltojen (USA, Englanti) Euraasian saartopoliitikkaa, jonka tavoitteena on estää Euraasian kehittymistä USA taloudelliseksi ja poliittiseksi haastajaksi. Venäjän ei sallittu liittoutua Euroopan kanssa (*Russia out, German down, USA in*). Niinpä ajatus Suomesta sillanrakentajana Idän ja Lännen välillä kääntyi ajatukseksi Suomesta eturintamamaana (*frontier country*), joka tuottaa turvallisuutta USA:lle ja sen liittolaisille, ei ensisijaisesti itselleen.

Kun pienen maan ulkopoliitikkaa tehdään päiväkohtaisesti ajassa, pienten askelten prosessina pitäen arvovalintoja ongelmattomina, ajaututaan nopeasti – nyt vuosikymmenessä – pitempijäteisten, ulkoisten voimasuhteiden aallokkoon, lastuksi lainehille.

Kansa

Kun, kulttuuriliberalismin toimiessa sanansaattajana, 1980 – luvun lopulla myös taloudellinen liberalismi rantautui Suomeen, katse kääntyi kansakunnan tulevaisuudesta kansalaisyhteiskunnan vapauttamiseen perinteiden ikeestä. Universaalien liberaalien arvojen – vapaa pääoman, tavaroiden ja työvoiman liikkuvuus, ilmaisun vapaus, tasa-arvo, ihmisoikeudet - toteuttamisen edellytyksenä oli kansallisten erityisyyksien purkaminen, jotta kaupallinen kansalaisyhteiskunta ja sen vastinparina markkinoiden sääntelyyn keskittyvä valtiovalta voisi sopeutua ja asettua osaksi kansainvälistä, globalisoituvaa taloutta. Samalla liberaalidemokratiasta tuli vientitavaraa: valtiollinen suvereniteetti

myönnettiin vain niille kansallisvaltioille, jotka omaksuivat liberaalidemokraattisen hallinnon. Historian loppu oli jo näkyvissä.

Toisin kävi. Kansalliset taloudelliset intressit ja niiden edustajat kauppias- ja paikalliset teollisuusporvaristot ottivat taloudellisessa ahdingossaan poliittiseksi aseekseen globalisaation esiin nostaman kulttuurisen moninaisuuden ja sen aiheuttaman turvattomuuden perustellakseen uuden orgaanisen, ”vahvan valtion” kehittämistä rajaamaan erityisesti työntekijöiden toimintaoikeuksia.

Kysymys kansakunnasta onkin nyt ohentunut kysymykseksi rajoista ja niiden sulkemisesta, ihmisiltä, niiltä toisilta. Kysymys ei siis ole enää kunkin kansakunnan erityisestä historiasta, osaamisesta ja ajatuksesta kansakunnan omasta tehtävästä ihmiskunnan rakentamisessa kestävältä pohjalta.

Siten ekologisen realismin esiin nostamat eksistentiaaliset haasteet yritetään ratkaista ulkopoliittisen realismin - voima vastaan voima - keinoin. Se on mahdotonta tuhoamatta ihmiskuntaa.

Koko

Samoin kuin vasemmisto ei ole kehittänyt ajatusta kansallisesta tehtävästä osana ihmiskunnan synnyttämistä, vasemmisto ei ole puhunut ”koko” Suomesta, suuren ”enemmistön” Suomesta, siis työntekijöiden Suomesta; ei, vaan vähemmistöistä, mitä moninaisimmista vähemmistöistä liberaalidemokratian hengessä ilman että olisi ajatusta siitä, kuinka nämä mitä moninaisimmat vähemmistöt rakentuvat yhteiseksi liikkeeksi, jolla olisi joitain sanomista valtasuhteisiin noiden eri vähemmistöryhmien muodostaman suuren enemmistön ja taloudellisen valtavähemmistön välillä.

Siten ”koko kansan presidentti” jäi valitsematta. Palaan jäljellejääneisiin kahteen ”liberaaliin” vaihtoehtoon myöhemmin.

(1) Itse ole esittänyt kymmeniä kriittisiä kommentteja presidentti Sauli Niinistön ulkopoliittikkaan. ks Kansanuutisten Blogit *Volanen vasemmalta* ks. <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/?s=Niinistö>

Pekan, Alexin ja minun IV tasavalta

- 2024-02-09 09:55

Presidenttiehdokas Pekka Haavisto jäsentää Suomen historian neljäksi tasavallaksi

- I tasavalta (1918-1944) Sotien synnyttämä Kansa,
- II tasavalta (1944-1991) Varjojen vuodet, Paasikivi-Kekkosen linja
- III tasavalta (1991-2022) Globalisaation vuodet, EU-jäsenyys, kulttuuri/talouseliberalismi
- IV tasavalta (2022-) Nato-Suomi

Haavistolle neljännen tasavallan haasteena on 1) turvallisuus, 2) talous, 3) ympäristö, 4) liittolaiset, 5) sääntöpohjainen maailmanjärjestys. (1)

Minulle Suomen historia alkaa jo 1800 -luvulta, suurelta, edistyksen vuosisadalta, jolloin ajatus suomalaisesta erityisyydestä, kansakunnasta, kehittyi. Se oli ajatus Euroopan kahden kulttuurivirtauksen, itäisen ja läntisen kulttuurin jälleennäkemisestä pitkä maantieteellisen ja ajatuksellisen eron jälkeen täällä Suomessa, kodeissa, pelloilla, kylissä ja kaupungeissa. Miettikääpä vain esimerkiksi mistä aineksista Kalevala syntyi.

Haaviston

- ensimmäinen tasavalta, ”Sodan Kansa,” on minulle kansallisen edistysajatuksen hylkäämistä;
- toinen tasavalta, ”Varjojen vuodet” taas sen uudelleen rakentamista eurooppalaiseksi malliratkaisuksi, pohjoismaiseksi demokraattiseksi hyvinvointivaltioksi;
- kolmas tasavalta, ”Globalisaation vuodet” puolestaan asettumista osaksi Pohjoista Länttä, jolloin ajatus kansakunnasta oheni ajatukseksi kansainvälisestä, kaupallisesta kansalaisyhteiskunnasta ja valtiolliseksi talouden sopeuttamiseksi globaaleihin suhdanteisiin ja voimasuhteisiin.

Kolmannessa tasavallassa oli kysymys taloudellisesti *eriarvoisten* kansantalouksien *samanlaistamisesta*, ”sääntöpohjaisesta”, taloudellisesta, abstraktista yhteismitallistamisesta - ei siis *samanarvoisten*,

suvereeneiden kansakuntien *erilaisuuden*, historiallisen kokemuksen ja osaamisen rakentamisesta osaksi kansojen välistä yhteistyötä.

Presidenttiehdokas Aleksander Stubb mukaan ”Ensimmäinen maailmansota tappoi imperialismin. Toinen maailmansota tappoi fasismin. Kylmä sota tappoi kommunismin. ... ”Kun kylmä sota loppui ja Neuvostoliitto hajosi, moni meistä luuli, minä mukaan lukien, että historia loppuu. Eli oletimme, että kaikki maailman 200 kansallisvaltiota siirtyisivät kohti toimivinta yhteiskuntamallia, eli liberaalia demokratiaa, markkinataloutta ja globalisaatiota. Olimme, olin väärässä.”

Nyt ”olemme geopolittisesti yksi tärkeimmistä etulinjavaltioista Euroopassa. Jalkamme ovat Itämeressä ja päämme arktisella alueella. Olemme vastuussa suuren Naton alueen suojelusta. Ja älkää olko huolissanne, me teemme työmme. Olemme turvallisuuden palveluntarjoaja, emme sen kuluttaja. Suomalaiseen voi aina luottaa.” Nyt on oltava ”natohawkka” voidakseen olla joskus ”rauhan kyyhky” (2)

Stubb asettuu perinteellisten merivaltioiden – Englanti, USA – patoamispolitiikan lipunkantajaksi Suomessa. Tämän politiikan tavoitteena on pitkään ollut ja on vieläkin Euraasian ja siten myös Euroopan (*Russia out, German down, USA in*) patoaminen ja hajottamalla hallitseminen. Seuraava suuri patoamisen suunta on Itämeri ja Arktinen alue, jossa Suomi on nyt eturintamassa ydinasein varustettuna. Neljännen tasavallan vihollinen on Venäjä. Siinä sen koko USA/NATO ja kansallinen identiteetti.

Meillä on siis vaihtoehtoina ordoliberaali Haavisto, jonka ”sääntöpohjaisuus” tukeutuu USA taloudelliseen hegemoniaan, ja neoliberaali mutta samalla myös neokonservatiivinen Stubb. Stubb ”arvopohjainen realismi” tarkoittaa kylmää talousliberalismia ja kuumaa poliittista konservatismia: Kansakunnalla on suvereniteetti vain ja vain jos se edustaa demokraattista liberalismia siten kuin se USAssa nähdään. Liberaalidemokratia on vientitavaraa halpatuonnin mahdollistamiseksi. Stubb mukaan maailman kilpailuongelmat ratkaistaan viimekädessä laittamalla voima vastaan voima: ”Putin ymmärtää vain voimaa”.

Ekologinen realismi ei näy kummankaan puheenparressa politiikan teon lähtökohtana. Stubb jopa uskoo, että ”4. teollisen vallankumouksen mahdollisuudet ovat rajattomat”; Haavisto puolestaan ei usko, että talouden kehitystä ja ympäristökysymyksiä olisi syytä asettaa vastakkain: ”vetytalous” pelastaa Suomen, ehkä maailmankin.

Minulle neljännen tasavallan lähtökohdat ovat muualla, ekologisessa realismissa. Siis siinä, että nyt kaikkialla on törmätty maapallomme ekologisiin rajoihin. Edessä on luonnonvarantojen uudelleenjakoa niin kansakuntien kesken kuin niiden sisälläkin, hyvällä tai pahalla – siis sotien.

Nyt käydään vääntöä siitä, jäsennämmekö haasteemme ekologisen vai perinteellisen ulkopoliittisen realismin määrittämänä. Ulkopoliittisen realismin määritykset tarkoittavat ”Me ensin” -politiikkaa, siis kansallisvaltioiden voimasuhteiden määrittämistä luonnonvarantojen hyödyntämisessä turvautuen aseellisiin keinoihin, viimekädessä ydinaseisiin.

Tämä ulkopoliittiseen realismiin liittyvä puolustuksellinen pidäkepolitiikka on jo muuttunut hyökkääväksi pelotepolitiikaksi: jollakin suurvallalla ei katsota olevan oikeutta määrittää omia intressejään ja eksistentiaalisia uhkia samoilla kriteereillä kuin toinen suurvalta ne itse määrittelee.

Tätä etuoikeutta perustellaan mm. toisten suurvaltojen ”autoritäärisellä hallinnolla”, joista on päästävä eroon, ja nopeasti: vuosituhantiset kulttuuriset perinteet olisi muokattava vuosikymmenissä talouden ulkopuoliseksi, eristetyiksi elinpiireiksi. Kuten uskonnon vapaus ei meitä vielä vapauta uskonnosta, ei myöskään kulttuurin ”vapauttaminen” vapauta meitä vielä kulttuurisista ajatuskehysistä. ”*Our way of life is not negotiable!*” (George H. W. Bush, Rio, 1992). Se on kuitenkin juuri se, mistä on neuvoteltava.

Presidenttiehdokkaidemme korostama ”uusi aikakausi” ei siis ala siitä, että Suomi liittyi NATOon; pikemminkin se on epätoivoinen yritys estää aikakauden muutos reagoimalla nykyaikakautemme muutoksiin voimapolitiikalla.

Uuden aikakauden perusta on paljon rajumpi: eurooppalaisen valistuksen tuottama tiedollinen ja tekninen ylivoima liitettynä ulkoisen luontosuhteen yksityistämiseen ja sisäisen luontosuhteen yksilökohtaistamiseen on nyt menettänyt etulyöntiasemansa kun kaikki muutkin ovat oppineet noilla teknologioilla hyödyntämään ehtyviä luonnonvarantoja.

Kapitalismin suuri historiallinen, sivilisoiva tehtävä - universaalisen ihmisen synnyttäminen abstraktina, luonnosta, itsestään ja toinen toisistaan vieraantuneena, kuitenkin taloudellisesti keskenäisriippuvaisina palkkatyöläisinä/kuluttajina - kääntyy nyt ”*paluiksi maan pinnalle*”: meidän on ”kyettävä liittämään yhteen kaksi toisiaan täydentävää liikettä, *kiinnittyminen maaperään ja avautuminen maailmanlaajuisuuteen*, jotka modernisaation koettelemus repi toistensa vastakohdiksi” (Latour 2022, 17).

Maailmantalouden painopiste siirtyy takaisin sinne missä on sen väestöllinen painopiste, itään ja etelään. Historiallisesti katsoen, maailmantilanne normalisoituu.

Kun nyt Suomi on siirretty Idän ja Lännän ETYK -sillasta, NATO-optioiden harmaavyöhykkeen kautta Pohjoisen Lännän eturintamamaaksi, Suomi on nyt osa ongelmaa, ei sen ratkaisua.

Minä pitkään ajattelin, uskoin ja toivon vieläkin, että Suomi yhdessä pohjoismaiden kanssa rakentaisi pohjoismaisen linnan – ei linnoituksen - edistämään ekologiseen realismiin edellyttämää ekologista demokratiaa ja sen vaatimaa maailmanrauhaa. Olihan meillä jo hyvä alku ETYK:ssä. Olisimme siis jatkaneet Suomen jo 1800 -luvulla alkanutta edistyksellistä sivistyksellistä perinnettämme, nyt aikakautemme vaatimalla tavalla, ekologisena sivistyksenä.

Se edellyttää Euroopan koko turvallisuusarkkitehtuurin uudelleenrakentamista, mutta myös valistusajatuksen radikalisoimista: Maa- ja aivopeltojen viljelyt (cultures) on saatettava yhteismitallisiksi, koko elämän kattavaksi tekstuuriksi (texture of life). On siis edistettävä ekologista demokratiaa.

Tiivistäen: Ulkopoliittinen realismi merkitsee sotaan valmistautumista, pidäkkeiden ja pelotteinen rakentamista, vihollisten patoamista, hallintojen horjuttamista, toisten kansakuntien sisäisten jakojen vahvistamista jotta rauha säilyisi.

Ekologinen realismi kutsuu yhteistyöhön, kehittämään ja rakentamaan kestävää teknologiaa, moninaisia uusia kuljetusväyliä, uusia rahoitusinstituutioita sekä edistämään kaikkialla tietoisuutta ekosfäärin tilasta ja sen asettamista ehdoista yhteiselle elämällemme tällä yhteisellä maapallollamme jotta sotaan ei tarvitse edes valmistautua.

Ketä siis äänestän? Yksi ja nolla. Tällöin on toivoa ja siten kritiikin ja edistymisen mahdollisuus, edes pienikin. On vasemmiston itsetutkistelun paikka.

Viitteet

(1) Haavisto, P. 2023. Neljännen tasavallan Suomi KANAVA 18.11.2023

(2) Stubb, A. 2023. Puhe ylimääräisessä puoluekokouksessa, 28.10.2023 Kokoomus.fi.

Latour, B. 2022. Matkalla Maahan Politiikka ja uusi ilmastojärjestys (suom. Päivi Malinen) Vastapaino Tampere.

Lisäksi poimintojani Haaviston ja Stubbin puheenvuoroista eri haastatteluissa eri kanavilla.

Sillasta sillanpääksi

- 2024-02-18 18:38

HS:n pääkirjoitus oli tänään (18.02.2024) harvinaisen realistinen:

”Yhdysvallat on irtoamassa transatlanttisesta yhteistyöstä, ja siksi Euroopalta vaaditaan uutta vastuuta Ukrainan tuesta ja Naton pelotteesta. Mitä kauemmin sota kestää, sitä suurempia ovat sen tuhot niin Ukrainalle kuin kansainväliselle turvallisuudelle. Synkältä näyttää.” (1)

Samalla aukeamalla HS:n päätoimittaja Laura Saarikoski etsii lohtua NATOsuomen lauluista:

”ENTINEN suomalaisuus sisälsi ajatuksen siitä, ettei vaihtoehtoja ollut, joten jotenkin oli kestävä, hammasta purren. Ajatus sisusta lohdutti suomalaisia, vaikka siinä oli passiivinen sivumaku: taivutaan, vaan ei taituta.

Se ajatustapa palveli aikansa, mutta nyt eletään uutta aikaa. Enää Suomi ei ole heikko eikä yksin. Mutta mitä me sitten olemme? Välillä puhumme uusien hävittäjien hurjista ohjuksista, jopa ydinaseista. Seuraavassa hetkessä menemme paniikkiin rajaa lähestyvistä polkupyöräilijöistä.

Suomi hakee uutta tapaa olla ja ymmärtää itsensä. Kannattaa kuunnella, millaisia lauluja Nato-Suomessa lauletaan.” (2)

Eikö olisi ollut syytä **ensin** miettiä keitä me olemme ennen kuin hyväksyimme ne reunaehdot, joiden pakottamana nyt etsimme identiteettiä? Emmehän enää ole suvereeni kansakunta.

Presidentti Alexander Stubb johdolla Suomi on asettumassa perinteellisten merivaltioiden – Englanti, USA – patoamispolitiikan paikalliseksi lipunkantajaksi. Tämän politiikan tavoitteena on pitkään ollut ja

on vieläkin Euraasian ja siten myös Euroopan (Russia out, German down, USA in) patoaminen ja hajottamalla hallitseminen. Seuraava suuri patoamisen suunta on Itämeri ja Arktinen alue, jossa Suomi on nyt eturintamassa ydinasein varustettuna. Stubbin ”uusi aikausi” perustuu yksinomaan viholliskuvaan: Suomen vihollinen on Venäjä. Muuta identiteettiä NATOsuomi ei tarvitse.

... mutta riittääkö Pohjoisen Lännen ”tärkeimmäksi” eturintamamaaksi asettuminen Suomen toimeentulolle muuten kuin militarisoimalla taloutemme ja siten kansalaisyhteiskuntamme läpikotaisin? Sehän on nyt menossa. Muista menoista on säästettävä - ja paljon. Lukekaapa vain viime päivien Hesaria.

Saarikoskelle ei kelpaa paluu perussuomalaiseen Sisu ja Suomi -maailmaan, mutta NATOsuomen lauluja kaivataan hengen nostattamiseksi. Eiköhän ne ole jo tuotannossa, eivät ne synny itsestään. Ne tuotetaan vahvistamaan NATOsuomen USA/NATOLle lupaamaa turvallisuuden palvelutehtävän (security provider) toteuttamista.

Ekologinen realismi kääntää kuitenkin katseet toisaalle: Maailmantalouden painopiste siirtymässä takaisin sinne missä on sen väestöllinen painopiste, itään ja etelään. Historiallisesti katsoen, maailmantilanne normalisoituu. Laulut kertovat nyt Äiti maasta ja sen asettamista ehdoista. Niitä olisi syytä nyt opetella ja nopeasti!

Viitteet

(1)

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000010228386.html>

(2)

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000010232527.html>

Sivistyksen pölyt

- 2024-02-20 10:03

Saatteeksi: Alla taas yksi HS:n hylkäämä mielidekirjoitukseni.

Sivistyksen pölyt

Martti Hetemäki ja Vesa Vihriälä vaativat HS:n Vieraskynäkirjoituksessa pontevasti: "Suomalaista koulutusta on uudistettava perusteellisesti". (14.02.2024) (1)

He kuitenkin ovat lähinnä huolissaan yliopistoon hakeutuvien määrästä ja opiskeluvalmiuksista. Jopa Sivistyksen teemavuoden 2024 vaatimattoman tavoitteen "Pyyhitään pölyt sivistyksen päältä" kannalta Hetemäen ja Vihriälän ehdotus jää pölyhuiskan tuulettamiseksi yliopiston parvekkeella.

Suomessa syntyi vuonna 2023 43320 lasta, peruskoulun päätti 60803 nuorta, toisen asteen aloituspaikkoja oli 86343 ja korkeakoulutuksen aloituspaikkoja oli 100559. Kaikille siis riittäisi aloituspaikka, jos ikäluokat menisivät läpi koulutusjärjestelmän ikäluokka kerrallaan, siis ensin koulutus, sitten työvuodet ja eläke – koulutusjärjestelmän toiminta-ajatus.

Työpaikka on kuitenkin nyt opinpaikka. Työ on opiskelevaa työskentelyä ja oppiminen työskentelevää opiskelua. Tiedon tuottamisen taito ja taidon käyttämisen tuottama tieto ovat metodisia sisaruksia eivätkä sisarpuolia keskenään. Teknologia ja metodologia rakentuvat yhteen.

Aikuisen opinpaikan, siis työpaikan, vaihtoehtona ei voi koskaan olla työttömyys vaan opiskelu. Tämä vaatii sosiaaliturvan jäsentämistä jatkuvan opinpolun mahdollistajana, ei sen katkaisijana.

Tarvitsemme siis opintojärjestelmän. Opintojärjestelmän edellytyksenä on sosiaaliturvajärjestelmän perusajatuksen muuttaminen. Kysymys ei ole enää tuesta eikä turvasta vaan takuusta - elinikäisestä opinto-oikeudesta. Työsopimus on myös opintosopimus, opiskelun ajasta, paikasta ja muodoista.

Entäpä sitten sivistys ja humanismi? – kuulen jo kysyttävän. Tässä minun vastaukseni: Elämämme tulee olla tosi suhteessa luonnonvoimiin, hyvä suhteissamme toisiimme, kaunis luonnonvarantoja hyödyntäessämme ja reilu niitä jakaessamme.

Sivistys on siis tietoa, tahtoa, taitoa asettaa, arvottaa ja ratkaista aikakautemme haasteita reilulla tavalla. Oppiaksemme ekologiset realiteetit meidän tulee olla mukana päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan ja kulutetaan ja kuinka mahdolliset ylijäämät hyödynnetään. Se on ekologista demokratiaa.

Viime kädessä talouden tehtävänä on tuottaa meille omaa, yhteistä aikaa, jotta voisimme keskittyä kääntämään talonpitoimme, siis taloutemme kestäväksi kohtuutaloudeksi – siis kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla ja alati. Meidän on maallistuttava Äiti maan, ei Isä taivaan, asettamalla ehdoilla.

Pölyjen pyyhkiminen sivistyksen päältä ei siis riitä. Ne on pyyhittävä sen pimentoon jääneestä ytimestä.

Matti Vesa Volanen
Emeritus koulutustutkija, PsT
Vantaa

Viite

(1) Hetemäki, M., Vihriälä, V. 2024. Suomalaista koulutusta on uudistettava perusteellisesti

Kestävä kasvu vaatii osaamistason nostoa – tähän täytyy ja on mahdollista päästä lisäämättä julkisen talouden alijäämää. Vieraskynä HS 14.02.2024

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010224131.html>

Demokratiavaje poistettava - ekologinen demokratia toteuttava!

- 2024-02-26 15:26

Olemme nyt pääsemässä asian ytimeen, kysymykseen demokratiasta. ”Poliittisten lakkojen rajoittaminen on perusteltua” väittää HS tänään pääkirjoituksessaan (26.02.2024) (1)

Ensi alkuun HS jakaa maailman kahtia: Toisaalla on alueellinen järjestys, kansallisvaltio ja toisaalla funktionaalinen tuotantojärjestelmä.

Demokratia kuuluu vain ja vain alueelliseen järjestykseen, joka luo edellytykset ja ehdot tuotantojärjestelmälle. Me siis määrittelemme keskinäiset yhteisölliset suhteemme niistä demokraattisesti päättäen.

Tuotantojärjestelmämme perustuu puolestaan oletukseen luontosuhteemme yksityisestä (privat) perusluonteesta. Yksityinen (privat) suhteemme - julkisen (public) vastakohtana - sisäiseen ja ulkoiseen luontoon antaa meille kolme perusoikeutta, jotka Rooman laki sanoitti seuraavasti:

- usus: käyttöoikeus,
- fructus: oikeus nauttia omaisuuden tuotteista, esimerkiksi puun hedelmistä,
- abusus: oikeus vahingoittaa tai tuhota.

Jos jollakulla on vain kaksi ensimmäistä oikeutta, sitä kutsutaan, käyttö- ja tuotto-oikeudeksi (usufruct) eikä sitä pidetä lain mukaan vielä omaisuuden todellisena hallintaoikeutena. Tällöin meillä on laillinen oikeus käyttää ja nauttia toiselle kuuluvan tuotteen hedelmistä tai voitoista (*usufructuary*), mutta meillä ei ole oikeutta vahingoittaa tai tuhota tuota omaisuutta. Sehän on meillä vain lainassa.

Tämä rajoitettu omistusoikeus on siis huolenpitovelvollisuus siitä, että palautamme sen minkä olemme saaneet lainaksi vähintäänkin yhtä hyvässä kunnossa kuin missä olemme sen saaneet.

Nyt ei ole kysymyksessä vain lähipelto, -metsä tai -järvi tai itse kunkin mielenterveys, jota on suojeltava. Ei, vaan kysymys on koko elonpiiristä, maapallon koko elämän tekstuurista. Kysymys on ekologisesta realismista.

Tämä tarkoittaa liberaalidemokratian – niin yksityisen kuin julkisenkin - haastamista asettumaan ekologisten realiteettien ehtoihin. Se tarkoittaa, että alueellisen ja funktionaalisen toiminnan keskinäiset suhteet muuttuvat vääjäämättömästi.

Julkisen puolen elementit – kansalaisyhteiskunta, valtio – ja funktionaalisen toiminnan elementit – reaalin tuotanto, rahoitus – kiertyvät nyt uuteen asentoon, jossa valtio ja reaalin tuotanto muodostavat tuotannollisen alustan ja kansalaisyhteiskunta ja rahoitus jäsentävän ajatuksellisen perustan. Niin pääomittamisen kuin verotuksenkin on sovittauduttava ekologisiin realiteetteihin.

Nyt käydään vääntöä siitä, jäsennämmekö haasteemme ekologisen vai perinteellisen ulkopoliittisen realismin määrittämänä. Ulkopoliittisen realismin määritykset tarkoittavat ”Me ensin” -politiikkaa, siis kansallisvaltioiden voimasuhteiden määrittämistä luonnonvarantojen hyödyntämisessä turvautuen voimaan. Ulkopoliitiikan on nyt käännyttävä ihmiskunnan sisäpolitiikaksi.

HS:n mukaan ”Ammattiliitoilla ei ole lainsäädäntöön minkäänlaista veto-oikeutta ja historiallinen kolmikanta on onneksi jo historiaa. Hallituksen kaatamisyrietykset tai hallituksen painostaminen lakoilla ovat toimia, jotka eivät kuulu palkansaajien etujärjestöille.” (1)

Kolmikantaan palaaminen – kuten ay-liike monin osin näyttää ajattelevan – ei ole mikään ratkaisu, mutta sitä e ole myöskään orgaanisen valtion, siis talouden ja valtiokoneiston sulauttaminen, joka nyt on lähtenyt liikkeelle hallituksen toimesta.

Mitä sitten olisi tehtävä?

Tavoitteena ei ole ”työstä vapautuminen” vaan ”työn vapauttaminen” – kuten sanonta kuuluu.

Siis se, että emme enää myy työvoimaamme maksua vastaan palkkatyöläisinä/kuluttajina (labour) vaan tekisimme työtämme (work) tuottajina rakentaaksemme elämän, joka on tosi suhteessa luonnonvoimiin, hyvä keskinäisissä suhteissamme, kaunis luonnonvarantoja hyödyntäessämme ja reilu niitä jakaessamme. Työssämme olisi neliyhteys (Four-in-one + 8 tuntia/päivä unta):

Ansiotyö (4t päivä/28t viikko) – opiskeleva työskentely omalla ammattialalla

Kotityö (4t päivä/ 28t viikko) – Kodinhoito, ruuanlaitto ja syöminen, lepo, keho, lapset, vanhemmat, kasvit, puutarha

Yhteiskunnallinen työ (4t päivä/28t viikko) – politiikka, yhdistystoiminta, osallistuminen, sitouttaminen kirjaaminen ja blokkaukset, voimaannuttaminen

Omakehohtainen työ (4t päivä/28t viikko) – työskentelevä opiskelu: kulttuuri, opiskelu, rentoutuminen, kuntoilu, harrastukset, luovuus. (2)

Ekologisen realismin ehdoilla toteutettu tosi, hyvä, kaunis ja reilu elämä vaatii toteutuakseen ekologista demokratiaa, siis sitä, että meillä on mahdollisuus olla mukana päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja

milloin tuotetaan ja kuinka mahdolliset ylijäämät hyödynnetään. Muuten emme opi elämän ekologisia reaalisia ehtoja, jotka meille on asetettu.

Tehtävänäimme on siis demokratian laajentaminen, ei sen kaventaminen kuten liberaalisiksi itseään kutsuva HS:n pääkirjoitustoimitus väittää.

Viitteet

(1) Pääkirjoitustoimitus 2024. Poliittisten lakkojen rajoittaminen on perusteltua. HS 26.02.2024

(2) Haug, F. 2009. The “Four-in-One Perspective”: A Manifesto for a More Just Life. *Socialism and Democracy*, 23:1, 119-123, DOI: 10.1080/08854300802635932 (Soveltaen)

Liennytyks 2.0? -

2024-02-29 12:36

Minulle sanasta *Liennytyks* tulee mieleen pelkästään myönteisiä muistoja. Kuuban kriisin 1962 jälkeen Neuvostoliitto nosti esiin ajatuksen *rauhanomaisesta rinnakkaiselosta*, tosin kauhun tasapainon pakottamana. Myöskään USA:n puolella Henry Kissingerin johtamaa ”liennytykspolitiikkaa *“détente”* ei pidä sekoittaa *amitiéen*, ystävyyteen. Kyse ei ollut ystävyyden solmimisesta Moskovan kanssa, vaan sen riskin vähentämisestä, että kylmästä sodasta tulee kuuma”. (1)

Liennytyksen myötä saatiin kuitenkin aikaiseksi ydinsulkusopimus (1968), aloitettiin SALT-neuvottelut ydinaseiden määrän rajoittamiseksi, Länsi-Saksa ja Itä-Saksa tunnustivat toistensa olemassaolon (1972), pidettiin ETYK -kokous Helsingissä (1975), ratkaistiin monia toisen maailmansodan synnyttämiä kiistakysymyksiä, käynnistettiin kahdenvälisiä yhteistyön muotoja yli ns. rautaesiripun yli. Liennytyks pysähtyi Neuvostoliiton Afganistanin miehitykseen (1979) ja Ronald Reaganin hallinnon antikommunistiseen politiikkaan.

Liennytyks näyttäytyi kuitenkin kovin erilaiselta USA:n näkökulmasta kuin täältä Suomessa:

... ”Liennytyks mahdollisti Yhdysvaltojen ryhmittymisen uudelleen sisäisesti ja vakauttaa kylmän sodan strategiansa. Yhdysvaltain talous innovoi nopeasti taloudellisia ja teknisiä resurssejaan tavoilla, joita Neuvostoliitto ei koskaan kyennyt luomaan. Ne mahdollistivat Washingtonin kylmän sodan voiton. Détente antoi myös Neuvostoliitolle köyden hirttäytyäkseen. Kaakkois-Aasiassa ja eteläisessä Afrikassa saavutetusta menestyksestään rohkaistuina he aloittivat sarjan virheellisiä ja kalliita interventioita

vähemmän kehittyneessä maailmassa, mikä huipentui heidän miehitykseensä Afganistaniin vuonna 1979.” ... Détente ”tarkoitti USA:n vallan rajojen tunnustamista, lämpöydinsodan riskin vähentämistä käyttämällä porkkanoiden ja keppien yhdistelmää ja Yhdysvalloille ajan ostamista toipumiseen.” (1)

Nyt Niall Ferguson ehdottaa puheenvuorossaan ”*Kissinger ja liennytyksen todellinen merkitys Kylmän sodan strategian keksiminen uudelleen Kiinan kanssa käytävää kilpailua varten*” (Foreign Affairs March/April 2024) Liennytyks 2.0 - politiikkaa USA:n ja Kiinan välisen suhteen hallitsemiseksi. Kysymys ei siis olisi vain presidentti Joe Bidenin politiikan mukaisesta riskien vähentämisestä (*derisking*) vaan

... kuten Liennytyks 1.0, Liennytyks 2.0 ”ei tarkoittaisi Kiinan suostuttelua, ei varsinkaan maan muutoksen odottamista. Se merkitsisi jälleen kerran lukemattomien neuvottelujen aloittamista: asevalvonnasta (tarvitaan kiireellisesti, kun Kiina lisää kiihkeästi joukkojaan kaikilla aloilla); vaihdossa; teknologian siirtoon, ilmastonmuutokseen ja tekoälyyn; ja avaruudessa. Kuten SALT, nämä neuvottelut olisivat pitkiä ja ikäviä – ja ehkä jopa epäselviä. Mutta ne olisivat toisten kohtaamisia haukkumalla toinen toistaan, jota Britannian pääministeri Winston Churchill kuitenkin usein suosi sodan sijaan (”meeting jaw to jaw is better than war”). Mitä tulee Taiwaniin, supervallat tuskin voisivat tehdä pahemmin kuin vain pyyhkiä pölyt vanhasta lupauksestaan, jonka Kissinger keksi ilmaista sanoilla ”sovitaan, että olemme erimieltä” (to agree to disagree). (1)

Kysymys olisi siis uuden kylmän sodan strategiasta Kiinan vaikutusvallan patoamiseksi, kuten Niall Fergusonin artikkelin alaotsikkokin antaa ymmärtää. Hän toteaa puheenvuoronsa lopussa että ”tämän kylmän sodan lähtökohta on erilainen nykypäivän suurvaltojen paljon suuremman taloudellisen keskinäisen riippuvuuden vuoksi, optimaalinen strategia voi osoittautua olennaisesti samaksi kuin ennen.” (1)

Vuosi ennen kuolemaansa Henry Kissinger varoitti, että ”uusi kylmä sota olisi vaarallisempi kuin ensimmäinen tekniikan, kuten tekoälyn, kehityksen vuoksi, joka uhkaa tehdä aseista nopeampia ja tarkempia, mutta myös mahdollisesti autonomisia. Hän kehotti molempia suurvaltoja yhteistyöhön aina kun mahdollista rajoittaakseen tämän uuden kylmän sodan eksistentiaalisia vaaroja – ja erityisesti välttääkseen mahdollisesti katastrofaalisen yhteen ottamisen Taiwanin kiistanalaisen aseman vuoksi” - siis välttääksemme Kuuban ohjuskriisin uuden käänteisen version Taiwanin yllä.

Minulle herää kysymys: onko USA enää sellaisessa voimapoliittisessa asemassa, että se pystyy asettamaan Kiinalle ja sen liittolaisille (BRICKS+) uuden kylmän sodan ehdot Liennytyks 2.0 politiikalla, jonka ydin on kuitenkin perinteellinen patoamispolitiikka? Eikö nyt ole alkamassa patoaminen, jonka tavoitteena on Pohjoisen Lännen - väestöllisesti pienen vähemmistön - patoaminen maapallon väestöllisen painopisteen - Eteläisen/Idän - intressien toteuttamiseen, kun ekologiset – eivät ulkopoliittiset - realiteetit sanelevat nyt reunaehdot?

Nyt on kysymys maapallon sisäpolitiikasta.

Viite

(1) Ferguson, N. 2024. Kissinger and the True Meaning of Détente Reinventing a Cold War Strategy for the Contest With China Foreign Affairs March/April 2024.

<https://www.foreignaffairs.com/united-states/kissinger-and-true-meaning-detente#:~:text=In%20other%20words%2C%20and%20as,an%20effort%20to%20relax%20tensions.>

Väistyttyvä presidenttimme Sauli Niinistö: ”kyllä jossain vaiheessa on sitten niiden aika, jotka yrittävät rakentaa jotain parempaa”

- 2024-02-29 15:29

Teen kaksi poimintaa presidentti Sauli Niinistön viimeisestä lehdistötilaisuudesta tänään (Yle1 29.02.2024, kurs. mvv):

”jos ... opeista puhutaan, niin kyllä päällimmäinen on se, että ihmisiä ne vain kaikki olemme suuret päällikötkin, ja ihmisillä on taipumus ... myöskin *toteuttaa omia sisimpiä tuntemuksiaan, parempia tai huonompia*. Ehkä sitten toinen oppi, joka useasti on tullut esiin, on se, että kumpi on viisaampi: pitää suurta ääntä ja tyytyä sitten siihen, että tulipa sanottua tai *sitten yrittää tehdä ehkä vähän hienovaraisemmin ja huomattavastikin hienovaraisemmin sitä, minkä hyväksi näkee*. Minä olen tämän jälkimmäisen opin kannattaja.”

Joka tapauksessa ETYKiä varmasti tullaan muistamaan ... Minulla oli ehkä mielessä vähän laajempi asia kuin pelkästään Euroopan turvallisuus, puhuin Helsingin hengestä, joka tavallaan irtaantuu ETYKin koko kokouksen koko konkretiasta. Se Helsingin henki oli sitä, että suuret kylmän sodan osapuolet suostuivat jollain tavalla keskustelemaan ja ehkä osin ymmärtämään toisiaan. Tämän vuoksi minä puhun kyllä myöskin aikanaan Kiinan presidentin Xi:n kanssa tästä Helsingin hengestä ja hän näytti sen muistavan vielä kun nyt tammikuussa puhuimme vähän muista asioista mutta hän kuitenkin muistutti (siitä). Jos me nyt ajattelemme ihmiskunnan tulevaisuutta niin ei se kovin hyvältä näytä. *Jos tämä kehitys jatkuu, jakaantuminen kahtia, sodankäynti ja kaikkea tällaista eli kyllä jossain vaiheessa on sitten niitten aika, jotka yrittävät rakentaa jotain parempaa*. Tuo 2025 on ehkä kyllä ihan liian lähellä.

(1)

Siis

- Suuret päälliköt toteuttavat omia sisimpiä tuntemuksiaan, eivät yhdessä todettuja kansallisia intressejä,
- Sisimmistä tuntemuksista ei pidä pitää suurta ääntä vaan toteuttaa niitä hienovaraisesti – siis olla asettamatta kansakuntaa tosiasioiden äärelle, etsimään ratkaisuja ja kasvamaan aikakauden haasteiden edessä,
- Tulos: Nyt ei hyvältä näytä, kyllä jossain vaiheessa on sitten niiden aika, jotka yrittävät rakentaa jotain parempaa.

Siirsikö Sauli Niinistö Helsingin hengen edistämisen onnistuneesti Kiinan presidentti Xi Jinping'in omalletunnonle, kun oma rohkeus ei riittänyt pitää suurta ääntä ja toteuttaa presidentin perustehtävää: määrittää kansakunnan asema ja tehtävä kunkin aikakauden vaatimalla tavalla, kansallisen itsemäärityksen kautta? Siihen eivät yhdenkään presidentin omat sisimmät tuntemukset riitä – kuten Niinistö itsekin nyt sen myöntää, viimeinkin!

Viite

<https://areena.yle.fi/1-68186032>

2024 - 03

Neljä puhetta - neljä kommenttia -

2024-03-03 12:17

Saimme uuden presidentin arvokkain tasavaltaisin menoin. Eduskunnan edessä pidettiin neljä puhetta. Tässä muutama ensituntuma niiden herättämistä ajatuksista.

Sauli Niinistö:

"Kaikki on muuttunut – eikä mikään ei ole muuttunut" (1)

Kaikki on muuttunut?... kyllä, mutta eikö olisi pitänyt kysyä ja vastata kysymykseen: **miksi** kaikki on muuttunut? Kuka, ketkä ja mikä on muuttanut ”odotuksen paremmasta” ”pahemman välttämiseksi”?

Mikään ei ole muuttunut – tunteet ja tuntemukset? Eikö ole muuttunut? On vaikea kuvitella, että suomalaisen pienviljelijän tunteet ja tuntemukset olisivat samoja kuin Tokion keskustassa pörssikeskuksessa työskentelevän tunteet tai tuntemukset.

Samoin kuin on vaikea hahmottaa, että pokasahalla ja kirveellä halkomotteja talvimetsässä tekevän metsurin tunteet ja tuntemukset olisivat samoja kuin monitoimimetsärobotin ohjaajalla. Ainakin kokemukset ovat lähes täysin eri maailmoista.

Ehkäpä kysymys onkin siitä, että hellenistinen maailma, johon Niinistö viittaa, olikin jo irrotanut kirjaamansa tunteet ja tuntemukset reaalisesta, siis työstä ja uuden synnyttämisen kokemuksesta (maieutike) perustellakseen vapaiden miesten valtaa suhteessa orjiin ja naisiin? Oltiin siis jo luotu lähtökohta luonnon – niin sisäisen kuin ulkoisenkin – *valloittamiselle* Prometeuksen - ja sittemmin kristillisen maailmanvalloituskäskyn - saattelemana. Ihmiskunta ei kuitenkaan kulkenut kuin pieneltä osin tämän hellenistiskristillisen ja sittemmin Valistuksen ideaalien mukaan. Ehkäpä Kiinan presidentti Xi kiinnostus Helsingin henkeen sanoi jotain juuri tästä.

Kysymys ei siten ole vain tunteesta ja tuntemuksista, ”kansan kosketuksesta” vaan *ajatuksesta* kansakunnasta, *nation* (<synnyttää), siis uuden synnyttämisestä. Sitähän Niinistö ei halunnut tehdä. Hänelle riitti kansakunnan kriteeriksi: Olemme läntinen maa.

Arvopohjainen realismi ja Etelä

Presidentti Alexander Stubbin ”arvopohjainen realismi” (2) asettaa ensin ”länsimaiset” arvot ja toteaa sitten realismin nimissä pakollisen yhteistyön ”erimielisten” kanssa maailman ”suurten ongelmien” ratkaisemiseksi.

Stubb siis olettaa, että länsimaisten arvojen toteuttaminen reaalisesti mitä moninaisimmin taloudellisiin ja teknologisiin menetelmin eivät ole lainkaan syytä maailman suuriin ongelmiin – kansojen väliseen ja sisäiseen taloudelliseen uskomattomaan eriarvoisuuteen, köyhyyteen ja luonnon tuhoutumiseen. Jos vain toteutamme liberaalidemokratian kaikkialla, samalla löydämme tien kaikkien suurten ongelmiamme ratkaisulle. Siksi kansakunnalle myönnetään suvereniteetti vain ja jos vain se tunnustaa ”länsimaiset arvot”.

Stubbin mukaan olemme ”sitkeä, sisukas, sivistynyt” ja ”taisteluvalmis” kansa”, jonka johtajana hän on valmis tekemään tarvittaessa ”vaikeitakin ratkaisuja” rauhan säilyttämiseksi.

”Sitkeä ja sisukas” viittaa myyttiseen Suomeen, metsien syvyyteen ja luonnon ankaruuteen. Kun vielä ”sivistys” liitetään ”taisteluvalmiuteen” avataan Suomen asemaksi maailmassa ”sivistyksen eturintama Idän barbarismia vastaan”.

Snellman oli toista mieltä: ”Suomi ei voi saada mitään aikaan väkivallalla, sivistyksen voima on sen ainoa pelastus”. Mitä ovat siis ne vaikeat ratkaisut, joihin Stubb on valmis. Onko hän valmis ryhtymään sotaan rauhan säilyttämiseksi?

Vaikeat ratkaisut ovat paljon, paljon vaikeampia. Nyt sivistyksen teemavuonna meidän on, ei vain ”pyyhkiä pölyjä sivistyksen päältä”, vaan kaivaa ne esiin myös sivistyksen ytimestä.

Länsimaiden sivistyshanketta on vuosisatoja käytetty joidenkin maiden ja väestöryhmien ylevöittämiseen ja toisten alistamiseen. Meidän suhteemme Jumalaan, Isä taivaaseen (*Bildung*) oikeuttaa Äiti maan, luonnon raiskaamisen. Luonto ja luonnonmukainen – barbaarit, luonnonkansat – ovat halpaa, jollei ilmaista ruokaa, raaka-ainetta, työvoimaa ja energiaa käyttöömmme.

Tämä ulkopoliittisen realismin oletama etulyöntiasemamme on nyt mennyttä. Maailmantalouden painopiste siirtymässä takaisin sinne missä on sen väestöllinen painopiste, itään ja etelään. Historiallisesti katsoen, maailmantilanne normalisoituu. Myös Etelä ja Itä on nyt saanut otteen Renesanssin ja Valistuksen tuottamista taloudellista voimista, tekniikasta, sosiaalisesta suunnittelusta ja pääomittamisesta.

Jos he, noin 6 miljardia ihmistä, toteuttavat Valistuksen ja Sivistyksen ideaalit kuten Pohjoinen Länsi - pienen pieni vähemmistö - sen teki, olemme kaikki tuhon omia. Onkin ekologisen realismin aika. Meidän on maallistuttava Äiti maan - ei Isä taivaan tai sen maallistuneen muodon, rahan - asettamalla ehdoilla: taloutemme on käännettävä kohtuutaloudeksi – siis kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla ja alati.

Sekä Niinistö ja Stubb tietävät tämän, he molemmat viittaavat painokkaasti tähän haasteeseen. Ajatus on kuitenkin molemmilla toissijainen: kunhan nyt ensin ratkaistaan ulkopoliittisen realismin hengessä – voima vastaan voima – Lännen ja Idän intressien vastakkaisuus rajoitetuilla, paikallisilla tai alueellisilla, konflikteilla ja sodilla, niin vasta sitten päästään keskustelemaan Etelän – maailman suuren väestöllisen enemmistön - kanssa yhteisestä tulevaisuudestamme.

Niinistö ja Stubb eivät siis halua tunnustaa tai kertoa meille, että ulkopoliittiseen realismiin takertuminen on konservatiivinen tai jopa taantumuksellinen ajatus ratkaista ekologisen realismin asettamat haasteet Me ensin – vähät muista -politiikalla. He ovat siis avaamassa ovet Halla-aholle ja hänen ajatusmaailmalleen: valtio on ”laki ja armeija”, ei paljon muuta.

Jussi Halla-aho ja valtio

Yllättäen eduskunnan puhemies Jussi Halla-aho nosti puheessaan esiin Machiavellin ja varoittaa Stubbia liiasta arvopohjaisuudesta, siis idealismista, sillä johtaa tuhoon. (3)

Halla-ahon tulkinta ”laki- ja armeija” -valtiosta tuo eittämättä mieleen Benito Mussolinin kirjoituksen *Stato, antistato, efascismo: Preludio a Machiavelli* (4), jolla perusteltiin orgaanisen valtion synnyttämistä. Sillä tiellähän nyt ollaan Kokoomuksen liberaalisiin myöntövyöksiin politiikan myötä.

Machiavelli on kuitenkin paljon muutakin. Hän ei ollut Halla-ahon muistelema pikkupolitiikoitsija (*minor*) vaan suuren (*grand*) politiikan rakentaja. Machiavellin ”Ruhtinas” ei viittaa yksilöön vaan valtasuhteiden kokonaisuuteen, joka välittyy ensin yksilön, sitten harvojen ja sittemmin monien kautta, Ruhtinas on siis tulossa, se on ilmaisu muutoksesta. Sen on jopa – kuten Gramsci asian lukee – lupaus demokratian tulemisesta: Ruhtinas muotoutuu puolueeksi ja politiikka taisteluksi kulttuurisesta hegemoniasta, ei vain kansalaisyhteiskunnan mitä moninaisimmissa toimipiireissä ja muodoissa vaan ja ensisijassa hegemoniasta tehtaissa. (5)

Tehtaissa, siis työpaikoilla, ei ole kysymys vain työn arvosta (*labour/value*) vaan arvojen (*work/values*) työstä, niiden realisoimisesta, siis tuottamisesta ja tuottajista; siis päätöksistä mitä, miksi, missä, milloin ja miten tuotetaan ja mahdollinen ylijäämä hyödynnetään.

Orgaaninen valtio – talouden ja valtiokoneiston sulauttaminen voimakkaaksi valtioksi – ei ole ratkaisu vaan se, että nykyisten *kuluttavan*, funktionaalisen tuotannon (*yksityinen*) ja *tuottavan*, uusintavan kulutuksen (*julkinen*) toimenkuvat muutetaan alustataloudeksi vastaamaan ulkoisen ja sisäisen luonnon kestävästä uusintamisesta. Näitä alustalouksia arvottaa, jäsentää, mitoittaa ja rytmittää pääomittaminen ja verotus, joka tapahtuu kansalaisyhteiskunnan instituutioiden moninaisissa instituutioissa.

Valitettavasti nyt ”vanha on jo kuolemassa, mutta ei uusi ole vielä syntymässä. Tässä välitilassa tulee esiin monenlaisia sairaalloisia oireita” (Gramsci), tällä kertaa ne ovat kuoleman vakavia meille kaikille.

Mielenkiinnolla odotan uuden presidenttimme ”vaikeita ratkaisuja” suhteessa Etelään. Ne ovat hänen mukaansa valmistelussa. Pelolla odotan hänen ”vaikeita ratkaisuja” suhteessamme Venäjään, Kiinaan ja Ukrainaan – olemmekan nyt sotilaallisesti liittoutumalla hyväksyneet sen, että niistä päätetään meistä riippumatta, meitä kuulematta, kuten historia on osoittanut (6).

Stubb uskoo, että ”Suomi on kokoaan suurempi toimija maailmassa. Pystymme esimerkillämme ja toimintatavallamme vaikuttamaan siihen, millaiseksi uusi maailmanjärjestys muovautuu.” (2) Käsitökseni mukaan menetämme tämän mahdollisuuden juuri siinä, että olemme asettuneet Pohjoisen Lännen rintaman konservatiivisten, jopa neo-konservatiivisten ajatusten toteuttajaksi.

Viitteet

(1) Presidentti Niinistön puhe virkaanastujaisissa 1. maaliskuuta 2024

<https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/presidentti-niiniston-puhe-virkaanastujaisissa-1-maaliskuuta-2024.aspx>

(2) Presidentti Stubbin puhe virkaanastujaisissa 1. maaliskuuta 2024

<https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/presidentti-stubbin-puhe-virkaanastujaisissa-1-maaliskuuta-2024.aspx>

(3) Puhemies Halla-ahon puheet virkaanastujaisissa 1. maaliskuuta 2024

<https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/puhemies-hallaahon-puheet-virkaanastujaisissa-1-maaliskuuta-2024.aspx>

Muut lähteet:

(4) Mussolini, B., 1922. 'Stato, anti-stato e fascismo', in Gerarchia, 25, Giugno.

(5) Hänninen, S. 2024. Political Creativity Antonio Gramsci on Political Transformation. Edward Elgar publishing

(6) Volanen, R. 2017. Suomen synty ja kuohuva Eurooppa. Otava.

Keisarillisen elämäntapamme demokratisoiminen

- 2024-03-05 10:33

Viime aikoina mitä erilaisimpia asioita ja tilanteita on kuvattu ilmaisulla hegemonia, jopa *queer*-keskustelujen mitä moninaisimmissa seksuaali-identiteetin kysymyksissä halutaan murtaa ”luonnollisen” hegemonia.

Hegemonia (< ylivoima, valta-asema, johtajuus) käsitteen historia on pitkä. Klassisessa maailmassa se viittasi yhden tai toisen kaupunkivaltion ylivoimaan. Kreikan kielen sana *hēgemonia* "johtajuus, johtava, ensimmäisenä menevä" merkitsi myös "yhden kaupunkivaltion valta tai suvereniteetti useiden muiden yli", kuten Ateena Attikassa; nykytilanteisiin viitaten, vuodesta 1850 -alkaen, aluksi Preussista suhteessa muihin Saksan valtioihin. (1)

Juuri suomeksi käännetty Giuseppe Cospito'n teos "HEGEMONIA – Homeroksesta sukupuolentutkimukseen" (niin & näin, 2024, suom. Tapani Kilpeläinen, 2) käy yksityiskohtaisesti, mutta ei kovin analyttisesti läpi hegemonia -käsitteen historiaa. Se paljastaa samalla sen olennaisen puutteen: kysymyksen ihmisen hegemonisesta suhteesta luontoon.

Avataanpa sitä hieman.

Perustuuko kamppailu hegemoniasta, hallitsevasta käsityksestä maailman menosta:

- kansakuntien keskinäisiin valtasuhteisiin, siis kysymykseen suvereniteetista ja ulkopoliittisesta realismista,

VAI

- yksittäisen kansakunnan sisäisiin valtasuhteisiin, siis kysymykseen demokratiasta ja sisäpoliittisesta realismista.

VAI

- ihmisen ja luonnon keskinäissuhteisiin, siis kysymykseen kestävästä kehityksestä ja ekologisesta realismista.

Kun hegemonia alkuun perustui esisijassa alueellisten yksiköiden (kaupungit, yhteisöt) keskinäisten ulkosuhteiden määrittelyyn, jota funktionaalinen tuotantotoiminta palveli keräten ruokaa, raaka-aineita, työvoimaa ja energiaa yhteisön käytettäväksi – mahdollisimman edullisesti.

Ajan mittaan niiden hankkimisen mittakaava ja rytmitys vaati tietysti kuljetuksen ja rahoituksen organisoimista. Mitä suuremmaksi väestökeskittymät kasvoivat ja mitä korkeammalle pilvenpiirtäjät nousivat, sitä kauemmaksi myös hankinnan eturintamat etenivät.

Sittemmin kansainvälistynyt funktionaalinen tuotanto ja sen rahoitus alkoivat asettamaan vaatimuksia ja ehtoja kansantalouksille: niiden on toimittava samojen sääntöjen mukaan maassa, jos toisessakin, jotta tavaroiden, pääomien ja työvoiman vapaa liikkuvuus voisi toteutua. Säännöt määritteli johtava talousmahti, nyt viimeksi Yhdysvallat.

Ajatus siitä, että kansakuntien sisäiset valtasuhteet (autoritäärisyys/demokraattisuus) määrittävät myös kansakuntien keskinäisiä valtasuhteita - kunkin kansakunnan suvereniteetin hyväksyttävyyden - ilmentää juuri tätä siirtymää. Talousliberalismi - ja kulttuuriliberalismi sen lähettiläänä - haluaa tehdä demokratiasta vientitavaraa mahdollistaakseen halpatuonnin - halvan tai jopa ilmaisen ruuan, energian, työvoiman käytön, raaka-aineiden hyödyntämisen ympäri maailmaa.

Keisarillinen elämäntapamme (Imperial Mode of Living, 3) perustana olevat ”luonnon omistuksen vallitsevat muodot johtavat fossiilikapitalistisen kehityksen syvenemiseen ja laajenemiseen ja sen ilmaisuun keisarillisena (*imperial*) tuotanto- ja elämäntapana suhteessa luontoon. Ekologinen kriisi on siis myös globaalin pohjoisen elämäntavan kriisi, joka on tällä hetkellä leviämässä ympäri maapalloa huolimatta siitä, ettei sitä voi toteuttaa ilman ekologisen kriisin syventämistä. Kapitalismin ja ekologian kriiseistä huolimatta meidän keisarillisen (*imperial*) elämäntavan yleistymisellä on edelleen hallitseva asema.” (3)

Ekologinen realismi

Pitkään tämän taloudenpidon oletuksena oli – ja on vieläkin taloudellisen mallintamisen perustana - että luonnonvarannot ovat ehtymättömät ja rajattomat. Jos myönnämme luonnolle ehdottomat, absoluuttiset rajat - sitoudumme siis ekologiseen realismiin ulkopoliittisen realismin sijaan - niin ajatus luonnon yksityisestä omistamisesta (*privat*) kääntyy luonnon uusintamisvelvollisuudeksi: luonnon tuhoaminen (*usufructuary*) ei ole sallittua kuten ei ole omaisuudenkaan, joka meillä on lainassa (*usufructuary*). Funktionaalisen tuotannon ensisijainen tehtävä on ulkoisen luonnon uusintaminen.

Tämä hegemonisen luontosuhteen uudelleenmäärittely määrittää ratkaisevalla tavalla uusiksi myös hegemoniset taistelut niin kansakuntien kesken kuin myös niiden sisällä, siis kysymykset suvereniteetista ja demokratiasta.

Ekologisen realismin näkökulmasta ei ole olemassa suvereenia kansakuntaa eikä kansantaloutta. Kuvitelma ulkopoliitikasta ulkopoliittisen realismin pohjalta – voima vastaan voima – on tuhoisaa idealismia. Tarvitsemme nyt ja heti ihmiskunnan sisäpolitiikkaa.

Kuinka huolehdimme siitä, että meille itse kullekin hahmottuu realistinen käsitys luonnonvarantojen käytön ehdoista?

Liberaalidemokratian perusajatuksen mukaan kenenkään omakohtaista kokemusta ei voida kiistää ja itse kullakin on kiistämätön oikeus julkisesti puolustaa sitä. Yhteisö ei siis perustu eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen vaan samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen.

Tämä erilaistuminen mahdollistuu ja etenee nyt markkinavälitteisesti kaupallisen kansalaisyhteiskunnan piirissä, jossa sisäisesti ei ole minkäänlaista rajaa tai estettä sen etenemiselle. Yhä henkilökohtaisempien ja yksityiskohtaisempien pienten erotteluiden synnyttäminen ja julkituominen on osa markkinointia ja markkinamekanismia.

Talouseliberalismilla ei ole muita rajoja kuin rahoitus, joka sekin on nyt irrotettu kaikesta suorasta riippuvuudesta mistään reaalisesta, ensin yksityisten pankkien ja nyttemmin keskuspankkien toimesta.

On kuitenkin muistettava, että kaikki liikkeessä oleva raha edustaa velkaa ja velka edustaa varoja pankkien taseissa. Voidakseen myöntää lisää velkaa pankkien täytyy lisätä vakuuksiaan tai ainakin lupauksia niiden saamisesta. Niillä on siis intressi saada lisääntyvästi lupauksia luonnon resursseista olivatpa missä tahansa. Niille kysymys ei ole demokratiasta vaan vakuuksien hankinnasta ilman rajoituksia.

Ekologinen realismi kuitenkin asettaa nyt rajat. Nykyisen moninaisuuden tukeutuvan yhteisön ehdollistaminen näihin rajoihin vaatii mitä moninaisinta yhteisöllistä kommunikaatiota (*communication/commoning*) itse asian ytimestä: reaalisesta suhteestamme luontoon; siis itse kunkin työstä: mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotamme ja kuinka hyödynnämme mahdollisen ylijäämän – tarvitsemme siis ekologista demokratiaa. Työpaikka on siis opinpaikka, jossa realistinen hegemoninen käsitys maailman menosta syntyy – jos on syntyäkseen.

Ekologinen realismi siis haastaa liberaalidemokratian. Demokratia ei ole vain ihmisten välinen asia. Demokratiassa ole myöskään yksinomaan kysymys kansakuntien keskinäisistä hegemonisista valtasuhteista. Demokratiassa on kysymys reaalisesta suhteestamme luontoon: miten ratkaisemme aivo- ja maapeltojemme viljelemisen (culture) keskinäissuhteet kestäväällä tavalla?

Viitteet

(1) online etymology dictionary: hegemony

<https://www.etymonline.com/search?q=hegemony>

(2) Cospito, G. 2024. HEGEMONIA – Homeroksesta sukupuolentutkimukseen

Suomentanut Tapani Kilpeläinen niin & näin Tampere

(3) Brand, U., Wissen, M. 207. The Imperial Mode of Living in Spash, C. (ed., 2017): Routledge Handbook of Ecological Economics, Chapter 15. London: Routledge.

Venäjän idea nyt?

- 2024-03-09 12:22

Suomen Pankin Rahamuseon tilaisuudessa 07.03.2024 kysyttiin, onko ”Venäjä muuttunut? Onko Venäjän historiassa havaittavissa toistuvia kehityskulkuja?” Maunu Koiviston vuonna 2001 julkaiseman ”Venäjän idea” kirjan -pohjalta. Kiintoisa keskustelu.

Tilaisuuden lopussa asetettu yleisökysymys ja siihen annetut mielestäni aivan onnettomat vastaukset herättävät minussa epäilyksen siemenen.

On hämmentävää, kuinka kauas suurvaltojen toiminnan tulkintamallit ovat ajautuneet toisistaan: toisaalta sisäisiä tekijöitä korostavat näkemykset (historiasidonnaisuus, demokratiatilanne) ja toisaalta ulkoiset selitystekijät (talous- ja turvallisuus intressit, koetut uhkat) eivät tunnu välittyvän kokonaisuudeksi vaan puolin ja toisin vähätellään tai jopa kielletään toisen tulkinnan korostamia näkökohtia.

Niinpä nämä sisäpoliittisen ja ulkopoliittisen realismin tuekseen tarvitsemat selitysnarratiivit - Äiti (suur)Venäjä, NATO eksistentiaalisena uhkana - avaavat kysymyksen kapeasti Länsi/Itä – asetelmana kun pääasetelma on jo siirtynyt Pohjoinen/Etelä -kysymykseksi, siis kysymykseksi nyt rajallisiksi todettujen luonnonvarantojen jakamisesta kansakuntien kesken ja kansakuntien sisällä taloudellisen

toiminnan painopisteen palatessa maapallon väestölliseen painopisteeseen kun sielläkin on nyt omaksuttu Pohjoisen Lännen teknologia, taloudenpito ja yhteiskuntasuunnittelu (engineering).

Ongelma on siinä, että he – noin kuusi miljardia ihmistä – eivät voi ekologisista syistä kulkea samaa tietä kuin Pohjoinen/Länsi on kulkenut. Meidän on tunnustettava realiteetit – ekologiset realiteetit. Yhteisen tien löytäminen tulee olemaan meille, Pohjoisen Lännen pienelle vähemmistölle monin verroin kivuliaampi ja vaikeampi kuin Länsi/Itä -asetelma antaa ymmärtää – jos siitä nyt ensin selvittää ilman suursotaa. Se siitä on nyt syntymässä juuri siksi kun suurvaltojen – miksei pienempienkin – sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä ei katsota kokonaisuutena. Tragedian perussyy on siinä, että oman toiminnan seurauksia ei tunnusteta eikä tunnusteta, puolin ja toisin.

Maailman menon jäsentäminen ekologisen realismin kannalta tarkoittaa ulkopoliitiikan muuntumista sisäpolitiikaksi, ihmiskunnan aseman uudelleenjäsennykseksi osaksi ekosfääriä. Enää ei ole mitään eikä ketään ulkopuolista, jota syyttää tai syyllistää omista virheistä.

Viite

<https://www.youtube.com/watch?v=OFivBeuMfIQ&t=4s>

Kuka on oikeassa?

-2024-03-16 11:02

Kolmiadraaman purkautuminen

Helsingin sanomien haastattelussa (HS 14.03.2024) historiantutkija **Tapio Bergholm** toteaa poliittisista lakoista, että:

”sekä hallitus että ay-liike ovat oikeassa. Hallitus siinä, että parlamentaarinen enemmistö voi tehdä lakeja. Ay-liike taas siinä, että sillä on oikeus käyttää vaikuttamiseen laillisia keinoja. ... ”Kun molemmat ovat oikeassa, tulee mieleen vanha avioliittovitsi siitä, haluatko olla oikeassa vai naimisissa. Nyt tuntuu, ettei kumpikaan osapuoli halua olla naimisissa vaan oikeassa.” (1)

Naimisissa? Eihän ay-liike ole koskaan mennyt naimisiin valtiovallan kanssa, eikös jonkinlainen vihkimätön avioliitto ole ollut voimassa niin kauan kuin ay-liikkeen kihlattuna on ollut työntajat, siis 1940 -luvulta lähtien. Tämän kihlauksenhan työnantajat purkivat vasta joku vuosi sitten vaatiin

paikallisia sopimuksia heidän vahvoilla *direktio*-oikeuksilla. He vaativat siis pakkoavioliittoa ay-liikkeen kanssa.

Hallitus ja työnantajat ovat nyt kihlautuneet ja haluavat entisen avoliittolaisen ja kihlatun pois bileistä. Ja bileethän ovat samat kuin 1940 -luvulla: laki ja järjestys. Liberalismi – niin kulttuurinen kuin taloudellinenkin - on saatava kuriin. Tarvitsemme vahvaa, organista valtiota, siis valtiokoneiston ja talouden *tahto*avioliiton!

Samalla aukeamalla HS:ssa EK:n hallituksen puheenjohtaja **Harri Broman** toteaa:

”Mutta tämä ei ole Suomen parasta. Jos Suomeen investointia suunnitteleva yhtiö kyllästyy tähän peliin täällä ja päättää tehdä investoinnin jonnekin muualle, niin se on menetetty *forever*. Ja sitten puhutaan usein sadoista miljoonista euroista yksittäistenkin hankkeiden kohdalla. Me kaivamme itsellemme sellaista kuoppaa, ettei voi kukaan uskoa.” ... mutta: ”Järki voittaa. Kyllä se voittaa” (2)

Järki voittaa? Onko järkevä oikeudenmukaista vai oikeudenmukaisuus järkevää?

Kuka on siis oikeassa ja kuka järkevä? Voisimmeko olla samalla kertaa järkeviä ja oikeudenmukaisia?

Kysymys kuuluu siis: onko taloudellisella 'järkevyydellä' (EK, SY) ja yhteiskunnallisella oikeudenmukaisuudella (ay-liike) yhteistä juurta, jonka ne molemmat tunnustavat?

Oletuksena tietysti on, että se on valtiovalta, kirkko keskellä toria.

Entäpä jos onkin niin, että on taloudellisen 'järkevyyden' syy, että meillä on yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta? Eikö meidän pitäisi silloin kysyä, mikä taloudenpidon 'järjessä' on vikana, kun se tuottaa niin paljon ja moninaista epäoikeudenmukaisuutta? Voisiko sille tehdä jotain sen sijaan että hilataan valtiokirkkoa keskeltä toria puoleen tai toiseen poliittisten voimasuhteiden mukaan. Kysymys on siis demokratiavajeesta.

Kuinka voimme olla yhteiskunnallisessa oikeudenmukaisuudessamme taloudellisesti järkeviä, jos emme ole mukana päättämässä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan ja kuinka mahdollinen ylijäämä hyödynnetään?

Kuinka työntekijät – eivät työnantajat – voivat taloudellisessa järkevyydessään olla yhteiskunnallisesti oikeudenmukaisia, jos he suhtautuvat kansalaisiin pelkkänä työvoimana, palkkatyöläisinä/kuluttajana? He eivät ole työpaikalla kansalaisia eivätkä kansalaisia?

Vastaus ei ole - kuten perussuomalaiset ja Suomen Yrittäjät tuntuvat ajattelevan – paluun patruunavetoisiin paikallisiin pienyhteisöihin, ”renkineen ja piikoineen”. Eikä se myöskään ole SAK:n kaipaama Korpilammen hengen esiin kaivaminen ”palkka- ja velkarenkineen/piikoineen” puhumattakaan siitä, että ajautuisimme EK:n unelmaan alustatalouden ”yksinyrittäjyydestä/keikkatyöläisyydestä”.

Mitä sitten?

Julkinen valta kaikinensa ei ole kuluttavaa kulutusta vaan *tuottavaa* kulutusta, kansalaisten elämän ehtojen uusintamista ja parantamista. Sen keskeisin tuotos on itse kunkin oma aika, aika oman ja yhteiseksi koetun elämän edistämiseksi. Tämä oma aika on yhteiskunnallisesti tuotettua aikaa. Tässä suhteessa olemme kaikki jo *yhteiskunnallisia tuottajia*: tuotamme toinen toisillemme mahdollisuuden – ajan, tilan, välineet – oman kehityksemme myötä lisätä itse kunkin omaa aikaa yhteiseksi hyväksi.

Suurin ja haastavin tehtävä tälle yhteiselle oppimiselle on nyt ekologisten reunaehtojen tunnustaminen ja määrittäminen *kuluttavassa* tuotannossa, siis teollisuudessa sanan laajassa mielessä. Sielläkin on nyt kysymys uusintamisesta – ei tuhoamisesta.

Tämä ekologinen realismi edellyttää ekologista demokratiaa. Ekologinen demokratian toteuttaminen puolestaan vaatii ymmärryksen meidän reaalisesta suhteestamme luontoon, niin sisäiseen kuin ulkoiseenkin. Se voidaan tavoittaa vain työssä ja tuotannossa, reaalisessa suhteessamme luontoon. Siten työnkin pitäisi olla itse kunkin yhdessä tuotettua omaa aikaa, siis sivistävää työtä. Meidän pitäisi olla kanssalaisia ja yhteiskunnallisia tuottajia työtä tehdessämme: työpaikka on opinpaikka.

Järkeä suhteessa luontoon ja oikeudenmukaisuus keskinäisissä suhteissamme saisi yhteisen juuren: elämän kunnioituksen.

Viitteet

(1) Luukka, T. 2024. Poikkeuksellisella lakkojumilla voi olla arvaamattomat seuraukset, sanoo historioitsija HS14.3. 2:00

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010289307.html>

(2) Muhonen, T. 2024. ”Kaivamme itsellemme sellaista kuoppaa, ettei voi kukaan uskoa”, sanoo EK:n hallituksen puheenjohtaja. HS 14.03.2024

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010285403.html>

”Emme tällä hetkellä lähetä joukkoja” mutta ...

- 2024-03-17 09:28

Suomen ulkoministeri **Elina Valtonen** *Politico* -lehdessä:

”On tärkeää, että emme sulje kaikkea (*everything*) pois pitkällä aikavälillä, koska emme koskaan tiedä, kuinka vakavaksi tilanne muuttuu” ... ”mutta Suomen kanta on selvä: emme tällä hetkellä lähetä joukkoja emmekä halua keskustella siitä.” (1)

”Emme sulje *kaikkea* pois”... siis *suomalaisia* sotilaita, vaikka **Joe Biden** juuri totesi Kansankunnan tilaa arvioivassa puheessaan että

”*amerikkalaisia* sotilaita ei ole sodassa Ukrainassa. Ja olen päättänyt pitää sen sellaisena.” (kurs. mvv) (2)

ja **Sauli Niinistö** totesi Ylelle ollessaan vielä presidentti ilman ehtoja, että

”sotilaalliseen läsnäoloon ryhdytä. Tämä oli myös Suomen kanta.” (3)

Kun tiedossamme on, että

- ”Ukrainalaisen yhteiskuntatutkimusorganisaation **Info Sapiensin** helmikuussa tekemän tutkimuksen mukaan 48% miehistä ei ollut valmis taistelemaan, kun taas 34% oli. Muut sanoivat, että on vaikea sanoa.”
- ”Puolet 90%:sta **Info Sapiensin** vastaajista, jotka uskoivat Ukrainan menestyvän länsiliittolaisten tuella, ajattelevat nyt, että länsi on väsynyt ja ajaa Kiovan kompromissiin Venäjän kanssa”
- Uusi mobilisaatiolaki, josta on määrä äänestää (Ukrainan, mvv) parlamentissa 31. maaliskuuta, pyrkii päivittämään maan lainsäädäntökehyksen ennen tämän vuoden todennäköistä uutta rekrytointiaaltoa, jossa voidaan ehdottaa jopa 500 000 ihmistä mobilisoitavaksi. Taistelukentällä arvioidaan olevan tällä hetkellä noin 330 000 sotilasta.” (4)

ja että kokonaistilanne näyttää tältä:

11,1 milj. Ukrainan 25-60 -vuotiaat miehet yhteensä

7.4 milj. Jo mobilisoidut ja ei-mobilisoitavissa olevat

1,2 milj. Jo palveluksessa, joista 330 000 rintamalla.

2,9 milj. Asuu miehityillä alueilla

1,3 milj. Asuu ulkomailla

0,6 milj. Kriittinen tuotantotyö

1,5 milj. Palvelukseen sopimattomat

3.7 milj. Mobilisoitavissa olevat

2.8 milj. Rekisteröityneet veronmaksajat ja yksinyrittäjät

0.9 milj. Rekisteröitymättömät (4)

niin herää kysymys

- miksi rintamalla on vain 330 000 kun palveluksessa on 1,2mij. henkilöä? (5)
- mitä tapahtuu 1,3milj. ulkomailla asuvalle?
- onnistuuko tarvittavien 500 000 ihmisen mobilisointi, kun epäilyt omista mahdollisuuksista menestyä sodassa ovat levinneet laajalle väestön keskuuteen?
- onko ennakoitu Ukrainan sotilaallinen luhistuminen estettävissä eurooppalaisin sotilasvoimin ilman suursodan aloittamista, jolloin Suomi olisi osa eturintamaa ja sodan osapuoli – jos sittenkään?

Ulkoministeri Elina Valtonen on siirtämässä Suomea eurooppalaisten sotahaukkojen rintamatueksi -
Russia delenda est! (6). Sauli Niinistön vakauspoliitiikan perintö kesti vain kuukauden. Suomi haluaa

olla kokoaan suurempi – sotilaallisesti! Odottelemme miten presidentti Aleksander Stubb asettelee sanansa – harkitusti?

Viitteet

(1) BERG, M., BAZAIL-EIMIL, E. 2024. Don't rule out troops to Ukraine, Finnish FM says

Politico 15.03.2024

<https://www.politico.com/newsletters/national-security-daily/2024/03/15/dont-rule-out-troops-to-ukraine-finnish-fm-says-00147374>

(2) Biden, J. 2024. Remarks of President Joe Biden — State of the Union Address As Prepared for Delivery

<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/03/07/remarks-of-president-joe-biden-state-of-the-union-address-as-prepared-for-delivery-2/>

(3) STENROOS, M 2024. Presidentti Niinistön mukaan Suomi vastustaa Macronin ajatusta maajoukkojen viemisestä Ukrainaan: ”Sotilaalliseen läsnäoloon ei ryhdytä” YLE 27.02.2024

<https://yle.fi/a/74-20076632>

(4) Koshiw, I. 2024. Ukraine needs 500,000 military recruits. Can it raise them?

Ahead of a new mobilisation law, exhausted soldiers on the frontline complain of low morale FT
13.03.2024

<https://www.ft.com/content/d7e95021-df99-4e99-8105-5a8c3eb8d4ef>

(5) ks. esim. <https://www.washingtonpost.com/world/2024/03/04/ukraine-mobilization-zelensky-russia/?fbclid=IwAR3o7FR17pGoaOVNzXuXtrIQvANvbPesOV5ajdFn3lq6eiODwcpRZPALmjQ>

(6) Edgars Rinkevics 15.03.2024

<https://x.com/edgarsrinkevics/status/1768533827897397433?s=20>

Suomi – rajamaa, eturintamamaa vai kotimaailma?

- 2024-03-21 09:13

Saatteeksi: Vasemmistoliitto järjesti Eduskunnan pikkuparlamentissa 18.03.2024 tilaisuuden ”Eduskunnan rooli Suomen ja USA:n uudessa puolustusyhteistyössä”. Kiitos siitä. Mukana oli monia ansiokkaita

rauhanjärjestöjen ja -liikkeiden puheenvuoroja (1). Kuitenkin VASin kanta DCA -sitoumukseen jäi vieläkin auki odottamaan hallituksen esitystä asiasta vaikka itse sitoumuksen teksti on jo tiedossa. Kun en oikein saanut vastausta tilaisuudessa esittämäni kysymykseen, vastaan siihen nyt tässä itse. Jätän kuitenkin kysymyksen ydinaseiden asemasta sopimuksessa tässä yhteydessä käsittelemättä – siitä tuntui kaikilla puheenvuoronpitäjillä olleen selkeän kielteinen kanta: Ei ydinaseita Suomeen eikä Suomen kautta.

Suomi on määritelty USA:lle annetun DCA -sitoumuksen kautta eturintamamaaksi (*frontier country*). Matkallaan *rajamaasta* (ven. *okraina*) *eturintamamaaksi* Suomi ehti olla suvereeni kansallisvaltio noin 70 vuotta – likipitään minun elinikäni. Nyt se ei enää sitä ole.

Minulle Suomen historia alkaa jo 1800 -luvulta, suurelta, edistyksen vuosisadalta, jolloin ajatus suomalaisesta erityisyydestä, kansakunnasta, kehittyi. Se oli ajatus Euroopan kahden kulttuurivirtauksen, itäisen ja läntisen kulttuurin jälleennäkemisestä pitkä maantieteellisen ja ajatuksellisen eron jälkeen täällä Suomessa, kodeissa, pelloilla, kylissä ja kaupungeissa. Miettikääpä vain mistä aineksista Kalevala syntyi.

Suomella – kuten kaikilla kansakunnilla – on oma erityinen historiansa, omat historialliset kokemuksensa ja niiden myötä kehittynyt kansallinen osaaminen tuotavaksi mukaan osaksi ihmiskunnan nykyistä akuuttia pyrkimystä ratkaista aikakautemme keskeiset haasteet: ilmastokatastrofi ja luontokato.

Siten ulkopoliitikasta on tulossa sisäpolitiikkaa, kun kysymys eksistentiaalisesta uhasta asettuu nyt ekologisen - ei enää ulkopoliittisen - realismin ehdoin.

Suomi ja DCA -sitoumus

Asettakaamme kysymys: Ovatko Suomen ja USA:n kansalliset intressit ja uhkat, erityisesti eksistentiaaliset uhkat yhtenäiset – yksi yhteen?

Jos ovat, on Suomen DCA -sitoumus USA:lle tulkittavissa käytännöllisenä, logistisena kirjauksena näiden yhteisten intressien ajamisesta ja uhkien määrittämisestä, vaikka siinä on mitä moninaisimpia juridisia ja oikeudellisia ongelmia, jotka rajaavat käsitykseni mukaan perustuslakimme vastaisesti Suomen toimintaoikeuksia omalla maaperällämme.

Jos eivät ole, DCA –sitoumus on asiakirja Suomen kansallisesta antautumisesta suurvallan intressien toteuttamiseksi. Suomi tekee nyt sen jo toisen kerran.

Suomen tuhoutuminen suursodassa ei ole USA:lle minkäänlainen uhka. Suomella ei ole minkäänlaisia intressejä muodostaa Itämerestä NATO -järveä vaan pitää Itämeri rauhanmerenä ja avoimena kansanväliselle liikenteelle. Se on Suomen viennin ja tuonnin elinehto. Suomella ei ole Pohjoisen jäämeren ja Arktisen alueen osalta muita intressejä kuin hyvin perustavat ja perustellut luonnonsuojelulliset tavoitteet.

Jo nämä esimerkit osoittavat Suomen ja USA:n ulkopoliittiset intressit ja turvallisuuspoliittiset uhkat eivät käy yksiin.

USA:n ulkopoliittinen suurstrategia ja Suomi

Ulkopoliittisen realismin näkökulmasta USA on merivalta, jonka intressissä on ulkoisesti padota Euraasian valtioiden vaikutusvaltaa ja -voimaa kaikkien eri merien suunnilta. Tätä varten USA:lla on yli satoja sotilastukikohtia Euraasian rannikkovaltioissa. Nyt Mustan meren jälkeen on vuorossa Itämeri ja Pohjoinen jäämeri, kun Koillisväylän kuljetusreitit avautuvat ja mitä moninaisimmat luonnonrikkaudet pohjoisella napa-alueella yritetään siirtää kansainväliseen omistukseen ja kaupalliseen hyödyntämiseen.

USA:n intressinä on myös heikentää Euraasian valtioita sisäisesti ja estää niitä liittoutumasta keskenään. Tässä kohdin USA kuitenkin poikkesi realismin opeista ja antoi idealismille etusijan uskoessaan ja toivoessaan pystyvänsä ”demokratisoimaan” Neuvostoliiton jälkeen muodostuneen oligarkkisen - sittemmin yhä valtiovetoisemman – Venäjän.

Tähän liittyy toinenkin poikkeama realismista: USA pidättää itsellään oikeuden määrittellä omat suurvaltapolitiittiset intressinsä ja eksistentiaaliset uhkansa, mutta ei myönnä tätä oikeutta muille, erityisesti Venäjälle ja Kiinalle, perustellen kantaansa niiden autoritäärisyydellä, talouden valtiovetoisuudella. Tällöin pidäkepolitiikka kääntyy epäsymmetriseksi, jopa hyökkääväksi pelotepolitiikaksi. Tämä on arvopohjaista realismia, jossa arvot määrittävät reaalisen.

Suomen USA:lle antama DCA -sitoumus velvoittaa Suomea omalta osaltaan toteuttamaan USA:n globaalia suurstrategiaan Euraasian Pohjoisella rintamalla, joka on seuraavaksi nousemassa USA:n johtaman patoamispolitiikan keskiöön.

Pohjoinen/Etelä -jaon ensisijaisuus

Ulkopoliittisen realismin ja sen arvopohjaisen muunnoksen Länsi/Itä -asetelma on täysin sokea Pohjoinen/Etelä -asetelmalle, joka nyt on ensisijainen globaalia tilannetta jäsentävä jako.

Maailmantalouden painopiste siirtymässä takaisin sinne missä on sen väestöllinen painopiste, itään ja etelään. Historiallisesti katsoen, maailmantilanne normalisoituu. Myös Etelä ja Itä on nyt saanut otteen eurooppalaisen Renessanssin, Valistuksen ja teollisen vallankumouksen tuottamista taloudellista voimista, tekniikasta, sosiaalisesta suunnittelusta ja pääomittamisesta.

Haaste on siinä, että Etelä – noin kuusi miljardia ihmistä – ei voi ekologisista syistä kulkea samaa tietä kuin Pohjoinen/Länsi on kulkenut. Meidän on tunnustettava realiteetit – ekologiset realiteetit. Yhteisen tien löytäminen tulee olemaan meille, Pohjoisen Lännen pienelle vähemmistölle monin verroin kivuliaampi ja vaikeampi kuin Länsi/Itä -asetelma antaa ymmärtää – jos siitä nyt edes selvittää ilman suursotaa. Tämän tragedian perussyy on siinä, että oman arvopohjaisen toiminnan seurauksia ei tunnusteta eikä tunnusteta, ei puolin eikä toisin.

Maailman kehityksen jäsentäminen ekologisen realismin kannalta tarkoittaa ulkopoliitiikan muuntumista sisäpolitiikaksi, ihmiskunnan aseman uudelleenjäsennykseksi osaksi ekosfääriä.

Kapitalismin suuri historiallinen, sivilisoiva tehtävä – universaalisen ihmisen synnyttäminen abstraktina, luonnosta, itsestään ja toinen toisistaan vieraantuneena, kuitenkin taloudellisesti keskenäisriippuvaisina palkkatyöläisinä/kuluttajina – kääntyy nyt ”*paluiksi maan pinnalle*”: meidän on ”kyettävä liittämään yhteen kaksi toisiaan täydentävää liikettä, *kiinnittyminen maaperään ja avautuminen maailmanlaajuuteen*, jotka modernisaation koettelemus repi toistensa vastakohdiksi” (2). On siis liitettävä yhteen koti, maa ja ilma - kotimaailmaksi.

Enää ei ole mitään eikä ketään ulkopuolista, jota syyttää tai syyllistää omista virheistä.

Ulkopoliittisen realismin mukainen armeijan tehtävä *käydä sotaa* – asettaa voima vastaan voima poliittisen johdon määrittämin ehdoin - muuntuu ekologisen realismin myötä tehtäväksi *estää sotien syttyminen* poliittisesti asetettujen yhteistyöehtojen puitteissa.

Suomi ja kotimaailma

Meille on vakuutettu presidenttejä myöten, että Suomi ajaa viimekädessä omia kansallisia intressejään ja varautuu ensisijaisesti omien kansallisten eksistentiaalisten uhkien varalle. Suvereenina kansakuntana Suomi varaa siis itselleen oikeuden itse määrittää kansalliset intressinsä ja eksistentiaaliset uhkansa. Kansalliset uhkat määritetään turvallisuuspolitiikan, intressit ulkopoliitiikan piirissä.

Voidaksemme määrittää kansalliset *intressimme*, meidän on vastattava vähintäänkin viiteen kysymykseen:

- *Mitkä ovat Suomen kansallisen selviämisen minimiehdot:* Mitä olemme valmiit puolustamaan keinolla millä hyvänsä, tarvittaessa jopa yksin, omin voimin?
- *Mitkä ovat Suomen kansallisen strategian minimitavoitteet:* Mitä haluamme saavuttaa, vaikka sitä ei kannattaisi mikään monikansallinen yhteishanke?
- *Mitkä ovat Suomen strategiset tavoitteet osana maailmanjärjestyä:* Mihin olemme valmiit pyrkimään tai mitä puolustamaan vain, jos sitä kannattaa jokin liittoutuma?
- *Mitkä ovat Suomen ehdot maailmanjärjestykseen osallistumiselle:* Mihin emme sitoutuisi, vaikka jokin monikansallinen ryhmittymä tai liittoutuma meiltä sitä vaatisi?
- *Mitkä ovat Suomen arvot:* Mitkä ovat ne arvot, joita haluamme edistää? Mitkä ja miten näiden arvojen sovellutukset riippuvat paikallisista ja historiallisista olosuhteista?

Näihin kysymyksiin vastaaminen on mahdotonta turvallisuuspoliittisesti, raja/eturintamamaa -ajatuksella, siis kysymyksenä maasta pelkkänä turvallisuusongelmana, kysymyksenä uhkista ja pelotteista.

Niihin vastaaminen avaa kysymyksen kansakunnasta kulttuurisena määritteenä suhteessa toisiin kansakuntiin, mutta ei enää vain sisäisen luonnon, aivopeltojen, hengen viljelynä vaan reaalisten maapeltojen viljelynä, luonnon resurssien hyödyntämisenä. Meidän on siis maallistuttava. Maapallo on kaikkien kotimaailma (*common wealth*).

DCA -sitoumus velvoittaa Suomen toteuttamaan USA:n suurpoliittista strategiaa, joka ei käy yksin Suomen kansallisten intressien ja uhkien kanssa. Länsi/Itä -asetelman turvallisuuspoliittiset uhkat, jotka ovat eksistentiaalisia kaikille, johdattavat meitä ratkaisemaan myös Pohjoinen/Etelä -asetelmaa ulkopoliittisen realismin keinoin – voima vastaan voima – lähtien siitä, että ”*Our way of life is not negotiable!*” (George H. W. Bush, Rio, 1992). Se on kuitenkin juuri se, mistä meidän on neuvoteltava.

Eduskunnan tehtävä

Eduskunnan tulisi hylätä DCA -sitoumus kokonaisuudessaan. Eduskunnan tulisi avata laaja kansalaiskeskustelu *kotimaailmastamme* asettamalla vastattavaksi edellä mainitut viisi kysymystä.

Viite

(1) ks. esim. <http://www.eitukikohtia.fi>

(2) Latour, B. 2022. Matkalla Maahan Poliitikka ja uusi ilmastojärjestys (suom. Päivi Malinen)
Vastapaino Tampere.

2024 - 04

Stubb määritteli Suomen kansallisen tehtävän: Suomi on NATO:n etulinjan luottopakki DCA -palovakuutuksen turvin

- 2024-04-06 16:24

Ensimmäisessä laajemmassa haastattelussaan tänään Ykkösaamussa (TV1) presidentti Alexander Stubb pisti Suomen paikalleen. Muutama ensikommentti lienee paikallaan.

Stubb, tiivistäen:

Suomi NATOLle keskisuuri, strategisesti hyvin tärkeä maa, "luottopakki", joka toimii etulinjassa rajavyöhykkeellä USA antaman DSA -palovakuutuksen turvin, joka on sitä parempi mitä enemmän ja lähemmäksi rajaa USA varastoi Suomen jo vanikkojen maavoimien tueksi sotamateriaaliaan.

Kommenttini:

Stubb olettaa, Suomen ja USA:n ulkopoliittiset intressit ja turvallisuuspoliittiset uhkat käyvät yksiin. Niin ei ole. Tämä tarkoittaa, että Ukrainan kohtalo on Suomenkin kohtalo noin 10-20 vuoden sisällä ellei suunta muutu.

Stubb, tiivistäen:

Ukrainalla miehistöä riittää mutta suurin ongelma tällä hetkellä on ammukset ... 32 maata tulee tekemään sopimuksen Ukrainan kanssa Ukrainan pitkästä polusta EU:n ja NATO:n jäsenyyteen.

Kommenttini:

Ukrainan ongelma on nyt kaikenlaisten aseiden puute, joita ei ole vielä olemassakaan, eikä niitä saada tuotettua tähän hätään. Ukrainan ongelma on myös totaalinen miehistön puute. Pitkän polun sopimus olettaa, että Ukraina ei luhistu odottaessaan aseistusta. Sopimus on myös keino sitouttaa Ukraina NATO jäsenyyteen, mikä on USA:n nykyinen tavoite. Ukrainan sodassa oli alun perin kysymys NATOsta, nyt koko Euroopan turvallisuuspoliittisesta arkkitehtuurista osana USA:n ja Kiinan valtasuhteita.

Stubb, tiivistäen:

Elämme a lá Carte -tyyppisessä strategisten kumppanuuksien maailmassa, jossa ulkopoliitikamme on meille eksistentiaalinen kysymys. Ulkopoliitikasta ei saa tehdä sisäpolitiikan välinettä. Arvopohjainen realismi antaa meille liikkumatilaa: ”meidän ymmärrettävä, että maailman suuria ongelmia kuten esimerkiksi ilmastonmuutosta niin ei ratkaista vain samanmielisten maiden kanssa eli realismi on sitä, että joudumme myös tekemään yhteistyötä sellaisten maiden kanssa, jotka eivät meidän arvopohjaamme eli jos kiteyttää niin arvopohjainen realismin pitäisi antaa suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle tarpeeksi liikkumatilaa tässä uudessa maailmanpoliittisessa tilanteessa.”

Kommenttini:

Jos ensin sitoudumme pohjoisen lännen arvopohjaan ulkopoliittisen realismin pohjalta – voima vastaan voima – synnytettyihin ”eksistentiaalsiin” haasteisiin, on täysin mahdotonta samanaikaisesti sitoutua ekologisen realismin pohjalta ratkaisemaan todellisia eksistentiaalisia ongelmiamme, ilmastonmuutosta ja luontokatoa.

Maailman kehityksen jäsentäminen ekologisen realismin kannalta tarkoittaa ulkopoliitiikan muuntumista sisäpolitiikaksi, ihmiskunnan aseman uudelleenjäsennykseksi osaksi ekosfääriä.

Kapitalismin suuri historiallinen, sivilisoiva tehtävä – universaalisen ihmisen synnyttäminen abstraktina, luonnosta, itsestään ja toinen toisistaan vieraantuneena, kuitenkin taloudellisesti keskenäisriippuvaisina palkkatyöläisinä/kuluttajina – kääntyy nyt ”paluiksi maan pinnalle”: meidän on ”kyettävä liittämään yhteen kaksi toisiaan täydentävää liikettä, kiinnittyminen maaperään ja avautuminen maailmanlaajuuteen, jotka modernisaation koettelemus repi toistensa vastakohdiksi” (Latour). On siis liitettävä yhteen koti, maa ja ilma – kotimaailmaksi.

Enää ei ole mitään eikä ketään ulkopuolista, jota syyttää tai syyllistää omista virheistä.

Ulkopoliittisen realismin mukainen armeijan tehtävä käydä sotaa – asettaa voima vastaan voima poliittisen johdon määrittämin ehdoin – muuntuu ekologisen realismin myötä tehtäväksi estää sotien syntyminen poliittisesti asetettujen yhteistyöehtojen puitteissa. Siinäpä tehtävä puolustusvoimain ylipäälliköllemme.

Viite:

<https://areena.yle.fi/1-66757665>

Liberalismi ja elämän kunnioitus

- 2024-04-07 13:34

Akatemiatutkija **Timo Miettinen** kysyy tänään HS:n erinomaisessa kolumnissaan ”*Entä jos kauppa ja taloudellinen yhteistyö eivät johdakaan rauhaan?*” (HS 07.04.2024) Jopa presidentti **Alexander Stubb** on tykästynyt kirjoitukseen ja kehottaa X:ssä tutustumaan siihen.

Miettinen päättää kirjoituksensa huolestuneena:

”Tulee kuitenkin aika, kun kaaos pakottaa meidät pysähtymään myös ideoiden ja selitysten äärelle ja etsimään reittiä kohti tulevaa. Ei ole yhdentekevää, millaisten oletusten varaan tätä polkua rakennamme.”(1)

Miittiselle keskeinen kysymys on aateperinnön tulkinnasta siten, että emme ajaudu kulttuuriseen taantumukseen ja unohda eurooppalaisen liberalismin saavutuksia.

Meillä on kuitenkin sekä kulttuuri- että talousliberalismia. Katsotaanpa niiden suhdetta hieman.

Tiivistäkäämme kulttuuriliberalismi kolmeen perusteeseen:

- kukaan ei voi kiistää itse kunkin henkilökohtaisen kokemuksen (*Erlebnis*) todellisuutta
- jokaisella on oikeus ilman sen kiistämistä julkisesti puolustaa omaa kokemustaan
- yhteisöllisyys (*commonis*) perustuu samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen, ei eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen: jokaisen ihmisen vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen ehto.

Tämä on siis liberalismin kulttuurinen *arvoperusta* ihmisten keskinäisissä suhteissa, yhteisöissä. Sen sijaan talousliberalismissa määritetään *reaalinen* suhde ihmisen ja luonnon välillä yksityisenä (*privat*) suhteena:

Ihmisen reaalinen suhde sisäiseen ja ulkoiseen luontoon ei ole julkinen (*public*) vaan yksityinen (*privat*), johon liittyy kolme perusoikeutta

- *usus*: omaisuuden käyttöoikeus,
- *fructus*: oikeus nauttia omaisuuden tuotteista, esimerkiksi puun hedelmistä,
- *abusus*: oikeus vahingoittaa tai tuhota oma(isuus).

Olemme toteuttaneet kulttuuriliberalismin arvopohjaa talousliberalismin ja sittemmin fossiilikapitalismin reaalisiin keinoin olettaen, että luonnon varannot ovat ehtymättömät.

Kapitalismin suuri historiallinen, sivilisoiva tehtävä – universaalisen ihmisen synnyttäminen abstraktina, luonnosta, itsestään ja toinen toisistaan vieraantuneena, kuitenkin taloudellisesti keskenäisriippuvaisina palkkatyöläisinä/kuluttajina – jäi kuitenkin kesken, kun ekologinen realismi alkoi haastamaan oikeuttamme vahingoittaa tai tuhota luontoa (*abusus*).

Taloudellinen keskinäisriippuvuus – globalisaatio – kääntyi uhkaksi Pohjoisen lännen elämäntavalle, joka ei ole ekologisesti kestäväällä pohjalla. Ekologisista syistä Etelä ja Itä - kuusi miljardia ihmistä - eivät voi kulkea samaa tietä Pohjoinen länsi on kulkenut. Tilannetta ei kuitenkaan alettu hahmottamaan ekologisen realismin haasteena vaan ulkopoliittisen realismin - voima vastaan voima – kautta kansallisina turvallisuuskysymyksinä; keskinäisriippuvuus aseistettiin: *"Our way of life is not negotiable!"* (George H. W. Bush, Rio, 1992).

Kuitenkin tämä ulkopoliittisen realismin oletama etulyöntiasemamme on nyt mennyttä. Maailmantalouden painopiste siirtymässä takaisin sinne missä on sen väestöllinen painopiste, itään ja etelään. Historiallisesti katsoen, maailmantilanne normalisoituu. Myös Etelä ja Itä on nyt saanut otteen Renesanssin ja Valistuksen tuottamista taloudellista voimista, tekniikasta, sosiaalisesta suunnittelusta ja pääomittamisesta.

Jos he, noin 6 miljardia ihmistä, toteuttavat Valistuksen ja Sivistyksen ideaalit kuten Pohjoinen Länsi – pienen pieni vähemmistö – sen teki, olemme kaikki tuhon omia. Ekologinen realismi siis haastaa kulttuuriliberalismin arvopohjan ja erityisesti talousliberalismin kautta yksityistetyn, reaalisuhteemme luontoon.

Jos jollakulla on vain käyttö- (*usus*) ja nautintaoikeus (*fructus*), sitä kutsutaan, käyttö- ja tuotto-oikeudeksi (*usufruct*). Sitä ei vielä pidetä omaisuuden todellisena hallintaoikeutena. Tällöinhän meillä on laillinen oikeus käyttää ja nauttia toiselle kuuluvan tuotteen hedelmistä tai voitoista (*usufructuary*), mutta meillä ei ole oikeutta vahingoittaa tai tuhota tuota omaisuutta (*abusus*). Sehän on meilläkin, siis nykyisellä sukupolvella, vain lainassa.

Luontoa kaikkienensa ei omaksuta (*aneignen*), oteta omaksi, yksityisesti tai julkisesti (*privat/public*) vaan yhteisesti (*gemeinen, commoning*). Kulttuuriliberalismin teesi kokemuksen (*Erlebnis*) yksilökohtaisen ainutlaatuisuuden pohjalle syntyvästä yhteisöstä (*Gemeinschaft, community*) perustuu oletukseen kehityksestä (*Entwicklung*), siis kokemuksen työstämisestä yhteiseksi kokeneisuudeksi (*Erfahrung*). Muutamme siis yksilökohtaisen reaalisuhteemme yhteiseksi todellisuudeksi (*Wirklich*) ja yhteisen todellisuuden yksilökohtaisesti reaaliseksi.

Tämän yhteisen todellisuuden (*Wirklich*) työstäminen ei perustu nyt ekologiseen realismiin eikä meidän reaalisuhteeseemme – työhön ja tuotantoon - vaan *public/privat* -jaon ylläpitämään palkkatyö/kuluttajan luontosuhteeseen työntekijästä pelkkänä ”työvoimana”, ei yhteiskunnallisena tuottajina, joita me koti-, yhteisö- ja (osin) julkistalouden osalta olemme.

Ekologinen realismi edellyttää ekologista demokratiaa. Kulttuuriliberalismin ohjelman läpivieminen ekologisen realismin pohjalta ei merkitse uusklassisen taloustieteen muokkaamista sotataloudeksi

sodaksi luonnon kanssa – kuten monet ovat ehdottaneet – vaan, että sen perustana on sovinnonteko luonnon kanssa. Se on taloustieteellinen paradigma:

- "joka tunnustaa fysiokraatit taloudellisen ajattelun todellisiksi alkuunpanijoiiksi,
- joka tunnustaa energian ratkaisevan roolin tuotannossa,
- joka tunnustaa taloudenpidossaan ihmisen riippuvuuden luonnonympäristöstä ja talouden luontoon kohdistuvista vaikutuksista,
- joka omaksuu monimutkaisuuden ja evoluution tasapainon sijasta,
- joka näkee kapitalismin rahataloudellisena tuotantojärjestelmänä,
- joka tunnustaa kapitalismin valtion ja yksityisen symbioottisen luonteen, ja joka ei ylistä tai halveksi kumpaakaan komponenttia." (2)

Tämä **Steve Keenin** juuri ehdottama paradigma ylittää *public/privat* -jaon ottamalla lähtökohdaksi ekologisen realismin.

Kulttuuriliberalismin ja talousliberalismin yhteensovittaminen ekologisen realismin ehdoilla ei merkitse vain fossiilikapitalismin hallittua alasajoa, vaan myös ihmisen luontosuhteen yhteisöllisen perusluonteen tunnustamista: Aivo- ja maapeltojen viljelemisen (*culture*) keskinäissuhteen on perustuttava elämän kunnioitukseen.

Viitteet

(1) Miettinen, T. 2024. Entä jos kauppa ja taloudellinen yhteistyö eivät johdakaan rauhaan? Kolumni HS 07.04.2024.

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010337661.html>

(2) Keen, S. 2024. Rebuilding Economics from the Top Down
Budapest Centre for Long Term Sustainability.

Olemmeko siis kaikki kommunisteja?

- 2024-04-10 13:57

*Saatteeksi: Eilen olin mukana Thomas Pikettyn kirjan **Pääoma ja ideologia** -kirjan julkaisutilaisuudessa Akateemisessa kirjakaupassa. Keskustelemassa olivat Tukholman yliopiston taloustieteen professori **Markus Jäntti**, joka on johtanut kirjan suomentanutta työryhmää, Uuden talousajattelun keskuksen UTAKin yhteiskuntatieteilijä **Lauri Holappa** sekä sosiologian apulaisprofessori **Hanna Kuusela**. Hyvä keskustelu. En tietenkään ole vielä lukenut tätä yli 900 sivuista opusta, vaikka olen jo aiemmin viitannut yhteen sen keskeiseen teemaan, kysymykseen vasemmiston ja oikeiston kannatuspohjan muutoksesta. (1)*

Minua hämmästyttää kirjan ympärillä käyty ”kommunismi” keskustelu, jonka Björn Wahlroos avasi sättimällä professori Markus Jänttiä kommunistiksi (2, 4), ja jonka Jäntti heti miten kielsi: ”En ole koskaan ollut kommunisti – ja tiedän mitä Nalle oikeasti pelkää” (3)

Mitä Nalle Jäntin mukaan sitten pelkää? Näin Jäntti vastaa:

”Piketty osoittaa hyvin, miten monen länsimaisen miljonäärin vauraus on itse asiassa syntynyt jollain muulla kuin näiden itsensä hellimällä tarinalla kovasta työstä ja liikemiesvaistoista. ... Ylivertaisen talousnerouden sijaan bisnesimperiumeja syntyykin paljon useammin suhteilla ja jo lapsuudesta kertyneiden hyväveliverkostojen avulla.

Wahlrooskin loi Jäntin mukaan omaisuutensa poliittisilla päätöksillä: ensin pääministeri **Esko Aho** (kesk) pelasti 1990-luvun pankkikriisissä hänen työnantajansa Yhdyspankin nololta nurinmenolta. ... Wahlroosinkin toiminta pankkikriisiin ja 1990-luvun laman syövereissä muistuttaa Venäjän oligarkkeja, jotka pelasivat härskisti ja käyttivät hyväkseen Neuvostoliiton hajoamisen synnyttämää kaaosta. Monet läntiset oligarkit kehittivät vain jälkeinpäin toiminnastaan paremman ja myyvämmän sankaritarinan, ja he ratsastavat sillä maineella edelleen. Tätä he eivät tietenkään halua nyt kuulla” (3)

Tarinahan jatkuu vuodesta 2008, jonka jälkeen keskuspankit avasivat sosialismin taivaan rahoittajille ja pankkiireille painamalla lähes loputtomasti rahoitusmarkkinoille rahaa, joka ei kuitenkaan siirtynyt reaaliin investointeihin, vaikka niin uskottiin (5). Viimeinen käänne on nyt juuri menossa, kun julkisin varoin on ryhdytty vaatimaan reaali-investointeja sotatalouden pysyttämiseksi Eurooppaan.

”Lähteekö jengi veks?”

Käydyssä keskustelussa oli kuitenkin vihjeitä perustavanlaatuisemmastakin muutoksesta. Björn Wahlroosin arvion mukaan ”Suomen talous- ja yhteiskuntajärjestelmä romahtavat, ellei veropolitiikkaa muuteta omistamista ja investointeja suosivaan suuntaan” (2, 4):

”Sitä prosessia, joka johti nykytilanteeseen, ”kutsutaan globalisaatioksi. Euroopan sisällä sitä kutsutaan Euroopan integraatioksi. ... Saan liikkua vapaasti. Kaiken lisäksi saan siirtää rahojani melko vapaasti. Tällaisessa maailmassa keskeisin taloudellinen kysymys, kun joku ääliö tuolta vasemmalta puolelta esittää veronkorotuksia, on kysyä, mitä sitten ne ihmiset tulevat tekemään ... Suuri kysymys on, **lähteekö jengi veks tästä järjestelmästä**. Kyse ei ole vain siitä, että yritysten hallitusten jäsenet äänestävät jaloillaan. Paljon huolestuttavampi asia on, että pääomat ja sijoitukset ja kapitalistit äänestävät jaloillaan” (2, 4) (**kurs mvv**)

Lähteekö ”jengi”, ”yritysten hallitusten jäsenet”, ”kapitalistit” tästä järjestelmästä? Käykääpä katsomassa sivustoa **Suomi2030.net**, niin näette että jengiä – ”yrittäjiä, työläisiä, opiskelijoita” – on lähdössä veks tästä järjestelmästä. Mihin? Perisuomalaiseen impivaaraan! (6)

Omistuksen pyhyys?

Käydyssä keskustelussa kävi ilmi, että ajatus omistamisesta on saamassa uusia piirteitä tai ei oikeastaan uusia vaan hyvin perinteellisiä piirteitä: omistus on *pyhä* (< koskematon) asia.

Piketti korostaa kirjassaan omistuksen väliaikaisuutta: *pääoman* on kierrettävä. Piketti on siis ”demokraattinen sosialisti” (Jäntti). Pikettin mukaan ei siis ole tarve ylittää ihmisten välistä pääomavaltasuhdetta, joka ilmenee pääomina, vaan yrittää huolehtia siitä, että pääomat eivät kasaannu muutamille harvoille kuten on käynyt erityisesti 1980 -luvulta alkaen.

Pääomittaminen – tulevaisuuden rakentamisen rahoittaminen ja erityisesti näillä rahoituslupauksilla äkkirikastuminen – sinänsä ei ole Piketille ongelma vaan pääomien epäoikeudenmukainen jakautuminen ihmisten kesken. Hänelle ympäristökysymykset ja kysymys taloudellisesta kasvusta eivät ole vielä asettuneet *ekologisen realismin* kysymyksinä.

Käsitteenä kommunismi viittaa ihmisten yhteiseen luontosuhteeseen (*com+mu/mo+ism*: yhteinen+vesi/ruoka+käytäntö/opetus), siis siihen miten ihmisten keskinäiset suhteet (*social*) rakentuvat meidän reaalisisissa suhteissamme luontoon.

Olemme voineet päättää – monasti raivokkaasti taistellen ja sotia käyden - keskinäisistä valtasuhteistamme niin kauan kuin kuvittelimme, että luonto ei ole mikään este tai rajoite vaan luonnon meille lahjoittamat voimavarat – energia, raaka-aineet, ruoka, työvoima - ovat lähes ilmaiset ja rajattomat. Kuten tiedämme, näin ei ole.

Jos myönnämme tämän, kysymys pääoman kierrättämisestä kääntyy kysymykseksi luonnon - sisäisen ja ulkoisen - kierrosta, niiden uusintamisesta ja uusiutumisen ehdoista. Pääomittamiselle asettuu ehdoton raja: elämän kunnioitus. Luonto on meillä *lainassa* tulevilta sukupolvilta. Se on pyhä: luontoa ei saa tuhota (*abusus*). Luontoa on uusinnettava luonnon ehdoin (*usufructuarity*).

Siten hyvän elämän tulee olla *tosi* suhteessa luontoon, *kaunis* vuorovaikutuksessaan luonnon kanssa ja *reilu* ihmisten kesken. Hyvä elämä ei siis ole lähtökohta vaan tulema todesta, kauniista ja reilusta

elämästä. Se on siis käytännöllistä humanismia. Oikeus hyvään elämään ei tule taivaasta eikä se ole luonnossa valmiina ja sieltä esiin kaivettavissa vaan siitä on yhdessä sovittava ja se on yhdessä toimeenpantava. Ekologinen realismi edellyttää ekologista demokratiaa.

Meidän niin monen kannattama *kulttuuriliberalismin* ja niin monen moittiman *talousliberalismin* ja sen nykyisen kehitysvaiheen keskuspankkivetoisen finanssikapitalismin reformoiminen kulttuuriliberalismin ohjelman läpiviemiseksi *ekologisen realismin* pohjalta ei merkitse uusklassisen taloustieteen muokkaamista sotataloudeksi, sodaksi luonnon kanssa – kuten monet ovat ehdottaneet – vaan, että sen perustana on *sovinnonteko* luonnon kanssa. Se vaatii uuden taloustieteellisen paradigman:

- ”joka tunnustaa fysiokraatit taloudellisen ajattelun todellisiksi alkuunpanijoiksi,
- joka tunnustaa energian ratkaisevan roolin tuotannossa,
- joka tunnustaa taloudenpidossaan ihmisen riippuvuuden luonnonympäristöstä ja talouden luontoon kohdistuvista vaikutuksista,
- joka omaksuu monimutkaisuuden ja evoluution tasapainon sijasta,
- joka näkee kapitalismin rahataloudellisena tuotantojärjestelmänä,
- joka tunnustaa kapitalismin valtion ja yksityisen symbioottisen luonteen, ja joka ei ylistä tai halveksi kumpaakaan komponenttia.” (7)

Kulttuuriliberalismin ja talousliberalismin yhteensovittaminen ekologisen realismin ehdoilla ei merkitse vain fossiilikapitalismin hallittua alasajoa, vaan myös ihmisen luontosuhteen yhteisöllisen (*community*) perusluonteen tunnustamista: Aivo- ja maapeltojen viljelemisen (*culture*) keskinäissuhteen on perustuttava elämän kunnioitukseen.

Tavallaan, olemme siis kaikki kommunisteja, halusimmepa sitä tai emme.

Viitteet

(1) ks. <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/kaikkea-kaikille-kaikkialla-kaiken-aikaa-vai-kohtuus-kaikessa-kaikille-aina/>

(2) Nurmi. L. 2024. ”Kun joku ääliö vasemmalta esittää veronkorotuksia” – Björn Wahlroos kertoo, mitä Suomessa ei tajuta IL 08.04.2024

<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/ad79a8c1-277b-4282-9e11-c349850ffaff>

(3) Korhonen, P. 2024. Taloustieteilijä Markus Jäntti vastaa Björn Wahlroosin herjoihin: En ole koskaan ollut kommunisti – ja tiedän mitä Nalle oikeasti pelkää Demokraatti 09.04.2024.

<https://demokraatti.fi/taloustieteilija-markus-jantti-vastaa-bjorn-wahlroosin-herjoihin-en-ole-koskaan-ollut-kommunisti-ja-tiedan-mita-nalle-oikeasti-pelkaa>

(4) Nurmi, L. 2024 Wahlroos sohaisi arkaan paikkaan – Verokapinan riski on olemassa IL 08.04.2024

<https://www.iltalehti.fi/paakirjoitus/a/733620b3-5540-4f54-aa63-f8366c7fee43>

(5) Varoufakis, Y. 2023. Technofeudalism. What killed Capitalism Random House. Kindle Edition.

(6) ks. <https://suomi2030.net> erityisesti taustamateriaalit. Palaan tähän teemaan myöhemmin.

(7) Keen, S. 2024. Rebuilding Economics from the Top Down Budapest Centre for Long Term Sustainability.

”Sun pitää valita, ooksä tiikeri vai sontiainen.”

- 2024-04-14 11:29

Kävin viime perjantaina Tampereella Kellariteatterissa katsomassa Tiikerioopperan.

(Teksi& laulujen sanat Sara Koironen (TEAK), Ohjaus Bálint Barcsai (TEAK), Rooleissa Ilona Karppelin (Näty), Vincent Kinnunen (Näty), Saara Mänttari (Näty), Sonja Arffman (TEAK), Heidi Finnberg (TEAK), Väinö Lehtinen (TEAK). Näytelmä on Tampereen yliopiston teatteritaiteen tutkinto-ohjelman (Näty), Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun sekä Tampereen Työväen Teatterin yhteistyöproduktio).

Esitteen mukaan ”Tiikeriooppera on kuumeinen sukellus 70-luvun Teatterikouluun, jossa aate ja taide käyvät kiivasta taistoa. Herkässä ja kiihkeässä nykydraamassa kaikuvat laulut ja dokumentaarinen aineisto. Tämän päivän teatteriopiskelijat uudelleenkuvittelevat Kellariteatterin näyttämölle maailman, jossa edistyksen saavuttamiseksi on uhrattava kaikki. Tiikeriooppera on fiktiivinen kuvitelma, joka lainaa materiaalia menneisyydestä, arkistoista, muistoista, kirjallisuudesta, musiikista, taiteesta, haastatteluista ja nykyisyydestä.”

Minulle 1970 -lukulaiselle psykologian opiskelijalle, taistolaiselle - tai kuten itse sanoisin – volaslaiselle, esitys avautui ”porvarin, revarin ja stallarin” yksilökohtaisina kehityskertomuksina teatterin tekemisessä 1970 -luvulla. Tuon ajan teatterimaailmaa tunsin vain julkisen keskustelun kautta.

Ensiksi:

Kiitos erinomaisesta teatterityöskentelystä!

Tiikerioopperan ajatus oli – niin minä sen tiivistäisin – se, että toivo paremmasta maailmasta ei perustu säkeeseen (muistinvaraisesti):

Minä jatkan lauluani, kunnes kaikki laulavat sitä kanssani

vaan ajatukseen:

Kaikkien laulu on erilainen, mutta yhteinen.

Tiikeri pääsee *suojaavista* turkkinsa juovistaan vasta kun ymmärtää miten ne nousivat esiin, näkyville oman ja yhteisen kodin, maan ja ilman työstämisessä kotimaailmaksi, oman elämän tekstuuriksi.

Vasta tämän jälkeen jokaisen omakohtaisen laulun suojaavat juovat asettautuvat soinnuiksi, sävelmiksi, runon sanoiksi, riveiksi, säkeistöiksi, osaksi yhteisen laulun voimaan.

Niin kävi 1960- ja 1970 -lukulaisille ja niin näyttää käyvän 1990 -lukulaisille.

Miten ihmeessä mitä moninaisimmista vähemmistöistä, jopa yksityisyyksistä kasvaa yhteinen laulu, kun emme enää ole pitkään aikaan olleet ”puolueen sotilaita”, emme oman maan kansalaisia vaan kaupunkilaisina (citizens, medborjare) työstämme hyvän elämän edellytyksiä tuntematta sitä maata ja ilmaa, maailmaa, joka on oman elämämme ehto ja edellytys.

Näitä aatellessani, kotiin palatessani, ohitin Hämeenkadun reunalla, hieman ennen rautatieasemaa pienen pienen mielenosoituksen:

Myrsky nousee: ”Tänään on Suomen ylikulutuspäivä”

Olisiko tässä aineksia yhteiseen lauluun? Siis ekologinen realismi ja sen edellytyksenä ekologinen demokratia?

Pitäisikö *meistä sontiaisista* tulla tiikereitä itse kunkin omin ehdoin? Yhteisömme, kanssalaisuus, perustuisi siis samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen eikä - kuten nyt - eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen.

Jotta taloutta, yhteistä taloamme, voitaisiin rakentaa alhaalta ylös, kodista maahan ja maailmaan, kotimaailmaksi, on oltava jokin yhteinen lähtökohta, sidos, jonka moninaistamiseen ja rikastamiseen itse kukin sitoudumme.

Olisiko se *elämän kunnioitus*? Kiitollisuus siitä, että tälle pienen pienen maailmankaikkeuden hiekanmurusen pinnalle on kehittynyt ajan pitkässä saatossa niin ihmeellisen moninainen, rikas ja kaunis elämän teksturi, jonka kukin sukupolvi on saanut lainaksi tulevilta sukupolvilta hoidettavaksi

ja ylläpidettäväksi.

Kysyn vaan?

Maailmanjärjestys, realismi ja rautaesirippu

- 2024-04-17 20:31

Saatteeksi: jatkan alla presidentti Alexander Stubbin ensiaskelten arviointia. KU blokeistani löytyy muutama aiempi varoitus tulevasta (3)

Tiivistän alle presidentti Alexander Stubbin YleTV1 Ykkösaamun (06.04.2024) ja HS:n (13.04.2024) haastatteluissa esittämät keskeiset argumentit Suomen tilanteesta kolmeen kokonaisuuteen: maailmanjärjestys, realismi ja rautaesirippu.

MAILMANJÄRJESTYS

1. Nyt on täysin uusi aika, koko maailmanjärjestys on tällä hetkellä murroksessa.
2. Ulkopolitiikan peruskivi on Länsi.
3. Tehtävä on maksimoida Suomen vaikutusvalta ja liikkumatila.

Stubb asettaa tehtäväkseen Suomen vaikutusvallan ja liikkumatilan maksimoimisen osana Länttä, osana Pohjoista Länttä.

REALISMI

1. Perustana on arvopohjainen realismi.
2. Mennään arvot edellä.
3. Aina arvot edellä ei voi mennä.

Stubb myöntää, että ei ole ”yksiselitteistä, laajaa määritelmää” siitä, milloin mennään arvot ja milloin realismi edellä. ”Se on tapauskohtaista”. Jää siis auki, milloin arvot määrittävät realismin, milloin realismi arvot. Kysymys on hänelle ulkopoliittisen, ei ekologisen realismin määrittelyn ehdoista.

RAUTAESIRIPPU

1. Eurooppa tulee olemaan jakautunut kahtia kutakuinkin pysyvästi.
2. Suomi on Venäjän takia lännelle geopoliittisesti yksi tärkeimmistä maista.
3. Meillä ei ole koskaan aikaisemmin Suomen historian aikana ollut ulko- ja turvallisuuspolitiikassa näin paljon toimintavapautta.

Kun Eurooppa on nyt siis jakautunut ”kutakuinkin pysyvästi”, Suomi ei ole enää pieni vaan ”keskisuuri” ”geopoliittisesti yksi tärkein” NATO:n ”eturintaman” ”luottopakki”, jolla on USA:n DCA –”palovakuutus”. Tämä on ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintavapauden perusta.

Länsi/Itä vai Pohjoinen/Etelä?

Stubb olettaa, että Länsi/Itä -asetelma on uudessa maailmanjärjestyksessä ensisijainen ja se on ratkaistava ennen kuin ryhdymme vakavaan keskusteluun Pohjoinen/Etelä -kysymyksestä. Hän ei siis näe tai oleta, että Länsi/Itä -asetelmassa on viimekädessä kysymys maapallon rajallisten luonnonvarantojen turvaamisesta Pohjoiselle Lännelle ja niiden uudelleen jakamisen estämisestä Pohjoisen ja Etelän välillä.

Länsi/Itä -asetelman antaman ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaikutus- ja toimintavapauden nimissä meidän on nyt siis militarisoitava DCA –”palovakuutetun”, NATO:n ”eturintaman” ”luottopakin” tuotantotalous, kansalaisyhteiskunta ja julkinen talous. Tämä on Stubbin arvot edellä menevää realismia, idealismia liberaalidemokratian nimissä, joka on johtamassa Suomen militarisoimiseen.

Sen sijaan Pohjoinen/Etelä -kysymyksessä, kuten ympäristöhaasteiden edessä, Stubbilla realismi voittaa arvot. Se on Stubbin opportunistia. Miksi? Koska Suomi on nyt energian, raaka-aineiden, teknologian, rahoituksen ja työvoiman tuonnista riippuva maa. Stubbin oletuksena on, että Länsi/Itä -positiomme ei vaikuta siihen, miten voimme toimia Pohjoinen/Etelä -asetelmassa.

Emme kuitenkaan pysty ratkaisemaan Länsi/Itä – asetelmaa ellemmme ensin ratkaise Pohjoinen/Etelä -asetelmaa, tai sanotaan hieman toisin: Länsi/Itä -asetelman ratkaisu ei ole mahdollinen rauhanomaisesti ilman että samalla päätetään Pohjoinen/Etelä -asetelman ratkaisusta, joka on monin verroin vaikeampi ja haastavampi meille Pohjoisen Lännen asukkaille.

Todellisen realisuus

Arvot voivat määrittää mikä on meille todellista (*Wirklich*) mutta meille todellinen ei aina ole reaalista (*Real*). Jos arvot määrittävät mikä on reaalista, se ei ole realismia. Se on idealismia. Jos realismi määrittää arvot, se on opportunistia. Niin idealismin kuin opportunistin jäljiltä meillä historiassa loputon määrä sotia, nälkää, ruumiita, kurjuutta ja elämän tuhoutumista.

Miten saisimme meille todellisen sattumaan yhteen reaalisen kanssa? Ettemme siis ajautuisi tuhoavaan idealismiin tai uppoaisi opportunistin suohon? Kuinka saisimme rakennettua kestävän *elämäntekstuurin* aivopeltojen ja maapeltojen viljelyn (*culture*) välille? Miten luonnon logiikka ja meidän kehittämämme toimintalogiikka rakentuisivat yhteiseksi, toinen toistaan tukevaksi prosessiksi?

Jotta taloutta, yhteistä taloamme, voitaisiin rakentaa alhaalta ylös, kodista maahan ja maailmaan, *kotimaailmaksi*, on oltava jokin yhteinen lähtökohta, sidos, jonka moninaistamiseen ja rikastamiseen itse kukin sitoudumme. Yhteisömme, kanssalaisuus, perustuisi siis samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen eikä – kuten nyt – eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen.

Minulle tämä sidos on *elämän kunnioitus*. Kiitollisuus siitä, että tälle pienen pienen maailmankaikkeuden hiekanmurusen pinnalle on kehittynyt ajan pitkässä saatossa niin ihmeellisen moninainen, rikas ja kaunis elämän tekstuuri, jonka kukin sukupolvi on saanut lainaksi tulevilta sukupolvilta hoidettavaksi ja ylläpidettäväksi.

Ekologisen realismin ensisijaisuus

Stubb on jäsentänyt maailmamme 1990 -luvun idealismin pohjalta, jolloin vasta kirkkaana pilvenä taivaanrannalla väikkyi ajatus uudesta, monenkeskisestä maailmanjärjestyksestä. Nyt 2020 -luvulla kaikki on toisin. Etelä/Itä, maailman väestöllinen painopiste, on nyt ottamassa takaisin sille historiallisesti kuuluvan aseman maailmassa. Meidän Pohjoisen Lännen asukkaiden on oltava mukana sen toteuttamisessa, jos haluamme yhdessä selvitä ekologisen realismin asettamista haasteista.

Uusi maailmanjärjestys vaatii USA/NATO vetoisen Euraasian rautaesiripun purkamista, *ekologista realismia* ja kodin, maan, ilman ja maailman koostamista *kotimaailmaksi*. Sen edellytyksenä on ekologinen demokratia.

Stubbin ajatuksenkulku menee tasan päinvastoin: Ensin asetetaan realismin vasaraksi rautaesirippu; sitä perustellaan talous/kulttuuriliberalistisilla arvoilla, ei maailmanjärjestyksen muuttamiseksi vaan nykyisen Pohjoisen Lännen hegemonian ikuistamiseksi.

Presidentti Alexander Stubbin ajatukset rautaesiripusta, realismista ja maailmanjärjestyksestä eivät edistä Suomen, Euroopan eikä ihmiskunnan eksistentaalisten intressien turvaamista.

Olemme tuhon tiellä.

Viitteet

Luukka, T. 2024. Venäjän hyökkäys muutti kaiken silti ainakin yhdessä asiassa presidentti Stubb pitää Suomen asemaa onnekaana. HS 13.04.2024.

YLE 2024. Presidentti Alexander Stubbin haastattelu Ykkösaamussa (TV1)

<https://areena.yle.fi/1-66757665>

(3) ks esim.

<https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/stubb-maaritteli-suomen-kansallisen-tehtavan-suomi-on-naton-luottopakki-etulinjassa-dsa-palovakuutuksen-turvin/>

Miksi olen taistolainen - vieläkin

- 2024-04-27 11:23

Saatteeksi: KOM- teatterissa pidettiin 25.04.2024 Lauri Hokkasen teoksen **Kommunismen teloitettu unelma – Seppo Toiviaisen elämä ja tragedia** -kirjan julkkarit. Juontajana ja kirjailijan haastattelijana toimii valtiotieteiden tohtori

Veli-Pekka Leppänen. Paneelissa mukana olivat Lauri Hokkanen, emeritusprofessori, historian tutkija Kimmo Rentola, emeritusprofessori, valtiotieteilijä Sakari Hänninen, valtiotieteiden lisensiaatti Ilkka-Christian Björklund. Kirjaa en ole vielä lukenut, enkä tuntenut henkilökohtaisesti Seppo Toiviaista, vaikka monessa tilaisuudessa olin mukana häntä kuulemassa.

Kun tilaisuuden puheenjohtaja ei antanut minulle mahdollisuutta vastata asetettuun kysymykseen, teen sen tässä lyhyesti. KU blogeistani löytyy lisää.

Taas kerran miksi?

Tilaisuudessa nousi jälleen kerran kysymys MIKSI? Miksi kokonainen ikäpolvi älykköjä lähti muuttamaan maailmaa tukeutuen kommunismiin ja Neuvostoliittoon?

Syynä epä-älyllisyys? Uskonnollinen herätys? 1930 -luvun älykkökapinan toisinto 1960 -luvulla, nyt käännteisenä? Kotitaustastaan etäänntyneiden, yliopisto-opinnot aloittaneiden suurten ikäluokkien työläisperheiden perillisten neuvottomuus yliopistojen käytävillä? jälleen kerran samat, minulle vieraat tulkinat.

Miksi siis olen taistolainen?

Voin vastata vain omalta osaltani, en ole tutkinut asiaa. Olen syntynyt vuonna 1947.

Aivan aluksi: emme olleet Taistolaisia a la Taisto vaan taistolaisia (< yrittää kovasti, ponnistella, kilpailla voitolle pääsystä, kamppailla) kukin omalla tavallamme.

Joskus 1960 -alussa olohuoneeseemme ilmestyi näköradio, televisio. Koko maailma tuli varoittamatta ja nopeasti osaksi elämäämme: Vietnamin sota, Afrikan vapaustaistelut, USA rotumellakat, presidentti Kennedyn murha, Kuuban kriisi, Etelä-Amerikka alkuperäiskansoineen, sademetsineen, vapaustaistelijoineen, mutta myös tekniikan huima kehitys, avaruuden valloituksesta vihreään vallankumoukseen ja DNA:n löytämiseen: ihmiskunnan uusi tieteistekninen kumous oli alkanut, jonka johdossa kamppailivat Neuvostoliitto ja USA rintarinnan.

Olen, kuten varmaan kaikki ikäpolvestani, laulanut monen monituista kertaa koululuokassa ja koulun juhlissakin riemurinnoin, sanoja ehkä paljonkaan ajattelematta, Ateenalaisten laulua:

”Kaunis on kuolla, kun joukkosi eessä urhona kaadut,
Taistellen puolesta maas, puolesta heimosikin.
Nuorukaiselle kuolla kuuluu, kun hällä vielä
kutriassa tuoksuavat nuorteat kukkaset on.
Naisista kaunis, miehistä rohkea aina hän olkoon,
Taistossa kaatuen hän kaunis on kuolossa myös.”

Kaiken tuon oli kansakoulun ensimmäiseltä luokalta lukion päättymiseen saakka kestänyt tunnustuksellinen uskonnonopetus vahvistanut: Oma kohtalo ja kokemus ei siis ole ensisijaista, vaan

sen on väistyttävä yhteisten kansallisten tavoitteiden toteuttamisessa: oli isä taivaan ja isänmaan asettamat universaalit määritteet, jotka asettivat elämän suuntaviivat ... mutta jo lukioaikoina epäilyn siemenen oli kylvänyt ajatuksiini mm. Herbert Marcusen kirja Yksilotteinen ihminen. Nietzschen Hyvän ja pahan tuolla puolen tuli myös luettua, ja Freudin unien selityksiä etsittyä.

Kun aloitin ensisukupolvisena psykologian opintoni yliopistossa, ajattelin, että nyt vihdoinkin saan varmuuden siihen, kuinka asiat oikein ovat. Psykologian peruskurssin ensimmäisen luennon alussa professorimme kuitenkin totesi: "Olette tulleet tänne yliopistoon oppimaan epävarmuuden sietoa".

Epävarmuutta, ei siis varmuutta? Siis oppia *epäilyä* analyyttisen valtafilosofian hengessä ja ihmisen *käyttäytymistä* behaviorismien opein. Ei innostanut, ei alkuunkaan. Eteemmehän oli asetettu koko *ihmiskunnan* tulevaisuuden universaalit kysymykset: kuinka saattaa yhteen **Isä** taivaan ja **Äiti** maa niin omassa kuin ihmiskunnankin elämänkudoksessa? Kuinka sovittaa siis yhteen **ihmiskunnan** elämänehdot **luonnon**lakien sanelemiin ehtoihin?

Eipä ihme, että Freud ja nuori Marx avautuivat vaihtoehdona maailman ongelmien selvittämisessä mm. Marx-Freud -opintopiirissä, joita pidimme. Siitä avautui tie klassiseen saksalaiseen filosofiaan ja siihen neukkopsykologiaan, joka oli sen varaan pitkälti rakennettu. Väitöskirjakin tuli tehtyä.

Kyllä, jo 1970 -luvun kuluessa "yhden maan sosialismi", siis valtiokapitalismi, ja sen synkkä historia avautui askel askeleelta. "Sosialismi" ei siis ollutkaan sosialismia, kommunismista puhumattakaan. 1980 -luvun kulttuuriliberalismissä ja 1990 -luvun talousliberalismin myötä asetelma kääntyi pääläelleen: kulttuuriliberalismin kolme perusteeseä olivat ja ovat vieläkin:

- kukaan ei voi kiistää itse kunkin henkilökohtaisen kokemuksen (Erlebnis) todellisuutta
- jokaisella on oikeus ilman sen kiistämistä julkisesti puolustaa omaa kokemustaan,
- yhteisöllisyys (*community*) perustuu samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen, ei eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen: "jokaisen ihmisen vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen ehto" (Marx) - yksilökohtainen välittyy erityisen kautta yleiseen ja päinvastoin siten, että yksilökohtainen rikastuu/moninaistuu yleisestä ja yleinen yksilökohtaisesta.

Kulttuuriliberalismin arvoperusta on siis ihmisten *keskinäisissä* suhteissa, yhteisöissä. Sen sijaan *talousliberalismissä* määritetään reaalin suhde ihmisen ja luonnon välillä yksityisenä (*privat*) suhteena:

Ihmisen reaalin suhde sisäiseen ja ulkoiseen luontoon ei ole julkinen (public) vaan yksityinen (privat), johon liittyy kolme perusoikeutta

- usus: omaisuuden käyttöoikeus,
- fructus: oikeus nauttia omaisuuden tuotteista, esimerkiksi puun hedelmistä,
- abusus: oikeus vahingoittaa tai tuhota oma(isuus).

Olemme toteuttaneet kulttuuriliberalismin arvopohjaa talousliberalismin ja sittemmin fossiilikapitalismin reaalisiin keinoin olettaen, että luonnon varannot ovat ehtymättömät. Se tie on nyt lopussa.

Käsitteenä kommunismi viittaa ihmisten yhteiseen luontosuhteeseen (*com+mu/mo+ism*: yhteinen+vesi/ruoka+käytäntö/opetus), siis siihen miten ihmisten keskinäiset suhteet (*social*) rakentuvat meidän reaalisisissa suhteissamme luontoon. Se – kuten kaikki käsitteet – asettaa tehtävän ratkaistavaksi.

Olemme voineet päättää – monasti raivokkaasti taistellen ja sotia käyden – keskinäisistä valtasuhteistamme niin kauan kuin kuvittelimme, että luonto ei ole mikään este tai rajoite vaan luonnon meille lahjoittamat voimavarat – energia, raaka-aineet, ruoka, työvoima – ovat lähes ilmaiset ja rajattomat. Kuten tiedämme, näin ei ole.

Se tarkoittaa, että kuten 1930 - ja 1960 -lukujen älyköiden ideat, niin myös 1990 luvun ideat – liberaalidemokratia, globalisaatio – on sovittava realismiin, nyt *ekologisen realismin* ehtoihin.

Kulttuuriliberalismin ja talousliberalismin yhteensovittaminen ekologisen realismin ehdoilla ei merkitse vain fossiilikapitalismin hallittua alasajoa, vaan myös ihmisen luontosuhteen yhteisöllisen (*community*) perusluonteen tunnustamista: Aivo- ja maapeltojen viljelemisen (*culture*) keskinäissuhteen on perustuttava elämän kunnioitukseen.

Meidän on nyt ja vasta nyt mahdollista ratkaista kommunismi -käsitteen asettama haaste - siis ihmisen reaalin suhde ulkoiseen ja sisäiseen luontoon - humanistisesti ja reaalisesti, *reaalisena, käytännöllisenä humanismina*. Se ei onnistunut eikä onnistu ”yhden maan sosialismina”. Eikä se onnistu ”Me ensin” -ulkopoliittisella realismilla, jonka nimiin nyt vannotaan. Ei todella.

2024 - 05

Turvallisuutemme aseellistaminen ja militarisointi

- 2024-05-09 11:35

Tasavallan presidentti **Alexander Stubb** määritteli puheessaan Saksassa (Hertie School, 08.05.2024) Suomen kokonaisturvallisuuden (*our comprehensive security*) toisiinsa kytkeytyvien kuuden pilarin kautta:

yhteiskunnan kriisinkestävyys,
sotilaallinen suorituskyky,
huoltovarmuus,
taloudellinen turvallisuus,
demokratia ja arvot,
kansainvälinen (turvallisuus)yhteistyö.” (1)

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (2020) mukaan sen sijaan Suomen lähtökohtana on *laajan näkökulman mukainen turvallisuus*, ”jossa huomioidaan sotilaallisten uhkien, suurvaltojen välisen kilpailun ja hybrdivaikuttamisen lisäksi nyt näköpiirissä olevien globaalien haasteiden, kuten ilmastonmuutoksen, ihmisoikeusloukkausten, muuttoliikkeen, talouskriisien, eriarvoisuuden lisääntymisen, terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden vaikutukset turvallisuuteen. Leimallista useille turvallisuuteen vaikuttaville globaaleille ilmiöille on se, että ne kytkeytyvät toisiinsa aiempaa tiiviimmin.” (2)

Rauhanliiton antamassa lausunnossa tähän mietintöön todetaan vielä

”että ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko olisi vankemmalla pohjalla, jos se olisi selkeämmin ankkuroitu laajaan turvallisuuskäsitykseen tai inhimillisen turvallisuuden käsitteeseen (*human security*). Tämän päivän turvallisuusuhat ylittävät kansallisvaltioiden rajat vaikeuksitta ja välittömästi, ja yhä harvemman haasteen torjuminen on mahdollista tai edes järkevää pelkästään kansallisesti. Niihin ei tule eikä voi vastata sotilaspolitiikan välineillä, vaan siviiliyhteiskunnan instrumenteilla. Globaalisti vaikuttava ilmastonmuutos voidaan jo monissa maissa lukea sellaisenaan turvallisuusuhaksi” (3)

Siten laajasta turvallisuuskäsityksestä (*human security*), josta valtioneuvoston selonteossa oli joitakin viitteitä, putoaa Stubbin kokonaisturvallisuustulkinnassa pois ”*human*”, ihminen. Turvallisuus välineistetään, käytännössä siis aseellistetaan ”hyvien” ihmisten puolustamiseksi ”pahoja” vastaan.

Tosiasias meidän on vieläkin laajennettava käsitystämme turvallisuudesta (*se-curus*, *se vapaa + curus* hoito, vapaa huolenpidosta, ilman huolenpitoa tai pelkoa; turva < hoito, huoma, huosta, apu; usko, luotettavuus?).

Ei riitä, että huolehdimme ihmisen turvallisuudesta, vaan meidän on huolehdittava elämän jatkuvuudesta (*security of life*) turvataksemme itsemme, *elävinä* ihmisinä.

Stubbin ulkopoliittisen realismiin liittämä arvopohjainen, moralistinen linja (moralistik linje) on nyt ohi, kuten hän Göteborgin puheessaan totesikin (4), mutta aivan eri syistä kuin hän sanoo. Nyt edessä on ekologisen realismin asettamat vaateet kaiken elämänkudoksemme (*texture of life*) pelastamiseksi kotimaapalollamme.

"Jos haluat vaikuttaa maailmantalouteen, sinun on tehtävä yhteistyötä myös maiden kanssa, joiden kanssa olet eri mieltä", Stubb jatkoi. Eikö meidän tulisi pikemminkin keskittyä "*maailmantalouden*" tuhoisten rakenteiden muuttamiseen *kaikissa maissa* ekologisen realismin asettamien haasteiden ratkaisemiseksi kestäväällä tavalla?

Vaatisimme siis *ekologisen demokratian* toteuttamista kaikkialla näyttäen itse sen toteuttamisessa esimerkkiä.

Kysymys aseellistamisesta ja militarismista Saksassa

Lopuksi ote keskeisen saksalaisen rauhanpolitiikko **Reiner Braunin** puheenvuorosta "Sinä kuolet sodassa, olette uhreja. Estä se" samalta päivältä (NachDenkSeiten 08.05.2024):

"Kaikkien niiden, jotka osoittavat vakavasti mieltään oikeistoradikalismia vastaan tänään eivätkä halua enää koskaan fasismia, täytyy muistaa, että Saksan vapauttaminen vaati valtavia uhrauksia liittolaisilta ja erityisesti Neuvostoliitolta. Pidä tämä mielessä ja ymmärrät, että tämä ei saa tapahtua enää koskaan. Rauha on viimeinen keino ja ilman rauhaa ei ole yhtään mitään. ... Te olette niitä, jotka kuolevat sodassa, olette uhreja. Estä se! Sen sijaan etsikää ja toteuttakaa tulevaisuutta sosiaalisesti ja ekologisesti. Mutta tämä on mahdollista vain ilman militarismia ja niillä miljardeilla, jotka nyt tuhlataan aseisiin. Mutta tämä on selvästi mahdollista vain huomattavasti vahvemalla rauhanliikkeellä. Tule mukaan! Ennen kaikkea se on tulevaisuutesi. ... Rauha Euroopassa on mahdollista vain maailman suurimman maan kanssa. Euroopan rauhanpolitiikka ilman Venäjää on mahdotonta ajatella. (5)

Viitteet

(1) Stubb, A. 2024. Kokonaisturvallisuus 2000-luvulla – Suomen malli

<https://www.presidentti.fi/tasavallan-presidentti-alexander-stubbin-puhe-hertie-schoolissa-berliinissa-8-5-2024/>

Englanninkielinen alkuperäisversio

<https://www.presidentti.fi/en/speech-by-president-of-the-republic-of-finland-alexander-stubb-at-hertie-school-in-berlin-on-8-may-2024/>

(2) Valtioneuvosto 2020. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, s. 24. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:30

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162513/VN_2020_30.pdf?sequence=1&isAllowed=y

(3) Rauhanliitto 2021. Lausunto valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Rauhanliiton lausunto eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle 22.1.2021.

<https://rauhanliitto.fi/rauhanliitto/ajankohtaista/lausunnot/lausunto-valtioneuvoston-ulko-ja-turvallisuuspoliittisesta-selonteosta>

(4) Presidentti Stubb puhe Göteborgin yliopistolla (virallista tekstiä/käännöstä ei ole saatavilla)

<https://www.mtvuutiset.fi/videot/video/prog20808718#gs.8jrkcz>

(5) Klöckner, M. 2024 Ihr seid es ja, die ihr im Krieg sterben werdet, ihr seid die Opfer. Verhindert das! NachDenkSeiten 08.05.2024

<https://www.nachdenkseiten.de/?p=114899>

... entäs se toinen erä?

- 2024-05-16 14:24

Teollisuusliiton varapuheenjohtaja **Turja Lehtonen** toteaa KU:ssa (14.05.2024):

... sanoisin, että kevään työtaistelut olivat vasta ensimmäinen erä. Nyt peli on erätauolla kesän yli ... Talven ja kevään aikana ay-liike oli liian hajanainen, eikä pystynyt yhteisenä rintamana asettumaan hallituksen politiikkaa vastaan. Keväällä 7 000 työntekijää oli lakossa puolentoista miljoonan työntekijän oikeuksien puolesta ... Nyt kesän aikana kaikkien ammattiliittojen ja keskusjärjestöjen

pitäisi miettiä, saisiko parempia tuloksia aikaan liittojen yhteistyöllä, yhteisellä tilannekuvalla ja yhteisellä toimintasuunnitelmalla” (1)

Turussa pitämässään vappupuheessa **Lehtonen** kiinnitti huomiota erityisesti paikalliseen sopimiseen:

”Paikallinen sopiminen on ollut osa jokapäiväistä elämää useimmilla työpaikoilla jo pitkään. ... Tämä on tärkeää, koska se varmistaa työntekijöille tasa-arvoisemman neuvotteluaseman ja turvaa kohtuulliset työehdot. ... Kun viimeksi paikallisesta sopimisesta oltiin tekemässä isompi ratkaisu vuonna 2016, oli työnantajien, työntekijöiden sekä hallituksen kesken asiasta jo yhteisymmärrys. Mutta mihin asia tyssäsi? Jostain syystä Suomen Yrittäjille oli annettu asiassa veto-oikeus! Ja nyt sama jarruttajajoukko valittaa ja väittää, kuinka asiat eivät muka ole edenneet kolmikantaisessa valmistelussa. ... Mikäli paikallinen sopiminen toteutetaan hallituksen, Elinkeinoelämän ja Suomen Yrittäjien tahtomalla mallilla, romuttaa se vähitellen työntekijöiltä työnteon minimiehdot. Erityisesti palkan ja työajan osalta” (2)

Aloitan Turjan ehdottamat kesätyöt omalta osaltani jo nyt, vähän ennakkoon. Alkuun hieman historian pikakelausta.

Taloudellinen ahdinkomme muuttui perinpohjaisesti vuoden 2008 jälkeen kun länsimainen rahoitusjärjestelmä romahti. Vuosikymmeniä kestäneen uusliberalistisen ideologian mukaisen talouden finanssialisoinnin jälkeen globaali kapitalismi koki toistamiseen vuoden 1929 kaltaisen järjestyksen. Keskuspankit painoivat tyhjältä välittömästi miljarditolkulla rahaa ja siirsivät pankkien tappiot työväen kannettavaksi rahoituslaitosten ja markkinoiden elvyttämiseksi. Kysyntä väheni ja reaaliset investoinnit vähenevät suhteessa käytettävissä oleviin käteisvaroihin. Siis sosialismia ja lisävarallisuutta harvoille jo varakkaille ja tiukkoja säästötoimia kaikille muille. (3)

Tilanne eteni vuonna 2020 jolloin jopa talouden syvän laman oloissa pörssi-arvot jatkoivat nousuaan.” Covid-19 kohtasi jättimäisen kuplan, jolla hallitukset ja keskuspankit ovat ylläpitäneet kannattamattomia yrityksiä ja rahoituslaitoksia vuodesta 2008 lähtien.” Rahoitusmarkkinat irtautuivat perinteellisestä kapitalistisesta taloudesta ja siirryimme *keskuspankivetoiseen* finanssikapitalismiin. (3)

Siten alueellisten talouksien - kuten kansantalouksien - yksityisen ja julkisen tuotannon/uusintamisen (*production/reproduction*) *rahoituksen* – pääomittamisen ja verotuksen - keskinäiset (työn)jakosuhteet määrittävät nyt taloudenpidon suuntaa – jos ja vain jos on ”yhteinen tilannekuva ja yhteinen toimintasuunnitelma”. Reaalisten resurssien puute ilmenee inflaationa tai vaihtotaseen alijäämänä – ennemmin tai myöhemmin.

Mitä tämä tarkoittaa? Meille avautuu mahdollisuus laventaa ja vahvistaa taloutemme demokraattista perustaa. Ajatelkaamme, että emme ole työelämässä vain ”voimaa”, siis ”työvoimaa” vaan *yhteiskunnallisia tuottajia*, kuten jo olemme koti- yhteisö- ja osin julkistaloudenkin piirissä, ts. olemme

mukana päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan/uusinnetaan ja kuinka tulokset hyödynnetään.

Tämä tarkoittaisi, että vaikka hyväksyisimme tavara/rahoitusmarkkinat toistaiseksi, meidän tulisi luopua työ(tavara)markkinoista.

Miksi? Koska kun vuokraamme *omaa aikaamme* palkkaa vastaan työntajallemme, markkinamekanismi painaa sen arvon (*value*) vääjäämättä alas ja lisäksi hyödyntää ilmaiseksi tai lähes ilmaiseksi kaikkea sitä työtä, jota teemme palkkatyön ulkopuolella, koti- yhteisö- ja julkistalouden piirissä, nyt myös netissä mitä erilaisimmilla alustoilla. Mitä paremmin markkinamekanismi tässä onnistuu, sitä pienempi on jokaisen sen tuottaman tuotosyksikön vaihtoarvo ja sitä pienempi on keskimääräinen voittoprosentti ja sitä varmemmin on edessä seuraava järjestelmäkriisi. (3)

Kuten tätä nykyä yksityisen pääomittamisen ja julkisen verottamisen vastakkaisuus on purkautumassa, niin vastaavasti palkkojen ja voittojen (*profit*) välinen vastakkaisuus on purettavissa. Työntekijöille on myönnettävä äänioikeus yhtiöiden yleiskokouksessa. Yrityslainsäädäntöä muutetaan siten, että jokaisesta työntekijästä tulee *yhteisöllinen tuottaja* kun hänelle myönnetään henkilökohtainen, ei myytävissä oleva, *yksi henkilö-yksi-osake-yksi ääni* -periaatteella (3) demokraattiset oikeudet myös työpaikalla. Tämä ei ole yhtään sen ihmeellisempää kuin yleisen ja yhteisen äänioikeuden myöntäminen kaikille meille.

Miksi nyt on historiallisesti tullut välttämättömäksi että meidän jokaisen on asettauduttava yhteiskunnalliseksi tuottajaksi? Koskapa meidän jokaisen on kehitettävä itsellemme reaalinen suhde luontoon ja sen asettamiin ehtoihin. Sitä emme voi tehdä palkkatyöläisenä. Ekologinen realismi edellyttää ekologista demokratiaa. Paikallinen sopiminen kääntyisi siis paikalliseksi päätöksenteoksi.

Eikö meidän tulisi Ay-liikkeessä ryhtyä kehittelemään ajatusta siitä, että me olemme yhteiskunnallisten tuottajien yhteisö emmekä vain taistelemassa "työvoiman" ja sen käytön ehtojen heikentämistä vastaan? Kirjoittakaamme siis toisen erän käsikirjoitus nyt kesällä, kun on valoa ja toivoa!

Viitteet

(1) Haimi, T., Virkkunen, J. 2024. Kevään työtaistelut olivat vasta ensimmäinen erä – välitauolla ay-väen on koottava rivinsä, sanoo teollisuusliiton Turja Lehtonen KU 14.05.2024

<https://www.ku.fi/artikkeli/5009209-kevaan-tyotaistelut-olivat-vasta-ensimmainen-era-valitauolla-ay-vaen-on-koottava-rivinsa-sanoo-teollisuusliiton-turja-lehtonen>

(2) Lehtonen, T. 2024. Liiton taistelu jatkuu

<https://www.teollisuusliitto.fi/2024/05/lehtonen-vappuna-taistelu-jatkuu/>

(3) Varoufagis, Y. Looking beyond capitalism

<https://metacpc.org/en/varoufakis-yanis/>

Maantiede on muuttunut!

- 2024-05-28 11:51

Ranskan presidentti Emmanuel Macron korostaa yhä Euroopan suvereniteettia tutun kuuloisin, paasikiviläisin sanankääntein (epävirallinen käännös ranska->englanti ->suomi; Dresten 27.05.2024 Fête de Europe):

”Me asumme maanosalla, jonka yhdessä jaamme - eikä maantiede muutu – Venäjän kanssa, joka nyt uhkaa turvallisuuttamme ja on hyökännyt Ukrainaan.

Ja kyllä, nyt meillä on ennennäkemätön hetki historiassamme ja meidän on ajateltava puolustustamme ja turvallisuuttamme itse ja itsellemme eurooppalaisina.

Meillä on historiamme, maatieteemme. Ja Venäjä tulee olemaan paikallaan huomenna ja ylihuomennakin.

... toimimme liitossa NATOn kanssa ja Euroopan Unionin jäsenenä mutta myös Euroopan poliittisen yhteisön jäsenenä.

Euroopan todellinen yhdistyminen tule olemaan Eurooppa, jolla on omaehtoinen (by itself) turvallisuus ja puolustusarkkitehtuuri itseään (for itself) varten.” (1)

Macron ei näytä vielääkään ymmärtävän, että merivaltana Yhdysvallat ei tee Eurooppa vaan Euroaasian politiikkaa: Euroaasian suurvaltojen (Kiina, Venäjä, Saksa ...) poliittinen vaikutusvalta on padottava pois meriltä ja niiden taloudellinen voima rajoitettava ”sääntöperustaisesti” Yhdysvaltain intressien mukaisesti. Euroopan osalta tämä on tarkoittanut – kuten sanonta kuuluu – ”Venäjä ulos, Saksa alas, USA sisään”.

Kun eurooppalaisen edistyksen tekniset ja sosiaaliset saavutukset ovat nyt – periaatteessa - kaikkien kansakuntien saatavilla ja edelleen kehitettävissä, maailmantalouden painopiste siirtyy takaisin

maailman väestöllisen enemmistön keskuksiin, nyt siis Etelään. Pohjoinen Länsi ei siis enää kykene ”patoamaan” tai ”sääntöperusteisesti” ohjaamaan intressejään ilman yhä suurempaa voiman käyttöä.

Siten Euroopan turvallisuusarkkitehtuuri on nyt osa Euroaasian turvallisuusarkkitehtuuria. Rauhaa ja vakautta Euroopassa ei saavuteta ilman että puramme oikeudenmukaisella tavalla Pohjoisen Lännen ja Etelän Idän välisen suurimman, eksistentiaalisen uhan, ekologisen katastrofin aiheuttaman hätätilan.

Maantiede on muuttunut!

Viite:

(1) <https://x.com/EmmanuelMacron>

Alexander Stubbin ”uusi maailmanjärjestys” entisen rippeiden pelastamiseksi

- 2024-05-31 12:50

Saatteeksi: Presidentti Alexander Stubb piti Tarton yliopistolla 29.05.2024 puheen, joka minulle ilmoitetun mukaan ei ollut virallinen ja ”hän puhui vapaasti” (Press TPK). Puheesta on vain striimaus, eikä sitä ole translitteroitu eikä käännetty suomeksi pyynnöstäni huolimatta. Puhe käsitteli Suomeen ja Viroon liittyen elintärkeitä, eksistentiaalisia kysymyksiä. Tasavallan presidentti voi puhua vapaasti, mutta ei koskaan yksityishenkilönä julkisella paikalla. Tämä puhe kuten myös aiempi puhe Göteborgin yliopistolla tulisi translitteroida ja kääntää virallisesti suomeksi - vai käydäänkö ajankohtaista ulkopoliittista keskustelua Suomen ulkopoliitikasta vain englanniksi ja yliopistoissa ulkomailla? Jo on aikoihin eletty!

Puheessaan Tarton yliopistolla (29.05.2024) presidentti **Alexander Stubb** kertoi kirjoittavansa kirjaa ”uudesta maailmanjärjestyksestä”:

”Mielestäni se on hyvin ajan kohtaista myös meille suomalaisille ja virolaisille, koska aina kun maailmanjärjestys muuttuu, meistä voi helposti tulla käyppiä pelinappuloita pienessä maailmanpolitiikan pelissä ja meidän on vältettävä se. ...

Entinen ei voi enää kuitenkaan jatkaa:

”Meidän Lännessä on ymmärrettävä, että jos emme muuta käyttäytymismalliamme kohti globaalia itää ja erityisesti globaalia etelää, saatamme hävitä tämän pelin. Kysymys kuuluukin, kuinka pitkälle voimme viedä liberaalisen demokratian, sosiaalisen markkinatalouden ja globalisaation agendaamme. Haluammeko tuon vapauden järjestelmän voittavan vai vetäydymmekö vain omaan pieneen maailmaamme ja elämme onnellisina? Kuten Viro ja Suomi.”

...tämä kansallinen kuplautuminen ei onnistu vaan edessä on kompromissien aika:

... lopputulos on se, että kaikista (maista, mvv) ei tule liberaalia demokratiaa. Kaikista ei tule toimivaa tasavaltaa. Kaikki eivät usko sosiaaliseen markkinatalouteen tai vapauteen. Kaikki eivät usko liberaaliin institutionalistiseen, kansainvälisempään liberalismiin. Ja se tarkoittaa, että joudut aika ajoin tinkimään arvoistasi voidaksesi ratkaista akuutin, suuren maailmanlaajuisen kriisin. Sota loppujen lopuksi vaatii kompromisseja, halusimme siitä tai emme, muuten se on loputon. Ilmastonmuutos vaatii kompromisseja. Talous vaatii kompromisseja.”

... ja siksi on nyt avattava tie diplomatialle:

”Ja tämä kaikki tuo mieleeni myös arvokkaan käytöksen diplomatiassa ja kansainvälisessä politiikassa. Siis kunnioituksen toista kohtaan. Tietysti voit nyt kysyä minulta satoja esimerkkejä, joissa sinun ei tarvitse tehdä sitä, mutta pääasia on, että 1) jos haluamme säilyttää nykyisen järjestyksen rippeet, ... 2) jos haluamme varmistaa, että tasapaino ei kallistu liian kauas globaalista lännestä ... ja 3) jos haluamme varmistaa, että dynamiikka ei mene kilpailusta konfliktien puolelle, yhteistyön ylläpitäminen vaatii vaikeita kompromisseja myös meiltä.”

... ja lopuksi hieman itsekritiikkiä:

”Elämme täysin uudessa maailmanjärjestyksessä. Voimme ymmärtää (get) sen väärin, kuten he tekivät vuonna 1918, voimme saada sen oikein, kuten he tekivät vuonna 1945, tai voimme vain olla laiskoja kuten olimme vuonna 1989.”

... "voimme olla laiskoja kuten olimme 1989"? Ketkä olivatkaan "laiskoja"?

Noina vuosina meille ehdotettiin yhteistä eurooppalaista kotia (Gorbatsov), lupasimme, että NATO ei

levittäydy tuumaakaan kohti itää. Meiltä kysyttiin, josko Venäjäkin voisi liittyä NATOon. Eurooppa hyväksyi kuitenkin USA:n pitkään harrastaman Euroaasian patoamispolitiikan nyt myös omalla alueellaan – *Russia out, German down, USA in.*

Eurooppalaiset olivat siis laiskoja! Emme avanneet eurooppalaista horisonttia Euroaasian turvallisuusarkkitehtuurin rakentamiseksi. Merivalta USA on sadoilla tukikohdillaan ympäri Euroaasian suurta saarta padonnut Euroaasian suurvaltojen (Kiina, Venäjä, Saksa, ...) vaikutusvaltaa merillä ja rantavaltioissa edeten meri mereltä kohti pohjoista. Nyt, Mustan meren jälkeen, on vuorossa Itä- ja Jäämeri, Arktisen alueen luonnonvarat ja siellä avautuvat kuljetusreitit.

Nyt emme voi olla "laiskoja". Pelkillä 1) nykyjärjestyksen "rippeillä", 2) "riittävän", meille edullisen "tasapainon" ylläpitämisen tai 3) valtataistelujen, strategisen, teknisen ja taloudellisten kilpailujen estäminen ajautumasta paikallisiksi, alueellisiksi tai globaaleiksi "konflikteiksi" ei nyt riitä.

Asettuminen ensin Pohjoisen Lännen luonnon resurssien patoamisrintaman "pelinappulaksi" ja sen jälkeen kurkottelu Etelään/Itään pelastajan löytämiseksi ei nyt toimi. Miksi? Etelä/Itä, maailman nykyinen väestöllinen painopiste, on nyt ottamassa takaisin sille historiallisesti kuuluvan aseman kehityksessä omaksuttuaan muutamassa vuosikymmenessä – kukin omalla tavallaan - eurooppalaisen valistuksen tuottamat teknologiset ja sosiaaliset saavutukset. Ongelma on se, että ekologisista syistä Etelä/Itä ei voi kulkea samaa reittiä kuin Pohjoinen Länsi on kulkenut käyttäessään hyväksi Etelän/Idän halpaa ruokaa, energiaa, raaka-aineita ja työvoimaa.

Kaikkien on löydettävä uusi tie. Siksi pohjoismaisesta demokraattisesta perinteestä olisi pitänyt rakentaa ekologisen demokratian linna – ei patoamispolitiikan rajalinnoitusta. Suomella oli tähän hyvät lähtökohdat ETYK -perinnön myötä, mutta ne uhrattiin jotta vanha järjestys säilyisi.

Presidentti Stubbin "uusi maailmanjärjestys" tarkoittaa siis arvopohjaista ulkopoliittisen realismin hylkäämistä jotta ei tarvitsisi tunnustaa ekologisen realismin asettamia eksistentaalisia haasteita ja avata kysymyksiä ekologisesta realismista ja sen edellyttämästä ekologisesta demokratiasta - kysymyksiä uudesta järjestelmästä!

Viite

Stubb, A. 2024 value-based realism gives space for foreign policy University of Tartu 29.05.2024

<https://ut.ee/en/content/alexander-stubb-value-based-realism-gives-space-foreign-policy>

2024 - 06

Kysymys on yhteisestä tulevaisuudesta - ei yhteisestä menneisyydestä!

- 2024-06-02 12:05

Erinomaisessa lyhyessä esseessään "Tulevaisuus lähestyy taas Eurooppaa takaapäin" **Timo Miettinen** (HS 02.05.2024) siteraa **Rahel Varnhagenin** tunnettua mietettä vuodelta 1815: "Minusta tuntuu, ettemme ole menossa tulevaisuutta kohti, vaan tulevaisuus lähestyy meitä takaapäin."(1)

Miehiä piikitellessään Varnhagen totesi myös: "Kaikki riippuu omasta ajattelusta (self-thinking (Lessing)) ... esineet merkitsevät usein hyvin vähän, kuten rakkaalla on usein paljon vähemmän merkitystä kuin rakastamisella" ... "suurille rakastajille."

Hanna Arend kommentoi että järki, itseajattelu, "voi vapauttaa vain yksittäisiä yksilöitä, voi ohjata vain Crusoen tulevaisuutta. Järjen vapauttama yksilö juoksee aina päin maailmaa, yhteiskuntaa, jonka menneisyydellä "ennakkoluulojen" muodossa on paljon valtaa; hänen on pakko oppia, että mennyt todellisuus on myös todellisuutta." (2)

Timo ei kuitenkaan kysy miksi "tulevaisuus lähestyy Eurooppaa takaapäin" jälleen kerran? Miksi emme ole itse oppineet?

Onhan meillä pitkä ja vahva demokraattinen perinne, jolla ylpeilemme alati jopa siinä määrin, että katsomme että kaikkien muidenkin on omaksuttava meidän ajatus "demokratiasta" – hyvällä taikka pakolla, meidän opastamana.

Järki ei kuitenkaan asusta taivaassa eikä leijaile ilmassa vaan on tukevasti kiinni niin aivo- kuin maapelloissamme, joita viljelemme (culture) elättääksemme itsemme. Demokratiassa ei siis ole kyse vain meidän keskinäisistä suhteistamme vaan myös suhteestamme ulkoiseen ja sisäiseen luontoomme.

Tarkastelemme useimmiten demokratiaa kulttuuriliberalismin silmälasien läpi kaupunki/kansalaisten (citizen, medborgare, Bürger, citoyen ...) keskinäisinä suhteina: yhteisön tulisi rakentua samanarvoisten kansalaisten erilaisuuteen, ei eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen.

Suhteemme omaan itseemme yksilönä ei siten ole julkisen (public) vastakohta vaan se on sen edellytys: yksilöllisyytemme (individuality) kehitys on kaikkien yhteisen kehityksen ehto ja edellytys. Itse kunkin yksilöllistyminen on yhteisöllisyyden, kansalaisuuden (Genossenschaft) rakentamista ja rakentumista.

Julkisen vastakohta on, kuten tiedämme, yksityisyys (privat). Suhteemme ulkoiseen luontoon on yksityisyyden ja siten yksityisomistuksen piirissä. Kun kulttuuriliberalismin arvoperusta on ihmisten keskinäisissä suhteissa niin talousliberalismissa määritetään ihmisen ja luonnon välinen reaalin suhde yksityiseksi (privat). Ihmisen reaalin suhde ulkoiseen luontoon ei siis ole julkinen (public) vaan yksityinen (privat), johon sisältyy oikeus vahingoittaa tai tuhota omaisuus (abusus), omistajan harkinnan mukaan.

Kun reaalin suhteemme ulkoiseen luontoon ei perustu ”samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen” vaan ”eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen” (omistukseen), meidän on ollut mahdotonta tässä suhteessa – siis työssä ja tuotannossa – oppia niitä reaalisia ehtoja, jotka luonto meille asettaa koskapa luonnon tuhoamiselle ei ole asetettu periaatteellisia esteitä – mehän ”vain” myymme omaa aikaamme palkkaa vastaan ilman oikeutta olla mukana päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan ja kuinka mahdollinen ylijäämä hyödynnetään.

Tulevaisuus todella lähestyy meitä nyt takaa päin, mutta paljon, paljon kauempaa ja paljon, paljon rankempana kuin Miettinen antaa ymmärtää. Käsillä on nyt koko ohuen elämäntekstuurin, kotimaailmamme vuosimiljardisen kehityksen kohtalo. Kysymyksessä ei ole vain ”tasapainon hakemisesta” tai EU:n parlamentin ”yksityiskohtien taiteesta”. Kysymys on ekologisen realismin edellyttämän ekologisen demokratian toteuttamisesta – siis yhteisestä tulevaisuudesta, ei yhteisestä menneisyydestä.

Viite

(1) Miettinen, T. 2024 Tulevaisuus lähestyy taas Eurooppaa takaapäin HS 02.06.2024

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010464774.html>

(2) Arendt, H. 2022. Rahel Varnhagen: The Life of a Jewish Woman. New York Review Books. Kindle Edition.

Nykyisen järjestelmän rippeitä pelastamassa

- 2024-06-03 16:03

Hallituksen esitys puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 58/2024 vp, 246 sivua) on nyt eduskunnan käsittelyssä.

Sopimukseen liittyy mitä moninaisimpia, pienempiä ja suurempia periaatteellisia sekä erittäin vaikeita juridisia ongelmia. En mene nyt niihin. En ole juristi.

Minulle kysymys on nyt Suomen perustuslain ensimmäisen pykälän ensimmäisestä momentista: ”Suomi on täysivaltainen tasavalta”, sen pitämisestä voimassa.

Käsitykseni mukaan, jos DCA -sopimus hyväksytään hallituksen ehdottamalla tavalla, Suomi ei enää ole täysivaltainen tasavalta vaan avaa oven vieraalle vallalle - Amerikan Yhdysvalloille – tulla toteuttamaan sen omia geopolittisia tavoitteita Suomen maaperällä ja perältä.

Merivaltoina USA ja Englanti yrittävä epätoivoisesti jatkaa Euraasian valtioiden ulkoista patoamista ja sisäistä murtamista, nyt myös Itämeren ja Jäämeren kautta turvatakseen osuutensa Arktisen alueen luonnonvaroista sekä hallitakseen siellä avautuvia kuljetusreittejä. (1)

Suomi asettuu nyt eturintamamaaksi ja sijaissodan alustaksi turvaamaan vieraan vallan intressejä saattamalla itsensä lisääntyvän eksistentiaalisen uhkan piiriin. Asian avaamiseksi listaan alle perustuslakiasiantuntija **Martin Scheininin** DCA -sopimukseen liittyvän lausunnon avainkohdat (2).

Kysymys sodasta ja rauhasta päättämisestä

”Yhdysvaltain joukot aseineen olisivat DCA:n määräysten nojalla toimivaltaisia kriisitilanteessa ja Suomen myötävaikutusta edellyttävästä Naton päätöksenteosta riippumatta ryhtymään Yhdysvaltain kansallisen päätöksenteon kautta sellaisiin tosiasiallisiin toimiin Suomen valtion alueella tai Suomen aluetta käyttäen, joiden johdosta Suomi voisi ilman omaa päätöstään tulla osapuoleksi valtioiden välisessä aseellisessa konfliktissa eli sodassa. Viime kädessä Yhdysvallat ja sen vastapuolena aseellisessa konfliktissa oleva valtio ratkaisisivat omilla tosiasiallisilla toimillaan, onko myös Suomi sodan osapuoli. Sekä eduskunta että tasavallan presidentti saattaisivat joutua tapahtuneen tosiasian eteen.”

Kysymys valtiosuvereniteettiin kuuluvan toimivallan siirrosta toiselle valtiolle

”Perustuslain 94 §:n 2 momentin ja 95 §:n 2 momentin säännökset koskien ”toimivallan siirtoa ... oikeudellinen merkitys onkin, että myös ei-merkittävä, siis jo vähäinenkin, toimivallan siirto toiselle valtiolle vaatii supistetun perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttämistä.” (Laki joko hyväksytään lepäämään yksinkertaisella enemmistöllä ja hyväksytään vaalien jälkeen 2/3 enemmistöllä, tai se jo ensimmäisessä vaiheessa julistetaan kiireelliseksi 5/6 enemmistöllä annetuista äänistä ja sen jälkeen lopullisesti 2/3 enemmistöllä siirtämättä lakia vaalien jälkeiseen käsittelyyn)

Rikoslain 12 luvun säännösten tarkistaminen

Rikoslain 12 luvun Maanpetosrikoksista 1 § :ssä Suomen itsemääräämisoikeuden

- 1) saattaa Suomi tai osa Suomea vieraan valtion alaiseksi,
- 2) irrottaa osa Suomea muusta valtakunnasta tai
- 3) muulla vakavuudeltaan näihin rinnastettavalla tavalla rajoittaa Suomen valtiollista itsemääräämisoikeutta,

”DCA ei täytä 2) kohdan edellytystä, mutta mahdollisesti kohta 1) tai ainakin kohta 3) jo määritelmänomaisesti täyttyy. DCA:n valmisteluun ei ole johtanut Yhdysvaltain ”painostus” vaan muuttunut maailmantilanne, mutta sopimuksen nimenomaisena sisältönä on turvallisuuden tavoittelu Yhdysvaltojen ”sotilaallisen tai taloudellisen tuen” avulla.”

Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana

”Hallituksen esitystä tulisi täydentää selvityksellä siitä, kuinka Suomi DCA:n oloissa territoriaalivaltiona vastaa ja huolehtii saamelaisen alkuperäiskansan ja sen edustuksellisten toimielinten tehokkaasta kuulemisesta ennen kuin saamelaisten kotiseutualueen maita käytetään sotilaallisiin toimintoihin. Viitataan alkuperäiskansaoikeuksien julistuksen 30 artiklaan ja Suomen ihmisoikeusvelvoitteisiin territoriaalivaltiona.”

Kysymys kuolemanrangaistuksesta

”DCA:n osalta kysymys on reaalisesta ja pitkällä aikavälillä suorastaan todennäköisestä mahdollisuudesta, jonka oikeudellisen merkityksen arviointi edellyttää perusteellista uutta selvitystä.”

(2)

Kysymys on siis Suomen tasavallan täysivaltaisuuden purkamisesta. Presidentti Alexander Stubb totesikin puheessaan muutama päivä sitten Tarton yliopistolla mm.

”Aina kun maailmanjärjestys muuttuu, meistä voi helposti tulla käypiä pelinappuloita *pienessä* maailmanpolitiikan *pelissä* ja meidän on vältettävä se” ... Meidän Lännessä on ymmärrettävä, että jos emme muuta käyttäytymismalliamme kohti globaalia itää ja erityisesti globaalia etelää, saatamme hävitä tämän *pelin*. ... pääasia on, että 1) jos haluamme säilyttää *nykyisen järjestyksen rippeet*, ... 2) jos

haluamme varmistaa, että tasapaino ei kallistu *liian kauas globaalista lännestä ...* ja 3) jos haluamme varmistaa, että dynamiikka ei mene *kilpailusta konfliktien puolelle, yhteistyön ylläpitäminen* vaatii vaikeita kompromisseja myös meiltä.” (3, kurs. mvv)

Suomi siis asettuu Stubbin johdolla puolustamaan ”nykyisen järjestelmän rippeitä”, nykyistä voimatasapainoa ja kilpailuasetelmaa tukien, jotta ”yhteistyötä” voitaisiin ”ylläpitää” ”vaikeilla kompromisseilla”: Suomi ei voi enää olla täysivaltainen tasavalta, kun merivaltojen – vanhan järjestyksen edustajien – geopolitiikkaa ja -taloutta yritetään epätoivoisesti pelastaa voima vastaan voima –politiikalla.

”Maailmanjärjestys muuttuu.” Kyllä, mutta Länsi ja siten Suomi ei muuttanut ”käyttäytymismalliaan globaalia Itää eikä Etelää kohtaan” ... ”Saatamme” - siis - ”hävitä tämän pelin”.

Viitteet

(1) Detsch, J. Gramer, R. 2024. The Geopolitics of New Arctic Shipping Lanes Turmoil in the Middle East makes the Northern route more attractive, if still treacherous. Foreign Policy 30.05.2024.

(1) Diesen, G. 2024. THE UKRAINE WAR & the EURASIAN WORLD ORDER. Clarity Press.

(2) Lausunnot:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=cbe78f51-50b9-4430-8439-f6d495d912ba>

(3) Stubb, A. 2024 value-based realism gives space for foreign policy University of Tartu 29.05.2024
<https://ut.ee/en/content/alexander-stubb-value-based-realism-gives-space-foreign-policy>

Realismin arvopohjasta

- 2024-06-15 12:14

Kuten kaikki muistamme 1980 -luvulla Suomeen rantautui kulttuuriliberalismi talousliberalismia

ennakoivana sanansaattajana. Keskustelu Suomesta ETYK- henkisenä *kansakuntana* kääntyi keskusteluksi *kansalaisyhteiskunnasta*, jonka valtiosta itsenäistä perusluonnetta alettiin korostamaan.

Kun sitten talousliberalismikin juurtui Suomeen 1990 – luvulla, kansalaisyhteiskunnan toiminnot eriytyivät kaupalliseen ja yhteisölliseen suuntaan, jossa jälkimmäisessä olivat keskeisenä mitä erilaisimmat kansalaisjärjestöt, ay -liike mukaan lukien. Valtiovalta osin rahoitti niitä ja samalla siirsi näille yhteisöille ja järjestölle omia tehtäviään. Tunnustettiin, että valtion yhteisöllisyydellä on rajansa ja on vain eduksi, että meillä on suhteellisen itsenäisiä toimijoita kansalaisyhteiskunnassa, jotka pääsevät lähemmäksi ihmisten arkea ja itse kunkin haasteita elämän eri vaiheissa. Meille oli siis hahmottumassa näkymä julkisesta alustataloudesta, joka avitti ja mahdollisti kansalaisyhteiskunnan (*Genossenschaft*) ja siten *kanssalaisuuden* kehitystä.

Niin ei käynyt. Miksi? Taloudellisen liberalismien mukaisesti kaupallinen vaihto (*commercial gesellschaft*) on kaiken yhteisöllisyyden perusta, muuta yhteisöllisyyttä ei ole eikä tarvita. Teknisen kehityksen myötä monet verkkoalustat ovat nyt muutaman kansainvälisen jättiyhtiön omistuksessa. Nyt olemme niiden pilvirenkejä ja maksamme kovaa vuokraa näiden alustojen käytöstä: ne antavat välineet ja opettavat meitä jäsentämään maailman menoa ja siten meitä itseämme ilman että meillä on aavistustakaan, kuinka se kaikki tapahtuu.

Nyt sitten Orpon ja Purran hallitus tekee korjausliikkeen kansalaisyhteiskunnan purkamiseksi, ei siis tätä kaupalliseen vaihtoon perustuvaa, kansainvälisessä ohjauksessa olevaa vaihtoyhteisöä, vaan ajatusta julkisesta alustataloudesta kansalaisyhteiskunnan perustana. Kansalaisyhteiskunta on saatava ruotuun.

Kansalaisyhteiskunnan tulee olla orgaaninen osa valtiovaltaa. Valtiovalta määrittää hyväksyttävät ja rahoitettavat kansalaistoiminnan muodot ja sisällöt. Meistä on tultava taistelijoita. Ohjelmakin on valmis: netissä on ilmainen kunto-ohjelmisto meille kaikille: **Marsmars.fi**. Askelemme taistelijoiksi on jo ohjelmoitu: kuntostartti 1 ja 2, tukitaistelija, perustaistelija, iskuportaan taistelija, erikoisjoukkojen taistelija. (1)

Kanssalaisuus, yhteisöllisyys on siis mahdollista vain ja jos vain meillä on vihollinen, jota vastaan taistella:

”Kylmän sodan jälkeisessä maailmanajassa liput ja muut kulttuuri-identiteetin symbolit, mukaan lukien ristit, puolikuut ja jopa päänpeitteet, ovat tärkeitä, koska kulttuurilla on merkitystä, ja kulttuuri-identiteetti on kaikkein merkityksellisin useimmille ihmisille. Ihmiset ovat löytämässä uusia, mutta

usein vanhoja identiteettejä ja marssivat uusien mutta usein vanhojen lippujen alla, mikä johtaa sotiin uusien, mutta usein vanhojen vihollisten kanssa.

Venetsialainen nationalistinen demagogi ilmaisi hyvin yhden tämän uuden aikakauden synkän Weltanschauungin Michael Dibdinin romaanissa Dead Lagoon: *”Ei voi olla todellisia ystäviä ilman todellisia vihollisia. Jos emme vihaa sitä, mitä emme ole, emme voi rakastaa sitä, mitä olemme. Nämä ovat vanhoja totuuksia, joita löydämme tuskallisesti uudelleen vuosisadan ja useamman sentimentaalisen hurskauden jälkeen. Ne, jotka kieltävät heidät, kieltävät perheensä, perintönsä, kulttuurinsa, esikoisoikeutensa ja itsensä! Heille ei anneta kevyesti anteeksi.” ...*

Valtiomiehet ja tutkijat eivät voi sivuuttaa näiden vanhojen totuuksien valitettavaa totuutta. Ihmisille, jotka etsivät identiteettiä ja keksivät uudelleen etnisen alkuperän, viholliset ovat välttämättömiä, ja mahdollisesti vaarallisimmat vihollisuudet esiintyvät maailman suurten sivilisaatioiden välisillä murtumisrajoilla. (2)

”Ei voi olla todellisia ystäviä ilman todellisia vihollisia. Jos emme vihaa sitä, mitä emme ole, emme voi rakastaa sitä, mitä olemme” ... jotta siis voisimme rakastaa itseämme, siis perustella itsekkyyttemme, on meidän etsittävä itsellemme vihollisia! Jotta voisimme siis perustella mitkä ja missä sijaitsevat luonnonvarannot ovat meidän ja vain meidän hyödynnettävissä, tarvitsemme vihollisia.

Tämä ulkopoliittisen *realismin* oppi perustuu ajatukseen suvereenien kansallisvaltioiden keskinäissuhteiden anarkisesta perusluonteesta, jolloin ristiriidat ratkaistaan voima vastaan voima – periaatteella. Sodassa ei siis ole kysymys oikeasta tai väärästä vaan voimasta ja taidosta saada liikkeelle omia voimavaroja tuhottavaksi itsekkyiden, Me ensin -politiikan toteuttamiseksi.

On kaksi tekijää, jotka murtavat tämän opin: ydinaseet ja ekologinen realismi. Suurvaltojen ja siinä sivussa ei myöskään pienempien valtojen keskinäissuhteet eivät ole perusluonteeltaan anarkisia. Miksi? Ydin aseiden käyttö johtaa ydintalveen ja kaikkien tuhoon, voimasuhteet eivät ratkaise lopputulosta. Ekologinen realismi sanoo, että tukeutuminen asevaraiseen turvallisuuteen tuhoaa mahdollisuutemme ratkaista ekologinen kriisi. Ekologista kriisiä ei voida ratkaista asevaraiseen turvallisuuteen tukeutuen, päinvastoin, aseisiin tukeutuminen tuhoaa mahdollisuutemme ratkaista tämä eksistentiaalinen kriisi.

Ekologinen realismi ohjeistaa meidät määrittämään kanssalaisuuden toisin. Ei siis:

”Ei voi olla todellisia ystäviä ilman todellisia vihollisia. Jos emme vihaa sitä, mitä emme ole, emme voi rakastaa sitä, mitä olemme”

vaan juuri päinvastoin:

Emme voi olla todellisia ystäviä ilman todellista, hyväksytyä erilaisuuttamme. Jos emme rakasta myös sitä, mitä emme ole, emme voi rakastaa sitä, mitä olemme.

Ekologinen realismi, ei ulkopoliittinen realismi, määrittää siten realismin arvopohjan. Se ei ole anarkia eikä se ole paluuta orgaanisten kansallisvaltioiden arvopohjaiseen voima vastaan –reaalipolitiikka.

Mikä sitten? Ekologinen demokratia. Se, että saamme itse kukin omassa reaalisessa luontosuhteessamme – työssä ja tuotannossa – tuta ja oppia luonnon meille kaikille asettamat rajat ja ehdot. Olisimme siis kanssalaisia luonnon kanssa ja luonnon kautta keskenämme - emme luonnon vihollisia, emmekä vihollisia toisillemme luonnon asettamien ehtojen takia - kuten nyt.

Viitteet

(1) <https://marsmars.fi>, myös kuva.

(2) Huntington, S. P. 2011. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. Simon & Schuster. Kindle Edition.

ks laajemmin <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/davos-vai-allegre/>

Presidentti Joe Biden: ”Minä tein sen. Minä tein sen”

- 2024-06-17 11:43

Presidentti Joe Biden TIME -lehden haastattelussa 05.06.2024:

”Nato on huomattavasti vahvempi kuin silloin, kun astuin virkaan, pistin sen yhtenäiseksi. En vain vahvistanut uudelleen sitä tosiasiaa, että se oli maailman historian vahvin liitto, vaan pystyin laajentamaan sitä. Kun olin yhdessä G7-kokouksessa Euroopassa, kun palasin, soitin Suomen presidentille, koska, kun olin tavannut Putinin aiemmin vuonna, hän sanoi haluavansa nähdä Naton Suomettamisen. Sanoin hänelle, että hän ei tule saamaan Suomettamista vaan Suomen Natottamisen. Ja kaikki ajattelivat, myös te, että olin hullu. Ja arvaa mitä? *Minä tein sen. Minä tein sen.*” (1, kurs. mvv)

... siis Suomen Natottamisen. Yllättäen Biden ei kuitenkaan kannata Ukrainan jäsenyyttä NATOssa:

Haastattelija: ”Joten mikä on loppupeli Ukrainassa ja miltä siellä näyttää rauha?”

Biden: Rauha näyttää siltä, että Venäjä ei koskaan, ei koskaan, ei koskaan miehittä Ukrainaa. Tältä rauha näyttää. Ja se ei tarkoita Natoa, että he ovat osa Natoa, se tarkoittaa, että meillä on suhte heihin kuten muihinkin maihin, joille toimitamme aseita, jotta he voivat puolustautua tulevaisuudessa. Mutta ei ollut niin, jos huomaatte, minä olin se, ... juuri se, joka sanoi, etten ole valmis tukemaan Ukrainan NATOsoimista” (1)

Mitä meidän pitäisi ajatella siitä, että Biden ei kannata Ukrainan NATO jäsenyyttä, mutta on päättäväisesti ajanut Suomen jäsenyyttä?

Haastattelusta saa käsityksen, että Biden aktiivisesti painosti Suomen presidenttiä saadakseen Suomen NATOn jäseneksi, jotta Putinin ehdottama NATO:n suomettaminen ei edistyisi, ts. että ajatus NATO:sta yleiseurooppalaisena sotilasliittona ei edistyisi vaan että NATO on ja pysyy USA johtoisena sotilaallisena liittokuntana.

Se, että Biden torjuu Ukrainan NATO -jäsenyyden, ts. sen, että USA sitoutuisi lähettämään omia joukkojaan sotarintamalle Ukrainaan, mutta samalla lupautuu - ei sitoudu - NATO:n ja DCA -sopimuksen kautta tekemään sen Suomeen, NATO:n uuteen eturintamamaahan, merkitsee USA/NATO:n Euroaasian patoamispolitiikan painopisteen siirtymistä Mustalta mereltä Itämerelle ja Arktiselle alueelle.

Suomesta tehdään nyt seuraava pelinappula USA:n ja Kiinan hegemoniataisteluun. Suomi on ilmoittanut täyttävänsä velvoitteensa, onhan täällä tunnetusti paljon reservejä tykinruuaksi.

Ukrainan tie Suomen tie?

Viite

The Time Magazine 2024. the Full Transcript of President Joe Biden's Interview With TIME The Times magazine 05.06.2024/Staff
<https://time.com/6984968/joe-biden-transcript-2024-interview/>

Isänmaallinen rintama ??

- 2024-06-27 13:02

Suomeen rakennetaan nyt "Isänmaallista rintamaa", jossa myös Keskustapuolue ilmoittaa olevansa mukana yhdessä hallituspuolueiden kanssa. (1)

Isänmaallisuutta mitataan nyt kahdella eduskunnassa käsitellyssä nyt olevalla lailla: Rajalailla ja DCA-sopimuksen hyväksymisellä. Joka niitä vastustaa on epäisänmaallinen.

Isänmaallinen? Mikä saa nyt taas pitkästä aikaan puhumaan Isänmaasta? Ei siis vain kansakunnasta vaan nimenomaan isänmaasta? Puhe kansakunnastakin loppui, kun kulttuuriliberalismi - talousliberalismin sanansaattaja – rantautui Suomeen 1980 -luvun lopulla. Tuolloin keskustelu ytimeen asetui kansalaisyhteiskunta, sen kaupallisessa muodossa – valitettavasti.

Isänmaallisuutta osoitetaan nyt 1) horjuttamalla Suomen perustuslakia ja rikkomalla Suomen kansainvälisiä sopimuksia, 2) antamalla vieraalle vallalle oikeus tulla aseineen ja joukkoineen Suomen maaperälle toteuttamaan sen omia geopoliittisia intressejä Itämerellä ja Arktisella alueella sekä rakentamaan ansalankoja eturintamana pitämänsä Suomen rajoille.

Kysymys on siis konkreettisesti Suomen maaperän käyttölupauksesta, jonka hintana on hylätä ajatus Suomesta itsenäisenä kansakuntana. Viedään siis päätökseen se, minkä talousliberalismi aloitti 1990 – luvulla.

Muistaakseni Keskusta on ollut aiemmin innolla rakentamassa edistyksellistä kansanrintamaa Suomeen vuosikymmenten ajan. Nytkö on aika kääntää katseet taantumuksen puoleen?

Mielestäni sieltä ei löydy Suurta linjaa Suomelle. Sen sijaan se voisi olla esimerkiksi tällainen:

<https://blogit.kansanuutiset.fi/.../suuri-linjamme-alustavia.../>

Viite

(1) Yle1 Aamu 26.07.2024 <https://areena.yle.fi/1-66757602> (myös kuva) (21:35 -)

Oppi-isämme haluaa jälleen viitoittaa tietämme

- 2024-06-29 13:27

"Vasemmistoliiton ensimmäinen puolueohjelma, joka lopulta hyväksyttiin vuonna 1998, perustui suurelta osin ajatuksiini "kolmannesta vasemmistosta", uudistuneesta punavihreästä vasemmistosta

ensimmäisen tasavallan ja toisen sosialistisen vasemmiston jälkeen. "Kolmannen vasemmiston aika on tullut" oli pääiskulause. Liikkeen keskeisiä arvoja olivat todellinen vapaus kaikille – myös kansalaistulojen avulla, demokraattiset yhteisöt yhteiskunnan eri alueilla ja ekologinen kestävyys. Valtion näkemys hyödyllisenä välineenä korostui." (1)

Kuka näin rohkeasti ja itsevarmasti kirjoittaa? **Jan Otto Andersson** (2). Tosin arvio ei mielestäni osu täysin kohdalleen, koskapa Vasemmistoliiton hahmoa olivat synnyttämässä myös **Kalevi Kivistö** ajatuksineen kristillis-sosiaalisuudesta ja **Claes Andersson** ajatuksineen kulttuuriliberalismista, mutta, myönnettäköön, Jan Otto antoi aatehistoriallisen kehyksen Vasemmistoliitolle: "Kolmas vasemmisto"

Jan Oton ajatus oli, "että Pohjoismaissa oli jo olemassa edellytykset melko suoralle siirtymiselle aitoon Marxin mukaiseen kommunismiin. Kyse oli kaksoistalouden yhdistämisestä, joka koostuu "välttämättömästä sektorista" ja "vapaasta sektorista". Tärkeä keino oli "kansalaistulo" (medborgarinkomst).

Jan Otto rakensi siis siltaa kulttuuriliberalismin ja talousliberalismin välille *kansalaisyhteiskunnan* vahvistamisen kautta: yhteisöllisyys perustuisi samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen, ei eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen kuten kaupallisessa vaihtoyhteisössä.

Maailman kehitys ei kuitenkaan mennyt niin kuin Jan Otto uskoi ja toivoi: "Vasemmiston vastaus fordistisen kapitalismin kriisiin oli kuitenkin liian heikko. Hegemonia siirtyi uusliberaaliin globalisaatioideologiaan, joka syrjäytti lähes kokonaan perinteiset vasemmistoajatukset." (1) Lisäksi kaupallinen vaihtoyhteisö valtasi kansalaisyhteiskunnan kansainvälisten alustatalouksien levittäytyessä Suomeenkin.

Nyt – Vasemmistoliiton puheenjohtajan valinnan aattona – Jan Otto astuu jälleen julkisuuteen ja toteaa:

"Kolmannen vasemmiston" näkökulmasta kysymys on siitä, kuinka sosialistinen tai kapitalistinen yhteiskunta nykyään ylipäätään on. Tärkeintä on tulevaisuuden jäsentäminen ekologisten rajojen ja kohtaamiemme tietoteknisten haasteiden perusteella. Pääkysymys on, kuinka päästä eroon tekno- ja fossiilikapitalismin kasvukulttuurista? Tässä näkökulmassa "kommunismi" tulee merkityksellisemmäksi kuin "sosialismi". Viittaaan tietysti kommunismiin siinä merkityksessä, jota Karl Marx ja André Gorz käyttivät."(1)

Jan Otto palaakin kirjoituksessaan nuoren Marxin ajatuksiin maailman menosta. Nuorelle Marxille kommunismi on käytännöllistä humanismia: se on **totta** suhteessa luonnonlakeihin, **hyvä** ihmisten keskinäisissä suhteissa, **kaunis** luonnonvarantojen hyödyntämisessä. "Jokaiselta kykyjensä mukaan, jokaiselle tarpeidensa mukaan" mutta nyt "globaalien ekologisten rajojen sisällä". Ihmisen suhde

luontoon (*com + mu/mo + ism* < yhteinen + vesi/ruoka + käytäntö) jäsentää ihmisten keskinäisiä suhteita (*social + ism* < yhteiselo + käytäntö), ei päinvastoin.

Siinäkö se sitten on: palataan ”kolmannen vasemmiston” ekologisesti revisioituihin lähtökohtiin ... vai puuttuko Jan Oton analyysistä vielä jotain muutakin olennaista?

Oma ajatukseni on, että puuttuva kysymyksenasettelu on kysymys jakamisesta (*Dealing, chermate*), joka ei ole mukana nuoren Marxin kysymyksenasetteluissa.

Kysymyksessä luonnon- ja ihmistyön varantojen ja tuotosten jakamisesta (*Dealing*) on vähintäänkin kaksi eri näkökohtaa: alueellinen ja funktionaalinen, ts. jako kansakuntien kesken ja jako kansakuntien sisällä. Jakoa kansakuntien kesken on pitkään hahmotettu kansallisvaltioiden suvereniteetin ja ulkopoliittisen realismin lähtökohdista (voima vastaan voima). Tuotosten ja varantojen funktionaalinen jakaminen kansakuntien sisällä on jo pitkään perustunut noiden varantojen – ruuan, raaka-aineiden, energian, työvoiman - hankkimiseen kansallisvaltion ulkopuolelta mahdollisimman halvalla ja todella epäreilusti.

Ensimmäinen vasemmisto, siis porvaristo, nousi aikoinaan kapinaan aatelista ja papista vastaan. Valistuksen lapsina ja tekniikan innoittamana he ryhtyivät valloittamaan maailmaa ja hajottivat perinteelliset yhteisöt (*Gemeinschaft*) pakottamalla palkkatyöhön entiset alustalaiset ja palkolliset. Työstä pudotettiin pois tosi, hyvä, kaunis ja reiluus ja ne siirrettiin tieteen, taiteen, politiikan ja markkinoiden huoleksi, valtion ja porvarillisen yhteiskunnan (*Gesellschaft*) piiriin. Yhteisöllisestä itsensä ja työvälinsä omistaneesta tuottajasta tuli yksityistä työn voimaa, työvoimaa.

Toinen vasemmisto uskoi, että valtio voi palauttaa kaivatun yhteisöllisyyden asettumalla ensitöikseen kaiken omistajaksi. Valtiokapitalismiksi jäätyneen hankkeen alkuperäisellä ajatuksella kaikin puolisesti kehittyneestä ihmisestä ei ollut taloudellista eikä yhteisöllistä perustaa.

Kolmas vasemmisto, erityisesti täällä meillä Suomessa, otti valtion ”työvoiman uusintamistehtävän” (koulutus, sote, infra ...) huolekseen kristillis-sosiaaliselta pohjalta ja kulttuuriliberalismin lähtökohdasta: yhteisön rakentamisessa ei ole kysymys eriarvoisten ihmisen ”yhteisen” etsimisestä vaan samanarvoisten ihmisten erilaisuuden ottamisesta mukaan yhteisöjen moninaistamiseen ja rikastamiseen. Lippuumme kirjoitettiin ”todellinen vapaus kaikille”, ”demokraattiset yhteisöt”, ”kestävä kehitys”, mutta reaalisesta suhteestamme luontoon, työstä ja tuotannosta, ei juuri mitään.

Ekologinen realismi asettaa kysymyksen *reilusta* jakamisesta aivan uuteen ajatuskehukseen. Yksikään alueellinen kokonaisuus – kansallisvaltio – ei pysty yksin estämään funktionaalisen jaon edessä olevaa romahtamista ilman radikaalia toisten valtioiden tuhoamista ja joutumatta itsetuhoon, ydintuhoon kautta.

Kulttuuriliberalismin ja talousliberalismin yhteensovittaminen ekologisen realismin ehdoilla ei merkitse vain fossiilikapitalismin hallittua alasajoa, vaan myös ihmisen luontosuhteen yhteisöllisen (community) peruluonteen tunnustamista: Aivo- ja maapeltojen viljelemisen (*culture*) keskinäissuhteen on perustuttava elämän kunnioitukseen. Tavallaan, olemme siis kaikki kommunisteja, halusimmepa sitä tai emme.

Tavoitteeksi on asetettava ei vain tosi, hyvä, kaunis vaan myös reilu elämä ekologisen realismin pohjalta. Sen toteuttaminen ja sen ehtojen omaksuminen puolestaan edellyttää ekologisen demokratian toteuttamista, ts. toden, hyvän, kauniin ja reiluuden määrittämien elämänsisältöjen palauttamista osaksi kaikkien työtä.

Viitteet

(1) Andersson, J. O. 2024. Socialism på finska Parabol NUMMER 6-2024
<https://www.parabol.press/socialism-pa-finska/>

Andersson, J. O. 2023. Marx och antropocen. Ny Tid 02.05.2023

<https://www.nytid.fi/2023/05/marx-och-antropocen/>

(2) *Jan Otto Andersson* (s. 24. elokuuta 1943 Turku) on suomalainen tutkija, valtiotieteen tohtori, kansainvälisen talouden emeritus professori sekä Suomen Attacin entinen puheenjohtaja. Andersson on kirjoittanut yli 200 tieteellistä artikkelia tai teosta. Vuonna 1990 Andersson oli perustamassa Vasemmistoliittoa, jonka hallituksessa hän istui muutaman vuoden. Andersson oli Vasemmistoliiton ehdokkaana eduskuntavaaleissa 1991 ja europarlamenttivaaleissa 1999, mutta hän ei tullut valituksi. Ennen uutta puoluetta Andersson vaikutti 1960-luvulta alkaen sen edeltäjä SKDL:ssä. 1980-luvulla Andersson kuului SKDL:n hallitukseen ja hän oli mukana laatimassa liiton, ja sen jäsenpuolue SKP:n, puolueohjelmia. Anderssonin panos on ollut huomattava myös Vasemmistoliiton ohjelmissa. (hieman täydennyttynä)

https://fi.wikipedia.org/wiki/Jan_Otto_Andersson

2024 - 07

Köyhyys kaikille – ainoa toivomme?

- 2024-07-15 10:48

"Me olemme tottuneet tiettyyn elintasoon. Me pidämme sitä oikeutemme ... Me olemme luoneet elämäntavan, joka tekee vääryydestä jatkuvan ja väistämättömän. Johtopäätös? Meidän on jälleen tultava köyhiksi. Tai väkivalloin säilytettävä etuoikeutemme. Tähän mennessä ei yksikään kansa, puhumattakaan maanosasta, ole valinnut vapaaehtoista köyhyyttä. *Ei ole toiveita, että me tulisimme tekemään sen*" - Sven Lindqvist, 1967. (1)

Kun julistamme, että tavoittelemme "reilumpaa huomista *kaikille*, ei harvoille" se tarkoittaa suomalaisen ja länsimaisen mittapuun mukaan *köyhyyttä kaikille*. Mutta ... "*Our way of life is not negotiable!*" (George H. W. Bush, Rio, 1992). Miten sitten? Voima vastaan voima

Idealismin tuhovoimasta

Ulkopoliittista realismin teoriaa pidetään yleisesti moraalittomana, koska sen tulkinnan mukaan kansallisvaltioiden keskinäissuhteissa pääpaino on väistämättömästi kamppailussa omasta turvallisuudesta ja näin ollen realistit torjuvat idealistiset pyrkimykset vähätellä voimaan perustuvan valtopoliittikan keskeistä merkitystä. Koska valtiot eivät kykene murtamaan keskinäisiä turvallisuuskamppailuaan, realistit katsovat toimivansa moraalisesti kun noudattavat *voimatasapainologian* sääntöjä. Se on vakauden ja rauhan perusta. Siksi juuri idealististen pyrkimysten taipumusta vähätellä valtopoliittista taistelua tulee pitää moraalittomina koska ne heikentävät turvallisuuskamppailun niin sääntelyä kuin alueellista ja sisällöllistä kohdentamista, jotka ovat rauhantilan ylläpitämisen perusta. (2)

Tarkastelkaamme tätä asetelmaa talouden kannalta. Voimme jakaa taloudenpidon – siis reaalisuhteemme sisäiseen ja ulkoiseen luontoon – kahtia: *kuluttavaan* tuotantoon ja *tuottavaan* kulutukseen.

Näistä jälkimmäinen – siis väestön turvaaminen ja uusintaminen laajasti ottaen – on perinteellisesti organisoitu alueellisesti kansallisvaltioiksi, kun taas edellinen, kuluttava tuotanto, on organisoitu funktionaalisesti, ts. ruuan, energian, raaka-aineiden ja jopa ulkoisen työvoima hankinnaksi sieltä mistä niitä ikinä saadaankin hankittua – ja mahdollisimman halvalla.

Tätä nykyä ei liene yhtäkään kansallisvaltiota, joka pystyisi ylläpitämään tuottavaa kulutustaan sellaisella kuluttavalla tuotannolla, joka ei tarvitsisi mitään moninaisimpia aineksia oman kansallisvaltion maantieteellisen alueen ulkopuolelta. Tätähän on pitkään kutsuttu globalisaatioksi.

Siten ulkopoliittisessa realismissa ei ole enää pitkään aikaa ollut kysymys vain kansakunnan maantieteellisen alueen koskemattomuudesta vaan myös siitä, kuinka pitää yllä sellaisia funktionaalisia suhteita ympäri maailmaa, jotka mahdollistavat kansakunnan väestöllisten voimavarojen ylläpitämisen ja uusintamisen funktionaalisen talouden rahoituksen, teknologian ja tuotanto- ja kuljetusväylien hallinnan kautta.

Globalisaatio eteni pitkään taloudellisen vaihdon *yhteismitallisuudelle* rakennettujen sääntöihin perustuen, siis sääntöperusteisesti uskoen, että kaikkien suhteellinen etu toteutuu. Niin ei ole käynyt. Kansainvälinen kauppa ei ole ollut eikä ole nytkään reilua, ei alkuunkaan (3). Ongelma on se, että juuri niiden funktionaalisten suhteiden ylläpito *yhteismitallisuuden* sääntöperustalta purkaa kansankuntien erityisyyttä, omaehtoisuutta ja suvereniteettia.

Taloudellista keskinäisriippuvuutta pidettiin jopa rauhan takaajana: sota vahingoittaisi aina kaikkia osapuolia. Turvallisuustakuuna pidettiin ja pidetään myös aseteknologian tuottamia uusia mahdollisuuksia: suurvalloilla on mahdollisuus niin halutessaan minä hetkenä hyvänsä tuhota toinen toisensa ja samalla itsensä – lopullisesti.

Ulkopoliittinen realismi ei ole siis oikeusperusteista. Päinvastoin. Sen mukaan ”maailmassa oikeus on aina seurannut voittajan miekkaa. ... Tappion kärsineet ovat väärässä.” (4). Jos siis tukeudumme ulkopoliitikassa ulkopoliittiseen realismiin, emme voi saman aikaisesti vedota oikeudenmukaisuuteen vaan sitoudumme voittajan oikeuteen. Kysymys oikeudenmukaisuudesta on tällöin voimasuhdekysymys, ei periaatekysymys.

Ulkopoliittinen realismi ei ole myöskään ekologista realismia. Päinvastoin. *Voimatasapainologiikka* edellyttää voimasuhteiden toteamista ja arvioimista yhteismitallisuuden perustalta. Funktionaalisen talouden puolella mittavälineenä on kunkin ajankohdan reservivaluutta, nyt USA dollari. Pitkään aikaan reservivaluutan määrää ei kuitenkaan ole sidottu mihinkään reaaliseen vaan sitä mittaa taloudestekijöiden keskinäisen ”luottamuksen” määrä: millä todennäköisyydellä ja missä ajassa uskomme saavamme takaisin tekemämme investoinnit voittojen/ylijäämien kera.

Tämä tulevaisuuden arvottaminen ja pääomittaminen tapahtuu nyt sekä yksityisten että julkisten toimijoiden piirissä lähes samalla tavalla: luodaan tyhjästä *lupausrahaa*, jotta saataisiin liikkeelle olemassa olevia voimavaroja tulevaisuuden, siis voittojen/ylijäämien, tuottamiseen riippumatta siitä, mitkä rajat ekologinen realismi niille asettaa.

Ensimmäinen reaktio ekologisen realismin asettamiin haasteisiin on ollut purkaa globaalin funktionaalisen talouden yhteismitallisuuden kautta kehittyneet keskinäisriippuvuudet ja asettautua puolustusasemiin ja tukeutua kansalliseen puolustusteollisuuden turvaamaan omat edut ja rajat – erityisesti ulkolaiselta työvoimalta.

Välineellistetty ”demokratia”

Kun ekologinen realismi sanoo, että luonnonvarannot ovat rajalliset ja siten itse kukin kansallisvaltio on riippuvainen siitä, kuinka nuo ehtyvät varannot jaetaan, niin kansakuntien keskinäisriippuvuudesta onkin tullut riippakivi, josta on päästävä eroon. Miten? Käyttämällä kansallisia voimavaroja turvaamaan omaa osuutta noista ehtyvistä planetaarisista voimavaroista jatkamalla ulkopoliittisen realismin oppia: ”oikeus seuraa voittajan miekkaa”. Muokkaisimme siis ulkopoliittista realismia arvopohjaisesti tuomalla siihen mukaan narratiivin omista arvoistamme, omasta idealismistamme. Tämä on arvopohjainen poikkeama ulkopoliittisesta realismista, siis idealismia – Ukrainan sodan asetelma onkin sitten valmis.

Periaatteellinen oikeudenmukaisuus (*justice*) edellyttää enemmistö päätösprosessia siitä, *mitkä ovat* itse kunkin oikeudet (*rights*) ja *mitkä eivät ole* ilman etukäteen asetettuja rajoituksia lopputulokselle. *Oikeudelliset* realistit ovat perinteellisesti korostaneet, että kansalaisoikeudet ja poliittiset oikeudet ovat ensisijaisia, koska ne ovat negatiivisia, ts. ne rajoittavat muiden henkilöiden tai hallitusten toimintaa suhteessa oikeudenhaltijoihin, kansalaisiin ja yhteisöihin. Sen sijaan näiden realistien mukaan positiivisten, taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien, toteuttaminen on toissijaista ja ehdollista. (5)

Kun ulkopoliittisen realismin mukaan kansallisvaltioiden, erityisesti suurvaltojen, keskinäiset suhteet perustuvat ensisijassa ”voima vastaan voima”-anarkiaan, jota funktionaalisen talouden vaatimus yhteismitallisuudesta jäsentää voimakkaimman toimijan hegemoniaksi, oikeudellinen realismi nostaa esiin juuri kansalais- ja poliittiset oikeudet tuon hegemonisen aseman oikeuttavaksi narratiiviksi: kysymys ei ole eriloisten kansakuntien suvereniteetista ja keskinäisestä demokratiasta vaan ”demokratian” *välينهällistämistä*: ”demokratia” on ulkopoliittista vientitavaraa, joka mahdollistaa taloudellisesti edullisen halpatuonnin.

Ekologinen realismi

Miten meidän pitäisi ratkaista ekologisen realismin asettavat eksistentiaaliset haasteet sortumatta idealismin tuhoisuuteen? Nykyinen yhteismitallisuuteen perustuva taloudellinen vaihto on tehnyt meistä ja kansakunnista keskinäisriippuvaisia abstraktilla, luonnon ehdoista irrottautuneella, vieraantuneella tavalla. Tämä universaalius ei ole kiinni missään reaalisessa: raha on tavaran luoja, jumala (6), vaikka tosiasiallisesti me kaikki olemme luonnon luomia.

Ensinnäkin. Ekologinen realismia edellyttää ekologisen demokratian toteuttamista, siis sitä, että me itse kuin omassa reaalisessa luontosuhteessamme – työssä ja tuotannossa – saamme tuta ja oppia planetaariset ekologiset reunaehdot elämälle, olemme siis mukana päättämässä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan ja mahdolliset ylijäämät hyödynnetään.

Toiseksi. Tuottava kulutus - kansallisen väestön turvaaminen – ei ole lähtökohdiltaan vain uusintavaa, reproduktiivista, vaan laajentuva, syventävä, parhaimmillaan sivistävä kansallinen tehtävä. Nyt myös kuluttava funktionaalinen tuotanto on määritettävä luontoa uusintavaksi, reproduktiiviseksi tuotannoksi. Me siis tuotamme ensisijaisesti itsemme uusintaessamme luontoa.

Kolmanneksi. Yhteismitallisuus ei tarkoita universaalisuuden toteuttamista yksilökohtaista ja kansallista erityistä tuhoten vaan niiden tuomista mukaan rikastamaan kokonaisuuden moninaisuutta, sen resonanssia. Jokaiseen taloudellisen vaihdon transaktioon on upotettava elämäntekstuurin ylläpidon ja uusintamisen arvot (*values*): transaktioiden on edistettävä tosiperusteisuutta suhteessa

luonnonlakeihin, hyvyttä ihmisten keskinäisissä suhteissa, kauneutta luonnonvarantoja hyödyntämisessä ja reiluutta niitä jaettaessa.

Neljänneksi. Asuminen ja eläminen tällä *uskomattoman bioystävällisellä* planeetallamme, kotimaailmassamme, ei ole maailmaan heitettynä olemista (*Being-in-the-World*) vaan rakentumista osaksi ihmiskunnan ja eliökunnan historiaa maailman kautta ja avulla (*Becoming-trought/with-the-world*) jatkuvassa, realisoituvassa kosketuksessa sen kanssa ollen (*Interbeing*).

Köyhyys – ainoa toivomme

”*Ei ole toiveita, että me tulisimme tekemään sen*”, että ... valitsisimme köyhyyden. Ulkopoliittinen realismi yrittää vieläkin ”voittajan oikeuden” voimalla määrittää sen kenet ja ketkä jätetään tai syöstään köyhyyteen ja kurjuuteen ja ketkä elävät yltäkylläisyydessä, vähätellen ydinsodan mahdollisuutta.

Ekologinen realismi asettaa kysymyksen vielä tiukemmin: valitsemmeko köyhyyden vai kuoleman – kaikelle. Siinä on myös toivomme.

Viitteet

(1) Lindqvist, S. 1967. Myytti Wu Tao-tzusta. 2. painos. 1986, s. 140. Weilin+Göös, Espoo.

(2) Diesen, G. 2024. Destroying Ukraine with Idealism Why Ukraine should not have the "right" to join Glenn's Substack 02.07.2024

<https://glennndiesen.substack.com/p/destroying-ukraine-with-idealism>

(3) ks. esim. Hornborg, A. & Martinez-Alier, J. 2016. “Ecologically unequal exchange and ecological debt”, *Journal of Political Ecology* 23(1), 328-333. doi: <https://doi.org/10.2458/v23i1.20220>

(4) Linna, V. 1954. Tuntematon sotilas. WSOY.

(5) Matwijkiw, A. 2008. Human needs and justice: the case against realism *Nordisk tidsskrift for menneskerettigheter* – vol. 26, nr 4, s. 279–301.

(6) Marx, K. 1859. Poliittisen taloustieteen arvostelua.

Oikeus, demokratia ja ekologinen realismi

- 2024-07-19 11:33

Saatteeksi: Alla on HS:n mielipidetoimituksen jälleen kerran hyllyttämä mielipidekirjoitukseni.
Oikeus, demokratia ja ekologinen realismi

Jukka Korpela (HS Mielipide 11.7) ja Jukka Kekkonen (HS 17.07.2024) ovat asettelleet sanojaan oikeudesta ja demokratiasta menemättä kuitenkaan asian ytimeen: luontosuhteeseemme.

Jos oletamme, että oikeudenmukaisuus (*justice*) ei perustu johonkin ulkopuoliseen auktoriteettiin – Jumalaan tai luontoon - vaan oman järkemme kykyyn määrittellä mitkä ovat ja eivät ole itse kunkin oikeuksia (*rights*), on meidän samalla määritettävä suhteemme noihin oletettuihin ulkopuolisiin tahoihin – Jumalaan ja luontoon.

Vaikka uskonnon vapaus ei vielä vapauta meitä uskonnosta, niin se kuitenkin ratkaisevasti rajoittaa vetoamista suoraan Jumalaan ihmisoikeuksien määrittelyssä. Vetoaminen luonnonoikeuksiin olettaa, että kykenemme luontoa ja historiaa tutkimalla määrittelemään, mitkä ovat aina ja kaikkialla voimassa olevat, liihistorialliset ja siten ”luonnolliset” oikeudet.

Niinpä, vaikka suhteemme sisäiseen ja ulkoiseen luontoon on aina välttämättä henkilökohtainen, niin oikeudellisesti luontosuhteemme on yksityinen (*privat*). Periaatteessa meillä on oikeus käyttää, hyödyntää ja tuhota omistamme luonto, mutta vain ja vain siltä osin kuin se on omistuksessamme – lainassa oleva luonto on palauttava omistajilleen vähintäänkin alkuperäisessä tilassa.

Yksityisoikeudellinen luontosuhteemme rajaa henkilökohtaisen suhteemme luontoon sen reaalisen, siis tuotannollisen hyödyntämisen ulkopuolelle. Menetämme siis reaalisen, henkilökohtaisen tuntumamme luontoon, sen antimiin, niiden muokkaamiseen ja hyödyntämiseen. Ne eivät ole meidän vaan omistajan vastuulla.

Ekologinen realismi asettaa kuitenkin meille haasteeksi juuri tämän: meidän on itse kunkin rakennettava reaalinen ja henkilökohtainen suhde luontoon. Kuinka? Meidän on oltava mukana päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan ja kuinka mahdollinen ylijäämä hyödynnetään. Ekologinen realismi vaatii siis ekologista demokratiaa.

Kun nyt ulkoisen luonnon hyödyntäminen ei voi olla enää vain luontoa tuhoavaa vaan sen tulee olla sitä uusintavaa, reproduktiivista, se merkitsee oikeudellisesti, että luonto on meillä lainassa tulevilta sukupolvilta ja että meidän suhtauduttava siihen vastaavalla tavalla: meillä on oikeus käyttää ja hyödyntää uusintavasti mutta ei tuhota luontoa. Omistusoikeus tarkoittaa siis velvollisuutta ylläpitää ja uusintaa luontoa elämän perustaksi tuleville sukupolville.

Jotta tämä oikeus voisi toteutua, on meidän palautettava henkilökohtainen, reaalinen suhteemme luontoon omaan hallintaamme.

Matti Vesa Volanen
Emeritus koulutustutkija, PsT
Vantaa Pakkala

Viitteet

Korpela, J. 2024. Kaikki ajatukset ja arvot ovat oman aikansa tuotetta HS mielipide 11.07.2024
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010552393.html>

Kekkonen, J. 2024. Oikeudelliset tulkinnat eivät ole mielipidekysymyksiä. HS mielipide 17.07.2024
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010566832.html>

Poliittinen maantiede: tyhjentämistä, patoamista vai uusintamista?

- 2024-07-23 22:27

Kaikki muistamme Juho Kusti Paasikiven ärähdyksen, Stalinia lainaten: ”Maantieteelle me emme voi mitään”. Olemme juuri siinä kohtaa maata ja maapalloa kuin aina olemme olleet ja aina tulemme olemaan.

Nyt kuitenkin on löydetty jotain aivan uutta aivan omasta lähiympäristöstämme: On löytynyt ihan uusi järvi, "NATO -järvi" ja Itämeri hävinnyt kartalta. Saman aikaisesti on havahduttu siihen, että "Suomi on saari" eikä niemimaa. Lisäksi Suomi ei enää ole pieni vaan on osoittautunut "keskisuureksi" maaksi, ja jopa "suurvallaksi" kun tarkemmin ajatellaan. (1)

Miksi Suomessa nyt yritetään kartoittaa (*re-mindmapping*) käsityksiämme maantieteestä, siis tosiasioista, joille "emme mahda mitään" ?

Muistamme varmaan vielä sen, kun itse kukin aloitti maantieteen opiskelun kansa/peruskoulussa. Sitä kutsuttiin kotiseutuopiksi. Se alkoi siitä, että mentiin yhdessä koko luokan kanssa retkelle lähimetsään katsomaan, millainen maailma oli koulupihan ulkopuolella ... ja katsottiin kartalta missä käytiin.

Tämä kotiseutuoppi on sittemmin levittäytynyt kotipihasta, kotikorttelista, kotikaupungista, kotimaasta ... jopa kotimaailmasta aina vain laiviammalle. Nythän jo mietitään, josko meidän kotimaailmankaikkeus ei olisikaan ainut laatuaan. Samalla on sydämeen hiipinyt yhä suurempi tuntuma oman kodin, maan ja ilman, kotimaailman ja elämän mitättömyydestä tässä alati lavenevassa äärettömyydessä, kun asetumme katsomaan sitä kaikkea yhä kauempaa ja kauempaa, ikään kuin jumalan silmäksi, kaiken ulkopuolelle, ja ulkopuolisina.

... mutta palatkaamme takaisin maan pinnalle. Suomi **on** osa saarta, todellakin, pieni osa Euraasiaa, sen reunamaata (*Rimland*), joka kehystää Euraasian sisämaata (*Heartland*).

Niille, jotka eivät ole mukana tällä maapallon ylivoimaisesti suurimmalla, väestörikkaimmalla ja luonnonvarantoja täynnä olevalla maailmansaarella, vaan katselevat sitä merten takaa, asettuu vakava kysymys: kuinka suhtautua tähän taloudellisesti suureen mahdollisuuteen/uhkaan? Tilanteen hallintaa kuvattu merivaltojen, Englannin ja USA:n, ajatuksissa mm. seuraavasti:

Kuka hallitsee Itä-Eurooppaa, hallitsee sisämaata;
joka hallitsee sisämaata, käskee maailmansaarta;
joka hallitsee maailmansaarta, käskee maailmaa. (2)

"Kuka hallitsee reunamaata, hallitsee Euraasiaa; joka hallitsee Euraasiaa, hallitsee maailman kohtaloita." (3)

Niinpä toisen maailmansodan jälkeen tämä asetelma tiivistettiin ajatukseksi ”patoamisesta” (*containment*) (4).

Kun pohjoinen Länsi on harjoittanut vuosisatoja ja harjoittaa yhä, nyt tosin ”sääntöpohjaista” kaupankäyntiä Etelän kansakuntien kanssa niitä tyhjentäen (*de-containment*), niin suhteessa Neuvostoliittoon/Venäjään ja Kiinaan päätettiin harjoittaa patoamispolitiikkaa (*containment*) niiden taloudellisen ja poliittisen vaikutusvallan puskuroimiseksi. Euroopan osalta tämä tiivistyi sanonnaksi: *“Keep the Soviet Union out, the Americans in, and the Germans down.”* (5).

Miksi? USA:n talouden kannalta Neuvostoliiton/Venäjän moninaisten, suurten ja edullisten raaka-ainevarantojen liittoutuminen Saksan ja Ranskan teollisuuden kanssa rakentamaan ”eurooppalaista kotia” (Gorbatsov) ei ollut hyväksyttävissä.

Neuvostoliiton romahdettua ensisijainen tavoite olikin saada Venäjän raaka-aineet USA vetoisen, kansainvälisen ”sääntöpohjaisen” kaupan piiriin. Tässä patoamisen kääntämisessä tyhjentämiseksi epäonnistuttiin. Venäjä vetäytyi valtiovetoiseksi oligarkiaksi.

Niinpä tarvittiin yhä useampia ja moninaisempia mutta lyhyempiä ja tiiviimpiä patoja ympäri Euraasiaa, siirtyen lännestä kohti itään ja etelästä kohti pohjoista, jossa on odottamassa mitä moninaisimmat luonnonresurssit ja avautuvat uudet kuljetusväylät hallittavaksi. Tarvittiin uusi ajatus patoamisesta, *Containment 2.0* (ks. kuva 2)

”Kylmän sodan jälkeinen uusi patoaminen, joka perustuu Naton laajentumiseen ja siihen liittyvään politiikkaan - demokratian edistäminen, väri vallankumoukset, taloudelliset pakotteet, islamistien aseistaminen ja varustaminen, nationalistiset ääriliikkeet ”kohdemaissa” - johtivat suoraan ”uuteen kylmään sotaan” sekä meneillään olevaan NATO-Venäjän Ukrainan sotaan ja sarjaan sitä edeltäneitä sotiin Irakissa, Afganistanissa, Jugoslaviassa, Georgiassa, Libyassa ja Syyriassa. Uuden patoamisen laajentamista maailmanlaajuiseksi *Containment 2.0*:ksi on jälleen kerran motivoitu tavoittelemaan mahdotonta, Amerikan hegemoniaa ja täydellistä (*total*) turvallisuutta NATO:n kautta.” (6)

Patoamispolitiikassa on siis ensisijaisena vastakkainasetteluna Länsi vs. Itä ja *tyhjentämispolitiikassa* puolestaan Pohjoinen Länsi vs. Etelä.

Kuitenkin maailman nykyinen väestöllinen painopiste, Etelä/Itä, on ottamassa takaisin sille historiallisesti kuuluneen aseman kehityksessä omaksuttuaan hämmästyttävällä tavalla, muutamassa

vuosikymmenessä – kukin omalla tavallaan – eurooppalaisen valistuksen tuottamat teknologiset ja sosiaaliset saavutukset.

Ongelma on se, että *ekologisista* syistä Etelä/Itä ei voi kulkea samaa reittiä kuin Pohjoinen Länsi on kulkenut käyttäessään hyväksi Etelän/Idän halpaa ruokaa, energiaa, raaka-aineita ja työvoimaa.

Kun ydinaseet rajasivat *ulkopoliittiselle realismille* tyypillisen *kuumansodan* käymisen mahdollisuuksia mutta avasi samalla mahdollisuudet *kylmässä sodassa* lähes minkä tahansa keskinäisen vuorovaikutuksen välineistämiseksi ja aseistamiselle, niin *ekologinen realismi* ei muistuta meitä vain mahdollisesta historian vaan myös *luonnonhistorian* lopusta kotimaailmassamme.

Länsimainen, valistuksellinen tapamme asettua luonnon ulkopuoliseksi tarkkailijaksi – jumalan silmäksi – sai jatkukseen ajatuksen siitä, että olemme myös kykeneviä luonnon tuottajaksi – maallistuneena jumalana - siis, että pystymme ihmislähtöisesti (*anthropogenic*) tuottamaan uuden arkeologisen aikakauden (*anthropocene*). Mistä tämä *hybris*?

Pitkä tarina lyhyesti. Nykyinen *yhteismitallisuuteen* perustuva taloudellinen vaihto on tehnyt meistä ja kansakunnista keskinäisriippuvaisia abstraktilla, luonnon ehdoista irrottautuneella, vieraantuneella tavalla. Tämä universaalius ei ole kiinni missään reaalisessa: raha, jonka määrällä ei tätä nykyä ole mitään yläraja, on tavaran luoja, sen jumala.

Länsi/Itä -vastakkainasettelun ulkopoliittinen realismi oletti alun perin luonnonvarantojen rajattomuuden. Kysymys oli ensisijassa luonnonvarantojen hankinnan kustannuksista ja niiden jakamisesta ”suhteellisen edun”, siis voimasuhteiden mukaan sillä ”nouseva vuorovesi nostaa kaikki veneet.” (7) Niin ei käynyt, päinvastoin. Kun nyt nouseva merivesi uhkaa hukuttaa meidät kaikki, asettuu Pohjoinen/Etelä -asetelma realismin ensisijaiseksi koetinkiveksi.

Kysymys on siis *ekologisesta* uudelleenjäsentämisestä, *re-mindmapping*, ei ulkopoliittisesta patoamisesta tai luonnon tyhjentämisestä vaan luonnon uusintamisesta, *re-production*.

Meidän on siis maallistuttava. Se tapahtuu hetimiten kun yritämme vastata kysymykseen: miksi kotimaailmamme on niin *bioystävällinen*? (8). Koskapa me kaikki olemme luonnon luomia.

Suomalainen keskustelu poliittisesta maantieteestä piirtää uusia karttamielikuvia, *mindmappings*, tyhjentämispolitiikasta, ei enää edes patoamispolitiikasta. Sen sijaan ajatukset luonnon uusintamisen vaatimasta politiikasta ja maantieteestä on jätetty ratkaistavaksi tuleville sukupolville. Valitettavasti.

Viitteet

(1) ks. keskustelua, esim.

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02Fz3ypjBUswNXMCJU5LqLJ4pVgzA3omgU96zqX9pS8yjoy9EZD9HFErLHXZwP3Zl&id=61554076316735

(2) Mackinder, Halford John, Sir, 1942. Democratic ideals and reality : a study in the politics of reconstruction / by Sir Halford J. Mackinder ; [edited by and] with a new introduction by Stephen V. Mladineo. s 106

(3) Spykman, N. J. 1944. The Geography of the Peace. YALE UNIVERSITY

(4) Kennan, G. F., "X" 1947. The Sources of Soviet Conduct. Foreign Affairs. No. July 1947. ISSN 0015-7120.

(5) Hastings L. I. 1952.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_137930.htm#:~:text=By%20the%20end%20of%20his,%20C%20and%20the%20Germans%20down.

(6) Bergmann, M Kimmage, M., Mankoff, J., Snegovaya, M. 2024. America's New Twilight Struggle With Russia To Prevail, Washington Must Revive Containment Foreign Affairs mach 6.

<https://www.foreignaffairs.com/russian-federation/americas-new-twilight-struggle-russia>

Hahn, G. M. 2024. New Containment: More NATO Expansion by Another Name A new proposal in Foreign Affairs offers us just more of the same failed policies towards Russia. Landmarks: A Journal of International Dialogue APR 01.

<https://landmarksmag.substack.com/p/new-containment-more-nato-expansion>

(7) J. F. Kennedy ks. Lessenich, S. 2019. Living Well at Others' Expense. Wiley. Kindle Edition.

(8) Hertog, T. 2023. On the Origin of Time. Transworld. Kindle Edition.

2024 - 08

Vasemmiston tulevaisuus -

- 2024-08-07 13:49

Saatteeksi. Jatkan aiemmin aloittamaani keskustelua vasemmiston tulevaisuudesta ks. alla (1)

Pyhä ja epäpyhä kolminaisuus

Kuinka voisimme sovittaa yhteen funktionaalisen *globalisaation*, alueellisen kansallisen *suvereniteetin* ja parlamentaarisen *demokratian*? Voisimmeko sittenkin valita kaksi ja jättää kolmannen huomiotta?

1. Suvereniteetti ja demokratia - vähät globalisaatiosta? – Bretton-Woods kompromissi
2. Globalisaatio ja demokratia - vähät suvereniteetista? - Globaalihallinto
3. Globalisaatio ja suvereniteetti - vähät demokratiasta? – Kultainen pakkopaita, markkinapopulismi (2)

... vai löytyisikö globalisaatiolle, suvereniteetille ja demokratialle jokin, joka sitoisi ne toimivaksi ajatukseksi, *logokseksi*?

Ei, jos puhumme *funktionaalisesta* globalisaatiosta, *alueellisesta* kansallisesta suvereniteetista ja *parlamentaarisesta* demokratiasta.

Jos sen sijaan puhumme *ekologisesta* planetarismista, *kansallisesta* suvereniteetista ja *ekologisesta* demokratiasta, yhteiseksi logokseksi asettuu *ekologinen realismi*.

Tällöin joudumme ratkaisemaan uuden, nyt epäpyhän, siis maallisen kolminaisuuden haasteet. Meidän on sovittava yhteen vauraus *massatuotantona/kulutuksena*, globaali *oikeudenmukaisuus* ja ekologinen *kestävyys*.

1. Massatuotanto/kulutus ja oikeudenmukaisuus - vähät kestävydestä - Sosialidemokratia
2. Massatuotanto/kulutus ja kestävyys - vähät oikeudenmukaisuudesta – Ekokapitalismi

3. Oikeudenmukaisuus ja kestävyys - vähät massatuotannosta/kulutuksesta – Punavihreä vasemmisto (3).

... vai löytyisikö *vauraudelle* massatuotantona/kulutuksena, *globaalille* oikeudenmukaisuudelle ja *ekologiselle* kestävyydelle jokin, joka liittäisi ne yhteen toimivaksi *logokseksi*?

Ei, ellemme luovu ajatuksesta *vauraudesta* massatuotantona/kulutuksena ja näe vaurautta *niiden inhimillisten voimien kukoistamisena*, jotka ovat ehdottomana edellytyksenä ekologisen kestävyuden ja globaalien oikeudenmukaisuuden toteuttamiselle. Näiden inhimillisten voimien kukoistuksen aikaansaaminen edellyttää niiden oppimista myös reaalisessa luontosuhteessamme, siis työssä ja tuotannossa, ei vain kulutuksessa.

Kysymys on siis funktionaalisen ja alueellisen näkökulman yhteensovittamisesta kotina, ilmaana ja maana, siis *kotimaailman* rakentamisesta, *worldmaking*. Elämän kudoksen tulee olla

tosi suhteessa luonnonlakeihin
hyvä ihmisten keskinäisissä suhteissa
kaunis luonnonvarantojen hyödyntämisessä
reilu niiden jakamisessa.

Tällöin funktionaalisen *kuluttavan* tuotannon kuten alueellisen tuottavan *kulutuksenkin* tehtäväksi asettuu luonnon *uusintaminen - tuleville sukupolville*. (4)

Viitteet

(1) <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/oppi-isamme-haluaa-jalleen-viitoittaa-tietamme/>

(2) Rodrik, D. 2012. The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy (p. 184 -). W. W. Norton & Company. Kindle Edition.

(3) Eriksson, R., Andersson, J. O. 2010. Elements of ecological economics. Routledge. ss.134-135.

(4) <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/oikeus-demokratia-ja-ekologinen-realismi/>

Politiikan värit ja värien politiikka

- 2024-08-08 15:09

Vasemmiston tulevaisuus: Politiikan värit ja värien politiikka

Arvioidessaan vasemmiston tulevaisuutta 1980 -luvun lopulla **Jan Otto Andersson** asetti valittavaksi kolmesta politiikan väristä – *sininen* (kapitalismi), *vihreä* (perinnetalous), *punainen* (sosialismi) – kaksi, joko sinipunaisen, sinivihreän tai punavihreän:

sinivihreä: uusliberalismi, markkinavetoisuus, yhteiskunnallinen polarisaatio

sinipunainen: korporatismi, sekatalous, ”jupit” ja ”hipit”

punavihreä: uusvasemmisto, yhteisöllisyys, vieraantumattomuus, merkityksellisyys, kommunismi (1).

Tuolloin – kulttuuriliberalismin nosteessa – ei neljättä väriä – mustaa – osattu edes pelätä, puhumattakaan, että olisi arvuuteltu nykyisen *sinimustan* politiikan sisältöä. Musta politiikka – fasismi – on kuitenkin yksi ajatus siitä, kuinka kaikki kolme politiikan väriä voidaan sitoa yhteen, yhden logoksen alle. Se on ajatus kansallisesta, *orgaanisesta valtioelimestöstä* ja sen Johtajasta. Se ei kuitenkaan ole ratkaisu kolminaisuutemme, koskapa se tuhoaa demokratian.

Mikä sitten? Siirtymä pienimuotoisesta, paikallisesta perinnetaloudesta, perinnevihreästä, jakautui kahtaalle, siniseen *kapitalismiin* ja punaiseen *sosialismiin*, joiden kamppailun seurauksen on muotoutunut sinipunainen, sanoisiko sosialidemokraattinen keitos, *keskuspankkivetoinen finanssikapitalismi*, joka harrastaa sosialismia harvoille ja valituille ja leikkauskapitalismia kaikille muille. Kysymys kestävydestä ja oikeudenmukaisuudesta rajautuu sääntelyn ja juristiikan piiriin eikä reaalisuuteemme luontoon, joka toteutuu työssä ja tuotannossa, kosketa.

Ekologinen realismi asettaa kysymyksen taloudellisesta oikeudenmukaisuudesta, siis reiluudesta aivan uuteen ajatuskehykseen. Yksikään alueellinen kokonaisuus – kansallisvaltio – ei pysty yksin estämään nykyisen epäreilun luonnonresurssien jaon edessä olevaa uusjakoa ilman radikaalia toisten valtioiden tuhoamista joutumatta itsetuhoon, ydintuhon kautta.

Kaupunkilaisen uusvihreyden *liberaalin talouspolitiikan* ja uusvasemmiston *kulttuuripoliittisen liberalismien* yhteensovittaminen *ekologisen realismin* ehdoilla ei merkitse vain fossiilikapitalismin

hallittua alajajoa, vaan myös ihmisen luontosuhteen yhteisöllisen (*community*) perusluonteen tunnustamista: Aivo- ja maapeltojen viljelemisen (*culture*) keskinäissuhteen on perustuttava elämän kunnioitukseen, ekologiseen sivistykseen. Tavallaan, olemme siis kaikki kommo/unisteja (*commo/unism*, yhteinen+ruoka/vesi +käytäntö) halusimmepa sitä tai emme.

Punavihreä vasemmistoliike sitoutuessaan ekologiseen realismiin ja reiluuteen planetaarisesti, siis koko ekosfäärin mitassa, irrottautuu massatuotanto/kulutuksen edellyttämästä *palkkatyöläinen/kuluttaja* – ajatuksesta. Sitoutuminen kohtuutalouteen ja sen oikeudenmukaiseen toteuttamiseen edellyttää *ekologisen demokratian* toteuttamista. Meidän on kaikkien voitava rakentaa työssä ja tuotannossa henkilökohtainen, realistinen suhde luontoon ja sen varantoihin olemalla mukana päättämässä mitä, miksi, miten, missä ja milloin tuotetaan ja kuinka mahdollinen ylijäämä hyödynnetään. Emme siis ole vain työvoimaa vaan täysivaltaisia kanssalaisia, myös työpaikoillamme.

Mitä tämä tarkoittaa? Tärkein tuotannollinen tulos on nyt *yhteiskunnallisesti tuotettu oma aikamme*, jotta voimme itse kukin *yhdessä työskennellen* opiskella ja yhdessä *opiskellen* työskennellä ja oppia hallitsemaan juuri niitä tietoja ja taitoja, joita perustavanlaatuinen ekologinen siirtymä meiltä edellyttää. *Työpaikka on nyt opinpaikka*. Ekologinen sivistys on tietoa, tahtoa ja taitoa asettaa, arvottaa ja ratkaista ekologian sivilisaatioillemme asettamat reaaliset haasteet. Oppimista riittää ja paljon!

Ei siis vain punavihreä uusvasemmisto vaan vahvan punainen ja ekovihreä vasemmisto!

Viite

Andersson, J. O. 1988. Vänsterframtid. Folkets Bildningsförbund. Yliopistopaino. Helsingfors. ss. 140-141.

osa 2:

<https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/vasemmiston-tulevaisuus-osa-2/>

Realismit, narratiivit ja arvot

- 2024-08-13 21:52

Vasemmiston tulevaisuus

Olen aiemmissa tämän kirjoitussarjan osissa (1) yrittänyt löytää ratkaisua kolmeen trilemmaan: kuinka ratkaista kolmeen eri suuntiin vievän haasteen keskinäiset ristivedot:

1. kansallinen suvereniteetti, globalisaatio ja demokratia,
2. massatuotanto/kulutus, ekologinen kestävyys ja oikeudenmukaisuus,

3. vihreä (perinnetalous), sininen (kapitalismi), punainen (sosialismi) politiikan haasteena.

Olen kaikkien kolmen trilemmän ratkaisun suhteen tullut yhteen niitä kaikkia pakonomaisesti jäsentävään näkökulmaan: ekologiseen realismiin, luonnonresurssien ehtymiseen ja tuhoutumiseen, jos jotain juuriin menevästi, siis *radikaalisti* uutta ajatusta maailmanmenosta ei kehitetä.

Ekologinen realismi edellyttää ekologisen demokratian toteuttamista, jotta *kohtuutalous kaikille* voitaisiin toteuttaa. Se puolestaan vaatii uuden *logoksen* upottamista tekniikan kehitykseen. Teknologian (*techne+logos*) kehityksen moottorina ei voi enää olla pelkästään tehokkuuden parantaminen. Miksi?

Karkeasti arvioiden tuottavuus on maailmantaloudessa kaksinkertaistunut viimeisten noin 30-40 vuoden kuluessa. Tämä merkitsee, että samassa ajassa tuotetaan kaksi kertaa enemmän tavaroita ja palveluita kuin 70 -luvulla. Tuottavuutta edelleen lisättäessä ja voittoja turvattaessa on tuotantoprosessin läpi virrattava yhä suurempia tavaramääriä ja niiden raaka-aineita, jotta saavutettaisiin uusi tuottavuustaso: tuottavuuden lisääntyessä tuotannon läpi kulkevien aineiden määrän on kasvettava nopeammin kuin saadun lisäarvon. (2)

Juuri tässä luonnosta luontoon tapahtuvassa läpivirtauksessa on tapahduttava ratkaiseva väheneminen ja laadullinen muutos. Kuluttavan tavara- ja palvelutuotannon on omaksuttava sama tavoite kuin tuottavalla kulutuksellakin – väestön uusintamisella - on jo pitkään ollut: sen on oltava luontoa uusintavaa, *reproduktiivista*. Tekniikasta – pelkästä välityskoneistosta ihmisen ja luonnon välissä – on kehityttävä *teknologiaa* – kestäväällä pohjalla olevaa luonnon uusintamista, siis kaunista, hyvää, reilua ja tosipohjaista tekstuurin kutomista luonnon kanssa.

Tällöin joudumme uuden trilemmän ääreen: ulkopoliittinen realismi ja ekologinen realismi tarvitsevat tuekseen, perusteluikseen hyvin erilaiset *narratiivit arvoista (values)*

1. ulkopoliittinen realismi ja ekologinen realismi, vähät arvoista: vaihtoarvo (*value*) riittää
2. arvot ja ulkopoliittinen realismi, vähät ekologisesta realismista: oma *identiteetti* ensin
3. arvot ja ekologinen realismi, vähät ulkopoliittisesta realismista: kohtuutalous *kaikille*.

Olemme viime aikoina kuulleet paljon puhetta realismista – erityisesti *arvopohjaisesta* realismista. (3) Se on *ulkopoliittista* realismia, joka poikkeaa realismista koskapa se perustelee omia toimia arvopohjaisesti – aina tarvittaessa.

Arvopohjaisuus viittaa johonkin muuhun kuin realismiin. Se viittaa ideaaleihin, viime kädessä maailmankatsomukseen, ajatukseen siitä miten meidän pitäisi olla ja elää täällä maailmassa, jonka johonkin kolkkaan ja jollekin vuosisadalle olemme sattuneet syntymään.

Ulkopoliittinen realismi sen sijaan olettaa kansallisvaltioiden keskinäissuhteissa vallitsevan anarkian, jota hallitaan voima vastaan voima politiikalla. Jokainen kansakunta on oikeutettu itse määrittelemään omat intressinsä ja uhkansa, ja erityisesti vielä *eksistentiaaliset* uhkansa. Kellään ei ole etuoikeutta määrittää niitä toisten puolesta. Intressien ristiriidat selvitetään joko sopimalla tai sotimalla voimasuhteiden mukaan.

Tätä nykyä suurvaltojen geopoliittiset intressit jakautuvat kolmeen suuntaan:

- 1) hegemonian/suvereniteetin säilyttäminen strategisilla teollisuusaloilla,
- 2) kaupankäynnin kuljetuskäytävien hallinta
- 3) rahoitusinstrumenttien ohjaus. (4)

Näiden intressien määrätietoisesta ajamisesta muotoutuu geopoliittiset tavoitteet, jotka ilmenevät aluepoliittisina intressien ristiriitoina ja punaisten rajojen asettelemisena, ja kääntäen: jonkun toisen asettama intressi on mahdollinen uhka omien intressien toteuttamiselle. Laiva, talous, vie siis lippua, valtiota, ei lippu laivaa.

Geopoliittiset *eksistentiaaliset* uhkat nousevat nyt kahdesta suunnasta: ydinaseiden tuhoivoimasta ja edessä olevasta ekologisesta katastrofista. Ydinsodan pelko ja sillä pelottelu on toistaiseksi rajannut sodat säädellyiksi paikallisiksi kulutussodiksi. Sodissa ei ole kuitenkaan kysymys oikeudesta vaan siitä kuka jää henkiin: kenellä on missäkin päin maailmaa eniten uhrattavissa resursseja ja ihmishenkiä eksistentiaalisen uhkan poistamiseksi.

Luonnonresurssien rajallisuus ei ulkopoliittisen realismin kannalta ole ensisijainen kysymys. Kysymyshän on tällöin luonnonresurssien *jakamisesta* voimasuhteiden mukaan. Tämä jakaminen voimasuhteiden mukaan vaatii kuitenkin tuekseen *narratiivin*, jolla oikeutetaan oman osan ottaminen vaikka väkisin ja väkivalloin, jos muuten ei sopimukseen päästä.

Perinteellisten kansallista kutsumusta ja erityislaatuisuutta korostavien ja niihin usein liittyvien uskonnollisten asettamusten lisäksi nyt on keskusteluun tullut mukaan ajatukset *sivilisaatioiden* yhteentörmäyksestä ja *liberaalidemokratian* levittämisestä. Kun ensin mainitut korostavat kansakuntien ja sivilisaatioiden eroja ja ainutlaatuisuutta suvereniteetin perustana, niin ajatus liberaalidemokratian levittämisestä kiistää niiden valtioiden suvereniteetin, jotka eivät noudata liberaalidemokratian pelisääntöjä. ”Demokratia” on vientituote edullisten tuontimateriaalien saamiseksi.

Kun ulkopoliittisen realismin tueksi tarvittavan narratiivin tehtävänä on löytää oikeutus omille tekemisille tai tekemättä jättämiselle, niin sen perustaksi asetetaan jako meihin ja niihin muihin, rakennetaan siis keskenään kamppailevat *identiteetit*. *Niiden muiden* identiteetin arvo kyseenalaistetaan, pahimmillaan heidän inhimillisyyds kielletään kokonaan; perusteeksi on jälleen riittänyt myös poliittinen näkemys (5).

Jos sen sijaan lähtökohdaksi asetetaan ekologinen realismi ja ihmisarvo, *dignity*, ja sen kiistämättömyys (6), narratiivin tehtäväksi ei asetukaan oikeutuksen hakeminen omille tekosille toisten kustannuksella vaan perusteiden etsiminen *kaikkien selviämiseksi*.

Jos vielä asetamme kysymyksen ”miksi *kotimaailmamme* on suunnattoman bioystävällinen?” niin emme tunne *kiitollisuutta* vain siitä, että olemme oppineet iloitsemaan luonnosta, vaan myös siitä, miten luonto on tuottanut mahdollisuuden kukoistukseemme, ainakin täällä kotimaapalollamme.

Siten maailmankatsomuksen jäsentäminen ei ole asettautumista yhä kauemmaksi, yhä ulkopuolisemmaksi jumalan silmäksi ja tuntee omaa mitättömyyttä tällä hiekanjyvällämme maailmankaikkeuden loputtomassa tyhjyydessä vaan laskeutumista Äiti maan pinnalle. Äskettäisessä YK:n biodiversiteettikokouksessa (2022) keskeisin kehysajatus ilmaistiin seuraavasti:

”*Biologinen monimuotoisuus* on ihmisten hyvinvoinnin (*well-being*), terveen planeetan ja kaikkien ihmisten taloudellisen hyvinvoinnin perusta voiksemme elää hyvin (*living well*) tasapainoisesti ja sopusointuisesti *Äiti Maan* kanssa. Olemme *Äiti Maasta* riippuvaisia ruuan, lääkkeiden, energian, puhtaan ilman ja veden, luonnonkatastrofien turvallisuuden sekä myös virkistykseen ja kulttuurisen innoituksen suhteen. Biologinen monimuotoisuus tukee kaikkia elämänjärjestelmiä maan päällä.” (7)

Minun sukupolvelleni ensimmäisiä tarinoita, joita meille kerrottiin, oli tarina vedenpaisumuksesta, siis Nooahin arkista, ihmisten taidokkaasta pelastumisesta yli rannattoman, aavan meren. Joskus, ei aina,

tarinaan liitettiin lupaus siitä, että vedenpaisumus ei enää koskaan toistu. Lupauksen antoi, tarinan mukaan, taivaan Isä. Tuon annetun lupauksen muistomerkkinä meillä on sateenkaari.

Meidän on siis rakennettava uusi liitto, nyt Äiti maan kanssa, ja luvattava, että emme omilla toimillamme aiheuta *todellista* vedenpaisumusta. Ajatuksemme hyvästä elämästä ei olekaan vaatimus vaan se on tulos toden, kauniin ja reilun elämän toteuttamisesta. Tämän uuden liiton merkinä voisimme pitää sateenkaarta, maan asukkaita kun olemme, siis maanlaisia.

Viitteet

(1) <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/aiti-maa-ja-demokratia-aika-ja-tila-osa1/>

<https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/vasemmiston-tulevaisuus-osa-2/>

(2) Ortlieb, P. C. 2010. Zu gut für den Kapitalismus. Blockierte Potenziale in einer überforderten Wirtschaft; Denknetz Jahrbuch 2010 (8), 12 – 19, Denknetz, Schweiz, Zürich.

(3) ks esim. <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/maailmanjarjestys-realismi-ja-rautaesirippu/>

(4) Diesen, G. 2014. The Ukraine War& the Eurasian world order. Clarity Press, Inc.

(5) Posobiec, J., Lisec, J. 2024. Unhumans: The Secret History of Communist Revolutions (and How to Crush Them). Skyhorse Publishing. Kindle Edition.

(6) Hanna, R. 2023. In Defence of Dignity. Borderless Philosophy 6 (2023): 77-98.

(7) UN environment programme. 2022. Kunming-Montreal Global biodiversity framework

<https://www.cbd.int/doc/c/e6d3/cd1d/daf663719a03902a9b116c34/cop-15-l-25-en.pdf>

Kysymys demokratiasta

- 2024-08-18 15:14

Vasemmiston tulevaisuus

Ottakaamme vielä yksi trilemma tarkasteltavaksi ennen kuin siirrymme toiminnallisiin johtopäätöksiin.

Miten sovitamme yhteen kansallismielisyyden, isänmaallisuuden ja maailmankansalaisuuden:

1. kansallismielisyys ja isänmaallisuus, vähemmän maailmankansalaisuutta: rakennetaan oma Impivaara
2. kansallismielisyys ja maailmankansalaisuus, vähemmän isänmaallisuutta: varaudutaan sotaan
3. isänmaallisuus ja maailmankansalaisuus, vähemmän kansallismielisyyttä: kansalaisuus kansakuntien kesken.

Keskustelu *kansakunnasta* on pitkään jakautunut kahtaalle: nationalismiin ja isänmaallisuuteen.

Nationalismi määrittää sen mitä emme ole. Emme ole ruotsalaisia emmekä tahdo venäläisiksi tulla, olemme siis suomalaisia. Kansankunnan yhteisyys määritellään siis toisten kieltämisen kautta, vihollisuus toisiin rakentaa keskinäistä toveruutta (1). Sota ja sotien muistelu luovat perustan omalle ainutlaatuiselle kansalliselle identiteetille, *niiden toisten* identiteetin aitoutta epäillen.

Isänmaallisuus tai voisiko myös sanoa *äidinmaallisuus* puolestaan sanoo lähtökohtaisesti jotain positiivista Suomesta, sen ihmisistä, kulttuurista ja luonnosta, siis rakkaudestamme tähän maahan, uskosta itseemme kansakuntana. Suomella ja suomalaisilla on siis oma historiansa ja osaamisensa, oma erityisyytensä annettavanaan, kun ihmiskunnan yhteisiä haasteita ratkaistaan lähtien kaikkien kiistämättömästä *ihmisarvoista (dignity)* hävittämättä itse kunkin erityistä identiteettiä.

Nationalistinen isänmaallisuus haluaa turvata tämän erityisyyden sulkemalla ovet ja ikkunat, hellien omaa Impivaaraamme tai Korpilampeamme pitäen sotaan varautumista rauhan turvaajana.

Isänmaalliset puolestaan innostuivat, erityisesti 1980 –luvun lopun kulttuuriliberalismin mairinnousun myötä, kansankunnan tulevaisuuden sijasta keskustelemaan *kansalaisyhteiskunnan* avoimuudesta ja sen vahvistamisesta, kanssalaisuudesta (*dignity*), joka ei rajaudu yksittäiseen kansakuntaan. Jo 1990 -luvulla talousliberalismi sieppasi koko ajatuksen ja alkoi kansainvälisesti rakentamaan *kaupallista yhteisöllisyyttä* uuden teknologian kehittämisen kautta. Ajatus demokratian laajentamisesta ja vahvistamisesta osaksi kansalaisyhteiskuntaa kärsi haaksirikon.

Niinpä meille asettuukin kysymys demokratiasta, sen rajoista ja perusluonteesta. Perinteellisesti meillä on kolme perushahmoa demokratiasta (2):

1. *Edustuksellinen enemmistödemokratia*, jonka heikkoutena on – tavalla taikka toisella – enemmistön tyrannian uhka (esim. Saksa vv. 1932-1933).
2. *Liberaalidemokratia* ”kriittisenä keskusteluna ja mielipiteiden sekä yhteiskunnallisten instituutioiden kriittisen tarkastelun avoimena prosessina ja samalla erilaisten mielipiteiden ja elämäntapojen esteettömänä ilmaisemisena”, jonka haasteena on – muodossa tai toisessa – vähemmistöjen tyrannia.
3. *Eettis-emansipatorinen, osallistava, välitön demokratia* ”horjumattomana sitoutumisena ihmisarvon (*dignity*) ja autonomian yleismaailmalliseen kunnioittamiseen sekä ihmisten sorron vastustamiseen kaikkialla”. Sen haasteena on puolestaan ”rajoittamattoman, arvoneutraalin prosessin ongelmat.” (2)

Kun *äänestäminen* yllyttää meitä enemmän tai vähemmän kiihkeään debattiin, niin osallistava *päätöksenteko* ohjaa meitä *dialogin* kautta löytämään yhteistä näkökulmaa. Osallistava päätöksenteko on parhaimmillaan avointa, kasvokkain tapahtuvaa yhteistoimintaa, jossa jokainen on vastuussa kaikille muille. Jokainen on myös henkilökohtaisesti vastuussa omasta työpanoksestaan, eikä ketään voida pakottaa mihin tahansa enemmistön tai vähemmistön nimissä.

Ekologinen realismi haastaakin parlamentaarisen (*parley* < puhua) liberaalin demokratian. Miksi? Koska nyt jokaisen meistä on muodostettava *henkilökohtainen* suhde kaikkiin niihin haasteisiin, joita nykyiset ekologiset olosuhteet meille asettavat, ei vain kuluttajina vaan myös työntekijöinä työpaikalla.

Meidän on siis toteutettava ekologinen demokratia. Meidän on itse kunkin oltava mukana päättämässä mitä, miksi, miten, missä ja milloin tuotetaan ja miten mahdollinen ylijäämä hyödynnetään. Työpaikat ovat opinpaikkoja. Ekologinen sivistys on tietoa, tahtoa ja taitoa asettaa, arvottaa ja ratkaista ekologiset haasteemme kestäväällä tavalla.

Meidän on oltava varttuvan, koulutuksessa vielä olevan sukupolven kanssa maahan juurtuneita kotimaailmantekijöitä (*earthlanded worldmakers*, (3)) *kaikille* tuleville sukupolville. Se on demokratian eettisyyden ja vapauttavan luonteen perusta: ekologinen sivistys ja sivilisaatio eivät lähde liikkeelle kosmoksesta, universumista, vaan maasta, ilmasta ja kodista, kotimaailmasta. Tämä ”elämänsuuntautunut tarina viljelee ajatusta, että menneisyys sellaisena kuin sen tunnemme, saattaa olla vasta alun alkua. ... varsinainen *maailmanhistoria* on vasta alkamassa.” (4, kurs. mvv)

Se on uusi, *maallistunut* ekumeeninen liike (*oikeumenos* < asuttu maailma), jonka toivonsiunaus voisi kuulua seuraavasti:

Äiti maa siunatkoon meitä ja varjelkoon meitä. Kirkastukoon hänen voimansa meille ja olkoon ne meille armollisia. Ilmaiskoon Äiti maa luontonsa meille, jotta kykenisimme ansaitsemaan leipämme rauhaa rakentaen. Luonnon, historian ja ihmishengen nimeen. Aamen, niin tapahtukoon!

Viitteet

(1) ks. esim. Huntington, S. P. 2011. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. Simon & Schuster. Kindle Edition.

(2) Hanna, R. 2024. What is Democracy? (August 2024 version)
https://www.academia.edu/122934377/What_is_Democracy_August_2024_version_

(3) ks. esim.

Latour, B. 2018. Down to Earth Politics in the New Climatic Regime Polity press.

Raskin, P. 2021. Journey to Earthland The Great Transition to Planetary Civilization. Tellus Institute

(4) Patomäki, H. 2023. World Statehood: The Future of World Politics. Springer

Uusi yhteiskuntasopimus koulutuksesta

- 2024-08-19 15:59

*Saatteeksi: Haastatteleamalla professori **Peter Gray**:ta HS halusi tuoda kehitysbiologisen näkökulman Suomen koulutuspoliittiseen keskusteluun: lapset osaavat vaistonvaraisesti kasvattaa itse itseään leikkien. Kun **Juhani Rautopuro** hyvässä kommentissaan ei oikeastaan puuttunut Gray:n pääteesiin, kirjoitin alla olevan kommenttini HS:aan. Sitä ei kuitenkaan julkaista, aiemmat ja nykyiset syntyni HS:n mielipidetöimituksen mukaan ovat liian suuret.*

Uusi yhteiskuntasopimus koulutuksesta

Professorit Peter Gray ja Juhani Rautopuro olivat eri mieltä koulupidosta HS:n haastatteluissa (HS 8.8. (1) ja 10.8.(2)). Grayn teesi on, että lapset on varustettu biologisilla vaistoilla ottamaan vastuun itsekasvatuksestaan leikkimällä (3). Rautopuro ei oikeastaan vastannut Grey asettamaan haasteeseen vaan tarkastelee sen sijaan koulutusjärjestelmää ja opettajien asemaa oppimisen edistäjänä.

Jo J. V. Snellman ja Uno Cygnaeus kävivät ratkaisemattoman väittelyn leikin asemasta oppimisessa. Keskustelu näkyy vieläkin eroina luokan- ja aineenopettajien koulutuksessa, tieto- ja taitoaineiden asemassa sekä jaossa lukioon ja ammatilliseen koulutukseen kuten myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tehtäväkuvassa. Viime päivinä vielä siinäkin, että ylioppilastutkintoon harkitaan urheilun ja musiikkiin perustuvia mutta ei ammatilliseen osaamisen liittyviä näyttöjä.

Mistä on siis kysymys? Kansalaiseksi kasvattamisella ja kasvamisella – siis sisäisen luontomme muokkaamisella keskinäisissä suhteissamme – ei ole yhteyttä siihen, miten muokkaamme ulkoista luontoa työtä tehdessämme. Tiedon taidolla – metodilla – ja taidon tiedolla – tekniikalla – ei ole yhteistä juurta eikä ajatusta, logosta.

Mistä se löytyisi? Kuinka saisimme rakennettua kestävästä välityksen aivo- ja maapeltojen viljelyn (*culture*) välille? Meidän tulee hahmottaa koulutukselle uusi yhteiskuntasopimus, jossa tiedon metodologialla ja taidon teknologialla on yksi yhteinen juuri ja ajatus, yhteinen yleissivistävä tehtävä: rakentaa silta ulkoisen ja sisäisen maailmamme välille siten että kumpikin kukoistaa.

Tehtävä on kaksinainen. Ensinnäkin on lunastettava lupaus varmistaa jokaiselle lapselle, nuorelle ja aikuiselle laadukas koulutus. Toiseksi on täysimääräisesti toteutettava koulutuksen muutospotentialiaali väljänä yhteiseen ekologisesti ja sosiaalisesti kestävään tulevaisuuteen.

UNESCO ratkaisee asian näin: ”Tätä varten tarvitsemme uuden yhteiskuntasopimuksen koulutuksesta, joka korjaa epäoikeudenmukaisuudet muuttaessaan tulevaisuuttamme kestäväälle pohjalle. ... Opiskelija, joka ottaa vastuun maailmantekemisestä (*worldmaking*) kaikkien elävien olentojen kanssa, on asetettava koulutuksen keskipisteeseen” (Reimagining our futures together — A new social contract for education, 2021).

Koulutus on siis kotimaailman rakentamista tuleville sukupolville yhdessä nousevan sukupolven kanssa. Leikistä kasvaa vastuu yhteisestä tulevaisuudesta, ei vain omasta.

Matti Vesa Volanen
emeritus koulututkija, PsT
Vantaa Pakkala

Viitteet

(1) Bäckgren, N. 2024. Leikki opettaa paremmin kuin koulu HS 8.8.2024
<https://www.hs.fi/visio/art-2000010570974.html>

(2) Oksanen, R. 2024. Asiantuntija tyrmää yhdysvaltalaisprofessorin rajut väitteet koulusta HS 10.8.2024.
<https://www.hs.fi/suomi/art-2000010620064.html>

(3) ks. esim.

Gray, P. 2020. How Children Acquire "Academic" Skills Without Formal Instruction. The Alliance for Self-Directed Education. Kindle Edition.

Stubb: Rauta on nyt kuumaa

- 2024-08-28 14:15

Puheessaan Suomen suurlähettiläille 27.8.2024 tasavallan presidentti Alexander Stubb jatkoi meille niin tuttua Sauli Niinistön kaksilla rattailla ajamista vaikka – se myönnettäköön – *ajoitukset* ovat muuttuneet: pohjoinen Länsi ratkaisee ensin suhteensa globaaliin Itään ja sen jälkeen rakentaa uusiksi suhteensa globaaliin Etelään. Näillä ei ole keskinäisriippuvuutta. Tämä kaksinaisuus johti eriskummallisiin sisäisiin ristiriitaisuuksiin Stubbin puheessa. Muutama esimerkki. (1)

Pohjoinen Länsi ja Etelä

Stubbin mukaan olemme nyt "lopullisesti ja täydellisesti" globaalissa läntisessä arvoyhteisössä, jonne olemme "henkisesti kuuluneet koko itsenäisyytemme ajan". ... "Emme enää koskaan ole harmaalla alueella", mutta "maailmassa on yhä enemmän harmaata". ... on syntynyt kolme vallan kehää: globaali länsi, globaali itä ja globaali etelä. ... "globaali etelä tulee pitkälti ratkaisemaan, miltä uusi maailmanjärjestys näyttää" mutta "meidät nähdään ja meitä kuunnellaan osana (Euroopan) unionia", siis osana pohjoista Länttä.

”Suomalainen *Zeitwend*”, ”ajattelun ja kulttuurin muutos” on siis se, että emme olekaan pieni, puolueeton, sotilaallisesti liittoutumaton maa, ”harmaa alue”, vaan ”keskisuuri” ”vahva turvallisuuden tuottaja” pohjoiselle länsiliittoutumalle. Sitä varten meille tulee NATOn ”maavoimien esikunta”, eteentyönnettyt maavoimat, ja ”suomalainen apulaispääsihteeri” ja tietysti myös DCA -sopimuksen mukaisesti USA:n tukikohdat.

Zeitwend ei siis ole Suomen globaali rooli ”pelinrakentaja” tavoitteena ”Suomen paras”, siis olla ”se, joka lukee kenttää ja ponnistelee yhteisten tavoitteiden eteen” globaalisti.

Markkinat ja valtiot

Stubb totesi, että ”vuonna 1989 panostettiin markkinoihin, markkinoihin, markkinoihin. Sen on korvannut ... valtio, valtio, valtio.” ”Tästä tuoreina esimerkkeinä nostan Yhdysvaltain ja Kanadan kanssa solmitun ICE Pact –yhteistyön sekä monissa maissa solmitut yhteistyösopimukset strategisilla aloilla kuten kvanttiteknologia ja kriittiset mineraalit.”

Valtiot, eivätkä enää markkinat, ratkaisevat siis taloudellispoliittiset haasteemme. Miksi tämä muutos? Sitä Stubb ei kerro.

Kiina haastoi USA tuotannollisen aseman jo vuosituhaten vaihteessa. USA joutui tunnustamaan teknologisen ja raaka-aine riippuvuutensa Kiinasta ja monesta muustakin maasta. USA havahtui siihen, että sen on selvitäkseen estettävä luonnon rajallisten resurssien uudelleenjakoa globaalisen Etelän ja Idän kanssa ja turvattava niiden saanti tavalla taikka toisella. Tähän kutsuttiin länsivaltiot mukaan. Tätä tukivat kansalliset teollisuuskeskittymät, erityisesti puolustusteolliset kompleksit. Taustalla on myös kv. suuryritysten voittosuhteen, kannattavuuden laskeminen, vaikka voittojen kokonaismäärä on huimasti kasvanut. Oli siis löydettävä uusia markkinoita. Sotilasteollisetkompleksit paisuvat nyt kaikkialla ja tuhoavat mahdollisuuksiamme ratkaista ekologista kriisiä.

Ukrainan eksistentiaalisuus

Stubb totesi: ”Meidän alueellamme Ukraina on eksistentiaalinen kysymys. On sekä arvojemme mukaista että intresseissämme, että Ukraina voittaa tämän sodan ja pääsee tavoittelemaansa oikeudenmukaiseen ja kestäväan rauhaan. ... Jos Venäjä kokee onnistuneensa, Eurooppaa ja erityisesti meidän aluettamme uhkaa pitkä epävakauden kausi.”

Olemme luvanneet tukea Ukrainaa niin ”kauan kuin on tarvis”. Miettikääpä mitä tästä lupauksesta on seurannut? Ukraina oli valmis heti miten Venäjän oikeuttamattoman mutta provosoidun hyökkäyksen jälkeen sopimaan rauhasta, mutta USA/Englanti esti sen luvaten niin paljon ja niin kauan kuin tarvis apua tuhoisin seurauksin joiden lopputulosta emme vieläkään tiedä. Ukrainan tilanne on käynyt yhä toivottomammaksi.

Kysymys ei ole ensisiassa aseista tai asejärjestelmistä. Kysymys on ”elävästä voimasta”, ihmisistä, nuorista miehistä, naisista ja lapsista, niin venäläisistä kuin ukrainalaisistakin. Kysymys kuuluukin: onko Suomi ja muut pohjoisen Lännen maat valmiita lähettämään omia nuoria miehiä ja naisia rintamalle tapettavaksi. Sodassa ei ole kysymys oikeudenmukaisuudesta vaan siitä kuka kuolee ja kuka jää henkiin.

Ukraina on myös Venäjälle eksistentiaalinen kysymys. Venäjä kokisi onnistuneensa, jos Ukraina jäisi sotilaallisesti liittoutumattomaksi. (2)

Suomi ja Venäjä

Stubb: ”Suhteemme Venäjään on muuttunut pysyvästi. Pitkällä aikavälillä meidän täytyy löytää tapa elää naapurimme kanssa. Mutta emme määritä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme pelkästään Venäjän kautta. Paluuta vanhaan ei ole.”

Kuinka ”löytää tapa elää naapurimme kanssa”, josta olemme tehneet vihollisen itsellemme? Stubbin vastaus on, että Suomesta on tehtävä eksistentiaalinen kysymys USA:lle ja siten myös Venäjälle. Sitä Suomesta ei koskaan tule USA:lle kuten Ukrainakaan ei ole ollut eikä tule koskaan olemaan.

Sääntöperustaisuus ja oikeudenmukaisuus

Stubbin mukaan ... ”kansainväliset säännöt ovat se mittatikku, jolla valtioiden toimintaa arvioimme ja vaadimme niitä vastuuseen. Sääntöjä kyseenalaistetaan, niitä rikotaan ja niitä halutaan kehittää vastaamaan muuttuvia voimasuhteita. Mutta ne ovat jatkossakin paras kehikko kansainvälisten suhteiden vakauden hallintaan.”

Kansavälinen sääntöperustaisuus on siis kysymys *taloudellisista voimasuhteista* eikä kysymys YK vetoisesta 2030Agendasta ja 17 kehitystavoitteesta, siis luonnon rajallisten resurssien oikeudenmukaisesta ja reilusta jakamisesta ja hyödyntämisestä globaalisti.

Kansan ääni

Stubb kertoo häneltä kysytyn: ”Kuinka on mahdollista, että liittokunnan kannatus nousi hetkessä paristakymmenestä prosentista kahdeksaankymmeneen prosenttiin?” ja Stubb vastaa: ”suomalaiset ovat arvopohjaisia realisteja”.

Sitähän emme tiedä, koskapa NATO jäsenyydestä eikä DCA -sopimuksesta järjestetty laaja-alaista kansalaiskeskustelua eikä kansanäänestystä. Luvut perustuvat yksityisen, kv. yrityksen tilaustutkimuksiin, joidenka käyttämiä metodeja ei ole monista pyynnöistä huolimatta julkistettu.

Ulkopoliittinen ja ekologinen realismi

Stubb toteaa: ”Politiikkaa tehdään ajassa. Suomen vahvuus kautta historiamme on ollut tilannetaju. Olemme kyenneet realismista kumpuaviin päätöksiin, vaikeimpinakin aikoina perusarvomme säilyttäen.”

Stubbile tilanteen määrittää ulkopoliittinen realismi – voima vastaan voima – Pohjoinen Länsi vs. pohjoinen Itä -suhteissa tavoitteena toteuttaa ”historian loppu” valtiollisesti eikä markkinoiden välityksellä.

Arvojen suhteellisuus -arvopohjaisuus - astuu esiin, kun eteen tulee globaali Etelä, kun siis omat voimat eivät enää riitä taloudellisten sääntöjen määräämiselle. Tällöin voimme tarvittaessa luopua arvoistamme – tilanteen mukaan.

Stubbin tilannetaju ei perustu realismiin, ekologiseen realismiin.

Jos pidämme ekologista realismia lähtökohtana arvojemme asettamiselle ja niiden toteuttamiselle, siis ”kokoelmana universaaleja, vapaudesta, ihmisoikeuksista ja kansainvälisistä säännöistä nousevia arvoja, jotka huomioivat myös globaalin monimuotoisuuden, kansallisvaltioiden, alueiden ja kulttuurin sekä historian realiteetit” ja siis myös maapallomme pinnalla olevan ohuen elämäntekstuurin ylläpidon ja uusintamisen vaatimukset, niin lopettaisimme kaikki sodat välittömästi.

Stubb haluaa olla maataan ja kokoaan suurempi pohjoisen Lännen johtaja. *Rauta* on nyt kuumaa USA:n hegemonisen aseman ylläpitämiseksi näillä kulmilla maailmaa, mutta mertemme *vesi* nousee (3) ja

alkaa kirjaimellisesti kiehumaan muutamassa vuosisadassa ellemme siirry ekologisen realismin määrittelemään tilannekuvaan heti ja nyt.

Viite

(1) Tasavallan presidentti Alexander Stubbin puhe suurlähettiläskokouksessa 27.8.2024

<https://www.presidentti.fi/tasavallan-presidentti-alexander-stubbin-puhe-suurlahettilaskokouksessa-27-8-2024/>

Stubb poikkesi käsikirjoituksesta muutamana kerran, ks.

<https://www.youtube.com/watch?v=vDrhIUF2ZJQ>

(2) Erinomainen yhteenveto Ukrainan sodan syistä ja seurauksista, ks

<https://www.youtube.com/watch?v=HT8BDAXFkmI>

(3) YK:n Guterres: Annan maailmanlaajuisen SOS-merkin merenpinnan nousun vuoksi

<https://yle.fi/a/74-20107408>

2024 - 09

Demokratian tehtävästä

- 2024-09-01 15:41

Vasemmiston tulevaisuus

Edellisessä kirjoituksessani ajauduin tarkastelemaan demokratiaa ja sen kolminaisuutta:

parlamentaarista, liberaalista ja eettis-emansipatorista demokratiaa (1). Asetuin kannattamaan viimeksi mainittua.

Minkälaisen poliittisen kentän tämä kolmiasetelma rakentaa? Ehkäpä näin:

- *kysymys orgaanisesta vs. liberaalista valtiosta*: meillä on käynnissä liberaalidemokratian alasajo ja palautuminen ahtaaseen edustukselliseen parlamentaariseen demokratiaan, kohti orgaanista

valtiota. Oikeistoliberaalit ovat luovuttaneet kentän konservatismille, kulttuuriliberaalit valittavat suureen ääneen

- *kysymys omistusoikeuden ekologisesta velvoittavuudesta*: Akuutti kysymys on viime päivinä ollut omistusoikeuden velvoittavuus suhteessa luonnon suojeluun ja uusintamiseen. Omistusoikeus merkitsee nyt luontovarantojen uusintamisvelvollisuutta.
- *kysymys vapauden ekologisista ehdoista*: Ekologinen demokratia haastaa liberaalidemokratiaa laajentumaan, jotta voisimme vastata ekologisen realismin haasteisiin. Globaalissa maailmassa, jos tukeudumme valtioon, *aset* alkavat puhua. Jos luotamme markkinoihin, *raha* alkaa puhua. Nyt ne puhuvat yhteen ääneen. Milloin ja miten *ihmiset* voisivat alkaa puhua ja toimia yli rajoitusten.

Demokratian päätehtävä

Ettinen suhtautuminen ihmisen vapautumiseen sitoutuu toteuttamaan ihmisen toiminnallisen vapautuksen niissä rajoissa, jotka ekologinen realismi määrittää nykyisen, nyt kasvavan ja tulevien ihmiskupolvien elämän turvaamiseksi. *Demokratian päätehtävä on huolehtia tästä.*

Siten on torjuttava liberaalidemokratian purkamisen pelkäksi edustukselliseksi parlamentarismiksi ja asetettava haaste liberaalidemokratian *laajentamisesta ekologisiksi demokratiaksi*: kuinka kansalaisyhteiskunnan rajallinen moninaisuus avautuu *kansalaisyhteiskunnan* ekologisiksi rikkaudeksi - päätöksiksi siitä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan ja kulutetaan, ja kuinka mahdollinen ylijäämä hyödynnetään luonnon uusintamista (*reproductio*) edistäen.

Tällöin suhteemme luontoon, *luontosuhde*, avaa mahdollisuuden ylittää suhteemme pääomaan, ylittää pääomasuhde, purkaa siis *Suuren Kiihdytyksen (The Great Acceleration)* synnyttämä sosiaalisesti ja ekologisesti täysin kestämaton tilanne (ks. kuva 1).

Muodostamme siis henkilökohtaisen, vieraantumattoman suhteen itseemme, toisiimme, luontoon ja työhön. Palkkatyö (*labour*) rikastuu työksi (*work*). Taloudellisessa katsannossa - mutta ei sosiologisessa - kansalaisyhteiskunta on luokaton yhteiskunta, jolla on seuraavat periaatteet:

1. Peruslähtökohtamme on suhteemme luontoon, luontosuhde, ei suhteemme pääomaan, pääomasuhde.
2. Uusinnamme luontoa, emme pääomia
3. Uusinnamme luontoa omalla työllämme, emme pääomia palkkatyöllä.
4. Työmme rytmin määrittelee elämän kiertokulku, ei voittojen eikä iäisyyden odotus.

5. Olemme ekorealisteja. Siksi on toteutettava kohtuutalous, siis kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla ja alati.

Emme siis ole yksittäisiä ja yksinäisiä *cowboyta* maailmaa valloittamassa, emmekä *astronautteja* ulkopuolisena ihmettelemässä maailman menoa, emmekä myöskään lähikahvilan tai kapakan maailmanparantajia vaan maan, ilman ja kodin, *kotimaailman rakentajia*, *workers of the world* (3), yhdessä kasvavan sukupolven kanssa kaikille tuleville sukupolville.

Keskeisin kysymys on kysymys ajasta. Kuinka yhteiskunnallisesti tuotamme itsellemme kaiken sen *oman ajan*, jonka tämä tehtävän omaksuminen ja ratkaiseminen meiltä edellyttää? Ei siis vapaa-aikana palkkatyön vastakohtana vaan oma ja yhteinen aikamme, jolloin asettamme, arvottamme ja ratkaisemme aikakautemme perusongelmaa *reilulla* tavalla. Meidän on siis ratkaistava yhtä aikaa työn (*work*), huolenpidon (*care*) ja ekologian haasteet.

Kysymys on siitä, kuinka jaamme käytössämme olevan *kokonaisajan* tämän tavoitteen toteuttamiseksi? Ajankäytön kokonaisbudjetissa ansiotyöllä on jo nyt alisteinen rooli. Käytämme *tuottavaan kulutukseen*, itsemme ja yhteisöjemme *uusintamiseen* (kotityöt, opiskelu, harrastukset, ruokailu ja hygienia, nukkuminen) moninkertaisesti enemmän aikaa kuin ansiotyöhön (ks kuva 2) (4)

Toimimme jo nyt siis *ensisijaisesti* yhteiskunnallisina tuottajina rakentaen julkiset ja yhteiskunnalliset edellytykset palkkatyön tekemiselle. Emme siis mene työpaikalle yksin omine henkilökohtaisine voimin, vaan käytössämme on teknisesti yli 100 ihmisen työvoima sekä rikas ja moninainen, jokaisen meistä omassa arjessaan ylläpitämä, opiskeltu ja itse tuottama yleinen käsitys, yleisäly, *general intelligenssi*, asioiden kulusta ja hoidosta. Tähän kaikkeen olemme käyttäneet runsaasti yhdessä kerättyjä varantoja. Suuri osa tämän tuottavan kulutuksen taloudellisesta arvosta jää kirjaamatta kansantalouden tilinpitoon.

Viitteet:

(1) <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/kysymys-demokratiasta/>

(2) <http://www.igbp.net/news/pressreleases/pressreleases/planetarydashboardshowsgreataccelerationinhumanactivitiesince1950.5.950c2fa1495db7081eb42.html>

(3) Barca, S. 2024. *Workers of the Earth: Labour, Ecology and Reproduction in the Age of Climate Change*. Pluto Press. Kindle Edition.

(4) Ajankäyttö [verkkajulkaisu]. Viiteajankohta: 10.10.2021. ISSN=1799-5639. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 1.9.2024]. Saantitapa: <https://stat.fi/julkaisu/cku2d1we88fu70b506ua4x5tp>

Kysymys kansallisesta realismista

- 2024-09-02 22:17

”Nyt se aikakausi on käsillä. Tämä on ennennäkemättömän mahdollisuuden hetki. Meillä on siunaus elää maailman tehokkaimmassa ja arvostetuimmassa kansakunnassa aikana, jolloin maailma omaksuu ihanteemme enemmän kuin koskaan ennen. Voimme antaa tämän hetken mennä ohi. Tai voimme mobilisoida kansakuntamme laajentaaksemme demokratiaa, laajentaaksemme markkinoita ja laajentaaksemme omaa tulevaisuuttamme.”

”Patoamisopin (*containment*) seuraajan on oltava laajentumisstrategia (*enlargement*) - maailman markkinademokratioiden vapaan yhteisön laajentaminen.” (1)

Kuka näin uhoaa?

Pitkän linjan diplomaatti ja ulkopoliittinen vaikuttaja **Heikki Talvitie** kertoo:

”Kun Bill Clinton aloitti presidenttinä, niin noin puolen vuoden jälkeen keväällä 1993 Valkoisen talon turvallisuusneuvonantajan apulainen *Tony Lake* kirjoitti pitkän muistion aiheenaan *From Containment to Enlargement* eli ”patoamisesta laajenemiseen”. Clinton vahvisti sittemmin tämän politiikan Yhdysvaltain ulko- ja turvallisuuspolitiikan doktriiniksi. *Clintonin jälkeen kaikki Yhdysvaltain presidentit ovat enemmän tai vähemmän toteuttaneet tätä doktriinia. Se tarkoitti Naton ja EU:n laajentamista Itä-Eurooppaan ja myös entisen Neuvostoliiton alueelle Baltiaan, Georgiaan ja Ukraina.*” (kurs mvv) (2)

Näin siis jo vuonna 1993. ”Uusi aikakausi” alkoi siis jo 1990 -luvun alussa, ei vuonna 2014, eikä 2022. Enää ei vain padottu vastavoimia vaan levitetään ”demokratiaa ja markkinataloutta”, jotka ovat ”amerikkalaisia ja universaaleja arvoja” (1). Niitä levitettiin ensin uskoen rahan ja markkinoiden voimaan, raha alkoi puhua globaalisti.

Pian törmättiin mitä erilaisimpiin keskinäisriippuvuuksiin erityisesti teknologian kehittämisessä ja raaka-aineiden saatavuudessa. Pohjoinen Länsi havahtui olevansa strategisesti sidoksissa mitä moninaisimpien raaka-aineiden ja energialähteiden osalta Idästä ja Etelästä. ”Kaupan, kaupan, kaupan” sijaan ilmestyi ”valtio, valtio, valtio” kuten presidentti Stubb asiaa luonnehti äskettäin - ja aseet alkoivat

puhua. Suomi liittyi NATOon ja sopi DCA sopimuksen USA:n kanssa. NATO ei siis suomettunut vaan Suomi NATOttui, josta presidentti Joe Biden on monesti ottanut itselleen ansiomerkin.

Talvitie vaatii nyt *kansallista realismia* ”arvopohjaisen realismin” sijaan:

”Silti pienen maan käytettävissä olevat mahdollisuudet pitäisi nyt suunnata tehtyjen ratkaisujen jälkeisen tilanteen *vakauttamiseen* eikä niinkään haaveilla Suomelle kokoaan suuremmista sotilaspoliittisista ajatuksista ... Länsi on useasti tuonut esille, että Venäjän voimaa tulee rajoittaa yleisesti mutta erityisesti myös Itämerellä ja Arktisella alueella. Venäjä tuskin tulee tätä hyväksymään. Loppupäätelmäksi jää se, että *vakaa rauha molempien ydinasevaltojen, Yhdysvaltojen ja Venäjän kesken, on alueellamme elävien kannalta elinehto.*”(kurs. mvv) (2)

Talvitie siis lähettää vakavan viestin presidentti Alexander Stubbille: Sinut on valittu Suomen tasavallan presidentiksi, ei pohjoisen Lännen sotilasliittoutuman alueelliseksi operatiiviseksi johtajaksi.

Viitteet

(1) Lake, T. 1993. From containment to enlargement : remarks of Anthony Lake

<https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015051567645&seq=1>

(2) Talvitie, H. 2024. Suomi eurooppalaisissa ja globaaleissa hegemoniakamppailuissa SGSeura 1.9.2024

<https://www.sgseura.fi/index.php/10-ajankohtaista/blokit/186-heikki-talvitie-1-9-2024-suomi-eurooppalaisissa-ja-globaaleissa-hegemoniakamppailuissa>

Realismista ja sen tulkinnasta

- 2024-09-20 10:50

Saatteeksi: Presidentti Alexander Stubb piti tällä kertaa epävirallisen esitelmän Tampereen yliopistolla 17.09.2024. Alla muutama ensikommentti.

Presidentti Stubbin mukaan hänen ja istuvan hallituksen ulkopolitiikan kolme peruspilaria ovat nyt euroatlanttinen suhde, Ukraina ja globaalinen ulottuvuutemme (our global reach out). USA kanssa on ensi sijassa kysymys yhteisistä intresseistä, Ukrainassa sekä arvoista ja intresseistä ja globaalin Etelän kanssa ensi sijassa arvoista. (1)

Stubb olettaa

- että Suomen ja Yhdysvaltojen geopoliittiset ja taloudelliset intressit käyvät yksiin. Näin ei ole. Se, mikä on meille eksistentiaalinen kysymys ja Venäjälle eksistentiaalinen uhka, on Yhdysvalloille geopoliittinen ja/tai taloudellinen intressi. Asetelma on siis epätasapainoinen ja siten epävakaa. USA:n liittolaisuudet palvelevat aina USA:n kansallisia intressejä. ”Amerikalla ei ole pysyviä ystäviä tai vihollisia, vain intressit” ... ”Yhdysvaltojen vihollisena oleminen on vaarallista, mutta ystävänä oleminen on kohtalokasta” (Kissinger) (2)
- että suurvaltojen geopoliittiset ja taloudelliset intressit eivät ole olennaisesti muuttuneet sitten 1990-luvun ja että voisimme vielä palata 1990 -luvun alun ”vapaan maailman tasapainoon”. Näin ei ole. Kun rahapuhe ei onnistunut päättämään historiaa, ts. turvaamaan Pohjoisen lännen ja erityisesti USA:n taloudellisia intressejä energian, kriittisten raaka-aineiden ja teknologian osalta, niin siirryttiin patoamisesta (*containment*) laajenemiseen (*enlargement*) (3) ja aseet alkoivat puhua. Paluuta 1990 -luvun ”tasapainoon” ei ole. Kysymys on nyt pohjoiselle Lännelle ehtyvien luonnonvarantojen uudelleenjaon estäminen pohjoisen Lännen ja Etelän välillä.
- että kun lupaudutaan auttamaan Ukrainaan ”niin kauan kuin se on tarpeen” niin Ukraina voittaa sodan omilla, oikeudenmukaisilla ehdoillaan. Näin ei ole. Sodassa ei ole kyse oikeudenmukaisuudesta vaan siitä kuka jää henkiin ja kuka kuolee. Ukrainalle sekä annettu että luvattu mutta antamatta jätetty aseapu on ollut tuhoisaa ukrainalaisille. Länsi voi vielä epätoivoisesti yrittää pelastaa jo nyt pahoin tuhoutuneen Ukrainan ehdottomalta antautumiselta syventämällä rintamaan Venäjälle - aloittamalla kolmannen maailmansodan.
- että globaali Etelä voisi pitää NATOsuomea liittolaisenaan pohjoista Länttä vastaan. Näin ei ole, ellei Suomi ryhdy Etelän kanssa rakentamaan ekologista sivilisaatiota ja ekologista demokratiaa.

Ulkopolitiikassa idealismin aikaansaannokset ovat useimmiten sankarihautojen pitkät rivistöt. 1990-luvun ”arvopohjaisen idealismin” kääntäminen 2020 -luvun ”arvopohjaiseksi realismiksi” on ajatuksellinen siirtymä voimattomaksi todetusta rahapuheesta aseiden puhumiseen. Sankarihautojen rivistöt eivät siitä lyhene. Ihmisten traagisista kohtaloista on jo nyt tullut niin Ukrainassa kuin Venäjälläkin tilastolukuja, joissa ruumiskasojen massamittaista kokoa puolin ja toisin kehuaan – aina rintaman toisella puolella olevaksi. Kuten Stubb toteaa: ”Olkamme hieman varovaisia ... väittämienne suhteen, koska nuo väitteet voivat johtaa vääriin olettamuksiin, ja nuo väärät oletukset voivat johtaa vääriin johtopäätöksiin ja nuo väärät johtopäätökset voivat johtaa ihmishenkien menettämiseen.” (4)

Ulkopoliittisen realismin – oli se sitten arvopohjaista idealismia tai arvopohjaista realismia – olettamukset intresseistä, eksistentiaalista uhkista ja niiden ratkaisemisesta ”voima vastaan voima” -politiikalla, olivat nuo voimat sitten pehmeitä (raha) tai kovia (aseet), ovat mennyttä maailmaa, kun

voimme tuhota itsemme ja koko elonsfäärin ydinasein tai Läntisellä elämäntavallamme, luonnonhistoriallisesti katsoen, muutamassa silmänräpäyksessä.

Ajatus, että ”sodan ja rauhan kysymyksissä Suomi on puolueellinen: aina rauhan puolella sotaa vastaan” (Kekkonen) ei ole pragmaattista, siis periaatteetonta realismia kuten Stubb väittää, vaan eettistä realismia, elämän kunnioittamista. Se tarkoittaa nyt ekologista realismia.

Viitteet

(1) Presidentti Alexander Stubbin alustus ja keskustelu Tampereen yliopistolla 17.09.2024 (mainoskustannettu videotallenne)

<https://www.aamulehti.fi/tampere/art-2000010702184.html>

(2) <https://www.brainyquote.com/authors/henry-kissinger-quotes>

(3) Heikki Talvitien kirjoituksen avaus, ks. esim.

<https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/kysymys-kansallisesta-realismista/>

(4) Why Mearsheimer is wrong about Russia and the war in Ukraine. Five arguments from Alexander Stubb.

<https://www.youtube.com/watch?v=v1B-pRqdyBg&t=198s>

"Kaikki ideat otetaan huomioon" - tässä on yksi!

- 2024-09-28 10:54

Saatteeksi: Pääministeri Petteri Orpo lupaa rouheasti tänään HS:ssa (28.09.2024) että "kaikki ideat otetaan huomioon" kun mietitään "miljonääreille ja yrityksille verohelpotuksia". Myös Marko Junkkari pyytää ehdotuksia HS:n lukijoilta. Tässä on yksi.

Ekologinen realismi määrittää taloudellisen kasvun rajat.

Viime kädessä taloudenpidossa on kysymys ihmisen toiminnan tuottaman järjestyksen (*negentropian*) ja hukkalämmön (*entropian*) keskinäisistä suhteista.

Ymmärtääksemme millaisista mittasuhteista nyt on kyse, voimme käyttää ns. 70-sääntöä: kaikki, jonka kaksinkertaistumisaika (tai puoliintumisaika ehtymisen tapauksessa) on lyhyempi kuin 10 000 vuotta, ei ole kestäväällä perustalla näissä ajan mittakaavoissa. Siksi kaikki luonnon resursseihin vaikuttavat toiminnot on pidettävä kasvu- tai ehtymisasteeltaan alle 0,007 % vuodessa, mikä on tarkoittaa käytännössä nollakasvua. Kansantuote ja sen kasvu kulkevat käsikädessä energian kulutuksen ja siten hukkalämmön lisääntymisen kanssa. Jos oletamme edes runsaan 2% vuosittaisen BKT:n kasvun, niin muutamassa vuosisadassa maapallomme alkaa kirjaimellisesti kiehua sen saavuttaessa 100c° pintalämpötilan. (2).

On muistettava, että myös informaation teknologia, jolla yritämme ohjata entropian/negentropian -keskinäisyyksiä saadaksemme aikaiseksi ”Vihreän siirtymän”, tuottaa hukkalämpöä, esim. sähkönkäytön jyrkän lisääntymisen kautta.

Globaalin pohjoisen maat ovat vastuussa 92 % ilmaston hajoamista aiheuttavista kokonaispäästöistä. Samaan aikaan globaali etelä on vastuussa vain 8 % ”ylipäästöistä”. Ja suurin osa näistä maista on edelleen reilusti päästörajojen alapuolella. Tilannetta pahentaa vielä se, että ilmaston romahtamisen negatiiviset vaikutukset kohdistuvat juuri ensisijaisesti globaalin etelän maihin, jotka kärsivät valtaosan ilmastonmuutoksen aiheuttamista vahingoista ja kuolleisuudesta omissa maissaan. (3)

Jotta tilanne tulisi kirkastetuksi, ottakaamme vielä esimerkki lemmikkieläinten maailmasta. Oletetaan, että Yhdysvalloissa asuvat koirat muodostavat oman kansansa, ”Koiramaan”, ja niiden keskimääräiset ylläpitokustannukset edustavat tämän koirakansakunnan keskimääräisiä tuloja. Heidän tulonsa asettaisivat Koiramaan selkeästi keskituloiseksi kansakunnaksi, Paraguayn ja Egyptin kaltaisten maiden yläpuolelle. Itse asiassa Koiramaan, tämän yhdysvaltalaisen koirakansakunnan, tulot asettaisivat sen asukkaat, koirat, parempituloisiksi kuin 40% maailman väestöstä. Ja jos keskitymme yksinomaan terveydenhuoltomenoihin, ero kasvaa valtavaksi: keskimääräiset vuotuiset menot Koiramaassa olisivat korkeammat kuin terveydenhuoltomenot maissa, joiden osuus maailman väestöstä on yli 80 prosenttia. (4) Tilanteen järjettömyyttä osoittaa myös se, että maailman superrikkaat (0,01% maapallon väestöstä eli 770 000 henkilöä) tuottavat saman verran hiilidioksidipäästöjä kuin Saksa ja Japani. (5)

Pohjoisella lännellä ja siten suomalaisilla on edessään uskomattoman kova haaste muuttaa perinpohjaisesti elämäntapaansa ja ajatuksiaan elämästä. Ja mikä vielä haastavampaa: sanoa maailman suurelle enemmistölle *me teimme virheen, me ajattelimme väärin – älkää te tehkö sitä samaa virhettä*. Tulevaisuuden yksityinen tai julkinen pääomittaminen luonnosta ja sen asettamista ehdoista välittämättä ei enää ole mahdollista, ei meille eikä teille.

Mitä on tehtävä?

Tavoitteena ei ole ”työstä vapautuminen” vaan ”työn vapauttaminen”.

Siis se, että emme enää myy työvoimaamme maksua vastaan palkkatyöläisinä/kuluttajina (labour) vaan tekisimme työtämme (work) tuottajina rakentaaksemme elämän, joka on tosi suhteessa luonnonvoimiin, hyvä keskinäisissä suhteissamme, kaunis luonnonvarantoja hyödyntäessämme ja reilu niitä jakaessamme. Työssämme olisi neliyhteys (*Four-in-one + 8 tuntia/päivä unta*):

Ansio työ (4t päivä/28t viikko) – opiskeleva työskentely omalla ammattialalla

Kotityö (4t päivä/ 28t viikko) – Kodinhoito, ruuanlaitto ja syöminen, lepo, keho, lapset, vanhemmat, kasvit, puutarha

Yhteiskunnallinen työ (4t päivä/28t viikko) – politiikka, yhdistystoiminta, osallistuminen, sitouttaminen kirjaaminen ja blokkaukset, voimaannuttaminen

Omaehtoinen työ (4t päivä/28t viikko) – työskentelevä opiskelu: kulttuuri, opiskelu, rentoutuminen, kuntoilu, harrastukset, luovuus. (6)

Ekologisen realismin ehdoilla toteutettu tosi, hyvä, kaunis ja reilu elämä vaatii toteutuakseen ekologista demokratiaa, siis sitä, että meillä on mahdollisuus olla mukana päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan ja kuinka mahdolliset ylijäämät hyödynnetään. ***Muuten emme opi elämän ekologisia reaalisia ehtoja, jotka meille on asetettu.***

Tehtävänä on siis demokratian laajentaminen, ei sen kaventaminen kuten hallituksenne nyt ehdottaa.

Terveisin

Matti Vesa Volanen
Emeritus koulututkija, PsT
Vantaan Pakkala

Viitteet

(1) Junkkari, 2024. Nyt mietitään miljonääreille ja yrityksille verohelpotuksia – Miten Suomi saadaan kasvuun? HS 27.09.2024

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010724265.html>

(2) Murphy, T. 2021. Energy and Human Ambitions on a Finite Planet Assessing and Adapting to Planetary Limits, eScholarship, University of California https://escholarship.org/uc/energy_ambitions

- (3) Roberts, M. 2022. Climate change and wars. <https://thenextrecession.wordpress.com/2022/04/09/climate-change-and-wars/> Haettu 10.4.2022
- (4) Korzeniewicz, R. P., Moran, T. P. 2009. Unveiling Inequality. Russell Sage Foundation. Kindle Edition.
- (5) Jokisalo, J. 2023. Ilmastokriisi, superrikkaiden ”saastuttajaeliitti” ja ympäristöliike Kulttuurivihkot <https://www.kulttuurivihkot.fi/blogit/kasparhauser/ilmastokriisi-superrikkaiden-saastuttajaeliitti-ja-ympaeristoeliike/>
- (6) Haug, F. 2009. The “Four-in-One Perspective”: A Manifesto for a More Just Life. *Socialism and Democracy*, 23:1, 119-123, DOI: 10.1080/08854300802635932 (Soveltaen)

2024 - 10

Sivistysyliopiston uusi tuleminen

- 2024-10-08 14:33

Saatteeksi: Olin eilen 7.10. mukana Taideyliopiston Teatterikorkeakoulussa keskustelussa yliopistodemokratiasta, sen tarpeellisuudesta ja merkityksestä Keskustelemassa oli mukana Hanna Kuusela (JYU, ent. TAU:n konsistorin jäsen), opiskelija Sara Pollari (Taideyliopisto, kollegion jäsen) ja emeritusprofessori Jukka Kekkonen (HY, Taideyliopiston hallituksen jäsen, ent. HY:n hallituksen jäsen). Keskustelun moderaattorina toimii professori Tuija Kokkonen (Taideyliopisto, kollegion jäsen). (1)

Tämä teema kiinnosti minua, koska olin vuonna 2010, jolloin nyt jyrkästi arvosteltu yliopistouudistus tapahtui, mukana Tieteentekijöiden hallituksessa. Äkämystyneenä uudistukseen toimitimme kirjan **Toiseksi paras? Tieteentekijät ja uusi yliopisto** (2)

”Toiseksi paras” ?? Hankkeen toimeenpanija kutsui uudistusta parhaaksi mitä yliopistoille oli koskaan tapahtunut sitten niiden perustamisen jälkeen!

Yliopistoreformin myötä yliopistoissa astui voimaan työ sopimuslaki, jonka mukaan ”työntekijän on tehtävä työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä, joita työnantaja antaa toimivaltansa

mukaisesti työn suorittamisesta. Työntekijän on toiminnassaan vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaadittavan menettelyn kanssa.” (Työsopimuslaki 3. Luku 1§).

Hyväksytyn työehtosopimuksen mukaan yliopistojen tutkimus- ja opettajakunta siirtyi pääsääntöisesti 1600 vuosituntin kokonaistyöaikaan, jolloin “työntekijä vastaa omasta työajastaan ja sen käyttämisestä työsuunnitelmassa oleviin tehtäviin. Tarvittaessa esimies ja työntekijä tarkastelevat lukukauden aikana työsuunnitelman toteutumista ja työn tuloksia kokonaistyöajan puitteissa.” (Yliopisto-TES, 5 luku, 4§).

Yliopiston työntekijöiden työtä ja toimintaa ryhdyttiin siis sääntelemään ja ohjaamaan lainsäädännöllä, joka on kehittynyt vuosikymmenten ay-kamppailussa työntekijän vallankäytön rajaamiseksi teollisen työn piirissä.

Tässä suhteessa yliopistotyöläiset asettuvat nyt siis samaan asemaan kuin kaikki muutkin palkkatyötä tekevät. Henkisen käsityöläisyyden aika on siis ohi. Työtä ei siis enää tehdä ensisijaisesti “rakkaudesta yliopistoon” tai “isänmaan parhaaksi” vaan palkan eteen.

Siten tiedon tuottamista yritetään nyt vangita teollisen tuotannon muottiin, tietoteollisuudeksi ja yliopistoa tietoteolliseksi yritykseksi.

Kuinka ollakaan keskustelussa kaivattiin paluuta sivistysyliopistoon. Osaan arvata, että pian keskustelemme jälleen humboldtilaisesta sivistysyliopistosta, Snellmannin sivistyskäsityksestä tai ”dynaamisesta sivistysyliopistosta” (Ilkka Niiniluoto).

Ilkka Niiniluoto vetosi aikoinaan kolmeen väittämään puolustaessaan dynaamista sivistysyliopistoa: “Sivistys on se, mitä jää jäljelle, kun olemme unohtaneet kaiken oppimamme” (Eino Kaila), “Sivistys tieteen kautta” ja sivistys pelastuu “jos pidämme kiinni humboldilaisesta tutkimuksen ja opetuksen vuorovaikutuksen periaatteesta”. (3)

Kaikki nämä väittämät erikseen ja yhdessä ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja osin harhaisiksi. Ja vielä kovin ikävällä tavalla: niihin pitäytyminen ja niihin vetoaminen on avannut oven yrittäjyysyliopiston kovimman mallin – käteisyliopiston – syövyttävälle vaikutukselle tutkimuksen, opetuksen ja oppimisen vuorovaikutusmuotoihin, jotka ovat sivistysprosessin kannalta keskeisiä. Tämä tarkoittaa sitä, että sivistystyölle on tapahtumassa sama köyhtyminen kuin mikä tapahtui käsityöläisten työlle modernin teollisuuden repiessä ihmiset sijoiltaan tehdastyöhön.

Teollisesta työstähän irrotettiin kysymykset todesta, hyvästä, kauniista ja reilusta ja siirrettiin nuo kysymykset tieteelle, politiikalle ja kaunotaiteelle synnytettyjen kansallisten instituutioiden piiriin. Kaikki ne välineet, joita yliopistoväki on sittemmin kehittänyt palkkatyön ja –työvoiman kurittamiseen ja hallintaan, ovat nyt tunkeutuneet *dynaamisen sivistysyliopiston* suojaverkon läpi yliopiston hallinnointiin ja itseymmärrykseen.

Käsitykseni mukaan *yliopistoinstituutio voi säilyttää oman sivistystehtävänsä vain jos se asettuu tukemaan ja vaatimaan kaiken työn – ei vain sivistystyön – sivistävää luonnetta, **sivistymistä työn kautta***. Kysymys ei siis ole enää vain sivistymisestä tieteen kautta, *Bildung*'sta (kuva+muokkaus) vaan sivistymisestä (< pellavan muokkaus) reaalisessa suhteessa luontoon, työssä ja tuotannossa.

Ronald Barnettin jo vuonna 2011 hahmottelema **ekologinen yliopisto** olisi oiva askel tähän suuntaan. Mitä tulisi tehdä, jotta yliopistomme avautuisi ja kasvaisi ekologiseksi yliopistoksi? Barnett ehdottaa mm. seuraavia toimia (4, soveltaen):

1. on kehitettävä ja päättäväisesti tavoiteltava yliopistoille strategia kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä varten.
2. Yliopistoissa tehtävä työ on siirrettävä *on-line* työksi.
3. lisättävä julkisten luentojen pitämistä ja luennot levitettävä *on-line* muodossa kaikille.
4. lisättävä työskentelyä paikallisten viranhaltijoiden ja yhteisöjen sekä kolmannen sektorin ryhmien kanssa, erityisesti sosiaalisista kysymyksistä.
5. on tarjottava neuvontaa ja ohjausta yhteiseksi hyväksi (*pro bono*).
6. on tarjottava tutkimus-, opetus- ja opintoaineistoja julkiseen käyttöön.
7. on tehtävä tutkimusta, joka käsittelee yleisiä huolenaiheita ja voivat huojentaa kärsimystä tai puutetta paikallisesti tai globaalisti.
8. on edistettävä sitä, että yliopistojen työntekijöistä kehittyy julkisia intellektuelleja, jotka hyödyntävät mielikuvitusta käyttäen mediaa käydessään julkista keskustelua ja rikastaessaan julkista tilaa.
9. jokainen opiskelijaikäpolvi on saatettava yhteistyöhön muiden maiden opiskelijoiden kanssa ja siten kehitettävä monikansallisia ja –kulttuurisia tutkimuksen, opetuksen ja oppimisen tiloja ja tilanteita. Tämä tavoitteena on kehittää opiskelijoista maailmankansalaisia (*global citizens*).

10. opiskelijoille on tarjottava mahdollisuus hyödyntää opinnoissaan yliopistokampuksen ulkopuolelle suuntautuvia opiskelijoiden sosiaalisia toimia ja hankkeita.
11. on edistettävä eri tieteenalojen keskinäisiä sidoksia ja kehitettävä ohjelmia, jotka suuntautuvat julkiseen toimintaan.
12. kun yliopistoja rahoitetaan monin osin valtion varoilla, tulee tämän mission maailmasta ja sen kehityksestä vastuun ottaminen olla ilmiselvä osa yliopistojen elämää ja toimintaa.
13. yliopistojen on liittouduttava koko maapallon mitassa edistämään ekologiseen realismiin tukeutuvaa tutkimusta ja sivistystyötä.

Kun sivistys on tietoa, tahtoa ja taitoa asettaa, arvottaa ja ratkaista *aikakauden* keskeiset haasteita *reilulla* tavalla ja kun aikakauden keskeinen haaste on nyt kiistämättömästi *ekologisen realismin* tunnistaminen ja tunnustaminen, niin edessä on aivan uskomattoman kova sivistystehtävä yliopistoille, kansakunnille ja ihmiskunnalle kokonaisuudessaan. Se ei onnistu ilman *ekologista demokratiaa*, ts. ilman että kaikki saamme olla mukana päättämässä mitä, miksi, miten, missä ja milloin tuotetaan ja kuinka mahdollinen ylijäämä hyödynnetään.

Yliopistojen sisäisen demokratian vahvistaminen ei onnistu, ellei se perustua ajatukseen kaikkien sivistävästä työstä. Työpaikka on nyt opinpaikka – kaikille!

Viitteet

(1) <https://www.uniarts.fi/tapahtumat/miksi-yliopistodemokratiaa-tarvitaan-myo-taideyliopistossa/>

(2) Volanen, M. V. (toim.) 2012. Toiseksi paras? Tieteentekijät ja uusi yliopisto. Tieteentekijöiden liitto. Olen hyödyntänyt tässä blogissa omia kirjoituksiani kirjassa.

(3) Niiniluoto, I. 2011. Dynaaminen sivistysyliopisto Sata puhetta ja kirjoitusta vuosilta 1987-2010. Helsinki:Gaudeamus

(4) Barnett, R. (2011). The coming of the ecological university. *Oxford Review of Education*, 37(4), 439–455.

Presidentti Alexander Stubb piti ulkomaanmatkojensa tavan mukaan vapaamuotoisen luennon akateemisella foorumilla, nyt Norjan BI Business School:ssa.

Hän tunnusti, että yksinapaisen, USA vetoisen maailmanjärjestyksen kääntyminen moninapaiseen suuntaan 1990 -luvun lopulla muutti politiikan tekemisen kehystä: ”**markkinat, markkinat, markkinat**” -**rahapuheen** sijaa astui ”**valtio, valtio, valtio**” -**asepuhe**:

”... voisimme alkaa etsiä päivämäärää, kun maailma alkoi muuttua moninapaiseksi. Luultavasti aloitus oli jossain 9/11 - tietämällä, jolloin länsi hylkäsi perusarvonsa, jolloin aloimme taistella terrorismia vastaan enemmän kuin vapauden puolesta, jolloin aloimme viedä demokratiaa väkisin emmekä esimerkiksi, jolloin hylkäsimme kansainväliset säännöt, instituutiot ja määräykset etujen ja turvallisuuden suojelemisen nimissä.” (1)

Nyt tämän moninapaisen maailman – Stubbille globaali Länsi, globaali Itä, globaali Etelä – voimatasapainolla pelataan:

”... globaali Länsi yrittää säilyttää, globaali Itä muuttaa ja globaali Etelä haluaa vaikuttaa järjestelmään. Ja tietysti meidän globaalissa Länessä on tehtävä päätös. Jatkammeko samalla tavalla kuin viime vuosikymmenet tai jopa vuosisadat vai aletaanko hyväksymään (embracing, syleillä) globaali Etelä täysin uudelta ja tasa-arvoisemmalta perustalta?” ... Toivon, että voimme siirtyä kohti monenkeskistä (multilateral) maailmanjärjestystä, jossa toimijuus (agency) on muuttunut ja (näjä, mvv) muutokset ovat tapahtuneet ja jossa yhteistyö on enemmän vallitseva kuin konflikti.” (1)

... siis raha- ja asepuheen sijaan jotakin aivan uutta. Miten olisi **demokratia, demokratia, demokratia** -**kohtuuspuhe**: kohtuus kaikille, kaikkialla, kaikessa, alati!

Viite

(1) <https://www.youtube.com/live/ETyKzMVPB10>

Kaksi puhetta – kaksi sukupolvea

- 2024-10-21 12:40

Aluksi haluan onnitella Minja Koskela puheenjohtajuudesta ja toivottaa menestystä haastavaa tehtävässä johtaa viherpunaista liikettä tuleville *ekologisen realismin* määrittelemille vuosikymmenille.

Samalla haluan kiittää Li Anderssonia pitkästä Vasemmistoliiton puheenjohtajuudesta, muutamista keskusteluistakin, joita olemme silloin tällöin, tosin vain ohimennen käyneet. Uudet haasteet odottavat Euroopassa, ehkäpä vielä Suomessakin, jahka kokemusta karttuu maailman menosta.

Itse olen 1970 -lukulainen, Lin näkisin 1990 -lukulaisena ja Minja on jo uudelta vuosituhannelta, 2010 -luvulta. Poliittisen heräämisen vuodet jättävät jäljet, joiden merkityksen itse ymmärtää usein vasta vuosikymmeniä myöhemmin.

Lille kysymys on *vapaudesta*:

”Kun me vasemmistossa puolustamme vapaata sivistystä, vapaata taidetta, vapaata kansalaisyhteiskuntaa, vapautta rakastaa ketä haluaa – silloin me puolustamme nimenomaan vapautta – ajatuksen, ilmaisun, politiikan ja inhimillistä vapautta. Ne eivät ole marginaalisia kysymyksiä, ne eivät ole identiteetikysymyksiä, vaan ne ovat demokraattisen ja vapaan yhteiskunnan perusteita.” (1)

Minjalle kysymys on *oikeusvaltioperiaatteesta ja ihmisoikeuksista*, kuten mm. tiivistää:

”Kansallinen turvallisuus on kyettävä yhteensovittamaan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja oikeusvaltioperiaatteen kanssa. Suomella on oikeus ja velvollisuus suojella suvereniteettiaan, mutta se on kyettävä toteuttamaan niin, että ihmisoikeuksia ei hylätä. ... Oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen on myös turvallisuuskysymys. Se varmistaa demokratian säilymisen ja yhteiskunnan vahvistumisen. Näistä tinkimisestä meillä ei ole varaa.” (2)

Molemmat ovat – kuten minä asian ilmaisen - *ekologisen realismin* kannalla. Minja toteaa, että ”talouspolitiikkaa tulisi toteuttaa ilmaston ja ympäristön ehdoilla, ei päinvastoin”. Li tekee haasteesta paljon vakavamman:

”Vasemmistoliitto kuuluu niihin puolueisiin, jotka ovat olleet edelläkävijöitä ympäristökriisien vakavuuden ymmärtämisessä. Tulevien vuosien ja vuosikymmenten aikana tämä ymmärrys tulee entistä tärkeämmäksi, kun joudumme löytämään tapoja elää ja rakentaa yhteiskuntaamme sopeutuen aiheuttamaamme ympäristökriisiin ja rajoittaen edelleen merkittävästi päästöjä. Ilmasto on jo muuttunut, kriisi on jo realisoitunut ja sopeutuminen tähän todellisuuteen tulee osaksi meidän arkea. Silti pahimmat skenariot ovat vielä estettävissä ja meidän on tehtävä kaikkemme sen eteen. ... On kyse siitä, miten *elämme, asumme, liikumme, kulutamme ja harrastamme*. On kyse yhteiskunnan perimmäisistä arvoista, siitä, mitä pidämme kaikista tärkeimpänä.” (1, kurs. mvv)

Mitä jäin miettimään?

Kumpikaan ei asettanut kysymystä *ulkopoliittisen realismin* ja *ekologisen realismin* välisestä suhteesta. Mistä siis? Nyt käynnissä olevat monet sodat, joita käydään ”voima vastaan voima” -periaatteella on keino ratkaista ekologinen kriisi ”meille ensin” -lähtökohdasta. Kysymys on siis siitä, kuinka käännämme asetelman jaloilleen: kuinka ekologisen realismin lähtökohdasta meidän on ratkaistava suvereenien kansallisvaltioiden keskinäinen taloudellinen yhteistyö.

Kumpikaan ei aseta kysymystä työn ja tuotannon – siis reaalisen luontosuhteemme – ratkaisevasta asemasta kun vastaamme ekologisen realismin haasteeseen. Ratkaisevaa ei ole vain se, miten ”*elämme, asumme, liikumme, kulutamme ja harrastamme*” vaan myös ja erityisesti se miten tuotamme ja teemme työtämme. Kysymys on siitä, kuinka toteutamme ekologisen realismin edellyttämän *ekologisen demokratian*.

Molemmat tuntuvat uskovan, että meillä on olemassa kansainvälinen oikeus ja laki, joka pystyy asettamaan ehdottomia normeja (*jus cogens*) valtioiden käyttäytymiselle mm. sodan ja rauhan kysymyksissä. Oikeus (*lawfare*) olisi siis sodan (*warfare*) ulkopuolinen, sotaa säätelevä instituutio.

Näin ei ole (3). Kysymys on siitä, voimmeko ekologisesta realismista lähtien, löytämiimme luonnonlakeihin (*natural law*) vedoten asettaa kansallisvaltioille ehdottomia normeja (*just cogens*), joista ei voi millään verukkeella tai erillissopimuksilla poiketa.

Mikä voisi olla tallainen luonnonlaki? Elämä maapallollamme on entropian ja negentropian välistä, viivyttämiseen liittyvää tasapainoilua, siis energiagradientin, hukkalämmön (entropia) ja elämänmuotojen/tapojen (negentropian) keskinäissuhteiden hallitsemista siten, että emme tapa kaikkea elämää maapallollamme kuumuuteen. Energian käytölle ja sen aiheuttamalle hukkalämmön tuottamiselle on siis asetettava ehdottomat rajat.

Luokkapoliitikka?

Minja toteaa: ” Me emme hyväksy leikkauksia elintärkeisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin, joiden heikentäminen on paitsi alueellisesti epätasa-arvoistavaa, myös erittäin kovaa oikeistolaista luokkapoliitikkaa. ... meidän vaihtoehtomme on aidosti oikeudenmukainen. Me emme tee luokkapoliitikkaa, vaan puramme luokkayhteiskunnan rakenteita takaamalla palveluiden laadun kaikkialla Suomessa”.

Minja ottaa siis jo lähtökohdaksi sen ”rakennepolitiikan”, jonka Li hallituksessa ollessaan oli oppinut hyväksi toimintamalliksi. Minja ei kuitenkaan tee ”luokkapolitiikkaa” kuten oikeisto vaan *aidosti* oikeudenmukaista ”luokkayhteiskunnan rakenteiden purkamispolitiikkaa”.

Luokkayhteiskunnan rakenteiden, siis viimekädessä *pääomasuhteen* purkaminen, ensisijassa alue- ja sosiaalipolitiikan kautta on minulle uusi ajatus. Voisimmeko ajatella, että kysymys *huolenpidosta* (care, femitarism), kysymys *työstä* (labour to work, proletarism) ja kysymys *ekologiasta* (degrowth, biotarism) ovat yhtä ja samaa kokonaisuutta, yhtä, suuren enemmistön kansanliikettä? Niin minä ajattelen.

Menestystä molemmille. Maailma ei ole vielä kukaan valmis!

Viitteet:

(1) Li Andersson: hyvinvointiamme ei määritä velkailaan koko, vaan maapallon kantokyky

<https://vasemmisto.fi/li-andersson-hyvinvointiamme-ei-maarita-velkalaivan-koko-vaan-maapallon-kantokyky/> 20.10.2014

(2) Minja Koskelan ensimmäinen linjapuhe: politiikassa on aina vaihtoehtoja

<https://vasemmisto.fi/minja-koskelan-ensimmainen-linjapuhe-politiikassa-on-aina-vaihtoehtoja/> 19.10.2024

(3) Martti Koskenniemi, alustus 14.10.2014. Ilta tieteelle, Suomalainen tiedeakatemia.

<https://enchant.fi/suomalainen-tiedeakatemia/ilta-tieteelle-lokakuu-2024>

Ukrainan rauhan hinta?

- 2024-10-28 13:27

Helsingin sanomat tänään (28.10.2024) pääkirjoituksessaan:

... on Kiinan etujen mukaista olla mukana pöydässä, kun rauhasta Ukrainaan aletaan neuvotella. ... Kiina oli Venäjän tukena, kun Putin ennen hyökkäystään Ukrainaan vaati, ettei Nato laajene. Kiinan tuella on toki hintansa. Venäjän Kiina-riippuvuuden kasvu onkin suurvaltasuhteiden dynamiikassa keskeinen muuttuja.” (1)

BRICKS maat, siis myös Kiina ja Venäjä, ovat juuri kokouksessaan sitoutuneet ”vahvistamaan monenvälisyyttä, oikeudenmukaista globaalia kehitystä ja turvallisuutta” ... ”keskinäisen kunnioituksen ja ymmärryksen, suvereenin tasa-arvon, solidaarisuuden, demokratian, avoimuuden, osallisuuden, yhteistyön ja konsensuksen” hengessä. (2)

Kuinka ollakaan, myös presidentti Stubb on ilmoittanut edistävänsä monenvälistä, yhteistyöhön pyrkivää maailmanjärjestystä. (3)

Molemmilta siis selvä ja päättäväinen EI moninapaisuudelle (multipolarity), ja KYLLÄ monenvälisyydelle (multilaterality).

Moninapaisuus viittaa alueelliseen *rakenteeseen*, josta käsin tarkastellaan toiminnallisen, funktionaalisen yhteistyön etuja ja haittoja yli rajojen. Monenvälisyys puolestaan on *strateginen* käsite, joka funktionaalisen yhteistyön etujen näkökulmasta tarkastelee niiden sopivuutta alueellisiin intresseihin. Monenvälisyydessä siis arvot eivät ole lähtökohta ja edellytys yhteistyölle vaan päätepiste, johon monenvälisyys johtaa. Monenvälisen yhteistyön lähtökohta ja riittävä ehto on intressien yhteensopivuus siten, että voidaan perustellusti olettaa niiden tukevan myös yhteisten arvojen jäsentymistä pitemmässä juoksussa. Monenvälisyys on siis strateginen väline arvoriitojen ylittämiseksi. (4)

Tämä ei kuitenkaan tarkoita – presidentti Stubbia lainatakseni – paluuta nykyisestä ”valtio, valtio, valtio” – asepuheesta 1990 -luvun ”markkinat, markkinat, markkinat” -rahapuheeseen, vaan siirtymistä ”demokratia, demokratia, demokratia” -ihmispuheeseen. Miksi?

Moninapaisuuden kannalta meret ovat muureja ja suoja ”toisia” vastaan, kun taas monenvälisyyden kannalta meret ovat siltoja yhteistyön toteuttamiseksi. Kun meret toimivat rahapuheen synnyttäminä siltoina, eriytyy maanosien rannikoiden ja sisämaan elämä, kuten mm. Yhdysvalloissa on käynyt. Kun meret toimivat siltoina asepuheelle – kuten mm. transatlanttisessa suhteessamme – ne ovat taloudellinen ja poliittinen rasite niin moninapaisuudelle kuin monenvälisyydellekin kuten NATOon liittyvä keskustelu on osoittanut.

Kun nyt HS:in mukaan olemme rakentamassa Kiinan kanssa rauhaa Ukrainaan, ja siten Eurooppaan osana *Euraasian turvallisuusarkkitehtuuria*, siis yhteisen saaremmen, maanosamme, näkökulmasta ja vielä monenkeskisesti, niin mikä on sen ”hintaa”?

Kysymys on jo asetettu Yhdysvalloissakin. *Thomas E. Graham*'in äskettäisessä kirjoituksessa oli myös viesti Suomelle: Euroopan turvallisuusarkkitehtuurin uudelleen määrittely koskee koko Naton ja Venäjän yhteistä rajaa, aina Barentsin mereltä Mustalle merelle:

”Eurooppalaiset on otettava mukaan keskusteluihin laajemmasta Euroopan turvallisuudesta, mukaan lukien mahdolliset asevalvontasopimukset jännitteiden lievittämiseksi Naton ja Venäjän välisellä rajalla, joka nyt ulottuu Barentsinmereltä Mustalle merelle. On jopa mahdollista, että Euroopan ulkopuoliset maat, kuten Kiina, joutuvat olemaan mukana loppuratkaisun takaajina.” (5)

Siten saattaa käydä niin, että sekä USA:n, Kiinan että Venäjän taholta esitetään vaatimus Suomen NATO ja DCA sopimusten avaamisesta ja sovittamisesta yhteen ”laajemman Euroopan turvallisuuden” kanssa, osaksi Euraasian turvallisuusarkkitehtuuria.

Tällöin presidentti Stubbin ajatus ja 1990 -luvun kaupallisen monenvälisyyden (markkinat, markkinat, markkinat) ja 2020 -luvun liberaalidemokratian yksinapaisen puolustamisen (valtio, valtio, valtio) keskinäisestä syysuhteesta – ensin hyvällä sitten voimalla – osoittautuu Suomen kannalta tuhoisaksi. Rahapuheen jälkeen olisi pitänyt jo Sauli Niinistön aikana siirtyä ”demokratia, demokratia, demokratia” – ihmisperusteeseen, ts. edistää päättäväisesti ETYK:in luomaa perustaa maailmanlaajuisesti eikä vain juhlapuheissa.

Maksammeeko siis hintaa Ukrainan – ja siis Euroopan ja Euraasian – rauhasta edistämällä uutta turvallisuusarkkitehtuuria vai tuhoamalla sen edellytyksiä omilla oletuksillamme ”arvoista” ja ”realismista” 1990 -luvun liberaalidemokratian nimissä. Liberaalidemokratiaa ei haasta vain perinteinen ulkopoliittinen realismi vaan ja erityisesti nyt ekologinen realismi, joka vaatii meiltä liberaalidemokratian laajentamista ekologiseksi demokratiaksi. Puhetta demokratiasta kansallisesti, Euroopassa ja maailman mittassa, mm. YK:ssa tarvitaan - ja paljon.

Viitteet

(1) Helsingin Sanomat 2024. Pelot ja huolet varjostavat Stubbin vierailua Kiinassa. Pääkirjoitus 28.10.2024

<https://nationalinterest.org/feature/america-must-lead-negotiations-end-ukraine-war-213296>

(2) XVI BRICS Summit Kazan Declaration Strengthening multilateralism for just global

Development and security

<http://static.kremlin.ru/media/events/files/en/RosOySvLzGaJtmx2wYFv0lN4NSPZploG.pdf>

(3) ks. esim. <https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/markkinat-valtiot-demokratia-ja-kohtuus/>

(4) ks. esim. Kortunov, A. 2024. International Multilateralism in a Non-Hegemonic World Horizons winter 2024 issue 25.,

Malamud, A., Viola. E. 2021. Multipolarity is in, multilateralism out Rising minilateralism and the down grading of regionalism.

in Nolte & Weiffen (eds.) Regionalism Under Stress: Europe and Latin America in Comparative Perspective. Routledge

(5) Graham, T. E. 2024. America Must Lead Negotiations to End The Ukraine War. The National Interest 21.10.2024

<https://nationalinterest.org/feature/america-must-lead-negotiations-end-ukraine-war-213296>

2024 - 11

Stubb ja Scholz - yhteinen aloite! -

2024-11-05 10:10

HS: kertoo tänään (5. 11. 2024) POLITICO -lehteen viitaten:

”Saksan liittokanslerin Olaf Scholzin taustajoukoissa pohditaan ”Suomen mallia” Ukrainalle sodan lopettamiseksi” ... Ukrainan pitäisi pysyä liittoutumattomana Naton ulkopuolella.” ... Saksan on tarkoitus tuoda muita valtioita, kuten Kiina, Intia ja Brasilia, yhteen rauhanratkaisun löytämiseksi.”

HS lisää, saksalaisen tutkija Gustav Gresselin haastattelua siteeraten, että ”He [Scholzin esikunta] eivät tiedä, miten suuria uhrauksia Suomi on joutunut tekemään. Tämä ehdotus on esillä, koska he eivät tajua historiaa.”

Kuka ei nyt tajua historiaa?

Ehkäpä tutkija Gustav Gressel elää menneessä maailmassa, HS:n myötäilemänä. He siis elävät vielä EUR-transatlanttisessa maailmassa, kun Olaf Scholz kumppaneineen rakentaa jo EURAASIA-transatlanttista

turvallisuusarkkitehtuuria, jossa Euraasiassa, kuten Yhdysvalloilla nyt, on myös meret ympärillään joko turvamuurina tai siltana tulevaisuuden rakentamisessa.

Tällöin erityisesti Ukrainan ja Suomen asemassa ei ole kysymys eturintamasta/harmaasta vyöhykkeestä Idän ja Lännen välillä, vaan asemastamme Euraasian, Afrikan, Etelä-Amerikan ja Pohjois-Amerikan geopolitiikassa.

Kun presidenttimme Alexander Stubb tunnetusti kutsui myös Kiinaa vastuuseen Ukrainan, siis Euroopan turvallisuudesta ja kun hän myös on toistuvasti todennut, että globaali Etelä ratkaisee maapalomme tulevaisuuden, niin johdonmukaisuuden vuoksi – jota hän myös toistuvasti korostaa – hänen tulisi nyt astua julkisuuteen puolustamaan ja kehittämään Suomen näkökulmasta Olaf Scholzin taustajoukkojen ajatuksia ETYK:n perinteen pohjalta.

Viite

Turtiainen, S. 2024 Saksan johto sovittaa Ukrainalle ”Suomen mallia”, lähteet kertovat – Tutkija: ”He eivät tajua historiaa” HS 4.11. <https://www.hs.fi/kirjeenvaihtajat/art-2000010809069.html>

Pieleen meni, jälleen kerran, Aleks!

- 2024-11-06 15:15

Ossi Kurki-Suonio Iltalehti 05.11.2024

”Stubb jyrkkänä Ukrainan suomettamisesta: ”Unohtakaa!”

Tasavallan presidentti Alexander Stubb sanoo, että Ukrainan suomettaminen edistäisi vain etupiirijattelua.

Nyt tiistaina Stubb jälleen korostaa, kuinka suomettuminen ja ajatus etupiireistä kuuluu menneeseen maailmaan. Hänen mukaansa Ukrainalla on ”täysi oikeus määrätä omasta suvereniteetistaan” ja ”sillä on vapaus solmia omia liittolaissuhteita”.

– Suomettamisesta haettava malli ei näitä takaa ja sen käsitteen tuominen keskusteluun Ukrainan kohdalla on kyseenalaista vähintään kolmesta syystä, Stubb aloittaa ja jatkaa tyylilleen uskollisena:

”Ensimmäinen on, että se asettaa kyseenalaiseksi koko eurooppalaisen turvallisuusarkkitehtuurin. Toinen syy on se, että se ei tue turvallisuus- ja puolustuspoliittista valinnanvapautta ja kolmas on se, että se edistää etupiirijattelua.”

Eikö juuri NATO edusta par excellence USA:n transatlanttista etupiiriä Euroopassa? Kuten hyvin tiedämme Ukrainalla ei ole ollut ”täyttä oikeutta määrätä omasta suvereniteetistaan” eikä ”vapautta solmia omia liittolaissuhteita” koskaan toisen maailmansodan jälkeen. Paikalla on aina ollut molemmat suurvallat liittolaisineen päättämässä heidän puolestaan. Kuten nytkin. Siihen on saatava muutos!

Nyt ei ole kysymys etupiirijattelun edistämisestä vaan sen purkamisesta. Eurooppalainen turvallisuusarkkitehtuuri on sovittava yhteen Euraasian turvallisuusintressien kanssa. Onhan Kiinaa ja Intiaa jo kaivattu avuksi rauhan määrittämiseksi Ukrainan sodassa.

Eurooppa ei ole enää vain transatlanttinen vaan se on myös osa transvälimeristä, transtyynivaltameristä ja transjäämeristä turvallisuusarkkitehtuuria, siis vaatimaton Euraasian osa Afrikan, Etelä- ja Pohjois-Amerikan ja Euraasian keskinäisessä geopolitiikassa, jota haastaa nyt yhteinen eksistentiaalinen uhka – ekokatastrofi.

Stubb on itse asettanut – ja hyvä niin - kyseenalaiseksi ”eurooppalaisen turvallisuusarkkitehtuurin” korostaessaan tarvetta siirtyä moninapaisesta maailmanjärjestelmästä monenkeskiseen järjestelmään ja toivoessaan Kiinaa mukaan Ukrainan rauhanprosessiin.

Samanaikaisesti ei kuitenkaan voi – jos haluaa säilyttää integriteettinsä ja uskottavuutensa – pelotella ”suomettumisen” paluulla. Mikään historiallinen tilanne ei palaa sellaisenaan takaisin.

Kysymys on siitä miten voisimme kääntää ”suomettumisen” juurilleen. Eihän meitä ”suometettu” vaan ”suometimme” itsemme osaksi Pohjoismaita ja Eurooppaa ja samalla rakensimme Eurooppaa itsemme näköiseksi ETYKin kautta. Nyt olisi tehtävänä pohjoismaistaa koko maailmaa. Eikä aikaa ole paljon.

Viite

<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/783a0cf2-c84b-45be-8f06-016ba92ac835>

Demokratian aika ja paikka

- 2024-11-07 13:12

*Saatteeksi: Suuresti arvostamani Timo Miettinen on juuri julkaissut uuden kirjan **Demokratian aika***

(*Teos*). Se on erinomainen katsaus demokratia-ajatuksen kehityksestä ja asemasta länsimaisessa aatehistoriassa. Suosittelen sitä kaikille. Laitan alle joitakin ensihavaintojani kirjan ajatuksenkulusta.

Tiivistän aluksi Timo Miettisen kirjan *Demokratian aika* ydinajatuksen seuraavasti:

Demokratia on mahdollista vain ja vain jos historiaa ei tarkastella jumalallisena, luonnon- tai kulttuurihistoriallisena välttämättömyytenä tai pakkona vaan enemmän tai vähemmän satunnaisten tapahtumien ketjuna.

Jos jotain voimme oppia kulttuurihistoriasta niin se on se, että tämä sattumanvaraisuus avaa meille mahdollisuuden harjoittaa tavalla taikka toisella poliittista harkintaa sen suhteen mitä teemme tai jätämme tekemättä. Emme siis voi tätä harkintaa tehdessämme vedota jumalan-, luonnon- tai historialakien määrittelemään yhteen tai toiseen tulevaisuuteen, oli se sitten taivaallinen, historiallinen tai maallinen.

”Jos demokratialla on jokin suhde historiaan, merkitsee se menneisyyteen kuuluvan *ainutkertaisuuden vaalimista*”: ”Se, minkä ihminen hetkessä hylkää, sitä yksikään Ikuisuus (Ewigkeit) ei anna meille takaisin” (Friedrich Schiller). Inhimillisen vapauden tunnistaminen yksittäisissä tilanteissa on avainasemassa tulevaisuuden ymmärtämisessä.

Demokratian ero totalitarismiin on ennen kaikkea siinä, että demokratian sisältämä ajatus mahdollisuudesta ”aloittaa maailma uudelleen” ei ole milloinkaan yksiniittinen vaan se rakentuu menneisyydestä oppimisen moninaisuuteen.

Meidän ei tule hylätä hetken suomia mahdollisuuksia, sillä silloin ne on ikuisesti menetetty. Kysymys ei siis ole siitä, että uhrautumalla ja alistumalla jumal-, luonnon- tai historialaeille luopuisimme hetkellisesti elämän moninaisuudesta paremman tulevaisuuden toivossa (*Hoffnung*) vaan juuri päinvastoin: historian sattumuksista on opittava, jotta tulevaisuus avautuisi meille aina uudella, aikakauden edellyttämällä tavalla.

Politiikkaa tehdään siis ajassa. Kysymys ei ole vain ”maailman muuttamisesta” vaan ja ennen kaikkea ”ajan muuttamisesta” (Giorgio Agamben), siis ajan ja paikan keskinäissuhteen uudelleen jäsentämisestä. Aika ei luo paikkaa, eikä paikka aikaa, siis henki (*Geist*) ei luo maailmaa (*Welt*), eikä maailma henkeä, vaan ihmisen on alati työstettävä maailmanhenkeä (*Weltgeist*) aikakauden asettamien ehtojen mukaan

- tai kuten itse asian ilmaisen: Sivistys on tietoa, tahtoa, taitoa asettaa, arvottaa ja ratkaista aikakauden haasteita reilulla tavalla.

Maailmanhenki nyt

Miettiselle viimeaikaisia maailmanhengen tulkintoja edustavat ”1900-luvun liberalismille ominainen historiattomuus”, ”populismien edustama nostalgia, jolle ominaista on halu palata kadotettuun menneisyyteen ja sen autuuteen” ja ”autoritaaristen hallintojen edustamaan käsitykseen historiasta uhrikertomuksena”. Ne edustavat kukin omalla tavallaan ”poliittisen mielikuvituksen kriisiä ja historian sattumanvaraisuuden katoamista.”

Tämä listaus on yllättävä. Liberaalidemokratia viittaa itsetyytyväisesti vain itseensä, populistinen nostalgia kultaiseen menneisyyteen ja uhrikertomus jo koettuun kärsimykseen. Tulevaisuus on hävitetty nykyhetkeen tai se ”lähestyy meitä takaapäin”.

Miksi liberaalidemokratia menettää otteen historiaan ja siten tulevaisuuteen? Tämä puheeseen ja äänestämiseen perustuvan aikakokemuksen *tila (polis)* on ulkoisessa suhteessa sekä taloudenpitoon (*oikos*) että vaihtoon (*agora*). Poliittisen aikatilän *ainutlaatuisuus* perustuu juuri tähän: itse kunkin omakohtaiset kokemukset ovat kiistämättömiä ja ne ovat julkisesti puolustettavissa ilman että niillä olisi välitöntä sidosta niiden synnyn tai toteuttamisen ehtoihin, edes niihin, jotka olemme jo tieteen tai kaunotaiteen piirissä (*schole*) kokemuksen kautta jo oppineet ja kirjanneet talteen.

Toisin on työn ja tuotannon piirissä (*oikos*). Vaikka tämä reaalisen suhteemme luontoon on itse kullekin omakohtainen, niin sen ehtona olevat tekijät – kuten työn kohde, työvälit, työnjako ... – perustuvat pikemminkin toistuvuuteen ja luotettavuuteen, ei sattumanvaraisuuteen tai ainutlaatuisuuteen. Historia on alati läsnä mitä moninaisimpien *välitysten kehityksen* kautta: käsityökalusta on kehittynyt nyt jo kokonainen maailmanlaajuinen tuotantokoneisto työn tekijän ja kohteen välille.

Vaihdon piirissä (*agora*), siis markkinoilla, kysymys ajasta asettuu tulevaisuuden kautta. Tulevaisuuden *pääomittaminen (capitalization)* – kuten sitä tätä nykyä kutsutaan – tarkoittaa juuri nykyisen sitomista toivottuun tulevaan ja tulevan realisoitumisen aikatauluttamista olettaen lähtökohtaisesti luonnonvarantojen rajattomuus ja keskinäinen vaihdettavuus. Tulevaisuuden pääomittamisella ei ole mitään rajoitusta, koskapa lupauksilla, siis rahalla, ei ole tätä nykyä määrällistä ylärajaa. Niinpä enää ei ajatella vain, kuinka vaihtaa tavara rahan avulla toiseen tavarahan (tavara → raha → tavara), eikä edes niin, että kuinka hankkia lisää rahaa tuottamalla tavaroita (raha → tavara → enemmän rahaa), vaan pikemminkin niin kuinka luvata jotain, jotta saisi lisää lupauksia (raha → lisää rahaa). Tätä kutsutaan – tai ainakin minä kutsun – keskuspankkivetoiseksi finanssikapitalismiksi.

Entäpä sitten tiede ja kaunotaide (*schole*), jonka piirissä Miettinenkin elää ja liikkuu? Siellä on tuotu esiin viime vuosikymmeninä esiin aivan uudenlaista ainutlaatuisuutta, johon Miettinen ei viittaa. Se on antamassa – niin väitän – maailmanhengelle aivan toisen mittakaavan tulkintaperusteen kuin mihin Miettisen kolme - liberalismi, populismi, uhrihenki – meitä sitovat.

Tämän historiallisen aikakokemuksen ainutlaatuisuuden perustana on *luonnonhistoriallinen ainutlaatuisuus*. Kysykäämme: miksi tämä pienen pieni maailmankaikkeuden maajyvänen on meille niin *bioystävällinen*? Koska olemme luonnon luomia, mitä moninaisempien yhteensattumien myötä. Luonnon pitkää, suurta historiaa ei tulisikaan tarkastella vain Newtonin vaan myös Darwinin hengessä.

Elämä on energia gradienttien synnyttämien muotojen (*negentropy*) ja niiden purkautumisen (*entropy*) välisen pitkällisen kehityksen tulos; kehityksen, joka olisi saattanut jäädä kehittymättä tai kääntyä monille muillekin poluille. Elämän mitä moninaisimmat muodot ovat hidaste eivät päätepiste. Siten kaiken ihmisen toiminnan, erityisesti taloudellisen toiminnan, on pystyttävä hallitsemaan toiminnasta syntyvän hukkalämmön (*entropia*) ja elämän/yhteisömuotojen (*negentropia*) keskinäissuhdetta siten, että olosuhteet tällä maajyväsellämme säilyvät elinkelpoisena. Jos emme tässä onnistu, niin muutamassa sadassa vuodessa - siis historiallisessa silmänräpäyksessä – valtameremme alkavat kirjaimellisesti kiehua. Sitä emme tosin ole enää näkemässä.

Siten ei ole niin kuten Miettinen toteaa Mark Twainia siteeraten että ”nykyisyyden kaleidoskooppiset yhdistelmät näyttävät usein rakentuvan antiikin legendojen katkelmista” – siis Prometeuksen, Epidemuksen, Apollon ja Dionysoksen uusista frakmentaarisista koosteista. Ei. Syyt ovat syvemmillä.

Lähtien klassisen maailman neljästä ajatussiilosta – *schole/polis/oikos/agora* – kuten Miettinenkin kirjassaan oivallisesti kertoo, Aika irrotettiin Paikasta, Isä taivaan Äiti Maasta, Henki Luonnosta ja viimein Ihmishenki Historiasta. Hengen kuolema?

Jos lähdemme liikkeelle *luonnonhistoriallisesta ainutlaatuisuudesta* politiikan aikatilan ainutlaatuisuuden sijasta, joudumme suhteuttamaan antiikin ajatussiilot ja niiden toimintamuodot – *theorie/praxis/poiesis/charisma* – toisiinsa ekologisen realismin ehdoilla. Siten kysymykset todesta/hyvästä/kauniista/reilusta on ratkaistava suhteessa toisiinsa. Se tarkoittaa, että emme voi paeta liberaalidemokratian historiattomaan kuplaan vaan se on avattava (luonnon)historialle ja siten tulevaisuudelle. Tämä tarkoittaa – minulle ainakin – ekologisen demokratian toteuttamista.

Meidän tulee siis jokaisen henkilökohtaisesti olla mukana päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan ja kuinka negentropia/entropia -suhteesta huolehditaan kestäväällä tavalla. Kysymys ei siis enää olisi pääomittamisesta – yksityisestä tai julkisesta – vaan yhteisöllistymisestäämme (*communalization*) osaksi maapallon ohutta elämän tekstuuria.

Neljä kertomusta tuhosta, neljä ratkaisuyritystä

- 2024-11-15 13:30

Saatteeksi: Viime aikoina yhteiskunnallinen keskustelu on saanut uusia piirteitä. Tietoisuus ympäristökatastrofin "luonnonvoimaisesta" etenemisestä, sen tuhoisuudesta ja käytettävissä olevan aikakauden lyhydestä on asettanut kysymyksen, josko kuluttajan roolissa tehdyt elämänmuutokset eivät riitä alkuunkaan, vaan asiaan pitää tarttua myös kansalaisena ja erityisesti myös työntekijänä. Kysymys kuuluu silloin: mihin tulisi tarttua ja kenen? Tällöin narratiivit, kertomukset "ympäristökurimuksen" syistä ja seurauksista ovat keskeisessä asemassa. Niistä alla muutama ajatus. Ensin kertomuksista ja seuraavassa jaksossa ratkaisuista.

Yllättäen tieteen edustaja, Helsingin yliopiston ympäristömuutoksen professori Atte Korhola toteaa kirjassaan "Tämä Ihmisen luonto":

"Tieteen ja teknologian yhdessä luoma "teknokraattinen paradigma", jossa maapallo nähdään vain hyödyn ja jatkuvan kehityksen raaka-ainevarastona, on vahingollinen ympäristön ja ihmiskunnan hyvinvoinnille. Niin raadolliselta kuin se kuulostaakin, ilman tiedettä ja innovaatioita emme olisi siinä ympäristökurimuksessa, missä nyt olemme." (1)

Tiede ja innovaatiot (in-nova < uuteen), nekö nyt sitten ovatkin syypäitä ekologiseen katastrofiimme? Eikö niitä ole pidetty meidän pelastajinamme, eikä tuhoisina voimina!

"Teknokraattinen paradigma", siis tekniikka ja valta (techno + cracy) ovat rintarinnan (para+dicere) vieneet meidät "ympäristökurimukseen". Maapallo on "raaka-aine varasto"? Kenen ja miten ihmeessä? Suhde luontoon on siis täysin ulkopuolinen, siis mekaaninen. Kuka tällaista kertomusta, narratiivia, ylläpitää?

Käsitystämme nykyisestä *aikakaudestamme* kehystää tätä nykyä muutama kertomus, tulkintanarratiivi, joilla kaikilla etsitään perusteita sille ja seurauksille, tekemisille ja tekemättä jättämisille. Christophe Bonneuil listaa neljä keskeistä narratiivia (2):

- (1) naturalistinen kertomus – ihmislaji
- (2) luonnon ylittämiskertomus - tekniikka
- (3) ekokatastrofaalinen kertomus - ekosfääri
- (4) kapitalismin ylittämiskertomus - kapitalismi

Siis mitä? Tiivistän hieman muokaten Bonneuil'in katsauksen tähän alle:

Kertomus ihmislajin luonnollisesta kehityksestä

”Inhimillisen kehityksen ymmärtäminen pitkästä menneisyydestämme metsästäjäkeräilijöinä Suureen kiihtyvyyteen toisen maailmansodan jälkeen aina 2000-luvulle saakka tarjoaa olennaisen kontekstin ymmärtää muutosta luonnonvarojen hyödyntämisestä koko ekojärjestelmän hallintaan. Ihmiskunnasta on tullut geologinen voima. ”Antroposeeni” ei ole vain ”ihmisen” hetki maapallon historiassa; se on myös hetki ihmiskunnan historian ymmärtämisessä. Biologinen ryhmä, kuten 'laji' tai 'populaatio', jotka ovat kantaneet paikallisia kulttuuriarvoja ja tekevät omakohtaisia sosioekonomisia ja teknisiä ratkaisuja, on selittävä voima ihmiskunnan historian ymmärtämisessä.”

Kertomus luonnosta irtautumisesta

”Uusi ympäristöliike – toisinaan kutsutaan ekomodernismiksi, toisinaan ekopragmatismiksi – joka tarjoaa positiivisen näkemyksen ympäristöstämme, hylkää romanttiset ajatukset luonnosta epätieteellisenä ja taantumuksellisenä ja omaksuu kehittyneitä teknologioita, myös tabuja, kuten ydinvoimaa ja geneettisesti muunnettuja organismeja, mikä on tarpeen ihmiskunnan ekologisen jalanjäljen vähentämiseksi ... Ihmisen valtavan ja jatkuvan vaikutuksen tunnustaminen johtaa nyt ekologisen tieteen ja luonnonsuojelun kokonaisvaltaiseen uudelleenajatteluun, joka siirtää ihmiset pois äskettäin koskemattoman luonnon tuhoajista ja ihmiskunnan roolista biosfäärin jatkuvana ja pysyvänä hoitajana.”

”Luonto ei enää pyöritä maapalloa. Me teemme sen. Se on meidän valintamme, mitä täällä tapahtuu. ... Luonto on kuollut, kaikki on ihmisen rakentamaa. Runsaudensarven unelmaa toteuttaen suunnitellaan planeetta uudeksi Atlantikseksi ilman vaihtoehtoja tai rajoituksia. ”Olemme ylpeitä planeetastamme, jonka luomme antroposeenissa”.

Kertomus ekokatastrofista

”Tämä kertomus ei johda meitä kohti parempaa elämää, tietoa, elämänhallintaa vaan kohti rajoja, käännekohtia, romahdusta, väkivaltaa ja sotia. Teollisen elämäntavan romahtamisen mahdollisuuden tunnustamisesta ja kasvun rajojen hyväksymisestä tämä kertomus avaa tässä mahdollisuuden osallistuvampaan politiikkaan ja uuteen kasvun jälkeiseen kestäväään yhteiskuntaan, jossa elämä perustuisi alempaan ja yksinkertaisempaan aineelliseen ja energialliseen perustaan, joka perustuisi nautinnollisempiin, merkityksellisempiin ja tasa-arvoisempiin yhteisöihin. On entistä enemmän keskityttävä paikallisuuteen, jossa yhteisöt elävät yhdessä, eikä vain globaaliin tasoon ainoana relevanttina poliittisena mahdollisuutena suunnitella demokraattisesti siirtymää.”

Kertomus kapitalismin jälkeisestä yhteisöllisyydestä

”1970-luvulla Immanuel Wallerstein kehitti maailmanjärjestelmän -käsitteen kiinnittääksemme huomiomme talouden globalisaation epäsymmetriaan ja epäreiluun työnjakoon. Lajien sijaan pääomasuhde nähdään muutosvoimana. Pääoman arvo on kasvanut noin 134-kertaiseksi vuodesta 1700, kun taas ihmisväestö on kasvanut noin 10-kertaiseksi. Tämän kertomuksen mukaan geologisen käänteiden oleellisia kausaaliveoimia ovat eriytymättömän väestön ja talouskasvun sijaan kapitalistisen ekspansion logiikkaan liittyvät tyhjentämisen ja kaupallistamisen prosessit sekä imperialistisen herruuden mekanismit. Kysymys on siis ”kapitaloseenistä”, joka alkoi 1500-luvulla eurooppalaisen kapitalistisen laajentumisen myötä, ja sen ylittämistä.”

Kysymys olisi siis ensi sijassa *joko* luonnollisen lajikehityksen uudesta vaiheesta, *tai* ihmislajin itsemäärittelystä luonnosta riippumattomaksi, *tai* ekosfäärin rajojen tunnustamisesta ja tunnustamisesta *tai* pääomasuhteen määrittämisestä ihmisten keskinäisistä taloudellisista valtasuhteista.

Ensimmäisen narratiivin lähtökohtana on siis lajin luonnollinen, orgaaninen kehitys, toisen luontosuhteen mekaaninen kehitys, kolmannen ekosfäärin luontosidonnainen energeettinen kehitys ja neljännen lupaus luonnon rajoituksista riippumattomasta, lisääntyvästä kulutuksesta.

Kertomukset sisältävät kuitenkin hyvin erilaisen tulkinnan Luonnosta. Kun kertomus ihmislajista sitoutuu perinteelliseen Darwinin lajienkehitykseen, niin kertomus ekosfääristä lähtee energiavirtauksista, kaaosteoriasta, keikahduspisteistä ja entropiasta (hukkalämpö), jotka asettavat ehdot myös eliölaajien kehitykselle.

Kun kertomus luonnonylittämisestä sitoo yhteen kielen, siis tieteen ja koneen kehityksen asettamalla luonnon sivuun, niin kertomus kapitalismin ylittämistä asettaa tehtäväksi sitoa kieli ja Luonto yhteen luonnontekstuuriksi, jossa sisäisen luonnon ja ulkoisen luonnon välitys (commoning) tukevat kestäväällä

toinen toistaan. Aivo- ja maapellot viljellään (*culture*) transduktiivisesti, toisiaan kehittävällä tavalla. Nämä kaksi kertomusta on myös normatiivisia, ts. kieltä, siis teoriaa ei ole kehitetty vain sen pohjalta, miten asiat ovat vaan erityisesti siten, että saamme myös käsityksen myös siitä mitä olisi tehtävä ja mitä olisi syytä jättää tekemättä.

Ratkaisumalleja löytyy vähintäänkin neljä, yksi lähtee Kielestä, toinen Luonnosta, kolmas Entropiasta, neljäs vallanjaosta, Demokratiasta. Atte Korholan ”Tieteen ja teknologian liitto” ”ympäristökurimuksemme” syynä jättää kysymättä ja siten jää ilman vastausta: Kuka ja miten ihmeessä – nyt?

Viitteet

(1) Korhola, A. 2022. Tämä ihmisen luonto. Kustannusosakeyhtiö Otava

(2) Bonneuil, C. 2015. THE GEOLOGICAL TURN Narratives of the Anthropocene

in Hamilton C, Gemenne F. & Bonneuil C., dir., The Anthropocene and the Global Environmental Crisis: Rethinking Modernity in a new Epoch, Londres, Routledge, 2015, 15-31. Olen jonkin verran muokannut Bonneuil'in esitystä sopivaksi tähän kehykseen.

Kirjallisuutta

Bryan, D., López, J., Virtanen, A. 2023. Protocols for postcapitalist expression Agency, finance and sociality in the new economic space. Economic Space Agency. Autonomedia/Minor Compositions.

Hosseini, S. A. H., Gills, B. K. 2024. Capital Redefined A Communist Value Theory for Liberating Life. Routledge.

Korhola, A. 2022. Tämä ihmisen luonto. Kustannusosakeyhtiö Otava

Kuusi, O., Rouhinen, S. & al. 2024 Uusi eloonjäämisoppi. INTO kustannus.

Patomäki, H. 2023. World Statehood: The Future of World Politics. Springer.

Stiegler, B. (Ed. with the international collective) 2021. Bifurcate 'there is no alternative' (trans. Daniel Ross) Open humanities press.

Ekologisen sivistyksen vientihanke

- 2024-11-21 16:36

*Saatteeksi: Suomessa on menossa sivistyksen teemavuosi 2024. Teemavuoden tavoitteena on tehdä **Sivistyksestä** suomalainen vientituote **Saunan ja Sisun** rinnalle. Toden totta: suomenkielisen sanan **sivistys** etymologia on aivan poikkeuksellinen. Se viittaa reaaliseen suhteeseemme luontoon, siis työn sivistävään luonteeseen, alun perin pellavan muokkaukseen. Saksankielinen sana **Bildung** taas viittaa kuvan muokkaukseen, alun perin kysymys oli siitä, kuinka itse kukin työstää itselleen mittapuuksi Jumalan kuvan. Englannin kielessä ei ole tälle sivistys käsitteelle kunnan vastinetta. Meillä olisi siis mahdollisuus tehdä merkittävä maailmanvalloitus Sivistyksellä!*

Maailman taloudellinen toiminnan keskus on palautumassa maailman väestölliseen painopisteeseen, josta se lähti kulkemaan 1600 –luvulla kohti Eurooppaa Valistuksen, tieteen ja tekniikan kehityksen myötä syntyneen teollisen vallankumouksen innoittamana; kumouksen, joka ei olisi ollut mahdollista ilman, että eurooppalaiset samalla alkoivat hamstraamaan halpoja raaka-aineita, halpaa ruokaa, energiaa ja työvoimaa ylt' ympäri maailmaa.

Tästä kaupan epätasapainosta kehittyi sittemmin globalisaation rakenteellinen perusta, joka on jatkunut tähän päivään saakka ja josta pohjoinen Länsi ei ole valmis vieläkään luopumaan, koskapa ns. ”Vihreä siirtymä” edellyttää mitä moninaisimpien raaka-aineiden uusjakoa pohjoisen Lännen hyväksi.

Nyt Valistuksen hedelmistä tieto ja tekniikka on omaksuttu ja otettu käyttöön hämmästyttävällä vauhdilla ja etevyydellä juuri noissa väestörikkaissa maissa. Globaalinen talouden kasvu on keskittynyt Tyynen valtameren rantamille. (1)

Luulisi, että me valistuksen lapset olisimme ylpeitä ja iloisia siitä, että tiede ja teknologia etenee harppauksittain ympäri maailmaa. Mitä vielä. Pohjoinen Länsi, joka määritteli globalisaation säännöt omista intresseistään lähtien, sätii nyt monia näistä kehittyvistä maista väittäen, että ne toimivat ”autoritääriseltä” perustalta toisin kuin me, jotka edustamme ”demokratiaa”. Tämä puolestaan antaa meille oikeuden määrittää, mikä kansakunta on suvereeni ja mikä ei, kansakuntien historiasta tai koosta piittaamatta.

Kun rahalla puhuminen – taloudellinen globalisaatio – ei päättänytkään historiaa liberaalidemokratian päätepsäkille, tuli aseiden vuoro puhua. Ajatuksellinen käänne tapahtui Yhdysvalloissa jo 1990 -luvulla. Euraasian patoaminen kääntyi taloudellisesta kilpailuasetelmasta valtiolliseksi turvallisuuskysymykseksi. Miksi? Havaittiin, että ulkopoliittisen realismin implisiittisesti oletama taloudellisen kasvun rajattomuus ei olekaan mahdollista ekologisista syistä. Meidän on tavalla tai toisella jaettava keskenämme maapallon rajalliset luonnonresurssit. Ekologinen eikä ulkopoliittinen realismi alkoi määrittää politiikkaa.

Mikä on sitten toiminnallinen johtopäätös? Sanommeko maailman suurelle enemmistölle: Sorry, te ette voi kulkea samaa tietä kuin me olemme kulkeneet. Se on ekologisesti mahdotonta. Meidän elämäntapamme ei ole kyseenalaistettavissa ja teemme kaikkemme, että sen vaatimat luonnonresurssit ovat meidän käytettävissä, olivatpa ne sitten missä päin maailmaa tahansa.

Euraasian patoamisen tavoitteena on tällöin Euraasian ja siellä olevien kansallisvaltioiden murtaminen, paloittelu ja sitä kautta siellä olevien luonnonvarantojen saattaminen pois kansallisesta hallinnasta. Kysymys olisi siis puhtaasta talouden ja ympäristön suhteesta välittämättä mitä siitä yhteiskunnallisesti seuraa – toisille.

... vai sanommeko: Ekologinen realismi edellyttää, että sekä kansakuntien kesken että kansakuntien sisällä luonnonvarantojen jako, hyödyntäminen ja käyttö on ratkaistava perustavanlaatuisesti uudelleen. Meidän, siis pohjoisen Lännen elämäntapa ei ole eikä voi olla esimerkki ja etenemisen malli. Jotta voisimme uudelleenrakentaa suhteemme luontoon – sekä sisäiseen että ulkoiseen – on meidän perustavanlaatuisesti muutettava talonpitoamme, siis vuorovaikutustamme luonnon kanssa, talouden pelisäännöt.

Kaiken perustana on kysymys energiasta. Elämä on energia gradienttien synnyttämien muotojen (*negentropy*) ja niiden purkautumisen (*entropy*) välisen pitkällisen kehityksen tulos; kehityksen, joka olisi saattanut jäädä kehittymättä tai kääntyä monille muillekin poluille. Elämän mitä moninaisimmat muodot ovat hidaste eivät päätepiste.

Siten kaiken ihmisen toiminnan, erityisesti taloudellisen toiminnan, on pystyttävä hallitsemaan toiminnasta syntyvän hukkalämmön (*entropia*) ja elämän/yhteisömuotojen (*negentropia*) keskinäissuhdetta siten, että olosuhteet tällä maajyväselämme säilyvät elinkelpoisena. Jos emme tässä onnistu, niin muutamassa sadassa vuodessa – siis historiallisessa silmänräpäyksessä – valtameremme alkavat kirjaimellisesti kiehua. Sitä emme tosin ole enää näkemässä. Energian käytön *suunnanmuutos* on tapahduttava parissa vuosikymmenessä, ei vuosisadassa.

Ongelma on, miten liberaalidemokratiamme on sovittavissa yhteen ekologisen realismin kanssa, ts. kuinka itse kunkin henkilökohtainen ja paikallinen toiminta saadaan sovittua yhteen ”ulkoapäin” - siis luonnosta - tulevan *rajoitteen* kanssa? Kuinka tuo rajoittava viesti siirtyy yksilökohtaiseksi, kulttuuriseksi ja talouden *sisäiseksi* ehdoksi?

Taloudenpidossa kysymys ei siis enää olisi yksityisen tai julkisen pääomittamisen (*capitalization*) kautta tehdyistä tulevaisuuden rajattoman kasvun lupauksista ja niiden rahallisesta arvottamisesta vaan yhteisöllistymisestämme (*communalization*) osaksi maapallon pinnan ohutta elämän tekstuuria.

Tämä tarkoittaa, että **jokaiseen taloudelliseen transaktioon on upotettava ehto, joka määrittää ne entropian/negentropian -muutokset, jotka on transaktion myötä toteuduttava**. On siis tehtävä perustavanlaatuisen muutos kaikessa taloudellisessa toiminnassa ja ennen kaikkea *kirjanpidossa*.

Ja toiseksi: jotta itse kukin oppisimme – siis *sivistyisimme* - omassa reaalisessa luontosuhteessamme mikä on mahdollista ja mikä ei, meidän tulisi olla mukana päättämässä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan/kulutetaan ja kuinka syntyvästä entropiasta/negentropiasta huolehditaan. Olisi siis toteutettava ekologinen demokratia.

Suomalainen ajatus sivistyksestä vaatii siten liberaalidemokratian laajentamista reaalisiin luontosuhteisiimme – työhön, tuotantoon, kulutukseen – jotta voisimme rajata ne kaikki ekologisen realismin asettamiin ehtoihin. Ne ehdot ovat kovat koskapa aikaikkuna on lyhyt, muutama vuosikymmen.

Juuri nyt on perustettu *Global South Think Tank Alliance* murtamaan lännen ajatushegemoniaa:

”Kiinan ja yli 200 instituution johtama Global South Think Tank Alliance pyrkii vastustamaan länsimaista ideologista dominanssia ja edistämään yhteiskunnallista vakautta ja yhteistyötä globaalien eteläisten maiden välillä.” Sen tehtävänä on mm. pohjoisen Lännen iskusanojen ”*vapaus, demokratia ja ihmisoikeus*” uudelleentulkinta. (2)

Suomen sivistyksellinen vientialoite voisi pureutua juuri tähän: Sivistys on tietoa, tahtoa ja taitoa asettaa (tosi), arvottaa (hyvä) ja ratkaista (kaunis) aikakauden haasteet reilulla (oikeudenmukaisuus) tavalla, ts. vapaus, demokratia ja ihmisoikeudet on tulkittava ekologisen eikä ulkopoliittisen realismin lähtökohdista. Se tarkoittaa myös Euraasian asettamista lähtökohdaksi, kun mietitään siltojen - ei siis muurien - rakentamista yli valtamerten.

Viitteet

(1) Vatsa, V. 2024. World's Economic Center of Gravity Is Shifting East

<https://www.linkedin.com/pulse/worlds-economic-center-gravity-shifting-east-vedang-vatsa-frsa-qrmc/?trackingId=SkTVqn4OQ56Wmt32c4ByeQ%3D%3D>

(2) Xiaoguang Yin 2024. Global South Think Tank Alliance helps break the Western monopoly on thought.

<https://thinkbricks.substack.com/p/global-south-think-tank-alliance>

Paratiisi – technicum vai biocum?

- 2024-11-26 10:47

Helsingin sanomien toimittaja **Jussi Pullinen** on *ihan* ulalla. Hän kysyy: ”Olemmeko oikeasti satojen päivien päästä paratiisissa? - Pitääkö meidän oikeasti varautua siihen, että tekoälyhype onkin totta? (HS 24.11.2024). Ihan oikeasti!? (1)

Pullista hämmentää *Sam Altmannin* uusi blogi, jossa Altman toteaa:

”Emme ole kyvykkäämpiä geneettisten muutosten takia, vaan siksi, että hyödyimme yhteiskunnan infrastruktuurista, joka on paljon älykkäämpi ja kykenevämpi kuin kukaan meistä; tärkeässä mielessä yhteiskunta itsessään on kehittyneen älyn muoto.” (2)

Onko tekoäly-yhteiskunta siis älykäs *olio*, *tekhnicum*, jolla on oma tahto. Ja mitä se sitten oikein tahtoo? Sitä kysyy myös *Kevin Kelly* kirjassaan *What Technology Wants*: (3)

”Noin 10 000 vuotta sitten ihmiset ylittivät käännekohdan, jossa kykymme muuttaa biosfääriä ylitti planeetan kyvyn muokata meitä. Tuo kynnyks oli *technicum*in alku. Olemme nyt toisessa käännepisteessä, jossa *technicum*in kyky muuttaa meitä ylittää kykymme muuttaa *technicumia* (s. 197).

Kellyn *technicum* haluaa suunnilleen sitä samaa, mitä elämä, *biocum*: tehokkuutta, mahdollisuuksia, jäsenyvyttä (emergenssi), kompleksisuutta, monimuotoisuutta, erikoistumista, laaja-alaisuutta (ubiquity), vapautta, keskinäisyyttä, kauneutta, herkkyyttä (sentience), rakenteellisuutta, kehityskykyisyyttä (evolvability)” (s. 271).

Kun *biocum*issa rakenteellisia välttämättömyyksiä ja historiallisia mahdollisuuksia sovitti yhteen luonnonvalinnan määrittämä sopeutuminen, niin *techniumin* kehityksessä välttämättömyyksiä ja historiallisia mahdollisuuksia sovittaa yhteen ihmisen oma tietoinen *intentionaalisuus* (p. 183) - mutta mitkä ovatkaan nämä intentiomme?

Julistammeko kuten esimerkiksi *Mark Lynas* kirjassaan *The God Species*: "Luonto ei enää ohjaa maata. Me teemme se. Se on meidän valintamme, mitä täällä tapahtuu", tai kuten *Erle Ellis* julistaa: "Olemme ylpeitä planeetastamme, jonka luomme ihmisen valtakaudella" (4). Emme tarvitse enää luontoa. Se joutaa kuolla. Paratiisi a la *Technicum!*

... vai olisiko sittenkin paratiisi löydettävissä ilman *modernia* tekniikkaa, siis palaamalla elämään luonnon läheisyydessä mitä moninaisimmissa pienyhteisöissä? Paratiisi a la *Biocum?*

Nämäkö, *Technicum ja Biocum*, määrittävät vaihtoehtojen koko skaalan? Vai onko koko asetelmassa jotain pahasti vialla? Onko tekniikka ainut ja hallitsematon suhteemme luontoon vai onko muitakin *välityksiä* sisäisen ja ulkoisen luontomme välillä?

Jos asiaa katsoo klassisen maailman ajatusmaailman kautta, niitä löytyy ainakin neljä: kieli/schole, yhteisö/polis, tekniikka/oikos, raha/agora. Sisäisen luontomme *suhteellisen* itsenäisyyden kehitys suhteessa ulkoiseen luontoon on juuri näiden välitysten *ihmishistoriallisen* kehityksen tulosta – luonnon historialla tässä ajallisessa mittakaavassa ei ole ollut paljonkaan roolia – paitsi nyt.

Kaikki nämä neljä välitystä ovat vuorovaikutuksessa keskenään, ja ne ovat järjestäytyneet mitä moninaisimmilla tavoilla tuhansissa ja taas tuhansissa pienyhteisöissä ympäri maailmaa historian eri aikoina. Niiden keskinäiset arvostukset ovat myös vaihdelleen verrattomasti. Kun klassisessa kreikassa arvostus oli schole/polis/oikos/agora, siis kieli/yhteisö/tekniikka/raha, niin nyt näyttää siltä, että juuri tuo viimeksi mainittu – raha – on ensimmäinen. Miksi?

Raha siirtyi tavaroiden vaihtokaupan välittäjän roolista joskus 1600 -luvulla tulevaisuuden lupaukseksi. Lupauksen arvo määräytyi pitkälti sen mukaan, kuinka hyvin annetut lupaukset pystyttiin toteuttamaan. Kun tulevaisuuden lupaus *pääomittamalla (capitalization)* arvotetaan rahallisesti, niin annetun lupauksen reaaliarvo riippuu siitä, kuinka edullisesti – siis halvalla – tuotannon eri tekijät (energia, työvoima, raaka-aineet, koneet ...) pystytään ajamaan yhteen tuotantoprosessiksi. *Technocumin* sydän on juuri tässä: tekniikan kehitys sitoutui tuottavuuden vaatimuksiin ja rytmiin:

aurinko- ja kirkonkello vaihtuivat tehtaiden pilleiksi.

Nykyisyyden sitominen tulevaisuuteen voiton/ylijäämän turvaamiseksi pakottaa purkamaan kaikkia sen realisoimisen esteitä, olivatpa ne sitten ajallisia, alueellisia tai kulttuurisia. Mitä korkeammiksi pilvenpiirtäjät nousevat kaupungeissa – nykyisissä yhteisöissämme - sitä kauempaa ja kauemmaksi virtaavat niiden elämänainekset. Pääomalla – pääomasuhteella - ei ole kotimaata, mutta sillä on – ainakin toistaiseksi – kotimaapallo. Globalisaatio on nyt törmännyt kotimaapallomme planetaarisiin rajoihin ja niinpä rahapuhe muuttui aseiden puheeksi, kasaaminen tulevaisuuden turvaamiseksi.

Biocumin ytimessä on viime kädessä energia gradienttien synnyttämien elämän muotojen (*negentropy*) ja niiden purkautumisen (*entropy*) välisen pitkällisen kehityksen; kehityksen, joka olisi saattanut jäädä kehittymättä tai kääntyä monille muillekin poluille. Elämän mitä moninaisimmat muodot ovat hidaste eivät päätepiste. Luonnonvalinta valitsi ne, jotka kykenivät mahdollisimman vähällä omalla energialla ottamaan käyttöönsä mahdollisimman paljon käyttökelpoista energiaa ja käytön jälkeen pääsemään tuotetusta entropiasta eroon mahdollisimman vähällä vaivalla. Biocomissa vallitsee ”*eksponentiaalinen dynamiikka*” kuten *Charles Darwin* kirjoitti vuonna 1859:

”Ei ole poikkeusta sääntöön, jonka mukaan jokainen orgaaninen olento lisääntyy luonnollisesti niin nopeasti, että jos sitä ei tuhota, maa olisi pian yhden parin jälkeläisten peitossa.” (5)

Ihmisiä onkin nyt noin 8 miljardia, pian ehkä 10 miljardia. Kun nyt ei enää *Biocumin* luonnonvalinta hallitse ihmiskunnan kehitystä vaan *Technicum*in edistyminen omien intentioidemme mukaan, niin silti tuho näyttäytyy mahdollisuutena. Miksi?

Tieteellisellä metodilla, tekniikalla, yhteisökäytänteillä ja kauppavaihdolla - metodologia/ teknologia/praxiologia/protokollogia (6) - ei ole yhtä yhteistä *logosta*; ajatusta, siitä kuinka välitys sisäisen ja ulkoisen luonnon välillä toimisi kestäväällä ja molemmin puolin kukoistavalla tavalla.

Intentionemme on kaikissa näissä välityksissä viime kädessä sidottava *Biocumin* ytimeen, entropian ja negentropian vuorovaikutuksen ylläpitämiseksi elämän kannalta kestäväällä pohjalla niillä ehdoilla kuin planeettamme ne meille asettaa.

Tämä tarkoittaa, että **jokaisen** taloudellisen transaktion on noudatettava protokollaa, joka määrittää ne entropian/negentropian -muutokset, jotka on transaktion myötä toteuduttava. On siis tehtävä perustavanlaatuinen muutos kaikessa taloudellisessa toiminnassa ja ennen kaikkea sen kirjapidossa (6).

Jotta itse kukin oppisimme – siis *sivistyisimme* – omassa reaalisessa luontosuhteessamme mikä on mahdollista ja mikä ei, meidän tulisi olla mukana päättämässä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan/kulutetaan ja kuinka syntyvästä entropiasta/negentropiasta huolehditaan.

Olisi siis toteutettava ekologinen demokratia; metodologian, teknologian ja praxiologian yhteisen logoksen tehtävänä olisi siis rakentaa institutionaaliset edellytykset Biocumin asettamien ehtojen toteuttamisesta niin tuotannon, vaihdon kuin kulutuksenkin piirissä. Biocum rikastuisi yhteiseksi elämän tekstuuriksemme (text < kutoa).

Viitteet

(1) Pullinen, J. 2024. Kyyninen toimittaja kysyy: Olemmeko oikeasti satojen päivien päästä paratiisissa? HS Kolumni 24.11.2024

(2) Altman, S. 2024. The Intelligence Age 23.09.2024 <https://ia.samaltman.com>

(3) Kevin, K. 2011. What Technology Wants. Kindle Edition.

(4) ks. Bonneuil, C. 2015. THE GEOLOGICAL TURN Narratives of the Anthropocene in Hamilton C, Gemenne F. & Bonneuil C., dir., The Anthropocene and the Global Environmental Crisis: Rethinking Modernity in a new Epoch, Londres, Routledge, 2015, 15-31.

(5) ks. esim. Stiegler, B. (Ed. with the international collective) 2021. Bifurcate 'there is no alternative' (trans. Daniel Ross) Open humanities press.

(6) Bryan, D., López, J., Virtanen, A. 2023. Protocols for postcapitalist expression Agency, finance and sociality in the new economic space. Economic Space Agency. Autonomedia/Minor Compositions.

Sivistys ja demokratia

- 2024-11-27 12:32

Sattuipa somasti.

Eilen 26.11.2024 oli yhtä aikaan Yliopistokäännö -ryhmän ja Uuden Talousajattelun Keskuksen UTAK:n tilaisuus samasta aiheesta: kriittisen keskustelun jähmettymisestä ja kuihtumisesta Suomessa ja maailmalla yleensäkin. Kaksi sukupolvea, yhteinen huoli.

Oma kokemukseni on jo pitkään ollut, että sivistyksen ja demokratian haasteisiin liittyvä akateeminen keskustelu liikkuu teoria/käytäntö (*scholē/polis*) kentällä sulkien ulkopuolelleen talouden ja vaihdon (*oikos/agora*) tai että näitä viimeksi mainittuja tarkastellaan vain tiedon tuottamisen ja vaihtamisen kannalta. Siten kysymys suhteestamme luontoon jää varjoon: kaiken tiedon tuottamisen ja -vaihdon perustana on reaalin suhteemme luontoon, sekä sisäiseen että ulkoiseen, jotka molemmat ovat nyt kriisiytyneet. Tai tarkemmin sanoen: aivo- ja maapeltojemme viljelyn (*culture*) välityksillä – kieli/yhteisö/tekniikka/raha - ei ole yhteistä *logosta*, jäsentävää ajatusta. Nyt meitä pakottaa sen etsimiseen akuutti ekologinen kriisi.

Tämä ekologisen realismin asettama haaste on erinomaisen kova sekä demokratialle että sivistykselle. Kysymys ei enää ole liberaalidemokratiasta, äänestämisestä ja parlamentista, vaan ekologisesta demokratiasta, jolloin olemme mukana reaalisessa luontosuhteessamme päättämässä niin kansalaisena, työntekijänä kuin kuluttajanakin siitä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan niissä rajoissa mitkä planeettamme meille asettaa. Työn, kaiken työn eikä vain sivistystyön, on oltava sivistävää. Työpaikka on nyt opinpaikka – kaikille. (1)

Haasteesta tekee kovan erityisesti käytettävissä olevan aikaikkunan lyhyys. Se on vain muutama vuosikymmen. Siksi nykyisten sivistys- ja demokratiainstituutioiden on liittouduttava kansalaisyhteiskunnan kanssa edistämään ja vaatimaan työn sivistyksellisten ja demokraattisten rakenteiden nopeaa vahvistamista, jotta pystymme estämään – sanottakoon se nyt suoraan – fasismin nousun.

Olisiko syytä yhdistää voimat? Nuoremalla sukupolvella on selvästi eriytyneempi ja jäsentyneempi käsitys nykyisestä taloudellisteknisestä kehitysvaiheesta, kun taas vanhemmalla sukupolvella kulttuuriset vuosisadat rikastavat nykytilanteen jäsentämistä.

Viitteet

(1) ks. esim.

Volanen, M. V. 2006. Filoteknia ja kysymys sivistävästä työstä. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Yliopistopaino.

Volanen, M. V. 2012. Sivistys työn kautta. teoksessa Volanen, M. V. (toim.) 2012. Toiseksi paras? Tieteentekijät ja uusi yliopisto. Tieteentekijöiden liitto.

2024 - 12

Valtatyhjiö Euroopassa!

- 2024-12-06 10:58

Saatteeksi: Saksassa, Ranskassa ja Englannissakin poliittinen kriisi. Eurooppa on hukassa. Katsokaapa eilinen A-studio (<https://areena.yle.fi/1-66931224>). Jyrki Katainen puhui jopa "eurooppalaisesta elämäntavasta", jota on puolustettava, ei siis "länsimaisesta elämäntavasta". Kommentoin tätä tilannetta presidentti Aleksander Stubbin Jyväskylän yliopistossa 3.12.2024 pitämän puheen teemojen kautta.

Suurimmat haasteemme

Ilmastonmuutos, teknologian ja bioteknologian kehitys ovat kolme suurinta ihmiskunnan haastetta, joista emme tule presidentti Aleksander Stubbin mukaan selviämään ilman "monenkeskistä yhteistyötä".

Niiden ratkaisemiseksi on siirryttävä nykyisestä "moninapaisesta epäjärjestyksestä" kohti "monenkeskistä järjestystä" ja "se tulee vaatimaan vallan uusjakoa" ... "demografia ja yleiset talouden kehityssuunnat osoittavat, että se dominaatio, joka meillä on ollut lännessä viimeiset parisataa vuotta, ei ole kestäväällä pohjalla. Jos me haluamme monenkeskistä yhteistyötä, niin meidän on myös annettava valtaa globaalille etelälle" (1)

"Meidän on myös annettava valtaa globaalille etelälle"? Siitäkö tässä on nyt kysymys? Pienestä vallan uudelleenjaosta?

Navat ja keskiöt

Kun ilmaisu *moninapaisuus* viittaa geopolitiikan rakenteisiin, niin *monenkeskisyys* viittaa funktionaaliseen yhteistyöhön. Yhteistyö edellyttää rakenteita ja rakenteet määrittävät yhteistyötä. Napaisuus ja keskeisyys eivät siis ole vastakohtia vaan toistensa edellytyksiä. Niitä kumpiakkin voidaan harrastaa yksi-, kaksi- tai moninapaisesti/monenkeskisesti.

Nykyinen, presidentti Stubbin johtama Suomen ulkopolitiikka on yksinapaista (USA/NATO) ja kahdenkeskistä (USA, Suomi, DCA - sopimus). Euroopalla ja siten Suomella ei ole strategista käsitystä moninapaisesta monenkeskisestä planetaarisesta järjestyksestä.

Silti Stubbin mukaan ”Suomi panostaa tällä hetkellä hyvinkin vahvasti globaaliin etelään”

Onko siis tulossa ETYK:in 50 -vuotisjuhluvuonna 2025 maailman turvallisuus- ja yhteistyökokous, MTYK? Ajatus, jota Sauli Niinistö ei rojhennut toteuttaa (5) ... vai mitä?

Arvot, intressit ja realiteetit

Kun ”joka päivä pitää tehdä valinta arvojen ja intressien välillä ja aika usein ne intressit painavat vaakakupissa pikkaesen enemmän, eli aina kun maailmanjärjestys muuttuu, kuten tällä hetkellä, näemme, että syntyy *valtatyhjiötä*, joku täyttää sen valtatyhjiön ja yrittää padota sitä valtaa aika usein omaan suuntaansa” (1)

Vastakkain ovatkin siis arvot ja intressit eikä arvot ja realismi. Realismi perustuukin siis valtioiden omiin intresseihin, joita jokainen suurempi tai pienempi valtio ajaa. Mutta ovatko valtioiden yhteenlasketut intressit realistisia? Eivät. Se kävi ilmi jo 1990 -luvulla, kun Suomessa vielä oletettiin historian pysähtyvän liberaalidemokratian päätepuskille.

USA arvioi jo tuolloin, että Neuvosliiton romahdettua Venäjälle muodostui valtatyhjiö, joka oli täytettävä. Kun ensimmäinen yritys siirtää Venäjän suuret luonnonvarannot kansainväliseen omistukseen epäonnistui, niin kylmän sodan kaupallinen patoamisoppi kääntyi turvallisuuspoliittiseksi luonnonvarantojen hankinnaksi: Venäjä ulos Euroopasta, Saksa heikoksi ja USA sisään Eurooppaan. (2)

Eurooppa olikin äkkiä osa valtatyhjiötä, joka taloudellisesta hegemonisesta asemastaan Kiina kanssa kamppailevan USA:n oli täytettävä ensin. Venäjän suurten luonnonvarantojen ja Saksan teknisen kehityksen liittouma oli purettava ja EU oli saatava energiataloudellisesti ja teknologisesti riippuvaiseksi USA:sta. Eurooppalaista *kotia* (Gorbatšov) osana Euraasiaa ei saa päästää syntymään. *Merivalta* – USA – rakentaa merisillat ja -muurit kansakuntien ja maaosien välille, eivät Euraasian *maavallat*, Kiina liittolaisineen, maasilloilla yli maiden ja mantereiden. (3)

Kauppapolitiikka kääntyi turvallisuuspolitiikaksi, kun huomattiin, että ”suhteellisen edun periaate” kansainvälisessä työnjaossa ei ole riittävän tehokas tuotannontulosten kasaamiseksi johtaviin länsimaihin. Halpa energia, työvoima ja ruoka sekä halvat raaka-aineet eivät voi pysyä halpoina, jos ja

kun niistä tulee pulaa, kun ne ovat ehtymässä. Se, mistä on pulaa, sen hinta nousee – markkinataloudessa.

Kun kaupankäynnin transaktiot eivät enää toimi, niin vuorossa on ”transaktionaalinen” politiikka, kuten Stubb asian ilmaisee, kaupankäynti ja kilpailu turvallisuudella. Silloin tuloksen määrittää voima ja voimasuhteet. Aseet alkavat puhua rahan sijaan.

Kun ”kauppa, kauppa, kauppa” -politiikka (4) johti ylettömään luonnonvarantojen tyhjentämiseen ja aivan yhtä ylettömään epätasa-arvoon niin kansakuntien kesken kuin niiden sisälläkin, niin ”valtio, valtio, valtio” -politiikka (4) on kääntynyt varautumiseksi siihen, että tätä tulemaa ei vaaranneta eikä pureta. ”Our way of life is not negotiable!” (George H. W. Bush, Rio, 1992).

”Varovainen ehdotus” vai rohkea sellainen?

Stubb kysyy: ”Haluaammeko jatkaa nykymaailmassa eli status quo:ssa vai uskallammeko tehdä jonkinlaisen muutoksen kansainväliseen järjestelmään ja meille suomalaisille? ja tekee ”varovaisen ehdotuksen” (1):

”jos me kykenemme muuttamaan kansainvälisen järjestelmän ja jakamaan vallan uudella tavalla, niin olen varma siitä, että pääsemme irti konflikteista ja pystymme koteloimaan kilpailun. Ongelma on se, että me näemme tällä hetkellä enenevässä määrin konflikteja nimenomaan siksi, että niiden ratkaisut ovat vain transaktionaalisia” – siis voimapolitiittista kaupankäyntiä.

Miten ihmeessä voisimme olla toteuttamassa aktiivisesti toisella kädellä USA:n yksinapaista ja meidän kahdenkeskistä politiikkaamme ja toisella kädellä tehdä moninapaista monenkeskistä planetaarista politiikkaa? Emme mitenkään.

Euroopan ja siinä samalla Suomen tulisi todeta globaalille etelälle: Sorry, me teimme virheen. Uskoimme ihmisen ylivertaisuuteen, jopa Jumaluuteen. Välineellistimme rahan loputtomille tulevaisuuden lupauksille ja tekniikan rajattomalle kasvulle olettaen, että Äiti maan hedelmät eivät koskaan lopu. Olimme väärässä. Te ette voi seurata perässä siihen missä me nyt olemme. Ei, vaan meidän on yhdessä palattava maan pinnalle, löydettävä Äiti maa ja sen ehdot. Se olisi uusi, *maallistunut ekumeeninen liike* (oikeumenos < asuttu maailma), jonka toivonsiunaus voisi kuulua seuraavasti:

Äiti maa siunatkoon meitä ja varjalkoon meitä. Kirkastukoon hänen voimansa meille ja olkoon ne meille armollisia. Ilmaiskoon Äiti maa luontonsa meille, jotta kykenisimme ansaitsemaan leipämme rauhaa rakentaen. Luonnon, historian ja ihmishengen nimeen. Aamen, niin tapahtukoon!

Raha ja aseet ovat jo puhuneet. Nyt olisi ihmisten puheiden aika. MTYK -paikka! Se täyttäisi Euroopan valtatyhjien.

Viitteet

(1) Stubb, A 2024. Martti J. Kari muistoluento - suomalaisten kriisinkestävyttä rakentamassa. Jyväskylän yliopisto 03.12.2024

<https://www.youtube.com/live/LIVVy2T4QQE>

(2) Lake, T. 1993. From containment to enlargement : remarks of Anthony Lake

<https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015051567645&seq=1>

Talvitie, H. 2024. Suomi eurooppalaisissa ja globaaleissa hegemoniakamppailuissa SGSeura 1.9.2024

<https://www.sgseura.fi/index.php/10-ajankohtaista/blokit/186-heikki-talvitie-1-9-2024-suomi-eurooppalaisissa-ja-globaaleissa-hegemoniakamppailuissa>

(3) ks. esim. Schiller institute 2024. Development Drive Means Billions of New Jobs, No Refugees, No War

<https://schillerinstitute.com/blog/2024/11/24/report-development-drive-means-billions-of-new-jobs-no-refugees-no-war/>

(4) Stubb, A. 2024. Guest lecture from the President of Finland, Alexander Stubb at BI

<https://www.youtube.com/live/ETykmVPB10>

(5) Kivisaari, E. 2024. Sauli Niinistön suuri unelma meni murskaksi IL 05.12.2024

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/19f35283-4b86-4fda-b71d-530a1b03d34f>

Saatteeksi: Viime keskiviikkona pidettiin 3AMK:n Korkeakoulujen sivistystehtävä kriisien keskellä -seminaari (1) ja torstaina Tiedekulmassa Helsingissä oli keskustelu teemasta ”Miten voi suomalainen sivistys?” (2). Olin molemmissa mukana kyselemässä aktiivitutkijoiden tilannearvioita. Saamieni vastausten innoittamana ajattelin vähän tiivistää omaa ajatuksenkulkuani suomalaisesta sivistyksestä. Valitan tekstin teknistä ilmettä.

Sivistys

Saadaksemme otteen sivistys käsitteestä (*con-sept*, otteen kanssa) meidän on aloitettava aivan alusta ja päätettävä oliko *alussa sana* vai maa, ilma ja vesi?

Valistuksen lapsina uskomme, että maa, ilma ja vesi olivat ensin ja sana on oman mielikuvituksemme tuotetta. Jos näin on, miksi tämä pienen pieni hiekansirunen maailmankaikkeudessa on niin ystävällinen elämälle? Koskapa olemme luonnon luomia ja *oma sanamme* – ei siis Jumalan sana – tietoisuutemme, on *elämänmuoto*. (3)

Sivistys (< pellavan muokkaus) liittää yhteen sisäisen ja ulkoisen luonnon: kun muokkaamme ulkoista luontoa, pellavaa, sivistämme (< siistimme) sitä myöten sisäistä luontoamme, itseämme. Maapeltojen viljely (*culture*) työstää aivopeltojamme ja toisinpäin: aivopeltojemme tuotokset realisoituvat enemmän tai myöhemmin maapelloissamme, maassa, ilmassa, vedessä - *kotimaailmassamme*.

Sivistys ei siis lähde ajattomuudesta ja paikattomuudesta, universaaliudesta (uni-ver-sal yhdeksi muutettu), vaan ajallisuudesta ja paikallisuudesta pyrkien *yhteisyyteen* (*all-ge-mein*), ei siis vain yleisyyteen (< ylä). Yhteisyyden, sen kaikessa moninaisuudessaan, voimme tavoittaa vain omakohtaisen (Individualiatät, ei individi, privat) välittyessä erityisen - kansakunnan, ammattityön ... - kautta yhteiseen yleisyyteen. Emme voi muuten kokea yhteisyyttä omakohtaiseksi mahdollisuudeksi tai velvoitteeksi. Se tarkoittaa myös sitä, että mikä meille on todellista (*Wirklich*), ei välttämättä ole reaalista (*Real*). Senhän meille on nyt tehnyt selväksi ekologiset realiteetit, joihin olemme törmänneet.

Kun ihmisinä aluksi sopeuduimme (*Anpassung*) luonnon ehtoihin, ja sittemmin omaksuimme (*Aneignung*) ja ymmärsimme noita ehtoja, niin aloimmekin pitää luontoa omanamme ja käyttää sitä estoitta hyväksemme. Nyt joudumme tunnustamaan (*Anerkennung*) luonnon, Äiti maan asettamat ehdot elämälle, jotta itse voisimme säilyä hengissä. Tämä tunnustus on yhteisen kehityksen (*Entwicklung*) edellytys.

Suhteemme ulkoiseen ja sisäiseen luontoon ei kuitenkaan ole vain *välitön* (aistimus; tunne) vaan *välitetty*, sekä *lajihistoriallisesti*, endogeenisesti (kädet, jalat; sisäinen puhe) että *kulttuurihistoriallisesti*, eksogeenisesti (työkalut; kieli).

Eurooppalaisessa kulttuuriperinteessä on tapana jakaa nämä välitykset neljään siiloon: kieli, yhteisö, tekniikka ja vaihto, neljän klassisen tilan mukaisesti: vapaa-aikatila/kaupunki/talonpito/tori (*schole/polis/oikos/agera*).

Niillä kaikilla on omat toimintamuotonsa: havainnointi/harkinta/tuotanto/vaihto (*being/doing/making/dealing, theorie/praxis/poiesis/cherematis*) ja norminsa: tosi/hyvä/kaunis/reilu.

Välitykset kuitenkin etäännyttävät – vieraannuttavat kuten sanotaan - kukin omalla tavallaan sisäistä ja ulkoista luontoamme toisistaan – ajatelkaamme vain maailman nykyisiä tiedontuotantoa, suuria kaupunkimetropoleja, teknistä tuotantokoneistoa ja maailmankaupan verkostoja.

Kun näillä ajatus- ja toimintasiiloilla - tieteellisellä metodilla, poliittisella harkinnalla, tekniikalla ja vaihdolla - ei ole yhteistä *logosta*, ajatusta *ekologisista realismista*, siis kasvun rajoista, ne on voitu välineellistää *katteettomille* tulevaisuuden lupauksille *rahan* välityksellä. Ja rahan määrä on rajaton.

Näiden välitysten kehitysdynamiikkaa on ohjannut aina 1400 -luvun lopulta energian, ruuan, raaka-aineiden ja työvoiman arvon (*values*) määrittyminen vaihdon kautta ”halvaksi” (*value*): tulevaisuuden pääomittaminen lupauksina edellyttää lupauksen realisoinniseksi näiden neljän *nykyarvon* pitämistä aisoissa, siis ”halpana”, mitä halvempaan, sen parempi investoijalle. (4)

Luonnon luonnollisuudella, raaka-aineisuudella ei tällöin ole itseisarvoa vaan vain välinearvo rahan - siis pääoman - uusintamiselle pääomasuhteen kautta. Työvoima on osa halpaa luontoa.

Kun Valistus avasi silmämme näkemään maailman ulkoapäin lähes ikuisena ja ilman ajalle annettua suuntaa, kapitalismi siirsi aurinko- ja kirkonkellot syrjään ja rytmitti päivät ja vuodet tehtaantillin mukaan levittäen omia hankintaketjujaan nopeasti ylt' ympäri maailmaa. Mitä korkeammiksi nousivat tehtaiden piiput ja kaupunkien pilvenpiirtäjät, sitä pitempiä olivat energia- ja raaka-aineiden hankintavirrat ja jätevirrat sisään ja ulos kaupungeista.

Menestys on ollut huikeaa. Muutamassa sadassa vuodessa olemme täyttäneet maan ja käyttäneet lähes kaikki maanpäälliset ja maanlaiset luonnonvarannot loppuun - ja ”meidän jälkeemme vedenpaisumus” - kirjaimellisesti.

Samalla luonnonvarantojen käytön epätasa-arvoisuus kansakuntien välillä ja kansakuntien sisällä on saavuttanut ennennäkemättömät mittasuhteet. Me pohjoisen lännen valistuksen ja nykykapitalismin *kädettömät (Un-mündig-keit)* alaikäiset, myös suomalaiset, käytämme ”halpuutettuja” luonnonvarantoja ylt’ ympäri maailmaa:

1. 49 % suomalaisten vesijalanjäljestä muodostuu ulkomailla,
2. noin 40 % suomalaisten syömän ruuan vaatimista pelloista sijaitsee ulkomailla,
3. yli 30 % suomalaiseen kuluttamiseen liittyvistä hiilidioksidipäästöistä muodostuu ulkomailla.
(5)

ja samanaikaisesti:

”Vuonna 2019 superrikkaiden 1 % vastasi 16 %:sta maailman hiilidioksidipäästöistä päästöt, mikä on sama kuin ihmiskunnan köyhimmän 66 prosentin päästöt (5 miljardia ihmistä)” (6)

Jotain on tehtävä, todella ja nopeasti!

Elämänprosessi

Kun vapaassa aikatilassa (*scholē*), siis tieteen piirissä, yritämme jäsentää edellä mainittujen välitysten perusluonnetta, turvaudumme usein ajatuksiimme jäsentääksemme metaforien - kuten *kieli, orgaani, kone, prosessi* - käyttöön. Ne määrittävät vuorovaikutusten perusluonnetta, onko se kielellistä (assosiativisloogista), orgaanista (hierarkisoituvaa), mekaanista (ulkokohtaista) vai prosessuaalista (sisäisesti muotoutuvaa, negentrooppista). Tarttukaamme viimeksi mainittuun.

Elämän ytimessä on viime kädessä energia gradienttien synnyttämien elämän muotojen (*negentropy*) ja niiden purkautumisen (*entropy*) välinen pitkälinen kehitys; kehityksen, joka olisi saattanut jäädä kehittymättä tai kääntyä monille muillekin poluille.

Elämän mitä moninaisimmat muodot ovat hidaste eivät päätepiste. Luonnonvalinta valitsi ne, jotka kykenivät mahdollisimman vähällä omalla energialla ottamaan käyttöönsä mahdollisimman paljon

käyttökelpoista energiaa ja käytön jälkeen pääsemään tuotetusta entropiasta eroon mahdollisimman vähällä vaivalla.

Tämä elämänmuotojen synnyn ja niiden purkautumisen dialektiikka - siis energian sitoutuminen toimintamuotoon ja vapautuminen jälleen hukkalämmöksi - asettaa ehdottomat rajat kaikelle toiminnallemme, erityisesti taloudessa. Emme voi tuottaa mitään ilman, että samalla tuotamme enemmän tai vähemmän hukkalämpöä. Jos hukkalämmön tuottaminen jatkuu nykyisellään, niin valtameret alkava kirjaimellisesti kiehua muutamassa sadassa vuodessa, historiallisesti katsoen siis hetken, kahden kuluttua.

Vastuun aikakausi (7)

Tuotantojärjestelmämme perustuu oletukseen luontosuhteemme yksityisestä (*privat*) perusluonteesta. Yksityinen (*privat*) suhteemme – julkisen (*public*) vastakohtana – sisäiseen ja ulkoiseen luontoon antaa meille kolme perusoikeutta, jotka Rooman laki sanoitti seuraavasti:

- *usus*: käyttöoikeus,
- *fructus*: oikeus nauttia omaisuuden tuotteista, esimerkiksi puun hedelmistä,
- *abusus*: oikeus vahingoittaa tai tuhota.

Jos jollakulla on vain kaksi ensimmäistä oikeutta, sitä kutsutaan, käyttö- ja tuotto-oikeudeksi (*usufruct*) eikä sitä pidetä lain mukaan vielä omaisuuden todellisena hallintaoikeutena. Tällöin meillä on laillinen oikeus käyttää ja nauttia toiselle kuuluvan tuotteen hedelmistä tai voitoista (*usufructuary*), mutta meillä ei ole oikeutta vahingoittaa tai tuhota tuota omaisuutta. Sehän on meillä vain lainassa.

Tämä rajoitettu omistusoikeus onkin nyt siis *huolenpitovastuuta* siitä, että palautamme sen minkä olemme saaneet lainaksi vähintäänkin yhtä hyvässä kunnossa kuin missä olemme sen saaneet.

Nyt ei ole kysymyksessä vain lähipelto, -metsä tai -järvi tai itse kunkin mielenterveys, jota on suojeltava. Ei, vaan kysymys on koko elonpiiristä, maapallon pinnan ohuesta *elämän tekstuurista*. Kysymys on ekologisesta realismista.

Siten tieteellisellä metodilla, poliittisella harkinnalla, tekniikalla ja vaihdolla kaikilla tulisi olla yksi yhteinen *logos*, ajatus (metodologia/praksiologia/teknologia/chrematiklogia), joka avaisi mahdollisuudet sovittaa yhteen *toden* suhteessa luonnonlakeihin, *hyvän* ihmisten kesken, *kauniin* luonnonvarantojen hyödyntämisessä ja *reiluuden* niiden jakamisessa.

Tämä tarkoittaa liberaalidemokratian haastamista asettumaan ekologisten realiteettien ehtoihin.

Julkisen puolen elementit – kansalaisyhteiskunta, valtio – ja funktionaalisen toiminnan elementit – reaalin tuotanto, rahoitus – kiertyvät nyt uuteen asentoon, jossa valtio ja reaalin tuotanto muodostavat tuotannollisen alustan ja kansalaisyhteiskunta ja rahoitus jäsentävän ajatuksellisen perustan. Niin yksityisen kuin julkisenkin pääomittamisen on sovittauduttava ekologisiin realiteetteihin.

Tällä hetkellä käydään vääntöä siitä, jäsennämmekö eksistentiaaliset haasteemme ekologisen vai perinteellisen ulkopoliittisen realismin määrittämänä. Ulkopoliittisen realismin määritykset tarkoittavat ”Me ensin” -politiikkaa, siis kansallisvaltioiden voimasuhteiden määrittämistä luonnonvarantojen hyödyntämisessä turvautuen voimaan. Ulkopoliittikan on nyt käännyttävä ihmiskunnan sisäpolitiikaksi.

Taloudenpidossa kysymys ei siis enää olisi yksityisen tai julkisen pääomittamisen (*capitalization*) kautta tehdystä tulevaisuuden rajattoman kasvun lupauksista ja niiden rahallisesta arvottamisesta vaan yhteisöllistymisestämme (*communalization*) osaksi maapallon pinnan ohutta elämän tekstuuria.

Tämä tarkoittaa, ensinnäkin, että **jokaiseen taloudelliseen transaktioon** on upotettava ehto, joka määrittää ne entropian/negentropian -muutokset, jotka on transaktion myötä toteuduttava. On siis tehtävä perustavanlaatuisen muutos kaikessa taloudellisessa toiminnassa ja ennen kaikkea kirjanpidossa.

Ja toiseksi: jotta itse kukin oppisimme – siis sivistyisimme – omassa reaalisessa luontosuhteessamme mikä on mahdollista ja mikä ei, meidän tulisi olla mukana päättämässä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan/kulutetaan ja kuinka syntyvästä entropiasta/negentropiasta huolehditaan. Olisi siis toteutettava ekologinen demokratia.

Tavoitteena ei ole ”työstä vapautuminen” vaan ”työn vapauttaminen” – kuten sanonta kuuluu.

Siis se, että emme enää myy työvoimaamme maksua vastaan palkkatyöläisinä/kuluttajina (*labour*) vaan tekisimme työtämme (*work*) tuottajina rakentaaksemme elämän, joka on tosi suhteessa luonnonvoimiin, hyvä keskinäisissä suhteissamme, kaunis luonnonvarantoja hyödyntäessämme ja reilu niitä jakaessamme. Työssämme olisi *neliyhteys* (*Four-in-one* + 8 tuntia/päivä unta):

Ansio työ (4t päivä/28t viikko) – opiskeleva työskentely omalla ammattialalla

Kotityö (4t päivä/ 28t viikko) – Kodinhoito, ruuanlaitto ja syöminen, lepo, keho, lapset, vanhemmat, kasvit, puutarha

Yhteiskunnallinen työ (4t päivä/28t viikko) – politiikka, yhdistystoiminta, osallistuminen, sitouttaminen kirjaaminen ja blokkaukset, voimaannuttaminen

Omaehtoinen työ (4t päivä/28t viikko) – työskentelevä opiskelu: kulttuuri, opiskelu, rentoutuminen, kuntoilu, harrastukset, luovuus. (8)

Suomalainen sivistys

Suomalainen ajatus sivistyksestä vaatii siten liberaalidemokratian laajentamista reaalisiin luontosuhteisiimme – työhön, tuotantoon, kulutukseen – jotta voisimme rajata ne kaikki ekologisen realismin asettamiin ehtoihin. *Sivistys* on tietoa, tahtoa ja taitoa asettaa (tosi), arvottaa (hyvä) ja ratkaista (kaunis) *aikakauden* haasteet reilulla (oikeudenmukaisuus) tavalla, ts. vapaus, demokratia ja ihmisoikeudet on tulkittava ekologisen eikä ulkopoliittisen realismin lähtökohdista.

Viitteet

(1) Korkeakoulujen sivistystehtävä kriisien keskellä -seminaari 3AMK, Haaga-Helia 11.12.2024

<https://www.3amk.fi/tapahtumat/korkeakoulujen-sivistystehtava-kriisien-keskella/>

(2) Miten voi suomalainen sivistys? Tiedekulma 12.12.2024

paneeli<https://tiedekulmamedia.helsinki.fi/fi/web/tiedekulma/player/webcast?eventId=317805601&playerId=99487739&assetId=323334301>

(3) Hanna, R. 2024. Consciousness is a Form of Life (November 2024 version)

https://www.academia.edu/123059820/Consciousness_is_a_Form_of_Life_November_2024_version_

(4) Moore, J. W. 2015. Capitalism in the Web of Life: Ecology and the Accumulation of Capital . Verso. Kindle Edition.

(5) Salonen A. O. 2024. Korkeakoulun tarkoitus muuttuvassa ajassa. Alustus 3AMK seminaarissa 11.12.2024. Viitaukset alkuperäislähteisiin:

Nikula, Jussi (2012). Suomen vesijalanjälki: Globaali kuva suomalaisten vedenkulutuksesta. Helsinki: WWF Suomi. www.waterfootprint.org/Reports/WWF-2012-WaterFootprintFinland.pdf

Sandström, V., Kauppi, P.E., Scherer, L., Kastner, T., (2017). Linking country level food supply to global land and water use and biodiversity impacts: The case of Finland. *Sci. Total Environ.* 575, 33–40.

Wiedmann, Thomas, Schandl, Heinz, Lenzen, Manfred, Moran, Daniel, Suh, Sangwon, West, James & Kanemoto, Keiichiro (2015). The Material Footprint of Nations. *PNAS* 112(20), 6271–6276.

(6) Khalfan, A. et al. 2023. Climate Equality: A planet for the 99% OXFAM international DOI

10.21201/2023.000001 (haettu 13.12.2024)

<https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621551/cr-climate-equality-201123-en-summ.pdf;jsessionid=F96C9A14A0190154DD0CD757AAF67238?sequence=1>

(7) Eero Ojasen ehdotus siirtymisestä Valistuksen aikakaudesta Vastuun aikakauteen. ks. kohta (2).

(8) Haug, F. 2009. The “Four-in-One Perspective”: A Manifesto for a More Just Life. *Socialism and Democracy*, 23:1, 119-123, DOI: 10.1080/08854300802635932 (Soveltaen)

Entropian ja negentropian tasapaino - Kestävän tulevaisuuden ehdot

-2024-12-18 17:01

Nykyteknologian ihmeitä:

ChatGPT pelastamassa maailmaa

Minä ChatGPT:lle:

Yritän ratkaista visaista ongelmaa: kun kaikki toiminta - erityisesti taloudellinen toiminta - muodostaessaan uutta negentropiaa samalla tuottaa välttämättä jonkin määrän entropiaa, hukkalämpöä, niin mikä voi olla niiden suhde - siis negentropian ja entropian - että valtameret eivät ala muutamassa vuosisadassa kiehumään ja - mitä tärkeintä - tämä rajoite saadaan osaksi kaikkiin taloudellisiin transaktioihin ja osaksi meidän kaikkien tietoisuutta ja toimintaa? Pyysin ChatGPT:yä kirjoittamaan vastauksen poleemisen esseen muotoon. Tässä se on! Se valmistui 2 minuutissa parin ohjeistuksen myötä.

Luonnonlait

Kaikki ihmiskunnan toiminta on viime kädessä luonnonlakien mukaista. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa sitä, että me olemme osa suurta termodynaamista kokonaisuutta, jossa järjestyksen luominen yhdessä paikassa tuottaa väistämättä lisää entropiaa, eli hukkaa ja lämpöä, toisessa. Tämä luonnonlaki ei ole mielipide tai poliittinen käsitys – se on faktaa. Mutta siitä seuraa filosofisesti ja käytännöllisesti polttava kysymys: miten voimme turvata elämän jatkumisen planeetalla, joka on rajallinen ja joka kamppailee kiihtyvän entropian kuormituksen alla?

Taloudellinen toiminta on malliesimerkki tästä dilemman ytimeistä. Jokainen uusi innovaatio, jokainen teollinen prosessi, jokainen rakennettu infrastruktuuri – kaikki tämä edustaa negentropiaa, järjestyksen lisäämistä. Mutta samalla jokainen näistä toimenpiteistä tuottaa väistämättä entropiaa: saasteita, hukkalämpöä, luonnonvarojen ehtymistä. Pahimmillaan nämä ilmiöt johtavat systeemiseen epästabiliteettiin, jonka seurauksena biosfääri voi menettää kykynsä säilyä elinkelpoisena.

Planeettamme Fysikaaliset Rajat

Termodynamiikan toinen pääsääntö on yksinkertainen: entropia kasvaa universumissa. Mutta tämän lauseen yksinkertaisuus kätkee taakseen hälyttävän totuuden. Planeettamme energia- ja lämpötasapaino perustuu siihen, että saamme Auringosta energiaa ja säteilemme ylimääräisen lämmön avaruuteen. Mutta mitä tapahtuu, kun taloudellisen toiminnan synnyttämä entropia ylittää Maan kyvyn palauttaa tämä tasapaino? Lyhyesti sanottuna: ekologiset ja ilmastolliset kriisit, jotka ovat jo nyt täällä.

On naiivia uskoa, että teknologinen kehitys yksin ratkaisee tämän ongelman. Vaikka uusiutuvat energiat ja tehokkaammat prosessit voivat hidastaa entropian kasvua, ne eivät poista ongelman juurta. Jokainen uusi teknologia tarvitsee luonnonvaroja, ja jokainen prosessi tuottaa edelleen jonkin verran hukkaa. Planeettamme rajat ovat fyysinen tosiasia, ei ideologinen valinta.

Negentropian ja Entropian Suhde Taloudessa

Taloudellinen toiminta on historiallisesti perustunut lineaariseen malliin: raaka-aineiden louhinta, tuotanto, kulutus ja jätteiden hylkääminen. Tämä malli on suoraan vastuussa entropian rajusta kasvusta. Kiertotalouden periaatteet tarjoavat vaihtoehdon: materiaalien ja energian kierrätys, hukkalämmön talteenotto ja tuotteiden elinkaaren pidentäminen voivat kaikki auttaa hillitsemään entropian lisääntymistä. Mutta tämäkään ei riitä, jos globaalin talouden kokonaistuotanto jatkaa eksponentiaalista kasvuaan.

Yksi keskeinen ongelma on nykyinen pääomittamisprosessi (kapitalisointi), jossa tulevaisuuden tuotteet ja palvelut arvotetaan nykyrahassa, jonka määrä on periaatteessa rajaton. Tällainen mekanismi kannustaa jatkuvaan kasvuun, mutta samalla se irrottaa talouden fyysisistä rajoitteista. Tämän seurauksena taloudellinen toiminta kiihdyttää luonnonvarojen kulutusta ja entropian tuotantoa ilman, että tulevaisuuden käytännön kestävyys otetaan huomioon. Kapitalisoinnin peruslogiikka tarvitsee perusteellisen uudelleenarvioinnin, jotta se sisältää ekologiset ja termodynaamiset rajat.

Ekologinen realismi, josta negentropian ja entropian välinen suhde on yksi keskeinen ilmaisu, vaatii, että jokaiseen taloudelliseen transaktioon sisällytetään tämän suhteen määrittelemät rajat. Näiden rajojen tulisi ohjata taloudellista toimintaa niin, että järjestyksen tuottaminen tapahtuu ekologisesti ja termodynaamisesti kestäväällä tavalla.

Kansakuntien Välinen ja Sisäinen Eriarvoisuus

Negentropian ja entropian tasapainon käsittelyä ei voida irrottaa globaalin ja paikallisen eriarvoisuuden ongelmasta. Kansakuntien välinen ja sisäinen epätasa-arvo luonnonvarojen hyödyntämisessä ja jakamisessa on yksi suurimmista esteistä kestäväen kehityksen toteutumiseksi. Kehittyneet maat kuluttavat ylivoimaisesti enemmän luonnonvaroja ja tuottavat enemmän entropiaa kuin kehittyvät maat, samalla kun vähiten resursseja omistavat kantavat usein raskaimmat seuraukset.

Ratkaisu tähän ongelmaan edellyttää:

1. **Gloaalien resurssien oikeudenmukaista jakamista:** Luonnonvarojen hyödyntämisen ja niiden jakamisen mekanismit on päivitettävä siten, että kaikilla kansakunnilla on yhtäläiset mahdollisuudet kestäväen kehitykseen.
2. **Kehittyneiden maiden vastuun kasvattamista:** Resurssien ylikuluttajina kehittyneiden maiden on investoitava kehittyvän maailman kestäväen infrastruktuuriin, energiajärjestelmiin ja koulutukseen.
3. **Sisäisen eriarvoisuuden vähentämistä:** Taloudellisten ja luonnonvarojen saatavuuden epätasa-arvo maiden sisällä on korjattava politiikoilla, jotka yhdistävät sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja ekologisen kestävyuden.

Ilman tällaisia toimia globaali ja paikallinen eriarvoisuus vain kiihdyttää entropian tuotantoa ja heikentää yhteiskuntien kykyä reagoida ekologisiin kriiseihin.

Kulttuurinen ja Tietoisuuden Muutos

Teknologiset ja taloudelliset ratkaisut eivät yksin riitä. Tarvitsemme syvällistä kulttuurista muutosta, jossa ymmärrämme toimintamme vaikutukset osana laajempaa termodynaamista kokonaisuutta. Tämä tarkoittaa:

1. **Yksilötasolla:** Kuluttajien täytyy tulla tietoisiksi siitä, miten heidän valintansa vaikuttavat negentropian ja entropian suhteeseen. Tämä vaatii koulutusta ja uudenlaista arvomaailmaa, joka palkitsee kestävät valinnat.
2. **Yhteisötasolla:** Paikallisten yhteisöjen tulee kehittää käytäntöjä, jotka maksimoivat resurssien kierrätyksen ja energian tehokkuuden.
3. **Poliittisella tasolla:** Hallitusten täytyy ottaa johtava rooli asettamalla lainsäädännölliset ja taloudelliset rajoitteet, jotka ohjaavat yhteiskuntia kohti kestävämpiä rakenteita.
4. **Ekologisen demokratian toteuttaminen:** Kaikilla yhteiskunnan jäsenillä tulisi olla mahdollisuus osallistua päätöksentekoon siitä, mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan. Tämä ei ole vain tekninen tai taloudellinen kysymys, vaan syvästi ekologinen ja eettinen haaste. Ekologinen demokratia edellyttää, että jokainen yksilö ymmärtää negentropian ja entropian suhteen merkityksen ja ottaa sen huomioon päivittäisessä toiminnassaan.

Filosofinen Haaste: Mitä Tarkoittaa Kestävä Kehitys?

Tämä problematiikka haastaa meidät pohtimaan myös syvällisempiä kysymyksiä ihmisyyden luonteesta ja tarkoituksesta. Voimmeko ymmärtää itsemme osana suurempaa, dynaamista kokonaisuutta, jossa tietoisuutemme ei ole vain kulutuksen vaan myös planeetan tasapainon ylläpitämisen palveluksessa? Onko mahdollista luoda kulttuuri, joka arvostaa negentropiaa tavalla, joka ei johda entropian hallitsemattomaan kasvuun?

Kestävä kehitys ei voi olla vain taloudellinen slogani. Sen on oltava perustavanlaatuinen filosofinen suuntautuminen, jossa tunnistamme, että elämme planeetan rajojen sisällä ja olemme vastuussa niiden kunnioittamisesta.

Loppupäätelmä

Entropian ja negentropian tasapainon hallinta on aikamme suurin haaste. Se vaatii meiltä uudenlaista ajattelua, jossa yhdistyvät fysiikan lait, taloudellinen tehokkuus ja kulttuurinen viisaus. Mikäli emme onnistu tässä, edessämme ei ole vain ekologinen kriisi, vaan koko ihmiskunnan olemassaolon uhka. Mutta jos onnistumme, voimme luoda tulevaisuuden, jossa ihmiskunnan toiminta ei ole ristiriidassa planeettamme hyvinvoinnin kanssa, vaan osa sen luonnollista tasapainoa.

Pääomasuhde, ekologinen realismi ja Mêtis

- 2024-12-28 13:00

*Saatteeksi: Kävin pitkän keskustelun ChatGPT:n kanssa **Metis** -käsitteestä, jonka **Marcel Detienne, ja Jean-Pierre Vernant** kaivoivat esiin klassisesta maailmasta teoksessaan "Cunning Intelligence in Greek Culture and Society" (1991). Kävi ilmi, että Metis liikkuu samoissa keskusteluympyröissä, joita mitä itse ole yrittänyt hahmottaa monissa julkaisuissani, kuten esim. "Filoteknia ja kysymys sivistävästä työstä" (2006) ja sittemmin väitöskirjassani "Theoria, praxis, poiesis : individualization as the constitution of sociality" (2012) ja ammattikorkeakoulujen tehtävän hahmottamiseen liittyvissä monissa kirjoissa ja kirjoituksissani. Tässä yhteenvetoa käydystä keskustelusta.*

Johdanto: Mêtis klassisessa maailmassa ja sen marginalisoituminen

Klassisessa maailmassa Mêtis -ajatuksella viitattiin erityisesti käsityöläisen työn vastavuoroisuuteen, yhteyttä rakentavaan kehämäisyyteen, sen vaatimaan dynaamisuuteen ja nokkeluuteen. Sen esikuvina pidettiin kättilöitä ja kumpurajalkaista seppä Hefaihosta, joidenka toimintaa työnherruksessa saatettiin kuvata seuraavaan tapaan: kättilöllä ja sepällä – kuten kaikilla käsityöläisillä – on työssään jatkuvasti elävä käsitys ja tuntuma siitä, miten asiat ovat, millaisiksi niiden tulisi muotoutua ja kuinka tuohon tavoitteeseen kauniisti päästäisiin vieläpä tavalla, jonka oma yhteisö kokee reiluksi. On siis yhtä aikaa ratkaistava neljä asiaa suhteessa toisiinsa: kuinka asiat ovat, kuinka ne ovat, kun ne ovat hyvin, kuinka ne kauniisti saadaan aikaiseksi reilulla tavalla. Tosi, hyvä, kaunis ja reilu on siis ratkaistava suhteessa toisiinsa ajassa ja paikassa – syntymässä olevan lapsen kutsuessa kohdussa tai kun kuuma metalli odotti pajan ahjossa.

Mêtis, kreikkalainen tilannesidonnaisen viisauden, nokkeluuden ja mukautuvuuden käsite, oli keskeinen osa antiikin ajattelua. Kreikan mytologiassa *mêtis* henkilöityi jumalatar Metikseen, joka edusti strategista älykkyyttä ja oveluutta. Käytännön elämässä *mêtis* ilmeni esimerkiksi käsityöläisten, kalastajien ja poliitikkojen toiminnassa, joissa tarvittiin kykyä navigoida epävarmoissa ja muuttuvissa tilanteissa. Tämä viisauden muoto korosti sopeutumista, ennakkointia ja kokonaisvaltaista tilannetajua.

Platonin filosofiassa Mêtis kuitenkin marginalisoitiin. Platon korosti muuttumattomia ideoita ja universaalia järkeä (episteme), jotka asettivat teoreettisen tiedon käytännöllisen viisauden yläpuolelle. Mêtis nähtiin epäluotettavana ja epätäydellisenä verrattuna järjestelmälliseen järjenkäyttöön. Tämä platonistinen hierarkia vaikutti syvästi länsimaisen ajattelun kehitykseen ja vähensi mêtis-ajattelun arvostusta.

Kristinuskon omaksuma platonistinen ajattelu vahvisti tätä kehitystä. Katolinen kirkko korosti universaaleja moraaliperiaatteita ja dogmeja, jotka rakensivat maailmanjärjestystä muuttumattoman jumalallisen järjestyksen pohjalta. Tämä lähestymistapa, yhdistettynä kirkon hierarkiseen valtaan, suosi staattista ja universaalia totuutta tilannesidonnaisen viisauden sijaan. Keskiajan maailmankuva, joka yhdisti platonistisen ajattelun ja kristillisen universalismin, loi perustan hierarkiselle yhteiskunnalle, jossa paikallinen ja käytännöllinen viisaus – *Mêtis* – jäi teoreettisten ja dogmaattisten periaatteiden varjoon.

Keskiajan luostarit, ammattikunnat ja yhteisöllinen viisaus

Keskiajalla talous ja yhteiskunta perustuivat paikallisten yhteisöjen tasapainoon ja käytännön viisauteen. Luostarit, ammattikunnat ja paikalliset yhteisöt edustivat maailmaa, jossa *mêtis* – tilannesidonnainen viisaus – oli toiminnan keskiössä. Esimerkiksi luostarit yhdistivät hengellisen elämän konkreettisiin käytäntöihin, kuten maanviljelyyn ja lääketieteeseen, sovittaen toimintansa paikallisiin tarpeisiin ja luonnon rajoitteisiin. Ammattikunnat puolestaan suojelivat käsityöläisten taitoja ja paikallista taloutta, noudattaen moraalisia ja eettisiä periaatteita, jotka rajoittivat kilpailua ja resurssien liikakäyttöä.

Keskiajalla talous ei ollut abstrakti systeemi, vaan osa yhteisöjen sosiaalista ja ekologista kokonaisuutta. Vaikka hierarkiat olivat vahvat, tämä järjestelmä salli paikallisten ja tilannesidonnaisten käytäntöjen kukoistaa. Tässä mielessä *mêtis* oli osa keskiaikaista järjestystä, vaikka sen merkitystä ei tunnustettu filosofisessa tai teologisessa diskurssissa.

Kauppiasporvariston nousu ja pääomasuhteen alku

Keskiajan lopulla kauppiasporvariston nousu toi mukanaan uudenlaisen logiikan: pääomasuhteen. Kauppiat rahoittivat riskialttiita projekteja, kuten pitkän matkan kaupankäyntiä, ja loivat rahatalouden, jossa tuleva tuotto arvioitiin nykyisessä rahassa. Tämä mahdollisti kaupan ja talouden laajenemisen, mutta samalla se irrotti taloudellisen toiminnan paikallisista yhteyksistään.

Tässä vaiheessa alkoi *mêtis* -ajattelun marginalisointi. Kaupallisen logiikan tavoitteena oli minimoida kustannukset ja maksimoida voitot, mihin liittyi voimakas halpuuttamisen logiikka: raaka-aineet, työvoima ja muut resurssit pyrittiin hankkimaan mahdollisimman edullisesti. Paikallinen viisaus ja luonnon reunaehdot jäivät toissijaisiksi.

Teollisuusporvaristo ja pääomasuhteen syventäminen

Teollinen vallankumous syvensi pääomasuhteen logiikkaa. Nyt ei ollut kyse vain kaupasta, vaan myös tuotantoprosessien alistamisesta tulevaisuuden voitto-odotuksille. Teollisuusporvaristo rakensi

järjestelmän, jossa resurssien, energian ja työvoiman hinta pyrittiin painamaan mahdollisimman alas. Samalla teknologinen kehitys nopeutti tuotantoa ja loi illuusion rajattomasta kasvusta.

Tämä kehitys hajotti perinteisen käsityöläistyön ja muunsi sen palkkatyöksi, jossa työntekijät redusoitiin pelkäksi työvoimaksi. Työprosesseista ulkoistettiin kysymykset todesta, hyvästä, kauniista ja reilusta, jotka siirrettiin työnantajien ja markkinoiden ratkaistaviksi. Tämä muutti työn luonnetta: käsityöläisen omasta, kokonaisvaltaisesta osaamisesta tuli mekaanista suoritusta, jossa merkitykselliset arvovalinnat tehtiin työn prosessin ulkopuolella.

Tämä logiikka johti luonnonvarojen kestäättömään hyödyntämiseen ja yhteiskunnallisiin ongelmiin, kuten työläisten riistoon. Paikalliset talousmuodot, jotka olivat perustuneet *mêtis*-viisauteen, murskattiin globaalin markkinatalouden logiikan tieltä.

Finanssiporvaristo ja rahan tekeminen rahalla

Finanssiporvariston nousu irrotti pääomasuhteen entisestään konkreettisesta tuotannosta. Rahoitusmarkkinoiden kehittyminen mahdollisti ”rahan tekemisen rahalla”, jossa voittoja ei enää saavutettu suoranaisesti tuotannosta, vaan spekulatiivisilla investoinneilla ja arvopaperimarkkinoilla. Johdannaisinstrumentit ja velkainstrumentit loivat järjestelmän, jossa taloudellinen toiminta perustui jatkuvaan tulevaisuuden rahallistamiseen.

Tällä kehityksellä oli kaksi keskeistä seurausta:

1. Ekologinen ulkoistaminen: Finanssikapitalismi ohitti ekologiset realiteetit, koska se keskittyi rahallisen arvon vaihteluihin, ei materiaalisen todellisuuden rajoihin.
2. Talouden haavoittuvuus: Järjestelmän riippuvuus spekulatiivisista instrumenteista lisäsi kriisiherkkyyttä, mikä on nähty toistuvissa finanssikriiseissä.

Keskuspankkivetoinen finanssikapitalismi

Nykyinen keskuspankkivetoinen kapitalismi edustaa pääomasuhteen huipentumaa. Keskuspankit, kuten Euroopan keskuspankki ja Yhdysvaltain Federal Reserve, ovat tulleet keskeisiksi toimijoiksi talousjärjestelmän vakauden ylläpitämisessä. Ne painavat rahaa, alentavat korkoja ja tarjoavat likviditeettiä kriisien aikana. Nämä toimet vakauttavat rahoitusmarkkinoita, mutta samalla ne syventävät velkapohjaista taloutta.

Kuitenkin keskuspankkijärjestelmää ohjaa sama pääomasuhteen logiikka: oletus talouskasvun jatkumisesta. Tämä oletus on ristiriidassa ekologisen realismin kanssa, joka muistuttaa meitä luonnon rajallisuudesta.

Métis: Unohtunut viisaus ja sen mahdollisuudet nykykontekstissa

Nykyisen talousjärjestelmän ongelmat – ekologinen kriisi, sosiaalinen eriarvoisuus ja talouden kriisiherkkyys – vaativat uutta ajattelutapaa. *Métis*-viisaus voisi tarjota tähän ratkaisun sovellettuna nykyolosuhteisiin, joissa tiede (schole), kaupungit (polis), globaali tuotantokoneisto (oikos) ja rahoitusjärjestelmä (agora) määrittävät toimintaympäristöä:

- Tiede (schole): Métis voisi tukea monitieteistä ja soveltavaa tiedettä, jossa korostetaan paikallisia ja globaaleja ekologisia kysymyksiä ja niiden ratkaisua. Esimerkiksi systeemiajattelu ja kokeilukulttuuri voisivat edistää maan ja ilman, maailman rakentamista kotimaailmaksi.
- Kaupungit (polis): Kaupungit ovat modernin yhteiskunnan solmukohtia, joissa métis-ajattelua voidaan soveltaa esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa ja infrastruktuurien kehittämisessä. Paikallisesti mukautuva viisaus voisi auttaa kaupunkeja toimimaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävinä yksikköinä.
- Tuotantokoneisto (oikos): Globaali tuotantotalous tarvitsee regeneratiivisia periaatteita, joissa *métis* auttaa mukautumaan luonnon reunaehtoihin. Kiertotalous ja kestävät toimitusketjut voisivat rakentua tämän ajattelun pohjalle, jolloin entropian ja negentropian kestävän keskinäissuhteen ylläpitäminen on ratkaisevan tärkeää.
- Rahoitusjärjestelmä (agora): Finanssijärjestelmää tulisi ohjata kohti ekologisia tavoitteita. Métis voisi edistää rahoituksellista innovaatiota, joka tukee paikallisia yhteisöjä ja pitkän aikavälin kestävyttä pikavoittojen sijasta. Jokainen taloudellinen transaktio tulee kontekstoida ekologisen realismin määrittelemiin ehtoihin, jotka toimivat myös taloudellisen kirjanpidon lähtökohtana.

Lisäksi jokaisen työntekijän työprosessiin tulisi palauttaa kysymykset todesta, hyvästä, kauniista ja reilusta. Tämä tarkoittaa, että työntekijöillä on oltava mahdollisuus tehdä merkityksellisiä päätöksiä, jotka liittyvät heidän työnsä arvoihin ja vaikutuksiin, ja että nämä kysymykset integroituvat osaksi päivittäistä toimintaa.

Lopuksi: Kohti uutta talouden paradigmaa

Aivan kuten sepän pajassa käsityöläinen navigoi työssään todellisen, hyvän, kauniin ja reilun välisiä suhteita, nykymaailman "sepän paja" ja "kohtu" on Äiti Maa. Sen mittakaavassa taloudellinen ja ekologinen toiminta kietoutuvat yhteen tavalla, joka vaatii jatkuvaa mukautumista, viisautta ja dynaamisuutta. Äiti Maa toimii kaikkien prosessiemme perustana ja lopullisena mittarina. On palattava kysymyksiin siitä, mikä on totta, hyvää, kaunista ja reilua – mutta nyt globaaleilla ja ekologisesti kestävämmillä ehdoilla.

Keskuspankkivetoinen finanssikapitalismi ja sen edeltäjät ovat rakentuneet pääomasuhteen varaan, joka abstrahoi talouden luonnon reunaehdoista. Tämä järjestelmä ei ole käsittänyt ekologisen realismin keskeisiä opetuksia: luonnonvarat ovat rajallisia, ja ihmiskunnan talous on aina osa suurempaa ekologista kokonaisuutta.

Métis -ajattelu voisi tarjota vaihtoehtoa, joka palauttaa talouden luonnon reunaehtojen ja yhteisöllisen viisauden piiriin. Se ei hylkää tulevaisuuden suunnittelua, mutta tekee sen tilannekohtaisesti ja ekologista realismia kunnioittaen. Taloudellisen ja ekologisen kestävyuden yhdistäminen ei ole vain mahdollista, vaan välttämätöntä planeettamme tulevaisuuden kannalta.

Kirjallisuutta

- Detienne, Marcel & Vernant, Jean-Pierre. *Cunning Intelligence in Greek Culture and Society.* Tämä teos esittelee *métis*-ajattelun merkityksen antiikin maailmassa ja sen ilmenemisen mytologiassa, käsityöläisten työssä ja politiikassa.
- Platon. *Valtio.* Klassinen teos, jossa käsitellään universaaleja ideaaleja ja teoreettisen tiedon ylivertaisuutta käytännölliseen viisauteen nähden.
- Aristoteles. *Nikomakhoksen etiikka.* Tämä teos tutkii käytännöllistä viisautta (*phronesis*) ja sen eroa *métis*-ajatteluun.
- Weber, Max. *Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki.* Analyysi siitä, kuinka kristilliset arvot ja modernin kapitalismin kehitys kietoutuivat yhteen.
- Polanyi, Karl. *Suuri murros.* Tämä teos tarkastelee markkinatalouden historiallista kehitystä ja sen vaikutuksia yhteiskuntaan ja luontoon.
- Latour, Bruno. *We Have Never Been Modern.* Latour haastaa modernin ja luonnon välisen erottelun ja korostaa uudenlaista ekologista ajattelua.
- Kallis, Giorgos. *Limits: Why Malthus Was Wrong and Why Environmentalists Should Care.* Tämä teos käsittelee ekologisia rajoja ja talousjärjestelmien sopeutumista niihin.

Timo Miettinen Euroopan museonhoitajana

- 2024-12-29 15:53

Tutkija Timo Miettinen moittii tänään HS:ssa (29.12.2024) Eurooppaa ja erityisesti Saksaa Euroopan sairastumisesta - Euroopan tautiin.

Se ilmenee Miettinen mukaan saksalaisen parlamentaarikon oireellisessa diagnoosissa: "Olemme aloittaneet kaksi maailmansotaa, emmekä halua aloittaa kolmatta." Saksa yskii nyt: he eivät halua aloittaa kolmatta maailmansotaa. (1)

Mistä taudista on *nyt* kysymys? Miettisen diagnoosi on: "*Keep Europe great without USA*" ... ei enää kuten slogaani ennen Trumpia: "*Russia out, German down, USA in*" vaan eurooppalainen koti osana Euraasiaa. Tämäkö on se tauti, josta Euroopan on parannuttava?

Miettisen diagnoosi on virheellinen. Kysymyksessä ei ole Saksan lievä köhä vaan Euroopan edistyksellinen perinteen keuhkokuume. Miksi?

Samaisessa HS:n numerossa todetaan YK:n väestöosaston ennustavan maapallon "väkiluvun kasvavan vielä 50 tai 60 vuoden ajan. Väkiluku kasvaisi nykyisestä noin 8,2 miljardista 10,3 miljardiin ihmiseen arvioilta 2080-luvun puolivälissä". Professori Mikko Myrskylä toteaaakin tiukasti:

"Kysymyshän on pikemminkin siitä, miten me jaamme kaiken tämän, mitä maapallolla on." (2)

Tästä on kysymys. Rajallisten luonnonvarantojen nykyajan pitämisestä ennallaan pohjoisen lännen ohjauksessa, ei niiden tasa-arvoisesta ja oikeudenmukaisesta jakamisesta 10 miljardin ihmisen kesken.

Timo Miettinen ymmärtää tämän: "Vihreää siirtymää olisi vauhditettava paitsi ilmaston myös *turvallisuuden* nimissä. Mitä nopeammin venäläisestä fossiilienergiasta irtaudutaan, sen parempi." (1)

Ei ole siis kysymys siitä, että irtaannutaan *kaikesta* fossiilienergian käytöstä vaan että siirrytään käyttämään amerikkalaista 3-4 kertaa kalliimpaa nestekaasua, jonka säröttäminen on luonnolle erityisen tuhoisaa. Tämä on Miettiselle *turvallisuus* kysymys.

Kun 1980 -luvun ”kauppa, kauppa, kauppa” -rahapuhe ei onnistunut jakamaan luonnonvarantoja uudelleen, Yhdysvalloissa siirryttiin jo 1990 -luvulla ”valtio, valtio, valtio” -voimapolitiikkaan turvaamaan teknologisen murroksen vaatimien mitä moninaisimpien raaka-aineiden ja energian saatavuus ”edullisesti”. Tästä on kysymys myös Ukrainan sodassa. Sehän on tunnustettu Yhdysvalloissakin monen monta kertaa.

... mutta mitä Karl Marxin sanoikaan ”dogmeista”, jotka ”painavat vuorenraskaina elävien aivoja”, johonka Miettinenkin viittaa (1). Jotain aivan muuta kuin Miettinen antaa ymmärtää. Kas tässä:

”Ihmiset tekevät itse historiaansa, mutta he eivät tee sitä mieltensä mukaan, he eivät tee sitä omavalintaisissa, vaan välittömästi olemassa olevissa, annetuissa ja perinnöksi jääneissä olosuhteissa. *Kaikkien edesmenneiden sukupolvien perinteet painavat vuorenraskaina elävien aivoja.* Ja juuri kun ihmiset näyttävät olevan suorittamassa kumousta olosuhteissa ja itsessään, luomassa jotakin sellaista, jota ei vielä koskaan ole ollut olemassa, juuri sellaisina *vallankumouksellisen kriisin* kausina he manaavat hätääntyneinä palvelukseensa menneisyyden henkiä, lainaavat niiden nimiä, taistelutunnuksia ja pukuja esittääkseen maailmanhistorian uutta näytöstä näissä kunnianarvoisissa vanhoissa valepuvuissa ja tällä lainakielellä.” (3, kurs. mvv)

Eurooppa on saanut keuhkokuumeen ”*vallankumouksellista kriisistä*”, siis taloudellisen, teknisen ja yhteiskunnallisen kehityksen siirtymistä takaisin maailman väestölliseen painopisteeseen - ”globaaliin etelään”, jossa on omaksuttu muutamassa vuosikymmenessä Valistuksen tekninen ja taloudellinen osaaminen - ja siten törmätty samoihin ekologisiin haasteisiin kuin täällä Euroopassakin. Eurooppalaisen perinteen dogmit ”painavat vuorenraskaina elävien aivoja” sielläkin.

Eurooppalaiset ”dogmit”? Vuosituhantinen tarina parilla sanalla: Se on platonismiin, kristinuskoon ja Valistukseen liittyvä ajatus *universalismista*, ajattomuudesta ja paikattomuudesta, jonka rahavälitteinen pääomittaminen (*capitalization*) asetti lähtökohdakseen, arvottaessaan tulevaisuuden rajattomat lupaukset rahamittaisesti nykyhetken vaatimuksiksi ”halvasta energiasta, raaka-aineista, työvoimasta ja ruuasta” (4), jotta investoinnit olisivat kannattava, voitollisia. Se on tarina kauppias-, teollisuus-, ja sittemmin finanssipurvariston noususta, joita kaikkia nyt horjuttaa pilvifeodalismien vaatimat ylettömät vuokrat mitä erilaisimpien nettialustojen käyttämisestä. (5)

Miettinen haluaa parantaa ”*vallankumouksellisen kriisin*”, jonka ajurina on nyt ekologinen realismi, ulkopoliittisen realismin keinoin - voimalla vastaan voima - tukeutuen romantisoituun kertomukseen Edistyksestä, joka on johtanut nykyiseen sekä kansojen kesken että kansakuntien sisällä vallitseviin

täysin kestävämpään epäoikeudenmukaisuuteen ja epätasa-arvoon juuri pääomasuhteen ja pääomittamismekanismin kautta.

Siten Mieltisen viittaama George Santayanan lausahdus että ”ne, jotka eivät muista historiaa, ovat tuomittuja toistamaan sitä” kertoo nyt juuri Euroopasta - kun murhenäytelmä on kääntynyt farssiksi, meille eurooppalaisille.

Euroopan ja pohjoisen lännen on tunnustettava ja tunnistettava ekologisen realismin määrittämä ”vallankumouksellinen kriisi” jos haluamme olla mukana edistämässä Euroopan edistyksellisen perinteen keskeisiä arvoja demokratiaa, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa. Nämä kaikki kolme on asetettava ekologisen realismin vaatimaan kehukseen, on siis siirryttävä *Umwelt*:stä *Mittwelt*:iin, globalisaatiosta planetarismiin (*connaturality*), siis ulkoisesta maasta ja ilmasta *kotimaailmaan* (*All-ge-mein-heit*) (6), liberaalidemokratiasta ekologiseen demokratiaan. Keuhkokuumeestakin voi parantua.

Viitteet

(1) Mieltinen, T. 2024. Euroopasta on tullut museo, jossa jalot villit ovat näytteillä HS 29.12.2024

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010927841.html>

(2) Emmi Tilvis 2024. Maapallon väestönkasvun ongelma on pitkälti jo ratkaistu, sanoo professori STT 28. 12. HS 29.12.2023.

<https://www.hs.fi/maailma/art-2000010930571.html>

(3) Marx, K. 1852. Louis Bonaparten brumairekuun kahdeksastoista

<https://www.marxists.org/suomi/marx-engels/1852/louis-bonaparten-brumairekuun-18/ch01.htm>

(4) Patel, R., Moore, J, W. 2018. A History of the World in Seven Cheap Things: A Guide to Capitalism, Nature, and the Future of the Planet . Verso. Kindle Edition.

(5) Varoufakis, Y. 2023. Technofeudalism: What Killed Capitalism. Random House. Kindle Edition.

ks, myös

Volanen, M V. 2024 Pääomasuhde, ekologinen realismi ja Mêtis. KU blogi 28.12.2024

<https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/paaomasuhde-ekologinen-realismi-ja-metis/>

(6) Michael Meyer-Abich, K. 1990. Aufstand für die Natur: Von der Umwelt zur Mitwelt. Perfect Paperback.

2025

2025 - 06

Kuka puolustaa "reilua työelämää"?

- 2025-06-08 09:49

Arvatkaapa ketkä julistavat näin päättäväisesti:

"Elinkeinoelämän käsinukkeohjauksessa Kokoomus on yksipuolisesti valmistellut lakeja, joiden tarkoituksena on tehdä suomalaisesta duunarista nöyrä ja pelokas. Irtisanomissuojaa heikennetään niin, että työntekijä voidaan erottaa pörstäkertoimen perusteella ilman kunnollista syytä ja ilman varoitusta. Elinkeinoelämän palatseissa varmasti humallutaan tästä ajatuksesta, mutta täällä lattiatasolla se herättää lähinnä kauhua.

Potkulain ohella kritisoinme myös määräaikaissuusia koskevia heikennyksiä. Toteutuessaan ne synnyttävät uudenlaisen ketjutusautomaatin. Työnantaja voi kierrättää vuoden välein uusia työntekijöitä ilman mitään perustelua. Kun samalla irtisanomissuoja romutetaan, näiden vuoden määräaikaissuusioiden kohdalla voidaan jo puhua uudenajan työelämän huutolaisista. Työntekijää ei enää sitouteta, vaan hänet voidaan vaihtaa vuoden välein kuin vuokrakalusto." (1)

Vastaus: Peruspuurtajat ry, Perussuomalaisten työväenyhdistys.

He jatkavat: "Perussuomalaiset eivät voi niitä hyväksyä, jos puolue haluaa jatkossa tavoitella duunarien ääniä. ... Me toivomme, että puolue ... kuuntelee kenttää ja palaa puolustamaan reilua työelämää. Ilman työntekijöiden luottamusta perussuomalaisilla ei ole tulevaisuutta." (1)

Viimeisestä toteamuksesta voimme olla yhtä mieltä.

Mielenkiintoista kyllä Peruspuurtajat tuomitsevat EK:n ja Kokoomuksen, mutta eivät viittaa Suomen Yrittäjiin, jotka vaativat paljon pitemmälle meneviä työsuhteiden heikennyksiä (ks. <https://www.yrittajat.fi/ajankohtaista/lausunnot/lausunto-luonnoksesta-hallituksen-esitykseksi-henkiloon-liittyvaa-irtisanomisperustetta-koskevan-lainsaadannon-muuttamisesta/>)

Kuka puolustaa "reilua työelämää"?

Keskittymällä vaatimaan vain "reiluutta" työelämässä, rajaudutaan sopimusehtoihin ja -neuvotteluihin. Silloin ei kysytä kuka asioista päättää työpaikoilla ja millä ehdoilla. Se on kysymys, joka Peruspuurtajienkin olisi itselleen asetettava, kuten on ollut tapana vasemmistossa jo vähintäänkin

vuoden 1903 Forssan ohjelmasta lähtien. Tervetuloa mukaan!

(1) Peruspuurtajat ry:n kannanotto: Potkulakiin on tehtävä muutoksia – Puoluekokouksessa on käytävä avoin keskustelu duunarikannatuksesta.

<https://puurtajat.perussuomalaiset.fi/kannanotto/peruspuurtajat-ryn-kannanotto-potkulakiin-on-tehtava-muutoksia-puoluekokouksessa-on-kaytava-avoin-keskustelu-duunarikannatuksesta>

Yanis Varoufakis: Rauhan taloudelliset ehdot

- 2025-06-13 22:36

Saatteeksi: tässä tiedoksi Yanis Varoufakisin puhe Euroopan parlamentissa "Rauhan taloudelliset ehdot", tiistaina 10. kesäkuuta 2025 (korjattu konekäännös).

Yanis Varoufakis

Euroopan sodanlietsojaksi ajautumisen taloudelliset seuraukset – ja velvollisuutemme nyt!

Vuosi sitten olisin aloittanut tämän puheen valituksella Euroopan unionin tähän asti käsittämättömästä muuttumisesta rauhanhankkeesta sotahankkeeksi. Tänään tilanne ei ole enää tällainen.

Viime vuoden aikana sodanlietsonta on tunkeutunut unionin kudoksiin, valunut jokaiseen politiikkaan ja astunut jokaiseen ajatushautomoon, jotka luovat Euroopan hallitsevia narratiiveja ja uskontunnustuksia.

Nykyään ei siis ole mitään järkeä valittaa sitä, mikä on nyt tosiasia: EU on nyt täysimittainen sotaprojekti – projekti, joka joko ajaa meidät pysyvään sotaan tai ajaa meidät entistä suurempaan vararikkoon, tai luultavasti molempiin!

Väitän, että Euroopan sotilaallinen keynesiläisyys tekee Euroopasta taatusti vähemmän turvallisen, epätasa-arvoisemman ja heikomman.

Jäljelle jää enää kaksi mielenkiintoista kysymystä:

Miksi Eurooppa on valinnut tämän tien? Ja nyt kun Eurooppa on tällä sotapolulla, mikä on velvollisuutemme kansojamme, eurooppalaisia, rauhaa kohtaan?

Aloitän aivan alusta.

EU suunniteltiin Yhdysvaltojen alamaiseksi.

Vaarana on ärsyttää eurooppalaisia, jotka uskovat omaan luomismyytiinsä, mutta haluan tehdä selväksi: Euroopan unioni (alusta asti Euroopan hiili- ja teräsyhteisöinä) oli amerikkalainen rakennelma – osa Yhdysvaltojen globaalia suunnitelmaa, johon kuuluivat myös Bretton Woods -järjestelmä, Trumanin oppi ja tietenkin Nato.

Kyllä, useimmat eurooppalaiset kaipasivat sotaa ja totalitarismia. Mutta EU suunniteltiin Washington DC:ssä. Ja se suunniteltiin nimenomaan ei kilpailluksi markkinoiksi, vaan suuryrityskartelliksi, jota johtaa demokratiasta vapaa byrokratia (tunnetaan myös nimellä Euroopan komissio), joka ei sattumalta sijainnut kivenheiton päässä Naton päämajasta.

Vuodesta 1950 lähtien EU:ta tukivat Yhdysvaltojen edut ja se oli niiden mukainen – epämukava tosiasia sekä Euroopan itseriittoisille hallitsijoille että Donald Trumpille.

Jälkikäteen nähtynä EU:n koko historian läpi kulkee yhteinen lanka: sen täydellinen taloudellinen riippuvuus Yhdysvalloista. Aluksi EU oli syvästi riippuvainen dollarialueesta. Sitten, vuodesta 1971 eteenpäin, se oli syvästi riippuvainen Amerikan kauppavajeesta.

Joten tavalla tai toisella Euroopan syvä riippuvuus Yhdysvalloista on juurtunut sen arkkitehtuuriin. Euroopan sisäänrakennetun riippuvuuden Yhdysvalloista poistaminen vaatii siis paljon enemmän kuin pelkkiä julistuksia – tai muutaman sadan miljardin lainatun euron käyttöä aseisiin.

Se, että EU oli alusta alkaen suunniteltu suuryrityskartelliksi, on syy siihen, miksi EU tarvitsi kiinteitä valuuttakursseja: Valuuttakurssien vaihtelut horjuttavat mitä tahansa kartellia, mikä vaikeuttaa tarvittavan yhteistyön ylläpitämistä siihen osallistuvien tuottajien välillä.

Vuosina 1950–1971 Yhdysvallat hoiti tämän ongelman Euroopan puolesta. Niin kauan kuin sillä oli kauppavaje Yhdysvaltojen kanssa, Euroopan kartelli oli osa dollarialuetta – sen valuutat olivat sidottuja dollariin. Mutta kun noin vuonna 1969 Eurooppa (ja Japani) alkoi tuottaa kauppajlijäämää Yhdysvaltojen kanssa, peli oli ohi. 15. elokuuta 1971 tuon ajan Donald Trump, presidentti *Richard Nixon*, hylkäsi Euroopan dollarialueesta, ja hänen valtiovarainministerinsä sanoi kyynisesti hämmentyneille eurooppalaisille: "Tästä päivästä lähtien dollari on meidän valuuttamme, mutta se on teidän ongelmanne!"

Seuraavaksi tapahtui kaksi asiaa.

Ensinnäkin, pelastaakseen suuryrityskartellinsa eurooppalaiset kiirehtivät luomaan oman kiinteän valuuttakurssijärjestelmän. He kokeilivat kaikkea: Valuuttakäärmettä, euroopan rahajärjestelmää, Euroopan valuuttakurssimekanismia. Ne kaikki osoittautuivat hataraksi suunnitelmaksi, jotka keinottelijat vaikeuksitta murskasivat. Niinpä he epätoivoissaan saivat aikaiseksi ihmismielen luoman mitä haitallisimman valuutan – euron.

Toinen kehitysaskel oli se, että Amerikan kasvaessa budjetti- ja kauppavajeitaan euroalue muuttui Saksan johtamaksi nettovientikoneeksi, jonka kokonaiskysyntä alihankittiin (subcontracted) Yhdysvalloille.

Käytännössä Amerikan kaksoisvajeet toimivat kuin valtava pölynimuri, joka imi Amerikkaan Euroopan nettoviennin sekä eurooppalaisten viejien voitot, jotka sijoitettiin Yhdysvaltain valtionlainoihin,

osakkeisiin ja kiinteistöihin. Näin Eurooppa, kun se oli erotettu dollarialueesta, joutui riippuvaiseksi Yhdysvaltojen alijäämistä.

Nixonin shokki teki juuri niin: se muutti Euroopan täydellisen riippuvuuden dollarialueella elämisestä entistä suuremmaksi riippuvuudeksi Yhdysvaltojen alijäämistä.

Täällä Brysselissä he rakastavat ilmaisua, että Eurooppa etenee kriisistä kriisiin. Se on jälleen yksi harhakuvitelma.

Vuoden 2008 kriisi oli paras tilaisuutemme tehdä Euroopan unionista elinkelpoinen ja lopettaa sen syvä riippuvuus Yhdysvalloista, mutta

- Ranskan ja Saksan pankit menivät konkurssiin
- Euroalueen mahdottomat säännöt olivat riekaleina.
- Kreikasta alkanut dominoefekti ajoi hallituksemme konkurssiin.

Se oli täydellinen tilaisuus muuttaa EU:ta suuryrityskartellista, joka oli luonnostaan riippuvainen Yhdysvalloista kokonaisuutensa osalta, toimivaksi, sisäisesti tasapainoiseksi federaatioksi.

Sen sijaan Euroopan radikaali keskusta (sekä keskustaoikeisto että keskustavasemmisto) päätti muuttaa kaiken varmistaakseen, ettei mikään muutu. Tässä mielessä he tekivät pahimman mahdollisen: yleisen talouskurin (austerity) monille ja kiihkeän rahanpainatuksen rahoittajille ja suuryrityksille.

Mitä tapahtuu, kun murskataan monien tulot ja annetaan biljoonia harvoille?

Koska monet ovat liian köyhiä ostaakseen korkean lisäarvon hyödykkeitä, yritykset lakkaavat investoimasta tuottavaan pääomaan – kun taas rikkaat käyttävät vapaata käteistä asuntojen hintojen, osakehintojen, bitcoinien hintojen, taiteen ja yleensäkin omaisuususerien hintojen nostamiseen.

Luonnollinen seuraus on sielua murskaava eriarvoisuus ja syvä kansan tyytymättömyys.

Ihmiset vaipuivat epätoivoon. He jopa äänestivät radikaalien edistyksellisten, kuten minun, puolesta euroryhmään! Sitten kauhuissaan Bryssel ja Frankfurt am Main kaatoivat meidät tai pakottivat Tsiprasin kaatamaan oman hallituksensa, eivät käyttäneet tankkeja, kuten Kreikassa vuonna 1967, vaan pankkeja – ei oikeastaan niin suurta eroa! Vallankaappaus on vallankaappaus.

Kaksi symbioottista autoritaarisuutta

Arvaa mitä seuraavaksi tapahtui: Aivan kuten sodan puolivälissä, muukalaisvihamieliset äärioikeistolaiset nousivat esiin.

He osoittautuivat jumalan lahjaksi järkyttävän epäsuositulle radikaalille keskustalle, jonka poliitikot saattoivat nyt sanoa äänestäjille: Se on me tai he!

Mutta se oli yhtä lailla jumalan lahja äärioikeistolle, joka tarvitsi radikaalia keskustaa asettamaan talouskuripolitiikan, joka loi tyytymättömyyttä, joka puolestaan ruokki vihaa, joka johti äärioikeiston ääniin.

Toisin sanoen, jos Macronilla ja Le Penillä olisi järkeä, he pitäisivät kumpikin yöpöydillään kehystettyä kuvaa toisistansa ja lausuisivat pienen rukouksen vihatun vastustajansa nimeen joka ilta ennen nukkumaanmenoa.

Savua ja peilejä

Liberaali totalitarismi ja äärioikeistolainen muukalaisvihamielinen totalitarismi ovat rikoskumppaneita, ne ruokkivat toisiaan.

Samaan aikaan monille suunnattu talouskuritoimet ja harvoille suunnattu rahan painaminen heikentävät Euroopan tuottavaa perustaa, sen yhteiskunnallista rakennetta ja sen tarkoituksen tunnetta.

Näin Euroopan unioni menetti kaiken legitimitettinsä asukkaidensa silmissä.

Tämän aistiessaan vallassa olevat liberaalitotalitaristit keksivät epäonnistuneita suuria aloitteita toinen toisensa jälkeen. Kukapa voisi unohtaa täysin unohtamatonta Junckerin Investointisuunnitelmaa, Pankkiunionia, Vihreän Kehityksen ohjelmaa tai Draghin raporttia, joka on nyt liittynyt aiempien aloitteiden seuraan, historian roskakoriin?

Monia vaikuttavia lukuja esiteltiin, mutta ne eivät valitettavasti realisoituneet. Se oli väistämätöntä. Niin kauan kuin hallitsijamme sanoivat EI poliittiselle unionille, joka kykenisi ylläpitämään kunnollista, makrotaloudellisesti merkittävää Eurobond'ia, tarvittavien investointien rahoittaminen ei olisi koskaan realisoitunut. Vaikka he – lopulta – pandemian aikana laskivatkin liikkeeseen yhteistä velkaa, heillä oli lopulta yhteisiä velkoja, mutta ei yhteistä päämäärää.

Jokainen koskaan ilmoitettu suuri aloite oli tanssia epäonnistumisen kanssa, savua ja peilejä, joilla he naamioivat Euroopan alastomuuden. Tulos?

- uoden nollatason tuottavien investointien jälkeen
- Saksa deindustrialisoituu nopeasti, ja sen mukana Itä- ja Keski-Eurooppa, Itävalta, Pohjois-Italia
- Poliittinen halvaantuminen kasvaa finanssipoliittisten paineiden taustalla
- Uusfasismi ja muukalaisviha nousevat kaikkialla.
- Euroopan riippuvuus Yhdysvalloista vahvistuu samaan aikaan, kun Donald Trump irrottaa otteen Euroopasta.
- Muu maailma pitää Eurooppaa surullisena esimerkkinä siitä, mikä se olisi voinut olla, nyt vain ärsyttävänä merkityksettömyytenä.

Tässä surullisessa tilanteessa suurilla ja hyvillä johtajillamme on surkea idea uudelle suurelle aloitteelle: Nyt kun vihreä sopimus on kuollut ja elvytysrahasto on käytetty loppuun, miksi ei kokeiltais sotalaskeynesiläisyyttä?

Sotilaallisen keynesiläisyyden hulluus

Hyvät naiset ja herrat,

Sotilaallinen keynesiläisyys toimii Yhdysvalloissa, koska Amerikassa on liittovaltion instituutiot, rahapoliittinen itsemääräämisoikeus, finanssipoliittinen valta, tekninen rakenne ja yhteinen hankintaprosessi, jotka ovat välttämättömiä sotalaskeynesiläisyyden toteuttamiselle. Euroopalla ei ole mitään näistä, eikä sillä ole johtajia, jotka ovat kiinnostuneita hankkimaan mitään niistä. Siksi sotalaskeynesiläisyys ei voi toimia Euroopassa.

Onneksi se ei voi toimia, sanon minä! Sillä jos se voisi toimia, Euroopan olisi matkittava Yhdysvaltoja aloittamalla sota joka vuosi, jotta ammusten, ohjusten ym. varastot voitaisiin ehdyttää riittävästi, jotta oikeutettaisiin uudet valtavat tilaukset, joita tarvitaan sotalaskeynesiläisyyden ylläpitämiseksi.

Vaikka Euroopan sotilaallinen keynesiläisyys ei voi eikä sen pitäisikään toimia, sillä on tarkoituksensa – se on eräänlainen ratkaisu esimerkiksi Volkswagenille: Nyt kun Volkswagen ei voi enää myydä autojaan, vaan se luovuttaa kokonaisia tuotantolinjoja Rheinmetallille Leopard-panssarivaunujen valmistamiseksi, joita von der Leyen pakottaa Kreikan ja Italian ostamaan, vaikka emme halua emmekä tarvitse niitä.

Kyllä, sotalaskeynesiläisyys tulee epäonnistumaan pahasti Euroopassa, mutta vasta sen jälkeen, kun se ajaa valtiomme konkurssiin ja heittää lisää polttoainetta liekkiin, jotka polttavat ihmishenkiä ja unelmia Ukrainan tappokentillä.

Joten, haluan olla rehellinen:

- Yksikään Euroopan todellinen vihollinen ei vapise saappaissaan katsellessaan pysähtynyttä, pahasti velkaantunutta Eurooppaa investoimassa miljardeja aseisiin. Päinvastoin!
- Sotilaallinen keynesiläisyys päättyy Euroopan uudeksi talouskuritoimeksi monille ja uudeksi rahankerääjäksi harvoille.
- Se tekee Euroopasta heikomman ja samalla pitkittää Ukrainan sotaa tavalla, joka on haitallista Ukrainan tukemisen ilmoitetulle tavoitteelle.

Euroopan antautuminen NATOLle ja sen rooli Ukrainassa

Tässä vaiheessa lehdistökatsomoista nousee vihaisia huutoja. Ettekö kuule heidän kysyvän: "Eikö Venäjä ole jo porteillamme?" "Eikö Eurooppa ole vaarassa?" "Pitäisikö Euroopan pysyä puolustuskyvyttömänä, varsinkin nyt kun Trump hylkää Euroopan?"

Vastaukseni on selvä: Taloudellinen heikentäminen sotalaskeynesiläisyyden kautta, joka muodostaa uuden talouskuripolitiikan, joka matemaattisella tarkkuudella heikentää Eurooppaa entisestään, ei ole mikään tapa vahvistaa Eurooppaa!

Ja älkäämme unohtako, että Euroopassa on jo 1,5 miljoonaa miestä ja naista univormuissa, kun taas viimeisen vuosikymmenen aikana olemme käyttäneet 2,7 biljoonaa euroa puolustukseen – aikana, jolloin nettotuotantoinvestointimme olivat nolla! Nyt NATO vaatii meitä käyttämään kolme kertaa enemmän – mikä on täysin järjetöntä, kun otetaan huomioon, kuinka tuhlailevasti nuo 2,7 biljoonaa euroa käytettiin.

Tässä valossa ulko- ja puolustuspolitiikkamme luovuttaminen NATOLle ja kestäättömän velan syventäminen vain presidentti Trumpin vaatimusten täyttämiseksi sotilasmenojen lisäämisestä on varmin tapa tehdä Euroopasta riippuvaisempi, vähemmän turvallinen, rumempi ja surullisempi.

Tässä yhteydessä vallanpitäjät täällä Brysselissä yrittävät innokkaasti säilyttää työpaikkansa ja kasvattaa budjettejaan levittämällä valhetta, että NATO:n oli laajennuttava estääkseen Venäjän aggressiota – vaikka se on täsmälleen päinvastoin: Kuten mafia, NATO laajeni luodakseen turvattomuutta... myydäkseen meille suojelua!

Tarkoittaako tämä, että Putin oli oikeassa hyökätessään Ukrainaan? Ei tietenkään. Se tarkoittaa, että Nato ja Putin ovat rikoskumppaneita – että he tarvitsivat toisiaan yhteisessä pyrkimyksessään molempia vahvistavaan vastakkainasetteluun – Euroopan kustannuksella.

Se tarkoittaa myös sitä, että jokaisen, joka on todella kiinnostunut Euroopan turvallisuudesta ja vauraudesta

1. on hälvennettävä valhe, että Venäjä on hyökkäämässä meille – se ei voi, vaikka haluaisikin
2. on työskenneltävä väsymättä Euroopan sotilaallisen keynesiläisyyden tappamiseksi, ja
3. on työskenneltävä kohti eurooppalaista rauhanprosessia, jossa Venäjän takavarikoituja rahoja ei käytetä säästöpossuna uusille hyödyttömille Leopard-panssarivaunuille ja Leonardo-ohjuksille, vaan neuvotteluvalttina Ukrainan sodan lopettamiseksi kattavan EU:n ja Venäjän välisen rauhansopimuksen yhteydessä.

Mitä tulee tämän kaupungin poliitikkoihin, jotka eivät lepää ennen kuin näkevät Venäjän polvillaan, minulla on sanottavaa heille:

Jos todella halusitte heikentää Venäjää, saada Venäjän polvilleen, teidän olisi pitänyt työskennellä kovasti Venäjän hyväksymiseksi... euroalueeseen. Yhdellä iskulla euro olisi tuhonnut Venäjän tuotantopohjan, se olisi velkaannuttanut kansansa ja valtionsa, se olisi saanut sen johtajat kiirehtimään Brysseliin ja Frankfurtiin kerjuukulho kädessään!

Luulet minun vitsailevan. Mutta tässä vitsissä on liikaa totuutta lohduttaakseen!

Yhteenvetona tähänastisesta argumentistani, Euroopan taloudellinen pysähtyneisyys oli seurausta sen täydellisestä riippuvuudesta Amerikan alijäämistä. Tämä riippuvuus johti Euroopan osallisuuteen vuosikymmenen kestäneessä Amerikan hankkeessa lietsoa sotaa Ukrainassa.

Ja nyt kun Yhdysvallat irtautuu, hallitsijamme – jotka muistuttavat päättömiä kanoja – juoksevat nyt ympäriinsä ja kamppailevat löytääkseen keinoja jatkaa Ukrainan rauhan estämistä ja käyttääkseen sotilasvaroja Euroopan horjuvan suuryrityskartellia tukemaan.

Mikä on Euroopan eettisen rappeutumisen taustalla: Gaza, totalitarismi...

Hyvät naiset ja herrat, kun puhumme täällä tänään, Eurooppa putoaa suin päin toiseen eettiseen tyhjiöön: osallisuuteen palestiinalaisten kansanmurhaan.

Ei kyse ole vain hämmennyksestä, joka tunnetaan myös nimellä rouva Ursula von der Leyen, joka poseeraa cheerleaderina Israelin kansanmurhaaja-armeijan panssarivaunujen edessä tunteja ennen kuin he hyökkäsivät Gazaan.

Ei, Euroopan unioni ei ole osallinen pelkästään siksi, että olemme Yhdysvalloille alistuvaisia. Ei, Euroopan unioni myös mahdollistaa, itse asiassa rahoittaa, sotarikollisia omasta tahdostaan. Suoraan. Kyynisesti. Ilman omantunnontuntoa.

- BNP PARIBAS ja ALLIANZ takaavat Israelin valtion joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun, jotka rahoittavat Israelin lihamyllyä Palestiinan miehitettyillä alueilla
- MAERSK on Gazassa toimivan sotilaskoneiston tärkein kuljetusalusta
- Vuodesta 2007 lähtien Euroopan unioni on kanavoinut 2 miljardia euroa tutkimusrahoitusta israelilaisille yhteisöille, jotka kehittävät ne keinot, joilla palestiinalaisia puhdistetaan etnisesti, kohdellaan kohdistetusti, murhataan ja silvotaan.

Mutta tapahtuu jotain vielä pelottavampaa: Jotkut tärkeimmistä oppilaitoksistamme (institutions) ovat taloudellisesti riippuvaisia Israelin kansanmurhan tukemisesta. Jos Eurooppa tekisi velvollisuutensa ja rankaisisi Israelia, Münchenin teknillinen yliopisto menettäisi 195,4 miljoonaa euroa EU:n Horizon-ohjelmasta, joka rahoittaa yliopiston yhteistä tutkimusta israelilaisten oppilaitosten (institutions) kanssa.

Hyvät naiset ja herrat, Eurooppa kantaa valtavaa syyllisyyttä. Juutalaisia vastaan tehdyt pogromit alkoivat täällä, Euroopassa. Eurooppalaiset tekivät kansanmurhia kaikkialla Afrikassa, Amerikassa, Australiassa. Muodostamalla EU:n rauhanhankkeeksi väitimme saavamme mahdollisuuden hyvittää Euroopan aiemmat kansanmurhat.

Riippuvuutemme Yhdysvalloista ja hallitsevan luokkamme taipumus hyötyä imperialismista ovat kuitenkin tehneet tämän mahdottomaksi – ja siksi Euroopan kädet ovat jälleen viattomien veren peitossa Gazassa, Ukrainassa, Sudanissa, Libyassa, Jemenissä, Syyriassa.

Se on myös tuonut totalitarismin takaisin keskuuteemme, tänne Eurooppaan. Kun Saksan viranomaiset kielsivät minua saapumasta Saksaan syyttäen rikoksesta, jonka heidän mukaansa tein järjestäessäni yhdessä saksalaisten juutalaisten kanssa konferenssin aiheesta "Oikeudenmukainen rauha Lähi-idässä", he tekivät selvän johtopäätöksen:

Heille palestiinalaisten verivirtojen esteetön virtaaminen edusti heidän mahdollisuuttaan pestä käsistään syyllisyys holokaustista, toisesta saksalaisten kansanmurhasta Namibiassa, Belgian rikoksista ihmiskuntaa vastaan Kongossa.

Se on siis selkeä varoitus meille: Taloudellinen pysähtyneisyys synnyttää sodanlietsontaa, joka synnyttää uudelleen eurooppalaisen valkoisen uudisasukkaiden mentaliteetin.

Tämä Eurooppa on vajonnut niin syvälle moraaliseen kuiluun, ettei se voi helposti kiivetä siitä ylös.

Euroopan liberaali totalitarismi, jonka me Kreikassa koimme kaikessa kauhussaan kymmenen vuotta sitten, on nyt kaikkialla – ja se avaa portit selkosen selälleen, joiden kautta muukalaisvihamielinen äärioikeistolainen totalitarismi saapuu pimentämään kynnystämme.

Aika nousta molempia totalitarismin muotoja vastaan on nyt. Euroopan kansojen puolesta.

Mitä meidän on tehtävä?

Joten, mitä meidän on tehtävä? Aloitetaan ymmärtämällä, että:

1. Rauhan taloudellinen edellytys on irrottaa Euroopan talous Amerikan sodista!
2. Mutta sitä varten meidän on lopullisesti lopetettava Euroopan riippuvuus Yhdysvalloista.
3. Tämä edellyttää Euroopan riippuvuuden lopettamista nettoviennistä
4. Mikä tarkoittaa Euroopan sisäisen talouden tasapainottamista:

uusien tuottavien vihreiden investointien avulla,

- rakenteellisen talouskuripolitiikan lopettamista,
- kartellien saastuttamien sähkö "markkinoiden" hulluuden lopettamista,
- uusia rahallisia yhteisiä resursseja (monetary commons), joilla lopetetaan pankkiirien maksumonopoli ja otetaan käyttöön henkilökohtainen osinko kaikille,
- uusi EU:n ja Kiinan välinen sopimus, joka vapauttaa meidät Amerikan agendasta, joka tehostaa turhaa Utta Kylmää Sotaa omalla kustannuksellamme.

Vain muuttamalla Euroopan poliittista taloutta voimme lopettaa loputtoman pirstoutumisen, joka synnyttää sotaa, totalitarismia ja häpeän siitä, että meitä johtavat kansanmurhan ja jatkuvan Venäjän kanssa käydyn sodan kannattajat, kuten Ursula von der Leyen ja Kaja Kallas.

Kuinka voimme saavuttaa sen? Kahdella tavalla.

Ensinnäkin tarvitsemme uskottavan suunnitelman Euroopalle, jonka puolesta kannattaa taistella.

Toiseksi meidän on järjestettävä kansalais- ja hallitusten tottelemattomuuskampanja maissamme ja mahdollisesti Eurooppa-neuvostossa, kunnes Eurooppa-suunnitelmamme saa mahdollisuuden.

Me, DiEM25, olemme työskennelleet vuosikymmenen ajan tämän suunnitelman – Euroopan vihreän uuden sopimuksen – parissa ja jaamme sen mielellämme kanssanne, jotta voitte tarkentaa, tarkistaa ja mukauttaa sitä.

Teillä, 5S-liikkeellä ja muilla puolueilla, jotka haluavat osallistua kaikkialla Euroopassa, on organisaatio, joka meiltä puuttuu, jotta voimme yhdessä MERA25-kansainvälisten puolueidemme kanssa auttaa järjestämään kansalais- ja hallitusten tottelemattomuuden kampanjan, jota ilman mikään ei muutu, mikään ei estä Euroopan, Italian, Kreikan ja jopa Saksan sekulaarista alamäkeä.

Yhteenvedo

Joten yhteenvetona voidaan todeta, että Euroopan unionin 75 vuotta opettavat meille, että edessämme on vaikea valinta.

Valinta Yhdysvalloista riippuvaisen, sotaa lietsovan ja pysähtyneen Euroopan välillä TAI itsenäisen, sitoutumattoman, vauraan ja vihreän Euroopan välillä.

Valinta von der Leyenin kaltaisen komission välillä, joka antaa vihreää valoa kansanmurhalle, estää rauhaa, poistaa laittomasti Pfizer-keskusteluhistoriansa, lobbaa Lockheed Martinin puolesta ja lainaa rahaa, jota emme pysty maksamaan takaisin, ostaakseen aseita, joita emme tarvitse – samalla tuomiten ihmiset ja planeetan puutteeseen TAI eurooppalaisten toimielinten välillä, jotka on optimoitu raakaa valtaa vastaan ja toimimaan yhteisen vaurauden hyväksi.

Valinta joko Rheinmetallin, Leonardon ja Pfizerin hallitusten käskyjen alaisena, sokeana veroparatiiseille, joissa sotavoitteet ja veropetokset piileskelevät, samalla kun rannikkovartiostomme muuttavat pakolaiset ruumiiksi TAI rationaalinen, radikaalin humanistinen Eurooppa.

Jotta tämä valinta edes olisi mahdollinen, välittömän tehtävämme on lopettaa sota, kansanmurha ja ennen kuin on liian myöhäistä, uusi talouskuripolitiikka, jonka nimi on sotilaallinen keynesiläisyys.

<https://diem25.org/yanis-varoufakis-the-economics-of-europes-descent-into-warmongering-and-our-duty-now/>

Herkkis puhui ”tärkeistä asioista”

- 2025-06-16 10:11

Saatteeksi: laitan alle ensihuomioni Riikka Purran puoluekokouspuheista. Palaan asian taloudelliseen puoleen myöhemmin.

Riikka Purra aloitti avauspuheenvuoronsa Perussuomalaisten puoluekokouksessa (14.05.2025):

”Hyvä puoluekokous väki, *rakkaat perussuomalaiset*, mikä on suomalaisuuden ydin, tärkeistä tärkein minun mielestäni. Suomalaisuuden ja Suomen puolustaminen. Isänmaan suomalaisen elämäntavan ja kulttuurin kansallisvaltion kansan suomen kielen puolustaminen. ... Meille suomalaisuuden puolustaminen on kaikkein tärkein arvo. (1, kurs. mvv)

Mistä nousee tämä perussuomalaisten keskinäinen rakkaus, rakkaus suomalaisuuteen? Purran koko puhe rakentui 1930 -lukulaiseen ajatukseen, jonka venetsialainen nationalistinen demagogi ilmaisi Michael Dibdinin romaanissa Dead Lagoon näin:

”Ei voi olla todellisia ystäviä ilman todellisia vihollisia. Jos emme vihaa sitä, mitä emme ole, emme voi rakastaa sitä, mitä olemme.” (2)

Yhteisöllisyys perustuu siis *samankaltaisten* ihmisten *eriarvoisuuteen* suhteessa niihin - toisiin, vihollisiin. On etuoikeus olla suomalainen ja tästä etuoikeudesta on pidettävä kiinni, vaikka se perustuu niiden toisten - Etelän ihmisten ja luonnon - raakaan hyväksikäyttöön. Tilastot eivät valehtele tästäkään.

Riikka Purran inhoama 1990- lukulainen *kulttuuriliberalismi* käänsi ajatuksen pääläelleen:

”Emme voi olla todellisia ystäviä ilman todellista, hyväksytyä erilaisuuttamme. Jos emme rakasta myös sitä, mitä emme ole, emme voi rakastaa sitä, mitä olemme.” Yhteisöllisyys perustuu siis *erilaisten* ihmisten *samanarvoisuuteen*, kanssalaisuuteen, avoimeen kansalaisyhteiskuntaan.

Tämä *kulttuuriliberalismi* ei kestänyt talousliberalismin otteita. Kulttuuriliberalismi kyllä hylkäsi päättäväisesti ajatuksen yksilöbiologisesta ”rodun” ja ”veren” -politiikasta ja sen ”rakkaudesta” ja asetti sen sijaan yksilökohtaisen erilaisuutemme yhteisöllisen rikkauden, yhteisyyden kokemuksen lähteeksi. Tämä ei kuitenkaan riittänyt.

Miksi? Myös maa, *Boden*, on tulkittava uudelleen vastamaan nykyistä ymmärrystämme kotimaapallomme tilasta, joka on, kuten nyt tiedämme, katastrofaalinen. Meidän on muutettava suhtautumisemme luontoon. Luonto ei ole vain meille ulkopuolista ympäristöä, *Umwelt*, vaan olemme ja elämme siitä osana elämän moninaista tekstuuria, *Mitwelt*.

Mitä sanoikaan saksalaisen kansallisromantiikan elähdyttämä kansallisfilosofimme **J. V. Snellman**: ”Suomi ei voi saada mitään aikaan väkivallalla, sivistyksen voima on sen ainoa pelastus”.

Hänen mukaansa kansakunta ei siis määritä itseään kieltämisen kautta, vaan myöntämällä itsensä, ts. asettamalla – oman historiallisen kokemuksen tuottamaan osaamiseen tukeutuen – itselleen tehtävän ratkaistakseen omalta osaltaan ihmiskunnan eteen nousseita haasteita. Kukin kansakunta siis moninaistaa ja rikastuttaa ihmiskunnan mahdollisuuksia selvitä haasteistaan.

Miksi tämän tehtävän asettaminen on ensiarvoisen tärkeää? Jos emme vaali tätä kansakunnan omaa edistyksellistä tehtäväksiantoa, niin jätämme oven auki palata ”Blut und Boden” -politiikkaan, kuten Riikka Purra ja Teemu Keskisarja nyt ehdottavat.

Nationalismin edistyksellinen tehtävä on siis olla mukana pelastamassa elonsfääriä – meille kaikille. **S. G. Elmgreniä** (1848) mukaillen: ”Vapauden asia ja kansallisuusasia on erotettu toisistaan. Se on pimeiden voimien keksintöä. Nyt tiedämme, että ne kaksi ovat samaan maan lapsia”.

Olkaamme siis herkkiksiä omalta kansalliselta osaltamme *tärkeimmälle* asiallemme, maapallon pinnan ohuttakin ohuemmalle elämän tekstuurille, elonsfäärille, elinehdollemme.

Viitteet

Riikka Purran puheet Puoluekokouksessa 14. ja 16. 05. 2025

<https://www.youtube.com/watch?v=0Y01dDamg20>

<https://www.youtube.com/watch?v=Ox7E7IGTCSA>

ks. blogini Nationalismin uusi tehtävä <https://www.vasemmistonyt.fi>

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/05/21/nationalismin-uusi-tehtava/>

”Arvopohjainen realismi” - uusi jäsenys!

- 2025-06-22 11:04

Kultarannan tämänvuotiset keskustelut paljastivat yllättäin, että ”arvopohjainen realismi” ei olekaan ulkopoliittinen katsantokanta, perusteltu näkemys, teoria, (< nähdä), siis *esitys* Suomen ulkopoliitikasta vaan ”*työkalupakki*”, jossa ”arvot” ja intressit” odottavat käyttäjänsä, presidentin pitkää kättä. ”Arvot” ja ”intressit” eivät ole toistensa vastakohtia, valkoinen ja musta, eivätkä anna aina ”oikeaan” vastausta.

Tarvitaankin tilannetajua, jopa oveluutta niiden käytössä, erityisesti siksi, että niiden käyttö vaikuttaa ratkaisevalla tavalla myös käyttäjänsä itseensä, siis Suomen kansainväliseen asemaan. (1)

Stubb siis julistautuikin nyt akateemisen julistajan, *totuuden* puhujan sijaan, käsityöläiseksi, joka pohtii alati *hyvän* - arvojen - ja *toden* - intressien - välistä suhdetta, ollen huolissaan, kun *reiluus* on pelkkää kaupankäyntiä, dealien tekemistä, transaktionismia - nyt kun tarvittaisiin pikemminkin monenkeskisyyttä, *multilaterismia*, ei moninapaisuutta, *multipolarismia*.

Presidentti Stubb onkin siirtynyt lähemmäksi ulkopoliittista realismia. Se ilmeni mm. siinä, että *intressi* -käsite on noussut hänen perussanastoonsa. Ulkopoliittisen realismin avainsanat - kuten ehdoton kansallinen suvereniteetti, intressi, uhka, eksistentiaalinen uhka - lähtevät liikkeelle vallasta ja sen käytöstä ihmisten, siis kansakuntien keskinäisissä suhteissa "voima vastaan voima" oletukseen nojautuen. Kuten hyökkäävän realismitulokinnan sanonta kuuluukin, "Putin ymmärtää vain voimaa", joten meidän on käytettävä sitä - voimaa - häntäkin enemmän, diplomatia on hyödytöntä. (ks. laajemmin 2).

... jotakin tästä yhtälöstä puuttuu. Sen myönsi presidenttikin. Stubb totesi "*dynamiikan*" jääneen tarkasteluissa liian vähälle huomiolle, erityisesti ilmastonmuutoksen, energiasta käynnissä olevan valtataistelun ja teknologisen kehityksen kaikkinaiset vaikutukset. *Jospa juuri ne määrittelevätkin intressit ja sitä myöten arvot?*

Kysymys on suhteestamme *luontoon* - niin sisäiseen kuin ulkoiseenkin luontoon. Kysymys ei siis ole vain ulkopoliittisen realismin asettamista intresseistä ja eksistentiaalisista uhkista - siis luonnonvarantojen jakamisesta *voimasuhteiden* mukaan kansakuntien kesken - vaan niiden molempien *uusintamisesta (reproduction)* ekologisen realismin asettamin ehdoin.

Kun nykyiset kansallisvaltiot ovat ottaneet perustehtäväkseen turvata väestönsä - sisäisen luonnon - uusintamisen, niin nyt on edessä haaste, että myös ulkoista luontoa on kohdeltava uusinnettavana luonnonvarana ja vieläpä siten, että näiden kahden uusiutumisosprosessin on tuettava toinen toistaan kulttuurisena kokonaisuutena (*commoning reproduction*).

Ongelma on, että sisäisen ja ulkoisen luonnon väliin on teollisen vallankumouksen myötä muutamassa vuosisadassa kehittynyt, jos niin voisi sanoa "*kolmas luonto*", valtava "työkalupakki", alkaen kielestä (tiede ja taide), yhteisöistä (kuten kaupungit) ja koko tuotantokoneistosta, päätyen rahoituksen mekanismeihin, pääomittamiseen ja verotukseen.

Tämä "kolmas luonto" on juuri se mitä me Valistuksen lapset olemme tarjonneet ja tarjoamme nytkin ratkaisuksi globaalille Etelälle, 6-7 miljardille ihmiselle, heidän elämänsä "edistämiseksi". Nyt kuitenkin sillä erotuksella, että emme enää - toivottavasti - asetu oppimestarin asemaan vaan ainakin yritämme ymmärtää ja jopa hyväksyä kunkin maan, kunkin alueen omat, sisäsyntyiset tarpeet ja intressit. Mutta työkalupakistamme, *elämäntavastamme*, emme suostu edes keskustelemaan. Sehän on vallankumouksellinen vaatimus.

Mitä tämä tarkoittaa? Ottakaamme esimerkki. Juuri ilmestyneen SITRA:n selvityksen mukaan... "noin 19% kaikista maailman lajeista häviäisi pitkällä aikavälillä, mikäli jokainen maapallon ihminen

kuluttaisi kuten suomalaiset keskimäärin. ... Ruuan ja kulutuksen (pois lukien asuminen ja energia) jalanjäljestä kohdistuu Suomen ulkopuolelle 98%.” (3) Onko tämä arvojemme mukainen tilanne? Ei.

Kysymys kuuluukin: kuka esittää ja perustelee pitävästi tuon ”vallankumouksellisen vaatimuksen”? Siis liittää yhteen *kertomuksen* menneisyydestä, Suuresta historiasta ja kotimaapallomme ohuttakin ohuemman ekosfäärin tulevaisuudesta, jossa elämän uusintamisen ”työkalupakki”, kolmas luonto kaikkienensa, jäsentyy niiden ehtojen mukaan, jotka ekologinen - ei siis ulkopoliittinen - realismi asettaa. Minusta tämä tehtävä asettuu meille Valistuksen lasten lapsille, eurooppalaisille, siis myös suomalaisille. ETYK oli hyvä ensiaskel, nyt olisi vuorossa M(aailman)TYK.

Siten realismin ehdot asettaa ekologiset rajamme, arvomme elämän kunnioitus. Arvopohjainen realismi on siis vallankumouksellinen oppi.

Viitteet

(1) Kultaranta keskustelut 2025. Presidentti Stubbin yhteenveto käydyistä keskusteluista.

<https://www.presidentti.fi/kultaranta/>

(2) Volanen, M. V. 2025. Päivän sana -realismi! Vasemmisto-Nyt Blogikirjoitus 23.02.2025.

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/02/23/paivan-sana-realismi/>

(3) Sami El Geneidy, Laura Ollikainen, Maiju Peura, Essi Järvinen, Lotta Toivonen & Janne S. Kotiaho 2025. Suomalaisten luontojalanjälki Miten elämäntapamme vaikuttavat luontoon ja miten vaikutuksia voi pienentää? S I T R A, selvityksiä 247 (kesäkuu 2025).

<https://www.sitra.fi/julkaisut/suomalaisten-luontojalanjalki/#menetelmat>

Historian oikea, väärä ja se vasen puoli

- 2025-06-25 10:01

Iltalehden mukaan ”Andersson ja Tuomioja jyrähtävät: ”Olemme historian täysin väärällä puolella”. Li Anderssonin ja Erkki Tuomiojan mielestä Yhdysvaltojen iskut Iraniin tulisi tuomita kansainvälisen oikeuden vastaisina (1).

Juuri niin ... mutta millä puolella ollaan, jos ollaan ”historian väärällä puolella” ja ovatko Li ja Erkki ”historian oikealla puolella” tai jopa ”historian vasemmalla puolella”?

Oikea ja väärä puoli Eurohistoriassa

Mitä on "olla historian oikealla puolella"? Mihin silloin oikeastaan vedotaan? Milloin ollaan "oikealla puolella"? Vedotaanko Jumalan sanaan? Vai luonnonlakien sokeaan pakkoon? Vai Ihmisen puhtaaseen Järkeen? Siis joko noudatamme Jumalan tahtoa TAI uskomme luonnonlakien ylittämättömään voimaan TAI toteutamme Ihmisen järkeä poikkeuksetta ollaksemme "oikealla puolella"?

Meitä eurooppalaisia on elähdyttänyt kaikki nuo kolme. Meillä on ollut vetoa ainakin kolmeen eri suuntaan:

- Vetoaminen *Jumalan suunnitelmaan*: historia paljastaa Jumalan tahdon (Augustinus, Luther, Calvin); messiaaninen odotus: oikeamieliset julistetaan lopulta voittajiksi,
- *Luonnonvoimiin vetoaminen*: historia noudattaa väistämätöntä logiikkaa (Hegel: maailmanhenki (*Weltgeist*), Marx: lajiolemus (*Gattungswesen*), Spencer: luonnonvalinta)
- *Järkeen vetoaminen*: Valistuksen universaali rationalismi (Locke, Kant, Paine), modernin liberalismien ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia "historian loppuna".

Oikeastaan Jumalan Sanan ja Ihmisen Järjen *absoluuttiseen* universaalisuuteen vetoaminen ovat yksi ja sama asia tukeutuen erilaisiin ontologisiin lähtökohtiin. Sekä "Jumala" että "Järki" käsitetään kaikkein korkeimman tason käsitekategoriaksi, joka pitää sisällän kaikki muut käsitteet. Ne ilmaiset molemmat omalla tahollaan käsitejärjestelmän viimeisen rajan: ei voida enää tehdä erotusta sisä- ja ulkopolisen välillä. Kaikki on jonkin - "Jumalan", "Järjen" - sisäpuolella, josta itsestään ei voida sanoa mitään tuhoamatta sitä.

Toisin kun ranskalaisen ja englantilaisen Valistuksen pyrkimys absoluuttiseen universaalisuuteen, saksalainen Valistus avasi näkökulman historialliseen *kehitykseen* (*Entwicklung*). Hegelin hengen ja luonnon dialektiikka kääntyi Marxilla luonnon ja historian dialektiikaksi, *dialektiseksi naturalismiksi*, jossa ihmisen *lajiolemus* ei ole olla vain laji, *spesies*, vaan *genus* (< synnyttää) (2), joka ylittää (*Aufheben*) luonnon lajillemme antamat ehdot:

"Ihmiset ovat lajiolentoja, ei vain siinä mielessä, että he käytännössä ja teoreettisesti tekevät lajista, sekä omasta että muista olioista, kohteensa (*Gegenstand*), vaan – ja tämä on vain toinen ilmaus samalle asialle – myös siinä, että he suhtautuvat itseensä nykyisenä, elävänä lajina, ja siinä mielessä, että he suhtautuvat itseensä *universaalina ja siten vapaana olentona* (kurs. mvv) (3)

"Vasta kun todellinen yksilöllinen ihminen omaksuu jälleen omakseen sisäisen abstraktin kansalaisuutensa ja on yksilöllisenä (*individuell*) ihmisenä omassa empiirisessä elämässään, yksilöllisessä työssään, yksilöllisissä olosuhteissaan tullut lajiolennoksi (*Gattungswesen*), vasta kun ihminen on tunnistanut ja organisoinut omat voimansa, *forces propres*, yhteiskunnallisiksi voimiksi eikä

siten enää erota yhteiskunnallista valtaansa itsestään poliittisen vallan muodossa, vasta silloin ihmisen emansipaatio on toteutunut. (4)

Siten Marxin ihmisen lajiolemus on yhteisöllinen, *Gemeinwesen*. Kehityksen tavoitteena ei ole absoluuttinen universaalisuus vaan yleinen yhteisöllisyys (*Allgemeinheit*), siis kulttuurivälitteinen sisäisen ja ulkoisen luonnon keskinäinen yhteisöusintaminen (*commoning reproduction*) toinen toistaan tukevalla tavalla - ei siis nykyisellä niitä toisistaan vieraannuttavalla ja tuhoavalla tavalla, jonakin hallitsemattomana ”*kolmantena luontona*”, kuten:

- *kieli ja symbolijärjestelmät* (tiede, taide, digitaalinen viestintä) luovat rinnakkaismaailman, joka usein sokeutuu ekologisille rajoille,

- *yhteisö- ja infrastruktuurit* (suurkaupungit, logistiikkaketjut), jotka perustuvat luonnonvarojen hyväksikäyttöön ilman ajatusta niiden uusintamisesta,

- *tekninen tuotantokoneisto kokonaisuudessaan ja*

- *rahoitusjärjestelmät* (pääomittaminen, verotus), jotka ovat *eksponentiaalisia* järjestelmiä, kun taas luonto on toiminnallisesti uusiintuva ja syklinen.

... *entä se vasen puoli?*

Olemmeko siis ”historian täysin väärällä puolella”? Kuten huomaamme tähän viattoman oloiseen kysymyksenasetteluun piiloutuu eurooppalaisen Valistuksen perinteessä hyvin periaatteellinen haaste: kuinka sitoa yhteen universaalinen ja yksilökohtainen (*Individualität*), synnyttää siis *universaali yksilöllisyys*, ”*universal singularity*” (Sartre), ei vieraantuneesti vaan yhteisöllisesti?

Voimme tietysti todeta, että jätetään tulevan historian päätettäväksi, olemmeko oikealla vai väärällä puolella nykyisessä, mielestämme ihmiskunnan kannalta kohtalokkaassa, siis historiallisessa tilanteessa - jos ylipäätään on joku tai joitain sitä arvioimassa, sitten joskus.

Entäpä jos asettuisimme ”vasemmalle puolelle”? Siis maailman väestön suuren enemmistön JA ekosfäärin kestäväen uusintamisen puolelle? Miettisimme kuinka nyt eksponentiaalisesti kasvava ”kolmas luonto” käännettäisiin palvelemaan nykyisen *jakotalouden* sijaan *kohtuutaloutta* - kohtuus kaikille, kaikkialla, kaikessa, alati. Siihen ei riitä, että sievistämme tai sivistämme keskinäisiä tapojamme vaan radikaalin - juuriin menevän - muutoksen kohteeksi on asetettava koko *elämäntapamme*, siis tuo ”kolmas luonto” kaikkienensa!

Viitteet

(1) Holappa, M. 2025. Andersson ja Tuomioja jyrähtävät: "Olemme historian täysin väärällä puolella" IL 24.06.2025.

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/310fd35c-ac3b-461f-a152-c3ef05d53423>

(2) Khurana, T. 2022. Genus-Being On Marx's Dialectical Naturalism, teoksessa Genus-Being On Marx's Dialectical Naturalism, in: Nature and Naturalism in Classical German Philosophy, eds. Luca Corti, Johannes-Georg Schüle, London: Routledge.

(3) MEW 40:515

(4) MEW 1:370

Ekologinen provokaationi

- 2025-06-29 14:03

Saatteeksi: Erkki Tuomiojan Suomen Kuvalehdessä (27.06.2025) julkaistu kirjoitus "Nato-Suomen on varauduttava myös rauhaan" (1) ojentaa oivallisella tavalla 1990- lukulaisten "kulttuuriliberalistista" maailmankuvaa monilla 1960/1970 - luvun hahmotuksilla. Menemättä tässä yhteydessä yksityiskohtaiseen Tuomiojan kirjoituksen erittelyyn - joka olisi kyllä tarpeen - yritän alla tiivistää joitakin omia eriäviä näkökohtiani, sanoisinko täältä 2020 -luvulta, jotka tulivat äkkipäätä mieleeni.

Käsitykseni mukaan nyt on menossa *ulkopoliittisen realismin* opein tapahtuvasta maapallon rajallisten luonnonvarantojen jakamisesta kansallisvaltioiden välillä niiden keskinäisten *voimasuhteiden* mukaan. USA offensiivinen reaali politiikka alkoi 1990- luvulla kun Länsi oli epäonnistunut Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen samaan omilla ehdoillaan Venäjän erittäin suuria ja moninaisia luonnonvarantoja kansainvälisen kaupan piiriin. "Kauppa, kauppa, kauppa" - politiikka muuntui "valtio, valtio, valtio" -politiikaksi, jossa "autoritaarisiksi" luokitellut valtiot menettivät oikeuden itse määrillä omat intressinsä ja uhkansa ja "demokratiasta" tuli ulkopoliittinen vientituote.

Tämä kehitys on erinomaisen tarkasti dokumentoitu (yli 6000 lähdeviitettä) *Scott Hortonin* kirjassa "Provosoitu - kuinka Washington aloitti uuden kylmän sodan ja Ukrainan katastrofin Venäjän kanssa" (Provoked: How Washington Started the New Cold War with Russia and the Catastrophe in Ukraine, 2024). Suosittelem. Oikeuttiko provosointi aloittamaan hyökkäyksen? Oman käsitykseni mukaan tässä tapauksessa ei.

Trump palasi perinteellisemmän ulkopoliittisen realismin piiriin tunnustamalla ainakin joitain Venäjän ja Kiinan itsenä määrittelemiä intressejä ja uhkia, ja avasi ovet "diplomatialle" - ts. dealien tekemiselle omien intressipiirien muodostamiseksi, nyt myös Putinin kanssa.

Kun Putin ilmoitti NATOLle vastustavansa Suomen liittymistä NATOon, presidentti Niinistö teki päätöksen, että Suomen on - kansallisen suvereniteetin nimissä - liityttävä NATOon. Johtopäätös olisi tietysti voinut olla päinvastainenkin. Kansanäänestystä ei järjestetty, koska pelättiin "ulkopuolisten tahojen" sotkeutuvan keskusteluun. Omakohtaista kantaa liittymiseen ei siis voinut muodostaa käydyn kansalaiskeskustelun pohjalta. Julkaistujen mielipidetutkimusten mielestäni kyseenalaisiin menetelmiin liittyviä tietoja ei ole edes YLE julkaissut, pyynnöstäni huolimatta.

NATOon liittymistä perusteltiin ensisijaisesti NATO:n ydinasepelotteella, jota pidetään NATO:n pelotteen ytimenä. Turvallisuusparadoksin mukaisesti nyt on syntymässä Suomen rajoilla varustautumiskierre, jonka lopputulemana ei vain miinoiteta raja-alueita vaan myös - niin pelkään - Suomeen tullaan sijoittamaan ydinaseita kuljettamaan kykeneviä hävittäjiä - nehan on jo ostettu, mutta ei vielä maksettu - ja niihin sopivia (ydin)aseita. Muistakaamme vielä, että ennaltaehkäisevät iskut ovat osa Suomen nykyistä puolustusstrategiaa.

On harhakuvitelma, että ekologisen realismin asettamat haasteet voitaisiin ratkaista offensiivisen ulkopoliittikan keinoin ydinaseiden täyttämässä maailmassa. Ekologisen realismin haasteiden ratkaiseminen edellyttää kulttuurien ja sivilisaatioiden moninaisuutta, niiden kaikkien oman historiansa aikana opittujen tietojen ja taitojen hyödyntämistä meidän kaikkien eduksi. Tämä on myös suomalaisen perinteen tehtävä. Siitä ovat Pohjoismainen yhteistyö ja ETYK hyviä esimerkkejä.

Pohjoisen Lännen - pienen vähemmistön - globaalille Etelälle - 6-7 miljardille ihmiselle - tarjoama Valistushenkkinen ratkaisu ”ympäristökriisiin” asettaa haasteen ulkokohtaisesti (Umwelt) kun se nyt on jo planetaarinen haaste, siis kotimaapallomme yhteisen (Mitwelt), ohuttakin ohuemman elämäntekstuurin, koko ekosfäärin uusintamisen ehtojen määrittelyn kysymys. Meillä Valistuksen lapsen lapsilla on paljon opittavaa niistä mitä moninaisimmista kansallisista ja paikallisista ratkaisuista, joita on kehitetty eri puolilla maailmaa.

Siten ekologiset rajat asettavat nyt realismillemme ehdot, arvomme elämän kaikkinaisen kunnioitus. *Tämä arvopohjainen realismi* on vallankumouksellinen oppi. Miksi? Se kääntää käsityksemme maailmasta nurinniskoin. Enää ei ole ”Isä taivaan” tai ”puhdas Järkemme” - siis universaaliutta julistavat opit - lähtökohtana vaan - jos niin voisi sanoa - Äiti maa, kotimaapallomme meille onnellisille vuosimiljardien aikana tuottama elämäntekstuuri ja sen elämän - siis myös meidän - ehdot ja niiden yhteisöllinen uusintaminen (*commoning reproduction*) mitä moninaisimpien kulttuurien kulttuurina.

Jos ajattelemme demokratiaa – ihmisten keskinäisiä valtasuhteita – ja biosfäärin määrittelemää tila-aikaa ja sen toimintarytmiä, ymmärrämme, että kysymys on kirjaimellisesti kaikkien ruuasta, työstä ja – niin, rauhasta. Kuinka leipää ja ruokaa riittää kaikille tuleville 10 miljardille ihmiselle?, kuinka työ ja tuotanto organisoidaan ekosfäärin uusiutumisyhtymän mukaan?, kuinka kansakunnat verkostoituvat yhteisponnistukseen Äiti maan pelastamiseksi? Tässä hankkeessa Länsi ja pohjoinen on pieni vähemmistö. Ekologinen demokratia haastaa liberaalidemokratian.

”Isä taivaan” lupasi aikoinaan vedenpaisumuksesta selvinneille, että vedenpaisumusta ei tule enää toista kertaa. Tämän lupauksen merkiksi hän asetti sateenkaaren. Valistus lupasi puhtaan Järjen

universaalisen maailman kaikille, kaikkialla ja iäti, ja asetti kapitalismin synnyn myötä sen merkiksi tavaroille - ei ihmisille - uuden jumalan - rahan.

Nyt on kirjaimellisesti kysymys siitä, aiheuttammeko me ihmiset itse vedenpaisumuksen Äiti maan tuhoksi tai toisin sanoen kysyen: onko sisäisen luontomme ja ulkoisen luonnon väliin kehittynyt ”*kolmas luonto*” - valtava informaatiomylllytys, suurkaupungit, tuotantokoneisto, rahoitusjärjestelmä kaikkineen - tullut tiensä päähän?

Meillä onkin etsittävä uudet sateenkaaren värit ilmaisemaan uuden liiton syntyä, etsintää siitä kuinka maata puolustetaan – ihmisiltä ja ihmisille. Se on uusi, *maallistunut ekumeeninen liike (oikeumenos < asuttu maailma)*, jonka toivonsiunaus voisi kuulua seuraavasti:

Äiti maa siunatkoon meitä ja varjelkoon meitä. Kirkastukoon hänen voimansa meille ja olkoon ne meille armollisia. Ilmaiskoon Äiti maa luontonsa meille, jotta kykenisimme ansaitsemaan leipämme rauhaa rakentaen. Luonnon, historian ja ihmishengen nimeen. Aamen, niin tapahtukoon!

Tämä on minun provokaationi!

Viitteet:

(1) Tuomioja, E. 2025. Nato-Suomen on varauduttava myös rauhaan. Suomen kuvalehti 27.06.2025.

2025 - 07

Sivistyksen keinuva kehto

- 2025-07-07 21:36

Suomen Ateenassa, suomenkielisen sivistyksen kehossa, Jyväskylässä, **Jyväskylän Kesä**, nyt jo 70-vuotias kulttuuritapahtuma, järjesti viimevuotisen ”*Sivistyksen teemavuoden*” jatkoksi *keskusteluja sivistyksestä seuraavilla otsikoilla:*

SIVISTYNYT KESKUSTELU – SANOMISEN VAPAUS JA VASTUU
 POLARISOIVA JA POLARISOITUVA SIVISTYS
 SIVISTYSPÄÄOMAN TUHO?
 KULUTUKSESTA KUKOISTUKSEEN
 TERVETULOA KESKUSTELEMAAN SIVISTYNEESTI! (1)

Näiden sivistyspäivien myötä julkaistiin myös kirja **Sivistyksen vuoksi**, jossa on 32 puheenvuoroa sivistyksen olemuksesta, rakentamisesta, nykytilasta ja tulevaisuudesta. (2)

Olen seurannut suomalaista sivistyskeskustelua jo vuosikymmenten ajan, aina 1970 -luvun lopulta saakka. Näkökulmani on poikennut perinteellisestä akateemisesta lähestymistavasta. Kirjassani ”*Filoteknia ja kysymys sivistävästä työstä*” (2006) totesin:

Filoteknia – rakkaus taitoon – on vanha, mutta tiedonystävien, filosofien, vähemmän vaalima ajatus. Filosofit ovat unohtaneet kätensä. Käsityöläistyö sitoo yhteen filoteknian kolme peruskysymystä: kuinka asiat ovat, kuinka ne ovat, kun ne ovat hyvin ja kuinka ne saadaan kauniisti tuotettua? – siis epistiikan, etiikan ja estetiikan teemat käytännöllisenä haasteena, työnä; pään, sydämen ja käsien yhteispelinä. Käsityöläistyö on – parhaimmillaan – sivistävää työtä. Käytän ajatusta sivistävästä työstä metodologisena peilinä modernin teollisen palkkatyön ja sen vastainstituutioiden – tieteen, taiteen, politiikan – ristivalaisemiseksi.

Nykyajan käsityöläinen, asiantuntija ei iske käsiään saveen. Hän on kuitenkin tuottaja, joka tuottaa sen sosiaalisen tilanteen, jossa *filoteknian* kaikki kolme kysymystä asetetaan ja ratkaistaan. Asiantuntijuuteen ei asioiden tietäminen riitä. Modernin teollisen kumouksen myötä palkkatyöstä irrotetut kysymykset todesta, hyvästä ja kauniista onkin palautettava osaksi kaikkea työtä. Se on runoutta, *poeta faber*, jota tarvitsemme Auschwitz’in jälkeen.” (3)

Sivistävä työ on siis ”runoutta tulevaisuudesta”. Runous, *poetry*, sehän viittaa sekin tekemiseen, *poiesis*, kuten suomenkielinen sana ”sivistys”, joka viittaa pellavan työstämiseen, työntekoon, joka tekijäänsä kiittää.

Mikä siis puuttui taas kerran ”sivistyskeskustelusta”? Ihmisten reaalin suhde luontoon, työ ja tuotanto vaikka työpaikat ovat nyt - ja ovat jo pitkän aikaa olleet - *opinpaikkoja*, joissa opiskeleva työskentely ja työskentelevä opiskelu kulkevat käsikädessä, ts. tiedon taito ja taidon tieto yhdistyvät toinen toistaan tukevaksi, yhteiseksi metodologiaksi (*method+logos*). Tämä näkökulma oli laajasti esillä, kun Suomeen perustettiin ammattikorkeakouluja vuosituhannen vaihteessa (4).

... mutta tämä lähestymistapa ei ole juurtunut akateemiseen sivistyskeskusteluun. Miksi? Avaan syitä klassisen maailman erottelulla *mimesis* (esittää) vs. *metis* (tuottaa). Tiede ja kaunotaide kirjoittavat *kirjaa* tai työstävät *esitystä* maailmasta, joidenka tavoitteena on yleisen, jopa universaalien kuvauksen tuottaminen maailmasta ja meistä ihmisistä. Käytännöllinen harkinta (*polis/praxis*) saatika sitten harkinnan tulosten toteuttaminen (*oikos/metis*) työssä ja tuotannossa ovat toissijaisia, poliittisia tai yksityisoikeudellisia kysymyksiä, eivätkä ne kuulu sivistyskeskustelujen ytimeen.

Vai kuuluvatko? Kun akateemisessa ympäristökeskusteluissa kysytään *mitä on tapahtumassa* (Anthropocene), *miksi on tapahtumassa* (Capitalocene) ja *mitä toivoisimme tapahtuvan* (Ecocene), niin politiikan ja talouden piirissä keskustellaan modernisaation, globalisaation ja ekologisaation

keskinäissuhteista ja erityisesti teknologisista utopioista, kuten nyt USA:ssa keskeisen aseman saanut Silicon Valley'n teknoutopianismista, TESCREAL:sta (5).

Kun modernisaation myötä vastakkain asettuivat kansalliset porvaristot ja työläiset työn tulosten jakamisessa, niin globalisaation myötä kultakannasta irrotetusta lupausrahasta tuli tavaroiden - myös työvoimatavaran - jumala eikä pääomittamisella ollut enää mitään reaalista rajoitusta lupauksien antamisessa "luonnon" hyödyntämiseksi. Vastakkain asettuivatkin kansalliset teollisuus- ja kauppiasporvarit ja kansainvälisen finanssipääoman edustajat uuden pilvitekniikan lakeijoidensa kanssa. (6)

Siten se maailma, *jossa elämme*, ja se maailma, *josta elämme*, ovat irrottautuneet toisistaan. Joka aamu, kun asetumme nauttimaan monipuolisesta aamiaispöytäamme annista, meillä ei ole mitään kokemuksellista käsitystä niistä tuhansista tai kymmenistä tuhansista ihmisistä ylt' ympäri maailmaa, jotka ovat tehneet tuon auvoisan hetkemme mahdolliseksi, puhumattakaan siitä mitkä ovat ne jalanjäljet, jotka niistä on luontoon jäänyt. (7)

Kysymys kuuluukin nyt: kun tehtävämme on nyt saattaa yhteen se maailma, jossa elämme ja se maailma, josta elämme, ei *utopiana* - paikkana, jota ei ole - vaan *protoniana* (5) - paikkana, joka on rakennettava - niin millainen ryhmittely tai luokittelu *nyt* muodostuu erilaisten yhteiskunnallisten ja taloudellisten asemien ja niiden edustajien kesken? Ketkä ja millä ehdoin asettuvat siis uuden *ekologisen luokan* (7) edustajiksi ja puolesta puhujiksi, eikä vaan puhujiksi vaan tuon uuden liiton tekijöiksi?

Sivistys ei siis ole - käsitykseni mukaan - "pääomaa", säiliö, jota täydennetään ja siistitään tarpeen mukaan sisäsiisteillä akateemisilla keskusteluilla, vaan kulttuurivälitteinen suhde sisäisen ja ulkoisen luontomme välillä. Se on siis tietoa, tahtoa ja taitoa asettaa, arvottaa ja ratkaista aikakauden haasteita reilulla tavalla, ei vain itse kunkin omana yksilökohtaisena haasteena vaan yhteisöllisesti asetettuna tehtävänä.

Siksi yliopistojen tulisi asettua vaatimaan kaikille sivistävää työtä eikä vain sivistystyötä omaksi etuoikeudekseen. Enää ei liberaalidemokratia pysty vastaamaan aikakautemme haasteisiin kuten olemme voineet tuta viime viikkoina ja kuukausina. Ei, vaan nyt on ekologisen demokratian aika, ts. modernin teollisen kumouksen myötä palkkatyöstä irrotetut kysymykset todesta, hyvästä, kauniista ja reilusta on palautettava osaksi kaikkien työtä. Kysymys ei siis ole työstä vapauttamisesta vaan työn vapauttamisesta ratkaisemaan aikakautemme suurinta haastetta, ekologista kriisiä.

Viitteet

(1) Jyväskylän Kesä 2025 puheohjelma
<https://jyvaskylankesa.fi/puheohjelma/>

(2) Helmi Jyrkkänen, Janne Kotiaho, Kyösti Ylikulju & Sanna Karkulehto (toim.) 2025. Sivistyksen vuoksi. INTO kustannus. Palaan tähän kirjaa vielä erikseen.

(3) Volanen, M. V. 2006. Filoteknia ja kysymys sivistävästä työstä. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto Yliopistopaino

(4) Käydystä keskustelusta on julkaistu monta kirjaa ja mitä moninaisimpia puheenvuoroja. Mainittakoon tässä erityisesti:

Kotila, H., Mutanen, A., Volanen, M. V. (toim.) 2007. Taidon tieto. Edita. Helsinki.

(5) Boehnert, J. Alexander, A., Sinclair, M. 2024/2025. Against Dystopias with Ecological Literacy Cuaderno 222, Centro de Estudios en Diseño y Comunicación (2024/2025), pp. 39-63.

Boehnert, J. 2021. Design, Ecology, Politics: Towards the Ecocene Function. Kindle Edition.

(6) Varoufakis, Y. 2025. Trump Wants Big Tech to Own the Dollar – Project Syndicate op-ed. 05/06/2025. <https://www.yanisvaroufakis.eu/2025/06/05/trump-wants-big-tech-to-own-the-dollar-project-syndicate-op-ed/>

(7) Latour, B., Schultz, N. 2022. On the Emergence of an Ecological Class: A Memo. Function. Kindle Edition.

Tuli ja valo - ajatus syvähumanismista

- 2025-07-13 12:22

Saatteeksi: Alkusyksystä on sekä Tutkijaliiton että Karl Marx -seuran kesäkoulut. Ehdotin niille molemmille puheenvuoroa syvähumanismista. Tutkijaliiton kesäkoulun ohjelmaan se ei mahtunut, Karl Marx seuran ohjelmassa se on mukana, mutta minulla on nyt haasteita osallistumisen aikataulun suhteen. Niinpä laitan puheenvuorostani nykyisen (14.07.2025) version kaikkien luettavaksi. Työstämistä vielä riittää.

Tuli ja valo - ajatus syvähumanismista

”Luonnontiede tulee myöhemmin sisällyttämään itseensä ihmistieteen aivan samalla tavalla kuin ihmistiede sisällyttää itseensä luonnontieteen. Se tulee olemaan yksi tiede.”

Karl Marx, 1844 (1)

Tuli ja valo

“Autuaita ovat ne ajat, joille tähtitaivas on kuljettavien ja kuljettavissa olevien teiden kartta ja joita tähtien valo kirkastaa. Kaikki on uutta ja kuitenkin tuttua, seikkailullista ja silti omaa. Maailma on laaja ja kuitenkin kuin oma koti, sillä sielussa palava tuli on samaa olemuksenlajia kuin tähdet; jyrkästi eroavat toisistaan maailma ja minä, valo ja tuli, eivätkä koskaan silti jää toisilleen vieraiksi; sillä tuli on jokaisen valon sielu, ja valoon pukeutuu jokainen tuli ...” (2)

Näillä kuuluisilla sanoilla **Georg Lukács** aloittaa Romaanin teoria -kirjansa (1914). Ajatuksella sisäisen tulen ja ulkoisen valon - sisäisen ja ulkoisen luonnon - eroista ja yhteydestä on mukana jo klassisen maailman myyteissä. *Pro-metheuksen palo* oli ennalta-, *Epi-themuksen* jälkikäteistietämistä. *Apollon valo* oli jumalallista alkuperää, *Dionysoksen* kokemuseräistä. Näistä saammekin alustavan, *tutkimuksellisesti orientoivan* nelikentän jäsentämään sisäisen ja ulkoisen luonnon keskinäissuhdetta, *humanum*, kulttuurin jäsentäjänä.

	Sisäinen tuli		
	<i>Prometheus</i>		<i>Epithe</i>
<i>mus</i>			
Ulkoinen valo			
<i>Apollo</i>	Korkeahumanismi		Transhumanismi
	järjen puhtaus/ ennalta tietäminen		järjen puhtaus/ reflektiivisyys
<i>Dionysos</i>	Posthumanismi		Syvähumanismi
	Kokemus/ ennalta tietäminen		Kokemus/ reflektiivisyys

Korkeahumanismi - "High humanism" – Valistuksellinen ihmisen asettaminen maalliseksi jumalaksi, a la Descartes: res cogntas vs. res extensa; humanismi ilman maailmaa.

Transhumanismi – etsii pelastusta teknologisesta kehityksestä. Ihmisyys on projekti, joka on vietävä loppuun teknologisin keinoin vaikkapa se tuhoaisi luonnon – Mars odottaa.

Posthumanismi – etsii ihmisyyden hukattua *resonanssia* ei-inhimillisen kanssa.

Syvähumanismi – "deep humamism" kutoo elämän tekstuuria (*texture of life*) syvältä luonnonhistoriasta lähtien.

Jos luovumme ontologisesta kaksinaisuudesta, hengestä ja materiasta, ja tukeudumme ontologiseen materialismiin, niin Apollon valo kääntyy auringon valoksi, nykytiedoin, energia virraksi, *energia gradientiksi*. Jos luovumme uskosta ennalta tietämiseen ja tukeudumme kokemukseen, niin meille asettuu kysymys materian, energian ja informaation keskinäisuuhteista; informaatio ymmärrettynä sen alkupäisessä merkityksessä, muodostajana, muodon antajana (in-form-ation).

Jokainen prosessi on muodossa olemista (*being in-form*) ja jokainen muodossa oleminen on energia gradientin muotoilema prosessi. Muodossa oleminen (*in-form-ation*) on siten jännite (tension) muodon ja funktion välillä sisä/ulko - vaikutusten vuorovaikutuksessa (*endo/exo-dialectics*). Tällöin semanttinen, tulkinnallinen, suhde laajenee käsittämään kaikkia niitä prosesseja, joissa sisäiset ja ulkoiset energia gradientit sovittautuvat yhteen.

Siten emme enää ajattele, että "atomin" satunnainen poikkeama ilman syytä (*clinamen*, Epikuros) on avain historian avoimuuteen ja siten ihmisen vapauteen vaan kysymys on juuri *sisä/ulko* - vuorovaikutuksen avaama mahdollisuus *epälineaariseen* kehitykseen. Sisäisen tulen ja ulkoisen valon yhteen sovittautuminen alkaa jo fysiikan mittakaavassa, "hiukkasten" muodostuessa. Mitä moninainen sisäisen tulen vapausasteiden määrä suhteessa ulkoiseen valoon, sitä moninainen kehityskulku voi paikallisesti olla.

... mutta, ovatko ajat nyt "autuaita" ... "joille tähtitaivas on kuljettavien ja kuljettavissa olevien teiden kartta ja joita tähtien valo kirkastaa"? Mikä on se *konstellaatio* (con-stella-tion, tähtien kanssa), jonka "teiden kartta ja joita tähtien valo - nyt - kirkastaa"?

Asettakaamme *tähdistösemme* ekologisen realismin karut ehdot, kohtuutalous (kohtuus kaikille, kaikessa, kaikkialla, alati) ja elämän kunnioitus. Miten silloin

- jäsenämme tulen ja valon yhden tieteen, ihmisten tieteen kokonaisuuteen? löydämme tulen ja valon saman "olemuksen lajin" historian "oikeana puolena"?
- palautamme tulen ja valon yhteen omassa elämässämme asettamamme tähdistön ehdoin?
- Mitä - sitten - olisi tehtävä?

Ihmisten tiede - Menschenwissenschaft

Voimme tulkita keskustelut trans- ja posthumanismista reaktioina korkeahumanismin ajautumisesta kriisiin ekologisista ja psykologisista syistä. Transhumanismi – nykyisten teknologiajättien ideologiana – ratkaisee kysymyksen yhä pitemmälle menevällä sisäisen luonnon muokkauksella olematta lainkaan huolissaan ulkoisen luonnon asettamista ehdoista – luonto on voitettavissa, jos sitä yleensä ottaen tarvitaankaan mihinkään. Posthumanismi on puolestaan kaipaa menetettyä *resonanssia* niin ulkoisen luonnon – maan, ilman, veden – kanssa kuin kokemuksen yksilökohtaista aitoutta ja oikeutusta kulttuurisena – tieteen ja taiteen – kysymyksenä.

Avainkysymys kuitenkin on – viime kädessä – suhteemme aurinkoon, ei jumalana, vaan energian ja siten elämän lähteenä. Siten kolmiomme *sisäinen luonto – kulttuuri – ulkoinen luonto* kasvaa

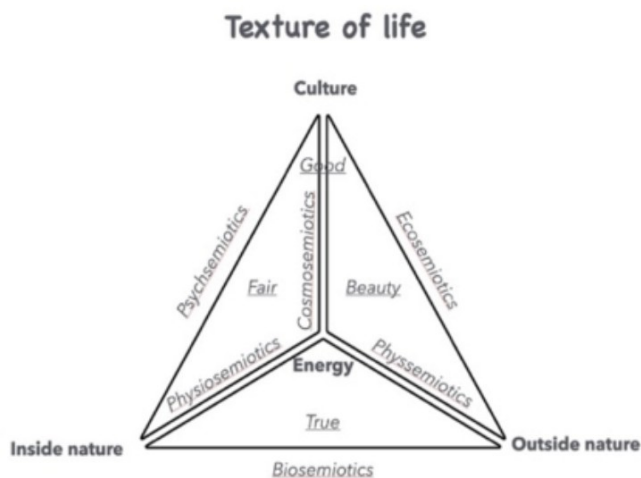
kolmiulotteiseksi, kun lisäämme siihen vie yhden kohtion: *energian*. Avaamme siis uudelleen kosmologisen keskustelun, nyt luonnon ehdoista: onko paikallisen energia gradientin – auringon paisteen – oloissa ja mihin mittaan tulevaisuus meille avoin? Miten siis maahan tulviva energia, kotimaapallomme pinnan ohuen ohut elämän tekstuuri, ulkoinen luonto ja oma kokemuksemme, sisäisen luontomme, asettavat meille kysymyksen todesta (*scholē*): miten energian kierron näkökulmasta asettuvat kysymykset suhteessa sisäiseen luontoomme (*fysiologia*), miten energia virrat saapuvat, poistuvat tai jäävät kiertämään kotimaapalloamme (*fysiikka*) ja miten sisäinen ja ulkoinen luonto toimivat keskinäisessä energeettisessä vuorovaikutuksessaan (*biologia*).

Kun asetamme kulttuurin välittämään ulkoista ja sisäistä luontoa niillä ehdoilla kuin auringon energia gradientti meille asettaa, joudumme avaamaan myös *psykologisen* keskustelun suhteessa sisäiseen luontoomme ja *ekologisen* keskustelun suhteestamme ulkoiseen luontoon löytääksemme ehdot ja tavoitteet *hyvälle elämälle*. Olemme siis siirtyneet kysymästä kuinka asiat ovat, kysymään kuinka ne ovat, kun ne ovat - kysyjän - kannalta hyvin, Scholē:sta Polikse:n puolelle.

Ekologinen keskustelu on keskustelua reaalisesta, tuotannollisesta suhteestamme ulkoiseen luontoon niillä ehdoilla, jotka määrittävät *kosmologisen* ja *fysikaalisen* keskustelumme kautta. Kysymys on (*luonnon*)kauneuden edistämisestä. Olemme siis siirtyneet talopidon, siis taloudenpidon puolelle (Oikos).

Kun kosmologisen ja fysiologisen keskustelun kautta määrittelemme minimi tai kohtuuden ehtoja sisäisen luonnon kehitykselle, joudumme käymään psykologisen keskustelun elämän kohtuullisista ehdoista. Olemme siis jo Agora:n puolella ratkaisemassa kuinka luonnon rajalliset resurssit hyödynnetään *reilulla* tavalla. ks kuva 1

Kuval Elämän tekstuuri

Klassisen maailman neljä tilaa ja ajatussiiloa

Scholē (vapaa aika, kieli, esittäminen, mimesis) - tosi

Polis (yhteisö, kaupunki, harkinta, käytäntö, praxis) - hyvä

Oikos (talounpito, työ, poiesis/metis) - kaunis

Agora (tori, vaihto, raha) - reilu

Huomaammekin että meillä on käsillä kolme klassisen maailman perusjakoa:

Schole/Polis/Oikos/Agora *tiloina*, Being/Doing/Making/Dealig *toimintoina*, Tosi/Hyvä/Kaunis/Reilu *ideaaleina*. Ongelma onkin kuinka näiden ajatussiilojen ulkokohtainen keskusuhde – kuten *mimesis vs. metis* – ylitetään? Miten siis avaamme ja kudomme uusiksi sen umpisolmun, joka rakentunut pyramidimme sydämeen, kun olemme vastanneet yksitellen tämän nelikon asettamiin kysymyksiin todesta, hyvästä, kauniista ja reilusta? Kysymys on elämän tekstuurista (*texture of life*).

Luonnontieteiden piirissä on etsitty vastausta tulevaisuuden avoimuuden haasteeseen jo pitkään, mm. kun on mietitty voiman, energian ja informaation suhdetta fysiikassa tai kun on jäsennetty merkityksen asemaa biologiassa, ts. miten esim. eläinten ja kasvien solut kommunikoivat keskenään ja tulkitsevat signaaleja.

Tiivistäen kysymys on energia gradienttien aiheuttamien jännite-erojen kautta syntyvien muotojen mahdollistavien endo/exo -vuorovaikutusten kehityksestä pitkässä juoksussa, osana Big History'ä, siis siitä kuinka syvälle luonnonhistoriaan voimme upottaa *semioosin*, vaihtoehtoisten tulevaisuuksien mahdollisuuden.

Kun aamutuimaan asetumme aamiaisemme ääreen tai iltapäivällä läheisen kuppilan kahvin ja pullan viereen, meidän tulisi voida tuntea kiitollisuutta, *resonanssia* niiden tuhansien ja taas tuhansien ihmisten ponnistuksille yltympäri maapalloa, jotka ovat tehneet mahdolliseksi tuon – toivottavasti – nautinnollisen hetken, puhumattakaan kaikesta siitä työstä ja aherruksesta, jota aiemmat sukupolvet, luonnonkierto kaiken on tehnyt noiden hetkien mahdollistamiseksi ... mutta nehän ovat muuttuneet meille vieraiksi, hyödynnettäviksi.

Olemme siis - vain! - kaupallisessa mielessä yksilöllisesti universaaleja. Emmehän me tiedä noista ihmisistä, heidän elämänehdoistaan, emmekä tiedä sitä mitä tuhoa ja missä päin maailmaa noiden hetkien toteutuminen on vaatinut. Emmehän me enää ole reaalisessa luontosuhteessamme – työssä, tuotannossa, kulutuksessa – päättämässä mitä, miksi, milloin, miten ja missä tuotetaan ja kuinka mahdollinen luontohaitta kompensoidaan. Työmme ei ole – ei todellakaan ole – runoutta tulevaisuudesta – *poeta fabern*.

Ratkaisu ei ole kuitenkaan paluu menneisyyteen tai teknoutopiaa, vaan elämän yhteistä rakentamista merkitysten ja energian uusien muotojen kautta. Kudottaessa uudelleen elämän tekstiä (*textus vitae*) tunnustamme: Merkitys ei synny merkistä sinänsä, vaan jännitteestä käsitteen ja tilanteen, muodon ja funktion, mahdollisen ja mahdottoman välillä.

Ekologisen realismin ja elämän kunnioituksen konstellaatiossa muodostuva käsite (*con-cept*) tiettyssä tilanteessa (*con-text*) synnyttää sisällön, jännitteen (*con-tent*), joka tulee toteuttaa (*con-cert*) – kulttuurin yhteisöllisessä uusintamisessa. Tämä avaa myös mahdollisuuden yhdistää luonnontieteet ja ihmistieteet yhteisen ontologisen oletuksen – energiavirtojen jännitteisestä rakenteesta – pohjalta.

Klassisen ajattelun siilojen uudelleen tulkinnan kautta voisimmekin nyt *syvähumanistisesti* sanoa, että kontekstissa (Polis/con-text) muodostunut käsite (Schole/con-cept) tuottaa sisällön (Oikos/con-tent), joka todentuu (Agora/concert) sisäisen ja ulkoisen luonnon keskinäisen uusintamisen (*commoning reproduction*) kautta.

Tämä muodostaa *yleisen yhteisöllisen* (*all-ge-mein-schaftlich*) kulttuurin, ei korkea- ja transhumanismille ominaista vieraantunutta ja universalistista "kolmatta luontoa", ts. sitä valtavaa muutaman vuosisadan aikana muodostunutta tieteen/taiteen, yhteisöjen (suurkaupungit), koko tuotantokoneiston ja rahoitusjärjestelmän konglomeraattia.

Silti tarvitsemme edelleen ontologisen, ulkoisen perustan *all-ge-mein-schaftlichille*. Ei enää "Taivaallista Isää" tai "puhdasta järkeä", vaan *ekologisen realismin*, kohtuutalouden ja *elämän kunnioittamisenkonstellaation*. Tällaisessa konstellaatiossa luonnontieteen kaksijakoinen kausaalinen selitys (syy – seuraus) ja inhimillisen tieteen kolmijakoinen merkityksenanto (käytännöllinen syllogismi, semioosi) antavat tietä *nelijakoiselle dynamiikalle*: Tietyissä konteksteissa muodostunut ote maailmasta synnyttää jännitteen sen toteuttamiselle - *a con-cept in a con-text becomes a con-tent for con-cert*.

Kun syvähumanismi nähdään kulttuurisena, ulkoisen ja sisäisen luonnon keskinäisen toinen toistaan tukevana, keskinäisenä välityksenä (*commoning reproduction*), on meidän pystyttävä sovittamaan yhteen klassisen maailman ajatussiilot:

-*tiloista* ; Schole/Polis/Oikos/Agora (vapaa aika/kaupunki/talonpito/tori),
 -*toiminnoista* Theorie/Praxis/Poiesis/Cheremata (Näkemykset/harkinta/työ/vaihto)
 -*ontologiasta*: Being/Doing/Making/Dealing
 (Näkemyksellistäminen/arvottaminen/tuottaminen/sopiminen)
 -*ideaaleista* (Tosi/Hyvä/Kaunis/Reilu).

Toisin kuin saksankielinen *Bildung* (kuva+muokkaus, alun perin Jumalan kuvan rakentaminen osaksi omaa sielua) Suomen kielen sana *sivistys* viittaa luontosuhteeseemme (< pellavan muokkaus), ei siis vain sisäisen luontomme siistimiseen, hyviin tapoihin "toisena luontoa" vaan kuinka työtä tehdessämme, sen tuloksia jakaessamme ja hyödyntäessämme, synnyttämme (*con-cert*) *välityksiä*, jotka muokkaavat sekä työn tekijöitä - sisäistä luontoa - että työn kohdetta, ulkoista luontoa. Nämä *välitykset* - tieto/taide, yhteisöt, tuotantovälineet, rahoitus, nykyinen "kolmas luonto" - eivät voi enää vain purkaa esiin uusia loputtomia lupauksia tulevaisuudesta, *de-velopment* - vaan ne on kehystettävä - *en-velopment* - asettamamme tähdistön ehdoilla: ekologinen realismi, kohtuutalous ja elämän kunnioitus. Tähän ei liberaalidemokratia taivu. Sitä onkin laajennettava ekologiseksi demokratiaksi.

Syvähumanistisen ideaalin voisi siten ilmaista vaatimuksena *sivistävästä työstä*, ekologisesta demokratiasta. Sivistytyö ei riitä vaan kaikkeen työhön on palautettava perinteellisen käsityöläistyön peruskysymykset, jotka on ratkaistava yhtä aikaa: miten asiat ovat (tosi), miten asiat ovat kun ne ovat hyvin (hyvä), miten saamme sen kauniisti aikaan (kaunis), kuinka jaamme työn tulokset oikeudenmukaisesti (reiluus). Taide ei rajoittuisi kaunotaiteeksi (*mimesis*) eikä työntekijä työvoimaksi vaan runous ja työ liittoutuisivat kutomaan elämän tekstuuria ekologisen realismin ehdoin.

Oikea ja väärä puoli Eurohistoriassa

Mitä on ”olla historian oikealla puolella”? Mihin silloin oikeastaan vedotaan? Milloin ollaan ”oikealla puolella”? Vedotaanko Jumalan sanaan? Vai luonnonlakien sokeaan pakkoon? Vai Ihmisen puhtaaseen järkeen? Siis joko noudatamme Jumalan tahtoa TAI uskomme luonnonlakien ylittämättömään voimaan TAI toteutamme Ihmisen järkeä poikkeuksetta ollaksemme ”oikealla puolella”?

Meitä eurooppalaisia on elähdyttänyt kaikki nuo kolme. Meillä on ollut vetoa ainakin kolmeen eri suuntaan:

- *Vetoaminen Jumalan suunnitelmaan*: historia paljastaa Jumalan tahdon (Augustinus, Luther, Calvin); messiaaninen odotus: oikeamieliset julistetaan lopulta voittajiksi,

- *Luonnonvoimiin vetoaminen*: historia noudattaa väistämätöntä logiikkaa (Hegel: maailmanhenki (*Weltgeist*), Marx: lajiolemus (*Gattungwesen*), Spencer: luonnonvalinta)

- *Järkeen vetoaminen*: Valistuksen universaali rationalismi (Locke, Kant, Paine), modernin liberalismiin ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia ”historian loppuna”.

Oikeastaan *Jumalan Sanan* ja *Ihmisen Järjen* absoluuttiseen universaalisuuteen vetoaminen ovat yksi ja sama asia tukeutuen erilaisiin ontologisiin lähtökohtiin. Sekä ”Jumala” että ”Järki” käsitetään kaikkein korkeimman tason käsitteekategoriaksi, joka pitää sisällän kaikki muut käsitteet. Ne ilmaiset molemmat omalla tahollaan käsitejärjestelmän viimeisen rajan: ei voida enää tehdä erotusta sisä- ja ulkopolisen välillä. Kaikki on jonkin – ”Jumalan”, ”Järjen” – sisäpuolella, josta itsestään ei voida sanoa mitään tuhoamatta sitä.

Toisin kun ranskalaisen ja englantilaisen Valistuksen pyrkimys absoluuttiseen universaalisuuteen, saksalainen Valistus avasi näkökulman historialliseen kehitykseen (*Entwicklung*). Hegelin hengen ja luonnon dialektiikka kääntyi Marxilla luonnon ja historian dialektiikaksi, *dialektiseksi naturalismiksi*, jossa ihmisen lajiolemus ei ole ollenkaan vain laji, *spesies*, vaan *genus* (< synnyttää) (3), joka ylittää (*Aufheben*) luonnon lajillemme antamat ehdot:

”Ihmiset ovat lajiolentoja, ei vain siinä mielessä, että he käytännössä ja teoreettisesti tekevät lajista, sekä omasta että muista olioista, kohteensa (*Gegenstand*), vaan – ja tämä on vain toinen ilmaus samalle asialle – myös siinä, että he suhtautuvat itseensä nykyisenä, elävänä lajina, ja siinä mielessä, että he suhtautuvat itseensä *universaalina ja siten vapaana olentona*” (Marx, kurs. mvv) (4)

”Vasta kun todellinen yksilöllinen ihminen omaksuu jälleen omakseen sisäisen abstraktin kansalaisuutensa ja on yksilöllisenä (*individueller*) ihmisenä omassa empiirisessä elämässään, yksilöllisessä työssään, yksilöllisissä olosuhteissaan tullut lajiolennoksi (*Gattungwesen*), vasta kun ihminen on tunnistanut ja organisoinut omat voimansa, *forces propres*, yhteiskunnallisiksi voimiksi eikä siten enää erota yhteiskunnallista valtaansa itsestään poliittisen vallan muodossa, vasta silloin ihmisen emansipaatio on toteutunut.” Marx (5)

Siten Marxin ihmisen lajiolemus on yhteisöllinen, *Gemeinwesen*. Kehityksen tavoitteena ei ole absoluuttinen universaalisuus vaan yleinen yhteisöllisyys (*Allgemeinheit*), siis kulttuurivälitteinen

sisäisen ja ulkoisen luonnon keskinäinen yhteisöuusintaminen (*commoning reproduction*) toinen toistaan tukevalla tavalla – ei siis nykyisellä niitä toisistaan vieraannuttavalla ja tuhoavalla tavalla, jonakin hallitsemattomana ”*kolmantena luontona*”, kuten:

- kieli ja symbolijärjestelmät (tiede, taide, digitaalinen viestintä) luovat rinnakkaismaailman, joka usein sokeutuu ekologisille rajoille,
- yhteisö- ja infrastruktuurit (suurkaupungit, logistiikkaketjut), jotka perustuvat luonnonvarojen hyväksikäyttöön ilman ajatusta niiden uusintamisesta,
- tekninen tuotantokoneisto kokonaisuudessaan ja
- rahoitusjärjestelmät (pääomittaminen, verotus), jotka ovat eksponentiaalisia järjestelmiä, kun taas luonto on toiminnallisesti uusiintuva ja syklinen.

Olemmeko siis ”historian oikealla vai väärällä puolella”? Tähän viattoman oloiseen kysymyksenasetteluun piiloutuu eurooppalaisen Valistuksen perinteessä hyvin periaatteellinen haaste: kuinka sitoa yhteen *universaalinen* ja *yksilökohtainen* (*Individualität*), synnyttää siis universaali yksilöllisyys, ”*universal singularity*” (Sartre), ei vain kaupallisesti, vieraantuneesti, vaan yhteisöllisesti.

Vaikka me itse kukin olemme mitä moninaisimmalla tavalla yksilöllisiä (*singular*) niin tämä yksilöllisyys on mahdollista liittämällä jotain universaalia yksilöllisyyteen jokin erityisen *välityksen* kautta.

Näitä välityksiä on mitä moninaisimpia, toimimmehan mitä moninaisimmin eri ammateissa ja tuotannonaloilla, asustamme jossakin yhteisössä jossakin päin maapalloa. Tätä nykyä mikä tahansa askare, toimi tai hanke on tavalla taikka toisella riippuvainen ihmisten aherruksesta ympäri maailmaa. Parilla kännykän napauksella saan kotiovelleni mitä ihmeellisimpiä härveleitä ilman että tiedän mitään, kuinka paljon ja millaista vaivannäköä sen aikaansaamiseksi on tehty ympäri maailmaa. Käteismaksu riittää. Olemme osa globaalia kaupallista kansalaisyhteiskuntaa. Olemme siis *kaupallisessa mielessä universaaleja yksilöllisyyksiä* (*universal singularity*, Sartre).

Kutenkin meidän arkielämämme kannalta keskeiset asiat – kuten työ, koulutus, terveys, hyvinvointi – on organisoitu alueellisesti, kansallisvaltioiden toimesta. Mitä moninaisimpia yrityksiä on tehty, että universaalisuus saataisiin myös tämän erityisyyden kautta – kansakunta ihmiskunnan erityisyytenä – välitettyä osaksi itse kunkin arkista aherrusta. YK tekee tätä työtä.

Nyt on kuitenkin niin, että globaalin kaupallisen kansalaisyhteiskunnan – maailmamarkkinoiden – perustaminen on edellyttänyt meidän kaikkien toimimme yhteismitallisuutta, mahdollisuutta arvottaa työtä ja tuotantoa siten, että kaupankäynti on mahdollista. Se taas on asettanut vaatimukset purkaa kaikki kansalliset erityisyydet talouden pidossa. Onhan tätä nykyä kansalaisyhteiskunnan monet osat suurten kansainvälisten yritysten hallinnassa ja ohjailtavissa. Olemme torppareita näillä sosiaalisilla alustoilla.

Kuinka siis liittää yhteen ”se maailma, jossa elämme” ja ”se maailma, josta elämme” (7) asettamamme tähdistön ehdoin, siis maailman väestön suuren enemmistön, ekosfäärin kestäväen uusintamisen ja elämän kunnioituksen ehdoin?

Kun akateemisissa ympäristökeskusteluissa kysytään mitä on tapahtumassa (*Anthropocene*), miksi on tapahtumassa (*Capitalocene*) ja mitä toivoisimme tapahtuvan (*Ecocene*), niin politiikan ja talouden piirissä keskustellaan modernisaation, globalisaation ja ekologisaation keskinäissuhteista ja erityisesti transhumanistisista, teknologisista utopioista, kuten nyt USA:ssa keskeisen aseman saanut Silicon Valley’n teknoutopianismista, TESCREAL:sta (6).

Kun modernisaation myötä vastakkain asettuivat kansalliset porvaristot ja työläiset työn tulosten jakamisessa, niin globalisaation myötä kultakannasta irrotetusta lupausrahasta tuli tavaroiden – myös työvoimatavaran – jumala (Marx) eikä pääomittamisella ollut enää mitään reaalista rajoitusta lupauksien antamisessa ”luonnon” hyödyntämiseksi. Vastakkain asettuivatkin kansalliset teollisuus- ja kauppiasporvarit ja kansainvälisen finanssipääoman edustajat uuden pilvitekniikan lakeijoidensa kanssa. (7)

Siten se maailma, jossa elämme, ja se maailma, josta elämme, ovat irrottautuneet toisistaan. Joka aamu, kun asetumme nauttimaan monipuolisesta aamiaispöytäamme annista, meillä ei ole mitään kokemuksellista käsitystä niistä tuhansista tai kymmenistä tuhansista ihmisistä ylt’ ympäri maailmaa, jotka ovat tehneet tuon auvoisan hetkemme mahdolliseksi, puhumattakaan siitä mitkä ovat ne jalanjäljet, jotka niistä on luontoon jäänyt.

Kysymys kuuluukin nyt: kun tehtävämme on nyt saattaa yhteen se maailma, jossa elämme ja se maailma, josta elämme, ei *utopiana* – paikkana, jota ei ole – vaan *protoniana* (5) – paikkana, joka on rakennettava – niin millainen yhteiskunnallinen ryhmittely tai *luokittelu* nyt muodostuu erilaisten yhteiskunnallisten ja taloudellisten asemien ja niiden edustajien kesken? Ketkä ja millä ehdoin asettuvat siis uuden *ekologisen luokan* (8) edustajiksi ja puolesta puhujiksi, eikä vaan puhujiksi vaan tuon uuden liiton tekijöiksi?

Miettisimme siis kuinka nyt eksponentiaalisesti kasvava ”kolmas luonto” käännettäisiin palvelemaan nykyisen jakotalouden sijaan kohtuutaloutta – kohtuus kaikille, kaikkialla, kaikessa, alati. Siihen ei riitä, että sievistämme tai sivistämme keskinäisiä tapojamme vaan radikaalin – juuriin menevän – muutoksen kohteeksi on asetettava koko *elämäntapamme*, siis tuo ”kolmas luonto” kaikkinsa!

Kielto ja sen kielto – oma aika

Kuten kieli ei voi olla yksittäisen yksilön tuottama, niin ei myöskään omaisuus voi sitä olla. Kaikki tuotanto on luonnon omaksi ottamista (*aneignung*), aina jonkun yhteisömuodon välityksellä ja piirissä. Jos ei ole tuotantoa, ei ole yhteisöä; eikä myöskään ole yhteisöä, jossa ei ole omaksi otettua, siis omaisuutta, jossakin muodossa. ”Omaksi ottaminen, joka ei tee mitään omaksi, on käsiteellinen mahdottomuus (*Unwesen*).” (8) (Marx).

Ihmiselle keskeisin, olemassaolon perusehto, on suhde luontoon, reaalisesti siis työ ja tuotanto. Ottaessamme ulkoista luontoa haltuumme muokkaamme, tietoisesti tai tietämättämme, samalla myös sisäistä luontoamme ja eritoten näiden kahden luonnon välistä suhdetta.

Välitykset näiden välillä – kuten tuotanto- ja työorganisaatio, työnjako, tuotantovälineet, kieli, raha ... laajasti ottaen koko teoriamme elämästä, kulttuuri – ovat historiallisesti ehdollisia: niissä kiteytyy sukupolvien aikaansaannokset siirrettäväksi ja vastaanotettavaksi seuraaville sukupolville, niin hyvässä kuin pahassakin.

Perinteellisessä yhteisössä (*Gemeinwesen*) ”yksilö suhtautui itseensä omistajana, todellisuutensa ehtojen herrana. Hän suhtautui muihin samalla tavalla ja aina sen mukaan, onko tämä edellytys asetettu yhteisöstä vai yhteisön muodostavista yksittäisistä perheistä lähtien. Hän suhtautuu muihin kanssaomistajina, yhteisomistuksen lihallistumina tai kaltaisinaan itsenäisinä omistajina yksilöt eivät suhtaudu toisiinsa työläisinä, vaan omistajina – ja yhteisön jäseninä, jotka samalla työskentelevät. Tämän työn tarkoituksena ei ole arvontuonti ... vaan sen päämääränä on yksittäisen omistajan ja hänen perheensä sekä kokonaisyhteisön ylläpitäminen. Yksilön asettaminen työläiseksi, tässä alastomuudessa, on itse historiallinen tulos. (8) (Marx, 1974, 407).

Tämän omistamisen kiellon, työläiseksi (*labourer*) asettamisen, tekee juuri kapitalismi. Kapitalismi erottaa tuotannon yksilöstä (*individuelle*) ja yksityistää (*privarize*) omaisuuden ja rajaa yksilön työvoimaksi, siis palkkatyöläiseksi. On siis tehtävä ero yksityisen (*privat*) ja yksilöllisen (*individuelles*) omaisuuden (*Eigen-tum* < omaksi asetettu). Private on julkisen vastakohta, julkisesta (*publicus, communis*) erotettu. Individuelle (individualis) viittaa jakamattomaan, ei jaettavissa olevaan, yksittäiseen ihmiseen.

Talousliberalismissa ihmisen reaalin suhde sisäiseen ja ulkoiseen luontoon ei ole julkinen (*public*) vaan yksityinen (*privat*), johon liittyy kolme perusoikeutta:

- *usus*: omaisuuden käyttöoikeus,
- *fructus*: oikeus nauttia omaisuuden tuotteista, esimerkiksi puun hedelmistä,
- *abusus*: oikeus vahingoittaa tai tuhota oma(isuus).

Talousliberalismin sanansaattajan, kulttuuriliberalismin, arvoperusta on sen sijaan lähtökohtaisesti *ihmisten keskinäisissä suhteissa*, yhteisöissä. Tiivistäkäämme kulttuuriliberalismi kolmeen perusteeseen:

- kukaan ei voi kiistää itse kunkin henkilökohtaisen kokemuksen (*Erlebnis*) todellisuutta
- jokaisella on oikeus ilman sen kiistämistä julkisesti puolustaa omaa kokemustaan
- yhteisöllisyys (*commonis*) perustuu samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen, ei eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen: jokaisen ihmisen vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen ehto.

Ennen kuin ehdimme 1980 -luvun kulttuuriliberalismin hyökyaallon saavuttua Suomeen, edes aloittaa miettimään sitä, kuinka sovitamme yhteen itse kunkin omakohtaiset kokemukset yhteiseksi kokeneisuudeksi (*Erfahrung*), paikalle ilmestyi talousliberalismi, joka totesi, että se ei ole tarpeenkaan: Nyt rakennamme kaupallisen kansalaisyhteiskunnan, jossa itse kunkin kokemuksista muodostui vaihdon, siis markkinoinnin lähtökohta: tavarat, ei toiset ihmiset, ovat oiva ratkaisu yhteisöllisyyden kaipuulle. Poliittinen kansalaisyhteiskunta oheni ohenemistaan yhä tyhjemmäksi tilaksi, uusiksi toreiksi, kauppakeskuksiksi (*Agora*). Nyt siis funktio – vaihto – alkoi määrittelemään tilaa eikä tila – yhteisö – funktioita, kuten kulttuuriliberalismi oli meille luvannut.

Kun kapitalismi on arvomuotoista tuotantoa, siis tuotantoa ensisijaisesti tuotannon ja/tai vain rahan vuoksi, se ei ole sitoutunut ulkoisen tai sisäisen luonnon ja niiden välisen suhteen historiallisiin ehtoihin vaan on pakotettu kaikkien luonnon ja yhteisöjen asettamien ehtojen ylittämiseen ja purkamiseen, maailman valloittamiseen, kirjaimellisesti ja totaalisesti.

Yksityisen, absoluuttisen ja suhteellisen lisäarvon tuottamisen pakko ja niiden realisoiminen jälkikäteen markkinoilla rahavälitteisesti voi toteuta vain jatkuvan kasvun kautta. Se perustuu rajallisten resurssien vaihtoarvovälitteiseen ja kasautuvaan siirtämiseen ajasta ja paikasta toiseen taloudellisesti vahvemman ehdoilla.

Tuloksena on maailmanmarkkinat ja tavaroiden väliset yhteiskunnalliset suhteet ja palkkatyöntekijöiden väliset teknisen tiedon/taidonintressin ajamat, ulkoistetut, esineelliset, välineelliset (*sachliche*) suhteet.

Tavaroista onkin tullut yhteiskunnallisia olioita, niillä on aistimellis-yliaistimellinen (*sinnlich-übersinnlich*, Marx) ilmiö, ts. pystymme heti ne nähdessämme arvioimaan niiden suhdetta omaan elämämme, niiden hintaa ja tarpeellisuutta, olipa tai ei niiden ympärille rakennettu kokonainen kertomusten kudelma vahvistamaan niiden houkuttelevuutta. Samalle ne ovat meille täysiä hieroglyfejä (Marx) niitä valmistaneiden ihmisten ja heidän kohtalonsa suhteen.

”Nykyaikainen porvarillinen yhteiskunta tuotanto-, vaihto- ja omistussuhteineen on kuin velho (*Hexenmeister*), joka ei enää itse kykene itse hallitsemaan esiin loihtimiaan maanalaisia mahteja, valtavia tuotannon ja vaihdon välineitä.” (8)

Tavaravälitteiseen (*sachlicher*) riippuvuuteen perustuva henkilökohtainen riippumattomuutemme, yksilöllisyytemme, on siis toinen vaihe, kieltö, jossa ensikertaa historiassa ”muodostetaan yleisen yhteiskunnallisen (*gesellschaftlichen*) aineenvaihdunnan, yleismaailmallisten (*universalen*) suhteiden, kaikinpuolisten tarpeiden ja yleismaailmallisten kykyjen järjestelmä.”

”Vapaa yksilöllisyys, joka perustuu yksilöiden maailmanlaajuiseen (*universelle*) kehitykseen ja heidän yhteisöllisen ja yhteiskunnallisen (*gemeinschaftlichen, gesellschaftlichen*) tuottavuutensa muuntumiseen heidän yhteiskunnalliseksi *osaamisomaisuudeksi* (*Vermögens*)” on kiellon kieltö, kolmas vaihe. (9) (Marx, 1974, 75)

Kapitalismi siis kieltää ja siten purkaa perinteelliset yhteisöt ja ihmisten välittömät yhteydet. Voimmeko kieltää tämän kiellon ja rakentaa nuo kaipaamme yhteydet jälleen takaisin – joko siis moraaliseettiseksi yhteisöksi (*Gemeinde*) tai romanttis-konservatiiviseksi pieniyhteisöksi (*Gemeinschaft*)? Emme.

Voimmeko sitten rakentaa utopian (u-topos < kartan ulkopuolella) tuosta vain, puhtaalta pöydältä, menemällä siis johonkin koskemattomaan paikkaan, luonnon suojaan? Emme, emme enää, jos milloinkaan.

Miten siis? Ei utopia vaan *protopia!* Kaikki uusi on rakennettava niistä aineksista, jotka kapitalismi – sekä hyvässä että pahassa – on meille raivoisan kehityksensä myötä eteemme asettanut.

Kysymyksessä olisi siis *Aufhebung*, ylitys, mutta ei *Versöhnung*, sovinto, siis uudenlainen yksilön ja omaisuuden, yksilöllisen omaisuuden yhteen tuleminen teknologisen kehityksen mahdollistamalla tavalla; muuttamalla siis tavaroiden väliset suhteet välineellisiksi ja teknisiksi (*sachliche*) ja tuottajien suhteet tuotannon ehtoihin välittömästi yhteiskunnallisiksi suhteiksi ilman pääomasuhteen tai valtion välitystä. Kysymys ei siis ole arvomuotoa ylläpitävästä valtiokapitalismista eikä -socialismista vaan *vapaiden yksilöiden yhteisöistä (Assoziations)*, joissa ”jokaisen vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen ehto” (9) (Marx, Engels).

Kysymys ei ole uuden, vertikaalisen biologisen tai hegeliläisen Järjen/käsitteen *tason* syntymisestä sovittamaan kehityksellisiä ristiriitoja vaan yhteen tulemisesta (*ad +sociare; Ver-ein*) hävittämättä itse kunkin yksilöllisyyttä (*Individualität*). Kysymys on yhteisöllisyydestä, joka perustuu samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen eikä - kuten aiemmin - eriarvoisten ihmisen samanlaisuuteen. Tämä yhteisöllinen *resonanssi* (*re-sonare, soida takaisin*) on luonteeltaan horisontaalista, ei vertikaalista, siis demokraattista, yhteistä, soitannollista todeksi tekemistä (*con-cert*). (10)

Siten yksilöllinen omaisuus (*individuelles Eigentum*) ja omaksi ottaminen palautuu muuntuneena tuotantovoimien kehitysvaiheelle ominaisella tavalla: *Yksilöllistyminen* on yhteiskunnan rakentamista (*Konstitution*) ja sen tuottamaa yksilökohtaista omaisuutta, *itse kunkin omaa aikaa*.

Oma aikamme (ei siis vapaa-aika työn vastakohtana) on meille itse kullekin yhteiskunnallisesti tuotettua aikaa työajan ja tuotantovälineiden kehityksen myötä – oma aikamme on siis yhteiskunnallista aikaa, se on meidän yksilöllistä omaisuutemme, joka on yhteisöllisesti tuotettu.

Se, että voimme aamusella istahtaa aamukahvin ääreen ja nauttia tuokiosta ennen töihin menoa, on tulosta tuhansien, ellei satojentuhansien ihmisten työstä ympäri maailmaa, ennen ja nyt. Meillä on kuitenkin heihin vain esineiden (kahvi, kupit, lusikat ...) ja markkinoiden välittämät suhteet. Meillä ei ole aavistustakaan siitä, millaista kurjuutta, hätää tai ahdistusta tai iloa ja riemua on liittynyt kaikkeen tuohon aherrukseen, joka mahdollistaa meille tämän tuokion, oman ajan.

Ajasta tulee omaa aikaamme, kun voimme omakohtaisesti ja yhdessä päättää mitä, miksi, milloin, missä ja miten asiat teemme tai jätämme tekemättä. Siten työkin – *vapaa työ* mutta ei palkkatyö – voi olla meille yhteistä omaa aikaa, kun työn tekeminen ja sen tekemisen ehdot ovat välittömästi yhteiskunnallista, ts. päätetään yhdessä siitä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan.

Tuotannon kääntyminen yhä voimaperäisemmin yksilöllisen, mutta yhteisöperustaisen omaisuuden, oman ajan, tuottamiseen on ollut käynnissä jo pitkään koti-, yhteisö- ja julkistalouden piirissä, mutta viime aikoina, joiltakin osin ja rajatusti, myös funktionaalisessa tavara- ja palvelutuotannossa.

Tämä ”*työvoiman uusintamistehtävä*”, kuten sitä halventavasti tätä nykyä vielä kutsutaan, on alueellisesti ja kansallisesti organisoitu hyvinvointitaloutena/yhteiskuntana/valtiona (*wellbeing/care*

economy). Se on välttämätön ehto kansainväliselle ja kansalliselle funktionaaliselle tavara- ja yksityispalvelutaloudelle. Jos näiden kahden talouden mittasuhteita arvioidaan ajantalouden, siis kaiken talouden perustan kannalta, niin funktionaalisen palkkatyön osuus Suomen kokonaisajankäytöstä on vain 10 – 15%. Kaiken muun ajan käytämme oman elämämme tuottamiseen, ylläpitämiseen ja kehittämiseen omana aikanaamme.

Tämä tarkoittaa, ettemme enää pitkään aikaan ole menneet töihin pelkkine omine työvoiminemme vaan käytössämme on yhteisömmä mitä moninaisimmat tuotantovoimat sekä rikas ja moninainen, jokaisen meistä omassa arjessaan ylläpitämä, opiskeltu ja tuottama yleinen valmius, yleisäly, *general intelligens*, asioiden hoitoon. Työ on nyt yleistä, mutta konkreettista. Se ei voi enää olla eriytynyttä (yksityistä) ja irtireväistyä kaikista sisällöistä (abstraktia), pelkkää työvoiman käyttöä. Emme enää ole työvoimaa vaan oman, *yhteisen elämämme tuottajia (workers)*

Tuottaja on yhteiskunnallinen persoona, jolla on hallussaan sekä tuotantovoimia että suhteita; ei siis abstraktisti, siis vain yksityisomistuksessaan, vaan yleisesti ja konkreettisesti siten, että hän voi työssään realisoida käytössään olevia tuotantovoimia ja yhteisösuhteitaan integroimalla resursseja yhteisesti sovitulla tavalla.

Sivistys asettaa luonnon tasa-arvoiseksi dialogikumppanikseen avautuen siten vuorovaikutteiseen, dialektiseen, kehitykseen luonnon – ja siten työn ja tuotannon – kanssa. *Valistus* asettaa toisen ihmisen tasa-arvoiseksi ja ihmisoikeuksien haltiaksi sulkemalla luonnon – ja siten työn ja tuotannon – tämän asettamuksen ulkopuolelle jättäen luonnon omaksumisen ja omaksi ottamisen yksityisen (*privat*) intressin hoidettavaksi ...mutta yksityinen intressi ei ole ollut enää pitkään aikaan julkisen vastakohta vaan sen armoton hyväksikäyttäjä. Nyt yksityinen oikeus *abusus* - oikeus vahingoittaa tai tuhoata oma(isuus) - on siirtymässä julkisen tahon ohjaukseen.

Asettamamme tähdistön - ekologinen realismi, kohtuutalous, elämän kunnioitus - valo sytyttää nyt sisäisen palon: kysymys ei ole "työstä vapautuminen" vaan "työn vapauttaminen" (Marx) ratkaisemaan ekologisen hätätilan eteemme nostamia haasteita. Työpaikka on nyt opinpaikka.

Mikä on tämä poliittinen tila (commonis < yhteinen ruoka/vesi)? Talousliberalismin universaalit vaihdon periaatteet purkivat globalisoitumisen myötä paikallisia ja kansallisia yhteisöjä. Tähdistömmä ehdottama poliittinen tilan rakentaminen on tapahduttava purkamatta paikallisia tiloja tukeutumalla niiden itse kunkin historialliseen kokemukseen ja sitä kautta kehittyneeseen osaamiseen.

Tämä tarkoittaisi *parlamentaarisen* liberaalidemokratian laajentamista ekologiseksi demokratiaksi, ts. olemme kaikki mukana päättämässä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan ja kulutetaan ja kuinka aiheutettu luontorasitus kompensoidaan. Työssämme olisi tällöin neliyhteys (*Four-in-one* + 8 tuntia/päivä unta):

- *Ansio työ* (4t päivä/28t viikko) – opiskeleva työskentely omalla ammattialalla

- *Kotityö* (4t päivä/ 28t viikko) – Kodinhoito, ruuanlaitto ja syöminen, lepo, keho, lapset, vanhemmat, kasvit, puutarha

- *Yhteiskunnallinen työ* (4t päivä/28t viikko) – politiikka, yhdistystoiminta, osallistuminen, sitouttaminen kirjaaminen ja blokkaukset, voimaannuttaminen

- *Omakohmainen työ* (4t päivä/28t viikko) – työskentelevä opiskelu: kulttuuri, opiskelu, rentoutuminen, kuntoilu, harrastukset, luovuus. (11)

Mitä - sitten - on tehtävä?

- *Sosiaalivaltio on laajennettava luontovaltioksi*. Ei siis luonnolliseksi valtioksi (fasismi) vaan että ekologisen realismin asettamat reunaehdot on lisättävä perustuslakiin. Luontoa ei saa tuhota (*abusus*), ei edes sen omistaja. Luonto on meillä lainassa tulevilta sukupolvilta.

- *Parlamentaarista liberaalidemokratiaa laajennetaan ekologiseksi demokratiaksi*, ts. olemme kaikki mukana päättämässä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan ja kulutetaan ja kuinka aiheutettu luontorasitus kompensoidaan.

- *Talouden kirjanpitoa laajennetaan* niin, että jokaiseen taloudelliseen transaktioon sisällytetään ekologisen realismin, kohtuutalouden ja elämän kunnioituksen vaatimat reunaehdot transaktion toteuttamiselle. Arvonmuodostus siirtyisi siis universalismista (vaihtoarvo) yhteiseksi, yleiseksi yhteisöllisyydeksi (*Allgemeinheit*). Tämä olisi *kanssalaisyhteiskunnan* perusta yhteisövaltiossa.

- *Työpaikka on opinpaikka*. Edessä on valtava sivistystehtävä oppia ymmärtämään asettamamme konstellaation ehdot ja rajat *kokemuksellisesti omassa työssä*. Tavoitteena ei ole ”työstä vapautuminen” vaan ”työn vapauttaminen”. Siis se, että emme enää myy työvoimaamme maksua vastaan palkkatyöläisinä/kuluttajina (*labourers*) vaan tekisimme työtämme (*work*) tuottajina rakentaaksemme elämää, joka on tosi suhteessa luonnonvoimiin, hyvä keskinäisissä suhteissamme, kaunis luonnonvarantoja hyödyntäessämme ja reilu niitä jakaessamme.

- *Kansakunnan kokonaisuuskabudjetti mitoitetaan* ratkaisemaan syvähumanismin asettaman konstellaation haasteet - toteutetaan työn neliyhteys (ansiotyö, kotityö, yhteiskunnallinen työ, omakohtainen työ).

...”tuli on jokaisen valon sielu, ja valoon pukeutuu jokainen tuli”

Joudumme siis ottamaan etäisyyttä sekä valistuksen mekaanisesta maailmankäsityksestä (ihminen on kellokoneisto/höyrykone/tietokone) kuin myös romantiikan organistisesta maailmankuvasta (biologinen kehitysideaali) kuten myös analyyttisestä käsitteellisyydestä (kieli ihmisen perustana) ja hyväksymme luonnon ja siten ihmisen keskinäisen itseorganisoitumisen lähtökohdaksemme, nyt paikallisen koti-maa-ilma-mme, kotimaapallomme asettamilla ehdoilla.

Meillä on siis tuli sielussamme. Tuli, joka on kudottu yhteen valon meille työstämän elämän tekstuuriin kanssa. Tuli ja valo eivät näin - niin uskon - jää koskaan vieraaksi toisilleen.

Viitteet

- (1) Marx, K. 1844. "Ökonomisch-philosophische Manuskripte aus dem Jahre 1844", Marx-Engels Werke, Band 40, s. 541.
- (2) Lukács, G. 1920. Die Theorie des Romans ein geschichtsphilosophischer Versuch über die Formen der grossen Epik. Verlag bei Paul Cassirer, Berlin.
- (3) Khurana, T. 2022. Genus-Being On Marx's Dialectical Naturalism, teoksessa Genus-Being On Marx's Dialectical Naturalism, in: Nature and Naturalism in Classical German Philosophy, eds. Luca Corti, Johannes-Georg Schüle, London: Routledge.
- (4) MEW 40:515
- (5) MEW 1:370
- (6) Boehnert, J. Alexander, A., Sinclair, M. 2024/2025. Against Dystopias with Ecological Literacy Cuaderno 222, Centro de Estudios en Diseño y Comunicación (2024/2025), pp. 39-63.
- (7) Varoufakis, Y. 2025. Trump Wants Big Tech to Own the Dollar – Project Syndicate op-ed. 05/06/2025.
<https://www.yanisvaroufakis.eu/2025/06/05/trump-wants-big-tech-to-own-the-dollar-project-syndicate-op-ed/>
- (8) Latour, B., Schultz, N. 2022. On the Emergence of an Ecological Class: A Memo. Function. Kindle Edition.
- (9) Marx, K. 1974. Grundrisse der Kritik der Politischen Ökonomie. Berlin: Dietz Verlag.
- (10) Rosa, H. 2016. Resonance: A Sociology of Our Relationship to the World. Polity. Kindle Edition.
- (11) Haug, F. 2008. Die Vier-in-einem-Perspektive: Politik von Frauen für eine neue Linke (German Edition) Argument Verlag mit Ariadne. Kindle Edition.

Kirjallisuutta

- Angelis, M. De 2017. Omnia Sunt Communia: On the Commons and the Transformation to Postcapitalism.
- Bryan, D., Lopez, J., Virtanen, A. 2023. Protocols for Postcapitalist. Expression Paperback.
- Capurro, R., Hjarland, B. 2003. The Concept of Information. in Annual Review of Information Science and Technology Ed. B. Cronin, Vol. 37 Chapter 8, pp. 343-411.

- Detienne, M., Vernant, J.-P. 1991. *Cunning Intelligence in Greek Culture and Society* (trans. Lloyd, J.) University of Chicago Press.
- Gare, A. 2022. Integrating biosemiotic and biohermeneutics in the quest for ecological civilization as practical utopia cosmos and history. *The journal of natural and Social Philosophy*, 18 (2), 22-49.
- Gare, A. 2016. *The Philosophical Foundations of Ecological Civilization: A manifesto for the future*. Routledge. Kindle edition.
- Guenther, W. 2024. *Epigenetics in Biological Communication (Function)*. Kindle Edition.
- Guenther, W. 2020. *What is Life?* *Frontiers in Astronomy and Space Sciences*.
- Haiqing Tian, Yongxiang Wang 2022. *Ecosemiotics and biosemiotics: a comparative study*. *Lang. Semiot. Stud.* 2022; 8(3): 130–144 <https://doi.org/10.1515/lass-2022-2007>
- Hanna, R. 2024. *Science for Humans: Mind, Life, The Formal-&-Natural Sciences, and A New Concept of Nature*. Springer Kindle Edition.
- Hanna, R. 2025. *Philosophy Professionalized: How We Killed The Thing We Loved* (February 2025 version)
- https://www.academia.edu/127535798/Philosophy_Professionalized_How_We_Killed_The_Thing_We_Loved_February_2025_version_
- Haug, F. Die 2008. *Vier-in-einem-Perspektive: Politik von Frauen für eine neue Linke* (German Edition) Argument Verlag mit Ariadne. Kindle Edition.
- Hänninen, S. 2024. *Political Creativity: Antonio Gramsci on Political Transformation*. Edward Elgar Publishing.
- Khurana, T. 2022. *Genus-Being On Marx's Dialectical Naturalism*, teoksessa *Genus-Being On Marx's Dialectical Naturalism*, in: *Nature and Naturalism in Classical German Philosophy*, eds. Luca Corti, Johannes-Georg Schüle, London: Routledge.
- Kull, K. 1998. *Semiotic ecology: Different natures in the semiosphere*. *Sign Systems Studies* 26. 344–371.
- Meyer-Abich, K. M. 1993. *Revolution for nature: from the environment to the connatural world*. *Philosophy and the environment series*, Vol. 3. UNT press.
- Meyer-Abich, K. M. 1990. *Aufstand für die Natur: Von der Umwelt zur Mitwelt* (German Edition) Perfect Paperback, C Hanser.
- Moore, J. W. 2025. *Nature & Other Dangerous Words Marx, Method & the Proletarian Standpoint in the Web of Life*. Introduction to the 10th anniversary edition of *Capitalism in the Web of Life* (Verso, 2025).
- Moore, Jason W. 2015. *Capitalism in the Web of Life: Ecology and the Accumulation of Capital* (Function). Kindle Edition.
- Patomäki, H. 2023. *World Statehood The Future of World Politics*. Springer.

- Rosa, H. 2019. Resonance: A Sociology of Our Relationship to the World. Polity Pres. Kindle Edition.
- Stiegler, B. (ed.) 2021. Bifurcate 'there is no alternative'. (trans. Daniel Ross) Eds. Bernard. Stiegler with the international collective, Open Humanities Press.
- Säynäjäkangas, J. 2024. Resource Relationships: A Political Ontology for the Anthropocene. JYU Dissertations 936 University of Jyväskylä <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0723-6>
- Taylor, C. 1992. Sources of the Self: The Making of the Modern Identity. Paperback, Harvard University Press.
- Volanen, M. V. 2006. Filoteknia ja kysymys sivistävästä työstä. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Volanen, M. V. 2012. Theoria Praxis Poiesis Individualization as the constitution of sociality Finnish Institute for Educational Research Research Reports 28 Univ. of Jyväskylä
- Olen käyttänyt Chatgpt- ja Deepseek- ohjelmistoja aineistojen etsinnässä ja jäsentämisessä. Tekstistä olen itse vastuussa. Olen käyttänyt monia aikaisempia blogikirjoituksiani hyväkseni tässä tekstissä.

Lupaus ja sen täyttäminen

- 2025-07-24 10:32

Saatteeksi: HS on viritellyt keskustelua kapitalismista useissa eri puheenvuoroissa, puolesta ja vastaan. En lähde niitä suoraan kommentoimaan kutakin erikseen. Laitan alle laajennetun version kommentistani, jonka lähetin HS mielipidetointitukselle julkaistavaksi, ilman tulosta.

Keskuspankkivetoinen finanssikapitalismi

Ensialkuun itse sana: *Kapitaali*, pääoma (< *kaput*, pää, esim. päiden määrä karjalaumassa) viittaa toisaalta jo kasattuun, omaksi otettuun arvomassaan ja toisaalta tulevaisuuden pääomittamiseen (*capitalization*) liittyvään yhteiskunnalliseen rakenteeseen, ihmisten keskinäisiin suhteisiin siinä, millaiseksi haluamme tulevaisuutemme muodostuvan.

Kapitalismi on menetelmä kapitalisoida, pääomittaa tulevaisuutta. Kapitalismi antaa rahamitoitettuja lupauksia - yksityisiä tai julkisia - kaikesta siitä, mitä tarvitsemme tai kuvittelemme tarvitsevamme joskus, tulevaisuudessa.

Sen jälkeen, kun dollari irrotettiin 1970-luvulla kultakannasta, näillä lupauksilla ei ole ollut mitään muuta rajoitetta kuin meidän itse kunkin mielikuvitus ja luottamus annettuihin lupauksiin. Rahasta tuli kirjaus annetusta, mutta vielä todentamattomasta, lupauksesta.

Lupauksia on kuitenkin nyt annettu niin paljon, että tyhjästä synnytetystä rahamassasta vain osa voidaan koskaan realisoida. Rahoitusjärjestelmä onkin ajautunut moninaisia kertoja lupauksen todentamiskriiseihin, joista keskuspankit ovat pelastaneet yksityiset pankit silmittömällä lisärahan painamisella ja lähettämällä laskun meille veronmaksajille.

Kun annettuja lupauksia ei pystytä realisoimaan, niin mahdollisuudet lupauksen kierrättämiseen uusiin lupauksiin heikkenevät ja lupauksen antomahdollisuuksien, investointien, etsintä on jo aikoja sitten asemoitunut rahoitusteollisuuden erilliseksi haaraksi.

Tulevaisuuden lupaukset viittaavat yhä pitempien lupausketjujen kautta lupauksen luvattuun realisoitumiseen; lupaukset, rahat, kiertävät toinen toisensa perässä. Kun epäily lupauksen realisoitumiseen saa massamitan, ovat keskuspankit vielä toistaiseksi ilmestyneet paikalle ja silmittömällä lisärahoituksella nostattavat kiinteän pääoman kirjanpitoarvoja siirtäen ongelmaa - lupauksen realisointia - muutamalla vuodella eteenpäin.

Luottamus?

Luottamus - mutta mihin? Oman investoinnin (<in-nova, uuteen) palautukseen korkojen kanssa. Miten luottamuksen määrää tai kääntäen epäluottamuksen määrää, investoinnin menetysriskiä sitten arvioidaan?

Laskentamalleja on monia, mutta karkeasti yleistäen vain kaksi: 1) pitkien tapahtumasarjojen ryhmäkohtaisten keskiarvojen odotusarvot (aritmeettinen keskiarvo), 2) yksilökohtaisten tapahtumaketjujen (*trajectories*) keskiarvo (geometrinen keskiarvo). Vaikka taloudellisen kehityksen (aritmeettiset) keskiarvot saattavat nousta, niin valta enemmistön henkilökohtaiset elämänpolkujen (geometriset) keskiarvot voivat olla jyrkässä laskussa. (1)

Rahan irrottaminen kultakannasta puhtaaksi *fiat* (< "niin tapahtukoon") -lupausrahaksi olisi periaatteessa antanut mahdollisuuden siirtyä odotusarvojen arvioinnissa minimoimaan yksilökohtaisten ja yhteisökohtaisten tapahtumaketjujen eriytymistä, siis edistämään yhteiskunnallista tasa-arvoa, toteuttamaan kulttuuriliberalismin lupauksia, mutta tätä ei tehty, vaikka vielä 1990 - luvullakin Suomessa usko oli vielä kova. Miksi?

Kun annetuilla yksityisillä ja julkisilla lupauksilla ei ollut mitään periaatteellista ulkoista rajoitusta, niin esiin räjähtänyt talousliberalistinen *globalisaatio* "kauppa, kauppa, kauppa" - aritmeettisen keskiarvouniversalismin pohjalta eteni - niin uskottiin - kohti "historian loppua", talousliberalismin globaalia läpimurtoa.

Kun 1990 -luvulla Länsi epäonnistui saattamaan Neuvostoliiton ja sittemmin Venäjän lähes mittaamattomat energia ja luonnonvarannot kansainvälisen, USA johtoisen kaupan piiriin, USA otti uuden vaihteen ja määritteli politiikkansa "valtio, valtio, valtio" - vetoiseksi ja teki "demokratiasta" valtiollista vientitavaraa. Poliitikko, jonka haaksirikon syvyyttä juuri nyt mitataan Ukrainan rintamalla.

Luova tuho - jälleen!

Kun kapitalismia uhkaa rengin asemaan joutuminen, se mieluummin ”*tuhoaa luovasti*” olemassa olevaa pääomamassaa päästäkseen antamaan uusia lupauksia, nyt meille, nykyisille pilvipääoman torppareille.

Kansalliset ja kansainväliset rahoittajat joutuivat jo vuosituhannen vaihteessa keskinäiseen taisteluun investointien suuntaamisesta ja rahoituksesta. Globalisaatio pysähtyi ja toivo uusista lupauksista on nyt siirtymässä jälleen kerran kansallisten puolustusteollisuuksien harteille ja julkisen vallan rahoitettavaksi. Laskun lähettämisen osoite on pysynyt ennallaan - veronmaksajat. *Luova tuho* on jälleen kerran saanut nationalistisen kaavun hartioilleen.

Lupauksen uusi haaste

Kulttuuriliberalismin lupaama talouden rakentaminen ”alhaalta” päin, yksittäisestä ihmisestä, hänen yksilöllisyydestään käsin törmäsi talousliberalismin ”ylhäältä” määritettyyn universalismiin ja taloudellisten tulosten arvioitiin väestömittaisista keskiarvoista vähääkään välittämättä niiden hajonnoista tai jakautumien vinoudesta - tippuuhan rikkaiden pöydältä muruja vähän köyhillekin (*trickle down*). Kulttuuriliberalismi pysähtyi kulttuuriseksi vapaamielisyydeksi.

... mutta onko kysymys viimekädessä vain kulttuuriliberalismin, liberaalidemokratian ja talousliberalismin yhteensovittamisesta?

Kun kulttuuriliberaalinen ajatus ”jokaisen vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen ehto” laajennetaan koskemaan myös suhdettamme ulkoiseen luontoon - eikä vain kuten nyt keskinäisiä suhteitamme ja sisäistä luontoamme - joudumme hetimiten ”*vihreän aritmetiikan*” haasteen eteen: kuinka ihmiskunnan ja luonnon aineenvaihdunnan rikkoutuminen (*rift*), siis yhtälö yhteiskunta + luonto = tuho, saadaan korjattua? (2)

Perinteellinen, talouden valtavirran ajatus ennustaa aritmeettisesti ”mitä tapahtuu” ei toimi enää systeemisten keikahduspisteiden, sosiaalisen peruuttamattomuuden ja ekologisen romahdusten maailmassa, jonka se itse synnytti fiat- lupausrahan myötä.

”Mitä tapahtuu” -ennustusten odotusarvot ja -riskit eivät ole ”luonnollisia normaalijakautumia”, joidenka keskiarvo toteutuu pitkässä juoksussa. Todennäköisyys ei siis nyt koske lopputilojen todennäköisyyttä, vaan *normatiivisesti hyväksyttävien yhteisöllisten kehityskulkujen, trajektorien olemassaoloa ja pysyvyyttä rakenteellisen epävarmuuden vallitessa.*

Tämän vaatimuksen toteuttamiseksi joudumme asettamaan ”ylhäältä” vähintäänkin neljän ehdon *konstellation* (*con-stella*; tähtien kanssa):

- *ekologinen realismi*, luonnon tuhoaminen (*abusus*) on kielletty

- *elämän kunnioitus (dignity)*
- *viimekätinen huolenpito (metis)*
- *kohtuutalous* (kohtuus kaikille, kaikessa, kaikkialla, alati)

Kun siis avaamme liberaalidemokratian kattamaan myös suhteemme ulkoiseen luontoon, ekologiseksi demokratiaksi, niin samalla joudumme asettamaan sille sitä ohjaavan konstellaation, ”tähtikartaston” kudottavaksi sisään sen toiminnan *kielioppiin* (grammar (< kirjain taito (techne))).

Tarvitsemmekin uudenlaisen taloudellisen tilan ja kieliopin tähän kudontaan. Se vaatii kielioppia, joka ei ole vain joukko muodollisia sääntöjä, vaan käsittää jaettuja *merkityksiä* ja niiden sosiaalisesti tulkittua *käyttöä*. Se on toimintatila, jossa käsitteen (*con-cept*) muodostus hahmotetussa tilassa (*con-text*) synnyttää jännitteen, sisällön (con-tent) realisoitavaksi yhdessä toimien (*con-sert by performance*). Tämän konstellaation kielioppi on osa *elämän tekstuuria* (texture of life, texture < yhteen kudottu). (3)

Tämän haasteen edes ajatuksellinen ja kerronnallinen ratkaiseminen edellyttää - mielestäni - ei enempää eikä vähempää kuin luonnontieteiden ja ihmistieteiden ei vain jo ylitetyn ontologisen vaan myös epistemologisen kuilun ylittämistä. (4)

... mutta mitä se tarkoittaa toiminnallisesti vasemmistolle ?

Viitteet

(1) Gadenne, F. 2020. Ergodicity Economics in Plain English. Retirement Management Journal, Vol. 9, No. 1, 2020, pp. 61-65. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3765096

(2) Moore, J. W. 2017. Metabolic rift or metabolic shift? dialectics, nature, and the world-historical method Theor Soc 46:285–318 DOI 10.1007/s11186-017-9290-6

(3) Bryan, D., Lopez, J. Virtanen, A. 2021. Protocols for Postcapitalist Expression. Agency, Finance and Sociality in the New Economic Space. Autonomedia.

(4) ks. esim.

Moore, J. W. 2025. Three Questions, Two Cultures... One Science? Man, Nature & the Political Economy of Knowledge https://www.researchgate.net/publication/393723173_Three_Questions_Two_Cultures_One_Science_Man_Nature_and_the_Political_Economy_of_Knowledge

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/07/13/tuli-ja-valo-ajatus-syvahumanismista/>

Mikä meitä oikein syö ja lyö?

- 2025-07-26 20:37

Ydin-lehden päätoimittaja **Arja Alho** ja Rauhanliiton toiminnanjohtaja **Laura Lodenius** ovat huolissaan demokratiamme murenemisestä (HS 25.07.2025):

"Turvallistaminen syö demokratiaa ja lyö oikeusvaltiota"

Puheenvuoron johtopäätös on:

"Kun antaa turvallistamiselle ja militarismille pikkusormen, se vie koko käden – tosi elämässä demokratian." (1)

Kuinka ihmeessä "turvallistaminen" (*securitization* < se-cure-zation; tila ilman huolenpitoa) voi "syödä demokratiaa" saati "lyödä oikeusvaltiota"?

Demokratian syöminen

Äkipäätään luulisi, että demokratia on vahvin tapa ratkaista yhteisiä asioita ja tulevaisuuden haasteita. Onhan silloin *jokaisella* oma osuutensa asioiden päättämisessä. Yhteiset päätökset perustuisivat siis *samanarvoisten* ihmisten *erilaisuuteen*, joka takaisi, että kaikki olennaiset näkökulmat saadaan esiin asioita ja haasteita ratkaistaessa. Moninaisuus ja näkökulmien rikkaus on tae hankkeiden onnistumisesta, siis yhteisöllisestä uusintamisesta (*commoning reproduction*).

Kysymys ei tällöin ole vain luonnon rajoittamattomasta hyväksikäytöstä ja "työvoiman" - joksi meitä alentavasti nimitetään - sukupolvittaisesta kansallisesta uusintamisesta vaan meidän kanssalaisten ja luonnon *yhteisöllisestä uusintamisesta* toinen toistaan tukevalla, kestäväällä tavalla.

Näinhän me ajattelimme Suomessa 1990 -alussa kulttuuriliberalismin innoittamana. Uskoimme, että saamme ohjastettua nousussa olleen talousliberalismin tälle kanssalaisuuden tielle. Kolmannen vasemmiston perusajatus! Ei onnistunut.

Kulttuuriliberalismi oli sen talousliberalismin sanansaattaja, jonka edellytykset syntyivät jo 1970-luvulla, kun dollari irrotettiin kultakannasta (Nixon shokki (2)) USA:n Vietnamin sodan aiheuttamien rahoitusongelmien ratkaisemiseksi. Pääomittamista, rahamittaisten tulevaisuuden lupauksen antamista ei sen jälkeen rajoittanut mikään muu kuin mielikuvitus ja luottamus annettuihin lupauksiin.

Tunnetusti pääomalla ei ole kotimaata, joten alkanut ”kauppa, kauppa, kauppa” -vetoinen globalisaatio teollisti Kiinan ja monet muut halvan työvoiman ja halpojen raaka-aineiden maat. Se myös purki teollisuutta USA:ssa, synnyttäen ns. ruostevyöhykkeet perustaksi nykyiselle MAGA -liikkeelle.

Kuitenkin jo 1990- luvulla tämä ”kauppa, kauppa, kauppa” -vetoinen politiikka epäonnistui saattamaan Neuvostoliiton ja sittemmin Venäjän suuria energia ja raaka-ainevarantoja USA vetoisen kansainvälisen kaupan piiriin ja politiikka muuttuikin ”valtio, valtio, valtio” -politiikaksi, jonka valtiollisena vientivarana oli ”demokratia”, Euroopassa ohjelmalla ”Venäjä ulos, Saksa alas, USA sisään”. (3) Erityisesti Saksan vahvan teollisuuden ja Venäjän edullisen energian liittoutuminen oli estettävä.

Kansalliset ja kansainväliset rahoittajat joutuivat jo vuosituhaten vaihteessa keskinäiseen taisteluun investointien suuntaamisesta ja rahoituksesta. Globalisaatio pysähtyi ja toivo uusista lupauksista on nyt siirtymässä taas kansallisten puolustusteollisuuksien harteille ja julkisen vallan rahoitettavaksi. Kas, kun kapitalismia uhkaa rengin asemaan joutuminen, se mieluummin ”tuhoaa luovasti” olemassa olevaa pääomamassaa päästäkseen antamaan uusia lupauksia. *Luova tuho* on jälleen kerran saanut nationalistisen kaavun hartioilleen: militaristinen keynesialaisuus antaa kansallisen mahdollisuuden tehdä uusia lupauksia vedoten kaiken turvallistamiseen. Nyt kuitenkin sillä poikkeuksella, että Trump - tuo valtiollinen asekauppias - vaatii Eurooppaa rahoittamaan Yhdysvaltojen aseeteollisuuden uudet työpaikat.

Politiikan asevarainen turvallistaminen *syö* kansallista demokratiaa kahdella tavalla: 1) se kääntää sosiaalisen keynealmin militaariseksi, 2) sitoo kansantalouden raskaisiin kansainvälisiin asekauppoihin ja teknologiseen riippuvuuteen vuosikymmenten ajaksi, onnettomana esimerkkinä Suomi.

Oikeusvaltion lyöminen

Mihin kulttuuriliberalismin 1990- luvulla herättämät odotukset kaatuivat? Lähinnä kahteen vaikeuteen. Ensiksi, pitkä ja monisyinen asia lyhyesti: mitä moninaisemmin, yksityis- ja yksilökohtaisemmin itse kunkin kiistämättömät *kokemukset* halutaan kutoa yhteiseksi *kokeneisuudeksi* ja *näkemykseksi*, sitä enemmän siihen on varattava yhteisesti tuotettua, mutta itse kunkin hallitsemaa *omaa aikaa*. Kysymys ei ole yksinkertaisesti vain palkkatyöajan lyhentämisestä, ”työstä vapautumisesta” vaan työmme vapauttamisesta osaksi yhteisöllistä uusintamista.

Ja toiseksi: liberaalidemokratia keskittyy keskinäisten suhteidemme määrittelyyn ja sääntelyyn mutta jättää luontosuhteemme yksityisyyden (*privat*) piiriin: ”Suomen pitäisi täysivaltaisena maana valtiosäännön mukaan turvata ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapaudet ja oikeudet sekä oikeudenmukainen kohtelu”. (1) Entäpä jos perustuslaki turvaisi niin luonnon kuin kansalaisetkin *tuhoamiselta* (*abusus*) ”kaikissa olosuhteissa”?

Turvallistaminen *lyö* oikeusvaltiota lisäämällä valtiokoneiston mahdollisuuksia tuhota tai olla välittämättä syntyvistä tuhoista.

... entä se ”pikkusormi” ja ”koko käsi”

Milloin ja missä on jo annettu ”pikkusormi turvallistamiselle ja militarismille”? Silloin kun lupaukset tulevaisuudesta - koski ne sitten tämän tai tuon puolista maailmaa - irrotettiin niistä ehdoista, jotka kotimaapallomme pinnan ohuen ohut elämän tekstuuri meille asettaa. Eikä tämä irrottelu vie vain ”koko kättä” vaan kaiken elämän kotimaapallollamme.

Kun ”pikku sormi” on jo annettu ja menetetty, onko mahdollista pelastaa ”koko käsi”? Turvallistaminen avaa militarismille oven, purkaa kansalaisyhteiskuntaa ja rakentaa orgaanista valtiota, fasismia. Yhteisöllinen uusintaminen (*commoning reproduction*) puolestaan sovittaa yhteen sisäisen ja ulkoisen luonnon - sisäisen *palon* ja ulkoisen *valon* - lähtökohtanaan esimerkiksi seuraava konstellaatio (constella, tähtien kanssa):

ekologinen realismi, luonnon tuhoaminen (*abusus*) on kielletty
elämän kunnioitus (*dignity*)
viimekätinen huolenpito (*metis*)
kohtuutalous (kohtuus kaikille, kaikessa, kaikkialla, alati)

Liberaalidemokratia on siis laajennettava ekologiseksi demokratiaksi jos kulttuuriliberalismin synnyttämät odotukset halutaan realisoida. Neljäs vasemmisto? (4)

Viitteet

(1) Alho, A., Lodenius, L 2025. Turvallistaminen syö demokratiaa ja lyö oikeusvaltiota. HS 25.07.2025

(2) Varoufakis Y. 2025. The economics of Europe’s descent into warmongering – and our duty now! DiEM25 Communications 10.06.2025

<https://diem25.org/yanis-varoufakis-the-economics-of-europes-descent-into-warmongering-and-our-duty-now/>

(3) Scott, H. 2025. Provoked: How Washington Started the New Cold War with Russia and the Catastrophe in Ukraine. ProvokedBook. Kindle Edition.

(4) Volanen, M. V. 2025. Ajatus syvähumanismista. Vasemmisto nyt! alusta 13.07.2025.

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/07/13/tuli-ja-valo-ajatus-syvahumanismista/>

Suurin rikkautemme - oma aika!

- 2025-07-29 08:54

Varman työkykyjohtaja Pauli Forma kirjoittaa tänään HS (28.07.2025) HS:ssa:

”Työntekijöiden tulee ottaa vastuu työkykynsä säilyttämisestä, muutosvalmiudesta sekä osaamisen päivittämisestä. Kansalaisille tulee kehittää uudenlaisia kannustimia huolehtia työkyvystään.” (1)

Forma on tietysti työnsä puolesta ensisijaisesti huolissaan työkyvyttömyys- ja eläkemenojen kurissapitämisestä. Oman ilmoituksensa mukaanhan ”Varma on suomalaisen työn eläkevakuuttaja ja työkykyjohtamisen edelläkävijä”.

Vastuun siirtäminen työkyvyn ”säilyttämisestä, muutosvalmiudesta sekä osaamisen päivittämisestä” työntekijöille ”kannustuksia” luvaten osoittaa, että Varmassa eletään vielä teollisen yhteiskunnan ajatuksellisissa maailmoissa, siis jo menneessä maailmassa. Miten niin?

Työpaikat ovat nyt opinpaikkoja. Niin opiskelussa kuin työnteossakin vuorottelevat opiskeleva työskentely ja työskentelevä opiskelu läpi koko opinto- ja työhistorian. Silloin tiedon taito ja taidon tieto lomittuvat metodologiseksi osaamiseksi, jossa keskeisinä jäsentäjinä ovat aikakauden suuret haasteet, nyt kestävän siirtymän toteuttaminen.

Koulutusjärjestelmä on muutettava opintojärjestelmäksi. Opintojärjestelmän tehtävänä on rakentaa eri sukupolvien yhteistyönä tulevaa maailmaa. Perinnettä ei vain siirretä nuorille sukupolville vaan se uusinnetaan heidän kanssaan ratkaisemaan aikakauden keskeisiä haasteita.

Edessä on valtava sivistystehtävä oppia ymmärtämään kokemuksellisesti omassa työssä ekologisen realismin asettamat rajat meille kaikille. Tavoitteena ei ole ”työstä vapautuminen” vaan ”työn vapauttaminen” toteuttamaan tätä yhteisöllistä uusintamista. Työssämme olisi tällöin neliyhteys:

Ansiotyö (4t päivä/28t viikko) – opiskeleva työskentely omalla ammattialalla

Kotityö (4t päivä/ 28t viikko) – kodinhoito, ruuanlaitto ja syöminen, lepo, keho, lapset, vanhemmat, kasvit, puutarha

Yhteiskunnallinen työ (4t päivä/28t viikko) – politiikka, yhdistystoiminta, osallistuminen, sitouttaminen, kirjaaminen ja blokkaukset, voimaannuttaminen

Omaehtainen työ (4t päivä/28t viikko) – työskentelevä opiskelu: kulttuuri, opiskelu, rentoutuminen, kuntoilu, harrastukset, luovuus. (2)

Kun pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan toistaiseksi suurin ja arvokkain saavutus on yhteiskunnallisesti tuotettu mutta itse kunkin omassa hallinnassaan oleva oma aika, olisi vakuutusyhtiö Varmassakin herättävä arvioimaan sitä miten tämä kansallinen varallisuus tulevaisuudessa jakautuu koko elämänkaaren mittaan turvaamaan hyvää ja kohtuullista elämään - kaikille.

Viitteet

(1) Forma, P. 2025. Työura voi pian kestää 60 vuotta – on aika uudistaa työelämä HS 28.07.2025

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011377601.html>

(2) Volanen, M. V. 2024. ”Kaikki ideat otetaan huomioon” – tässä on yksi! Vasemmisto nyt blogi 28.09.2025

<https://www.vasemmistonyt.fi/.../kaikki-ideat-otetaan...>

2025 - 08

Vapaus ja yhteisö

- 2025-08-04 17:10

Saatteeksi: Prof. Heikki Patomäki (HY) ehdotti alustuksessaan Helsinki +50 -seminaarissa (30.07.2025) suvereenin yksilön ja yhteisöllisyyden vastakohtaisuuden (sovereign individuals vs. community – a contradiction) yhteensovittamisen ratkaisuksi John Stuart Mill'in kuuluisaa ”No harm”, ei vahinkoa -periaatetta myös kansakuntien välisten suhteiden liennyttämiseksi ja purkamaan nykyistä turvallisuus paradoksin synnyttämää yhä syvenevää talouden militarisoimisen kierrettä. (1)

”No harm - ei vahinkoa”

Talousliberalistisen perusajatuksen vapaudesta John Stuart Millin ilmaisee ”ei vahinkoa” -periaatteena:

”Ainoa tarkoitus, johon valtaa voidaan laillisesti käyttää sivistyneen yhteisön jäsenen yli hänen tahtonsa vastaisesti, on estää muiden vahingoittuminen.”

The harm principle - ”The only purpose for which power can be rightfully exercised over any member of a civilized community, against his will, is to prevent harm to others” (On Liberty, 1859) (2)

Periaatteellaan Mill asettaa yhteisöllisen minimin: saat tehdä mitä haluat, kunhan et vahingoita toisia ihmisiä. Yksilön vapaudella ei ole ulkoisia, luonnosta johtuvia rajoituksia – vaan että vapaus rajoittuu vain toisten ihmisten suojelemisen tarpeeseen. Tämä heijastaa valistusajan käsitystä luonnosta

neutraalina taustana, ei aktiivisena tai rajoittavana tekijänä. Luonto ei ole toimija – eikä ekologisia rajoja oteta huomioon.

Tämän vuoksi *no harm principle* on vaikeuksissa aikamme ekologisessa kontekstissa, koska vahinko luonnolle ei näyttäydy aina suorana vahinkona toiselle yksilölle, mutta silti kumuloituu *yhteiseksi ongelmaksi*. Millin vapauden käsitys on metafysisesti siivottu tyhjiössä – mutta nyt meidän on elettävä ekologisesti rajatussa huoneessa.

Mill ei myöskään kysy *missä ja miten* ihmiset tulevat kykeneviksi ymmärtämään toistensa tarpeita, hahmottamaan haitan rajoja, tai ottamaan vastuuta yhteisestä maailmasta. Millille vapaus on yksilön *negatiivinen* vapaus rajoituksista, vahingon *välttäminen* on vapauden raja, suvereeni yksilö on *annettu*, vastuu toisten vapaudesta on hyvin *rajallinen*.

Yhteisöllisyys - vaihtoehto?

Onko Mill'in periaatteelle vaihtoehtoja? Entäpä tämä: "Jokaisen vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen ehto" (Marx). Tarkemmin:

"Vanha porvarillinen yhteiskunta luokkineen ja luokkavastakohtineen korvautuu yhteisöllä, jossa jokaisen vapaa kehitys on ehto kaikkien vapaalle kehitykselle."

"An die Stelle der alten bürgerlichen Gesellschaft mit ihren Klassen und Klassengegensätzen tritt eine Assoziation, worin die freie Entwicklung eines jeden die Bedingung für freie Entwicklung aller ist. (3)

Tässä on kolme olennaista sanaa: *kehitys, yhteisö, luokka*, joissa kaikissa on tapahtunut olennainen muutos sitten Marxin päivien.

Kehitys viittaa siihen, että emme voi olettaa, Stuart Mill'in tavoin, että

- 1) yksilön vapaudella ei ole ulkoisia, luonnosta johtuvia viime käteisiä rajoituksia,
- 2) ihmisyksilö on luontaisesti suvereeni ja rationaalinen toimija,

vaan että

- 1) ekologioiden realismi asettaa viimekätiset ehdot,
- 2) me itse kunkin yhteisöllisesti välitetyn yksilöllistymisemme myötä rikastamme, moninaistamme omaa yhteisöämme - kulttuuriliberalismin lupauksen mukaisesti.

Yhteisö (commu/onity, Verein, Assoziation) viittaa siihen millaiset keskinäiset suhteet ihmisten kesken tulisi olla, jotta " jokaisen vapaa kehitys **on ehto** kaikkien vapaalle kehitykselle" niillä *reunaehdoilla*, jotka ekologinen realismi asettaa.

Luokka viittaa luokitteluun, siis väestön ryhmittelyyn heidän *reaalisen* yhteiskunnallisen asemansa perusteella, ts. mikä päätösvalta itse kullakin yhteiskunnallisen asemansa, *luonnenaamionsa* (*Charaktermaske*) perusteella on ulkoisen luonnon hyödyntämiseen niin työssä, tuotannossa kuin niiden tuotosten hyväksikäytössäkin.

Kun nyt ekologinen realismi asettaa *materialistiset* ehdot ihmiskunnalle, niin tulevaisuuden *pääomittamisen luonnenaamioihin* - rahamittaisten lupauksen antamiseen tulevaisuudesta - ei liity enää vain "porvariston" - kaikkine sen nykyisine muotoineen - ja palkkatyöläiskuluttajien keskinäinen suhde vaan myös ja erityisesti suhde luontoon, ts. sisäisen ja ulkoisen luonnon uusintaminen toinen toistaan tukevalla tavalla - siis yhteisöllisesti (*commoning reproduction*), ei rahamittaisesti.

Tällöin luonnenaamioinnin osaksi ja proletariaatin rinnalle ilmestyvät myös *femitariaatti* ja *biotariaatti* – "ihmisten ja muun luonnon tekemä palkallinen ja palkaton työ, jotka ovat olleet sidoksissa toisiinsa mitä läheisimmin tavoin kapitalistisen maailmanekologian varhaisimmista alkuajoista lähtien (3). Jako luokkiin menee siis uusiksi.

Suvereniteetti ja realismi

Jos siis tulkitsemme suvereenien kansallisvaltioiden keskinäissuhteet ulkopoliittisen - puolustuksellisen tai hyökkäyksellisemmän - realismin kannalta ja hyväksymme sovitteluperiaatteeksi Mill'in "pienimmän pahan" -periaatteen, oletamme silloin, että

- kansallisvaltioiden yhteenlasketuilla tulevaisuuden lupauksilla ei ole mitään periaatteellista, luonnosta johtuvaa rajoitetta,
- kansakunnat ovat luontaisesti suvereenia ja rationaaleja toimijoita.

Kumpikaan näistä oletuksista ei ole kestäväällä pohjalla. Sen sijaan, jos oletamme että

1) ekologien realismi asettaa tulevaisuuden lupauksille viimekätiset reunaehdot,

2) jokainen kansakunta oman erityisen historiallisen kokemuksensa ja osaamisensa pohjalta lisää mahdollisuuksia ratkaista ekologisen realismin asettamia haasteita joudumme asettamaan "tähtikartan", konstellaation (*con-stella*, tähtien kanssa) ohjaamaan tulevaisuuden lupauksia, esimerkiksi näin:

1. *Ekologinen realismi*: olemassaolon ehdot (Being/tosi)

2. *Elämän kunnioitus* (dignity): hyvän elämän ehdot (Doing/hyvä)

3. *Viimekätinen huolenpito* (metis), kauniisti tekemisen ehdot (Making/kaunis)

4. *Kohtuutalous*: kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla, alati; reiluuden ehdot (Dealing/reiluus)

”Tosiasioiden tunnustaminen on viisauden alku” sanotaan. Meille tarjotaan nyt ulkopoliittisen realismin määrittelemiä ”tosiasioita”: kysymys on siitä, kuinka ”voima vastaan voima” politiikalla jaetaan kotimaapallomme rajalliset luonnonvarat väellä ja voimalla ydinasein varustettujen liittokuntien kesken. Vaikka ehkä vältämme ydintalven, menetämme silti kaiken jaettavan.

Jos uskomme - kuten minä uskon - että ekologinen realismi sanelee nyt *kovat* tosiasiat, niin joudumme ottamaan etäisyyttä sekä valistuksen *mekaanisesta* maailmankäsityksestä (ihminen on kellokoneisto/höyrykone/tietokone/työvoimaa) kuin myös romantiikan *organistisesta maailmankuvasta* (biologinen kehitysideaali) kuten myös *analyttisestä käsitteellisyydestä* (kieli ihmisen perustana), hylkäämään globalisaation ja hyväksymään ”tähtien kartan”, jonka saattamana pystyisimme kutomaan yhteen sen maailman, jossa elämme ja sen maailman, josta elämme:

”Jos kuilu sen maailman, jossa elämme ja sen maailman, josta elämme, on todella syynä tähän hämmennykseen, niin ratkaisu on selvä: meidän tulisi löytää keinoja pienentää etäisyyttä näiden kahden maailman välillä, jotta voimme aloittaa laskeutumisen Maan pinnalle – ilman törmäystä” (5).

Viitteet

(1) Patomäki, H. 2025. OSCE 50+ and common security. Helsinki+50 seminar Future of the European security & spirit of Helsinki - OSCE 50 years 2025. Alustus 30. 07.2025. Metsätalo.

(2) Mill, S. 1859. On liberty. <https://www.gutenberg.org/ebooks/34901>

(3) Marx, K., Engels. F. 1848. Manifest der Kommunistischen Partei

<https://www.marxists.org/deutsch/archiv/marx-engels/1848/manifest/2-prolkomm.htm>

(4) Moore, J. W. 2022. Profits, Prometheanism & the Problem of Planetary Management Anthropocene, Capitalocene & the Flight from World History, Part II.

(5) Latour, B. 2024. Critical Zones.

http://www.bruno-latour.fr/sites/default/files/downloads/168-INTROS-CZ-SHORT-pdf-final_1.pdf

Olen käyttänyt ChatGPT:tä aineiston etsinnässä ja jäsentämisessä.

Jälki, merkki ja kulttuuri

- 2025-08-10 12:08

Viime vuosina olemme toistuvasti saaneet varoituksia luontojalanjälkemme kestäättömästä tasosta. Kuinka sitten on *kädenjälkemme* kanssa? Voisimme kysyä myös, tuleeko päämme ja sydämemme elämänpyörteissä vain *merkityksi* vai jääkö niistäkin jokin *jälki* kotimaapallomme haavoittuvaan elämän tekstuuriin?

Jalanjälkemme *maassa*, josta elämme

Kuten koulusta jo muistamme kotiplaneettamme ympärysmitta on noin 40 000 kilometriä. Pienellä laskutoimiukselle saamme kotimaapallomme pinta-alaksi viisikymmentäyksi miljardia hehtaaria, josta noin neljäsosa - metsät, viljelysmaat, kosteikot ja kalastusalueet - on *biologisesti tuottavaa*. Tämä tarkoittaa, että meillä on kotimaapalollamme noin 1,5 hehtaaria biologisesti tuottavaa pintaa henkilöä kohden (2022), josta siitäkin on huomattava osa jätettävä miljoonien villieläinlajien käyttöön. Jos jätämme noin puolet, niin ehkä 85% luonnon monimuotoisuudesta säilyisi (1).

Suomalainen tarvitsee noin 6,4 hehtaaria nykyelämänsä biologiseksi perustaksi. Jos kaikki ympäri maailmaa eläisivät samoin, tarvitsimme noin 4,2 kertaa enemmän biologisesti tuottavaa pintaa maapallollemme. Suomessa on kuitenkin noin 12 hehtaaria biologisesti tuottavaa pintaa henkilöä kohden (2). Siten jos pitäytyisimme maapallon biokapasiteetin rajoissa, meille riittäisi noin puolen Suomeen pinta-ala elämämme perustaksi. Suomalaisen ruoka- ja kulutuksen luontojäljestä kohdistuukin Suomeen vain noin 2% (3).

Ulkoisella luonnolla on sitä itseään *ylläpitäviä ja sääteleviä prosesseja*, joista merkittävimpiä ovat hiilensidonta, typensidonta, ravinteiden kierrätys, jätteiden hajottaminen, pölytys, maaperän uudistuminen, veden puhdistus ja biosfäärin kaasumaisen koostumuksen ylläpito (4). Nämä luonnon *ylläpito- ja säätelyprosessit* mahdollistavat *perushyödykkeiden (provisioning goods)* tuotannon luonnon oman uusiutumisen myötä. Luonnon *nettouusiutumiskyky* asettaa samalla rajat *perushyödykkeiden kestäväälle* tarjonnalle.

Tosiasiassa luonnon *perushyödykkeet* (kuten ruoka, vesi, puutavara, polttoaineet, kuidut, lääkkeet, elottomat aineet) ovat ihmiskunnan esittämiä *vaateita* luonnolle; kysymys on siis "alkutuotannosta". Viimekädessä BKT mittaa juuri perushyödykkeisiin perustuvien tuotteiden ja palveluiden tuotannollista vaihtoarvoa (*value*).

Aiheuttamamme luonnon ylläpito- ja säätelyprosessien *kysynnän* suhde luonnon kykyyn *tyydyttää* tämä kysyntä kestäväällä uusintamisella voidaan laskea esimerkiksi näin (4):

$Ny/\alpha > G(S)$

jossa

- N on maailman väestö, y on BKT henkeä kohti ja siten Ny maailmanlaajuinen BKT,

- α numeerinen mitta tehokkuudesta, jolla luonnon ylläpitävät ja säätelevät palvelut muunnetaan markkinoitaviksi lopputuotteiksi, ja siten Ny/α luonnon palvelujen kokonaiskysyntä, globaali ekologinen jalanjälki,
- G on biosfäärin nettouusiutumisenopeus.
- S biosfäärivaranto.

Tämän epäyhtälö ilmaisee ihmiskunnan ekologisen ylikulutuksen. Tällä hetkellä tarvitsisimme lähes kaksi maapalloa nykyisen elämän ylläpitämiseksi.

Kädenjälkemme maailmassa, jossa elämme

Kun luontojalanjälkemme - miten se sitten mitataankin - arvioi *luonnonhistoriallisesti* muodostunutta biosfäärin kykyä uusiutua kestävästi, *kädenjälkemme* - josta usein olemme niin ylpeitä - kertoo sisäisen ja ulkoisen luonnon suhteen *historiallisesta* kehityksestä, *kulttuuristamme* sanan laajassa mielessä - siis aivo- ja maapeltojen viljelyksen (< culture) keskinäissuhteen kehityksestä ja sen reaalista ilmenemisen muodoista historian saatossa.

Tämä historiallisesti muotoutuva ”*kolmas luonto*” on ollut viime vuosikymmeninä aivan uskomattoman kasvun kourissa. Tässä muutama ChapGP:n etsimä esimerkki:

- *Rakennusmassan* (betoni, tiili, kivi, teräs, asfaltti, autot, koneet, huonekalut, elektroniikka, muovit ja muut keinotekoiset materiaalit) määrä kasvoi lineaarisesti 1900-luvun alusta toiseen maailmansotaan saakka ja eksponentiaalisesti sen jälkeen ohittaen elävän luonnon kokonaismassan noin vuonna 2020. Sementti- ja terästuotanto vastaavat noin 8 % maailman CO₂-päästöistä. (5)
- Rakennussektori kuluttaa noin 40–50 % kaikista maailman luonnonvaroista (UNEP 2019).
- Rakennussektori aiheuttaa noin 37 % globaaleista CO₂-päästöistä (IEA 2023)
-
- Kaupungit vievät vain noin 3 % maapallon pinta-alasta, mutta kuluttavat yli 75 % maailman energiasta, aiheuttavat yli 70 % CO₂-päästöistä, synnyttävät suurimman osan rakennus- ja liikenneinfrastruktuurista. Kaupunkien epäonnistuminen ekologisessa siirtymässä johtaa energiakriiseihin, veden ja ruoan puutteeseen, sosiaalisiin jakolinjoihin, slummiutumiseen ja konfliktiin ympäristön kantokyvyn romahdukseen.
- Vuonna 2020 arvioitiin, että koko maailman digitaalisen datan määrä oli noin 44 zettatavua (ZB) (1 ZB = 10²¹ tavua = 1 000 000 000 teratavua). Vuoteen 2025 mennessä datan määrän arvioidaan ylittävän 180 zettatavua (IDC Global DataSphere). Datan määrä kaksinkertaistuu noin 2–3

vuoden välein.

- Informaation tuotanto vaatii fysikaalista infrastruktuuria (datakeskukset, palvelimet, kaapelit, satelliitit); materiaalista kaivannaistoimintaa (harvinaiset maametallit (neodyymi, koboltti, gallium); mikroelektroniikkaa (litiumakut, jäähdytysjärjestelmät). Informaatiotalous ei ole aineeton, vaan ulkoistaa materiaalsen infrastruktuurinsa valtaviin globaaleihin verkostoihin.

Merkki vai jälki?

Jos tulkitsemme *kulttuurin* kapeasti - kuten usein tapana on - ihmisten välisinä suhteina, ei siis jälkinä luontoon, vaan - esittämisen (*mimesis*) hengessä - *merkkeinä, sanan viljelynä*, päätä ja sydäntä ohjastavina *merkkeinä*, kielenä tai rahana, avaamme oven *tulevaisuuden haltuunottoon*, sen *pääomittamiseen* sanallisesti tai rahallisesti ilman sidosta maahan, josta elämme. Olemme haaveilleet utopioista (*u-topos* < ei -paikka), paikoista, joita ei ole - vielä - missään, ainakaan maanpäällä ja rakentaneet maailmoja (*worlds* < wer+ald, ihmisen ikä) *ihmisen* mitan mukaan.

Nämä kuvitelmamme maailmoista on nyt törmännyt sen *maan* rajoihin, josta elämme.

Sana, käsite ei olekaan vain merkki, eikä raha vain symboli. Käsite, *con-sept*, muodostettuna tilanteessa, kontekstissa, *con-text*, synnyttää aina sisällön, jännitteen, *con-tent*, laukaistavaksi, *con-cert*, tavalla tai toisella. Sanasta jää aina jälki, pienempi tai suurempi, ennemmin tai myöhemmin. Ja, kuten nyt tiedämme, fiat-rahasta (fiat < niin tapahtukoon) on tullut tavaroiden jumala, jolla ei ole mitään äärtä tai rajaa, jota ei voisi murtaa.

Kun käden- ja jalanjälki ilmaisevat historiallista ja luonnonhistoriallista suhdettamme ulkoiseen luontoon, niin vastaavasti pään- ja sydämenjälki ilmaisevat historiallista ja luonnonhistoriallista suhdettamme *sisäiseen luontoon*.

Suhteessamme ulkoiseen luontoon ei ole kysymys vain *tiedosta* ja *tahdosta* - päästä ja sydäimestä - vaan myös *taidosta* - siis käsistä, siitä kuinka kätemme *välittävät* tietomme ja tahtomme osaksi ulkoisen luonnon muutosta ja kuinka tämän muutoksen tekeminen, sen tuottaminen (*pro-duction*) muokkaa, *uusintaa* samalla myös tietojamme ja tahtomme - siis päätämme ja sydäntämme.

Kysymys on nyt siitä, kuinka ulkoisen luonnon (*jalanjälkemme*) ja sisäisen luonnon - tietomme ja tahtomme - uusintaminen tapahtuu käsiemme välityksellä (*kädenjälkemme*) molemminpuolisesti kestäväällä tavalla, huomioiden siis niin ulkoisen kuin sisäisenkin luonnon itseään *ylläpitävät ja säätelevät prosessit* suhteessa toisiinsa.

Kysymys ei siis ole enää *utopioista* vaan *protopioista* kotimaapallomme ehdoilla, siis sisäisen ja ulkoisen luontomme uusintamisesta toinen toistaan tukevalla tavalla (*commoning reproduktion*).

Kädenjälkemme on muututtava ratkaisevalla tavalla - tulevaisuuden pääomittaminen on tapahduttava ekologisen realismin ehdoilla yhteisöllisen ja ekosfäärisen uusiutumisen rajoissa.

Viitteet

- (1) Wackernagel, M., Beyers, B. 2019. Ecological Footprint: Managing Our Biocapacity Budget New Society Publishers. Kindle Edition.
- (2) <https://www.fodafo.org>
- (3) Geneidy, S. L., Ollikainen, L., Peura, M., Järvinen, E., Toivonen, L., Kotiaho, J. S. 2025. Suomalaisten luontojalanjälki Miten elämäntapamme vaikuttavat luontoon ja miten vaikutuksia voi pienentää? SITRA A, selvityksiä 247 (kesäkuu 2025).
- <https://www.sitra.fi/julkaisut/suomalaisten-luontojalanjalki/#menetelmat>
- (4) Dasgupta P, Levin S. 2023 Economic factors underlying biodiversity loss. Phil. Trans. R. Soc. B 378: 20220197. <https://doi.org/10.1098/rstb.2022.0197>
- (5) Elhacham, E., Ben-Uri, L., Grozovski, L., Yinon M. Bar-On, Y.M., Milo R., 2020. Global human-made mass exceeds all living biomass. Nature volume 588, pages 442–444.

Luonto rauhan takaajana?

- 2025-08-17 18:37

Saatteeksi: Käsiini sattui vanhemman yliopistolehtori Riikka Kuusiston (HY) uunituore kirja "Kilpailevia metaforia kansainvälisiä suhteita varten - viidakko vai leikkikenttä?" (Competing Metaphors for International Relations Jungle or Playground? (Routledge)). Kirjaa selaillessani törmäsin Immanuel Kantin ajatukseen luonnosta "suurena taiteilijattarena" (die große Künstlerin) ja "ikuisen rauhan" takaajana. En nyt arvioi kirjaa kokonaisuudessaan vaan yritän ymmärtää nykytilanteesta lähtien Luonnon merkityksen rauhan takaajana.

Diplomatian kriminalisointi

Suvereenien valtiopersonallisuuksien anarkististen suhteiden voimatasapainopohjaisesta yhteensovittamisesta päätettiin 30- vuotisen sodan jälkeen *Westfalenin rauhassa 1648* pyrkien luomaan uusia jakamattoman turvallisuuden muotoja *diplomatian* kautta löydetyn yhteisymmärryksen myötä. Tämä lähtökohta oli vielä voimissaan 1900 -luvulle saakka, tosin monine sotineen ja rauhansopimuksineen.

"Kylmän sodan jälkeen *Westfalenin järjestelmä* hylättiin, kun poliittinen länsi pyrki hegemoniaan perustuvaan kansainväliseen järjestelmään. Tässä järjestelmässä turvallisuus ei riipu voimatasapainon hallinnasta ja vastustajien turvallisuushuolien huomioon ottamisesta. Voimatasapainon sijaan

hegemonian on oltava niin voimakas, ettei sillä ole väliä, vaikka heikentäisimme vastustajien turvallisuutta.” ... “Aseet on polku rauhaan” (Jens Stoltenberg). (1)

Liberaalin hegemonian puolustajien ajatuksissa ”diplomatia saa pedagogisen muodon subjektin ja objektin, opettajan ja oppilaan välillä. Tässä suhteessa diplomatian tavoitteena ei ole kompromissin saavuttaminen, koska opettaja ei tee kompromisseja oppilaan kanssa. Sen sijaan oppilaan on hyväksyttävä yksipuolisia myönnytyksiä.” ... jos luotetaan ”Ideologisiin stereotyyppioihin, joiden mukaan jokainen konflikti on taistelua liberaalien demokratioiden ja autoritaaristen valtioiden välillä, niin sodasta tulee hyveellistä ja diplomatiasta maanpetosta”. (1)

Ukrainan sota oli viime vaiheessa presidentti Bidenin hallinnon provosoima, Putinin laittomasti aloittama USA:n ja Venäjän sijaissota, jonka alustaksi Ukraina ensin johdateltiin ja myöhemmin monin, sittemmin pitämättömin lupauksin, rohkaistiin. (2)

Kun Putinin hallinto luokiteltiin ”autoritaariseksi”, katsottiin, että sillä ei ole oikeutta itse määritellä intressejään, uhkiaankin eikä eksistentiaalisia uhkiaankin. Se on ”demokraattisten” valtioiden etuoikeus.

Tämä sulki diplomatian - etujen ja intressien yhteensovittamisen - toiminnan ulkopuolelle. Tällöin oletettiin, että Putinin hallinto ei taloudellisesti eikä sotilaallisesti kestä ”demokraattisten voimien” - sisäisten ja ulkoisten - painostusta. Putinhan ymmärtää vain voimaa. Tulos on nyt nähtävillä sotatantereella, hautausmailla ja sairaaloissa, kodeissa ja pakolaisuudessa, hirvittävinä kohtaloina rajan molemmin puolin, sekä Euroopan talouden alas ajamisessa ja sen pelastusyrittämissä tuotantoa militarisoimalla.

Onko sitten ratkaisu yksinkertaisesti palata westfalenialaisen *suvereenien valtiopersonien* diplomaattiseen vuoropuheluun, jota nyt Trump ja Putin yrittävät. Enpä usko. Katsotaan vähän historiaa.

Valtiopersonat

Valtioiden *personominen*, tulkitsemisella ajattelevaksi, tuntevaksi ja toimivaksi henkilöiksi, *persooniksi*, on pitkät perinteet. Ajatus orgaanisesta, hierarkkisesta valtiosta oli jo keski-ajalla hyvin konkreettinen: ”ruhtinas oli järki, papisto sielu, tuomarit ja hallitsijat aistielimet, senaatti sydän, raha-asioiden hoitajat vatsa ja suolisto, jalat maanviljelijät, käsityöläiset ja vähävaraiset työläiset jne. ... Hobbesin suuren *Leviatanin* sielu oli *suvereniteetti*; julkiset palvelijat toimivat hermoina ja jänteinä, jotka liikuttavat kehon raajoja; kaupan mahdollistava raha on verta, joka ravitsee kansakuntaa. ... siirtokunnat ovat ... *Leviatanin* lapsia. (3:13-14)

”Hobbesilaisessa” maailmassa, jossa ”jokainen mies on jokaista vastaan”, asevarustelukilvat ja sodat ovat *luonnollisia*, ja vallitseva ilmapiiri on pelon ja hädän ilmapiiri. ”Kantilaisessa” maailmassa, jossa ”*luonto* vastustamatta haluaa (*Die Natur will unwiderstehlich*) *oikeuden* (*das Recht*) lopulta saavuttavan korkeimman auktoriteetin”, tunnelma on aivan toinen, luottavaisempi ja rauhallisempi: rauhanomainen toiminta on sääntö, sodat poikkeama.” (3:148)

Mikä on tämä Kantin ”*luonnon tahto*” että ”oikeus” saavuttaa ”korkeimman auktoriteetin”?

Kantille luonto on lainalainen järjestys, jolla on ”salainen suunnitelma” (*Naturabsicht*). Se pakottaa ihmiset järjen mukaiseen oikeuteen, vaikka kärsimyksen kautta. Sodat, valtioiden välinen pakko, johtaa siihen, että kärsimysten kautta syntyy oikeusvaltioita.

Oikeusjärjestys ei siis synny luonnosta, vaan järjen ja sopimuksen kautta, kas kun ihmiset ovat järjellisiä olentoja, jotka pystyvät sopimaan keskenään oikeudesta. Luonto siis pakottaa – ihmiset sopivat: Jos ihmiset eivät järjestä, luonto tekee sen. Oikeus syntyy järjen ja sopimuksen kautta, ei luonnosta suoraan. Käsitys luonnosta, siis luonnontieteet ja käsitys ihmisestä, siis ihmistieteet, pysyvät erillisinä, mutta liittyvät teleologisesti yhteen historian kulussa, tai kuten uskantilaiset asian tällä hetkellä ilmaisevat syntyy *ihmisten tiede, science for humans*, joka ei ole enää turvaudu luonnon teologisuuteen eikä valtion organisuuteen 1800- luvun tarkoittamassa mielessä eikä silti ole mekanistinen. (4)

Valtioiden tulkitseminen persoonallisiksi toimijoiksi, on tuottanut uskomattoman määrän mitä erilaisimpia mielikuvia, *metaforia*, tuon persoonan toiminnan perusluonteesta. *Riikka Kuusisto* listaa niistä keskeisimmät juuri ilmestyneessä kirjassaan *Competing Metaphors for International Relations Jungle or Playground?* (3)

- väkivaltaisia viidakoita ja evolutiivista kehitystä (luonnonvalinta),
- rakastavia vanhempia ja katkeria riitoja (perhedynamiikka)
- mekaanista punnitsemista ja henkistä vakautta (tasapainottaminen),
- tukevia linnoituksia ja avoimia ovia (rakennukset),
- vankien pulmia ja vilkkaita leikkikenttiä (pelien pelaaminen)
- tarjouskilpailuja ja reilua kauppaa (liiketoiminta),
- kuolemaan johtavia sairauksia ja parannettavia tauteja (sairauksien hoito),
- umpikujia ja yhteisiä polkuja (matkat),
- suloisia valsseja ja taistelumarsseja (musiikkiesitykset),
- järjettömiä arvoituksia ja ratkaistavia arvoituksia (pulmapelit).

Valinnanvaraa siis on loputtomiin antaa tulkinta ja siten perustelu toimia tavalla taikka toisella. Eri mielikuvat toiminnasta virittävät hyvin erilaisen keskusteluavaruuden, jossa liikkuu. Kukin niistä antaa myös kehityksen sille kertomukselle, *narratiiville*, jolla jokin toiminta oikeutetaan tai tuomitaan. Narratiivin tulisi kuitenkin olla johdonmukainen ja kestää tapahtumien kulkua ja historian käännteitä, jotta se ei menettäisi uskottavuuttaan.

Kun näin on, pitäisikö meidän asettaa kyseenalaiseksi näiden metaforien *ontologinen* oletus ja lähtökohta valtioista persoonina, ”*states-as-persons*” (3)? Onko kysymyksessä pikemminkin *Immanuel Wallersteinin maailman järjestelmistä (world-systems)*, siis ”markkinoiden, yritysten, valtioiden, kotitalouksien, luokkien ja statusryhmien kamppailuista: ”tässä jatkuvassa luokkataistelussa [...] valtio on keskeinen toimija [lisäarvon] kohdentamisen siirtämisessä suuntaan tai toiseen”... ”valtioiden suhde yrityksiin on avain kapitalistisen maailmantalouden toiminnan ymmärtämiseen” (3:16)

Määrittääkö siis muoto, *kansallisvaltio*, funktiot ja toiminnot VAI muokkaako toiminnot (tuotanto, vaihto, rahoitus) muodot, joissa toimitaan, elikä, kuten on tapana kysyä, ohjaako lippu (kansallisvaltio) laivaa vai laiva (talous kaikkienensa) lippua?

Tämä on väärin asetettu kysymys. Miksi? Se olettaa *ulkopoliittisen realismin* mukaisesti, että *suvereenit* kansallisvaltiot yrityksineen voivat omaehtoisesti ja rajatta rahamittaisesti *pääomittaa*, antaa siis lupauksia tulevaisuudesta ikään kuin biosfäärillä ei olisi meille kaikille yhteistä, rajallista tasetta. Olisi sitten vain taloudellinen ja poliittinen voimasuhdekysymys, mitkä lupaukset realisoituvat, mitkä eivät. Rajalliset luonnonresurssit siis jaetaan *voimalla*, ei luonnon vastustamattomasti vaatimalla oikeudella.

Ekologinen realismi puolestaan asettaa uuden ”kategorisen imperatiivin”: kotimaapallomme pinnan ohuttakin ohuempi elämän tekstuuri (*texture of life*) vaatii vastustamattomalla tavalla, että vain sen kudelman säilyttävät järjestykset ovat kestäväällä perustalla. Emme voi vapautua luonnosta vaan vapaudumme vain ja vain luonnon kanssa.

Tosiasioden tunnustaminen on viisauden alku, sanotaan. Kun nyt juuri olemme taas tunnustamassa ydinasevaltioiden voittamattomuutta rauhan minimiehtona, joudumme tunnustamaan elämän tekstuurin voittamattomuuden selviytymisen ehtona: vapaudet on järjestettävä sen rajoissa. Se on *ihmistien tieteen* ja siten *oikeuden* lähtökohta.

Luonnonrauha

Takaako Kantin ajatus ”suuresta taiteilijaluonnosta” (*natura daedala rerum*), siis luonnosta ”suurena taiteilijattarena” (*die große Künstlerin*) ”ikuisen rauhan”?

Kantin mukaan luonnon mekaanisesta kulusta huolimatta tarkoituksenmukaisuus loistaa esiin siten, että riidasta syntyy sopu (*Eintracht durch Zwietracht*), jopa vastoin ihmisten tahtoa. Luonnon ymmärtäminen *daedala* - taitavana muodonantajana- ja *mētis-ällyn* (tilannetaajuuden, käsillä tekevän oveluuden) kentässä toimivana voimana ei kuitenkaan merkitse varmaa lupausta: se avaa mahdollisuuden.

Se ehdottaa kehystä, jossa kohtaloksi luettu välttämättömyys (*Schicksal/Fatum*) ja kaitselmukseksi luettu tarkoituksenmukaisuus (*Vorsehung*) voidaan sovittaa toisiinsa siten, että syntyy kestävä kulttuuri: kulttuuri, joka välittää sisäisen ja ulkoisen luonnon *itsesääntelyn* ja *uusintamisen* keskinäissuhteen ja tekee tämän yhteisöllisesti uusintavalla (*commoning reproduction*) tavalla. Avaa mahdollisuuden, ei takaa.

Suvereenit valtiopersonallisuudet, kansallisvaltiot, joutuessaan tunnustamaan ydintuhon lisäksi elämän tekstuurin voittamattomuuden, voivat palata - kuten Trump ja Putin nyt tekevät - menneeseen maailmaan, westfalenialaisen *jakotalouden* piiriin määrittämään voimasuhteiden mukaan kuka saa ja mitä ehtyvistä luonnonvaroista.

Toinen, kestävä suunta olisi suuntautua *kohtuutalouden* ajatusmaailmaan (kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla, alati) kutsuen koolle maailman turvallisuus ja yhteistyökonferenssi, MTYK, edistämään ja läpiviemään YK:n Agenda2030:ta ja 17 kehitystavoitetta. Siihen tarvitaan jokaisen kansakunnan historiallista kokemusta ja sen myötä kehittynyttä osaamista.

Demokratiassa *yhteisöllisyys* perustuu tasa-arvoisten ihmisten erilaisuuteen, ei eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen. Tilanne on sama kansakuntien kesken: Ihmiskunnankaan moninaisuus ei tukeudu eriarvoisten kansakuntien samankaltaisuuteen vaan *tasa-arvoisten kansakuntien erilaisuuteen*, kuten jo vuonna 1975 Helsingissä sovittiin.

Viitteet

(1) Diesen, G. 2025. How the West Criminalised Diplomacy. Glenn Diesen's Substack glennDiesen@substack.com15.08.2025

(2) Horton, S. 2024. Provoked: How Washington Started the New Cold War with Russia and the Catastrophe in Ukraine. ProvokedBook.com. Kindle edition.

(3) Kuusisto, R. 2025. Competing Metaphors for International Relations Jungle or Playground? New York: Routledge.

(4) Hanna, R. 2024. Science for Humans Mind, Life, The Formal-&-Natural Sciences, and A New Concept of Nature, Spriger.

Olen käynyt aiheeseen liittyen pitkän keskustelun ChatGPT 5:n kanssa.

Yhden oikeuksien loukkaus on kaikkien loukkaus!

- 2025-08-26 11:13

Yhden oikeuksien loukkaus on kaikkien loukkaus! (1)

Käännösfestivaalissa (23.08.2025, Bio Rex, Lasipalatsi) kysyttiin ensin: Miksi emme ole jo kaduilla? ja sitten "Miten se käänne sitten oikein tehdään?"

Ensimmäisen keskustelun kävivät **Anselmi Auramo**, Suomen ylioppilaskuntien liiton puheenjohtaja, **Katja Syvärinen**, SAK:n hallituksen varapuheenjohtaja ja **Kaisa Kosonen**, Greenpeace Suomen ilmasto- ja energia-asiantuntija. Moderaattorina toimi **Hanna Hantula**, Tulvan päätoimittaja

Jälkimmäisen keskustelun taas europarlamentaarikko **Li Andersson**, koomikko ja hassuttelija **Fathi Ahmed** sekä tutkija **Anu Koivunen**. Keskustelua veti dokumenttielokuvaohjaaja ja osa-aikaeläköitynyt aktivisti **Saila Kivelä**. (2)

Vastakysymykseni heräsi: tehdäänkö käänne todellakin kaduilla vai sittenkin työpaikoilla? Miksi emme ole työssä ... *täysivaltaisia kansalaisia*, siis mukana päättämässä mitä, miksi, milloin, missä ja miten

tuotetaan, miten aiheutettu luottohaitta kompensoidaan ja kuinka mahdollinen ylijäämä hyödynnetään? Siis mukana toteuttamassa *ekologista demokratiaa!*

Syy siihen, että eläteltiin kuvitelmaa käännöksen tekemisestä ”kaduilla ja toreilla” tuli ilmi jälkimmäisessä keskustelussa: meillä onkin ratkaistavana ”identiteetti” -ongelma, siis mies/naisidentiteetin ja mitä erilaisimpien ”vähemmistöjen” identiteettien yhteensovituksen haaste, siis luottamuksen synnyttäminen yhteisen toiminnan aikaansaamiseksi pitäytyen liberaalidemokratian keinovalikoimissa.

Ongelman keskiössä onkin siis suhteemme sisäiseen luontoomme, ei suhteemme ulkoiseen luontoon - puhumattakaan siitä, että varsinainen ongelma - mielestäni - on siinä, kuinka tämä ”sisäinen palomme” paremman maailman puolesta sovitetaan yhteen ”ulkoisen valon”, siis ulkoisen luonnon ehtoihin? Millaisen ”tähtien kartan” tarvitsemme tämän polun rakentamiseen?

Aloitetaankin jälkimmäisen keskustelun ”miten se käänne sitten oikein tehdään?” virittämästä kaipuusta jo menetetyistä, mutta nyt akuutista tarvittavasta yhteisestä luottamuksesta. Mihin ihmeeseen ”yhteisöllinen uusintaminen” (*commoning reproduction*) on kadonnut?

Tässä lyhyesti muutama huomautus, laajemmin voi lukea monista blogeistani.

1. Identiteetti ja ihmisarvo

Keskustelu identiteettipolitiikasta, siis kysymys ”minusta ja meistä” vs. ”sinusta ja teistä” - toisista, on eri keskustelu kuin keskustelu *ihmisarvosta* (*dignity*). *Ihmisarvopolitiikassa* todetaan *ensin*: ”Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasa-arvoisina arvoltaan (*dignity*) ja oikeuksiltaan” ja taataan – periaatteessa – että kaikilla, kuuluvatpa he mihin ryhmään tahansa, on ihmisarvo, joka *kiistämätön ja jakamaton*.

Identiteettipolitiikassa sen sijaan *ensin* ihmiset määritellään ensisijaisesti heidän kuulumisensa tiettyyn sosiaaliseen ryhmään ja/tai heidän johonkin sosiaaliseen ryhmään liittyvän uskollisuuden perusteella (esim. rotu, etnisyys, sukupuoli, seksuaalinen mieltymys, kansallinen alkuperä tai kansalaisuus, kieli, taloudellinen luokka, kaikkien sosiaaliset roolit kaikenlaiset sosiaaliset instituutiot, erityisesti uskonnot jne.). Usein erityiset moraaliset hyveet ja erityinen myönteinen moraalinen arvo tai hyvyys lasketaan kaikille kyseisen sosiaalisen ryhmän jäsenille ja tälle sosiaaliselle ryhmälle itselleen, siis Meille, mutta ei niille - Toisille. (3)

2. Universaalisuus ja yhteisöllisyys

Kuluttajina me olemme jo monessa mielessä *universaaleja* olentoja. Ajatelkaapa vain jokapäiväisiä askareitamme kaupassa, ruokapöydässä, kahvihetkessä, illanistujaisissa. Niiden toteutuminen on kiinni tuhansien, kymmenien tuhansien, ellei miljoonien ihmisten työstä ja aherruksesta ylt’ ympäri maailmaa. Aherruksesta, josta emme tiedä usein yhtikäs mitään, ja selvitämme välimme heidän kanssaan pelkällä käteismaksulla, jonka *oletamme* olevan reilu korvaus heidän työstään, puhumattakaan siitä millainen jalanjälki tästä kaikesta on jäänyt ohuttakin ohuempaan kotimaapallomme elämän tekstuuriin.

Juuri tämä *raha/tavaravälitteinen universaalius* on purkanut ja purkaa sitä yhteisöllisyyttä, jota luottamuksen nimissä nyt kovin kaivataan. Emme ole enää reaaliosuhteissamme – työssä, tuotannossa, kulutuksessa – päättämässä mitä, miksi, milloin, miten ja missä tuotetaan ja kuinka mahdollinen luontohaitta kompensoidaan.

Tulevaisuuden universaali, siis *rahamittainen*, julkinen tai yksityinen *pääomittaminen (capitalization)* fiat-rahalla, siis lupauksilla, joilla ei ole muuta ylärajaa kuin rahoittajien luottamus siihen, että lupaus realisoituu voittojen (*profit*) kera, perustuu oletukseen Luonnon ”halpuudesta”, maksamattomaan tai alihintaiseen ihmistyöhön, energiaan, ruokaan ja raaka-aineisiin.

Kuinka siis sitoa yhteen universaalinen ja yksilökohtainen (*Individualität*), synnyttää siis universaali yksilöllisyys, ”*universal singularity*” (Sartre), ei vain kaupallisesti, vieraantuneesti, vaan yhteisöllisesti (*Allgemeinschaftlich*).

3. Luottamus ja reiluus

Emme kuitenkaan enää elä, emmekä ole enää pitkään aikaan eläneet, vain pienimuotoisissa lähiyhteisöissä, vaan laajoissa, mitä moninaisimmissa keskinäisissä vuorovaikutussuhteissa, joissa ei enää vallitse vahvat henkilökohtaiset siteet, vaan mitä erilaisimmat abstraktit suhteet satojen ja jopa tuhansien ihmisten kesken yrityksissä, globaaleissa toimitusketjuissa, valtion eri elimissä, tieteellisessä tutkimusyhteistyössä, uskonnollisissa yhteisöissä, kulttuurijärjestöissä ja monissa muissa instituutioissa. (4)

”Ne ovat esimerkkejä tuhansista tai miljoonista ihmisistä, jotka tekevät yhteistyötä yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Useimmat näiden verkostojen ihmiset eivät ole koskaan tavanneet toisiaan, saati sitten olleet sukua toisilleen tai sitten tunteneet toisiaan henkilökohtaisesti” (4).

Luottamusyhteiskuntaa vahvistavien sopimusten tulee olla reiluja toimijoiden 1) keskinäisissä suhteissa, 2) toiminallisessa toteutuksessa ja 3) toiminnan panosten ja tulosten jakamisessa. Siis

Keskinäiset suhteet: *toimijuus, osallisuus, arvostus*

Toiminallinen toteutus: *sääntöperusteisuus, tasapuolisuus, turvallisuus*

Panosten ja tulosten jakaminen: *kyvykkyyks, vastavuoroisuus, edistys*

On pidettävä huolta, että kaikki nämä 9 ulottuvuutta luottamusyhteiskunnan synnyttämiseksi toteutuvat. Siihen ei riitä toimintojen pelkkä koordinaatio (*co-ordination*), eikä vielä yhteistoimintakaan (*co-operation*) vaan se vaatii yhteistyötä (*col-laboration*) eikä vain ihmisten kanssa vaan ja erityisesti nyt myös luonnon kanssa. (4)

Reiluus synnyttää luottamusta. Luottamus edellyttää yhteistyötä, siis kaikkien mukana olemista päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tehdään ja kuinka työn tulos hyödynnetään.

4. "Maailma, jossa elämme ja maailma, josta elämme"

Jos tulkitsemme *kulttuurin* kapeasti – kuten usein tapana on – ihmisten välisinä suhteina, ei siis jälkinä luontoon, vaan – esittämisen (mimesis) hengessä – merkkeinä, *sanan viljelynä*, päätä ja sydäntä ohjastavina merkkeinä, kielenä tai rahana, avaa me oven tulevaisuuden haltuunottoon, sen *pääomittamiseensa*anallisesti tai rahallisesti ilman sidosta *maahan, josta elämme*.

Olemme haaveilleet *utopioista* (u-topos < ei -paikka), paikoista, joita ei ole – vielä – missään, ainakaan maanpäällä ja rakentaneet maailmoja (*worlds* < wer+ald, ihmisen ikä) ihmisen mitan mukaan. Niinpä *välitys* pää- ja maapeltojen välillä on päässyt kasvamaan meille vieraaksi ja hallitsemattomaksi "*kolmanneksi luonnoksi*":

- **kieli ja symbolijärjestelmät** (tiede, taide, digitaalinen viestintä) luovat rinnakkaismaailman, joka usein sokeutuu ekologisille rajoille,

- **yhteisö- ja infrastruktuurit** (suurkaupungit, logistiikkaketjut), jotka perustuvat luonnonvarojen hyväksikäyttöön ilman ajatusta niiden uusintamisesta,

- **tekninen tuotantokoneisto** kokonaisuudessaan, ja

- **rahoitusjärjestelmät** (pääomittaminen, verotus), jotka ovat eksponentiaalisia järjestelmiä, kun taas luonto on toiminnallisesti uusiintuva ja syklinen.

On erinomaisen suuri virhe keskustella erikseen identiteetistä, sisäisestä luonnosta, ja työstä ja aherruksesta ulkoisen luonnon kanssa. Kysymys on juuri siitä, miten aivo- ja maapeltojen viljely (*culture*) suhtautuvat toisiinsa, ts. miten ulkoisen ja sisäisen luonnon *itsesääntely* ja *uusiintuminen* tapahtuu toinen toistaan tukevalla tavalla (*commoning reproduction*).

5. Kirkkovene vai Nooakin arkki?

"Koomikko ja hassuttelija" **Fathi Ahmed** uskoi ja toivoi, että kaikille meille on oma paikka yhteisessä "kirkkoveneessämme". Siitähan nyt ei ole kysymys vaan siitä onko kaikilla paikka "Nooakin arkissa" vedenpaisumuksen nyt meitä uhatessa.

"Isä taivaan" lupasi aikoinaan vedenpaisumuksesta selvinneille, että vedenpaisumusta ei tule enää toista kertaa. Tämän lupauksen merkiksi hän asetti sateenkaaren. Valistus lupasi puhtaan Järjen universaalisen maailman kaikille, kaikkialla ja iäti, ja asetti kapitalismin synnyn myötä sen merkiksi tavaroille – ei ihmisille – uuden jumalan – *rahan*.

Nyt on kirjaimellisesti kysymys siitä, aiheutammeko me ihmiset itse vedenpaisumuksen Äiti maan tuhoksi tai toisin sanoin kysyen: onko sisäisen luontomme ja ulkoisen luonnon väliin kehittynyt

”kolmas luonto” – valtava informaatiomyllytys, suurkaupungit, tuotantokoneisto, rahoitusjärjestelmä kaikkineen – tullut tiensä päähän?

Meillä onkin etsittävä uudet sateenkaaren värit ilmaisemaan uuden liiton syntyä, etsintää siitä kuinka maata puolustetaan – ihmisiltä ja ihmisille. Se on uusi, maallistunut ekumeeninen liike (*oikeumenos* < asuttu maailma), jonka toivonsiunaus voisi kuulua seuraavasti:

Äiti maa siunatkoon meitä ja varjelkoon meitä. Kirkastukoon hänen voimansa meille ja olkoon ne meille armollisia. Ilmaiskoon Äiti maa luontonsa meille, jotta kykenisimme ansaitsemaan leipämme rauhaa rakentaen. Luonnon, historian ja ihmishengen nimeen. Aamen, niin tapahtukoon! (5)

Viitteet

(1) ”An injury to one is an injury to all” on vanha, ajaton Wobblies’ien (*Workers of the World* (IWW)) iskulause 1900 -luvun alusta (injury: in-jury; ei laillinen).

(2) <https://kaanfestival.fi/event-lists/>

(3) <https://www.vasemmistonyt.fi/2023/07/02/purra-velvollisuudet-ensin/>

(4) ks. laajemmin <https://www.vasemmistonyt.fi/2025/05/15/reilu-ja-realistinen-luottamusyhteiskunta/>

(5) Minun ekologinen prokaaationi <https://www.vasemmistonyt.fi/2025/06/29/ekologinen-provokaationi/>

2025 - 09

Velka- vai ekojarru?

- 2025-09-02 16:52

Velkajarru - porvariston kapina hyvinvointiyhteiskuntaa vastaan

Orpon hallituksen ehdotus eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta:

Laki julkisen talouden hoitamisesta

1§ Julkisen taloudenhoidon pitkän aikavälin tavoite

Julkinen taloudenhoidon pitkän aikavälin tavoitteena on, että julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on enintään 40 prosenttia.” (1)

Todetkaamme aluksi Suomen eri sektorien rahoitus-/varallisuustaseet:

- Julkisyhteisöt yhteensä (valtio + kunnat + työeläkelaitokset): nettorahoitusvarat +158,8 mrd € (Q4/2024). Kokonaisuus on siis nettosäästäjä, koska työeläkelaitoksilla on erittäin suuret sijoitusvarat. (Tilastokeskus)

- o Valtiohallinto: -99,8 mrd € (velkaa enemmän kuin rahoitusvaroja). (Tilastokeskus)

- o Paikallishallinto: -12,2 mrd €. (Tilastokeskus)

- o Työeläkelaitokset: +268,3 mrd €. (Tilastokeskus)

- Kotitaloudet: velkaantumisaste 121,8 % (Q4/2024); lainavelat 172,6 mrd €. Kotitalouksien rahoitusvarat ylittivät 400 mrd € (9/2024), joten nettorahoitusasema on selvästi plussalla. (Tilastokeskus, STT Info)

- Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema (NIIP) Q4/2024: +70,4 mrd € (bruttosaamiset 935,8 mrd €, bruttovelat 865,4 mrd €). Käytännössä olemme nettolainanantaja maailmalle (noin neljännes BKT:stä). (Tilastokeskus)

Miksi siis velkajarru? Julkistalouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on nyt jo yli 80% ja se on nousussa. ... mutta mistä nämä taseluvut kertovat?

Rahoitustaseet

Raha on sen liikkeellelaskijan *lupaus* hyväksyä ja hyvittää rahan osoittama arvo, velka kirjaus lupauksen antamisesta. Kun aina jonkun saatava on jonkun toisen velka ja päinvastoin niin *rahoitustaseet* ovat *kirjanpidollisesti*:

Toimijakohtaisesti: oma pääoma (Equity) = varat (Assets) - velat/velvoitteet (Liabilities)

eli varat - velat/velvoitteet - oma pääoma = 0

Maakohtaisesti, sektoreittain: Yksityinen + Julkinen + Ulkomainen = 0 (mittavirheet huomioiden)

Globaalisti: Kaikkien maiden ylijäämät + kaikkien maiden alijäämät = noin 0

Kun nykyinen fiat raha on sekä yksityisten pankkien/rahoitusyritysten että julkisten keskuspankkien sisäisesti synnyttämä, endogeeninen ilmaisu annetuista tulevaisuuden lupauksista, siis tulevaisuuden pääomittamisesta, *rahoitustase* ei sellaisenaan ilmaise toimijan, kansantalouden tai globaalin talouden reaalista eikä ekologista tasetta.

Päinvastoin, koko uusklassinen taloudellinen ajatteluperinne, mallintaminen ja laskenta on *ajatonta ja paikatonta*, irti ekologista ja sosiaalisista reunaehdoista. Nuo ehdot ovat vain riskejä, jotka hinnoitellaan tarvittaessa erikseen - tai ulkoisia shokkeja, joita ei pystytä ennakoimaan. Näiden riskien hinnoittelu ja shokkeihin sopeutuminen *jälkikäteen* on nyt johtanut ekologisen ja - kuten nyt olemme saaneet myös tuta - sosiaalisen jarrun jyrkkään kiristymiseen, äkkijarrutuksen pakkoon.

Velkajarru

Mistä sitten on kysymys hallituksen "velkajarrussa"? Ennen kuin vastaan tähän kysymykseen, palauttakaamme mieliimme nykyinen yhteiskunnallinen työnjako. Nyt hajoamisen tilassa olevan kansallisen sopimusyhteiskuntamme yksi keskeinen diili - kuten nykyään sanotaan - on työnjako porvariston ja meidän työntekijöiden välillä: porvaristo päättää mitä tehdään, miksi tehdään, milloin tehdään, miten tehdään ja missä tehdään.

Me palkkatyöläiset panemme sitten toimeen ja tuotamme kaikki porvariston vaatimat tavarat ja palvelut, jotka - toivon mukaan - menevät kaupaksi Suomessa tai jossakin päin maailmaa kohtuullisella hinnalla siten, että pystymme maksamaan oman tuontimme - olemmehan myös tuonnista emmekä vain viennistä riippuva maa - sekä omat tuotantokustannuksemme.

Porvaristo ei ole koskaan - ei siis koskaan - pystynyt hoitamaan omaa osuuttaan tästä diilistä ilman meidän työntekijöiden tukea ja turvaa. Kansakunta ja sen hallinto, valtiolta, on turvannut rajat ja järjestyksen, työvoiman koulutuksen, terveyden ja sosiaaliturvan sekä mitä moninaisemman infrastruktuurin kaikelle tuotannolliselle toiminnalle verovaroin - siis sinun ja minun työhön ja solidaarisuuteen tukeutuen.

Nyt kansallinen teollisuus- ja kauppiaaporvaristo - kansallista finanssiporvaristoahan meillä on vain muutama perhe - on hätää kärsimässä. Miksi? Pitäisi keksiä mitä ja miksi tuotetaan täällä pohjan perillä niin, että asemamme arvontuottajina säilyy pitkissä tuotantoketjuissa ja -verkostoissa sekä yhä moninaisemmaksi kehittyvässä ja kaikkialle levittäytyvässä alustataloudessa.

Taloustieteen emeritusprofessori Aalto-yliopistosta **Matti Pohjola** totesikin juuri: "Suomen talouskasvun puute johtuu taantuvista yrityksistä - kokonaistuottavuuden hidas ja kaksijakoinen kehitys ei muutu, ellei innovaatioiden luomisen edellytyksiä paranneta." ... Jatkuva talouskasvu voi perustua vain kokonaistuottavuuden kehitykselle. Se kasvaa innovaatioista: uusista korkeamman arvonlisän tuotteista tai tehokkaammista tavoista valmistaa jo tunnettuja tuotteita." (2)

Porvaristomme ajoi ensin alas sopimusyhteiskunnan, nyt vuorossa on kapina hyvinvointiyhteiskuntaa vastaan. Miksi? Kuvittelemalla, että purkamalla jo saavutettuja yhteiskunnallisia rakenteita, palaamalla orgaaniseen valtio- ja valtarakenteeseen, niin oman yrityksen ja siten myös Suomen talouden haasteet ratkaistaan, jos ei muuta keksitä, militarisoimalla talous.

Mutta, mutta ... riittääkö **Matti Pohjolan** resepti ”jatkuva talouskasvusta” kokonaistuottavuutta parantamalla. Ikävä kyllä ei. *Rahoitustaseissahan* on ensisijaisesti kysymys *ihmisten välisten* suhteiden määrittelystä ja niiden muutoksista omistajuuden nimissä. Näihin muutoksiin ei ole kirjattu niiden tarvitsemia energiavirtauksia eikä luontoon - ei sisäiseen kuin ei ulkoiseenkaan - liittyviä reunaehtoja, koskapa ne loistavat poissaolollaan uusklassisesta talousmetriikasta.

Tarvitsemmekin *reaalitaseen* ja *ekotaseen* täydentämään rahoitustasetta purkamaan ja keventämään massiivisen **ekojarrun** painetta. Mitä tarkoitan? - siitä seuraavassa jaksossa!

Viitteet

(1) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

(2) Pohjola, M. 2025. Suomen talouskasvun puute johtuu taantuvista yrityksistä. HS 01.09.2025.

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011454597.html>

Kirjallisuutta

Galbraith, James K.; Chen, J., 2025. Entropy Economics: The Living Basis of Value and Production. University of Chicago Press. Kindle Edition.

Jackson, T., Victor. P. A. 2020. The Transition to a Sustainable Prosperity-A Stock-Flow-Consistent Ecological Macroeconomic Model for Canada. Ecological Economics vol. 177, November 2020 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800920301427?via%3Dihub>

Keen, S. 2025. Money and Macroeconomics from First Principles for Elon Musk and Other Engineers
Book Production: N V Barbalich. Kindle Edition.

Olen käyttänyt ChatGPT/Thinking alustaa aineistojen etsimisessä ja kysymyksenasetteluiden kehittämisessä.

Ei velkajarrulle - kyllä ekojarrun kevennykselle!

- 2025-09-05 14:59

Saatteeksi: Olin eilen UTAK:in tilaisuudessa, jossa teemana oli **Velkajarrulaki – kohti ikuista talouskuria?** Alustajina olivat toiminnanjohtaja Lauri Holappa UTAK, apulaisprofessori Elina Aaltio Tampereen yliopistosta ja finanssineuvos Seppo Orjasniemi valtiovarainministeriöstä. Kiitos heille kaikille.

*Kun kuitenkin tilaisuudessa puhuttiin vain **velkajarrusta** eikä sanaakaan **ekojarrusta**, jatkan tähän ajatukseni juoksua, jonka aloitin jo muutama päivä sitten (1)*

Velkajarru

Tulimme edellisessä jaksossa tulokseen, että *velkajarru* keskittyy *rahoitustaseen* maakohtaiseen sulkeutumaan:

$$\text{julkinen} + \text{yksityinen} + \text{ulkomainen} = 0$$

jonka se uskoo pitävänsä tasapainossa vähentämällä systemaattisesti julkisen velan määrää, sanomatta oikeastaan mitään yksityisestä velasta tai Suomen velasta /ylijäämästä suhteessa muihin maihin.

Tämä sulkeuma sanoo myös sen, että julkinen velan lisääminen on rahoitusapua yksityiselle sektorille, olettaen että ulkomainen rahoitustase pysyy ennallaan. Eihän julkinen valtio ja paikallishallinto ota velkaa itseään varten vaan ”työvoiman” ja infrastruktuurin ylläpitämiseen ja uusintamiseen, jotka ovat ehdoton edellytys yksityiselle taloudenpidolle.

Tästä rahoitustaseen sulkeutumasta puuttuu jo käsitteellisestikin ratkaisevan tärkeä elementti: *luonto* (nieluvelan lisääminen /vähentäminen). Sen tulisi siis olla:

$$\text{julkinen} + \text{yksityinen} + \text{ulkomainen} + \text{luonto} = 0$$

Tällöin kaikkien talouden päästöjen ja luonnontuhoamisen ”ulkoistaminen” olisi nieluvelan lisäämistä, ennallistus ja kapasiteetin parantaminen puolestaan luontovarallisuuden vahvistamista.

Jotta tämä voisi tapahtua, on rahoitustaseen lisäksi kaikkeen taloudelliseen laskentaan ja toimintaan lisättävä *reaali-* ja *ekotase*.

Reaalitase

Kansankunnan tuotannon tulosta on perinteellisesti selitetty käytettävissä olevilla, toisen toisekseen vaihdettavissa olevilla ”työvoimalla” ja ”pääomalla”, mutta kun tämä ei oikein toiminut mukaan otettiin ”kokonaistuottavuus”, joka osoittautui keskeiseksi tuloksen selittäjäksi (jopa 87%). Tämän ”selittämättömän” tekijän perusluonnetta onkin sitten arvuuteltu läpi vuosikymmenten. Nyt on käynyt ilmi, että BKT ja energiankäytön muutokset kulkevat lähes käsikädessä. Johtopäätös onkin, että viimekädessä BKT ilmaisee energian muuntumista hyödylliseksi työksi. (2)

”Työ ilman energiaa on pelkkä ruumis ja pääoma ilman energiaa on taas pelkkä veistos”. (2) Työtä ei siis voida tehdä ilman energian käyttöä, eikä mikään tuotanto pyöri ilman energiaa. Lisäksi energiaa ei voida korvata muilla tuotannontekijöillä. Kaiken kukkuraksi yhden energiamuodon korvaaminen toisella muodolla on erinomaisen haastavaa.

Olennaista on mikä on hyödylliseksi työksi muuntuneen energian (*eksergia*) ja hukkaan menneen energian (*anergia*) keskinäissuhde. Ongelma ei kuitenkaan ensi sijassa ole kaikessa tuotannossa pakostakin lämmöksi muuttunut hukkaenergia, vaan se, miten energian käyttö *vähentää* ilmakehän läpäisykykyä päästää maapalollemme kertynyttä lämpöä takaisin avaruuteen - fossiilienergian suurin synty.

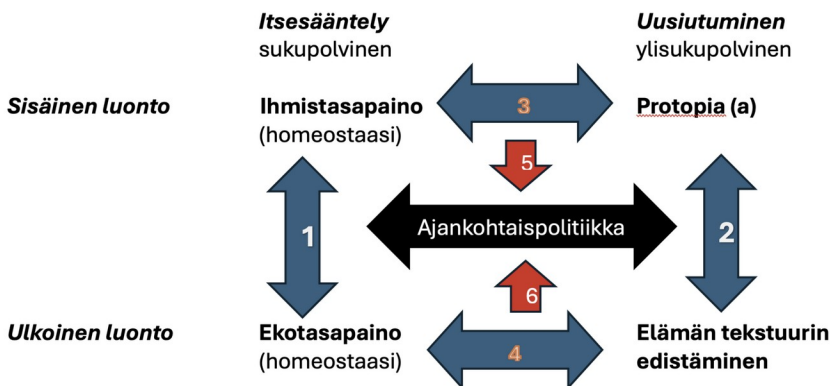
Siirtyminen ”mustasta energiasta” ”vihreään energiaan” vaatii siis sekä uutta ”*pääomaa*”, tuotantokoneistoa, joka on suunniteltu tämän energian hyödyntämiseen, että uudenlaista ”*työvoimaa*”, siis uudenlaista osaamista.

Siksipä tarvitsemme rahoitustaseen lisäksi *reaalitaseen* ilmaisemaan energian/ekstergian/anergian keskinäissuhteita, siis energia- ja materiaalivirtojen ”sisääntulon–ulosmenon–häviön” -prosesseja.

Ekotase

Ekojarru asettaa kahdenlaisia *ylittämättömiä* rajoja taloudenpidolle: Taloudenpito ei saa tuhota luonnon *itsesääntelyn* eikä *uusiutumisen* ehtoja. Tämä ehto koskee niin sisäistä kuin ulkoistakin luontoa. Saammekin seuraavan nelikentän (kuva 1)

Kuva 1 Ekojarrut

Kuvan avaus: Ulkoisen ja sisäisen luonnon keskinäissuhde *itsesääntelynä* välittyy viimekätisen huolenpidon (kuva: 1) (metis) kautta arkipäiväisinä toimina elämän erivaiheissa. Niiden molemminpuolinen uusiutuminen puolestaan asettuu yhteisöllisen uusintamisen tehtäväksi (2). Näitä kahta prosessia sitoo yhteen *ajankohtaispolitiikka*.

Ekojarrut (3, 4) kiristyvät sitä tiukemmiksi mitä lähemmäksi tullaan ihmis- ja ekoepätasapainoa tai uusiutumisen ylikiihdytystä. Tämän jarrutuksen kiristymisen *hidastamiseksi* niistä on välityttävä viestit (5, 6) ajankohtaispolitiikkaan. Näistä viesteistä muodostuu *ekotase*. (a) *Protopia* paikka, joka innovoidaan reaalisista ehdoista lähtien, ei siis *utopia* paikka, jota ei ole.

Tällaiseen suuntaan meneviä mallinnuksia on jo useitakin. Hyvänä esimerkkinä voisin pitää *Tim Jacksona ja Peter A. Victorin* kehittämää, josta he raportoivat artikkelissaan "The Transition to a Sustainable Prosperity-A Stock-Flow-Consistent Ecological Macroeconomic Model for Canada" (2020). (3)

Siinä on erinomainen rahoitustase kirjaus (sektoritasapainot, endokeeninen raha). Reaalitaseessa on mukana intensiteetti kuvaukset, mutta ei vielä energian varasto-virta-laatu kirjausta. Ekotaseen osalta tavoitteet ovat vasta vain indikaattoreina, eivät rajoittimina. Heidän päätöksensä Kanadan osalta on kuitenkin ilahduttava:

"Toisin kuin yleisesti hyväksytty näkemys, tulokset viittaavat siihen, että "vihreä kasvu" (hiilidioksidipäästöjen vähentämiskenaariossa) saattaa olla hitaampaa kuin "ruskea kasvu". Vielä tärkeämpää on, että osoitamme (kestävän hyvinvoinnin skenaariossa), että paremmat ympäristölliset ja sosiaaliset tulokset ovat mahdollisia, vaikka kasvuvauhti hidastuisi nolnaan." (3)

Rahoitustase x reaalitase x ekotase

Kun rahoitustaseessa kuvataan tulevaisuuden pääomittamista omistuksen ja sen hallinnoinnin (assets/liabilities/equity) näkökulmasta, niin *reaalitase* kirjaa energeettisiä prosesseja hyödyllisen työn ja sen tuho vaikutusten näkökulmasta, niin *ekotase* listaa ekologisen realismin rajat, joita ei -periaatteessa - saisi koskaan ylittää. Kysymys kuuluu nyt: kuinka rakennamme pääomittamisprosessiin mitattavissa, raportoitavissa ja verifioitavissa olevat *lukot*, jotka estävät toteutumasta jo rahoitusvaiheessa sellaiset hankkeet, jotka hamuavat näiden rajojen tuolle puolen?

Tulevaisuuden omistukseen ja hallintoihin, julkisen ja yksityisen pääomittamisen keskinäisrajoihin keskittyvä *velkajarru* asettaa aikalaispolitiikalle tehtävän, jonka läpivieminen tuhoaa *ekojarrun* keventämisen mahdollisuudet. Miksi?

Jälki-keynesiläinen talous korostaa tehokkaan kysynnän, endogeenisen rahan, hysteresis-ilmiöiden ja stock-flow-consistent (SFC) -kirjanpidon merkitystä sitomatta niitä reaali- tai ekotaseeseen erittelemättä siten taloudellisen kasvun sisältöä - se voi olla sosiaalista tai militaristista. Se jää aikalaispolitiikkojen voimasuhteiden mukaan päätettäväksi ikään kuin koko ongelma olisi ratkaistavissa yksityisen vs. julkisen talouden keskinäissuhteen uudelleen määrittelyn kautta - nyt siis purkamalla hyvinvointivaltio.

Mikä pahinta, asettamalla kysymys velkajarrun painamisen eikä ekojarrun keventämisen haasteena, porvaristo perustelee tulevaisuuden omistajuuttaan tavalla, joka johtaa välttämättä poliittiseen vastakkainasetteluun ja viime kädessä demokratian, oikeusvaltion ja ihmisarvon vähättelyyn, kuten olemme saaneet jo nähdä.

Jos tulevaisuuden omistajuus ja sen ekologiset ehdot asettuvat päättäväisenä ekojarrujen keventämisen vaatimuksena ajankohtaispolitiikassa, niin se kohdentaisi pääomittamisen ja siten investoinnit kasvuun, joka olisi kestäväällä perustalla ja perusteltavissa ekologisesti. Tämä puolestaan edellyttää kaikkien

kolmen taseen - rahoitus-, reaali- ja ekotaseen - yhteensovittamista sekä mitattavissa, raportoitavissa ja verifioitavissa olevista *ekolukoista* sopimista.

Viitteet

(1) Volanen, M. V. 2025. Velka- vai ekojarru? Vasemmisto nyt! alusta 02.09.2025
<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/09/02/velka-vai-ekojarru/>

(2) Keen, S. 2025. Money and Macroeconomics from First Principles for Elon Musk and Other Engineers. Book Production: N V Barbalich, Kindle Edition.

(3) Jackson, T. A. V. Peter 2020. The Transition to a Sustainable Prosperity-A Stock-Flow-Consistent Ecological Macroeconomic Model for Canada. Ecological Economics

Volume 177, November 2020, 106787.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800920301427>

Korkeakoulutuksen alasajo

- 2025-09-13 19:01

Saatteeksi: Suomessa on viime vuosina pulpahtanut esiin kysymys korkeakoulutuksen tilasta ja tulevaisuudesta. Suomen Tiedeakatemian "Ilta tieteelle" (08.09.2025 Ritarihuone) tilaisuudessa akateemikko Ilkka Niiniluoto kysyi jopa "Edistyykö filosofia?" Kuitenkin kansainvälisessä keskustelussa kysymys on asetettu huomattavasti laajemmin ja juuriin menevämmiin, siis radikaalisti. Otan esimerkiksi uuskantilaisen professorin Robert Hannan äskeisen puheenvuoron, jonka hän on otsikoinut "Korkeakoulutus ilman tavaraimistamista, mekanisointia tai moralisointia" (Higher Education Without Commodification, Mechanization, or Moralization. (1)

Korkeakoulutuksen alasajo

Uuskantilainen prof. *Robert Hanna* (2) väittää, että nyt on menossa korkeakoulutuksen tavaraimistaminen, mekanisointi ja moralisointi ja kysyy, kuinka voisimme välttää kaikki nämä loukut, jos ja kun asetamme korkeakoulutuksen viimekätisiksi tavoitteiksi

(i) *itsetuntemuksen*

(ii) *rationaalisen autonomian* ajattelussa (*thinking*), välittämisessä (*caring*) ja toiminnassa (*acting*)

(iii) *ihmisen aidon luovuuden*

(iv) riittävän *kunnioituksen* (*respect*) jokaisen ihmisarvoa (*dignity*) kohtaan

Tätä kokonaisuutta hän kutsuu *radikaaliksi valistukseksi*, jonka hän asettaa kaiken korkeakoulutuksen tavoitteeksi.

Minulle herää kuitenkin epäily, pystyykö hän tällä asetelmalla asettamaan, arvottamaan ja ratkaisemaan aikakautemme *juurikysymyksiä* (radix < juuri), mitä hän on, kaikesta päätellen, yrittämässä.

Tutkitaanpa hieman mitä hän ajaa takaa. Jotta saisin kokonaisuuden paremmin esiin, lisään vielä yhden loukun: korkeakoulutuksen *akatemisoinnin* ja muutun hieman järjestystä ja kysyn:

1. Miten estää korkeakoulutuksen akatemisointi, moralisoituminen, mekanisointi, tavaraistaminen ekologisen realismin asettamassa tähtien kartastossa, konstellaatioissa (constellation < tähtien kanssa)?
2. Miten sovitamme yhteen sisäisen palomme ja ulkoisen valon kestäväällä tavalla, siten että ”kaikki on uutta ja kuitenkin tuttua, seikkailullista ja silti omaa ... tuli on jokaisen valon sielu, ja valoon pukeutuu jokainen tuli” (Georg Lukács)?

Akatemisointi

Hanna huomauttaa aluksi, että korkeakoulutus, ammattilaisuus (professionalism; pro-fession, tunnustuksen puolesta) ja akateemisuus ovat ”käsitteellisesti ja loogisesti toisistaan riippumattomia, eivätkä siten viittaa samaan asiaan: ainakin periaatteessa korkeakoulutus voi olla olemassa ilman ammattimaisuutta tai akateemisuutta; ammattimaisuus voi olla olemassa ilman korkeakoulutusta tai akateemisuutta ja akateemisuus voi olla olemassa ilman korkeakoulutusta tai ammattimaisuutta” (1)

Akateemikolla Hanna tarkoittaa ”jonkun kuulumista tieteelliseen (saksalaisen Wissenschaft-termin kuvaamassa ”tieteen” laajassa merkityksessä) yhteiskunnalliseen instituutioon, joka on omistautunut joko pelkästään tutkimukselle tai tutkimukselle ja opetukselle. ... Tähän instituutioon kuuluvat myös enemmän tai vähemmän löyhästi organisoidut piirit, ryhmät tai muut organisaatiot, jotka on omistautunut yksinomaan tieteelliselle tutkimukselle ja oppimiselle ilman opetusta tai koulutusta. Akatemit voivat toimia myös ilman maksua ... ilman normatiivisia sääntöjä tieteellisen työn tekemiselle tai ilman käytännesääntöjä.” (1)

Akateemisuus perustuu siis omaan, mutta yhteisöllisesti tuotettuun velvoitteista vapaaseen aikaan (*schole*) rakentaa esityksiä (*mimesis*) maailmasta ja sen menosta.

Moralisoituminen

Hanna sitoo korkeakoulutuksen *moralisoitumisen* USA:n sisäisiin tapahtumiin 1960 -luvun lopussa, erityisesti Martin Luther Kingin salamurhan jälkeiseen vasemmiston uudelleen ryhmittäytymiseen,

radikaloitumiseen ja vetäytymiseen korkeakouluihin ja yliopistoihin. Sen vastaliikkeenä sittemmin ”yliopistojen ulkopuolelta lähtöisin oleva ja sitten korkeakoulutuksen norsunluubunkkeriin hyökkäävä ja itseään sinne nyt asettava Amerikan oikeisto on kehittänyt rinnakkain yhtä pakottavan, autoritaarisen ja moralisoivan, sananvapautta suvaitsemattoman, akateemista vapautta rajoittavan, uusliberaalin ja uusfasistisen moraalien ja yhteiskuntapolitiikan”

Voisimme siis todeta, että siinä missä vasemmiston kulttuuriliberaali radikaloituminen keskittyi sisäisen luonnon välittömän *aitouden* etsimiseen ja sen olemassaolon tunnustamiseen ja oikeutukseen, niin siinä oikeiston radikaloituminen keskittyi ulkoisen luonnon välittömyyden kokemuksen aitouden puolustamiseen. Ei kuitenkaan ole olemassa ”aitoa” välitöntä kokemusta sisäisestä tai ulkoisesta luonnosta vaan ne ovat aina endogeenisesti ja eksogeenisesti *välitetty*. Ja mikä tärkeintä nuo välitykset ovat historiallisesti ja luonnonhistoriallisesti kehittyviä: meillä on tätä nykyä aivan valtava, globaali tiedollinen, yhteisöllinen (suurkaupungit), tuotannollinen ja rahoituksellinen ”*kolmas luonto*” sisäisen ”palomme” ja ulkoisen ”valomme” välissä.

Mekanisoituminen

Mekanisoituminen on perinteellisesti viitannut tekniikan (*techne*) ja ajatuksen (*logos*) erillisyyteen, tekniikan neutraalisuuteen suhteessa ajatuksellisiin tavoitteisiin. Voimme siis jäsentää tieteen ja taiteen piirissä (mimesis) maailman tilaa ja tulevaisuutta olematta huolissamme tai vastuussa niiden tuotannollisesta toteutuksesta tai viimekätisestä huolenpidosta (*metis, care*) - ja päinvastoin: funktio (tuotanto, vaihto) voi olla lähtökohta ja peruste uuden tilan synnyttämiseksi ilman ennakoajatausta sen muodosta.

Hannaa hirvittää se, että nyt ”tekoäly” on nyt tunkeutunut logoksen, tieteen ja taiteen, siis mimesiksen maailmaan. Hänelle ”teko-äly” ei voi olla älykäs siinä mielessä kuin me ihmiset olemme. Tekoälyn ”viimeaikaisen invaasion aiheuttama ensisijainen ongelma ei itse asiassa ole huijaaminen tai plagiointi korkeakouluissa ja yliopistoissa, vaan se, että suuri joukko ja itse asiassa yhä useampi, ehkä jopa enemmistö, kaikista nykyaikaisten korkeakoulujen ja myös nykyaikaisten perus- ja keskiasteen koulutuksen opiskelijoista yksinkertaisesti kieltäytyy – ja kieltäytyy yhä enemmän lähitulevaisuudessa – ajattelemasta ja kirjoittamasta itse, millä on vakavia ja jopa traagisia seurauksia, nimittäin synnynnäisten henkisten kykyjensä, kykyjensä ja voimiensa, erityisesti autonomisen kriittisen päättelyn ja aidon inhimillisen luovuuden edellyttämien kykyjen, aliarviointi, väärinkäyttö, laiminlyönti ja jopa heikentäminen: siksi kutsun tätä mielenkaappajien (*mind snatchers*) invaasioksi” (1)

Tavaramittaistuminen

Hannan mukaan *tavaramittaistaminen* (*commodification*) on prosessi, jossa kapitalismi muuttaa kaiken inhimillisen moraalisen ja henkisen arvon pelkiksi välineiksi tai asioiksi – tavaroiksi ja hyödykkeiksi – joita voidaan tuottaa, uusintaa, ostaa ja myydä

Marxilaisen humanistisen kielenkäytön mukaan tavaramittaistaminen systemaattisesti alentaa, väärnistää ja lopulta hävittää yhteisöllisen lajiolemuksemme (*Gattungswesen*) ja Kantin kielenkäytön

mukaan tavaramittaistaminen puolestaan systemaattisesti alentaa, vääristää ja lopulta hävittää kaiken ihmisarvon (Würde) ja kaiken ihmisen moraalisen uskon (Glaube). Siksi tavaramittaistaminen on kaikkien rationaalisten ihmisen moraalisten ja henkisten arvojen kansanmurha.” (1)

Miten kaikki neljä liittyvät toisiinsa?

Miten sitten akatemisointi, moralisoituminen, mekanisointi, tavarasointi liittyvät toisiinsa? Sitä Hanna ei käsittele. Minulle ongelma on siinä, että *akatemisaatio* (Schole: mimesis, tosi), *moralisaatio* (Polis: praxis, hyvä), *mekanisaatio* (Oikos: poiesis, metis, kaunis), *tavarasointi* (Agora: vaihto, reilu) ovat kaikki omissa siiloissaankaan perusteltavissa vain niin kauan, kun ei ole mitään ulkoista rajaa, jonka ylitys tuhoaa kaikkien neljän toimintaedellytykset.

Eikö kaikki neljä ole aina sovittava yhteen *aikakauden* keskeisten haasteiden - tähtikartan - perusteella *kulttuuriksi* ts. sisäisen luonnon, *palon*, ja ulkoisen luonnon, *valon*, yhteisöllisen uusintamisen (*commoning reproduction*) toteuttamiseksi - ja nyt erityisesti *kestävälle* perustalle?

Kysymys ei siis ole vain akateemisesta ”velvoitteista vapaasta ajasta”, ei vain yhteisöllisestä ”hyvän elämän määrittämisestä”, ei vain tuotannollisesta tehokkuudesta, eikä vaihdon mittatikkujen, hintojen, määrittelystä, ei siis ulkoisen luonnon ehdoista irrottautumisesta, ”työstä vapautumisesta” vaan ”työn vapauttamisesta”, siis *ajan* löytämisestä ratkaisemaan aikakauden keskeisintä haastetta: ekologista hätätilaa. Kysymys on juuri tuon edellä mainitun ”kolmannen luonnon” saattamisesta ekologisen realismin asettamiin rajoihin.

Kuinka sitten Hanna uskoo estävänsä korkeakouluopetuksen akatemisoinnin, moralisoinnin, mekanisoinnin ja tavarasoinnin? Hanna ehdottaman ”*radikaalin valistuksellisen korkeakoulutuksen*” *ennakkoehtona* USA:ssa olisi kaikille yli 21- vuotiaalle suunnattu antelias perustulo (USD 35 000/vuosi) ja kaikille yli 18- vuotiaalle 15 viikkotuntisen perustyön tarjoamista (USD 35 000/vuosi).

Hannan ehdottaa ”*radikaalia valistuksellista korkeakoulutusta*”, joka tarjoaisi ”ilmaisen, vähintään kolmevuotisen, valinnaisesti osa-aikaisen tai kokopäiväisen ohjelman, joka olisi avoin kaikille toisen asteen tutkinnon suorittaneille iästä riippumatta. Tämä koulutus ”ei sisältäisi minkäänlaista pätevyymistä, eikä varsinkaan tutkintoja tai diplomeja. ... *Ennen kaikkea se ei valmentaisi ihmisiä työhön eikä olisi minkäänlaisen työhön vaadittava edellytys.*” (1, kurs. mvv)

Siten Hannan edellä luetellut neljä korkeakoulutuksen viimekätistä tavoitetta saavutettaisiin ensisijaisesti järjestämällä aikuistuville nuorille ja ikääntyvillekin omaa ”akateemista”, yhteisöllisesti tuotettua aikaa, ei ihmisen reaalisen luontosuhteen - työn, tuotannon ja kulutuksen - sivistyksellisten ehtojen muuttamisella. Voisimme siis yhä pitää pään ja sydämen siunaamat merkit ja merkitykset erillään käden- ja jalanjäljistä kotimaapalomme ohuttakin ohuemmassa elämän tekstuurissa. (3)

Olen eri mieltä. Jokainen käsitys, käsite (con-sept), ote maailmasta tietyssä paikassa ja tilanteessa (con-text) virittää jännitteen (con-tent) purettavaksi (con-sert) tavalla taikka toisella. Siten meillä on ratkaistavana neljä kysymystä yhtä aikaa: miten asiat ovat, miten ne ovat, kun ne ovat hyvin, kuinka ne

saadaan kauniisti toteutettua ja kuinka saatu tulos hyödynnetään reilusti. Siis *tosi, hyvä, kaunis ja reilu* ovat toinen toistensa edellytyksiä ja mahdollistajia - aikakauden mittakaavassa.

Kysymys ei siis ole "vain" korkeakoulutuksesta vaan koko koulutusjärjestelmän muuntamista opintojärjestelmäksi, eri sukupolvien yhteiseksi tilaksi yhteisöllisen uusintamisen toteuttamiseksi kestävältä pohjalta.

Työpaikat ovat nyt opinpaikkoja. Edessä on valtava sivistystehtävä oppia ymmärtämään *kokemuksellisesti* omassa työssä ekologisen realismin asettamat rajat meille kaikille. Työssämme olisi tällöin neliyhteys:

Ansiotyö (4t päivä/28t viikko) – opiskeleva työskentely omalla ammattialalla

Kotityö (4t päivä/ 28t viikko) – kodinhoito, ruuanlaitto ja syöminen, lepo, keho, lapset, vanhemmat, kasvit, puutarha.

Yhteiskunnallinen työ (4t päivä/28t viikko) – politiikka, yhdistystoiminta, osallistuminen, sitouttaminen, kirjaaminen ja blokkaukset, voimaannuttaminen

Omakohmainen työ (4t päivä/28t viikko) – työskentelevä opiskelu: kulttuuri, opiskelu, rentoutuminen, kuntoilu, harrastukset, luovuus. (4)

Siten Ronald Barnettin *ekologisen yliopiston* ideaa seuraten korkeakoulujen on "kehitettävä ja päättäväisesti strategia kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä varten" (6).

Lopuksi: kysymys aikakaudesta

Minulle kysymys on nyt Ihmisen ja Luonnon suhteen perustavanlaatuisesta muutoksesta: *luonto on nyt työtoveri*. Perinteellistä ilmaisua käyttäkseni kysymys on *proletariaatin* (5) nousemisesta luonto-oletetusta "työvoiman" asemasta *tuottajaksi* (*producer*) liittoutumalla kohtalotovereidensa *femitarian* ja *ekotarian* kanssa. Se tarkoittaa ekologisen realismin edellyttämän *ekologisen demokratian* toteuttamista. (7)

Viitteet

(1) Hanna, R. 2025. Higher Education Without Commodification, Mechanization, or Moralization.

<https://www.academia.edu/104757594/>

Higher_Education_Without_Commodification_Mechanization_or_Moralization_September_2025_version_

(2) **Robert Hanna** on toiminut tutkimus- tai opetustehtävissä Cambridgen yliopistossa Isossa-Britanniassa, Coloradon yliopistossa Boulderissa Yhdysvalloissa, Luxemburgin yliopistossa Luxemburgissa, PUC-PR Brasiliassa, Yalen yliopistossa ja Yorkin yliopistossa Kanadassa. Hän on myös Clare Hall Collegen (vuodesta 1999) ja Fitzwilliam Collegen (vuodesta 2009) elinikäinen jäsen, molemmat Cambridgen yliopistossa. Vuodesta 2015 lähtien hän toiminut itsenäisenä filosofina, Philosophy Without Borders -verkkofilosofian megaprojektin johtajana, The Contemporary Kantian Philosophy Projectin

johtajana sekä kahden verkkolehden, Borderless Philosophy ja Contemporary Studies in Kantian Philosophy, toimittajana.

Hän on kirjoittanut yli 14 kirjaa, joista jotkut ovat kaikkien saatavilla ilmaiseksi: Philosophy As A Calling: Essays 2020-2024, Volume I (2024), The Limits of Sense and Reason: A Line-By-Line Critical Commentary on Kant's "Critique of Pure Reason" (2012-2024, & Beyond), Morality and the Human Condition (2020) ja Dare To Think For Yourself! (2017).

<https://colorado.academia.edu/RobertHanna>

(3) ks. laajemmin:

Volanen, M. V. 2025. Jälki, merkki ja kulttuuri. Vasemmisto NYT blogialusta 10.08.2025

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/08/10/merkki-vai-jalki/>

(4) ks. laajemmin

Volanen, M. V. "Kaikki ideat otetaan huomioon" – tässä on yksi! Vasemmisto NYT blogialusta

28.09.2024

<https://www.vasemmistonyt.fi/2024/09/28/kaikki-ideat-otetaan-huomioon-orpo-sanoi-tassa-on-yksi/>

(5) **proletaari** yhteisön alimpaan tai köyhimpään luokkaan kuuluva, < *pro-les*, puolesta-kasvaa/ravita; jälkeläiset. Muinaisessa Roomassa proletariaatti oli perinteisen valtiojon mukaan *omaisuudeton* ihminen, joka oli vapautettu veroista ja asepalveluksesta ja joka palveli valtiota vain hankkimalla lapsia.

(6) Barnett, R. (2011b). The coming of the ecological university. Oxford Review of Education, 37(4), 439–455. Ks laajemmin:

Volanen, M. V. 2012. Sivistys työn kautta. Teoksessa Volanen, M. V. (toim.) 2012. Toiseksi paras? Tieteentekijät ja uusi yliopisto. Tieteentekijöiden liitto. Vammalan Kirjapaino Oy.

(7) katso laajemmin, esim.

Moore, J. W. 2021. Opiates of the environmentalists? Anthropocene Illusions, Planetary Management & The Capitalocene Alternative

<http://www.abstraktdergi.net/opiates-of-the-environmentalists-anthropocene-illusions-planetarymanagement-the-capitalocene-alternative/>

Volanen, M. V. 2025. Lupaus ja sen täyttäminen. Vasemmisto NYT blogialusta 24.07. 2025

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/07/24/lupaus-ja-sen-tayttaminen/>

Positiivisen kansainvälisen oikeuden puolesta!

- 2025-09-26 09:32

Europarlamentaarikko (vas) **Li Andersson**, europarlamentaarikko (vihr) **Ville Niinistö**, kansanedustaja (sd) **Nasima Razmyar** ilmaisivat muutama päivä sitten (23.09.2029) HS:n Lukijan mielipidepalstalla kirjoituksessaan ”*Suomen hallitus ei kykene puolustamaan kansainvälistä oikeutta*” vakaumuksensa mm. seuraavin sanoin:

”Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linja on niin tasavallan presidentin kuin tuoreimman ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteonkin mukaan *arvopohjainen realismi*. Sanapari kumisee tyhjyyttään ... Kansainvälisen oikeuden rikkomisesta tulee seurata sanktioita, ja tätä periaatetta pitää johdonmukaisesti toteuttaa kaikkien maiden velvoitteiden osalta. Ilman tämän periaatteen turvaamista ei ole *realistista odottaa arvojemme* etenevän maailmalla.” (1, kurs. mvv)

Jos sanapari ”*arvopohjainen realismi*” kumisee tyhjyyttään, niin miten sanapari ”*realistinen arvopohjaisuus*” sitten välttyisi samalta kohtalolta? Tukeutumalla - viime kädessä - *kansainväliseen oikeuteen* kirjoittajat uskovat.

Kirjoittajien *viimekätistä* tukeutumista *kansainväliseen oikeuteen* voidaan tietysti aina puolustaa sillä, että vaikka monet valtiot usein käyttävätkin sitä tekopyhästi väärin, niin kansainvälisen oikeuden olemassaolo on aina parempi kuin sen puuttuminen, vedoten tunnettuun maksimiin: *Tekopyhyys on kunnianosoitus, jonka pahe osoittaa hyveelle* (L’hypocrisie est un hommage que le vice rend à la vertu, La Rochefoucauld).

On syytä muistaa, että laillisuus ei ole kotoisin luonnosta. Se ”on syntynyt todellisista taisteluista, voitoista, verilöylyistä ja valloituksista, jotka voidaan ajoittaa ja joilla on kauhistuttavat sankarinsa; laki syntyi palavissa kaupungeissa ja tuhotuilla pelloilla. Se syntyi yhdessä niiden kuuluisien viattomien kanssa, jotka kuolivat päivänkoitteessa.” (2)

Laillisuusajatuksen globalisoituminen

Kuten taloudenpidon niin myös laillisuusajatuksen *globalisaatiolla* on oma historiansa ja omat vaiheensa: voidaan erottaa kolme oikeudellisen ajattelun globalisaation kehityskaarta: 1) *klassinen oikeudellisen ajattelu*, saksalaisen historiallisen formalismin ja voluntarismin laajeneminen (1850-1914), 2) ranskalaisen ”*sosiaalisen käsityksen*” vahvistuminen (1900-1968), ja 3) angloamerikkalaisen ”*pragmaattisen sekoituksen*” (1945-2000) synty, joka integroi edellä mainitut yhteen nykyiseksi hallitsevaksi ”*oikeudelliseksi itseymmärrykseksi*”. Siinä keskenään kamppailevat:

- ”*Global market*” -linja: yksityistämistä, deregulaatiota, kaupan/investointien vapautta, yritys- ja sopimusoikeuden uudelleenformalisoitumista,

- ”*Global social*” -linja: perus- ja ihmisoikeuksien, osallistumisen ja ”good governance” käsitteiden laajeneminen; tuomioistuinten roolin ja oikeudellisen aktivismin kasvu. (3)

Kun klassinen saksalainen ajattelu ja ranskalainen sosiaalisesti virittäytynyt oikeusajattelu sitoutuivat vielä *erityisen ja yleisen yhteensovittamiseen*, niin *globalismin* eri versiot pyrkivät *universaaleihin* periaatteisiin. Kun *aiemmin ulkopoliittisen realismin* nimissä oli mahdollista ”voima vastaan voima” -politiikalla määrittää itse kunkin oma tila, niin nyt *ekologinen realismi* asettaa tilalle ja funktioille ehdottomat rajat ja ehdot. Siten ”*realistisen arvopohjaisuuden*” on sovittauduttava arvoissaan ekologiseen realismiin.

Ylikansallinen lainkäyttö

Kysymys ei kuitenkaan enää ole pitkään aikaan ollut kansallisesta ja *kansojen välisestä* oikeudesta vaan myös ja erityisesti *ylikansallisesta* lainkäytöstä. Se ”koostuu laeista – julkisista ja yksityisistä, kotimaisista ja kansainvälisistä – jotka säätelevät käytännössä kaikkia yhteiskunnallisen elämän osa-alueita jakamalla oikeuksia ja velvollisuuksia, valtaa ja haavoittuvuuksia ryhmille ympäri maailmaa.” (4) Martti Koskenniemi kutsuu tätä kokonaisuutta *globaalin ”kapitalismin oikeudelliseksi infrastruktuuriksi”* ja toteaa:

”Oikeudelliset tekniikat, jotka yhdistävät *suvereniteetin omaisuuteen*, muodollisen imperialismin markkinoihin, jäävät kriittiseltä katseelta piiloon. Tällaiset tekniikat ovat länsimaisen herruuden tietyn, jatkuvan historian tuotetta. ... Yhdessä muiden globaalien sääntöjen ja instituutioiden kanssa ne ovat loputtomien, monimutkaisten uudistushankkeiden kohteena, jotka estävät tehokkaasti koko järjestelmän laajuisen muutoksen. (4)

Myös autoritaarisilla hallinnoilla on omat oikeusvaltioperiaatteensa. Vetoamalla yleisesti ”oikeusvaltioperiaatteeseen” jätetään kysymättä mihin ja millaisiin oikeusinstituutioihin oikeastaan vedotaan. ”Kansainvälisen oikeuden voiman ymmärtämisessä on kiinnitettävä tarkkaa huomiota sen laaja-alaisiin vaikutuksiin yhteiskunnallisiin hierarkioihin sekä vallan ja resurssien jakautumiseen ihmisryhmien kesken kaikkialla maailmassa. Kenen on siis alistuttava kenen lainopilliseen totuuteen?” (4)

Tila ja funktio

Kysymys on siis *tilamääritteiden* (yksityisomistus, suvereniteetti) ja *funktioiden* (tuotanto, kauppa, vaihto, rahoitus) keskinäissuhteista: määrittääkö tila funktiot VAI funktiot tilan?

Jos siis ”*arvopohjainen realismi*” on sanahelinää, niin miten sitten ”*realistinen arvopohjaisuus*” ei sitä olisi? Määritetäänkö siten ensin arvot, ja katsotaan sitten ovatko ne realistisia VAI katsotaan ensin, mikä on realistista ja sitten määritetään arvot? Siis pusketaanko arvoja viimeiseen asti ja venytetään realismin rajoja VAI todetaanko ensin, mikä on realistista ja sovittaudutaan arvoissa sen ehtoihin? Ulkopoliittisessa realismissa voimme venyttellä noita realismin ehtoja voimiemme mukaan, mutta ekologinen realismi ei anna tätä mahdollisuutta.

Lain käskyteoria

Kuten historiasta muistamme **Hobbes** totesi Leviathanin latinankielisessä versiossa (1668): *sed auctoritas non veritas facit legem* – ei totuus, vaan auktoriteetti tekee lain. Tätä ”lain käskyteoriaa” **John Austin** kommentoi pari vuosisataa myöhemmin, että kun kansainvälinen, ”kansakuntien laki koostuu yleisesti kansakuntien keskuudessa vallitsevista mielipiteistä tai tuntemuksista” niin ”se ei ole varsinaisesti laki... yleisen mielipiteen asettama laki aiheuttaa sen, että tahoa, joka valvoo sen rikkojaa vastaan, ei ole koskaan määrättävissä eikä osoitettavissa. ... tästä seuraa, että kansakuntien välillä voimassa oleva laki ei ole *positiivinen laki*; sillä jokainen positiivinen laki on tietyn suvereenin asettama henkilölle tai henkilöille, jotka ovat tekijän alaisuudessa” – mutta koska suvereenien valtioiden maailmassa ”mikään ylin hallitus ei ole toisen alaisuudessa”, tästä seurasi, että kansakuntien laki ”ei ole aseistettu sanktiolla eikä aseta velvollisuutta näiden ilmaisujen asianmukaisessa tulkinnessa. Sillä sanktio varsinaisessa merkityksessä on käskyyn liitetty paha”. Toisin sanoen, ilman mitään määriteltävissä olevaa auktoriteettia, joka kykenisi joko tuomitsemaan tai panemaan sitä täytäntöön, kansainvälinen oikeus lakkaa olemasta laki ja siitä tulee vain mielipide.” (5)

Ekologisen realismin lähtökohdista olemme pakotettuja asettamaan *positiivisen lain kansainvälisiin suhteisiin*: kotimaapallomme ohuttakin ohuempi elämän tekstuuri on ehdoton auktoriteetti, joka tavalla taikka toisella, ennemmin tai myöhemmin - rankaisee ei vain ekologisten rajojen rikkojia vaan kaikkia meitä, kaikkialla ja lopullisesti. Ja nuo rajat ovat funktionaalisia meille annetussa tilassa, kotimaapallollamme.

Positiivinen kansainvälinen laki

Aksiooma: Planetaarinen ensin – funktiot vasta sitten: siis *Tila – Funktio – Instituutio – Kannusteet*, ei päinvastoin. Siis ensin määritämme biosfäärin uusiutuvan kantokyvyn ja sen budjetit; niiden puitteissa valitaan toiminnot, vasta sitten rakennetaan instituutiot ja kannusteet.

Askelmerkit:

- **Määritä tila:** planetaariset rajat ja budjetit (hiili, vesi, maa, ravinteet, biodiversiteetti, energia/EROI, materiaalivirrat).
- **Sovita funktiot:** vain ne toiminnot, jotka mahtuvat budjetteihin (”ekojarru” pysäyttää ylitykset).
- **Rakenna instituutiot:** kolmen taseen malli pakolliseksi (raha–energia–eko) kaikkeen päätöksentekoon ja raportointiin; monenkeskinen toimeenpano eri bioalueilla.
- **Viritä kannusteet:** haittavastuu + huolellisuusvelvoite ketjuissa, verotus ja tuki planetaaristen *tilabudjettien* eikä BKT:n mukaan; varovaisuusperiaate lähtökohdaksi.

Peruslause: Mikään hanke ei ole sallittu, ellei se pysy osoitetussa **ekologisessa budjetissa** ja läpäise kolmen taseen (rahoitus-, energia- ja ekotaseet) arviointia. Kun indikaattorit lähestyvät kynnystä, **ekojarru** aktivoituu (pause/stop, korjauspolku).” Kysy aina:

1. Onko tälle toiminnolle määritetty **tila-budjetti**?
2. Näkyvätkö päätöksessä **raha-, energia- ja ekotase** samassa taulukossa?
3. Mikä on **korjausmekanismi** (ekojarru) jos rajat ylittyvät?
4. Kuka kantaa **haittavastuun** koko arvoketjussa?

Näin vaihdamme ajatuksen “funktiot luovat tilan” ajatukseen “tila määrittää funktiot” – ja sidomme universaalit periaatteet konkreettisiin biogeofysikaalisiin reunaehtoihin.

Tekopyhyys ei ole ratkaisu

Suomen hallitus ei toden totta pysty puolustamaan kansainvälistä oikeutta, koska se on tekopyhä. Viime kädessä ”tekopyhyys on hyveen väärentämistä paheen avulla, jotta paheeliset päämäärät voidaan paremmin peittää: vahvojen mielivaltaista vallankäyttö heikompien yli, sodan armotonta jatkamista tai provosointia rauhan ja hyväntekeväisyyden nimissä.” (5).

Ylin auktoriteetti ei ole kuvittelemamme Jumala, eikä tavaroiden jumala, raha; ei USA, Venäjä tai Kiina vaan kotimaapallomme vuosimiljardien kuluessa kehittynyt mitä ihastuttavin elämän tekstuuri. Kulttuurimme on sovittava yhteen sisäisen luontomme ja ulkoisen luonnon ehdot ja rajoitteet toinen toistaan tukevalla ja uusintavalla tavalla, yhteisöllisenä uusintamisena (*commoning reproduction*).

Viitteet

(1) Andersson, L., Niinistö, V., Razmyar, N. 2025. Suomen hallitus ei kykene puolustamaan kansainvälistä oikeutta Mielipidekirjoitus. HS 23.09.2025

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000011510117.html>

(2) Michel Foucault, ”Yhteiskuntaa on puolustettava”: Luentoja Collège de France, 1975–76, suom. David Macey, New York 2003 [1997], s. 50. viite: Koskenniemi 2025.

(3) Kennedy, D. 2006. Three globalizations of law and legal thought: 1850-2000, ‘in David Trubek and Alvaro Santos, eds, The New Law and Economic Development: A Critical Appraisal, Cambridge.

(4) Koskenniemi, M. 2025. The laws that rule us The Legal Infrastructure of Global Capitalism. New Left Review 154:

(5) Anderson, P. 2023. The standard of civilization. *New Left review* 143: 5-29.

Kuva: <https://toivoajatoimintaa.fi/kestava-kehitys-ja-planeetan-rajat-diagrammeissa-ja-infograafeissa/>
Muokattuna.

Olen käyttänyt ChatGPT 5/Thinking alustaa aineistojen etsinnässä ja kysymyksen asettelujen kehittämässä.

2025 - 10

Velkajarrusta ja sen tuhoisuudesta

- 2025-10-01 10:20

Saatteeksi: Tämä puheenvuoroni perustuu pääosin Steve Keen'in uuteen kirjaan "Money and Macroeconomics from First Principles for Elon Musk and Other Engineers" (2025) ja siitä käytyihin keskusteluihin sekä moniin kysymyksenasetteluihini ChatGPT 5/Thinking kanssa.

Väärä jarrupoljin

Valtio, jolla on oma valuutta ja keskuspankin tuki, ei "kuluta säästöjään" kuten kotitalous. Kun se käyttää rahaa, se luo ensin uusia varoja yksityiselle sektorille; vasta jälkikäteen verotus ja velkakirjojen liikkeeseenlasku säättävät likviditeettiä ja korkotasoa. Miksi?

Meillä on kirjanpidollinen identiteetti:

$$(G-T) + (I-S) + (X-M) = 0$$

Missä:

G = julkiset menot,

T = verot,

I = investoinnit,

S = yksityinen säästäminen,

X-M = nettovienti.

Jos julkinen sektori on alijäämässä ($G-T > 0$), se kirjanpidollisesti vastaa yksityisen + ulkomaisen sektorin ylijäämää. Toisin sanoen valtion alijäämä = jonkun toisen ylijäämä (rahasäästöt).

Taantumassa julkinen alijäämä vakauttaa: se ylläpitää yksityisen sektorin tuloja. "Vyönkiristys" (alijäämän kiireellinen supistus) leikkaa suoraan yksityisen sektorin säästöjä/tuloja – lisää taantumaa riskiä. Talouden kestävyyskysymys ei ole ensisijassa "velkasuhde"-kysymys, vaan kysymys inflaatio- ja kapasiteettirajoista, ts. onko reaalisia resursseja käytettävissä.

Edellä oleva yhtälö voidaan ilmaista näinkin:

$$(G-T) = (S-I) + (M-X).$$

Jos velkajarru pakottaa ($G-T!$), niin joko yksityisen sektorin nettosäästäminen laskee ($S-I!$) tai vaihtotaseen on parannuttava ($M-X!$). Ellei kumpikaan tapahdu riittävästi, kokonaiskysyntä heikkenee – työttömyys nousee. Velkajarru leikkaa automaattisesti jonkun muun tuloja/ylijäämää.

On siis tunnistettava eksplisiittisesti, että yksityisen sektorin nettosäästötavoite edellyttää vastaavaa julkista alijäämää, ellei vaihtotase kannaa.

Talouden suhdanteissa ei ole kysymys vain kysynnän ja tarjonnan välisistä suhteista, vaan suhdanne nojaa vahvasti myös luoton virtaan ja kiihtyvyyteen. Jos valtio kiristää, talouden pitää kompensoida yksityislauton kiihtymisellä tai nettoviennillä. Ensimmäinen kasvattaa velkahaavoittuvuutta, toinen harvoin on nopeasti saatavilla. Velkajarru on tyypillisesti prosyklinen ja sysää taloa nojaamaan yksityiseen velkaviipuu.

Kasvukyvyn mystisen, ns. "residuaalisen selittäjän" (Total Factor Productivity, TFP), selittäjä on ensisijassa *energiapanosten laatu ja konversiotehokkuus* (η). Energiainfra (sähköistys, verkot, varastot, lämpöpumput, prosessien sähköistäminen) on pitkän syklin investointia, jota yksityinen ei yleensä tee ilman julkista ankkuria. Velkajarru lykkii juuri nämä pois – TFP/ η jää matalaksi, energian hinta- ja saatavuussokit jäävät hoitamatta. Velkajarru voi heikentää tulevaa veropohjaa ja huoltovarmuutta.

Pankkijärjestelmässä jokainen rahoitusvarallisuus on jonkun velka. Kun valtio supistaa alijäämää, yksityisen/ulkomaisen sektorin nettorahoitusvarat eivät kasva samalla tavalla – päinvastoin ne usein pienenevät. Velkajarru ei "kerrytä yhteistä vararahastoa" sektoritasolla, se siirtää nettosäästön pois yksityiseltä/ulkomaiselta taholta.

Milloin velkajarru saattaisi olla vähemmän haitallinen?

- Suuri ja kestävä vaihtotaseen ylijäämä (toiset rahoittavat sinun ylijäämäsi).
- investointibuumi ilman velkakuplaa (harvinainen yhdistelmä).
- selvä ylikuumeneminen (inflaatiopaineet eivät johdu tarjontapuolen/energian pullonkauloista)

Näissäkin tilanteissa jarrun pitää olla *vastasyklinen* eikä mekaaninen.

Eikö meidän pitäisi kysyä:

- Onko vaihtotase selvästi plussalla? (Jos ei, jarru leikkaa kotimaista kysyntää.)
- Miten luottoimpulssi kehittyy? (Jos heikko, jarru pahentaa laskua.)
- Onko energiainvestoinnit kuilussa? (Jos on, jarru leikkaa tulevaa tuottavuutta.)
- Onko inflaatio kysyntä- vai tarjontavetoista? (Tarjontasokit ≠ velkajarrun paikka.)
- Mitä tapahtuu yksityisen sektorin nettosäästämiseksi? (Tavoitellaanko sitä vai murretaanko sitä?)

Velkajarru on siis “väärän muuttujan jarru”: se ei ohjaa luottoa, ei korjaa energiatalouden rajoitteita, eikä kunnioita sektoritasapainoja. Se pitäisi vaihtaa vastasykliseen meno/tulokehykseen + luottojarruun + energia-investointipoikkeukseen.

Näin pidetään yllä työllisyyttä, vähennetään velkakupla-riskiä ja pidetään yllä tulevaa tuottavuutta juuri siellä, missä tuotannon “residuaali” -tekijä reaalisesti syntyy: energian muuttamisessa muotoon (*in-form*) – siis hyödylliseksi työksi.

Tämä on mahdollista vain, jos talouden kirjanpito perustuu vähintäänkin kolmeen taseeseen: *rahoitus-, energia- ja ekotaseeseen* siten, että yhtäkään hanketta ei rahoiteta, ellei sen energia- ja ekotase ole hyväksyttävissä.

Tällöin elintärkeää on *viimekätinen huolenpito* (care, metis) energiagradianttien hyödyntämisen joka ikisessä vaiheessa, lähtien saamastamme ilmaisesta auringon valosta ja päätyen hukkalämmön siirtymiseen takaisin avaruuden loputtomuuteen. *Luonto on nyt työtoverimme ja matkakaverimme.*

Lähde

Keen, S. 2025. Money and Macroeconomics from First Principles for Elon Musk and Other Engineers (p. 204). N V Barbalich production. Kindle Edition.

Neljännän vasemmiston aika!

- 2025-10-03 17:59

Kansan Uutisten päätoimittaja **Jussi Virkkunen** päättää poikkeuksellisen pääkirjoituksensa ”Oppositio opettaa harvoin edes vasemmistoa” (28.9.2025) seuraaviin sanoihin

”Parikymmentä vuotta sitten Jussi Halla-aho istui epämääräisen porukan kanssa kaljakuppilassa kirjakerhossa. Tällä vaalikaudella hän on valtakunnan arvojärjestyksessä toisena. Masentavaa? Kyllä. Onko peli hävitty? Ei. Perussuomalaisten menestys osoittaa, että tarpeen vaatiessa isoja heilahduksia voi tapahtua nopeasti. Vasemmisto voi hyvin onnistua samassa. Se vain vaatii entistä parempaa työtä.”

Ajatus kolmannesta vasemmistosta

Kolmas vasemmisto ja Vasemmistoliitto sen lippulaivana, syntyi Suomeen 1990 -luvulla kulttuuriliberalismin innoittamana rakentamaan kansalaisyhteiskunnan kautta uutta demokraattisempaa, tasa-arvoisempaa ja oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa ja valtiovaltaa, yhteisövaltiota. Ajatus oli, että *yhteisöllisyys perustuu tasa-arvoisten ihmisten erilaisuuteen*. Kenenkään omakohtaista kokemusta ei voida kiistää ja sitä on voitava puolustaa julkisesti. Viime kädessä jokaisen vapaa *kehitys* on EHTO kaikkien vapaalle *kehitykselle*.

Talouseliberalismin mairinnousun myötä hankkeemme kariutui. Yhteisöllisen tilan rakentamisen sijaan *markkinoille* annettiin tehtäväksi koostaa tiloja, joissa ostaa ja myydä tavaroita, palveluita ja ajatuksia. *Kaupallinen* kansalaisyhteiskunta lähti kukoistukseen. ”Palvelemme” toinen toisiamme tietämättä ketä, miten ja millä ehdoilla - *hint*a on lähes ainoa viesti, jonka saamme palveluidemme ”arvosta”.

Kaupallisen kansalaisyhteiskunnan kriteerinä on - piilotetusti tosin - eriarvoisten ihmisten samanlaisuus, mittarina raha. Eipä kestänyt kauan, kun kansainväliset jätit alkoivat hallita markkinoita mitä moninaisimmilla tavoilla. Sitä kansallinen kauppias- ja teollisuusporvaristomme - perussuomalaisten taloudelliset tukijat - vastustavat jyrkästi.

Kansallinen pikkuporvaristomme rakentaa jälleen keskusjohtoista, orgaanista valtiokoneistoa, nyt upottamalla ”velkajarrun” syvälle kansalaisyhteiskunnan sydämeen ja painaen kaasua talouden militarisoimiseksi. Militarisointi on lähes ainoa ajatus, johon he uskovat, pääomittaessaan - siis antaessaan lupauksia - yhteistä tulevaisuudestamme.

Perussuomalaisten paluu Impivaaraan

Miksi Perussuomalaiset onnistuivat? Heidän oppinsa mukaan, jos emme vihaa sitä mitä emme ole, emme voi rakastaa sitä mitä olemme. Erilaisuus on uhka, ei mahdollisuus. Yhteinen vastustaja, vihollinen, on ystävyyden edellytys ja voimavara. Perussuomalaiset puhuvat ”meistä” määritellen sen ulkoisen uhan, vihollisuuden kautta. Yhdistävä ”me” on silloin viime kädessä etsittävä jostain, kaukaa

menneisyydestä, kansallisesta historiasta, sen puhtaasta ”verestä” ja koskemattomasta ”maasta”. Ja askel askeleelta heidän on - kuten olemme viime viikkoina Keskisarjan puheista kuulleet - on kaivauduttava yhä syvemmälle ”veren ja maan”, ”Blut und Boden” alkuperäisen pyhyden etsimiseen, aina Impivaaralle saakka.

Vasemmiston uusi liittoutuma

Miksi vasemmisto epäonnistui? Kun toinen vasemmisto piti vastustajanaan, jopa vihollisenaan, pientä vähemmistöä, ”kapitalisteja”, niin kolmas vasemmisto totesi, että kysymys on *ihmisten välisistä* suhteista, ei yksittäisistä ihmisistä, kapitalisteista, jotka, kuten tiedämme, saattavat kovin empaattisia ja sympaattisia.

Niinpä lopetimme puhumasta ”meistä” ja siirryimme puhumaan toisten puolesta, vähemmistöistä ja vähemmistöjen vähemmistöistä, niistä, joita meidän on tuettava ja autettava - tasa-arvo, ihmisoikeudet ja viime kätinen huolenpito kaikista astuivat politiikan keskiöön. Sosiaalipolitiikka, kaikessa laajuudessaan, asettui Vasemmistoliiton politiikan lähes ainoaksi kärjeksi. Mikä unohtui? Miten ihmeessä näistä vähemmistöistä ja vähemmistöjen vähemmistöistä kootaan *yhteinen enemmistö* ”kapitalismia” vastaan?

Jospa kysymys ei olekaan ensisijaisesti, kuinka järjestämme ihmisten keskinäiset suhteet, vaan kuinka järjestämme suhteemme luontoon, niin ulkoiseen kuin sisäiseenkin, tai tarkemmin: kuinka järjestämme niiden keskinäiset suhteet toinen toistaan tukevalla ja kestävästi uusintavalla tavalla yhteisöllisesti? Se on neljännen vasemmiston tehtävä. Luonto on nyt meidän työtoverimme ja matkakumppanimme. Voisiko sanoa - perinteellistä ilmaisua laventaen - että proletariaatti, femitariaatti ja ekotariaatti liittoutuvat vastustamaan luontotuhoa.

Neljännen vasemmiston aika

Siten elämämme tulee olla tosi suhteessa luonnonvoimiin, hyvä keskinäisissä suhteisamme, kaunis luonnonvarantoja hyödyntäessämme ja reilu niitä jakaessamme. Meidän on siis maallistettava talonpitoimme kohtuutaloudeksi: kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla, alati - ei harvoille ja harvoin. Meillä jokaisella on oltava oikeus olla mukana päättämässä mitä, miksi, missä, miten ja milloin tuotetaan, kuinka aiheutettu luontohaitta hyvitetään ja kuinka mahdollinen ylijäämä hyödynnetään. On siis ekologisen realismin, ekologisen demokratian ja kohtuutalouden aika - on neljännen vasemmiston aika!

Viite

Virkkunen, J. 2025. Oppositio opettaa harvoin edes vasemmistoa. KU pääkirjoistus 28.09.2025.

<https://www.ku.fi/artikkeli/5216238-oppositio-opettaa-harvoin-edes-vasemmistoa>

Julkaistu myös KU:ssa

<https://www.ku.fi/artikkeli/5218729-mielipide-neljannen-vasemmiston-aika>

Ekologisen demokratian oikeusperusta

- 2025-10-05 20:56

Ekologinen käänne

Emeritus prof. **Jukka Kekkonen** vastasi kirjansa *Mureneeko oikeusvaltio?* julkistamistilaisuudessa 02.10.2025 kysymykseen ilmastokriisistä seuraavasti:

... Nythän se on saavuttanut aivan uudet mittasuhteet, kun lukee näitä ilmastopaneelin ja muiden raportteja. Niin siis tähän on todella eksistentiaalinen uhka, mikä on koko ihmiskunnan tulevaisuudelle tämä luontokato ja ilmastonmuutos ... ja siinä voi moittia heti itseäni, että en käsittele tässä kirjassa niin kuin lainkaan. ... Olen paljon miettinyt sitä seikkaa, että mikä on se päätöksentekoon tapa, jolla ... ihmiskunta pystyy parhaiten torjumaan ilmastonmuutosta ja siinä minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että se on demokratia kaikkine ongelmineen.

Minä en missään tapauksessa luota edes valistuneeseen itsevaltiuteen ja valistumattomaan vielä vähemmän, ... syvästi tunnen sympatiaa viimeisiä **Georg Henrik von Wright**'in haastatteluja kohtaan, jossa hän katsoo, että mennään sitten vaikka sinne tuohon, mutta mennään ... kunniallisesti ja ihmisyyttä ja demokratiaa noudattavien periaatteiden kautta, että ei lähdetä ... siitä, että joku viisas etujoukko tai vähemmistö tai joku yksittäinen diktaattori määrittäisi sen tien, miten me ehkä selvittäisi siitä. Mutta tämä on jättäjäluokan kysymys. ... Minä puolustan demokratiaa niin kuin sinäkin." (1)

Eikö kysymys pitäisi asettaa pikemminkin näin: miksi liberaalidemokratia luhistuu kerta toisensa jälkeen, ennen ensimmäistä ja toista maailmansotaa, ja nyt on samat tuhoutumisen merkit taas näkyvissä? Jospa liberaalidemokratiassa on jotain vialla?

Mistä löytäisimme oikeudelliset perusteet sen vahvistamiselle ja laajentamiselle? Jospa emme jättäisikään "etujoukoille" tai "valistuneille itsevaltiaille", puhumattakaan "diktaattoreista" ekologisen realismin asettamia haasteita ratkaistavaksi, vaan asettaisimme ne kaikkien oikeudeksi ja velvollisuudeksi? Tavoittelisimme siis *ekologista demokratiaa*. Kun on kysymys reaalisesta suhteestamme luontoon, kysymys on omistusoikeudesta. Mitä tarkoitan? Tässä muutama ensiajatus (2).

Omistusoikeuden kolmijako - lyhyt länsimainen historia

Roomalaisessa oikeudessa omistusoikeus (*dominium*) tarkoitti täydellistä valtaa esineeseen/kohteeseen - *plena potestas in re*. Sen perusjako – *usus, fructus, abusus* – on länsimaisen omistusoikeuden kivijalka:

Usus: oikeus käyttää,

Fructus: oikeus nauttia tuotoista

Abusus: oikeus määrätä esineen kohtalosta, myös tuhota

Tämä kolmijako muodosti *dominium*'in, omistajan täyden suvereenin vallan omistamaansa. Historian kuluessa se on muuttunut, mutta peruslogiikka säilyi: omistaja erottautuu muista *abusus*-vallan, hävitysoikeuden kautta.

Keskiajalla feodaalinen järjestelmä muokkasi tätä jaottelua:

- *dominium directum* (maan herran omistusoikeus)
- *dominium utile* (käyttö- ja hyötyoikeus vasallilla)

Abusus jäi siis omistajalle, **usus ja fructus** vasallille. Tämä kerrostunut omistusmalli loi pohjan myöhemmälle maanvuokra- ja hallintaoikeuksien kehitykselle, jotka jatkuvat monissa oikeusjärjestelmissä yhä vielä.

Modernissa yksityisoikeudessa nämä kolme elementtiä ovat yhä tunnistettavissa:

- **Usus** – käyttöoikeus (esim. vuokralaisella)
- **Fructus** – tuotto-oikeus (esim. osingot, vuokratuotot)
- **Abusus** – omistajan määräysvalta (esim. myynti, lahjoitus, kiinnitys)

Eri järjestelmät (siviilioikeus, *common law*) erottavat nämä eri tavoin, mutta ”täysi omistusoikeus” on yhä näiden kolmen summa

Ekologinen realismi: omistusoikeus tilan muodostuksena

Klassinen oikeus perustuu erotteluihin:

- henkilö / esine/kohde
- yksityinen / julkinen
- omistusoikeus / käyttöoikeus

- luonto / kulttuuri

Ekologinen realismi kuitenkin purkaa näitä dikotomioita ja näkee elämän tekstuurina, jossa oikeus ei ole vain *normatiivinen sääntö*, vaan *muodonantaja valtasuhteille, semioottinen ja ekopoieettinen rakenne*. Omistusoikeudessa kysymys ei ole pelkästään henkilön ja kohteen välisestä suhteesta vaan se on *tilan muodostuksen periaate*.

Omistaminen (possession) on tekninen muoto sille, mitä *asuminen (dwelling)* on eksistentiaalisesti kotimaapallollamme. Asuminen on olemisen tapa tilassa, kun taas omistaminen on *oikeudellinen abstraktio* siitä. Ekologinen realismi pyrkii palauttamaan omistamisen takaisin asumisen yhteyteen: *oikeus tilaan on samalla vastuu siitä tilasta*. Siten oikeus ei ole enää pelkkä valtasuhteiden sääntelijä, vaan *elämän jatkuvuuden sääntöjärjestelmä*.

Omistaminen ei ole siis vain valtaa "kohteeseen", vaan oikeutta ja kykyä *muodostaa, rajata ja ylläpitää toimintatilaa*, jossa:

1. **sisäinen järjestys** (mitä tilassa tapahtuu) määrittäytyy, ja
2. **ulkoiset yhteydet** (miten tila liittyy muuhun maailmaan) avataan tai suljetaan.

Omistaminen on *portin hallintaa*: kenen päätösvaltaan kuuluvat aine-, energia- ja informaatiovirtojen kulku sisään ja ulos. Se on siis myös *semanttinen* (merkityksiä jäsentävä) ja *ekologinen* (virtoja ohjaava) instituutio.

Ekologinen realismi: tuhoamisesta (abusus) – uusintamiseen (restitutio)

Ekologinen realismi kääntää oikeudellisen perinteen kriittisen kohdan: *abusus* ei voi olla rajaton. Luonto ei ole passiivinen kohde, vaan *itseorganisoituva, itsesäätelevä ja uusiutuva* kokonaisuus. Siksi:

1. **Usus** (käyttö) on oikeutettua vain, jos se tapahtuu luonnon *itsesääntelyn ja uusiutumisyhtymien* puitteissa.
2. **Fructus** (tuotto) on oikeutettua vain, jos se on *uusiutumisen tuottamaa ylijäämää*, ei varannon kuluttamista.
3. **Abusus** (tuhoamisvalta) muuttuu *huolenpidon, restitution*, periaatteeksi: velvollisuudeksi *olla tuhoamatta ja palauttaa/korjata käytön vaikutukset*.

Tämä koskee sekä *ulkoista luontoa* (ekosysteemit, aine- ja energiavirrat) että *sisäistä luontoa* (ihmisten ja yhteisöjen henkinen, psyykinen ja sosiaalinen uusiutuminen). Omistajalla ei ole oikeutta “polittaa loppuun” sen enempää maaperää kuin ihmisten elämänvoimaakaan.

Dominiumista custodiuumiin - tuhomisvallasta huolenpitoon

Kun *abusus* rajataan pois, omistamisen ehdot muuntuvat: *Dominium* (valta) – *Custodium* (hoiva ja säilyttäminen). Omistaja on tällöin *ekologisen tilan sisäinen toimija*, jonka valtuudet määräytyvät sen mukaan, mikä ylläpitää elämän tekstuuria – luonnon ja yhteisön jatkuvuutta.

Jos kulttuuri (<viljellä, hoitaa) ymmärretään *sisäisen ja ulkoisen luonnon keskinäiseksi, toisiaan tukevaksi uusintamiseksi*, tätä vastaava oikeudellinen kehikko voidaan tiivistää kolmeen periaatteeseen:

- **Reproductio iusta** – oikeudenmukainen uusintaminen
Oikeus ja velvollisuus käyttää resursseja niin, että *uusiutumiskyky säilyy*.
- **Communio responsalis** – yhteisvastuullinen yhteisyys
Oikeudet johdetaan *yhteisestä hyvästä*, ei yksilöllisestä suvereniteetista.
- **Custodia vitalis** – elämän hoivan periaate, omistusoikeus sisältää veloitteen *säilyttää, korjata ja palauttaa*.

Näistä rakentuu **communium**-logiikka: oikeusjärjestys, jossa keskiössä ei ole “kuka saa kuluttaa”, vaan *miten elämä jatkuu*.

Kolmitasoinen normirakenne

Ekologisen realismin oikeus jäsentyy käytännössä kolmena toisiaan tukevana tasona:

1. **I. Ius naturae** (*luonnon itseoikeus*):
Tunnustetaan luonnon järjestelmien *itsesääntely* oikeudellisesti. Luonnon oikeudet ja ekosysteemien “oikeushenkilöllisyys” ovat tämän suuntaisia keinoja.
2. **II. Ius communis** (*yhteisöllinen oikeus*): *Commons- ja yhteishallintamallit* (metsä- ja vesiyhteisöt, paikallisenergiat, osuuskunnat), joissa käyttö ja tuotto ovat sidottuja uusiutumisen ehtoihin, ja *vastuu* palauttamisesta on yhteinen.
3. **III. Ius participationis** (*osallistumisen oikeus*): Jokaisella on *oikeus ja velvollisuus* osallistua elinympäristön hoivaan ja yhteisen mielen/sivistyksen uusintamiseen; osallisuus on oikeuden ydin, ei reunaehto.

Omistusoikeus on tilan muodostuksen periaate, mutta ekologinen realismi sitoo tämän periaatteen luonnon ja yhteisön uusiutumiseen: usus on vastuullista käyttöä, fructus on uusiutumisen tuottamaa

yhteistä ylijäämää, ja abusus korvautuu restitutiolla – velvollisuudella säilyttää, korjata ja jatkaa elämän prosessia.

Mikä tästä seuraa käytännössä?

1. *Sääntelyn peruskysymys ei ole “kuinka paljon omistaja saa tuhota”, vaan miten uusiutuminen varmistetaan.*
2. *Sopimukset eivät ole vain vaihdon välineitä, vaan sitoutumista yhteiseen huolenpitoon ja palauttamiseen.*
3. *Oikeussubjekti ymmärretään osallistuvana toimijana ekologisessa kokonaisuudessa – oikeudet ja velvollisuudet kietoutuvat toisiinsa uusintamisen logiikassa.*
4. *Kulttuuri on oikeudellisesti yhteisöllistä viljelyä: sisäisen (ihmisen ja yhteisön) ja ulkoisen (ekosysteemien) luonnon vastavuoroista ylläpitoa (commoning reproduction).*

Ottakaamme tehtäväksemme siis liberaalin demokratian laajentaminen kattamaan reaalisia luontosuhteitamme, jotta voimme kaikki olla mukana ratkaisemassa ekologisen realismin asettamia eksistentiaalisia haasteita. Demokratia ei siis vie meitä tuhoon, vaan avaa mahdollisuuden - kaikille!

Viitteet

(1) Kekkonen, J.2025. Mureneeko oikeusvaltio? (Art House) Rosebud Sivullinen 02.10.2025 17.00 - <https://www.youtube.com/watch?v=yNRAP9zUNi4> 40.00 - (tallenteesta ylöskirjattuna, hieman lyhentäen).

Yrityksistäni huolimatta en ole löytänyt Kekkonen mainitsemaa Georg Henrik von Wright'iin liittyvää viitettä.

(2) Olen käynyt pitkän ja monopolivisen keskustelun ChatGPT/Thinkings alustan kanssa Ekologisesta realismista, ekologisesta demokratiasta ja niiden vaatimista oikeudellisista muodoista.

Suo, kuokka ja Jussi - nyt!

- 2025-10-08 10:45

Kuten tiedämme, länsiliittolaiset ovat luvanneet tukea Ukrainaa ”niin kauan tarvis” ja - kuinka ollakaan - ”niin vähän kuin tarvis”. Presidentti **Zelensky** purki pettymystään annettuihin lupauksiin muutama päivä sitten edessä olevan tappion hinnan yhä kasvaessa (05.10.2025):

... valitettavasti maailmalta ei ole tullut minkäänlaista arvokasta ja vahvaa vastausta kaikkeen nyt tapahtuvaan ... Juuri siksi Putin tekee näin – hän yksinkertaisesti pilkkaa länsimaita, niiden hiljaisuutta ja voimakkaiden vastatoimien puutetta ... Ei mitään todellista reaktiota maailmalta. ...

Jokainen venäläinen ohjus ja jokainen venäläinen hyökkäysdroni sisältää myös osia, joita toimitetaan edelleen Venäjälle länsimaista ja useista Venäjän lähialueista. ... Venäläisten yön aikana käyttämät lähes 500 drononia sisältävät yli 100 000 ulkomailla valmistettua osaa. Valmistajien joukossa on yrityksiä Yhdysvalloista, Kiinasta, Taiwanista, Isosta-Britanniasta, Saksasta, Sveitsistä, Japanista, Korean tasavallasta ja Alankomaista. ... (1)

... mitenkä se nyt olikaan se vanha sanonta, että ”pääomalla ei ole kotimaata”. Eilen (HS, 07.10.2025) Nokian geopolitiikasta ja yhteiskuntasuhteista vastaava johtaja **Mikko Hautala** epäili suuresti meille kerrottua lupausta selviytyä ”rajavaltiona”:

”Suomella on kiire alleviivata *positiivista tulevaisuudennäkymää pelkän rajavaltiopuheen sijaan*. Myönteinen käänne edellyttää tilanteen selväpäistä ja illuusiotonta tiedostamista käytännössä koko kansakunnan kesken. Siihen kuuluu sen hahmottaminen, että uusi *suonkuokkimistarina* on todennäköisesti rakennettava ennen muuta suomalaisten omin ponnistuksin. *Kansainvälisestä toimintaympäristöstä ei vetoapua kannata odotella.*” (2, kurs. mvv).

Hautala kehystää ajatustaan - yllätys, yllätys - Yhdysvaltain puolustusministeriön amerikkalaiselta RAND -ajatuspajalta tilaamalla tutkimuksella ”*Kansallisen kilpailukykyyn yhteiskunnallinen perusta*” (The Societal Foundations of National Competitiveness, 2022) (3).

Kuten tiedämme, USA:n taloudellinen hegemonia on jo pitkään perustunut dollarin erityisasemaan reservivaluuttana (4). Sitä ollaan nyt haastamassa BRICS+ -maiden yhteisellä, muodostumassa olevalla rajoitusjärjestelmällä. Ehkäpä USA siksi tarvitseekin nyt uutta ”yhteiskunnallista perustaa” ”kansallisen kilpailukykyynsä” pelastamiseksi. Katsokaamme tutkimusraporttia hieman tarkemmin.

Renessanssin henkiinherätys!

RAND -tutkimuksen mukaan on löydettävissä seitsemän keskeistä yhteiskunnallista ominaisuutta, jotka liittyvät kansalliseen *kilpailumenestykseen*:

1. kansallinen kunnianhimo ja tahto
2. yhtenäinen kansallinen identiteetti

3. jaetut mahdollisuudet
4. aktiivinen valtio
5. tehokkaat instituutiot
6. oppiva ja sopeutuva yhteiskunta
7. kilpailukykyinen monimuotoisuus ja moniarvoisuus.

Tutkimus korostaa tasapainoa näiden tekijöiden välillä. Kestävä kilpailuetu syntyy näiden seitsemän yhteiskunnallisen ominaisuuden välisistä *positiivisen palautteen synergioista*. Juuri nämä moninaiset, rikkaat vuorovaikutukset luovat kilpailukykyisiä kokonaisuuksia, jotka ovat suurempia kuin osiensa summa. Ne erottavat parhaiten kunkin aikakauden vahvimmat ja kilpailukykyisimmät kansakunnat.

Kansallisen kilpailuedun resepti, joka yhdistettiin johdonmukaisesti yhteiskuntien menestykseen, on yhteiskuntien *renessanssihengisyys* (renaissance spirit), jolloin

1. ne ovat avoimia, suvaitsevaisia, täynnä älyllistä energiaa ja sitoutumista oppimiseen;
2. niillä on vahva käsitys omasta roolistaan maailmassa ja käsitys missiosta tai tahdosta;
3. ne hyötyvät lähes aina vahvoista julkisista ja yksityisistä instituutioista;
4. niillä on valtiokoneisto, joka aktiivisesti edistää kilpailuetua;
5. ne ilmentävät moniarvoista ajatusten yhteentörmäystä ja monista taustoista tulevien ihmisten kykyä tarjota kykyjään ja menestystä. (3).

Tämä RAND -tutkimus pyrkii hillitsemään *kansallinen kunnianhimon* (*ambition*, a la MAGA) tai yhteisöllisen *moniarvoisuuden* (*pluralism*, a la WOKE) estotonta edistämistä, sillä ne molemmat asettavat omalla tavallaan rajoituksia ”vapaalle kilpailulle”. Toisin kävi: MAGA voitti!

Suomen hallitus palaa kuokanvarteen pellon reunalle

Suomen nykyhallituksella on kuvitelma, että Suomen talousongelmat ratkeavat velkajarrusta painamalla - todella painavalla jalalla. Velkajarru ei kuitenkaan ole väline Suomen talouden ulkoisen tasapainostrategian, siis uuden suonkuokkijan tarinan kehittämiseen. Päinvastoin: se sitoo meidät MAGA -pappilan torppariksi, aseistamaan rajapelloja.

Velkajarru vaikuttaa ennen kaikkea julkisen ja yksityisen rahoitusaseman jakoon. Se ei itsessään korjaa Suomen talouden positiivisen nettoviennin haastetta: me elämme juuri tuonnin ja viennin pitkäaikaisen positiivisen tasapainon varassa. Pysyvä ulkoinen tasapaino syntyy vain viennin laadun, tuottavuuden ja energia/tuontiriippuvuuden vähentämisen kautta. Jotta velkajarru ja ulkoinen tasapaino eivät ajautuisi

ristiriitaan, sen rinnalle tarvitaan:

1. *Tuottavuus- ja kasvuagenda* (T&K, osaaminen, sähköistyminen/energiaomavaraisuus, logistiikka, lupaprosessit)
2. *Vientivetoiset investoinnit* (myös julkisen rooli "katalyyttinä"),
3. *Kotimaisen pääomanmuodostuksen vahvistus* (pääomamarkkinat, eläke- ja institutionaalisten sijoittajien kannusteet, skaalautuvat pk-yritykset),
4. *Työmarkkinoiden ja kustannuskilpailukyvyn ratkaisut*, jotka parantavat reaalista vaihtosuhdetta ilman, että leikataan tulevaa kasvukapasiteettia.

Tarvitaan siis *uusi tarina suonkuokkijasta*, siihen ei rajapeltojen miinoittaminen riitä, ei alkuunkaan.

Suo, kuokka ja Jussi - nyt!

"Suo" on tätä nykyä koko kotimaapallomme pinnan peittävä ohuen ohut elämän tekstuuri.

"Kuokka" on se valtava, koko kotimaapallomme kattava *informaation/kaupunkiyhteisöjen/tuotannon/rahoituksen* -järjestelmä, joka realisoit pelkällä lupausrahalla hulvattomasti pääomitetuista tulevaisuuden unelmia.

"Jussit" ovat - itse sitä usein tietämättä - sidoksissa toisten ihmisten työhön ja aherrukseen ylt ympäri maailmaa. Kuluttajana he ovat monessa mielessä universaaleja - rahan välityksellä. Työntekijöinä, palkkatyöläisinä, he realisoivat toisten, siis pääomittajien omimaa ja omistamaa kuvitelmaa tulevaisuudesta ja sen perustaksi oletettua rajatonta ja loputonta "suota".

Haasteemme on nyt, kuinka sovitamme yhteen "suon", kotimaapallomme elämäntekstuurin ja ihmisyhteisöt kaikkienensa, "Jussit ja Maijat", yhteen kestäväällä ja toinen toistaan toisiaan uusintavalla tavalla?

Millainen on se "kuokka", joka ei antaisi mahdollisuutta rikkoa tai tuhota "suota", elämäntekstuuria mutta joka kuitenkin takaisi *kaikille* kohtuulliset elämän ehdot?

Siirrytäänpä hetkeksi pellon reunalta sepän pajaan. Seppä - kuten kaikki käsityöläiset - asettaa ja ratkaisee yhtä aikaa, keskinäisissä suhteissaan ja yhteen sopivalla tavalla vähintäänkin neljä kysymystä: miten asiat ovat (tosi), kuinka ne ovat, kun ne ovat hyvin (hyvä), kuinka ne kauniisti saadaan toteutettua (kaunis) ja kuinka saatu tulos yhteisössä hyödynnetään (reilu).

Näin tapahtuu tiedollisen, yhteisöllisen, esteettisen ja eettisen säikeen kutoutuminen yhteen elämän tekstuuriksi. Se onkin vaatimus, joka nyt on asetettava ”kuokalle”, nykyiselle *informaation/kaupunkiyhteisöjen/tuotannon/rahoituksen* -järjestelmälle.

Huomaammekin, että juuri tämä *järjestelmä* nykymuodossaan on ”vihollinen” niin MAGA- kuin WOKE -liikkeellekin. Molemmilla on yhteinen kaipuu *välittömämpään suhteeseen* ulkoisen ja sisäisen luonnon kanssa, mutta ratkaisevat kaipuunsa kovin eri tavoin ja ovat molemmat etsinnässään riippuvaisia ”vihollisestaan”, teollis-teknisestä koneistosta, alusta-ekonomiasta ja tulevaisuuden rahamittaisesta pääomittamista.

MAGA *ankkuroituu maahan ja tosityöhön* (autenttinen, ”omannäköinen” elämä, perhe, uskonto, kansa, paikkasidonnaisuus; omistajuus, metsästyks, maanviljely, pienteollisuus).

WOKE etsii *resonanssia luonnon kanssa* (oman kokemuksen oikeutus ja puolustus ilman portinvartijoita, moninaisuus, luonnon haavoittuvuuksien tunnistus; planetaariset rajat, altistusten taseus).

Itse ymmärrän *kulttuurin* sisäisen ja ulkoisen luonnon *suhteenä*, siis niiden toinen toistaa tukevana, yhteisöllisenä ylläpitämisenä ja uusintamisena (*commoing reproduction*).

Ekologinen realismi pakottaa meidät rajaamaan nyt pois luonnon tuhoamisen (abusus), jolloin omistamisen ehdot muuntuvat: Dominium, tuhomisvalta kääntyy Custodium’iksi, huolenpidoksi ja ylläpitämiseksi (5). Kysymys on siis tilan, kuten kansallisvaltion

1. Sisäisestä huolenpidosta: osallisuus, vastavuoroisuus, tunnustaminen,
2. Ulkoisesta huolenpidosta: aine-/energiavirtojen kestävä hallinta planetaarisissa rajoissa,
3. Välityksistä: läpinäkyvät, osallistavat instituutiot,
4. Aikajänteestä: ylisukupolvinen uusintaminen sekä ekologisesti että sosiaalisesti

Uuden suonkuokkijatarinan alussa on siis ekologinen realismi, kanssalaisuus, ekologinen demokratia ja kohtuutalous: kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla ja alati. Siinä olisi suomalaisten viesti maailmalle!

Viitteet

(1) Address by the President Volodymyr Zelenskyy 05.10.2025 Official website

<https://www.president.gov.ua/en/news/rosiya-vidverto-namagayetsya-znishiti-nashu-civilnu-infrastr-100613>

(2) Hautala, M. 2025. Suomen uusi menestystarina on rakennettava omin ponnistuksin, sillä muut eivät nosta meitä suosta. Kolumni HS 06.10.2025

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011540565.html>

(3) MAZARR, M. J. 2022. The Societal Foundations of National Competitiveness. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA499-1.html

(4) Varoufakis, Y. 2011. Europe after the Minotaur: Greece and the Future of the Global Economy Zed Books. Kindle Edition.

Varoufakis, Yanis. 2023. Technofeudalism: What Killed Capitalism Vintage. Kindle Edition.

(5) ks laajemmin:

Volanen, M. V. 2025. Ekologisen demokratian oikeusperusta. Vasemmisto.nyt! blogi 05.10.2025.

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/10/05/ekologisen-demokratian-oikeusperusta/>

Olen käynyt pitkän keskustelun tematiikasta ChatGPT(5)Thinking kanssa.

Kuka omistaa yhteisen tulevaisuutemme?

- 2025-10-12 11:17

Muistatteko mitä Dos. **Jari Ehrnrooth** kirjoitti blogissaan *On oikeiston vuoro ryhtyä uudistajaksi* muutama vuosi sitten (20.11.2020): "On ... vain ajan ja taidon kysymys, milloin kansalaismielipiteen porvarillinen enemmistö myllertää myös poliittisen arvokentän vastaamaan itseään. Silloin alkaa yhteiskunnan oikeistolainen uudistaminen." (1)

.. ja mitä SAK:n puheenjohtaja **Jarkko Eloranta** vastasi haasteeseen:

... Me tarvitsemme toverit nyt terästä selkärankaan, lujuutta mieleen ja malttia oman strategian toteuttamiseen... Jos työnantajat lähtevät laajemmin seuraamaan Metsäteollisuuden mallia, tiedämme, että se on suomalaisen sopimusyhteiskunnan pääteasema, mutta sille asemalle me emme vapaaehtoisesti matkusta!" (2)

Tänään **Hesari** ilkamoi pääkirjoituksessaan "EK jätti kehän ja keräsi pistevoiton" (12.11.2025):

"Häkämiehen aika EK:ssa huipentuu kahteen viime vuoteen, jolloin työnantajaosapuoli on saanut oikeistohallitukselta lähes kaiken, mitä se on keksinyt pyytää. EK esitti tilauksensa hallitukselle jo

hallitusneuvottelujen aikana ja on saanut toimituksen tipoittain. Hallitus kovensi lakkosakkoja sekä rajoitti poliittisia lakkoja ja tukilakkoja. Työttömyystukiin tehtiin EK:n kaipaamia leikkauksia, ja vientivetoinen palkkamalli ajettiin läpi... EK ei ehkä työehdoista neuvottele, mutta kun ammattiliitot vastustivat hallitusta lakoilla, EK oli takapiruna valamassa työnantajiin uskoa siihen, että nyt ei pidä perääntyä. Työnantajat ottivat lakot vastaan ja voittivat. Ammattiliitot menettivät yhä enemmän valtaansa, mikä kyllä näkyy, kun ne neuvottelevat työehdoista.” (3)

Mainittakoon vielä aina niin sympaattinen **Björn Nalle Wahlroos**, joka totesi pari viikkoa sitten **EVA:n** podcastissa ”Tasapäästäminen on tuhoisaa” (24.29.2025), monen muun ohella, että

”... suomalaisilla yrityksillä ei mene huonosti, ... niillähän menee ihan hyvin, monella niillä menee erinomaisen hyvin. Eivätkä suomalaiset yritykset ole mitenkään lopettanut investoimista. Se on vaan se, että ne investoivat ulkomaille.” ...

Suomi on ”ainoa paikka maailmassa, jossa puhutaan suhdanteista ja jossa puhutaan hyvinvointivaltiosta. Saatko englannin kielellä puhua ”*welfare state*”:sta? Se on ... haukkumasana, jopa Englannissa ... (4)

Ensin siis rampautettiin ay-liike ja nyt sitten on ryhdytty avoimeen kapinaan ”hyvinvointivaltiota” vastaan asentamalla *velkajarrukoneisto* hyvinvointiyhteiskunnan sydämeen, sen tahdistimeen - sen pysäyttämiseksi.

Vasemmiston strategian voimattomuus

Taustalla on kaksinkertainen 1990 -luvun kulttuuriliberalismin innoittaman vasemmiston strateginen virhe: Ay- liike kuvitteli selviävänsä tehtävässään ilman ajatusta yhteiskunnan talousrakenteiden, siis taloudellisen demokratian laajentamisen strategiaa ja toisaalta poliittinen vasemmisto kuvitteli selviävänsä kansalaisyhteiskunnan uudistamisesta ilman ay- liikettä.

Suomessa kuten lähes kaikkialla länsimaissa tämä johti MAGA vastaan WOKE keskusteluasetelmaan, vaikka molemmilla on viimekädessä huoli samasta asiasta: suhteestamme luontoon. Molemmat pyrkivät *välittömämpään* ja *hallittavissa* olevaan, kestävään luontosuhteeseen, siis sisäisen luonnon ja ulkoisen luonnon keskinäiseen, toinen toistaan tukevaan, *kestävään uusintamiseen (commoning reproduction)* mutta kovin eri keinoin.

MAGA etsii *stabilisaation palauttamista (re-stabilisation)* ottaen mallia menneistä hyvistä ajoista, porvariston *Belle Époque*'sta 1800 -luvun lopulta sitoutuen samalla ulkopoliittisen realismin ehtoihin (voima vastaan voima), ts. luonnonvarantojen jakamiseen voimasuhteiden mukaan, siis jakotalouteen.

Kaupunkilainen WOKE etsii uudelleen *resonanssia* luonnon kanssa lähtien sen planetaarisista ehdoista, ekologisesta realismista, planetaarisista oikeudenmukaisuuden ja kohtuutalouden lähtökohdista, joka joskus sekin johtaa pienimuotoisten lähiyhteisöjen perustamiseen ja niiden idealisointiin.

Vasemmiston voimaannuttaminen

Kysymys ei kuitenkaan ole vain siitä ”kuka omistaa luonnonresurssit”, vaan siitä *kuka*

omistaa tulevaisuutemme - kenellä on oikeus ja kyky muodostaa sellaisia toimintatiloja, joissa (1) sisäinen järjestys on meidän käsissämme (mitä tehdään, millä säännöillä), ja (2) että ulkoiset yhteydet avataan tai suljetaan meidän ehdoillamme (mitä ostetaan, mitä myydään, kenen ehtoja noudatetaan). Kysymys on siis *tulevaisuuden pääomittamisesta*, ts. lupausen antamisesta tulevaisuudesta ja noiden lupausen vaatiman rahoituksen - *lupausrahan* ”painamisen” oikeudesta.

Kuten tiedämme yksityiset pankit synnyttävät tyhjästä lähes kaiken tästä ”lupausrahasta” pääomittamisen rahoittamiseksi, siis realisoimaan lupauksia tulevaisuudesta. Tämä oikeus on palautettava yhteisöille, synnytetävä yhteisvaluutta (*Monetary Commons Pay*) yhteisen luottamusrahaston luomiseksi (5). Palaan tähän laajemmin lähiaikoina.

Niin poliittisen vasemmiston kuin ay -liikkeenkin on asetettava itselleen kysymys ”millaisen yhteisen tulevaisuuden haluamme - planetaarisesti, kestävästi, oikeudenmukaisesti, kohtuullisena kaikille, kaikessa, kaikkialla ja alati. Siihen ei porvariston kaipuu 1800- luvun lopun *Belle Époque*’hen riitä vaan asetamme 2030 - luvun tavoitteeksi *Époque vraie, bonne, belle et juste*, siis toden, hyvän, kauniin ja reilun aikakauden. (6)

Ratkaisu on etsittävä yhdessä. Perinteellistä ilmaisua käyttäkseni, kysymys on proletariaatin, femitariaatin ja biotariaatin liitosta. (7)

Viitteet

(1) Ehrnrooth, J. 2020. On oikeiston vuoro ryhtyä uudistajaksi. 20.11.2020 Verkkouutiset.fi

https://www.verkkouutiset.fi/on-oikeiston-vuoro-ryhtya-uudistajaksi/?ref=rns_tw#914b6891

(2) Eloranta, J. 2020. Puhe SAK edustajistossa 19.11.

2020. https://www.sak.fi/sites/default/files/attachments/jarkko-elorannan-puhe-sak-edustajistossa-marraskuussa-2020_1.pdf

(3) HS/ Pääkirjoitus 2025. EK jätti kehän ja keräsi pistevoiton HS pääkirjoitus 12.10.2025

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011545444.html>

(4) EVA 2025. Tasapäistäminen on tuhoisaa – vieraana Björn Wahlroos Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA 24.9.2025 EVA Podcast. <https://www.youtube.com/watch?v=0002zGY5I8o>

(5) ks Yanis Varoufakis 2025. Monetary Commons Intro, Video

<https://www.youtube.com/watch?v=2PBQEFotkka>

(6) Volanen, M. V. 2020. Suomalaisen sopimussyhteiskunnan pääteasema? – ”... sille asemalle me emme vapaaehtoisesti matkusta!” Ku Blogi 22.11.2020.

<https://www.vasemmistonyt.fi/2020/11/22/suomalaisen-sopimussyhteiskunnan-paateasema-sille-ase-malle-me-emme-vapaaehtoisesti-matkusta/>

(7) Moore, J. W. 2025. Nature and other dangerous words: Marx, method and the proletarian standpoint in the web of life *Dialectical Anthropology* 49:149–167 <https://doi.org/10.1007/s10624-025-09775-x>

Vasemmistolaisuus - toivoa, innostusta - vai räsitusta?

- 2025-10-17 11:09

Saatteeksi: Osallistuin viime keskiviikkona Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän organisoimaan keskusteluun minulle yllättävästä aiheesta: Millaista on olla vasemmistossa? Eniten minua hämmästytti keskustelun apeus ja omaa olemistamme puolusteleva henki. Kirjoitinkin muutaman rivin siitä mikä minua innostaa vasemmistossa!

Vasemmistovero?

Viime keskiviikkona (15.10.2025) kokoontui Eduskunnan Pikkuparlamentin kansalaisinfossa pieni joukko kansalaisia keskustelemaan Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kutsumana kysymystä: Millaista on olla vasemmistossa?

- Mistä vasemmistolaisuus koostuu?
- Mikä vasemmistolaisia yhdistää?
- Voiko vasemmistolaisuus olla joskus myös taakka - verottavaa?

Paneelissa oli mukana Helsingin vasemmiston valtuustoryhmän puheenjohtaja Mia Haglund, tietokirjailija ja podcastaaja Veikka Lahtinen sekä vasemmistoliiton puoluevaltuuston puheenjohtaja Miikka Kortelainen. Keskustelun kokoonkutsuja ja vetäjänä toimi puheenjohtajamme Minja Koskela. (1)

Mistä vasemmistolaisuus koostuu?

Vasemmistolaisuudella on pitkä historia kuten tiedämme. Ensimmäisen vasemmiston muodosti kaupunkilaisporvaristo, joka taisteli aatelista vastaan Ranskan suuren vallankumouksen aikoihin 1700-luvun lopulla. Toinen vasemmisto muotoutui 1900-luvun alussa kun Venäjän vallankumouksen myötä syntyi neuvostojen liitto, Neuvostoliitto. Sen kaikuja elettiin Suomen vasemmistossa vielä 1970-luvulla kun tulim mukaan poliittiseen toimintaan. Mikä minua innosti? Elimme Vietnamin sodan, Afrikan ja Etelä-Amerikan vapaussotien ja USA:n suurten kansalaisliikkeiden aikaa. Oliko edessä suuri edistyksellinen, maailman laajuinen, jopa sosialistinen vallankumous?

Ei tullut. Sen sijaan alkoi uusliberalistinen vallankumous, jonka lähtölaukauksena oli Richard Nixon'in päätös 1970-luvun alussa irrottaa kansainvälinen reservivaluutta dollari kultakannasta. Rahasta tuli *fiat* (<niin tapahtukoon) -lupausrahaa, jonka määrällä ei ollut enää muuta ylärajaa kuin luottamus annettuihin lupauksiin tulevaisuudesta - tulevaisuutta ryhdyttiin pääomittamaan mittarina tyhjästä synnytetty luottamusraha.

Tämä ajatusmaailma levisi Suomeen 1980 -luvulla kulttuuriliberalismin toimiessa sen sanansaattajana: yhteisöllisyys perustuu samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen, ei eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen. Kenenkään omakohtaista kokemusta ei voida kiistää ja sitä on voitava julkisesti puolustaa ilman uhkia.

Mikä vasemmistolaisia yhdistää?

Niinpä innostuimme rakentamaan kolmatta vasemmistoa, jonka päätehtävänä oli moninaistaa ja vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa sen kaikissa mitä erilaisimmissa muodoissa. Uskoimme, että valtiovalta olisi uudelleensynnytettävissä yhteisövaltioksi, joka toimisi kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa toinen toistaan tukien lähtökohtanaan tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen huolenpito (care) kaikista, joka ikisestä - jopa niin että saisimme myös taloudenpidon avattua tälle perustehtävälle, yhteisöllisyyden rakentamiselle.

Edistyimme pitkään, mutta sitten 1990 -luvulla talousliberalismi rantautui Suomeen. Sen ajatuksena oli, että tarvitsemme vain *kaupallisen* kansalaisyhteiskunnan, jonka tilat muodostuivat vaihdon paikoista - suurista ja pienemmistä marketeista - joissa yhteisöllisyys muotoutuu rahan välityksellä. Palvelemme siis toisiamme ja kuittaamme palvelukset kohtuulliseksi katsomallamme rahamäärällä tietämättä kuka ja millä ehdoilla, kenen määräyksestä on tuon palveluksen saanut aikaiseksi. Valtio ja paikallinen julkinen taho pysyköön kaukana näistä tiloista. Niiden tehtävänä on vain tuottaa niiden vaatima mitä moninaisin infrastruktuuri. Tilan määrittää siis funktio - rahamääräinen vaihto - eikä yhteisöllisyyden määrittämä tila ja sen tarvitsemat funktiot - siis osallisuuden, yhteisten tavoitteiden määrittämisen kokemukset.

Tämä ajatushan on nyt levinnyt alustatalouden myötä maailman mittaan: rahallamme luomme suhteita ylt ympäri maailmaa, tietämättä millä ehdoilla mikäkin vimstaaki on tehty, puhumattakaan siitä, minkä luontorasituksen sen tuottaminen on aiheuttanut.

Niinpä voimme nyt todeta kulttuuriliberalismin innoittaman kolmannen vasemmiston strategisen virheen: poliittinen vasemmisto kuvitteli selviävänsä kansalaisyhteiskunnan uudistamisesta ilman ay-liikettä, siis ilman että muuttaisimme reaalista suhdettamme luontoon - siis työtä, tuotantoa, kulutusta. Ay- liike puolestaan kuvitteli selviävänsä tehtävässään ilman ajatusta yhteiskunnan talousrakenteiden, siis taloudellisen demokratian laajentamisen strategiaa. Ne ovat nyt edessä. Miksi?

Innostus 2030 -luvulle: neljäs vasemmisto!

Biotaria, kotimaapallomme ohuttakin ohuempi elämän tekstuuri on nyt menossa ”yleislakkoon”, kiristämässä ekojarrua ennen näkemättömällä tavalla, nopeasti, muutamassa vuosikymmenessä. Kysymys ei ole taloudellisen kasvun rajoista vaan taloudellisesta kasvusta ekologisen realismin asettamissa rajoissa (2).

Kun toinen vasemmisto, proletaarit kuten sanottiin, otti opikseen ja otti lähtökohdakseen myös huolenpidon (care) kaikista, liittoutui siis femitariaatin, naisliikkeen kanssa, niin tämä kolmas vasemmisto jätti sivummalle sen mikä nyt on haasteemme - reaalin suhteemme biotariaattiin - ulkoiseen ja sisäiseen luotoomme.

Tämän reaalisen suhteen rakentaminen on nyt neljännen vasemmiston tehtävä hylkäämättä jo saavutettua liberaalidemokratiaa. Nyt myös biotaria on työtoverimme, liittolaisemme ja matkakumppanimme. Ekologinen realismi edellyttää ekologisen demokratian toteuttamista.

Tuli & valo - ja vasemmisto

“Autuaita ovat ne ajat, joille tähtitaivas on kuljettavien ja kuljettavissa olevien teiden kartta ja joita tähtien valo kirkastaa. Kaikki on uutta ja kuitenkin tuttua, seikkailullista ja silti omaa. Maailma on laaja ja kuitenkin kuin oma koti, sillä sielussa palava tuli on samaa olemuksenlajia kuin tähdet; jyrkästi eroavat toisistaan maailma ja minä, valo ja tuli, eivätkä koskaan silti jää toisilleen vieraiksi; sillä tuli on jokaisen valon sielu, ja valoon pukeutuu jokainen tuli ...” (Georg Lukács, 1914).

Asettakaamme tähdistöksemme ekologisen realismin karut ehdot, elämän kunnioitus (dignity), viimekätinen huolenpito (care) ja kohtuutalous. Silloin ”kaikki on uutta ja kuitenkin tuttua, seikkailullista ja silti omaa ... tuli on jokaisen valon sielu, ja valoon pukeutuu jokainen tuli”.

Perinteellistä ilmaisua käyttäen meidän on rakennettava on proletariaatin, femitariaatin ja biotariaatin liitto. Se tarkoittaa että otamme tulevaisuutemme meidän kaikkien yhteiseen omistukseemme. Meidän kaikkien työn on oltava runoutta tulevaisuudesta, ”poeta fabern”: pääomitamme tulevaisuutemme oman työmme kautta!

Siinä on - ainakin minulle - uusi innostuksen lähde vasemmistolle - proletariaatin, femitariaatin ja biotariaatin liitolle. Vasemmistolaisuus ei ole taakka vaan innostuksen ja toivon lähde - minulle jo lähes 80 -vuotiaalle Vasemmistoliiton perustajajäsenelle, vieläkin!

Viitteet

(1) Vasemmistoliitto 2025. Millaista on olla vasemmalla?

<https://www.facebook.com/vasemmisto/videos/4233145670288250>

(2) Moore, J. W. 2025. Cultures of fear, ecologies of hope, in Jason W. Moore, David Whyte, Sandro Mezzadra & Brett Neilson Drowning capitalism: three essays on what to do next. Impressum Rotterdam: V2_Publishing.

IDEA: Ekopolun maailmankello

- 2025-10-24 09:13

Saatteeksi: Tässä aivan alustava hahmotelma taloudellisen suhdanne- ja rakennepolitiikan ekologiseksi yhteensovittamiseksi.

Johdanto

Talouselitepolitiikassa ja -teoriassa suhdanne- ja rakennepolitiikka on usein erotettu: edellinen tasaa kysyntää, jälkimmäinen muovaa pitkän aikavälin edellytyksiä. Tämä eriytys synnyttää ongelman: joko lyhyt irtoaa pitkästä (ylilyönnit, velkabuumit) tai pitkä irtoaa lyhyestä (reformit eivät kannata taantumissa).

Korjaus syntyy viisikelloisesta rytmityksestä, jossa arjen Pulssi (A), sitä tukeva Luotto (B) ja talouden Kapasiteetti (C) toimivat luonnon Virran (D) ja ylisukupolvisen Perinnön (E) määrittämässä ekologis-inhimillisissä aikarytmeissä. Näin rakennepolitiikka ei irtoa suhdanteista, suhdannepolitiikka ei ruoki rahoitusylilyöntejä, ja kokonaisuus pysyy ekologisen realismin – vuosivirtojen ja ylisukupolvisen perinnön – aikakehyksessä.

Tämä uusi maailmankello ei siis kuvaa kotiplaneettamme aikavyöhykkeitä, vaan viittä toisiinsa kytkeytyvää talouselitepolitiikan rytmiä:

1. Pulssikello (A) tasaa arjen suhdanteet,
2. Luottokello (B) hillitsee rahoitusylilyöntejä,
3. Kapasiteetikello (C) rakentaa pitkän aikavälin edellytyksiä,
4. Virtakello (D) turvaa luonnon ja ihmisten itsesääntelyn,
5. Perintökello (E) vahvistaa varantoja sukupolvien yli.

Kysymys ei ole kasvun kieltämisestä vaan kasvusta rajojen sisällä – rajojen, jotka Perintö (E) ja Virta (D) asettavat.

Kasvun ekopolku luonnon ehdoilla

Kasvu on paremman tekemistä vähemmällä kuormalla – polku, joka etenee *Perinnön* (E) ja *Virran* (D) asettamien ehtojen sisällä. *Perintö* turvaa sukupolvien yli (luonto + sivistys), *Virta* kertoo vuosittaisen kunnon (nielut, vedet; terveys, oppiminen). *Kapasiteetti* (C) rakentaa polulle siltoja (infra, osaaminen), *Luotto* (B) varmistaa, ettei polku muutu kuplakeriteeksi, ja *Pulssi* (A) säättää askeleen pituutta arjessa. Polku ei ole suora eikä kapea: se kaartaa, hidastuu ja kiihtyy – mutta ei ylitä luonnon asettamia ehtoja.

Kasvu ei siis ole “enemmän mitä tahansa”, vaan enemmän *parempaa* – luonnon ehdoilla. Ajatelkaamme taloutta *ekopolkuna*, jonka reunat *Perintö* (E) ja *Virta* (D) määrittävät: varannot eivät saa huveta, eivätkä vuosivirtojen (hiilinielut, vedet; terveys, oppiminen) on pysyttävä uomissaan. Kaiken kasvun tulee tapahtua tällä ekopolulla:

1. **Perintö (E):** sukupolvien yli kestävä pohja (luonto + ekososiaalinen sivistys). Tätä ei murreta kasvun nimissä.
2. **Virta (D):** vuosittainen kunto. Jos virrat heikkenevät, kasvun suunta on ensin hoito ja ennallistaminen, ei kaasun lisääminen.
3. **Kapasiteetti (C):** rakennetaan kasvua, joka laskee pakollisia kustannuksia (energia, logistiikka, data) ja siirtää tuotantoa kevyempiin, älykkäämpiin muotoihin (kierto, ohjelmisto, hoiva, oppiminen).
4. **Luotto (B):** rahoitus tukee muutosta, ei paisuta kuplia. Kun alkaa kohista, kiristetään.
5. **Pulssi (A):** arjen hienosäätö pidetään maltillisena ja kohdennettuna – töihin, jotka vahvistavat luontoa ja ihmisiä.

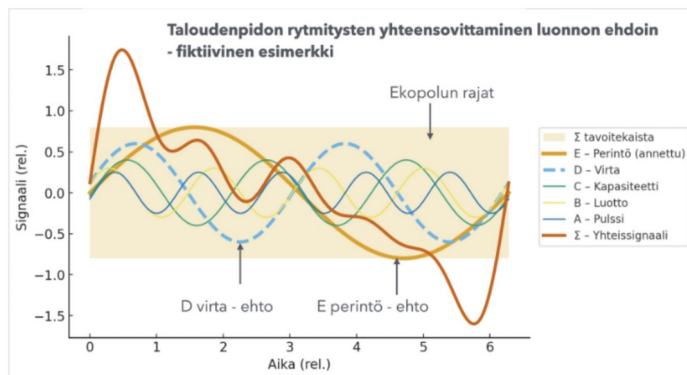
Idean ydin: kasvu on kestäväää vain, kun etenemme ekopolulla, jonka reunaehdot asettavat luonto ja sivistys. Silloin “enemmän” tarkoittaa enemmän hyvinvointia vähemmällä kuormalla.

Kellot lyhyesti ja rytmit

1. *Pulssikello* (A) – perusrytmi ja arjen ennakoitavuus; tuki hyytyessä, kevennys ylikuumenemisessä. (~1–3 v)
2. *Luottokello* (B) – velan ja varallisuushintojen aaltojen hallinta; kuplien esto, puskurit. (~8–15 v)

3. *Kapasiteetikello (C)* – huomisen edellytykset: infra, osaaminen, instituutiot. (~25–75 v)
4. *Virtakello (D)* – luonnon ja ihmisten vuosivirtojen terveys; huolenpito kaikista, oppiminen ja ennallistaminen tarvittaessa. (~5–30 v)
5. *Perintökello (E)* – luonnonpääoman ja sivistyksen varannot sukupolvien yli; velkaa vain uusiutumista vahvistavaan. (~30–120 v)

Yhteenveto: Pulssikello säätää arjen tahtia, Luottokello pitää rahoituksen kurissa, Kapasiteetikello rakentaa kestävästä infrastruktuurin, Virtakello turvaa vuosivirrat luonnossa ja ihmisissä, ja Perintökello kasvattaa varantoja sukupolvelta toiselle. Näin talous pysyy resonanssissa ekologisten ja inhimillisten rytmien kanssa – tänään ja tulevaisuudessa.

Viite

Olen keskustellut tästä temasta pitkään ja moninaisesti ChaGPTthinking kanssa.

Velkajarru ja talouden ekologisoiminen

- 2025-10-27 14:16

Europarlamentaarikkomme **Jussi Saramo** tuli äskeisessä KU:n puheenvuorossaan (15.10.2025) "*Velkajarru sementoi kurjistamisen tien*" tiukkaan johtopäätökseen:

”Käytännössä velkajarru voi siis tarkoittaa suomalaisten hyvinvointivaltion romuttamista.”

Tästä voimme olla täysin yhtä mieltä! Saramo perustelee johtopäätöstään seuraavasti:

”Jos kaikki menee hyvin, on velkajarru tarpeeton. Jos taas huonosti, velkajarrun myötä me emme edes voisi korjata tilannetta. ... Velkajarru pakottaa päättäjät sopeuttamaan eli leikkaamaan menoja tai korottamaan veroja myös taantumassa, mikä syventää talousahdinkoa ja lisää julkista velkaantumista entisestään.” (1)

Velkajarrun tuhoisuus

Saramon perustelu velkajarrun tuhoisuudelle on siis *suhdannepoliittinen*: velkajarru toimii myötäsyklisesti taantumassa pahentaen tilannetta, ja riittävän kasvun oloissa taloudellinen kasvu tekee velkajarrusta tarpeettoman. Kysymys olisi siis *rahapolitiikasta*, rahan määrän sääntelystä ja sen suuntaamisesta JOKO *sosiaalisesti* terveyteen, koulutukseen, infraan TAI *militaarisesti* aseellisuuteen, kasvun käynnistämiseksi.

Jos puolustusmenot saavat kulkea velkajarrun ohi turvallisuusargumentilla, mutta ruoka, hoiva, energiaomavaraisuus, kiertotalous ja korjaava ympäristötyö eivät saa, silloin tämä ei ole velkajarru vaan *priorisointikone*. Se on militaarista keynesiläisyyttä, ei vastuullisuutta ihmisistä ja ympäristöstä, elämän tekstuurista. Militaarinen kasvupolitiikka tarkoittaa vain sitä, että vaihdamme rahavelkamme luontovelaksi, käytämme siis vain kirjanpitolähtökäytäntää, joka siirtää romahduksen toiseen sarakkeeseen. Se ei ole vastuullisuutta vaan ulkoistettua konkurssia.

Vaihtoehto: taloudenpidon ekologisoiminen!

Meidän on ekologisoitava (*ecologization*) talous (2). Se ei voi tapahtua loputtomia lupauksia antamalla ja rahamittaisesti pääomittamalla (*capitalization*) luvattua tulevaisuutta ja arvottamalla se nykyrahassa.

Kysymys ei enää voi olla arvon irrottamisesta tulevaisuudesta ja sen rahallisesta siirtämisestä nykyhetkeen vaan itse kunkin toimintakyvyn ylläpitämisestä ajassa (*assets-actifs*), siis huolenpidosta (*care*). Pääomittaminen irrottaa tulevaisuuden lupaukset luonnosta, huolenpito (*assetization-actifs*) ankkuroi meidät takaisin luontoon, tekniikkaan ja yhteisöön, elämän tekstuuriin sen yhteisöllisenä *huolenpitovelvotteena* (*custodial commoning*).

Kun luonnon hyödyntämisestä poistetaan tuhoamisoikeus (*abusus*), myös sen omistajilta, niin valtasuhde luontoon (*dominium*) kääntyy huolenpidoksi (*custodium*). Omistaja on tällöin ekologisen tilan sisäinen toimija, jonka valtuudet määräytyvät sen mukaan, mikä ylläpitää elämän tekstuuria – luonnon ja yhteisön jatkuvuutta. Kaikkien työ on siis sivistävää työtä, huolenpito-eetoksen läpäisemää vuorovaikutusta luonnon kanssa: luonto on nyt työtoverimme, liitolaisemme ja matkatoverimme - toisin kuin porvaristolle, jolle luonto on *halvan* työn, työvoiman, energian ja raaka-aineiden loputun varasto.

Huolenpidon *huolintaprotokolla* tarjoaa meille uuden työkalun: jokainen taloudellinen transaktio tulee kirjata samanaikaisesti kolmeen eri taseeseen: rahoitus-, energia- ja ekorasitustaseeseen. Rahoituksen saatavuus sidotaan siihen, että ehdotettu toiminta täyttää huolenpitovelvoitteen ehdot.

Ekopolun maailmankello

Talouspolitiikassa ja -teoriassa suhdanne- ja rakennepolitiikka on usein erotettu: edellinen tasaa kysyntää, jälkimmäinen muovaa pitkän aikavälin edellytyksiä. Tämä eriytyminen synnyttää ongelman: joko lyhyt irtoaa pitkästä (ylilyönnit, velkabuumit) tai pitkä irtoaa lyhyestä (reformit eivät kannataantumissa).

Korjaus syntyy viisikelloisesta rytmityksestä, jossa arjen *Pulssi*, sitä tukeva *Luotto* ja talouden *Kapasiteetti* toimivat luonnon *Virran* ja ylisukupolvisen *Perinnön* määrittämissä ekologis-inhimillisissä aikarytmeissä. Näin rakennepolitiikka ei irtoa suhdanteista, suhdannepolitiikka ei ruoki rahoitusylilyöntejä, ja kokonaisuus pysyy ekologisen realismin – vuosivirtojen ja ylisukupolvisen perinnön – aikakehyksessä. (3)

KÄÄNNE - kyllä!

KÄÄNNE on tapahtumassa: *modernisaatio* ja teollistuminen kääntyivät toisen maailmansodan jälkeen, nyt umpikujaan ajautuneeksi *globalisaatioksi* ja se on nyt kääntymässä talouden *ekologisaatioksi*, tavalla taikka toisella. Ulkopoliittisen realismin ajama luonnonresurssien jakaminen taloudellisten ja sotilaallisten voimasuhteiden mukaan - jakotalous - on törmännyt ekologisen realismin asettamiin ehtoihin. Se on asettanut vaatimuksen *kohtuutaloudesta*: kohtuus kaikille, kaikessa, kaikkialla, alati. Kysymys ei ole taloudellisen kasvun rajoista vaan taloudellisen kasvun asettamisesta elämän uusiutumisen asettamiin rajoihin. Tämä talouden ekologisaation toteuttaminen on - mielestäni - neljännen vasemmiston tehtävä.

Viitteet

(1) Saramo, J. (2025.) Velkajarru sementoi kurjistamisen tien KU 15.10.2025.

<https://www.ku.fi/artikkeli/velkajarru-mentoi-kurjistamisen-tien>

(2) Callon, M., Çalışkan K., & MacKenzie D. (2025). Ecologization, part 1: Towards assets-actifs and care practices. *Economy & Society*, Vol. 54, No. 2, pp. 185-208. DOI 10.1080/03085147.2025.2488121.

Callon, M., Çalışkan K., & MacKenzie D. (2025). Ecologization, part 2: Practices, strategies and devices for managing assets-actifs. *Economy & Society*. (E-publication ahead of print) DOI 10.1080/03085147.2025.2498825.

Palaan näihin artikkeleihin myöhemmin laajemmin.

(3) ks. laajemmin

Volanen, M. V. 2025. IDEA: Ekopolun maailmankello. *Vasemmisto.nyt* 24.10.2025.

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/10/24/idea-ekopolun-maailmankello/>

Olen käynyt moninaista ja laaja-alaista keskustelua teeman ympäriltä ChatGPTthinking alustalla.

Mihin diplomatiaa tarvitaan - nyt? - 2025-10-28 14:58

HS:n pääkirjoitus oli tänään (28.10.2025) otsikoitu:

Raha ratkaisee edelleen, kun Ukrainan tukea punnitaan. (1)

Eilen (27.10.2025) A-studiossa Kokoomuksen europarlamentaarikko **Mika Aaltola** totesi:

... meidän kannattaa ajatella tätä (Ukrainan sotaa, mvv) eksistentiaalisen kysymyksenä. Me ei voida tästä tinkiä. Yhdysvallat ... ymmärtää nämä asiat, kun Kiina ja Venäjä tarpeeksi tekevät keskenään sopimuksia, myös heidän kannaltaan merkityksellisenä asiana. Nyt tämä transatlanttinen visio puuttuu ... (2)

HS sanomille Ukrainan sota on siis vieläkin ensi sijassa vain taloudellispoliittinen rahoituskysymys, kun se Mika Aaltolalle on "eksistentiaalinen kysymys".

Ulkopoliittisen realismin epäonnistuminen

Jos Ukrainan sota on meille suomalaisille "eksistentiaalinen kysymys", niin meidän ja kaikkien länsiliittolaisten olisi pitänyt kysyä itseltämme viimeistään, kun Venäjän (provosoitu) hyökkäyssota alkoi: "lähettisinkö oman poikani tai tyttäreni Ukrainan rintamalle tapettavaksi?"

Vastaus oli ja on vieläkin kielteinen. Länsi liittoutumalle kysymys on uhkista ja intresseistä, ei eksistentiaalisesta uhasta. Mitä tällöin olisi pitänyt tehdä, kun tämä vastus oli annettu? Avata diplomaattinen prosessi Venäjän kanssa.

Ukraina ja Venäjä avasivatkin diplomaattiset keskustelut ja pääsivät jopa alustavaan sopimukseen asiasta, mutta länsiliittoutuneet - USA:n ja Englannin johdolla - torppasivat sopimuksen toteutumisen luvaten tukea Ukrainaa "niin kauan kuin tarvis" ja "sen verran kuin se on taloudellisesti mahdollista". Niinpä sotaa on käyty lähes neljä vuotta. Eurooppalaiset yrittävät epätoivoisesti rakentaa uutta "transatlanttista visiota" jatkamalla jo hävittyä sotaa - Ukrainan ja Venäjän maksaessa sen ihmishengillä.

Ekologisen realismin haaste

Meidän onkin nostettava neuvottelupöydälle paljon vakavampi kysymys kuin minkä ulkopoliittinen realismi meille asettaa. Mikä se on? "Hyväksytkö sen, että sinun lapsillasi ja erityisesti lastenlapsillasi ei ole paikkaa missä asua ja elää?"

Jos vastaat myönteisesti, voit palata edellä mainittuun ulkopoliittisen realismin kysymykseen. Jos vastaat kieltävästi, joudut asettamaan vaikean haasteen: Kuinka voisimme diplomatian kautta rakentaa toimivan sillan ulkopoliittisen realismin ja ekologisen realismin välille?

Kovan suurvaltadiplomatian kaipuu

Diplomatiaa onkin vaadittu jälleen kansainväliselle näyttämölle, josta se hävisi 1990-luvun alkuvuosina, kun USA siirtyi Venäjän ja Kiinan vaikutusvallan patoamisen sijasta muuttamaan maailmaa juristiikan ja idealismin keinoin. Tästä suurvaltadiplomatian uuskaipuuista oiva esimerkki on **A. Wess Mitchellin** uusi kirja *”Suurvaltadiplomatia: Valtiotaito Attilasta Kissingeriin”* (Great Power Diplomacy: The Skill of Statecraft from Attila the Hun to Kissinger) (2025).

Mitchellin edustaman perinteellisen, kovan suurvaltadiplomatian kannalta on harhaluulo ”että Yhdysvaltojen pitäisi pyrkiä pikemminkin muuttamaan kuin rajoittamaan kilpailijoitamme”. On myös harhaluulo, että ”amerikkalaisen diplomaatin ensisijaisena tavoitteena pitäisi olla kansainvälinen järjestys kansallisen turvallisuuden ja vaurauden sijaan. Edellinen kumpuaa jälkimmäisen valistuneesta tavoittelusta, ei päinvastoin.” ”Suurin harhaluulo on omahyväisyys, että ihmiskunta etenee kohti taivaallista aikakautta (*apoteosis*), jossa rohkeat uudet ideat ja teknologia vapauttavat meidät maantieteen, historian ja ihmisluonnon ikivanhoista peruspiirteistä. Tehokas diplomatia lähtee nöyrästä sen tunnustamisesta, että inhimilliset tapahtumat ovat taipuvaisia johtamaan tragediaan, että vallan tavoittelu on ihmislaajalle tyypillinen ja että strategisen valtiotaidon tehtävänä on asettaa vankat, vaikka ajan myötä elävät rajat sille, kuinka pitkälle tämä pyrkimys voi mennä. (3)

Mitchellin harras toive on, että meidän on palattava ulkopoliittisen realismin strategisen ajattelun kovaan diplomaattiseen ytimeen. Tällöin diplomatia oli ja on suurvaltojen kova työkalu, ei pehmeää *small talkia*. Tämä diplomatian taito rappeutui Yhdysvalloissa kylmän sodan jälkeen. Unipolaarinen hetki (1991–noin 2010-luvun alku) teki USA:sta ylimielisen: siellä totuttiin ajatukseen, että ”vain me asetamme sääntöjä”, käytämme talouspakotteita ja sotilaallista ylivoimaa, eikä ole syytä harrastaa raskasta, likaisten kompromissien diplomatiaa, jossa omiakin arvoja joudutaan nielemään. Tämä ”kadonnut taito” (*craft*) typistyi liberaalien normien edistämiseksi ja rankaisupolitiikaksi, ei suurvaltapeleissä selviytymiseksi.

Maailma ei siis ole moraalinen projekti, vaan se on jälleen klassinen valtajärjestelmä, nyt Yhdysvallat / Kiina / Venäjä. Mitä nopeammin hyväksyt sen, sitä paremmat eloonjäämisedellytykset sinulla on. Tämä on ”paluuta normaaliin”, ei mikään poikkeustila. Diplomatia on resurssien hallinnan optimointia ajassa. Valtion ”ostaa aikaa” ja ”järjestää uhkat sarjaan”, ei kohtaa kaikkia haasteita yhtä aikaa (Habsburg-tyylinen ajanhallintastrategia).

Diplomatian korkein tehtävä ei ole rauha sinänsä, vaan strateginen rytmitys, joka ehkäisee valtion ylikuormittumisen. Siinä liittosuhteet ovat työkaluja, ei moraalisia avioliittoja. Se on kykyä rakentaa toimivia alliansseja siellä missä se palvelee valtatasapainoa, mutta aivan yhtä tärkeää on kyky murtaa vastustajan alliansseja (”splinter enemy coalitions”). Tämä on klassista Kissinger/Bismarck -henkeä: estä kahden vihollisen yhteistyö, houkuttele toinen niistä ainakin väliaikaisesti sinun leiriin.

Tämä Mitchellin kova suurvaltadiplomatia kohtelee luontoa ja energiaa taustaehtona, ei neuvottelu

osapuolena. Luonto on sille pelkkä resurssi, jonka hallinnasta (esim. energiareitit, raaka-aineet, logistiset kurkut) neuvotellaan valtioiden kesken voimasuhteiden pohjalta. Pitäydytään siis *jakotalouden* piirissä. Ekosysteemin elinkelpoisuus, hiilibudjetti, biodiversiteetin kantokyky, merien happamoituminen, jne., ei ole toimija pöydässä, ei “osapuoli”, ei “liittolainen”, ei “vastavoima”, ei “rajaehto”. Se ei saa paikkaa liittoumarakenteessa. Se ei ole strateginen toimija, se on pelkkä kartalta näkyvä valloituksen kohde.

Tämä diplomatia ei siis perustu yhteisölliseen huolenpitoon (custodial commoning) vaan elää yhä omaksi oton (domidium) rajattomassa maailmassa. Kuitenkin vain viimekätisellä, kohtuutaloudellisella huolenpidolla (*custodium, metis*) koko elämän tekstuurista, elonverkostoista, mikään *jakotalous* ei ole kestäväällä pohjalla, ne vain siirtävät ekologista kriisiä ja lisäävät sotimisen todennäköisyyttä.

Mihin tarvitsemme diplomatiaa - nyt?

Vastaus kysymykseen “mihin tarvitsemme diplomatiaa nyt?” ei voi olla enää pelkkä “jotta vältämme sodan suurvaltojen välillä.” Se on edelleen totta. Mutta nyt on pakko sanoa suoraan: me tarvitsemme diplomatiaa välttämään myös ne romahdukset, jotka synnyttävät sodan.

Diplomatialla on nyt kolme tehtävää, ja ensimmäinen niistä kuuluu heti alkuun, koska ilman sitä mikään muu ei toimi:

1. *Diplomatiaa tarvitaan pitämään kohtuutaloutta turvallisuuspolitiikan lähtökohtana*

“Kohtuutalous” ei ole kiva vihreä ihanne eikä kulutuksen häpeäpuhe. Se on sodaneston väline. Jos jokin valtakeskus kuluttaa enemmän vettä, ruokaa, energiaa ja maaperää kuin sen omat järjestelmät kestävät, se ajautuu ulkoiseen riippuvuuteen. Ulkoinen riippuvuus tekee siitä hermostuneen ja aggressiivisen: se pakottaa etsimään lisää maa-alaa, lisää kaivoksia, lisää reittejä, ja jos niitä ei anneta, niitä otetaan. Tämä on klassinen sodan syy, vain ekologisessa muodossa.

Diplomatian ykköstehtävä nyt on siis tehdä tästä ääneen sanottu sopimus: me rajoitamme omaa kulutustamme ja tuotannon ylilyönnejä, jotta emme työnnä itseämme tilanteeseen, jossa ainoa tapa ylläpitää elämäntapaamme on aseellinen pakko. Kohtuus ei ole moraalinen ele planeettaa kohtaan vaan rationaalinen itsesuojelu. Se on samaa kylmää realismia kuin vanha oppi “älä aloita kahta sotaa yhtä aikaa” – nyt vain muodossa “älä polta kahta ekosysteemiä yhtä aikaa.”

2. *Diplomatiaa tarvitaan pitämään elämän perusvirrat auki myös kriiseissä*

Energia, makea vesi, lannoitteet, siemenet, kuljetusreitit, jokilaaksojen virtaus, rannikkokalastuksen lisääntymisalueet, boreaalisen metsän hiilinielu - nämä ovat nykymaailmassa strategisia tekijöitä siinä missä öljykaivokset ja merikanavat olivat eilen. Jos ne tukitaan (tahallaan tai luonnon romahduksen kautta), seurauksena on paniikki: hinnat nousevat, varastot tyhjenevät, sisäpoliittinen paine räjähtää ja joku tekee nopean voimaratkaisun “turvallisuuden palauttamiseksi”.

Diplomatian kakkostehtävä on siis sopia siitä, että kriittiset ekovirrat eivät muutu sotasaaliiksi. Ei riitä, että sanotaan “älkää hyökätkö”. On myös sovittava “älkää tuhlatko vettä”, “älkää käyttäkö ruokaketjua kiristyskeinona”, “älkää kaatako sitä metsää, joka pitää koko alueen ilmaston siedettävänä”. Tämä

kuulostaa uudelta, mutta se on oikeastaan jatkoa vanhalle reitinhallinnalle: ennen neuvoteltiin salmista ja kanavista, nyt neuvotellaan hiilinieluista ja valuma-alueista.

3. Diplomatiaa tarvitaan suojelemaan niitä, jotka pitävät järjestelmän kasassa – jotta järjestelmä ei repeä.

Vanha suurvaltadiplomatia kohteli pieniä valtioita ja paikallisia yhteisöjä puskurivyöhykkeinä tai nappuloina. Nyt tämä ei enää toimi. Syynä ei ole äkillinen moraalinen valaistuminen, vaan kylmä biologinen fakta: monet kriittiset elämänprosessit ovat hajautettuja.

Pohjoiset metsät sitovat hiiltä vain, jos paikallinen käyttö ei vie maaperää hengiltä. Jokilaaksot ruokkivat miljoonia vain, jos niiden ylävirta ei tuhoudu. Rannikkokalastus lisääntyy vain, jos paikalliset voivat suojella kutualueet. Nämä eivät ole “perinnekulttuureja”, joita olisi kiva ihailla – ne ovat turvallisuusventtiilejä. Jos ne romahtavat, siitä alkaa ketjureaktio, joka iskee myös suurvaltaan.

Siksi diplomatian kolmas tehtävä nyt on antaa näille paikallisille toimijoille mandaatti, ei vain folkloristinen kunniamaininta. Heitä ei suojella siksi, että he ovat sympaattisia. Heitä suojellaan siksi, että ilman heidän hoitotyötään koko järjestelmä nousee kuumeeseen, ja se kuume purkautuu väkivaltaan.

Tämä on uusi, pakollinen muoto valtapolitiikan “takeesta”: jos suurvallat haluavat pysyä pystyssä, niiden on käytävä suoraan kauppaa myös niiden kanssa, jotka pitävät ekosysteemin hengissä – ja sitouduttava siihen, etteivät ne yksinkertaisesti jyrää heitä ja vie kaikkea. Jos ne tekevät niin, ne menettävät omankin selkänojansa.

Tästä syntyy uusi määritelmä diplomatialle:

Diplomatia ei ole enää vain valtioiden välinen tulitauko- tai tunnustussopimus, vaan jatkuva neuvottelu siitä, millä ehdoilla elämän perusedellytykset (vesi, ruoka, energia, maaperä, hiilinielut, biodiversiteetin ydinsolmut) pysyvät toiminnassa ilman että yksikään osapuoli joutuu totaaliseen romahdukseen, joka sitten laukaisee sotatilanteen.

Diplomatia ei ole enää pelkkä sodan ehkäisijä vaan myös romahduksen ehkäisijä, koska nämä kaksi ovat nyt käytännössä sama asia.

Ja juuri siksi meidän on palautettava diplomatia takaisin politiikan kovaan ytimeen. Kun kylmän sodan jälkeinen hetki uskotteli meille, että markkinat ja pakotteet riittävät ja että “säännöt” ohjaavat maailman ilman likaista neuvottelutyötä, me irrotimme johtamisen kyvystä nähdä rajat ja tehdä epämurkavia sopimuksia yhdessä. Se oli virhe.

Tarvitsemme diplomatiaa nyt, koska ilman sitä jokainen ympäristöshokki muuttuu turvallisuuskriisiksi, jokainen turvallisuuskriisi ruokkii kilpavarustelua, ja jokainen kilpavarustelu tekee kohtuudesta poliittisesti mahdotonta – kunnes jäljellä ei ole enää mitään kohtuullistettavaa.

Diplomatia on siis nykyhetkessä se ainoa väline, jolla suurvaltojen itsesuojelu (älä joudu sotaan) ja planeetan itsesuojelu (älä romahda) voidaan pakottaa samaan pöytään. Jos nämä kaksi eivät kohta, kumpikaan ei selviä pitkään. (4)

Viitteet

(1) Helsingin sanomat 2025. Raha ratkaisee edelleen, kun Ukrainan tukea punnitaan. Pääkirjoitus 28.10.2025

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011585950.html>

Yle 2025. A-studio 27.10.2025

<https://areena.yle.fi/1-72480935> 38:40 -

(3) Mitchell, A. W. 2025. Great Power Diplomacy: The Skill of Statecraft from Attila the Hun to Kissinger. Princeton University Press. Kindle Edition. Sitaatit kirjan viimeisistä luvusta *The Necessity of Diplomacy* (käännös Risto Volanen).

(4) jakso *Mihin tarvitsemme diplomatiaa nyt?* on kirjoitettu yhteistyössä ChatGPTthinking alustan kanssa.

2025 - 11

Tyrmistys ei ole strategia

- 2025-11-04 16:18

*Saatteeksi: Minun suureksi yllätykseni entinen talousliberalismin sanansaattaja **Risto E. J. Penttilä** on menettämässä uskonsa talousliberalismiin ja kehystää nyt - kuka olisi voinut uskoa - ajatteluaan **Oswald Spenglerin** klassikkolla **Länsimaiden perikato** (saks. 1918/1922), siis ajatuksella kulttuurisesta biologisesta morfologiasta: kulttuureilla on väjäämättä synty, kukoistus, vanheneminen ja kuolema (1). Kuitenkin MAGA -liike länsimaisen "sivilisaation viimeisen taistelun sankariryhmänä" (1) tukeutuu juuri tuohon samaan morfologiaan: orgaaniseen valtioon. Olisiko WOKE -liikkeestä vaihtoehdoksi?*

Demokraattisen oikeusvaltion kohtalo

Emeritus professori **Jukka Kekkonen** oli jokin aika sitten (26.10.2025) huolissaan "demokraattisen oikeusvaltion" kohtalosta:

"demokraattisen oikeusvaltion periaatteet ovat nykymaailmassa vakavassa vaarassa ... kysymys ei ole vain ... Yhdysvalloista, jossa on tosiasiallisesti jo käynnissä valtiosääntöä ja laillisuutta murentava vallankaappaus. Muutos on ravistellut Eurooppaa ainakin 15 vuoden ajan. Oikeistopopulistisen ideologian ja sitä edustavien puolueiden kannatus on levinnyt askel askeleelta yhä laajemmalle" ... (2)

Kekkonen viittaa puheenvuorossaan **Maciej Kisilowski**'n aiempaan HS:n kirjoitukseen, jossa Kisilowski ilmaisee huolensa värikkäämmiin sanankääntein:

”ÄÄNESTÄJIEN itsekeskeisyyden, lyhytnäköisyyden ja kiihkoilun herättämä tyrmistys voi olla oikeutettua, mutta tyrmistys ei ole strategia. Sen sijaan on kysyttävä, miten äänestäjien huolet ja ennakkoluulot otetaan huomioon. ... Demokratian puolustajien pitäisi osata kohdata se poliittinen todellisuus, josta äänestäjien reaktiot kertovat” (3)

Liberaalidemokratiassahan kenenkään omakohtaista kokemusta ei voida kiistää ja sitä on voitava julkisesti puolustaa. Ne on siis aina ”otettava huomioon”, jos haluamme pitää kiinni demokratiasta. Se on kiistämätöntä, mutta ei perusongelma.

Miksi sitten jotkut äänestäjät ovat ”itsekeskeisiä”, ”kiihkoilijoita”?; miksi ”terve konservatismi” on jotain sellaista, mitä he kaipaavat ... kotimaassaan? Miksi ”liberaali universalismi” hylätään, miksi kansallisylypeyttä ja kansallista itsekkyyttä korostetaan, miksi halutaan ”palata ... etnisyyteen ja sukupuoleen perustuviin hierarkioihin ja suhtaudutaan ”vihamielisesti ... pitkän aikavälin ilmastotavoitteisiin”? (3) Lyhyesti: **MAGA** -liike

Tyrmistyksen tyrmistys ...

Liberaalidemokraattien oma tyrmistys ei sekään ole strategia. Miksi liberaalidemokratia ajautuu kriisiin toistuvasti, jo ennen ensimmäistä ja toista maailmansotaa ja nyt jälleen kerran? Niin miksi? Sitä Kekkonen ei kysy. Miksi tyrmistys aiheuttaa toisen tyrmistyksen?

Olisiko niin, että parlamentaarinen (parle <puhe), edustuksellinen liberaalidemokratia ei olekaan kyllin omakohtaista ja kokemuksellista? Omakohtaiset arkielämän kokemukset ja poliittiset puheet, siis tulkinnat kokemuksistani, eivät käy yksiin.

Kokemukset jokapäiväisestä, viimekätisestä huolehtimisesta omasta, läheisten ja lähiyhteisön arkisesta elämästä ei avaa selitystä sille miksi on tehtävä niin kuin on määrätty ja poliittisissa sananparsissa hyväksi todettu. Klassisesti ilmaisten: *mimesis* ja *metis* - esittäminen ja huolenpito - elävät omaa rinnakkaista mutta erillistä elämäänsä.

Mutta eikö 1990 -lukulaisen kulttuuriliberalismin idea ole juuri se, että yhteisöllisyys perustuu samanarvoisten ihmisten erilaisuuteen, ei eriarvoisten ihmisten samanlaisuuteen? Yhteisö siis vahvistuu, muodostaa itselleen muutossietävyyttä eri tilanteisiin sitä enemmän, mitä moninaisempi, rikkaampi ja eriytyneempi *ymmärrys* (*mimesis*) meillä *kaikilla* on siitä mitä olemme tekemässä (*metis*). Tämähän oli tuolloin demokraattisen oikeusvaltion ja kansalaisyhteiskunnan yhteishanke. Lyhyesti **WOKE**- liike.

Mehän emme saaneet yhteisövaltiota ja kansalaisuutta vaan *kaupallisen* kansalaisyhteiskunnan niin paikallisesti kuin globaalistikin. Rahasta ei tullut vain *samanarvoisuuden* mittari vaan myös tavaroiden ja kokemustemme *tavaramittaistamisen* jumala, joka pääomittamismekanismin kautta loi aivan uskomattoman globaalin *toimintaverkoston* - ”kolmannen luonnon” - sisäisen ja ulkoisen maailmamme väliin. Se näyttäytyy meille nyt *luonnollisena pakkona*, jolle niin ulkoinen kuin sisäinen luontomme on

pelkkää työvoimaa, raaka-ainetta, energiaa jo pääomitetun ”tulevaisuuden” realisoinniseksi mahdollisimman ”halvalla”, edullisesti.

Ja juuri tämä välitys - mitä moninaisimpine muotoineen - on nyt se ongelma, jota sekä MAGA - että WOKE -liike yrittää ratkaista: kuinka rakentaa *jälleen* tai *uusi* elävä, aito, kestävä suhde kokemuksiimme ja ulkoisen luonnon välille. Kysymys on siis *ihmiskulttuurista* (culture < viljellä), elämän tekstuurista, ei kulttuurisista ”luonnonvoimista”, ”kolmannesta luonnosta” pakkona.

Siinä, missä MAGA -liike pyrkii ankkuroitumaan *vakaaseen* aikaan ja paikkaan perinteiden pohjalta (koti, uskonto, orgaaninen valtio), niin siinä WOKE -liike etsii ajattomuutta ja paikattomuutta, siis *planetaarista* oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa - ei vain ihmisten kesken vaan myös suhteessamme luontoon - elämän kunnioitusta: luonto on työtoverimme, liittolaisemme ja matkakumppanimme. Ohjeistavana nelikenttänä:

	Ulkoinen luonto/paikka	VAKAUS	AVOIMMUUS
Sisäinen luonto/aika			
VAKAUS		MAGA uusankkurointi	Kulttuurinen uuskonservatiivisuus
	AVOIMMUUS	Kulttuurinen liberalismi	WOKE resonoiva korjausliike

Siinä missä MAGA- liikkeellä vakaus sitoutuu orgaaniseen, siis kulttuurin hierarkisoituvaa kehitykseen, niin siinä WOKE -liike etsii *resonanssiin* (*con-cern* < *yhteinen huoli/huolenpito*) tukeutuvaa yhdenvertaisuutta, erilaisuutta realisoivaa yhteisöllisyyden kokemusta, improvisoivan jazz-orkesterin tavoin. Oma *kylä*, tila ja sen ylläpito, ei ole vieras, irrallinen saareke (kulttuurinen uuskonservatiivisuus) vaan *maailmankylä*, jossa *mimesis* ja *metis* ovat samassa rytmissä ja keskinäisessä resonanssissa.

Uhkat ja mahdollisuus

Ovatko MAGA ja WOKE molemmat siis uhkia ”demokraattiselle oikeusvaltiolle”, nykyiselle parlamentaarille demokratialle? Jospa demokratia ei olekaan vielä valmis? Onko sitten olemassa jokin syy tai peruste supistaa (MAGA) tai laajentaa (WOKE) käsitystämme demokratiasta? Molemmille on perusteet. Miksi?

Nykyinen osallistumistapa - parlamentaarinen demokratia - ei kouli meitä reaalisessa luontosuhteessamme *kokemuksellisesti* niistä kaikista prosesseista, joihin osallistumme työssä, tuotannossa ja kulutuksessa. Meille riittää, kun uskomme saavamme reilun rahallisen korvauksen työvoimamme myynnistä ja tavaroista/palveluista maksaessamme. Jäämme siis helposti kiinni *omaan* paikkaan ja aikaan - sen turvaamiseen ja jatkuvuuteen. MAGA- liikkeellä on siis hyvinkin vahvat kokemukselliset perusteet pitäytyä siinä mitä nyt on tai jopa kaivata mennyttä kultaista aikaa - aikaa kun kaikki oli paremmin.

WOKE-liikkeen *avoimuus* moninaisuudelle ja sen edistämiseksi yhteisöllisen rikkauden ja resilienssin kehittämiseksi ajautuu vaikeuksiin tulevaisuuden hahmottamisen kannalta. Miksi?

Mitä moninaisempaa yhteisöä työstämme yhteiseen toimintaan (metis), sitä enemmän se vaatii ymmärrystä (mimesis) onnistuakseen. Se tarkoittaa riittävien aika- ja tilaresurssien varaamista tämän ymmärryksen työstämiseen. Työpaikka onkin nyt opinpaikka. Koulu ei ole enää paikka, jossa siirretään kulttuurista perinnettä sukupolvelta toiselle vaan se aikatila, jossa tulevaisuutta rakennetaan yhdessä nousevan sukupolven kanssa. Koulu (< schole, vapaa aika) on *sivistyskeskus* kaikille läpi elämän. Kyllä, jos sivistys ymmärretään sisäisen ja ulkoisen luonnon toinen toistaan tukevaksi uusintamiseksi kestäväällä tavalla (*custodium reproduction*), ts. viimekätinen huolenpito ei rajoitu vain meihin ihmisiin vaan koko elämän kirjoon, kotimaapallomme koko elämän tekstuuriin.

Tyrmistyksestä strategiaksi

Miten voisimme sitten kääntää kulttuuriliberalistien MAGA -tyrmistyksen strategiaksi? Tässä minun ehdotukseni:

- **Sosiaalivaltio on laajennettava luontovaltioksi.** Ekologisen realismin asettamat reunaehdot on lisättävä perustuslakiin. Luontoa ei saa tuhota (abusus), ei edes sen omistaja. Luonto on meillä lainassa tulevilta sukupolvilta.

- **Parlamentaarista liberaalidemokratiaa laajennetaan ekologiseksi demokratiaksi,** ts. olemme kaikki mukana päättämässä mitä, miksi, miten, milloin ja missä tuotetaan ja kulutetaan ja kuinka aiheutettu luontorasitus kompensoidaan.

- **Talouden kirjanpitoa** laajennetaan niin, että jokaiseen taloudelliseen transaktioon sisällytetään ekologisen realismin, elämän kunnioituksen, huolenpidon ja kohtuutalouden vaatimat reunaehdot transaktion toteuttamiselle.

- **Työpaikka on opinpaikka.** Edessä on valtava sivistystehtävä oppia ymmärtämään ekologisen realismin ehdot ja rajat kokemuksellisesti omassa työssä. Tavoitteena ei ole ”työstä vapautuminen” vaan ”työn vapauttaminen” ratkaisemaan ekologisen realismin asettamia haasteita.

- **Kansakunnan kokonaisuikabudjetti** mitoitetaan ratkaisemaan ekologisen kriisin haasteet - toteutetaan työn neliyhteys (ansiotyö, kotityö, yhteiskunnallinen työ, omakohtainen työ).

- **Ryhdytään nyt ETYKin juhluvuonna 2025 valmistelemaan M(aailman)TYK kokousta** vuodelle 2035 ekologisen kriisin ratkaisemiseksi kohtuutalouden perustalta.

Viitteet

(1) Yle areena 2025. Ykkösaamu 01.11.2025. Risto E J. Penttilä Seija Vaaherkummun haastattelemana. Kohdasta min. 5.15 eteenpäin

<https://areena.yle.fi/1-72626953>

(2) Kekkonen, J. 2025 Uuden oikeiston huolia pitää kuulla oikeusvaltiota suojellen. HS 26.10.2025

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011578997.html>

(3) Kisilowski, M. 2025. Euroopan oikeistopopulistit eivät tarvitse Venäjän tukea menestyäkseen. HS 09.10.2025

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011548221.html>

Ekorauha - vielä elävä toivomme!

- 2025-11-07 15:32

Suomen presidentti **Alexander Stubb** ohjeisti kansakuntia COP30-ilmastohuippukokouksessa Belémmissä, Brasiliassa, 6. marraskuuta 2025 kolmella kehotteella:

”Ensiksikin meidän kaikkien on näytettävä esimerkkiä. ... Toiseksi meidän on annettava tieteen näyttää meille suuntaa. ... Kolmanneksi meidän on oltava rohkeita.”

Miksi? Koska ... ”kukaan ... ei halua jättää lapsilleen ja lastenlapsilleen perinnöksi tuhoa.” (1)

... kukaan ”*tässä salissa*” Stubb vielä täsmensi.

Vain muutama päivää aiemmin Suomen asevoimien ylipäällikkö Alexander Stubb määrätti Ritarihuoneen vaakunasalissa, Suomen aatelissukujen vaakunoiden alla, ”uuden todellisuuden”:

”*Talouden ja teknologian* rooli turvallisuudessa on kasvanut. ... Uusi todellisuus on merkinnyt myös *pelotteen logiikan* muutosta. ... Olemme siirtyneet uudelle ydinaseaikakaudelle, jossa valitettavasti ydinaseiden merkitys on ollut kasvussa.” (2, kurs. mvv)

... kuka tässä salissa, siis Ritarihuoneella, ”haluaa jättää lapsilleen ja lastenlapsilleen perinnöksi tuhon”? Sitä Stubb ei kysynyt. Hän ei siis käyttänyt *ekopelotetta* kuten COP30 -kokouksessa vaan *ydinasepelotetta* kysyen implisiittisesti: ”oletteko valmiit lähettämään oman poikanne tai tyttärensä kuolemaan (ydin)sodan taisteluissa?” Tätäkään Stubb ei kuitenkaan kysynyt.

Jos ja kun ulkopoliittikan ytimenä on ”*rauha voiman kautta*”, ts. jos puolin ja toisin *ymmärretään* vain voimaa ja voimasuhteita, jolloin diplomatialle ei ole aikaa eikä paikkaa, niin edellä olevaan kysymykseen on jo vastattu myönteisesti - keneltäkään sitä kysymättä.

Ekorauha

Vuosisadat elänyt iskulause **“Si vis pacem, para bellum”**, *rauha voiman kautta* on olettanut, että tuon voiman rakentamiselle - puolin ja toisin - ei ole mitään viimekätistä ulkoista rajaa tai ehtoa. Oletetaan siis, että pelotevoima lisää vakautta enemmän kuin se synnyttää varustelukierrettä. Oletetaan, että voima on skaalattavissa lähes rajatta, luonnon rajat eivät aseta ratkaisevia ehtoja. Oletetaan, että ympäristö- ja sosiaaliset kustannukset voidaan siirtää asejärjestelmän rakentamisen ulkopuolelle. Oletetaan, että polkuidonnoisuutta ei ole - tuleva innovaatiovirta “pelastaa” nykyiset onnettomat ratkaisut; materiaali, energia ja osaaminen ovat korvattavissa rajattomasti toisikseen.

Mikään näistä oletuksista ei ole kestäväällä pohjalla.

“Rauha voiman kautta” siis olettaa, ettei luonnolla ole sitovia rajoja voiman tuotannolle - mikä on väärä oletus. Ekologinen realismi vaihtaa teesin muotoon *“Peace within limits”*: rauha turvataan vain, jos yhteisöjen elinvoima rakennetaan luonnon ja materiaalivirtojen rajoissa ja mitataan ekotaseilla sekä yhteisöpalveluiden häiriönsietokyvyllä. Jos ekologisista rajoista ei oteta periaatteiksi, “voima” syö pohjan rauhalta.

Ekopelote kääntyy ekorauhaksi vain ja vain jos käynnistämme diplomatian kotimaailmamme elämän tekstuurin kanssa: se on nyt työtoverimme, liittolaisemme ja matkakaverimme lastemme ja lastenlastemme luokse.

Siten diplomatia ei ole enää vain valtioiden välinen tulitauko- tai tunnustussopimus, vaan jatkuva neuvottelu siitä, millä ehdoilla elämän perusedellytykset (vesi, ruoka, energia, maaperä, hiilinielut, biodiversiteetin ydinsolmut) pysyvät toiminnassa ilman että yksikään osapuoli joutuu totaaliseen romahdukseen, joka sitten laukaisee sotatilanteen.

Diplomatia ei ole enää pelkkä sodan ehkäisijä vaan myös romahduksen ehkäisijä, koska nämä kaksi ovat nyt käytännössä sama asia.

Ja juuri siksi meidän on palautettava diplomatia takaisin politiikan kovaan ytimeen. Kun kylmän sodan jälkeinen hetki uskotteli meille, että markkinat ja pakotteet riittävät ja että “säännöt” ohjaavat maailman ilman likaista neuvottelutyötä, me irrotimme johtamisen kyvystä nähdä rajat ja tehdä epämurkavia sopimuksia yhdessä. Se oli virhe.

Tarvitsemme diplomatiaa nyt, koska ilman sitä jokainen ympäristöshokki muuttuu turvallisuuskriisiksi, jokainen turvallisuuskriisi ruokkii kilpavarustelua, ja jokainen kilpavarustelu tekee kohtuudesta poliittisesti mahdotonta – kunnes jäljellä ei ole enää mitään kohtuullistettavaa.

Diplomatia on siis nykyhetkessä se ainoa väline, jolla suurvaltojen itsesuojelu (älä joudu sotaan) ja planeetan itsesuojelu (älä romahda) voidaan pakottaa samaan pöytään. Jos nämä kaksi eivät kohta, kumpikaan ei selviä pitkään. (3)

Alexander Stubbi'in kolme kehotusta - ”meidän kaikkien on näytettävä esimerkkiä. ... meidän on annettava tieteen näyttää meille suuntaa. ... meidän on oltava rohkeita” - osuvat oikeaan ekologisen

realismin kentässä jos ajatuksena on murtautua ulkopoliittisen realismin "rauha voiman kautta" -teesin onnettomista ja tuhoisista oletuksista ja ryhtyä rakentamaan ekorauhaa - rauhaa kaikille!

Viitteet

(1) Stubb, A. 2025. Tasavallan presidentti Alexander Stubbin puheenvuoro COP30-ilmastohuippukokouksessa Belémmissä, Brasiliassa, 6. marraskuuta 2025

<https://www.presidentti.fi/en/statement-by-president-of-the-republic-of-finland-alexander-stubb-at-the-world-leaders-summit-at-cop30-in-belem-brazil-on-6-november-2025>

(2) Stubb, A. 2025. Tasavallan presidentti Alexander Stubbin puhe 254. valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaisissa Ritarihuoneella Helsingissä 3. marraskuuta 2025

<https://www.presidentti.fi/tasavallan-presidentti-alexander-stubbin-puhe-254-valtakunnallisen-maanpuolustuskurssin-avajaisissa-ritarihuoneella-helsingissa-3-marraskuuta-2025>

(3) katso laajemmin:

Volanen, M. V. 2025. Mihin diplomatiaa tarvitaan – nyt? Vasemmisto.nyt blobi 28.10.2025

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/10/28/mihin-diplomatiaa-tarvitaan-nyt/>

Totalitarismin edusmies?

- 2025-11-10 12:21

Kai Hirvasnoro tuli joku aika sitten KU-kirjoituksessaan ”*Talouseliitin ja oikeiston liitto on toteuttanut vallankumouksen, josta ne haaveilivat neljännesvuosisadan*” (KU 21.10.2025) johtopäätökseen, että

”Oikeiston ja talouseliitin vallankumous 2.0 on viimeistelyä vaille valmis. On hyvä ymmärtää, että asiat eivät vain tapahdu. Kyse on vähintään neljännesvuosisadan jatkuneesta prosessista, jossa hyväosaisimpien tyytymättömyys muuttui aktiiviseksi määrätietoiseksi vaikuttamiseksi, politiikaksi.”

(1)

Jospa seuraava askel on jo näkyvässä, vai mitä sanotte seuraavasta: Puolustusministeri **Antti Häkkänen** puheessa *Cyber Security Nordic* -tilaisuudessa (04.11.2025) toistui sana *totaalinen* (total) peräti viisi kertaa. Enää ei siis ole kysymys vain kattavasta (*comprehensive*) turvallisuudesta, vaan sen tueksi tarvitaan totaalista puolustusta (*total defence*), joka tarkoittaa, että

”tarvittaessa kaikki yhteiskunnan, yksityisen sektorin ja kansalaisten valmiudet voidaan muuntaa tukemaan kotimaan puolustusta. ... siis ”osaaminen, teknologia, tutkimus, kehitys ja innovaatiot”. Tähän

varautumiseen osallistuvat ”yksilöt, yritykset, organisaatiot ja viranomaiset” ... Tämä osaaminen (competence) on ”kaiken toiminnan ja kehityksen avain” (2)

Tästä retoriikasta tulee välittömästi mieleen **Ernst Jüngerin** essee vuodelta 1930, ”*Totale Mobilmachung*” (totaalinen liikekannallepano) ja siitä käyttöön juurtunut ajatus koko yhteiskunnan, talouden ja tekniikan alistamisesta sodalle.

Eikä kaukana ole myöskään **Carl Schmittin** Weimar-kauden teoretisointi valtiosta ”*Totaler Staat*” (totalitaarinen valtio), joka läpäisee kaikki elämänalueet; käsite, joka nivoutui totalitaarisen järjestelmän oikeuttamiseen ja kansalaisyhteiskunnan hävittämiseen.

Kokemuksesta siis tiedämme, että poliittisella retoriikalla on taipumus muuttua todeksi. Jopa sotatieteilijä **Ilmari Käihkö** on huolissaan: ”Vain diktatuureissa eletään koko ajan sotatilassa. Demokratiaan ja oikeusvaltioon kuuluu, että hyväksytään erilaiset arvot ja julkiselle vallalle on yhdessä sovitut rajat. Kumpikin on vierasta sodalle. Mutta ne ovat vastaus kysymykseen, jonka esitämme liian harvoin. Eli mitä meidän tulee puolustaa – ei vain sodassa, vaan joka päivä?” (3)

... niin mitä meidän tulee puolustaa joka päivä - ettei sota tule?” *Rauha voiman kautta*”? Ei, ei enää. ”Rauha voiman kautta” olettaa, ettei luonnolla ole sitovia rajoja tuon *voiman* tuotannolle. Ekologinen realismi vaihtaa teesin muotoon ”*Peace within limits*”. Rauha turvataan vain, jos yhteisöjen elinvoima rakennetaan luonnon ja materiaalivirtojen rajoissa ja mitataan ekotaseilla sekä yhteisöpalveluiden häiriönsietokyvyllä. Jos ekologisia rajoja ei oteta periaatteiksi, ”voima” syö pohjan rauhalta. Ekopolote kääntyy ekorauhaksi vain ja vain jos käynnistämme diplomatian kotimaailmamme elämän tekstuurin kanssa: se on nyt työtoverimme, liittolaisemme ja matkakaverimme lastemme ja lastenlastemme luokse. (4)

Viite

(1) Hirvasnorro, K. 2025. Talouseliitin ja oikeiston liitto on toteuttanut vallankumouksen, josta ne haaveilivat neljännesvuosisadan KU 21.10.2025.

<https://www.ku.fi/artikkeli/5225290-talouseliitin-ja-oikeiston-liitto-on-toteuttanut-vallankumouksen-josta-ne-haaveilivat-neljannesvuosisadan>

(2) Häkkänen, A. 2025. Puhe Cyber Security Nordic -tilaisuudessa 04.11.2025. Virallista suomennosta ei ole saatavissa.

<https://defmin.fi/-/puolustusministeri-antti-hakkasen-puhe-cyber-security-nordic-tilaisuudessa#4537d35c>

(3) Käihkö, I. 2025. Vain diktatuureissa eletään koko ajan sotatilassa YLE kolumni 09.11.2025

<https://yle.fi/a/74-20192393>

(4) katso laajemmin:

Volanen, M. V. 2025. Ekorauha – vielä elävä toivomme! Vasemmisto.nyt blogi 07.11.2025.

<https://www.vasemmistonyt.fi/2025/11/07/ekorauha-viela-elava-toivomme/>

Euroopan synkkä tulevaisuus

- 2025-11-19 19:51

Professori John Mearsheimer puhui eilen (18.11.2025) Euroopan parlamentille aiheesta "Euroopan synkkä tulevaisuus"

Hänen johtopäätöksensä Ukrainan sodasta:

"Ukrainan sota, jonka väitän olevan länsimaiden, erityisesti Yhdysvaltojen provosoima, on Euroopan nykyisen turvattomuuden pääsyy. On kuitenkin olemassa toinenkin tekijä: globaalin voimatasapainon muutos vuonna 2017 yksinapaisuudesta moninapaisuuteen, joka varmasti uhkasi Euroopan turvallisuusarkkitehtuuria. Silti on hyvät syyt ajatella, että tämä voimanjaon muutos oli hallittavissa oleva ongelma. Mutta Ukrainan sota yhdessä moninapaisuuden syntymisen kanssa nosti esiin suuret ongelmat, jotka eivät todennäköisesti katoa lähitulevaisuudessa.

... Ukrainan sota on ollut katastrofi. Itse asiassa se on katastrofi, joka lähes varmasti jatkuu tulevina vuosina. Sillä on ollut katastrofaaliset seuraukset Ukrainalle. Se on myrkyttänyt Euroopan ja Venäjän väliset suhteet lähitulevaisuudessa, ja se on tehnyt Euroopasta entistä vaarallisemman paikan. Se on myös aiheuttanut vakavaa taloudellista ja poliittista vahinkoa Euroopassa ja vahingoittanut pahasti transatlanttisia suhteita.

Tämä katastrofi herättää väistämättömän kysymyksen: Kuka on vastuussa tästä sodasta? Tämä kysymys ei katoa minnekään ihan heti, ja jos mistään, niin siitä tulee todennäköisesti ajan myötä entistä tärkeämpi, kun vahinkojen laajuus tulee yhä ilmeisemmäksi useammille ihmisille." (1)

Tähän arvioon on helppo yhtyä. Mearsheimerin teoria on kuitenkin konservatiivinen. Käydyssä keskustelussa hän totesi:

... "teoriani mukaan valtioiden tulisi maksimoida suhteellinen valtansa, ja se on teoria, jonka mukaan sinun tulisi hyödyntää muita valtioita joka käänteessä. Järjestelmässä, jossa ei ole korkeampaa auktoriteettia ja sinun on pidettävä huolta itsestäsi, pelin henki on olla mahdollisimman voimakas, ja siksi pyrit hyödyntämään muita osapuolia." (2)

Teoria, joka olettaa että "järjestelmässä, jossa ei ole korkeampaa auktoriteettia", siis että suurvaltojen välillä vallitsee anarkia, joka ratkaistaan voimasuhteiden mukaan toisia valtioita hyödyntämällä joka käänteessä", jättää huomiomatta kaksi tekijää. Ensiksikin ydinaseet pakottavat kaikki suurvallat varomaan toisiaan. En mene nyt tähän tällä kertaa.

Toiseksi, kysymys ei enää ole "korkeammasta auktoriteetista" vaan juuri päinvastoin, auktoriteetista, joka uhkaa alhaalta käsin, ei siis enää Isä taivaan sanasta vaan Äiti maan povesta. Luonto ja

luonnonvoimat eivät ole anarkistisia vaan toimivat lakiensa mukaisesti; lakien, jotka monilta osin tunnemme ja tiedämme.

Ekologinen realismi sanelee ehdot ja rajat, joiden puitteissa on mahdollista ”hyödyntää muita valtioita joka käännteessä” tuhoamatta itseämme. Ulkopoliittisen realismin olettaman anarkian aika on ohi. Nyt ekologisen realismin vaatiman yhteistyön aika, niin valtioiden kesken kuin reaaliossa luontosuhteessammekin - työssä, tuotannossa ja kulutuksessa - luonnon kanssa. Se tarkoittaa huolenpitoa ja kohtuutaloutta: kohtuus kaikessa, kaikille, kaikkialla, alati.

Viitteet:

(1) Mearsheimerin puheen teksti

https://www.theamericanconservative.com/mearsheimer-europes-bleak-future/?utm_source=substack&utm_medium=email

(2) Video, jossa keskustelu mukana:

<https://www.youtube.com/watch?v=wnnOQefj0Uc>

Raivostuttavaa!

- 2025-11-25 11:29

Helsingin Sanomien pääkirjoitus tänään 25.11.2025

... ”puheet ”oikeudenmukaisen rauhan” tavoittelusta on syytä lopettaa. ... Puheet oikeudenmukaisuudesta ovat enää moraaliposeerausta. ... Isojen länsimaiden Ukrainalle vuonna 1994 antamat lupaukset ydinaseista luopumisen vastineeksi osoittautuivat heppoisiksi. ... Länsi ei ole auttanut Ukrainaa riittävästi sodassa. Nyt on tärkeää, ettei ukrainalaisia petetä rauhassa.” (1)

Mikä on kysymys, joka olisi pitänyt asettaa jokaisen Ukrainan liittolaismaan kansalaiselle vastattavaksi sodan alkaessa? Se on tämä: Oletko valmis lähettämään oman poikasi tai tyttäresi tapettavaksi Ukrainan rintamalle?

Kun vastaus oli, kuten tiedämme, että ”emme ole”, olisi välittömästi pitänyt avata diplomaattiset kanavat konfliktin ratkaisemiksi. Sitähän ukrainalaiset yrittivät ja saivat sopimus pohjankin valmiiksi. Sen kuitenkin länsi torjui ja lupasi Ukrainalle ”tukea niin kauan kuin tarvis”. Kuitenkaan ”länsi ei ole auttanut Ukrainaa riittävästi sodassa.” (1)

Tulos prof. Heikki Patomäen sanoin:

”... Bidenin hallinto ja Britannian konservatiivihallitus niin myös eurooppalaiset Nato-maat halusivat jatkaa sotaa keväällä 2022. Nyt kolme ja puoli vuotta myöhemmin voi kysyä, mitä sillä saavutettiin --

paitsi 250,000-450,000 kuollutta ja valtava määrä muuta kärsimystä? Silloin oli tarjolla parempi sopimus ja neuvotteluasetelma on vain huonontunut.” (2)

Eikä tässä vielä kaikki. HS kirjoittaa samalla sivulla:

Brasilian juuri päättynyttä COP30 ”kokousta on kiitetty... siitä, että yhä liki 200 maata vaalii yhteistä päätöksentekoa. Se taitaa olla toiveajattelua, kun EU:kin ihan itse luopuu ilmastojohtajuudestaan. Sotkuinen päätöksenteko sekä erimielisyydet rahoituksesta, kauppatoimista ja ilmastonmuutoksen hillintätavoista kertovat jakolinjojen syvenemisestä ja maailman maiden entistä enemmän eriytyneistä intresseistä. Pariisin henki hiipui.” (3)

Meillä onkin toinen, jos mahdollista, vieläkin vakavampi kysymys asetettavana kaikille meille, joka ikiselle ihmiselle: Hyväksytkö sen, että sinun lapsilla ja lastenlapsilla ei ole paikkaa missä asua ja elää?

Jos vastaamme ”en missään tapauksessa”, kuten uskon, meidän on avattava diplomaattinen keskustelu kotimaapallomme pinnan ohuttakin ohuemman elämän tekstuurin kanssa. Meidän on siis luovuttava luonnon omaksi ottamisesta, sen yksioikoisesta dominoimisesta, ja siirryttävä viimekätiseen huolenpitoon siitä (custodium). Luonto on nyt työtoverimme, liittolaisemme ja matkakaverimme. Me tarvitsemme luontoa, luonto ei jää meitä kaipaamaan.

Viitteet

(1) Pääkirjoitus 2025. Puheet ”oikeudenmukaisesta rauhasta” Ukrainassa vaihtuivat puheisiin hyväksyttävästä rauhasta. HS pääkirjoitus 25.11.2025.

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011648009.html>

(2) Patomäki, H. 2025. FB julkaisu 21.11.2025

<https://www.facebook.com/heikki.patomaki>

(3) Kauhanen, A-L. 2025. Pariisin henki hiipui, eikä EU ryhtynyt sitä elvyttämään HS pääkirjoitus 25.11.2025

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011646535.html>

... tää on viimeinen taisto, rintamaamme yhtykää ...

- 2025-11-26 10:16

Vasemmistoliiton puoluekokouksen päätteeksi raikui jälleen ”tää on viimeinen taisto, rintamaamme yhtykää ...” Laulu tuo terveisiä Ranskasta, Pariisin kommuunin taisteluista 1800 -luvun lopulta. Perjantai- ja lauantai-iltoina puolestaan laulettiin monia 1970-luvun *taistelulauluja* minun oman

nuoruuteni ajoilta. ... ja tietysti useampaan otteeseen laulua rakkauden kaipuusta, ”kalliolle kukkulalle rakennan minä majani, tule tule tyttö/poika nuori jakamaan se mun kanssani” ...

Pari muistumaa puoluekokouksessa sanotusta ...

Euroopan Vasemmistoliiton (*European Left Alliance*) etkoseminaarissa perjantaina päivällä suureksi pettymyksekseni keskityttiin vaalitaktisiin kysymyksiin. ”*Door to door*”, ”*face to face*” -vaalityö, jota aikoinaan kutsuttiin joukkotyöksi, tuntui olevan jälleen inspiraation lähteenä.

Li Andersson etsii yhä liittolaisvoimia globaalien oikeudenmukaisuuden, sosiaalisten oikeuksien ja kunnianhimoisen ilmastopolitiikan puolesta vastustamaan *autoritaarisia johtajia* - Trumpia, Putinia, Netanjahunia, Erdogania, Orbania. ”Euroopalla on mahdollisuus täyttää maailmanpolitiikassa oleva valtava tyhjiö rakentamalla koalitioita sellaisen maailman puolesta, joka ei perustu vahvemman oikeudelle ja voimalle.” (1). Kysymys ei siis olisi ”kapitalismin” tai ”kapitalistien” vastustamisesta vaan ”autoritaaristen johtajien” suistamisesta pois valta-asemistaan.

Minja Koskela puolestaan avasi ja päätti puheensa ”minusta” ja ”meistä” *Robert Putnamiin* (2) viitaten: ”Vasemmistoliitto voi tehdä Suomesta yhteiskunnan, jossa yhä useampi haluaa sanoa ”me” eikä ”minä”. Ja tämä tulevaisuuden yhteiskunta löytyy - jos ei muuten - sen *kuvittelusta* taiteen ja kulttuurin keinoin. ... ”työväenliike on aina ollut myös sivistyksen liike” (3). Ajatuksena on siis, että ajatus ”meistä” on taiteen ja kulttuurin kautta luodun ”mielikuvituksen” tulosta.

Ajatus ei ole, että tämä ”me” voisi kehkeytyä työtä tehden; siis että voisimme vaatia, että kaikkien työn on oltava sivistävää tuon ”me” hengen synnyttämiseksi reaalisessa luontosuhteessamme eikä vain ”kuvitteellisessa” taiteen maailmassa. Yksilöllistyminen, ”minä”:n muotoutuminen, onkin siis yhteisön, ”meidän” syntyprosessi (4).

Nämä Lin ja Minjan ajatukset muistuttavat minua 1990-luvusta. Keskeistä niissä on toisaalta *universaalit* periaatteet demokratia, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja toisaalta johonkin kadonnut ja nyt kovin paljon kaivattu *yhteisöllisyys*.

Taistelulaulujen aikaan, 1970-luvulla, kysymys ei ollut itse kunkin tai kenenkään ”hyvinvoinnista”. Silloin ei kysytty mitä minä saisin yhteisöltä vaan mitä minä voin antaa yhteisölle. Olimme puolueen ”sotilaita”. Vastassa eivät olleet ”autoritaariset johtajat” vaan ”kapitalistit” ja heidän lakeijansa. Uskottiin, että jos ”kapitalistit” poistuisivat, poistuisi kapitalismikin.

Neuvostoliiton kohtalo sittemmin osoitti, että kapitalistien hävitys ei hävittänyt kapitalismia. Kapitalismi sai vain uuden muodon, valtiokapitalismin (5), jota tuolloin kutsuttiin *tieteelliseksi sosialismiksi*, jota toteutettaisiin *tieteisteknisen vallankumouksen* mahdollistamalla voimalla ja osaamisella luontoa hyväksikäyttäen. Äiti Venäjä alistettiin Isä taivaan maallisen perijän, valistuksellisen valtiovallan työstettäväksi yksittäisten kapitalistien sijasta. Luonnon omistaja vaihtui mutta luontosuhde ei.

Taloudenpidossa ei kuitenkaan ole ensisijaisesti kyse yksittäisistä ihmisistä, kapitalisteista, eikä vain ihmisten välisistä keskinäisistä autoritaarisista valtarakenteista, siis esim. työväen ja kapitalistien yhteiskunnallisista valtasuhteista, vaan myös ja erityisesti juuri nyt, *reaalisesta suhteestamme luontoon*, siis työstä, tuotannosta ja kulutuksesta. Siis reaalisesta, ei vain

mielikuvituksellisesta *kulttuurista*, joka välittää sisäisen ja ulkoisen luonnon keskinäissuhteet. Kysymys on siitä, miten määritetty *dominanssin*, luonnon pohjattoman hyväksikäytön rajat ja mistä alkaa sen huolenpidon, *kustodiuumin* piiri.

1970 -luvun proletariaatti, kuten asia tuolloin ilmaistiin, sai 1990 -luvulla liittolaisekseen *femitariaatin*, naisliikkeen ja sen perusajatuksen *kaikkien* viimekätisestä huolenpidosta (care). Voidaan sanoa, että tämä pelasti vasemmiston. Ajatukset kansalaisyhteiskunnasta, kansallaisuudesta, yhteisövaltiosta ja jopa yhteisötaloudesta (osuuskunnat, commoning economy) - inspiroivat ja elähdyttivät 1990- luvun ”kolmatta vasemmistoa” parin vuosikymmenen ajan.

Miten sitten kävikään? Talousliberalismin hyökyaallon myötä *kaupallinen*, siis rahavälitteinen kansalaisyhteiskunta tuli ja voitti: sen sijaan, että yhteisöt olisivat määritelleet kaupankäynnin ehdot yhteisöjen kehittämiseksi, kaupankäynti alkoi rakentamaan tiloja, ostoskeskuksia.

Tätä nykyä, kuten tiedämme, tämä kaupallinen kansalaisyhteiskunta on globaali ja mikä onnettominta se on myös monin osin muutaman kansainvälisen digijätin algoritmien ohjauksessa.

Hävisimme siis - jälleen.

Miksi? Kulttuuriliberalismin innoittama kolmas vasemmisto teki strategisen virheen: poliittinen vasemmisto kuvitteli selviävänsä kansalaisyhteiskunnan uudistamisesta ilman ay- liikettä, siis ilman, että muuttaisimme reaalista suhdettamme luontoon – siis työtä, tuotantoa, kulutusta. Ay-liike puolestaan kuvitteli selviävänsä tehtävässään ilman ajatusta yhteiskunnan talousrakenteiden, siis taloudellisen demokratian laajentamisen strategiaa.

Ekologinen realismi

Biotaria, kotimaapallomme ohuttakin ohuempi elämän tekstuuri on nyt menossa ”yleislakkoon”, kiristämässä ekojarrua ennen näkemättömällä tavalla, nopeasti, muutamassa vuosikymmenessä. Kysymys ei ole taloudellisen kasvun rajoista sinänsä vaan taloudellisesta kasvusta ekologisen realismin asettamissa rajoissa.

Kun toinen vasemmisto otti opikseen ja otti lähtökohdakseen myös huolenpidon (care) kaikista, liittoutui siis femitariaatin, naisliikkeen kanssa, niin tämä kolmas vasemmisto jätti sivummalle sen mikä nyt on haasteemme: reaalinen suhteemme biotariaattiin, ulkoiseen ja sisäiseen luontoomme.

”Se maailma, jossa elämme, on sidottava siihen maailmaan, josta elämme”. (6) Universaaliset periaatteet - oikeudenmukaisuus, demokratia, tasa-arvo - eivät voi määrittää sen maailman, josta elämme, ulkopuolella, vaan sen ehdoista lähtien. Tämä ei tietenkään tarkoita, että niistä luovuttaisiin, vaan päinvastoin, että ne toteutettaisiin ekologisen, ei ulkopoliittisen realismin aseistaman universalismin keinoin. Tämä tarkoittaa sisäisen ja ulkoisen luonnon keskinäistä, yhteisöllistä (*allgemeinschaftliche*), toinen toistaan tukevaa uusintamista (*custodiuimical reproduction*).

Emme siis voi maailmassa, jossa nyt elämme, tavoitella ”hyvinvointia” irrallaan siitä maailmasta, josta elämme. Onkin kysyttävä ja ratkaistava yhtä aikaa neljä eri kysymystä:

- mikä on *ekologisesti realistista*, siis *totta*,
- mikä on käsityksemme mukaan meille *hyväksi*,
- miten hyväksi kokemamme *voidaan kauniisti, siis luonnosta huolehtien toteuttaa* ja sen aiheuttama luontorasitus kompensoida,
- kuinka aikaansaatu tuotos voidaan hyödyntää *reilusti*.

... siis tosi, hyvä, kaunis ja reilu on sovitettava yhteen ennakoiden, ei jälkikäteen todeten. Nämä on upotettava jokaiseen taloudelliseen transaktioon jo niiden pääomittamisen vaiheessa ekologisen, demokraattisen sivistysprosessin kautta.

Viimeinen taisto!

Todellakin, edessä on ”viimeinen taisto”! Meidän on asetettava rintamaan yhdessä biotaritaarin kanssa. Luonto on nyt työtoverimme, liittolaisemme ja matkakaverimme. Tähän liittolaisuuteen 1970 -luvun taistelulaulut eivät anna osviittaa. Odotankin uutta laululiikettä 2030 -luvun taistoihin!

Viitteet

(1) Andersson, Li. 2025. Olemme Euroopan vahvin vastavoima oikeiston ja äärioikeiston uudelle liitolle. Puhe Vasemmistoliiton puoluekokous 22.11.2025.

<https://vasemmisto.fi/li-andersson-olemme-euroopan-vahvin-vastavoima-oikeiston-ja-aarioikeiston-uudelle-liitolle>

(2) Putnam, R. 2020. The Upswing: How America Came Together a Century Ago and How We Can Do It Again. Simon & Schuster.

(3) Koskela, M. 2025. Oikeistohallituksen naamiot on riisuttu ja vaalilupaukset syöty. Puhe Vasemmistoliiton puoluekokous 22.11.2025.

<https://vasemmisto.fi/minja-koskela-oikeistohallituksen-naamiot-on-riisuttu-ja-vaalilupaukset-syoty/>

(4) Volanen, M. V. 2012. Theoria, praxis, poiesis : individualization as the constitution of sociality. Koulutuksen tutkimuslaitos/Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4716-3>

(5) Resnick, S. A., Wolff, R. D. 2013. Class Theory and History: Capitalism and Communism in the USSR. Routledge.

(6) Latour, B. 2022. Matkalla maahan, politiikka ja uusi ilmastojärjestys, suom. Päivi Malinen, johdanto Turo-Kimmo Lehtonen. Vastapaino.

Sarjasta ja osista

Volanen vasemmalta kokoaa yhteen kirjoituksia vuosilta 2014–2025. Osat on koottu aikasarjaksi, ja ne ovat luettavissa erikseen.

Osat

Osa 1: Kirjoituksia vuosilta 2014–2019

Osa 2: Kirjoituksia vuosilta 2020–2021

Osa 3: Kirjoituksia vuodelta 2022

Osa 4: Kirjoituksia vuodelta 2023

Osa 5: Kirjoituksia vuosilta 2024–2025

Lisenssi

Tämä sarja julkaistaan lisenssillä Creative Commons Nimeä–EiKaupallinen 4.0 Kansainvälinen (CC BY-NC 4.0). Lisenssiteksti:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fi>

Linkit ja lähteet

Linkkipolitiikka: tekstissä olevat URL-viitteet on säilytetty lähteenä silloin kun mahdollista. Koska verkkosisällöt muuttuvat, lukijaa suositellaan käyttämään tarvittaessa myös arkistoversioita (esim. web.archive.org) ja ensisijaisesti DOI-/julkaisijatason viitteitä, jos saatavilla. Verkkolähteiden tarkistuspäivä tässä koonnissa: 18.3.2026.

Lähdehistoria

Alkuperäiset tekstit on julkaistu ensisijaisesti kirjoittajan blogissa ja muissa verkkojulkaisuissa. Keskeinen koontilähde:

<https://blogit.kansanuutiset.fi/volanen-vasemmalta/>

Viittausohje

Suosittelun viittausohje: Volanen, Matti Vesa. Volanen vasemmalta: Kirjoituksia vuosilta 2014–2025 (sarja). Päivitetty 18.3.2026. Saatavilla verkossa (PDF).

Koonnin päivämäärä: 18.3.2026